

Νέα Ελληνικά
Γ' Επαγγελματικού Λυκείου

Τράπεζα Θεμάτων του
Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».

Περιεχόμενα

Αριθμός	Θέμα	Θεματική Ενότητα	Σελίδα
1.	28192	Από τον 20ο στον 21ο αιώνα	1
2.	28193		3
3.	28202		5
4.	28216		7
5.	28229		9
6.	28231		12
7.	28234		13
8.	28237		15
9.	28263		17
10.	30076		19
11.	31299		21
12.	31308		23
13.	32458		25
14.	32474		27
15.	32480		29
16.	32595		31
17.	32793		33
18.	35581		35
19.	31150		37
20.	31250		40
21.	28205	Ο πολίτης και οι θεσμοί	43
22.	28217		45
23.	28223		47
24.	28228		48
25.	28232		50
26.	28235		52
27.	28240		54
28.	28242		56
29.	28247		58
30.	31298		60
31.	31305		61
32.	31311		64
33.	31312		66
34.	31315		68
35.	32479		70
36.	32794		72
37.	31136		74
38.	31190		78
39.	28185	Ζώντας την καθημερινότητα	82
40.	28187		84
41.	28188		86
42.	28195		88
43.	28196		90
44.	28218		92
45.	28222		94
46.	28226		96
47.	28227		97
48.	28236		100
49.	28238		101
50.	28241		103
51.	28246		105
52.	30038		107
53.	30077		110

54.	31288	Ζώντας την καθημερινότητα	113	
55.	31293		116	
56.	31297		118	
57.	31309		120	
58.	31313		122	
59.	31314		124	
60.	31316		126	
61.	32612		128	
62.	32681		129	
63.	32795		131	
64.	31129		133	
65.	28191		Μιλώντας για προβλήματα του ανθρώπου και του κόσμου	137
66.	28204			138
67.	28219			139
68.	28221	142		
69.	28224	144		
70.	28230	146		
71.	28248	148		
72.	28264	150		
73.	30037	151		
74.	31291	153		
75.	31294	156		
76.	31296	157		
77.	31317	159		
78.	32456	162		
79.	32478	164		
80.	32679	166		
81.	32680	168		
82.	35584	170		
83.	35628	171		
84.	35665	173		
85.	31133	175		
86.	31134	178		
87.	31145	180		
88.	31147	183		
89.	28189	Η Ελλάδα και ο κόσμος		186
90.	28203			187
91.	28220			189
92.	28225			191
93.	28233			193
94.	28239			195
95.	28243			197
96.	31292			199
97.	31295			201
98.	31301			203
99.	31310		204	
100.	32457		206	
101.	32476		208	
102.	35585		210	
103.	35612		212	
104.	31146		214	

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ζοζέ Μποβέ, ο «πράσινος» Γαλάτης

Το απόσπασμα (ελαφρώς διασκευασμένο) προέρχεται από συνέντευξη που παραχώρησε ο Γάλλος ακτιβιστής και ευρωβουλευτής Ζοζέ Μποβέ στον δημοσιογράφο Γιώργο Αρχιμανδρίτη. Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «BHMagazino» στις 6.6.2011: <https://www.tovima.gr/2011/06/06/vimagazino/>

- Μιλήσατε πριν για κατανάλωση. Πιστεύετε ότι η σημερινή κρίση συνδέεται με τη σπατάλη των φυσικών πόρων και με τη σπατάλη γενικότερα;

«Η κρίση είναι απόρροια ενός συνόλου πραγμάτων. Σήμερα βρισκόμαστε σε κρίση κοινωνική, οικονομική και οικολογική. Η κοινωνική κρίση δεν θα ξεπεραστεί, αν δεν ξεπεραστεί η οικολογική κρίση. Πρέπει, λοιπόν, να σκεφτούμε την αλλαγή της οικονομίας, των πρακτικών παραγωγής και κατανάλωσης, γιατί βρισκόμαστε σε έναν κόσμο πεπερασμένο και τα όρια του πλανήτη, αν προσθέσει κανείς και τους περιβαλλοντικούς κινδύνους όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου, μας υποδεικνύουν την ανάγκη αλλαγής μοντέλου. Και αυτό, επίσης, είναι κάτι που βρίσκεται σε εξέλιξη. Καταλαβαίνουμε όλο και καλύτερα ότι πρέπει να ανακατανεύσουμε διαφορετικά τον πλούτο, να παράγουμε και να καταναλώνουμε διαφορετικά.»

- Πολλοί υπερασπίζονται την ανάπτυξη των γενετικά τροποποιημένων προϊόντων, λέγοντας ότι αυτό θα βοηθήσει να τραφούν οι χώρες του Τρίτου Κόσμου. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή;

«Φυσικά και όχι! Τα μεταλλαγμένα προϊόντα δημιουργήθηκαν από μεγάλες εταιρείες, όχι για να βοηθήσουν τον Τρίτο Κόσμο, αλλά για να πουλήσουν περισσότερα εντομοκτόνα και να αποκτήσουν το μονοπώλιο των σπόρων. Ποτέ δεν θα δούμε τα προϊόντα αυτά να συμβάλλουν στην εξάλειψη της πείνας, αφού το πρόβλημα είναι κυρίως οικονομικό. Ο καλύτερος τρόπος καταπολέμησης της πείνας στον πλανήτη είναι να επιτραπεί στους αγρότες των χωρών του Νότου να αναπτύξουν τη δική τους γεωργία, να προστατεύσουν τη δική τους αγορά αγροτικών προϊόντων και να τρέφονται με αυτά. Τα μεταλλαγμένα αφορούν μεγάλες εξαγωγίμες καλλιέργειες προϊόντων, όπως το καλαμπόκι ή η σόγια, τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με τις αγροτικές καλλιέργειες των χωρών αυτών.»

- Πιστεύετε, δηλαδή, ότι πρέπει να αναπτυχθεί η τοπική παραγωγή και κατανάλωση...

«Ναι. Παράλληλα με την αλλαγή τρόπου ανάπτυξης πρέπει να παράγουμε και να καταναλώνουμε σε τοπική κλίμακα. Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να καλυφθούν οι ανάγκες των ανθρώπων, αλλά και για να καταπολεμηθεί η ενεργειακή σπατάλη από τη μεταφορά των προϊόντων από τη μία ήπειρο στην άλλη με πλοίο ή αεροπλάνο. Πρόκειται για κάτι εντελώς παράλογο. Η τοπική παραγωγή, λοιπόν, είναι ένα από τα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βγούμε από την κρίση και, για να επιτρέψουμε στις χώρες του Νότου, να έχουν το δικό τους μέλλον.»

- Για να επιτευχθεί, όμως, αυτό χρειάζεται σημαντικές εκπαιδευτικές και ενημερωτικές εκστρατείες, ώστε να αλλάξουν οι διατροφικές συνήθειες των πολιτών των ανεπτυγμένων χωρών...

«Αυτό αποτελεί μέρος του έργου που πρέπει να επιτευχθεί μέσα από τη σχολική και κοινωνική εκπαίδευση, αλλά και από την κινητοποίηση ενάντια στις μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων. Από τη στιγμή που σήμερα ευνοείται και υποστηρίζεται το εμπόριο, οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τον Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου το ενισχύουν με τρόπο εντελώς παράλογο εις βάρος της παραγωγής σε τοπική κλίμακα. Οι εκτάσεις γης που

χρησιμοποιούνται σήμερα για τις εξαγωγές θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη της γεωργίας των χωρών του Νότου.»

- Ο πολίτης πώς μπορεί να συμβάλει σε αυτό πρακτικά;

«Πιστεύω ότι συχνά τα πράγματα γίνονται μέσα από την παιδεία της δράσης. Σε πολλές χώρες δημιουργούνται δίκτυα άμεσων σχέσεων ανάμεσα σε αγρότες και καταναλωτές. Όταν λοιπόν ευνοούνται αυτά τα δίκτυα, όταν ευνοούνται οι αγορές μικρών αποστάσεων και η απευθείας πώληση των προϊόντων, περνάμε σε έναν άλλον τρόπο διατροφικής οργάνωσης και επιλογής τροφίμων. [...]

A3. Έστω ότι το κείμενο που διάβασες έχει αναδημοσιευτεί στο προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας του σχολείου σου. Με αφορμή τις θέσεις του Ζοζέ Μποβέ συντάσσεις άρθρο 200-250 λέξεων για το επόμενο φύλλο της εφημερίδας, όπου αιτιολογείς την άποψη ότι η «κοινωνική κρίση δεν θα ξεπεραστεί, αν δεν ξεπεραστεί η οικολογική κρίση» και προτείνεις τρόπους με τους οποίους οι σύγχρονες κοινωνίες θ' ανακόψουν την περιβαλλοντική καταστροφή και θα διαμορφώσουν αρμονική σχέση με το φυσικό περιβάλλον.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΚΩΤΣΙΟΣ (1932 –)

Τα παιδιά του οικοτροφείου (απόσπασμα)

Στο απόσπασμα από το βιβλίο του Θεόδωρου Ν. Κώτσιου «Τα παιδιά του οικοτροφείου» (εκδ. ΕΣΤΙΑ, Αθήνα, 2014) ο συγγραφέας καταγράφει αναμνήσεις από το 1946, όταν φεύγει από το χωριό του, για να φοιτήσει στο Γυμνάσιο μιας κοντινής κωμόπολης. Με τον πατέρα του αποτελείται στην Επισκοπή που υποστηρίζει τα παιδιά, προσφέροντάς τους στέγη.

Πρώτη φορά έβλεπε το παιδί τέτοια παράξενα δέντρα. Μπορεί ο δάσκαλος στο δημοτικό να τους τα είχε διδάξει, ούτε που το θυμάται. Αυτός το δέντρο που γνώριζε καλά ήταν το πουρνάρι. Αυτό δέσποζε σ' όλο το χωριό. Τροφή για τα γίδια, αλλά και καύσιμο για τους φούρνους που δούλευαν συνέχεια, μέρα παρά μέρα τουλάχιστο, για να ψήσουν το ψωμί, αλλά και τις πίτες που παρήλαιναν στο τραπέζι, λογής λογής. Τυρόπιτες, γαλατόπιτες, κολοκυθόπιτες, αλλά και κρεατόπιτες, κοφτόπιτες, ρυζόπιτες. Η μια καλύτερη από την άλλη, διάλεξε και πάρε. Με τέχνη φκιαγμένες, με μαστοριά, με κέφι. Λες και κατασκεύαζαν γλυπτά, λες και ζωγράφιζαν πίνακες. Πρώτα το άνοιγμα του φύλλου. Ολόκληρη διαδικασία στη ζύμη, στο βέργι. Και το χαμούρι¹ με όλα τα υλικά και με το βούτυρο σπιτίσιο, που μοσχοβόλαγε.

Το Ρολόι της πόλης χτύπησε άπαξ. Μια σκάλα οδηγούσε στο ιδιαίτερο γραφείο της Επισκοπής. Σκαλιά δώδεκα. Τα ανέβηκαν πατώντας σιγά, λες και δεν ήθελαν να χαλάσουν την ηρεμία του χώρου. Κάθισαν σε έναν καναπέ, μάλλον αναπαυτικό. Ένας ιερωμένος τούς πλησίασε. Κάτι είπαν με τον πατέρα, ο οποίος του παρέδωσε με ευλάβεια το πήλινο δοχείο που κρατούσε. Ήταν βούτυρο ίδιας παραγωγής. Για να καταλάβουν ότι και στο χωριό τους κάτι κάνουν. Για να νοστιμίσουν τα φαγητά τους.

Το βούτυρο δεν γινόταν στο άψε-σβήσε. Ήθελε δουλειά και μάλιστα αρκετή. Άρμεγαν τα ζωντανά και το γάλα το έβραζαν. Αφού κρύωνε, με την πάνα² του το ρίχνανε στο τουρμπέκι, που ήταν ένα δρύινο δοχείο στρογγυλό και μακρύ, με διάμετρο δέκα με δεκαπέντε πόντους και ύψος πάνω από ένα μέτρο. Μ' ένα ξύλο μακρύ,

¹ ζύμη

² πέτσα, το λιπαρό μέρος του γάλακτος που πήζει και το καλύπτει σαν μεμβράνη, όταν κρυώσει

που στην άκρη του ήταν στερωμένο ένα βαρίδι από χοντρή σανίδα, το χτυπούσαν ώρα πολλή. Κι αυτό φρέσκο, έβγαине στον αφρό. Νόστιμο, το δοκίμαζες με το δάχτυλο κι έλεγες, Μάνα μου, δώσ' μου κι άλλο. Μετά το λιώνανε, το αλατίζανε κι ήταν έτοιμο για μαγείρεμα. Έκανε τα φαγητά άλλο πράμα και τα τηγανητά αυγά να σπάνε τις μύτες της γειτονιάς.

B3. Ο αφηγητής, εντυπωσιασμένος από το νέο, διαφορετικό περιβάλλον της κωμόπολης που επισκέπτεται, ανακαλεί στη μνήμη του συνήθειες από την καθημερινότητα στο χωριό του. Ποια στοιχεία των αναμνήσεών του αναδεικνύουν την αρμονική σχέση των κατοίκων του χωριού με τη φύση; Ποιες είναι οι συνέπειες, κατά την άποψή σου, της απομάκρυνσης των ανθρώπων της εποχής μας, ακόμη και στην επαρχία, από αυτόν τον τρόπο ζωής; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με κειμενικές αναφορές.

2. ΘΕΜΑ 28193

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Οι ευρωπαϊκές πόλεις αναπνέουν ξανά]

Διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Γιάννη Ελαφρού «Οι σύγχρονες πόλεις εξοικονομούν πόρους», δημοσιευμένου στις 09.01.2016 στην εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (ανάκτηση: 09.07.2022): <https://www.kathimerini.gr/life/environment/845061>.

Στις πόλεις κατοικεί το 72,4% των κατοίκων των 28 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα οι επιπτώσεις της κοινωνικής ζωής στο περιβάλλον σχετίζονται άμεσα με τον τρόπο λειτουργίας των πολεοδομικών συγκροτημάτων. Να δούμε τις πόλεις ως ζωντανούς οργανισμούς που μεταβολίζουν υλικά και πόρους, μας καλεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), ο οποίος σε έκθεσή του συγκεντρώνει ιδέες και καλές πρακτικές για βιώσιμη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πόλεων. Οι πόλεις χρειάζονται εισερχόμενες ροές από ενέργεια, καύσιμα, μέταλλα, ξυλεία, νερό, τρόφιμα, υλικά οικοδομών και υποδομών, αλλά και χώρο. Μετά τον μετασχηματισμό και τη χρήση τους, παράγονται εκροές με τη μορφή των αέριων εκπομπών, υγρών λυμάτων και στερεών αποβλήτων, με αξιοσημείωτες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αυτές οι συνέπειες μπορούν να μειωθούν αξιοσημείωτα μέσω καλύτερου σχεδιασμού, οργάνωσης και διαχείρισης από τις δημόσιες αρχές, αλλά και με την αναβάθμιση του ενδιαφέροντος του κοινού.

Ο συνολικός στόχος που τίθεται δεν αφορά μόνο τη μείωση των πόρων που καταναλώνονται, αλλά το πέρασμα των πόλεων από το σημερινό γραμμικό σύστημα (που η μία ενέργεια ακολουθεί την άλλη, με τελικό αποτέλεσμα την παραγωγή αποβλήτων) σε ένα κυκλικό-ολιστικό σύστημα, που βασίζεται στην ανακύκλωση των υλικών, στη συγκομιδή νερού, στην παραγωγή ενέργειας (π.χ. με φωτοβολταϊκά στις στέγες) και τροφής (αστικοί λαχανόκηποι). Μάλιστα, η πυκνότητα πληθυσμού που υπάρχει στις πόλεις μπορεί να κάνει τις παρεμβάσεις (για καινοτομίες, για συλλογικές δράσεις), πιο αποδοτικές.

Ιδιαίτερη σημασία δίνουν οι ερευνητές του ΕΟΠ στην ανάγκη να υπάρχει σωστή εκτίμηση των πραγματικών κοινωνικών αναγκών. Μάλιστα, καθώς οι πόλεις δεν έχουν απεριόριστο χώρο, προτείνεται η ανακύκλωση ακόμα και στη γη, για παράδειγμα με επαναχρησιμοποίηση χώρων και περιοχών. Όταν υπάρχουν εγκαταστάσεις που δεν χρησιμοποιούνται, είναι προτιμητέα η ανάπτυξη εκεί καινούργιων χρήσεων αντί για επέκταση σε άλλους χώρους.

Οι πόλεις είναι σημεία μεγάλης κατανάλωσης ενέργειας. Γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία η αναφορά του ΕΟΠ ότι το 2009 στην Ε.Ε. των 27 μόνο το 71,6% της ενέργειας που καταναλωνόταν έφτανε στους τελικούς χρήστες: 22% χανόταν στη μεταφορά, 5% στον κλάδο της ενέργειας και 1,4% στη διανομή. Οι απώλειες ενέργειας θα μειώνονταν εάν ενισχυόταν η επιτόπια παραγωγή ενέργειας, με αξιοποίηση της ηλιακής και αιολικής ενέργειας. Επιπροσθέτως, σε αυτά υπάρχουν και άλλες απώλειες ενέργειας, όπως της θερμότητας που παράγουν οι θερμοηλεκτρικοί σταθμοί και σε πολλές περιπτώσεις δεν αξιοποιείται. Στην ίδια κατηγορία κατατάσσεται και η ενέργεια που δεν παράγεται από τα απορρίμματα (και δεν αναφερόμαστε εδώ στην προβληματική καύση).

Όσον αφορά τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, η έκθεση υπενθυμίζει την ιεράρχηση μέτρων που πρέπει να ληφθούν: πρόληψη έτσι ώστε να δημιουργηθούν όσο το δυνατόν λιγότερα σκουπίδια, επανάχρηση, ανακύκλωση, άλλη ανάκτηση και τελικά απόθεση ή ταφή. Σε κάποιες πόλεις δοκιμάζεται η λογική zero waste city, δηλαδή πόλη των μηδενικών αποβλήτων, που όμως θέλει συνολική αλλαγή του μοντέλου οργάνωσης, αλλά και της νοοτροπίας των πολιτών. Πάντως, με κινητοποίηση της κοινωνίας και των φορέων της μπορεί να επιτευχθεί εκπληκτικά υψηλή ανακύκλωση: στο Βερολίνο, ο δημόσιος φορέας BSR έχει ξεκινήσει από το 2010 μια μεγάλη εκστρατεία για να γίνουν συμμετοχοί οι κάτοικοι και η μείωση των σκουπιδιών να γίνει μόδα στην πόλη. Κινητοποίησε ιδρύματα, κοινωνικές οργανώσεις, ιδιώτες κ.λπ. Αποτέλεσμα; Το ποσοστό της ανακύκλωσης οικιακών απορριμμάτων έφτασε στο εξωπραγματικό 87%!

A3. Το κείμενο προβάλλει τη σημασία της ανακύκλωσης για τη μείωση των απορριμμάτων και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Σε επιστολή σου (200-250 λέξεων) προς τις δημοτικές αρχές του τόπου σου τονίζεις την ανάγκη που υπάρχει στην περιοχή σας για εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανακύκλωσης, επισημαίνοντας τα οφέλη από μία τέτοιου είδους πρωτοβουλία και προτείνοντας τρόπους με τους οποίους θα γίνει πιο αποτελεσματική.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

[Μην αγγίζετε!]

Αποσπάσματα από το ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου «ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ» (ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, α' τόμος, εκδ. Τρία Φύλλα, Αθήνα, 1999).

Μη μου σκοτώσετε το νερό.

Μη μου σκοτώσετε τα δέντρα.

Μη μου ξεσκίσετε αυτές τις θείες σελίδες που τις γράψανε

τ' ασύλληπτο φως κι ο ασύλληπτος χρόνος

κι όπου σταθώ με περιβάλλουν.

Μη μου σκοτώσετε της γης το ποίημα!...

...Επιστρατέψετε την αιωνιότητα,

ανάβοντας το άστρο: «Αγάπη».

Επιστρατέψετε την αιωνιότητα, ανάβοντας

ψηλότερα απ' όλα, πάνω απ' το έτοιμο

βάραθρο, το άστρο: «Ανθρώπινο μέτωπο!»...

...Σας παρακαλούμε:

Αφήστε μας τα πράγματα. Μη μας τα καίτε.

Αφήστε τα έντομα να βρίσκουνε τ' άνθη τους.

[...]

Αφήστε αυτόν τον όμορφο κόσμο να διαιωνίζεται
ανακυκλώνοντας το αύριο μες στις πηγές του όπως

τον καιρό που γεννήθηκα ως ν' αναδύεται,

κάθε πρωί, για πρώτη φορά, μες

απ' τις ρόδινες γάζες της γέννας του.

Σβήστε στον ήλιο την κακή φωτιά.

Μη μας σκοτώνετε!

- B3.** Το ποιητικό υποκείμενο απευθύνει αγωνιώδη έκκληση για τη σωτηρία του πλανήτη. Σε ποιους θεωρείς ότι απευθύνεται και τι ακριβώς τους ζητάει; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τους τρόπους προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος που προτείνει; Να απαντήσεις σε 100-150 λέξεις.

3. ΘΕΜΑ 28202

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κυβερνοασφάλεια: Μας διδάσκει και τη διδάσκουμε

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Ιωάννη Μαριά, επίκουρου καθηγητή του Τμήματος Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, δημοσιεύτηκε στο τεύχος 41 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2021) της εφημερίδας «ΟΠΑ News» <https://www.aueb.gr/el/oranews/kyvernoasfaleia> (προσπελάστηκε στις 30.3.2022).

Ο τομέας της κυβερνοασφάλειας (cybersecurity) εδώ και χρόνια έχει αποκτήσει έντονο κοινωνικό, ερευνητικό, επαγγελματικό, επιχειρηματικό και θεσμικό ενδιαφέρον. Ο όρος «κυβερνοασφάλεια» είναι αρκετά ευρύς, τόσο στην πρακτική εφαρμογή όσο και στην επιστημονική θεμελίωση, για να μπορέσει να γίνει απόλυτα κατανοητός σε λίγες γραμμές. Χάριν απλότητας, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι αναφέρεται στα τεχνικά, νομοθετικά και λειτουργικά μέτρα, ή καλύτερα αντίμετρα, που ενισχύουν την προστασία πληροφοριών, πληροφοριακών συστημάτων και κρίσιμων υποδομών από κακόβουλες ενέργειες. Στις κακόβουλες ενέργειες μπορεί κανείς να κατατάξει, μεταξύ άλλων, την υποκλοπή προσωπικών, επιχειρηματικών ή εθνικής σημασίας πληροφοριών, την εκούσια ώθηση πληροφοριακών και διαδικτυακών συστημάτων σε καταστάσεις απάρνησης εξυπηρέτησης, την ψηφιακή πλαστογραφία και υφαρπαγή³ ή το κλείδωμα διαδικτυακών λογαριασμών (π.χ. ηλεκτρονικής τραπεζικής), την εκμετάλλευση πληροφοριακών πόρων προς όφελος τρίτων, αλλά και την ανάσχεση⁴ της ομαλής λειτουργίας κρίσιμων υποδομών (π.χ. του δικτύου ηλεκτροδότησης μεγάλης περιοχής).

Η διαρκώς αυξανόμενη ένταση των κυβερνοεπιθέσεων οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Η αυξανόμενη αξία –με την αυστηρά οικονομική ερμηνεία του όρου– των πληροφοριών και των αγαθών που φυλάσσονται ή διακινούνται, η αξία των υπηρεσιών που προσφέρονται από παρόχους και διαδικτυακούς ιστοτόπους, είναι

³ υποκλοπή

⁴ ανάσχεση, σταμάτημα, διακοπή.

προφανώς η αιτία της κλιμάκωσης. Όπως επίσης η καθολική διασυνδεσιμότητα όλων των «πραγμάτων» (things), αλλά και των χρηστών με το διαδίκτυο. Οι πληροφορίες που άθελά μας δημοσιεύουμε στο διαδικτυακό κοινωνικό μας είδωλο (social profile) είναι ικανές να λειτουργούν ως κερκόπορτες⁵ παραβίασης ασφάλειας του προσωπικού υπολογιστή ή λογαριασμού, ή ακόμα και του δικτύου της εταιρείας ή του οργανισμού στον οποίον εργαζόμαστε, εισάγοντας τρωτά σημεία, ικανά να χρησιμοποιηθούν από επιτήδειους, οργανωμένους ή όχι. Τέλος, το εύκολο και γρήγορο κέρδος ωθεί κατασκευαστές πληροφοριακών συστημάτων, ή διασυνδεδεμένων «πραγμάτων», αλλά και παρόχους δικτυακών υπηρεσιών να διαθέτουν παραγωγικά και εμπορικά τις λύσεις τους χωρίς αναλυτικούς και διεξοδικούς ελέγχους τρωτών σημείων. [...]

Η ακαδημαϊκή κοινότητα που δραστηριοποιείται στον χώρο έχει ως βασικό στόχο να εκπαιδεύσει και να εφοδιάσει τους μελλοντικούς επαγγελματίες και επιστήμονες με τις απαραίτητες δεξιότητες σε θέματα κυβερνοασφάλειας, αλλά και να διεξάγει έρευνα αιχμής. Σε αυτή την κατεύθυνση, είναι σε διαρκή αναζήτηση φοιτητών και ερευνητών που συνεχώς εισχωρούν στον τομέα αυτόν και μοιράζονται τις ίδιες επιστημονικές ανησυχίες, ώστε να επανδρώσουν τις ομάδες και να προάγουν την έρευνα.

A3. Με αφορμή το άρθρο του Ιωάννη Μαριά αναλαμβάνεις να γράψεις ένα δικό σου άρθρο (200-250 λέξεων), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για τη σημασία της κυβερνοασφάλειας στις σύγχρονες κοινωνίες, που βασίζουν την ύπαρξή τους στην ψηφιακή διακίνηση αγαθών και πληροφοριών.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ (1942-2016)

Παιδιά των αιώνων παιδιά

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το αφήγημα «Παιδιά των αιώνων παιδιά», που ανήκει στη συλλογή Μισόν αιώνα άνθρωπος (Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη, 1996).

Ακόμα δεν έχω καταλάβει καλά καλά τι είναι αυτό το Ίντερνετ. Μια φίλη που έχει τα μισά χρόνια από μένα, κι όσο να 'ναι γνωρίζει το θέμα καλύτερα, μου λέει πως το Ίντερνετ είναι το κουτί που σου δίνει πληροφορίες.

Αρα και το περίπτερο της Ομόνοιας είναι Ίντερνετ.

Μου ρίχνει ένα βλέμμα χωρίς να απαντήσει. Αμφιβάλλω αν το ίδιο το Ίντερνετ είναι ικανό να σε κοιτάξει έτσι, όταν δεν μπορεί να σου απαντήσει σε μια τόσο απλή ερώτηση. Ακόμα κι αν σε θεωρήσει ηλίθιο.

Γιατί όχι; Συνεχίζω περίεργος. Πόσο μεγάλο πρέπει να 'ναι το κουτί για να το λέμε Ίντερνετ; Και τι είδους πληροφορίες πρέπει να σου δίνει, πέρα απ' αυτές που σου δίνει ο περιπτεράς από την τρύπα του;

Ό,τι πληροφορία θες, εξηγεί η φίλη μου, μπαίνεις μέσα κι επικοινωνείς με όλο τον κόσμο. Ως και τη γυναίκα που θέλεις βρίσκεις.

Εντάξει, και στο περίπτερο αν μπω και ξεφυλλίσω τα περιοδικά, θα βρω τη γυναίκα που θέλω. Εξάλλου, ειδικά για την περίπτωση αυτή, δεν έχω ανάγκη ούτε το ένα κουτί ούτε το άλλο. Τις γυναίκες που θέλω τις βρίσκω την κατάλληλη στιγμή μπροστά μου. Για παράδειγμα, τη γυναίκα μου τη βρήκα σε μια ταβέρνα στη Νάξο, ενώ περίμενα τον μαγαζάτορα να μου φέρει αυτά που παρήγγειλα. Γυναίκα δεν είχα παραγγείλει, ωστόσο τον είδα να μου τη φέρνει σαν ευτυχισμένος πατέρας που συνοδεύει την κόρη του νυφούλα στην εκκλησία.

⁵ αδύνατα σημεία που παρέχουν τη δυνατότητα σε εχθρό να προκαλέσει καταστροφή.

Να καθίσει το κορίτσι εδώ που έχει άδειες καρέκλες;

Παρόλο που εκείνη είχε ξεκινήσει από τη μακρινή Κοπεγχάγη κι εγώ από τη Θεσσαλονίκη, ήμασταν και οι δυο συνεπείς στο ραντεβού μας.

«Μόνο να δώσουμε στα αντικείμενα την ικανότητα να σκέφτονται, μόνο τότε θα είμαστε πραγματικά ελεύθεροι και δημιουργικοί». Τα παραπάνω τα λέει ένα σαΐνι στα κόλπα αυτά, ο Νικόλας Νεγρεπόντης, Έλληνας στη Μασαχουσέτη, ο οποίος συγκέντρωσε τριακόσιους πενήντα νεαρούς επιστήμονες και όπως μας πληροφορεί το ρεπορτάζ, «δουλεύουν πάνω σε προγράμματα που ανιχνεύουν τις σχέσεις επικοινωνίας ανάμεσα στον άνθρωπο και στις μηχανές». Ο τύπος είναι πενήντα τριών χρόνων, όσο κι εγώ δηλαδή. [...] Σκοπός του είναι να κάνει τις μηχανές να σκέφτονται, σκοπός δικός μου να κάνω τους ανθρώπους να σκέφτονται. Και προπαντός να χαίρονται. [...]

«Τον εικοστό πρώτο αιώνα θα κυριαρχήσει η εικονική πραγματικότητα», λέει ο Νεγρεπόντης και τον πιστεύω. Κι εγώ, αν κοπροσκυλιάζω είκοσι μερόνυχτα στους δρόμους, θέλω το εικοστό πρώτο μερόνυχτο να την αράξω σπίτι μου και να δω εικόνες στην τηλεόραση. Τι γίνεται όμως με τον εικοστό δεύτερο αιώνα; Τον εικοστό τρίτο; Γιατί ο άνθρωπος δεν έχει μόνο μυαλό, έχει και καρδιά. Κι αυτή χτυπάει συνέχεια. Κάποτε μάλιστα βροντοχτυπάει. Κι άμα κάνεις πως δεν την ακούς, τότε σκάει μέσα σου σαν χειροβομβίδα και σε διαλύει. Το μυαλό σου κάνει τα χατίρια όπως ένας πιστός δούλος, της καρδιάς όμως εσύ πρέπει να της κάνεις τα χατίρια. Και τότε σε ανταμείβει. Γίνεται δορυφορική κεραία και συλλαμβάνει όλα όσα περνούν από μέσα της φέρνοντάς τα μπροστά σου. Περπατάς στον δρόμο σκεπτόμενος τι γίνεται ένας φίλος σου και ξαφνικά τον βλέπεις μπροστά σου να σου χαμογελά. Πηγαίνεις στην κουζίνα να πάρεις ένα ποτήρι νερό με τη σκέψη σου σε μια αγαπημένη γυναίκα και ξαφνικά χτυπάει το τηλέφωνο κι ακούς τη φωνή της.

Δεν είσαι παιδί του εικοστού πρώτου αιώνα, μου λέει η νεαρή μου φίλη.

Όχι, δεν είμαι. Είμαι όμως του εικοστού δεύτερου. Μπορεί και του εικοστού τρίτου.

B3. Ποια στάση ζωής προκρίνει ο αφηγητής; Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

4. ΘΕΜΑ 28216

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η νέα εργασία στην ψηφιακή εποχή

Άρθρο του Γιάννη Καρούζου στο περιοδικό «Οικονομικός» της εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ» που δημοσιεύτηκε στις 29-12-2019 (διασκευή).

Στις δέκα πρώτες εταιρείες στον κόσμο οι υπηρεσίες που προσφέρονται σήμερα είναι ψηφιακές. Μια απλή επέμβαση στο γόνατο απαιτούσε πρόσφατα να απασχοληθούν τρεις γιατροί. Σύντομα θα αρκεί ένας γιατρός και οι άλλοι δύο θα αντικατασταθούν από δύο ρομπότ αντίστοιχα. Μέσα από το κινητό μας τηλέφωνο απολαμβάνουμε την παροχή υπηρεσιών από απασχολούμενους στην πιο ευφάνταστη υπηρεσία, οι οποίοι αναζητούν τον εργοδότη τους σε έναν αλγόριθμο. Αυτή είναι η αγορά της παγκοσμιοποιημένης νέας ψηφιακής εργασίας.

Βασικά χαρακτηριστικά αυτής της νέας εργασίας είναι η σχετικότητα του χώρου και του χρόνου. Δεν είναι υπερβολικό πλέον να μιλάμε για σχέσεις εργασίας «χωρίς χρόνο» και «χωρίς τόπο», ως συνέπεια της υιοθέτησης

οργανωτικών μοντέλων που βασίζονται στις ηλεκτρονικές τεχνολογίες σε τέτοιο βαθμό, ώστε να έχουν αποσταθεροποιήσει την έδρα και το ωράριο εργασίας, άλλοτε ευχάριστα για τους εργαζόμενους και άλλοτε δυσμενώς γι' αυτούς. Εκτός από τον φυσικό χώρο εργασίας (τη λεγόμενη «βιόσφαιρα») ρόλο διαδραματίζει για τον εργαζόμενο σήμερα και η «ψηφιακή σφαίρα», εφόσον η μετακίνηση των επιχειρήσεων και των ανθρώπων, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, άλλαξε τις συνθήκες έτσι ώστε να μην είναι δεδομένος ούτε ο τόπος ούτε ο χρόνος απασχόλησης.

Ωστόσο, η τεχνολογία δεν είναι ουδέτερη, διευθύνεται από τον άνθρωπο. Η κατάλληλη προετοιμασία στην κατάρτιση του προσωπικού και στην αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων περιορίζει τον κίνδυνο να έχουμε εργαζόμενους από τη μία με γνώσεις / με εξειδίκευση και από την άλλη εντελώς ανειδίκευτους / ακατάρτιστους. Όμως, δεν θα υπάρχει πλέον η παραδοσιακή διάκριση μεταξύ εργατών και στελεχών, που οι πρώτοι μπορούν να εξελιχθούν και να αναλάβουν τον ρόλο των δεύτερων. Σήμερα και στο μέλλον η έλλειψη κατάρτισης θα οδηγεί σε έξοδο από την απασχόληση και όχι σε καθήκοντα γενικής φύσης ανειδίκευτου προσωπικού, όπως στο παρελθόν. Αυτή είναι η ποιοτική διαφορά της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης, που βιώνουμε σήμερα, σε σύγκριση με το παρελθόν.

A3. Να εκθέσεις τη γνώμη σου, τεκμηριωμένα, σχετικά με το ποιο είναι το πιο σημαντικό πλεονέκτημα και το πιο σοβαρό μειονέκτημα των νέων μορφών εργασίας που αναπτύσσονται σήμερα, στην ψηφιακή εποχή. Το κείμενό σου θα είναι ομιλία που θα εκφωνηθεί στο πλαίσιο σχολικής ημερίδας για τις επαγγελματικές προοπτικές των ειδικοτήτων που προσφέρονται στο σχολείο σου και θα έχει έκταση 200-250 λέξεων.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Σ. ΣΑΛΟΜ (1904 -)

Η φωνή

Το ποίημα είναι του ισραηλινού ποιητή Σ. Σαλόμ (1904-;) και βρίσκεται στην ανθολογία παγκόσμιας ποίησης της Ζ. Μαμαλάκη «Ποίηση δίχως σύνορα» (Αθήνα 1969: εκδ. Ιωλκός).

- Είσαι έτοιμος;
ρώτησε η φωνή
μέσα στη σιωπή της νύχτας.	1
- Έτοιμος είμαι
απαντάει η φωνή
μέσα στη σιωπή της νύχτας.	5
- Μπορείς να εγκαταλείψεις
το σπίτι σου, τη συνοικία σου
και τους φίλους σου;	
- Μπορώ να εγκαταλείψω
τον δρόμο, το σπίτι	10

και τους φίλους.

- Μπορείς να πας μακριά
πολύ μακριά
δίχως να τρέμεις; 15
- Μπορώ να πάω μακριά
πολύ μακριά
δίχως να τρέμω.
- Τότε πιάσε τη δάδα στο χέρι
και πήγαινε δίχως να ελπίζεις επιστροφή,
δίχως να κοιτάξεις πίσω σου! 20

B3. Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να διαθέτει ο άνθρωπος, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο, προκειμένου να κατακτήσει το μέλλον; Εσύ συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτό που προτείνει το ποιητικό υποκείμενο στους 3 τελευταίους στίχους; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 λέξεων.

5. ΘΕΜΑ 28229

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Διασπορά προσφέρει τεχνογνωσία για να πρωταγωνιστήσει η Ελλάδα στην τεχνολογία

Ο Πέτρος Κουμουτσάκος είναι διακεκριμένος Έλληνας καθηγητής του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ. Το κείμενο αποτελεί μέρος της συνέντευξής του στον Δημήτρη Μανώλη για το Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων. (31 07 2022). (Διασκευή συντομευμένη).

- Είστε πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Προηγμένων Μελετών (HIAS), το οποίο πρόσφατα πραγματοποίησε το πρώτο του συμπόσιο. Πώς δημιουργήθηκε αυτή η πρωτοβουλία, ποια ανάγκη οδήγησε στη γέννησή της, τι προσδοκείτε και τι φιλοδοξείτε;

Το HIAS δημιουργήθηκε από την πίστη ότι η επιστημονική κοινότητα της Διασποράς είναι πόρος υψηλών τεχνικών γνώσεων και διεθνών εμπειριών που μπορεί να είναι πολύτιμος στη λύση προβλημάτων στην πατρίδα μας.

Φιλοδοξία μας είναι να μπορέσουμε να μεταφέρουμε τις γνώσεις μας και τις εμπειρίες μας στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στους νέους ανθρώπους. Ενδιαφερόμαστε πολύ να έχουμε διάλογο με όλους τους παράγοντες της ελληνικής κοινωνίας όπως και οι γνώσεις κι εμπειρίες επιστημόνων της Διασποράς να μεταφερθούν σε αναπτυξιακές δραστηριότητες στην Ελλάδα. Όνειρό μας είναι βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένα οικοσύστημα που καλλιεργεί και υποστηρίζει τη βασική έρευνα στην Ελλάδα, γιατί αυτή είναι κύριος μοχλός της καινοτομίας. Θα θέλαμε να αποκτήσουμε μόνιμη φυσική παρουσία στην Ελλάδα, για συναντήσεις, εργασία και συνεχή επικοινωνία

με την πατρίδα. Ίσως στο μέλλον να υπάρξει ένας χώρος όπου επιστήμονες της Διασποράς θα μπορούν να έρχονται για να εργαστούν και να βοηθήσουν στην εισαγωγή προγραμμάτων και κεφαλαίων για έρευνα από όλον τον κόσμο. Υπάρχουν πάρα πολλές ιδέες και μεγάλη διάθεση και είμαστε πάντα ανοικτοί σε προτάσεις για να καλύψουμε το κενό ανάμεσα στο τι γνωρίζουμε και τι χρειάζεται στην Ελλάδα.

- Πώς μπορεί να μεταλαμπαδευτεί η γνώση των κορυφαίων Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού στο ελληνικό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας; Ειδικότερα, πώς μπορεί το HIAS να βοηθήσει τη χώρα, ποιες ευκαιρίες είναι προσανατολισμένο να αξιοποιήσει και σε ποιους τομείς εστιάζει; Ποιες είναι οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζετε;

Θα ήθελα να συγκεκριμενοποιήσω αυτήν την ερώτηση στον χώρο των φυσικών επιστημών και της τεχνολογίας, όπου συγκεντρώνεται το HIAS. Οι γνώσεις όλων των επιστημόνων είναι πέρα από σύνορα. Αλλά διαφέρουν πολύ οι συνθήκες παραγωγής και κατανάλωσης της γνώσης στις διάφορες χώρες. Η εμπειρία που θα μπορούσε ίσως να μεταλαμπαδευτεί πρώτη είναι μερικοί από τους τρόπους που έχουν άλλες χώρες να δίνουν ευκαιρίες σε επιστήμονες να παράγουν γνώση και αυτή η γνώση να μεταφράζεται σε λύσεις κοινωνικών και τεχνολογικών προβλημάτων. Θεωρώ σημαντικό στοιχείο την ενθάρρυνση της περιέργειας και της εξερεύνησης, καθώς και την ύπαρξη αξιοκρατίας και συνεχούς συναγωνισμού σε όλα τα επίπεδα. Ας το ονομάσουμε μια κουλτούρα ισότιμης μόρφωσης και ενθάρρυνσης της αριστείας. Αλλά για να μεταλαμπαδευτεί κάτι χρειάζεται η φοτιά, αλλά και το περιβάλλον για να πιάσει.

Χρειάζονται ενέργειες σε κάθε κομμάτι από το οικοσύστημα της γνώσης που ξεκινά από τα πανεπιστήμια και φτάνει στην οργάνωση της οικονομίας και της διοίκησης του κράτους. Χρειάζονται αλλαγές σε πολλά επίπεδα και σε βάθος χρόνου. [...] Επιτρέψτε μου τη σκέψη πως εδώ χρειάζεται μια κοινή πολιτική βούληση που να ξεπερνά τα χρονικά και ιδεολογικά όρια της εκάστοτε κυβέρνησης. Αν συμφωνήσουμε ότι η γνώση είναι ένας σημαντικός κοινωνικός πλούτος που πρέπει να είναι διαθέσιμος σε όλους και που πρέπει συνεχώς να καλλιεργείται και να τροφοδοτείται με σημαντική χρηματοδότηση, θα ήταν μια καλή αρχή. Θα ήθελα να πιστεύω ότι αυτή η σκέψη δεν είναι ουτοπία.

Το ξαναλέω, υπάρχουν καταπληκτικές ερευνητικές ομάδες και κέντρα έρευνας στην Ελλάδα. Φέροντας τη συνιστώσα της Διασποράς θα βοηθούσε να μεγαλώσουν αυτά και να δημιουργηθούν περισσότερα.[...]

A3. Διαβάζοντας την συνέντευξη αυτή, προβληματίζεσαι και ως μελλοντικός επιστήμονας που τον /την ενδιαφέρει η πρόοδος της επιστήμης και της έρευνας στη χώρα σου γράφεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) στους πολιτικούς αρχηγούς όλων των κομμάτων στην οποία θα τεκμηριώνεις τη σημασία της ανάπτυξης ερευνητικών επιστημονικών κέντρων στη χώρα και τις προτάσεις σου, για να υλοποιηθεί αυτό το φιλόδοξο σχέδιο.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ [1947 -]

Η μαγεία της επιστήμης

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή «Το χόμα των λέξεων» ανθολόγιο ποίησης 2017, εκδ. Αρμός. Αθήνα 2020.

Το άγνωστο δεν είναι ποτέ

τελείως άγνωστο.

Και η μαγεία και η επιστήμη
υποθέσεις κάνουν για το επιστητό
που διαφεύγει της κατανόησης του ανθρώπου.

Ίσως το άγνωστο είναι το κατά βάση
οικείο, που υπάρχει ήδη μέσα μας
απλώς δεν το συνειδητοποιήσαμε
όπως ένα μεγάλο μέρος
των λειτουργιών του σώματος.

Ίσως είναι και το κατ' αρχήν απρόσβατο⁶
για την αντίληψη την περιορισμένη
να μεν βιώνεται μα δεν κατανοείται
αινιγματικό, χωρίς εξήγηση.

Ίσως όμως είναι κάτι ρευστό
σαν τον υδράργυρο που δεν πιάνεται
και κάθε πρόοδος της γνώσης
ανοίγει και άλλα πεδία του άγνωστου
αν και αυτό το παιχνίδι έχει τα όριά του.

Η μυστική γνώση των αλχημιστών
οι απόκρυφες διδαχές ιερών βιβλίων
μαντεία και προφήτες, μάγοι και μέντιουμ
το πλέγμα των κυμάτων, ραδιοτηλεσκόπια
νανοφυσική και κβαντική μηχανική
η σχετικότητα των μετρήσιμων
μας γυρίζουνε πάλι πίσω
τα έτη φωτός, των κουαρκς η υφή
οι υποθέσεις της μακρομικροφυσικής

τα τεχνάσματα της τεχνολογίας
της τέχνης οι φανταστικές τεχνικές
της μαγείας τα μυστικά μέσα
της επιστήμης τα θαυμαστά επιτεύγματα

η πίστη και ο στόχος
τα μέσα και η μέθοδος .

⁶ απλησίαστο

B3. Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το ποίημα γιατί το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί ότι η επιστήμη διαθέτει μαγεία. Ποιες είναι οι δικές σου σκέψεις για την σχέση επιστήμης και μαγείας;

6. ΘΕΜΑ 28231

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση]

Το κείμενο προέρχεται από το υλικό που διανεμήθηκε στους εκπαιδευτικούς που πήραν μέρος στην επιμόρφωση με τίτλο «Ταχύρρυθμη επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση» το 2021, το οποίο εκπονήθηκε με συνεργασία Πανεπιστημίων της χώρας.

Οι σύγχρονες συνθήκες υπαγόρευαν τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού μοντέλου εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που αξιοποιεί ασύγχρονη ή και σύγχρονη διδασκαλία στη βάση της χρήσης νέων τεχνολογιών. Σε αυτό το πλαίσιο, ο/η εκπαιδευτικός καλείται να διαχειριστεί νέα δεδομένα διαχείρισης της τάξης η οποία πλέον έχει φυσική προέκταση σε διαφορετικά περιβάλλοντα από τον κλειστό χώρο της σχολικής αίθουσας. Επιπρόσθετα, η διαμεσολάβηση των τεχνολογικών μέσων και της χωροχρονικής διάστασης της μαθησιακής διαδικασίας, είναι βασικοί παράγοντες διαμόρφωσης των χαρακτηριστικών του μαθήματος. Ο μαθητής και η μαθήτρια, ο/η εκπαιδευτικός και ο/η γονέας καλούνται να επαναπροσδιορίσουν τους ρόλους τους για την καλύτερη δυνατή διαχείριση του περιβάλλοντος μάθησης εξ αποστάσεως.

Απώτερος στόχος του προγράμματος Ταχύρρυθμη Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στην Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση (T4E) είναι η κατάκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, προκειμένου να καταστεί ποιοτικότερη και αποτελεσματικότερη η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε σχολικά περιβάλλοντα, υπό το πρίσμα των σύγχρονων θεωρήσεων διδακτικού σχεδιασμού και στη βάση ποιοτικών προδιαγραφών δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού και αξιοποίησης των καταλληλότερων τεχνολογικών μέσων.

Σήμερα, η διαδικτυακή μάθηση βρίσκεται στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι τεχνολογικές υποδομές, οι νέες βελτιωμένες και ταχύτερες συσκευές, το εύρος των ψηφιακών μέσων για εκπαιδευτικό σχεδιασμό, επικοινωνία, συνεργασία και διαμοίραση πόρων αποτελούν το όχημα για τον εμπλουτισμό και την υποστήριξη της ψηφιακής μάθησης. Οι παραπάνω δυνατότητες, συνδυάζονται γόνιμα με τα εκπαιδευτικά μοντέλα της Μικτής Μάθησης (Blended Learning), τα οποία επιχειρούν να συγκεράσουν⁷ δύο διαφορετικούς κόσμους – εκείνον της παραδοσιακής διδασκαλίας με εκείνον της εξ αποστάσεως – , παρέχοντας ευέλικτες λύσεις, προσαρμοσμένες στις εκάστοτε ανάγκες και συνθήκες. [...]

Στην εκπαίδευση σήμερα, προτείνονται υβριδικά μοντέλα μάθησης με τη μορφή της Μικτής Μάθησης (Blended Learning) ως μια καινοτομία σε σχέση με την παραδοσιακή τάξη. Η Μικτή Μάθηση ως διαδικασία, συνδυάζει αποτελεσματικά δραστηριότητες παραδοσιακής μάθησης μαζί με μεθόδους, στρατηγικές και εργαλεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τα δύο περιβάλλοντα, φυσικό και ηλεκτρονικό, λειτουργούν προς όφελος των μαθητών συνδυάζοντας νέες προσεγγίσεις και δραστηριότητες σε αυθεντικά προβλήματα. Ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που ενορχηστρώνει⁸ την εκπαιδευτική διαδικασία (θεματικό περιεχόμενο, ρυθμός, τόπος, χρόνος κ.λπ.). Οι μαθητές επικοινωνούν, συνεργάζονται, διερευνούν, επινοούν λύσεις και οικοδομούν νέα γνωστικά σχήματα. Η

⁷ να συνδυάσουν

⁸ οργανώνει

μέθοδος αυτή στοχεύει στην αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και τη δέσμευση των εκπαιδευτικών και των μαθητών στα ψηφιακά περιβάλλοντα ενισχύοντας την εμπλοκή τους σε αυθεντικές καταστάσεις μάθησης.

A3. Στο κείμενο υποστηρίζεται πως το φυσικό και ηλεκτρονικό περιβάλλον στη διδασκαλία λειτουργούν προς όφελος του μαθητή. Σε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα να αναπτύξεις τη δική σου άποψη για την παραδοσιακή και την εξ αποστάσεως διδασκαλία και να εξηγήσεις ποια προτιμάς εσύ. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Τάσος Αθανασιάδης (1913-2006)

Άγγελος εκ περάτων

Τάσος Αθανασιάδης, Αγία Νεότητα, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα: 1990, σ.σ. 207-209.

Όταν ο νεαρός σταθμάρχης τέλειωνε το στρατιωτικό του, ο γιατρός του Συντάγματος τον συμβούλευσε να προτιμά εργασία σε καθαρό αέρα. Είχε βρει τους πνεύμονές του αδύνατους. Ο πατέρας του ήταν συνταξιούχος σιδηροδρομικός, όπως και ο θείος του. Μπήκε στη συντεχνία τους. Ήταν αποφασισμένος ώσπου να δυναμώσει, να υπηρετεί σε αγροτικούς σταθμούς, μια και αυτοί έχουν πιο καθαρό αέρα απ' τους άλλους στα αστικά κέντρα. Από φυσικού του μονόχωτος, με αγάπη στη μελέτη, θα 'χε αρκετό χρόνο ελεύθερο για να πλουτίζει τις γνώσεις ενός τελειόφοιτου Λυκείου. Στο θεσσαλικό σταθμό υπηρετούσε εδώ και δύο μήνες...

Στο διαμερισμάκι του πάνω απ' το σταθμαρχείο, τις μακρές χιμωνιάτικες νύχτες, όπου αραίωναν τα περάσματα των συρμών, διάβαζε τις περισσότερες ώρες. Καταιγίδες και θύελλες ταρακουνούσαν το μικρό ύψωμα όπου βρισκόταν ο σταθμός. Κάποτε ακούονταν γρυλίσματα αγριμιών. Τα γατίσια γρατζουνίσματα της βροχής στα πορτοπαράθυρα φτάνανε στα αυτιά του σαν μελωδική υπόκρουση στα νοερά ταξίδια του μέσα απ' τα βιβλία. Μάθαινε Αγγλικά με τη μέθοδο «Άνευ Διδασκάλου». Διάβαζε ποιήματα και μυθιστορήματα. Έκανε κομπόδεμα για ν' αγοράσει ραδιόφωνο. Όμως η μεγάλη του απόλαυση ήταν ο «Παγκόσμιος Άτλας». Μέσα στους τόμους του ταξίδευε σε κόσμους μακρυνούς, σε τοπία τροπικά, γνώριζε θαυμαστές πολιτείες, ανθρώπους ιδιότροπους, παράξενα ήθη και έθιμα, ωκεανούς, ποτάμια, λίμνες, βουνοσειρές, απέραντους κάμπους, ζώα, φυτά, πουλιά, θηρία. Ξαφνικά, ο κλειδούχος χτυπούσε το καμπανάκι, για να τον ειδοποιήσει ότι πλησίαζε κάποιο τραίνο. Τότε πετούσε το μαγικό βιβλίο και γινόταν ξανά από περιηγητή του κόσμου ο σταθμάρχης του μικρού ορεινού σταθμού.

B3. Ο ήρωας του κειμένου μορφώνεται χωρίς τη βοήθεια κάποιου δασκάλου. Από ποια συναισθήματα αντιλαμβάνεσαι πως ωθείται σε αυτή τη διαδικασία; Σε ποια σημεία του κειμένου φαίνεται η διάθεσή του; (να αναφέρεις τρεις περιπτώσεις). Να απαντήσεις σε 150 λέξεις.

7. ΘΕΜΑ 28234

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η νέα ατζέντα του ανθρώπινου είδους

Το ακόλουθο απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Yuval Noah Harari, «Homo Deus, Μια σύντομη ιστορία του μέλλοντος», σε μετάφραση Μιχάλη Λαλιώτη, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2017.

Στην αυγή της τρίτης χιλιετίας, η ανθρωπότητα ξυπνάει, τεντώνεται και τρίβει τα μάτια της. Στο μυαλό της γυρνάνε ακόμα τα απομεινάρια κάποιου φριχτού εφιάλτη. «Ήταν κάτι με συρματοπλέγματα και τεράστια σύννεφα σαν μανιτάρια. Ουφ, τέλος πάντων, όνειρο ήταν». Η ανθρωπότητα πηγαίνει στο μπάνιο, ρίχνει νερό στο πρόσωπό της, εξετάζει τις ρυτίδες της στον καθρέφτη, φτιάχνει καφέ κι ανοίγει το ημερολόγιό της. «Για να δούμε, τι λέει σήμερα το πρόγραμμα».

Για χιλιάδες χρόνια, η απάντηση στο ερώτημα αυτό ήταν σταθερή. Τα ίδια τρία προβλήματα απασχολούσαν τους ανθρώπους στην κίνα του 20ου αιώνα, στη μεσαιωνική Ινδία και στην αρχαία Αίγυπτο. Στην κορυφή του καταλόγου βρισκόταν πάντα ο λιμός, οι επιδημίες και οι πόλεμοι. Για ατελείωτες γενιές, οι άνθρωποι έχουν προσευχηθεί σε κάθε θεό. Άγγελο και άγιο κι έχουν επινοήσει αμέτρητα εργαλεία, θεσμούς και κοινωνικά συστήματα αλλά συνέχιζαν να πεθαίνουν κατά εκατομμύρια από την πείνα, τις επιδημίες και τη βία. Πολλοί στοχαστές και προφήτες κατέληξαν στο ότι ο λιμός, οι επιδημίες και οι πόλεμοι πρέπει να είναι μέρος του κοσμικού σχεδίου του Θεού ή της ατελούς φύσης μας και πως μόνο το τέλος του χρόνου θα μας απαλλάξει από αυτά.

Ωστόσο, στην αυγή της τρίτης χιλιετίας, η ανθρωπότητα συνειδητοποιεί ξαφνικά κάτι τρομερό. Οι περισσότεροι άνθρωποι το σκέφτονται σπάνια, αλλά τις τελευταίες δεκαετίες έχουμε καταφέρει να χαλιναγωγήσουμε την πείνα, τις επιδημίες και τους πολέμους. Φυσικά. Τα προβλήματα αυτά δεν έχουν λυθεί πλήρως, αλλά από ακατανόητες και ανεξέλεγκτες δυνάμεις της φύσης έχουν μεταμορφωθεί σε διαχειρίσιμες προκλήσεις. Δεν χρειάζεται να προσευχηθούμε σε κάποιο θεό ή άγιο για να μας γλιτώσει απ' αυτά. Ξέρουμε πολύ καλά τι πρέπει να γίνει για να αποτρέψουμε το λιμό, τις επιδημίες και τους πολέμους – και συνήθως το καταφέρνουμε.

Είναι αλήθεια ότι εξακολουθούν να υπάρχουν αξιοσημείωτες αποτυχίες· αλλά τώρα πια, όταν αντιμετωπίζουμε τέτοιες αποτυχίες, δεν σηκώνουμε τους ώμους και λέμε «Τι να κάνουμε, έτσι είναι τα πράγματα στον ατελή κόσμο μας» ή «Ήταν θέλημα Κυρίου». Αντίθετα, όταν ο λιμός, η επιδημία ή ο πόλεμος ξεφεύγουν από τον έλεγχό μας, αισθανόμαστε ότι κάποιος πρέπει να τα θαλάσσωσε, συγκροτούμε μια εξεταστική επιτροπή και υποσχόμαστε στους εαυτούς μας ότι την επόμενη φορά θα τα πάμε καλύτερα. Και όντως, αυτό συμβαίνει. Τέτοιες καταστροφές συμβαίνουν όλο και πιο σπάνια. Για πρώτη φορά στην ιστορία, περισσότεροι άνθρωποι πεθαίνουν σήμερα από το πολύ φαΐ παρά από το λίγο· περισσότεροι άνθρωποι από γηρατειά παρά από αρρώστιες· και είναι περισσότεροι οι άνθρωποι που αυτοκτονούν από αυτούς που σκοτώνονται από στρατιώτες, τρομοκράτες και εγκληματίες μαζί. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, ο μέσος άνθρωπος είναι πολύ πιθανότερο να πεθάνει από την κραιπάλη στα Μακ Ντόναλντς παρά από ξηρασία, έμπολα ή μια επίθεση της Αλ Κάιντα.

A3. Ο συγγραφέας περιγράφει έναν κόσμο ο οποίος διαχειρίζεται τα παλαιότερα προβλήματά του με ολοένα και μεγαλύτερη επιτυχία, ενώ έχουν προκύψει και κάποιες νέες προκλήσεις. Θεωρείς ότι η αισιοδοξία του είναι αιτιολογημένη; Ποιο από τα αναφερόμενα προβλήματα κρίνεις ως πιο σημαντικό και ποιες δύο λύσεις θα πρότεινες για την αντιμετώπισή του; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (250 περίπου λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο
ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ (1931- 2020)

Τρέχα γύρευε

Το ποίημα δημοσιεύτηκε πρώτη φορά στην ποιητική συλλογή «Το τελευταίο σώμα του», το 1981. Συμπεριλαμβάνεται, επίσης, στον τόμο «Ποιήματα», εκδόσεις Ίκαρος, 2011,

Πότε πότε μας θυμάται το μέλλον
όσο μακριά κι αν βρίσκεται,
όλο και κάποιο μήνυμα λαβαίνουμε,
γραμμένο πάντα βιαστικά
γιατί διαρκώς αναχωρεί
για πιο μακριά ακόμα.
Τι να το κάνεις;
Γραφτά που μένουνε αδιάβαστα.
Κανείς δεν ξέρει από μας
να διαβάσει τι γράφει το μέλλον.
Παρεκτός κάτι ελάχιστες
γραμματιζούμενες ελπίδες.
Τρέχα γύρευε.

B3. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του ποιήματος να καταγράψεις πώς παρουσιάζεται το μέλλον στο ποίημα. Ποια είναι η προσωπική σου θέση απέναντι σ' αυτή την οπτική; Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

8. ΘΕΜΑ 28237

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έξυπνη πόλη: Ιδέες για την μετάβαση της Θεσσαλονίκης στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο, άρθρο του Γιάννη Καραμήτσιου δημοσιεύτηκε στο, ιστοχώρο του περιοδικού «Parallaxi» στις 09/12/2019 (ανακτήθηκε στις 11/9/2022).

Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση προσδιορίζεται ως το σύνολο των νέων τεχνολογιών του 21ου αιώνα που εισάγουν μια τομή ως προς τα επιτεύγματα του προηγούμενου. Αποτελεί την συνέχεια της πρώτης βιομηχανικής επανάστασης του ατμού, της δεύτερης του ηλεκτρισμού και της τρίτης των ψηφιακών τεχνολογιών, η οποία άρχισε την δεκαετία του 1980 και εξελίσσεται μέχρι σήμερα. Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το «διαδίκτυο των πραγμάτων» και την έκρηξη της τεχνητής νοημοσύνης. Πολλά αντικείμενα και συστήματα θα αυτονομηθούν, θα συνδεθούν μεταξύ τους και θα λειτουργήσουν με έξυπνο τρόπο. Πλέον έχει γίνει της μόδας να μιλάμε για «έξυπνα» πράγματα: το έξυπνο σχολείο, το έξυπνο νοικοκυριό, την έξυπνη επιχείρηση και ούτω καθεξής.

Το κείμενο αυτό θα εκμεταλλευτεί τον νεολογισμό και θα εισάγει την ιδέα της Θεσσαλονίκης ως «έξυπνης πόλης». Θα εξετάσουμε μερικές πρακτικές προτάσεις από άλλες περιοχές του κόσμου που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την πόλη να επωφεληθεί από τις μεγάλες τεχνολογικές επαναστάσεις του 21ου αιώνα. Εννοείται, βεβαίως, ότι οι προτάσεις αυτές αφορούν και όλες τις υπόλοιπες πόλεις της Ελλάδας. [...] Μία από τις προτάσεις:

Έξυπνος φωτισμός των δρόμων.

Οι πόλεις στην Αυστραλία επενδύουν στον έξυπνο φωτισμό των δρόμων. Εγκαθιστούν λάμπες LED (light emitting diode), οι οποίες περιορίζουν τα ενεργειακά κόστη μέχρι και 50% και μπορούν να μειώσουν την εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου πάνω από 60% σε σχέση με τις συμβατικές. Το πιο σημαντικό όφελος ωστόσο μπορεί να προέλθει από την διασύνδεσή τους μέσα από ένα κεντρικό σύστημα που θα καθορίζει την απόδοσή τους βάσει συγκεκριμένων παραμέτρων. Οι λάμπες γίνονται μέρος ενός «νέφους» δεδομένων, το οποίο ρυθμίζει την ένταση του φωτισμού βάσει των καιρικών συνθηκών, της κίνησης του δρόμου, της ώρας της ημέρας ή έκτακτων περιστάσεων, όπως ατυχήματα. Η «ευστροφία» αυτού του συστήματος μπορεί να εξορθολογήσει τον τρόπο με τον οποίον θα μπορούσε να φωτιστεί, για παράδειγμα, η Εγνατία σε νυχτερινές ώρες αιχμής, σε αντίθεση με ώρες χαμηλότερης κίνησης. Άλλον φωτισμό χρειάζεται το πάρκο Κρήτης με κακοκαιρία στις 9 το βράδυ και άλλον με καλοκαιρία στις 3 τα ξημερώματα. Σε περίπτωση σοβαρού ατυχήματος στην Λεωφόρο Στρατού, ο φωτισμός του συγκεκριμένου σημείου θα μπορούσε να ενταθεί, σχεδόν αυτόματα, για όσο διάστημα χρειαστεί. Με τον τρόπο αυτόν επιτυγχάνεται όχι μόνο εξοικονόμηση πόρων, αλλά και μείωση της φωτορύπανσης, η οποία επηρεάζει αρνητικά τους βιορυθμούς πολλών ανθρώπων και οικοσυστημάτων γενικότερα. Να σημειώσουμε ότι μια σημαντική αρχή έγινε στην Θεσσαλονίκη το 2017, όταν οι λάμπες LED έγιναν μέρος του δημοτικού φωτισμού και πραγματοποιήθηκε ψηφιακή καταγραφή όλου του δικτύου. Η αναβάθμιση αυτή υπολογιζόταν να αποφέρει εξοικονόμηση έως και 400 χιλιάδων ευρώ τον χρόνο.

A3. Με αφορμή το θέμα του άρθρου για την εξέλιξη της τεχνολογίας και τις καινούργιες δυνατότητές της, συντάσσεις ομιλία (περίπου 250 λέξεων) που απευθύνεις σε συνομήλικους συμμαθητές σου, στο πλαίσιο μαθητικού συνεδρίου. Στην ομιλία σου επιδιώκεις να ενημερώσεις για τις σύγχρονες προοπτικές της τεχνολογίας αναφέροντας και δύο συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ζωής των σύγχρονων κοινωνιών.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΤΡΕΑΣ ΤΣΙΑΚΟΣ (1979-)

Οι άρρωστες πολιτείες

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Ο λαιμός του δήμου», εκδόσεις Straw Dogs, 2016.

Οι άρρωστες πολιτείες
 κυνηγούν τους σκύλους απ' τα πάρκα,
 καρφώνουν στα δέντρα κομματικές σημαίες
 και μνημόσυνα.

Οι άρρωστες πολιτείες λατρεύουν τον χιτώνα

και φτύνουν τον άνθρωπο,
φτιάχνουν προσευχές στις διαφημίσεις
και κατασκευάζουν πιστούς
από γερασμένες μητρες.

Οι άρρωστες πολιτείες ψηφίζουν, ξαναψηφίζουν
ξαναψηφίζουν, ξαναψηφίζουν
για το τίποτα.

Οι άρρωστες πολιτείες γκρεμίζουν τον κήπο μου,
μου επιβάλλουν τι θα φάω το μεσημέρι.
Καίνε τα χωράφια για μια σπιθαμή χρυσού.

B3. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του ποιήματος να καταγράψεις πώς παρουσιάζονται οι άρρωστες πολιτείες στο ποίημα. Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτά τα χαρακτηριστικά; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

9. ΘΕΜΑ 28263

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Φτάσαμε σχεδόν στα όρια του σύμπαντος»

Από τη διαδικτυακή έκδοση της Καθημερινής www.kathimerini.gr, της Δ. Τριανταφύλλου: Συνέντευξη του επίτιμου διευθυντή του Ευγενιδείου Πλανηταρίου, Διονύση Σιμόπουλου, για το τηλεσκόπιο JamesWebb και στη συμβολή του στη μελέτη του σύμπαντος εφεξής.

«Και που να δείτε και τις υπόλοιπες φωτογραφίες που έρχονται!» μας λέει καταφανώς ενθουσιασμένος ο Διονύσης Σιμόπουλος, εμπειρότατος αστροφυσικός και επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου, για την πρώτη εικόνα που ήρθε στην ανθρωπότητα από το διαστημικό τηλεσκόπιο James Webb, το μεγαλύτερο και ακριβότερο στην ιστορία. Όπως συνεχίζει να μας εξηγεί ο κος Σιμόπουλος: «Θα μας έρθουν σύντομα κι άλλες 5 με 6 φωτογραφίες από το τηλεσκόπιο. Μιλάμε για εικόνες που... θα μας τινάξουν το μυαλό στον αέρα! Αυτό που αντίκρισα είναι ό,τι πιο καταπληκτικό έχω δει στα 50 χρόνια της επαγγελματικής μου ζωής».

Σύμφωνα με τους επιστήμονες, η πρώτη αυτή εικόνα δείχνει το SMACS 0723, όπου μια τεράστια ομάδα σμηνών γαλαξιών λειτουργεί ως μεγεθυντικός φακός για τα αντικείμενα πίσω τους. Ονομάζεται βαρυτικός φακός και είναι αυτός που δημιούργησε την πρώτη βαθιά όψη πεδίου του Webb με απίστευτα παλιούς και μακρινούς γαλαξίες. Οι δε εικόνες που αναμένουμε θα παρουσιάζουν τον σχηματισμό νέων γαλαξιών πριν από 13 περίπου δισεκατομμύρια χρόνια, λίγα εκατομμύρια μόλις χρόνια έπειτα από το Μπιγκ Μπανγκ.

«Η συγκεκριμένη φωτογραφία, όπως και οι υπόλοιπες που μας έρχονται, δεν είναι παρά η επιφάνεια των δυνατοτήτων αυτού του τηλεσκοπίου και του υλικού που θα μας δώσει.» Νωρίτερα, έργα τέχνης από το διάστημα μας είχε δώσει και το Hubble, αλλά αυτές οι νέες πληροφορίες κάνουν μια τεράστια τομή, ανοίγοντας ένα ολοκαίνουργιο παράθυρο στην πρόσβαση που έχουμε πια στο διάστημα από πλευράς περιεχομένου και εικόνας. Η

επιστημονική πληροφόρηση ανεβαίνει πολλά επίπεδα μέσα από αυτό το όργανο το οποίο μας παίρνει από το χέρι και μας πηγαίνει στην γένεση του σύμπαντος. Μιλάμε σχεδόν για 13,8 δισεκατομμύρια χρόνια πριν. Φτάσαμε σχεδόν στα όρια του σύμπαντος».

Και τι σημαίνουν όλα αυτά για το μέλλον της «αποκρυπτογράφησης» του σύμπαντος; Όπως σημειώνει ο κος Σιμόπουλος: «Πολλοί μπορεί να σκέφτονται ότι αυτές οι εικόνες είναι πολύ όμορφες, αλλά άσχετες με τη δική μας ζωή εδώ, όμως δεν είναι καθόλου έτσι. Οι δυνατότητες που ανοίγονται πια για τους ερευνητές είναι πραγματικά απεριόριστες. Οι επιστήμονες θα έχουν από εδώ και πέρα τη δυνατότητα να εξερευνούν το σύμπαν σε όλη του την εξελικτική πορεία.»

Εκτός από την αντίληψη για την ίδια τη κοσμολογική υπόσταση, οι επιστήμονες θα μπορούν να μελετούν πιο βαθιά την γέννηση και την εξέλιξη των άστρων, αλλά και να επιχειρούν να δώσουν απαντήσεις στο τι συμβαίνει, όταν αυτά πεθαίνουν. Θα μας δώσουν περισσότερες απαντήσεις γιατί οι γαλαξίες είναι έτσι και όχι αλλιώς, αλλά και πώς εξελίσσονται. Τα επόμενα χρόνια θα δεχτούμε πραγματικά βροχή επιστημονικών εργασιών, οι οποίες θα απαντούν σε μια πληθώρα κοσμολογικών θεμάτων. Με τη σειρά τους αυτές οι απαντήσεις θα φτάσουν μέχρι και στα πρόθυρα της δικής μας ύπαρξης. Οι απαντήσεις θα αρχίσουν επίσης να γίνονται πιο λεπτομερείς».

A3. Η επιστήμη φαίνεται να δίνει απαντήσεις σε πληθώρα ερωτημάτων για το σύμπαν και η κατανόηση του διαστήματος μοιάζει πιο κοντά από ποτέ. Εντούτοις, η εξέλιξη αυτή δεν φαίνεται να κάνει τον άνθρωπο πιο ευτυχή και τον κόσμο μας ένα καλύτερο μέρος να ζει κανείς. Με αφετηρία τη διαπίστωση αυτή, συντάσσεις ένα άρθρο 250 λέξεων για την εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο παρουσιάζεις αναλυτικά τρία (3) άλλα προβλήματα τα οποία θα πρέπει να επιλύσει ο άνθρωπος, αν θέλουμε να μιλάμε για ουσιαστική πρόοδο και ευημερία.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ (1901-1975)

Αφροδίτη

Από τη συλλογή: Ανδρέας Εμπειρικός [1980] 1988. Γραπτά ή Προσωπική Μυθολογία (1936–1946), Αθήνα: Άγρα. [1η έκδ. 1960, Αθήνα: Δίφρος].

Εκείνο το βράδυ, κοιτάζα τα άστρα και τους αστερισμούς. Όμως, στο νου μου, ήτο μέρα. Μέσα στο φως της, με κοιτάζες. Εσύ, αγαπητή, ροδόχρους⁹ και απαλά ντυμένη, και κάποτε κάποτε ονειρευόσουν αυξάνοντας μέσα μου την ζωηρή φωτοχυσία.

Κι όμως, έξω ήτανε νύκτα. Αλλά τι νύκτα; Νύκτα γιομάτη θάματα, νύκτα σπαρμένη μάγια.

Εγώ κοιτάζα τα άστρα και τους αστερισμούς, μα έβλεπα Εσένα ταυτοχρόνως. Ιδού ο Τοξότης, έλεγα, ιδού ο Αιγόκερως, ο Σείριος, ο Ωρίων. Αλλά, συγχρόνως, έβλεπα Εσένα.

Αγαπητή, ροδόχρους και απαλά ντυμένη, στεκόσουν μέσα μου, σε άπλετη φωτοχυσία, και πότε έγερνες δεξιά, και πότε αριστερά την κεφαλή σου, με τον Ωρίωνα, ή με τον Σείριο στα μαλλιά σου, με τον Τοξότη στην καρδιά σου.

Εγώ κοιτάζα τα άστρα και τους αστερισμούς. Ιδού ο Τοξότης, έλεγα, ο Αιγόκερως, ο Σείριος, ο Ωρίων, μα έβλεπα Εσένα ταυτοχρόνως.

⁹ ροδόχρους: στο χρώμα του ρόδου (ροζ, κόκκινο)

Τότε συνέβη ένα μεγάλο θαύμα. Έσβησαν όλα τα άστρα μονομιάς, και έμεινες μόνον Εσύ στον ουρανό μαζί μου, μέσα σε μιαν ανέσπερη ημέρα, στο πλευρό μου. Εγώ σε κοιτάζα αγαλλιων¹⁰, και έλεγα και ζανάλεγα το όνομά σου.

Και Συ;

Εσύ, γλυκιά και Μεγαλόχαρη, μέσα στο χέρι σου, κρατούσες την καρδιά μου.

B3. Η θέα του βραδινού ουρανού αποτελεί για κάθε άνθρωπο μια ξεχωριστή εμπειρία. Τι σκέψεις και συναισθήματα γεννά σε σένα η θέα του έναστρου ουρανού; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων περίπου.

10. ΘΕΜΑ 30076

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ο δυσφημισμένος αφρικανικός κόσμος]

Το ελαφρά διασκευασμένο απόσπασμα προέρχεται από την ομιλία της Ουόλε Σογίνκα από την Νιγηρία, η οποία εκφωνήθηκε το 1986 και συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο Ένας αιώνας Νόμπελ, Οι ομιλίες των συγγραφέων που τιμήθηκαν με το Βραβείο Νόμπελ στον 20ο αιώνα, Καστανιώτης, 2001, με τίτλο «Η παθολογία του Μέσου Νοτιοαφρικανού λευκού», μτφρ. Αύρα Γαργαλάκου.

[...] Μιλώντας γι' αυτόν τον κόσμο- ως μύθο και πραγματικότητα- είναι καθήκον μας [...] να υπενθυμίσουμε σ' αυτή τη ρατσιστική κοινωνία ότι ο αφρικανικός μας κόσμος έχει καλλιτεχνικούς θησαυρούς και φιλοσοφική σκέψη, [...], γεγονός που έχει οδηγήσει σε βαθύ σεβασμό για την αφρικανική συνεισφορά στη γνώση του κόσμου, παρ' όλα αυτά δεν τερμάτισε την εθμική δυσφήμιση του αφρικανικού κόσμου. [...]

Μπορούμε να κάνουμε χρήση του παραδείγματος της περιόδου του ευρωπαϊκού εξπρεσιονισμού¹¹, κινήματος που είδε την αφρικανική τέχνη, τη μουσική και τα δραματικά τελετουργικά να μοιράζονται την ίδια σφαίρα επιρροής με την πιο ανόμοια, εκπληκτικά αντιφατική συλλογή ιδεών, ιδεολογιών και κοινωνικών ροπών [...]. Ναι, μέσα σ' αυτό το κίνημα, που κάλυψε ένα αχανές φάσμα [...] η πραγματικότητα, που ήταν η Αφρική, ήταν, όπως πάντα, [...] σφετερισμένη¹².

[...] Υπάρχει ένα βαθύ μάθημα για τον κόσμο στην ικανότητα των μαύρων φυλών να συγχωρούν μια ικανότητα που, συχνά σκέπτομαι, έχει μεγάλη σχέση με τους ηθικούς κανόνες που προέρχονται από την αντίληψή τους για τον κόσμο και τις αυθεντικές θρησκείες: τίποτε απ' αυτά δεν ξεριζώθηκε ποτέ εντελώς από τις προσθήκες των ξένων πίστεων. [...]

Είναι η ίδια ευρύτητα πνεύματος που έχει διαμορφώσει τη σημερινή σχέση των νότιων αποικιακών εθνών, μερικά από τα οποία έχουν υποφέρει τις πιο απάνθρωπες μορφές αποικιοκρατίας, όπου η ανθρώπινη αμαύρωση¹³, που συνοδεύεται από πλεονεξία και εκμετάλλευση, έχει φτάσει σε τεράστια επίπεδα διαφθοράς. [...]

¹⁰ χαίρομαι

¹¹ καλλιτεχνικό κίνημα της μοντέρνας τέχνης που αναπτύχθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, περίπου την περίοδο 1905-1940, και κυρίως στο χώρο της ζωγραφικής.

¹² αποκτώ/οικειοποιούμαι ξένα πράγματα με αθέμιτο τρόπο.

¹³ σπίλωση, κηλίδωση, στιγματισμός, ελάττωση ή εξαφάνιση της καλής φήμης για κάποιον ή κάτι.

Έθνη που υπέφεραν την αγωνία πολέμων ανεξαρτησίας, των οποίων η γη πρόσφατα ξεχείλισε από πτώματα αθώων θυμάτων και αδόξαστων μαρτύρων, ζουν δίπλα δίπλα με τους πρόσφατους κατακτητές τους που, σχεδόν τέσσερα ή πέντε χρόνια πριν, τους υποχρέωσαν να γίνουν μάρτυρες στη σφαγή των φίλων και συγγενών τους. [...] κι όπου καπνοί ανυψώνονται ακόμη από την τσουρουφλισμένη γη, αποτέλεσμα της στρατηγικής της αποικιοκρατικής και ρατσιστικής μυωπίας. Παρ' όλα αυτά, οι δρόμοι φέρουν ακόμη τα ονόματα από πρώην δυνάστες, τα αγάλματά τους κι άλλα σύμβολα υποταγής διακοσμούν ακόμη τις πλατείες τους, ενώ η συνείδηση ενός λαού με πλήρη αυτοπεποίθηση τους υποβίβασε σε απλά διακοσμητικά και μέρη για να κουρνιαζουν νυχτερίδες και περιστέρια.

A3. Συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου, σε ένα μαθητικό συνέδριο για την Παγκόσμια Ημέρα κατά του ρατσισμού. Αξιοποιώντας υλικό από το κείμενο και τις προσωπικές σου γνώσεις και εμπειρίες, καλείσαι να γράψεις μια ομιλία (200-250 λέξεις) για να εκθέσεις την αναγκαιότητα -στον 21^ο αιώνα- της εξάλειψης των διακρίσεων και των αποκλεισμών ως ρητορικής και πρακτικής του φυλετικού ρατσισμού.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Ο γέρο-νέγρο-Τζιμ

Το τραγούδι, σε στίχους Γιάννη Νεγρεπόντη (1930 – 1991), μουσική: Μάνου Λοΐζου (1937-1982) και ερμηνεία Μαρίας Φαραντούρη εντάσσεται στο άλμπουμ «Τα νέγρικα», 1975.

Ο γέρο-νέγρο-Τζιμ
σ' ολόκληρο το Χάρλεμ¹⁴,
ε, γέρο-νέγρο-Τζιμ,
κορνέτα δεύτερη δεν είχε
σαν εσένα!

Μέσα στη νύχτα ούρλιαζε η κορνέτα,
λευκοί και νέγροι δίνανε τα χέρια,
ε, γέρο-νέγρο-Τζιμ!

Γιατί να καίν' στο νότο τη σοδειά¹⁵,
όταν πεινάν στον κόσμο τα παιδιά,
ποιοι και γιατί σκοτώσανε τον Τζον¹⁶,
τι θέλουν τα παιδιά μας στα Βιετνάμ¹⁷;

¹⁴ Στο Χάρλεμ, στη χαρακτηριστικότερη Αφροαμερικανική γειτονιά της Νέας Υόρκης, χτυπούσε η καρδιά της υπέροχης «μαύρης» μουσικής. Γνώρισε μεγάλες δόξες τις δεκαετίες του 1920 και του 1930, όταν εμβληματικές καλλιτεχνικές μορφές, όπως η Billie Holiday και ο James Baldwin, έδιναν τις παραστάσεις τους.

¹⁵ Αναφορά στις πτώσεις των τιμών στις σοδειές κατά 40-60%, λόγω του οικονομικού κραχ του 1929, που έκανε κάποιους γαιοκτήμονες να τις καταστρέφουν, επειδή δεν απέφεραν κέρδη.

¹⁶ Πιθανόν η αναφορά γίνεται στο Τζον Φιτζέραλντ Κέννεντυ που δολοφονήθηκε στις 22/11/1963.

Ο γερο-νεγρο-Τζιμ
σε βρώμικο χαντάκι,
ε, γέρο-νέγρο-Τζιμ,
τώρα η κορνέτα
πιο δυνατά ουρλιάζει.

Μέσα στη νύχτα ουρλιάζει η κορνέτα,
λευκοί και νέγροι δίνουνε τα χέρια,
ε, γέρο-νέγρο-Τζιμ.

B3. Οι μορφές βίας που προβάλλονται στους στίχους αντιστοιχούν και σε βίαια περιστατικά του σήμερα; Σε βρίσκει σύμφωνο/η η θέση που ο αφηγητής/στιχουργός εκφράζει απέναντι στη ρατσιστική βία; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε κείμενο 100-150 λέξεων.

11. ΘΕΜΑ 31299

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ιδέες ευάλωτες στην απόσταση

Απόσπασμα από το ομότιτλο άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη, που δημοσιεύτηκε στις 07.08.2022 στην εφημερίδα «Καθημερινή»: <https://www.kathimerini.gr/opinion/561989719/idees-eyalotes-stin-apostasi/>

Η τηλεργασία λιγοστεύει την έμπνευση, μειώνει τον ζήλο, λένε ερευνητές, όμως το δρομολογημένο αύριο επιφυλάσσει άλλες απαντήσεις. Υποβαθμίζεται η ποιότητα των ιδεών όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται από απόσταση; Θολώνει ο όγκος του μόχθου που έχει οικοδομηθεί χιλιόμετρα μακριά από την εργασιακή εστία; Λιγοστεύει η απουσία προσωπικής επαφής τις ευφείς λύσεις; Είναι η επικοινωνία στον κυβερνοχώρο μια σκιά, ένα θραύσμα της πραγματικής ζωής;

Δεκάδες έρευνες και άρθρα μετρούν τις κερδοζημιές της τηλεργασίας. Μισοάδεια τα γραφεία, για πολλούς το εργασιακό σύμπαν ακόμη συμπυκνώνεται στην οθόνη του υπολογιστή. Το έργο αποστέλλεται άμεσα, καθαρά, πληθωρικό σε λέξεις ή ήχους και εικόνες, δεν φτάνει με σήματα καπνού, περιστέρια, ημεροδρόμους¹⁸, μπουκάλια, τηλεβόες, φρυκτωρίες¹⁹, αερόστατα, τηλεγράφους, ασυρμάτους, αλλά μέσω δορυφόρων αυτοστιγμεί ή ξεδιπλώνεται σε μακροσκελείς βιντεοσυννομιλίες και τηλεδιασκέψεις. Όμως ως τελικό προϊόν υφίσταται κριτική. Ομάδα του Πανεπιστημίου του Μπέρκλεϊ μελέτησε, κατά παραγγελία της Microsoft, την επικοινωνία 60.000 εργαζομένων και διαπίστωσε ότι ενώ αυξήθηκε ο αριθμός των μηνυμάτων μεταξύ συναδέλφων, περιορίστηκε δραστικά η ουσία της πληροφορίας. Ερευνητές από το MIT, όπως αναφέρει το The Atlantic, διαπίστωσαν ότι εργαζόμενοι που είχαν περισσότερες ώρες προσωπικής συνεργασίας κατοχύρωσαν περισσότερα διπλώματα

¹⁷ Ο πόλεμος στο Βιετνάμ θεωρείται η μεγαλύτερη ένοπλη σύγκρουση μεταξύ Δύσης και Ανατολής κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου με ενεργή εμπλοκή των Η.Π.Α και της Ε.Σ.Σ.Δ. (1955-1975).

¹⁸ Αγγελιαφόρους, ταχυδρόμους.

¹⁹ Σύστημα οπτικής επικοινωνίας με φρυκτούς, φλεγόμενους δηλ. πυρσούς ή δαυλούς, που χρησιμοποιήθηκε στην αρχαιότητα για τη μετάδοση μηνύματος από μακρινή απόσταση.

ευρεσιτεχνίας. Μελέτη που δημοσιεύθηκε στο Nature συμπεραίνει πως ομάδες που συνεργάστηκαν ψηφιακά παρήγαγαν λιγότερες και ασθενέστερες ιδέες από τις ομάδες οι οποίες έδρασαν ζωντανά. Το συνολικό πόρισμα; Τα εικονικά σαλόνια, τα διαδικτυακά πηγαδάκια δεν γονιμοποιούν με τον ίδιο τρόπο τη διασταύρωση ανθρώπων από διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα. Οι τηλεδιασκέψεις είναι σαν το πρόχειρο φαγητό. Εύκολο και βολικό, αλλά κατώτερο του κανονικού γεύματος. Και είναι εξουθενωτικές. Ατελείς συνδέσεις, απουσία γλώσσας του σώματος, συνδιαλλαγή με πολλά πρόσωπα, παράλληλες εργασίες –έλεγχος email, κουβεντούλες στο κινητό, αναζήτηση πληροφοριών σε άλλες ιστοσελίδες–, πλημμελής συμμετοχή στη διάσκεψη. Οι ελεύθερες εξισωτικές συζητήσεις στο γραφείο, οι λέξεις που λέγονται πρόσωπο με πρόσωπο, ακόμη και τα πειράγματα, οι εκμυστηρεύσεις, τα επιφωνήματα, τα αστεία, η συμφιλίωση του σώματος και του πνεύματος, του χθεσινού και του σημερινού, του καινούργιου και του παλιού βαθαίνουν την εμπιστοσύνη, εκκολάπτουν την καινοτομία. Και ενώ η δουλειά από οπουδήποτε είναι ευεργετική για τους βετεράνους υπαλλήλους, αφήνει αζύμωτους τους νέους, που δεν έχουν σμιλευτεί μέσα στην εργασιακή ομήγυρη και στο χωρικό της σύμπαν.

Όμως η τηλεργασία ριζώνει στα θεμέλια του μέλλοντος. Πώς εξαλείφεται το αίσθημα απομόνωσης, μικρότερης πρόσβασης στη γνώση, απομάκρυνσης από τον χώρο που λειτουργεί ως κίνητρο απόδοσης; Μια ομάδα επιστημόνων αποφαινεται πως δεν εξαλείφεται. Η προσωπική επαφή είναι αναντικατάστατη. Τα ψηφιακά εικονίδια δεν φανερώνουν τους ανθρώπους, τους μετατρέπουν σε καρικατούρες· η ψηφιακή επικοινωνία είναι ένα κακέκτυπο της ζωντανής ανθρώπινης επαφής. Μια άλλη ομάδα ειδικών πιστεύει πως η τεχνολογία λύνει τα προβλήματα που δημιουργεί. Το νέο είναι εκ φύσεως μεταβατικό, μια αδιαμόρφωτη συνθήκη που χάνει τη ρευστότητά της μόλις εγκατασταθεί. Η τηλεργασία είναι μια δεξιότητα που αποκτάται. Για χρόνια πολλά, επιστημονικές ομάδες σε διαφορετικές χώρες που συνεργάζονταν από απόσταση είχαν πέντε φορές λιγότερες πιθανότητες να πρωτοπορήσουν από εκείνες σε ζωντανή αλληλεπίδραση. Την τελευταία δεκαετία, η εικόνα αντιστράφηκε. [...] Ένας άλλος κόσμος καιροφυλακτεί. Όμως, ίσως, θα θέλουμε πάντα να είμαστε κάτι περισσότερο από άβαταρ που συνδιαλέγονται σε ψηφιακά γραφεία, να ψηλαφούμε το εγκόσμιο σώμα, να επιστρέφουμε στον θνητό χρόνο, να διατρέχουμε την πεζή απτή Εδέμ²⁰ που εξαντλήσαμε.

A3. Ποια ζητήματα που σχετίζονται με την τηλεργασία αναδεικνύει το κείμενο; Εκτιμάς ότι είναι πιο ωφέλιμος τρόπος εργασίας για το άτομο και την κοινωνία μακροπρόθεσμα και γιατί; Τις απόψεις σου να καταγράψεις σε ένα κείμενο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί σε νεανική ιστοσελίδα.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ (1946 -)

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΔΩΔΕΚΑΤΗΝ

Εισαγωγή από το διήγημα του Γιάννη Ευσταθιάδη «Η σαρδέλα θα κολυπήσει στην κονσέρβα». Περιλαμβάνεται στο βιβλίο του «Άνθρωποι από λέξεις» (εκδ. Μελάρι, Αθήνα, 2011, σσ. 55 -109). Απέσπασε το Κρατικό Λογοτεχνικό Βραβείο Διηγήματος-Νουβέλας 2012.

Λίγο πριν το μεγάλο ρολόι του τοίχου, με τις ελαστικές κινήσεις των δεικτών, δείξει μεσάνυχτα, ο επιχειρηματίας Λεωνίδα Ραγούσης, ανάμεσα σε δύο ρουφηξιές τού επιμελώς υγραθέντος πούρου του, τσαλάκωσε με απότομη κίνηση το πολυσέλιδο υπόμνημα που είχε μπροστά του και, κάνοντάς το ένα άμορφο χάρτινο μπαλάκι,

²⁰ Παράδεισος

το εκσφενδόνισε στο παρακείμενο καλάθι, το οποίο, μολονότι δέκτης αγρήστων, ήταν φτιαγμένο από καλοδουλεμένο παλίσανδρο²¹ με ανάγλυφες απολήξεις.

«Να τελειώνουμε με τους ατάλαντους» μουρμούρισε -μια φράση που συχνά τη χρησιμοποιούσε για να χαρακτηρίσει τους υφισταμένους του και τις προτάσεις που κατά καιρούς του έκαναν. Ήταν ακριβώς 12.03' - το βεβαίωναν και πάλι οι δείκτες με τις ελαστικές κινήσεις- όταν ο Λεωνίδας Ραγούσης, απαλλαγμένος από το βάρος των κοινότοπων εισηγήσεων, σηκώθηκε από την ανατομική διευθυντική πολυθρόνα του, ατένισε από την πανοραμική τζαμαρία του την κατάφωτη πόλη και, με ύφος θριαμβευτικό, αναφώνησε: «Τετέλεσται²²!».

Φαίνεται πως η χριστιανική παιδεία του -εικαστικό κατάλοιπο της οποίας ήταν ο παράταιρος με τη μοντέρνα διακόσμηση του γραφείου του Εσταυρωμένος που βρισκόταν πίσω από το κάθισμά του- τον είχε οδηγήσει σε μια δήλωση τελεσίδικου πένθους, αντί του ορθού -στην περίπτωση του- «Εύρηκα!», το οποίο εξίσου θα εξέφραζε και τις πεποιθήσεις του περί των ενδόξων προγόνων του.

B3. Πώς θα χαρακτήριζες τον επιχειρηματία Λεωνίδα Ραγούση, με βάση τα στοιχεία που δίνονται στο κείμενο; Πώς κρίνεις τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τους υπαλλήλους του; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

12. ΘΕΜΑ 31308

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Προστάτες του τόπου τους - και του πλανήτη

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα του βιβλίου της Naomi Klein ««Πώς να αλλάξουμε τα πάντα», σε μετάφραση Πετρούλας Γαβριηλίδου, εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2021.

Ένας επιστήμονας με ροζ μαλλιά και σοβαρή έκφραση είχε έρθει στο Σαν Φρανσίσκο για να εκφωνήσει μια ομιλία. Το όνομά του ήταν Μπραντ Γουέρνερ (Brad Werner). Ήταν ερευνητής στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Σαν Ντιέγκο. Ήταν Δεκέμβριος του 2012 και είκοσι τέσσερις χιλιάδες επιστήμονες είχαν συγκεντρωθεί για μια συνάντηση. Το πρόγραμμα ήταν γεμάτο με ομιλίες, αλλά ο Γουέρνερ είχε τραβήξει την προσοχή όλων εξαιτίας του θέματός του. Θα μιλούσε για τη μοίρα του πλανήτη.

Στη συνεδριακή αίθουσα ο Γουέρνερ παρουσίασε αναλυτικά στο κοινό τα προηγμένα μοντέλα μέσω υπολογιστή που χρησιμοποιούσε για την πρόβλεψή του. Πολλές λεπτομέρειες θα φαινόταν περίπλοκες σε όσους δεν ήξεραν το αντικείμενο έρευνας του Γουέρνερ, που είναι η θεωρία πολύπλοκων συστημάτων. (Η θεωρία συστημάτων είναι η μελέτη πολύπλοκων συστημάτων που αποτελούνται από πολλαπλά μέρη τα οποία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Ένα παράδειγμα περίπλοκου συστήματος είναι ο καιρός, που είναι η αλληλεπίδραση πολλών παραγόντων, όπως η θερμοκρασία, τα ρεύματα του αέρα, τα ρεύματα της θάλασσας, η γεωγραφία και άλλα).

Το συμπέρασμα της παρουσίασης του Γουέρνερ πάντως ήταν σαφές. Η παγκόσμια οικονομία που βασίζεται στην ενέργεια από τα ορυκτά καύσιμα, στην ελεύθερη αγορά και στον καταναλωτισμό έχει συμβάλει στο να

²¹ Ροδόξυλο. Προς εξαφάνιση στις μέρες μας, λόγω υπερεκμετάλλευσης για την κατασκευή πολυτελών αντικειμένων, εξ ου και ακριβό υλικό.

²² Τελείωσε!

εξαντληθούν οι πόροι της Γης – έχει συμβάλει σε τέτοιο βαθμό ώστε να έχει διαταραχθεί η ισορροπία ανάμεσα στους πόρους της Γης και στα οικοσυστήματα από τη μια μεριά και στην ανθρώπινη κατανάλωση από την άλλη.

Αλλά ένα κομμάτι από το πολύπλοκο μοντέλο του Γουέρνερ έδινε ελπίδα. Το ονόμαζε «αντίσταση». Και εννοούσε τις πράξεις ανθρώπων ή ομάδων που δεν ακολουθούν το κυρίαρχο ρεύμα της οικονομικής κουλτούρας. Αυτές οι πράξεις μπορεί να περιλαμβάνουν περιβαλλοντικές διαμαρτυρίες, αποκλεισμούς, καθώς και τον μαζικό ξεσηκωμό αυτοχθόνων πληθυσμών, εργατών και άλλων. Ο πιο πιθανός τρόπος για να κόψει ταχύτητα μια οικονομική μηχανή που βγαίνει εκτός ελέγχου είναι ένα κίνημα αντίστασης. Αυτό προσθέτει «τριβή», όπως είπε ο Γουέρνερ – εμπόδιο στα γρανάζια της μηχανής.

Ο Γουέρνερ επισήμανε ότι παλιότερα κοινωνικά κινήματα είχαν αλλάξει τη ροή της κυρίαρχης κουλτούρας. Το κίνημα υπέρ της κατάργησης της δουλείας έβαλε πράγματι τέλος στη δουλεία. Το κίνημα για τα πολιτικά δικαιώματα οδήγησε στην κατάκτηση της νομοθετικής ισότητας για τους Αφροαμερικανούς. Αποδεικνύοντας στους εθνικούς ηγέτες ότι πολλοί άνθρωποι όχι μόνο υποστήριζαν αλλά και απαιτούσαν την αλλαγή, τα κινήματα αυτά οδήγησαν στην ψήφιση νέων νόμων, που έκαναν εφικτή αυτή την αλλαγή. Ο Γουέρνερ είπε: «Αν θέλουμε να σκεφτούμε το μέλλον της Γης και το μέλλον της δικής μας σχέσης με το περιβάλλον, πρέπει να συμπεριλάβουμε την αντίσταση ως μέρος αυτής της δυναμικής».

A3. Στο πλαίσιο μαθητικού συνεδρίου καλείσαι, ως εκπρόσωπος του Μαθητικού Συμβουλίου, να απευθύνεις ομιλία (περίπου 250 λέξεων). Με τα λεγόμενά σου επιδιώκεις να ενημερώσεις τους παρισταμένους αναφορικά με την κλιματική αλλαγή κατά τον 21ο αιώνα και, παράλληλα, να τους ενεργοποιήσεις προτείνοντας κάποιους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. Μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, τις ιδέες του Κειμένου Α.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

TZ. ΓΚ. ΜΠΑΛΑΡΝΤ (1930 –2009)

Η πλημμύρα

Στο μυθιστόρημα «Η πλημμύρα» περιγράφεται ένα δυστοπικό μέλλον, όπου οι πρωταγωνιστές βιώνουν τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την κλιματική αλλαγή σε ένα πλημμυρισμένο Λονδίνο, το οποίο έχει αλλάξει ως τοπίο με συνέπειες στον τρόπο ζωής, στις ψυχικές καταστάσεις και στις σχέσεις των ανθρώπων. Το συγκεκριμένο απόσπασμα είναι σε μετάφραση Βασίλη Καλλιπολίτη, εκδόσεις Αίολος, 1993.

- [...] Μπι, φαίνεται ότι σε δυο τρεις μέρες θα υποχρεωθούμε να φύγουμε. Ο συνταγματάρχης και οι άντρες του αποσύρονται για πάντα. Δεν θα μπορέσουμε να επιβιώσουμε όταν μείνουμε μόνοι. [...]

Πριν προλάβει να απαντήσει εκείνη, ο Ριγκς άρχισε ήρεμα τη δική του επιχειρηματολογία.

- Η θερμοκρασία αρχίζει να ανεβαίνει, μισ Νταλ, και δε θα σας είναι καθόλου εύκολο να αντέξετε τους πενήντα πέντε βαθμούς όταν τελειώσουν τα καύσιμα της γεννήτριας σας. Οι μεγάλες ισημερινές ζώνες της βροχής μετακινούνται επίσης προς το βορρά και θα βρίσκονται εδώ σε δύο μήνες. Όταν φύγουν και φύγουν μαζί τους και τα σύννεφα, το νερό σ' αυτήν τη λίμνη – και έδειξε την αχνιστή, γεμάτη έντομα επιφάνεια – θα φτάσει σχεδόν στο σημείο του βρασμού. Με τον Ανωφελή τύπου X, με τους καρκίνους του δέρματος και τα ιγκουάνα να τσιρίζουν όλη τη νύχτα εκεί κάτω. Δε θα έχετε και πολύν ύπνο. Κλείνοντας τα μάτια πρόσθεσε σκεφτικός: Δηλαδή, αν εξακολουθείτε να θέλετε να κοιμηθείτε.

Στην τελευταία αυτή παρατήρηση το στόμα της κοπέλας ζάρωσε κατσούφικα. [...]

Ο συνταγματάρχης συνέχισε:

- Επί πλέον, μερικά από τα τσακάλια που θα έρθουν προς τα μέρη μας, διωγμένα από τη φλεγόμενη Μεσόγειο, δε θα είναι καθόλου φιλικά.

Η Βεατρίκη έδωσε τα μακριά μαύρα της μαλλιά από τον ένα της ώμο.

- Θα κλειδώσω την πόρτα μου.

- Βεατρίκη, για όνομα του Θεού, είτε εκνευρισμένος ο Κέρανος, τι προσπαθείς να αποδείξεις; Αυτές οι διαθέσεις αυτοκαταστροφής μπορεί να σου φαίνονται τώρα διασκεδαστικές, αλλά όταν φύγουμε, τα πράγματα θα σοβαρέψουν. Ο συνταγματάρχης προσπαθεί απλώς να σε βοηθήσει – τελικά δε δίνει δεκάρα αν θα μείνεις εδώ ή όχι.

Ο Ριγκς γέλασε κοφτά.

- Προσωπικά δεν θα το έλεγα. Αλλά αν σας ενοχλεί τόσο πολύ το προσωπικό μου ενδιαφέρον, μπορείτε πράγματι να το θεωρήσετε μέρος των καθηκόντων μου.

B3. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του Κειμένου Β να καταγράψεις τη στάση της ηρωίδας απέναντι στις συμβουλές των υπολοίπων να απομακρυνθεί από το Λονδίνο. Ποια θα ήταν η προσωπική σου αντίδραση; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

13. ΘΕΜΑ 32458

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ευφυής γεωργία²³ ως προϋπόθεση βιωσιμότητας

Άρθρο του Χρίστου Α. Καραβίτη, κοσμήτορα Περιβάλλοντος και Γεωργικής Μηχανικής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το οποίο -εδώ κατάλληλα διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης- δημοσιεύτηκε στον ημερήσιο τύπο (εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ») στις 5/8/2022. Πηγή: tonima.gr.

Αντιμετωπίζουμε μια κρίσιμη καμπή για το μέλλον της ευρωπαϊκής και της εθνικής γεωργίας. Αυτό ακόμη και ένας μη ειδικός δεν το αμφισβητεί. Αφενός γιατί απέχουμε ελάχιστα από την έναρξη, τον Ιανουάριο του 2023, της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), και αφετέρου γιατί έχουμε εισέλθει σε μια εποχή ταχύτατων αλλαγών στον αγροτικό τομέα, τόσο ριζοσπαστικών, ώστε μπορεί να μιλάμε για «αλλαγή προτύπου».

Αλλαγή Προτύπου – Ψηφιακός μετασχηματισμός²⁴

Για την ευρωπαϊκή και την ελληνική γεωργία, η αλλαγή προτύπου προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας²⁵ σημαίνει επιγραμματικά ότι οφείλουμε:

²³ Συνδυασμός επιστημονικής έρευνας και γνώσης, δεδομένων και πρακτικής εμπειρίας, έτσι ώστε οι παραγωγοί αγροτικών προϊόντων να αποφασίζουν και να διαχειρίζονται καλύτερα την παραγωγή τους.

²⁴ Ο όρος «ψηφιακός μετασχηματισμός» (digital transformation) περιλαμβάνει όλες τις αλλαγές που υιοθετεί ένας οργανισμός, μια επιχείρηση κ.λπ., για να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν το διαδίκτυο, τα ψηφιακά μέσα και οι νέες τεχνολογίες.

²⁵ Βιωσιμότητα (ή αειφορία) είναι ένα πρότυπο παραγωγής, το οποίο στοχεύει στο καλύτερο οικονομικό κ.ά. αποτέλεσμα τόσο για τον άνθρωπο όσο και για το φυσικό περιβάλλον στο παρόν και στο μέλλον.

- Πρώτον, να διατηρήσουμε έναν τομέα παραγωγικό και ανταγωνιστικό που να διασφαλίζει δίκαιο εισόδημα για τους αγρότες, αλλά και επαρκή, ποιοτικά, υγιεινά και ασφαλή τρόφιμα για τους καταναλωτές.
- Δεύτερον, να διαφυλάξουμε και να προστατεύσουμε τους πολύτιμους φυσικούς πόρους, όπως νερό, έδαφος και βιοποικιλότητα.
- Τρίτον, να προσαρμοστούμε αποτελεσματικά στη μελλοντική κλιματική αλλαγή.
- Και τέταρτον, να οργανώσουμε ένα παραγωγικό μοντέλο ανθεκτικό σε μεταβολές, κρίσεις και κλυδωνισμούς²⁶, το οποίο θα προσελκύει νέους αγρότες, θα γεννά νέα συλλογικά σχήματα και θα συμβάλλει στη συνολικότερη ανάπτυξη της υπαίθρου ως βασικός πυρήνας και εμψυχωτής της, προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο όραμα για το μέλλον.

Η καινοτομία αναγνωρίζεται ως ο πιο αποτελεσματικός τρόπος, για να πετύχουμε αυτή τη δύσκολη ισορροπία. Ανάμεσα σε αυτές, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της γεωργίας αποτελεί την πιο δυναμική έκφραση συμφιλίωσης και εξισορρόπησης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, τεχνικών και κοινωνικών πτυχών της γεωργικής δραστηριότητας. Για να μπορούν οι Έλληνες αγρότες να λάβουν στήριξη από τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, είναι απολύτως αναγκαίο να αξιοποιήσουν τα εργαλεία στήριξης που θα τους παρέχονται και, κυρίως, την ευφυή γεωργία. [...]

Μια θετική εξέλιξη

Η ένταξη του έργου Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Γεωργικού Τομέα στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στις 28/6/2022 είναι μια πολύ θετική εξέλιξη, που, αν αξιοποιηθεί σωστά και υπάρξει ανάλογη συνέχεια, θα ωθήσει την ελληνική γεωργία σε υψηλότερο επίπεδο. Για τα μέχρι σήμερα δεδομένα αποτελεί ευχάριστη έκπληξη ότι το έργο αυτό συνδυάζει δεδομένα από αισθητήρες (ατμοσφαιρικών, υδάτινων σωμάτων, γαιών και γεω-χωρικών), από δορυφόρους και drones, αλλά και από τις παρατηρήσεις πεδίου των γεωργικών εφαρμογών στα πειραματικά αγροτεμάχια. Δηλαδή είναι μια ανατέλλουσα καινοτομία στον γεωργικό τομέα, που όλες οι προσεγγίσεις της βασίζονται στην επιστημονική γνώση και την ιδιαιτερότητα των χαρακτηριστικών κάθε περιοχής. Μια καινοτομία που θα αποτελέσει τον σύγχρονο και αποτελεσματικό τρόπο, για να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος κάθε Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, δηλαδή η βιωσιμότητα των καλλιεργειών, ως ανταγωνιστικού τομέα, με υψηλής ποιότητας προϊόντα και αξιοπρεπές, συμβατό και με άλλους παραγωγικούς τομείς, εισόδημα για τους αγρότες, και που θα αναδεικνύει τον πρωταγωνιστικό ρόλο του γεωργικού τομέα, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την αειφορία των φυσικών πόρων, όπως το νερό, το γεω-περιβάλλον και η βιοποικιλότητα. Κι αυτό, βέβαια, θα έχει και σημαντικό θετικό αντίκτυπο στην κλιματική κρίση και θα συμβάλλει στην αντιμετώπισή της.

A3. Σε μία επιστολή σου προς τον δήμαρχο της περιοχής όπου κατοικείς, να προτείνεις καινοτόμες πρακτικές, ώστε να οργανωθεί η ζωή των πολιτών με γνώμονα την οικονομία και την ποιότητα ζωής. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

²⁶ αστάθεια, ταρακούνημα κλπ.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ – ΑΛΕΞΗΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ (1931-1996)

Το βράδυ

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Ο δύσκολος θάνατος» (εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1985).

Τι ήταν αυτή η ξαφνική ευτυχία
Ανάβαν φώτα στις βεράντες κι η ψυχή μου
ανέμιζε στα ολάνοιχτα παράθυρα
μ' ένα προχώρημα της άνοιξης δειλά μες στο αθέατο καλοκαίρι.
Τότε κατάλαβα τη νιότη μου ν' ανοίγει
σαν τα λουλούδια και τους στίχους να καρπίζει
κήποι και ποιήματα ποτιστικά πλημμύρα
όχι καρδιά μου τόση ευτυχία.

- B3.** Ποια επίδραση προκαλεί στο ποιητικό υποκείμενο «η ξαφνική ευτυχία», σύμφωνα με το κείμενο; Ποιες συνθήκες θα προκαλούσαν για σένα μια τέτοια «ξαφνική ευτυχία» στο κοινωνικό περιβάλλον όπου ζεις; Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

14. ΘΕΜΑ 32474

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μοναξιά, χαμηλά εισοδήματα, social media:

Γιατί οι millennials²⁷ δεν περνάνε καλά τα Χριστούγεννα

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Μίνας Μαρούγκα, ψυχοθεραπεύτριας-κοινωνικής ανθρωπολόγου, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα LiFO στις 25 Δεκεμβρίου 2022.

Δουλεύουν σε εξαντλητικούς ρυθμούς, αμείβονται αρκετά χαμηλότερα απ' όσο υπολόγιζαν, έχουν βιώσει την οικονομική κρίση από πρώτο χέρι στην πλέον παραγωγική φάση της ζωής τους και «χορεύουν» στους ρυθμούς των social media. Η κατά τα άλλα εορταστική περίοδος των Χριστουγέννων βιώνεται από τους millennials με ανάμεικτα συναισθήματα. Και όχι άδικα.

Η μοναχικότητα, η εργασιακή εξουθένωση, οι χαμηλές αποδοχές, οι προσδοκίες των γονιών στο τραπέζι γύρω από το γιορτινό γεύμα και οι εντυπωσιακές «ζωές των άλλων», όπως απεικονίζονται στην οθόνη του κινητού τους, φαίνεται να αποτελούν σημαντικές εστίες άγχους και έντασης για τους σημερινούς 30άρηδες. Πλήθος ερευνών δείχνει ότι τα social media συμβάλλουν αρκετά σε αυτή την αγωνία, καθώς οι νέοι ηλικίας 18-35 ετών μπαίνουν στη διαδικασία να συγκρίνουν τα δικά τους Χριστούγεννα με αυτά που βλέπουν στην οθόνη τους, ενώ δεν είναι λίγοι εκείνοι που νιώθουν την πίεση να δημοσιοποιήσουν τις δικές τους –οπωσδήποτε χαρούμενες– γιορτές.

Ταυτόχρονα, το εορταστικό τραπέζι μπορεί να μετατραπεί σε ένα πεδίο στο οποίο ανεπίλυτες οικογενειακές συγκρούσεις και καταπιεσμένα συναισθήματα έρχονται στην επιφάνεια, δυναμιτίζοντας τη χριστουγεννιάτικη

²⁷ Είναι η γενιά των ανθρώπων που γεννήθηκαν στο χρονικό διάστημα από το 1980 έως το 2000.

ατμόσφαιρα. Αν και έχει βρεθεί ότι η συμμετοχή σε οικογενειακές συγκεντρώσεις αυξάνει το αίσθημα ικανοποίησης των ατόμων και συμβάλλει στην εμπέδωση του συναισθήματος κοινωνικής υποστήριξης, η ίδια βιβλιογραφία τονίζει ότι η αρνητική εμπειρία που βιώνεται σε περίπτωση που υπάρχουν έντονα συγκρουσιακά στοιχεία μεταξύ των παρευρισκόμενων μελών είναι σε θέση να υπερκαλύψει τα οφέλη της συνύπαρξης.

Από την άλλη, η καταναλωτική πλευρά των γιορτών ζορίζει σημαντικά χαμηλόμισθους και μη. Δεν είναι επίσης καινούργιο εύρημα το γεγονός ότι τα καταθλιπτικά επεισόδια πολλαπλασιάζονται την περίοδο των Χριστουγέννων. Ερμηνεύοντας πάντως κανείς αριθμούς και στατιστικές, καταλαβαίνει ότι η σύγχρονη γενιά σαφώς ρομαντίζει στη θέα του χριστουγεννιάτικου γκι. Κοινώς, δεν είναι ότι δεν αγαπούν τα Χριστούγεννα ή τις παραδόσεις. Απλώς προσπαθούν να προσαρμόζονται σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται με εξουθενωτικούς ρυθμούς. Οι millennials είναι συναισθηματικοί, αλλά δίνουν πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην πρακτική πλευρά της ζωής. Και η «μαγεία των Χριστουγέννων» με όλα τα παρεπόμενα, δε, φαντάζει πάντα βολική.

Αυτό εξηγεί ίσως και την τάση των νέων γονιών να απομακρύνονται από παραδοσιακές ρουτίνες, ενώ προσβλέπουν στους παππούδες για αναβίωση των χριστουγεννιάτικων παραδόσεων. Ίσως και τη ροπή των εργαζόμενων σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες, όπως αυτή της Αμερικής, να εύχονται σε συναδέλφους «καλές διακοπές» αντί «καλά Χριστούγεννα».

A3. «Ευχαριστώ για την πρόσκληση αλλά είμαι πολύ κουρασμένος. Τόσες ώρες που δουλεύω για πενταροδεκάρες δεν έχω καμία όρεξη. Προτιμώ να περάσω μόνος μου τις γιορτές. Καλές διακοπές.» Να υποθέσεις ότι έχεις λάβει το παραπάνω μήνυμα στο facebook από τον αγαπημένο σου ξάδερφο – χαρακτηριστική περίπτωση τριαντάχρονου millennial– τον οποίο προσκάλεσες να περάσει μαζί με την οικογένειά σου τις χριστουγεννιάτικες γιορτές στην Αθήνα. Αφού λάβεις υπόψη σου το παραπάνω κείμενο για τους millennials, γράψ' του ένα προσωπικό μήνυμα στο facebook (200-250 λέξεων) στο οποίο θα εκφράζεις τη συμπαράστασή σου για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει και θα προσπαθείς με επιχειρήματα να τον πείσεις να αποδεχτεί την πρόσκλησή σου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Για τους φτωχούς ανθρώπους

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα του ομώνυμου διηγήματος του Χρήστου Οικονόμου, που συμπεριλαμβάνεται στη συλλογή διηγημάτων του με τίτλο «Κάτι θα γίνει, θα δεις» (εκδόσεις Πόλις, 2010).

Να σε διώχνουν απ' τη δουλειά είναι σαν κατάγμα.

Το απόγευμα που μας έδωξαν απ' τη δουλειά κατέβηκα στο λιμάνι. Με τα πόδια απ' τον Κορυδαλλό σαν κυνηγημένος Χαλκηδόνα Μανιάτικα Θερμοπυλών κι ύστερα καρφί στον Άγιο Διονύση στην αποβάθρα των κρητικών. Σαν κυνηγημένος πήγαινα γιατί ήταν η μέρα δεν ξέρω τρομαχτική Ιούλιος μήνας απομεσήμερο μαύριζε ο τόπος απ' τη ζέστη. Είχε ένα παράξενο φως εκείνη η μέρα μαύρο και σκληρό σαν τιμωρία που άλλαζε το σχήμα των πραγμάτων και τα 'κανε όλα αγνώριστα σπίτια δρόμοι αυτοκίνητα όλα αγνώριστα σαν να 'σουν ξένος σε ξένη χώρα και οι άνθρωποι εξαφανισμένοι μια στο τόσο μόνο έβλεπες κάνα σκυλί να γλείφει αλαφιασμένο το νερό που έσταζε από ψηλά απ' τα αιρκοντίσιον που έτρεμαν και αγκομαχούσαν κι εγώ προχώραγα μπροστά και κοίταγα ψηλά κι έλεγα πως εκεί ψηλά ήταν άλλη μέρα άλλη χώρα μια μέρα δροσερή μια χώρα που κοιμότανε δροσερή χορτάτη τρομαγμένη. Προχώραγα μπροστά με δυσκολία σαν κάτι να 'χε σπάσει μέσα μου κι είχε σκαλώσει μέσα

μου εκείνη η κουβέντα του Άρη εκείνο που 'χε πει ο Άρης την ώρα που άδειαζε το ντουλάπι του και δίπλωνε τη φόρμα και τα γάντια του και τη χοντρή χακί ζώνη του κι όλα τα παλιόρουχα που φορούσε τα δίπλωσε όλα αργά και προσεχτικά σαν να μην ήταν ρούχα της δουλειάς βρώμικα τρύπια μουτζουρωμένα αλλά τα ρούχα κάποιου που πέθανε ξαφνικά και τ' άφησε όλα πίσω του και κάποιος ζωντανός έπρεπε να τα μαζέψει κάποιος πρέπει πάντα να το κάνει αυτό κάποιος πρέπει πάντα να μαζεύει τα πράγματα των πεθαμένων [...].

Εκείνη η κουβέντα του Άρη.

Να σε διώχνουν απ' τη δουλειά είναι σαν κάταγμα.

B3. Συμφωνείς με την άποψη που διατυπώνεται στο κείμενο ότι «το να σε διώχνουν απ' τη δουλειά είναι σαν κάταγμα»; Πώς θα ένιωθες αν ήσουν στη θέση του ήρωα, που μόλις έχει απολυθεί από τη δουλειά του; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις τεκμηριώνοντας την απάντησή σου.

15. ΘΕΜΑ 32480

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η εποχή που ανατέλλει

Το παρακάτω δημοσιογραφικό κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα χρονογραφήματος, που δημοσιεύτηκε από τον Κοσμά Βίδο στον ειδησεογραφικό ιστότοπο in.gr στις 3 Μαΐου 2022.

Ζει σε ένα σπίτι στο οποίο, όπως διάβασα, έχει ζήσει και η Μέριλιν Μονρόε. Δεν πρόκειται για τυχαίο γεγονός, καθώς η ίδια έχει ψύχωση με την απόλυτη αμερικανίδα σταρ: Ντύνεται σαν τη Μονρόε, χτενίζεται σαν τη Μονρόε, ποζάρει σαν τη Μονρόε σε βίντεο που ανεβάζει στο TikTok.

Εκεί τη γνώρισα. Άρχισα να την ακολουθώ. Έγινα και εγώ μάρτυρας της καθημερινής ζωής της. Τη «συνόδευσα» στα μαγαζιά όπου αγοράζει τα ρούχα της, «γνώρισα» τον σύζυγό της, τους τελευταίους μήνες παρακολούθησα και την εγκυμοσύνη της, καθώς ανέβαζε όλες τις επισκέψεις της στον γυναικολόγο. Κάποια στιγμή γέννησε. Επιμένοντας να κοινοποιεί τη ζωή της, τα εν οίκω... εν δήμω, ζήτησε από τους διαδικτυακούς φίλους της να προτείνουν ονόματα για το μωρό.

Την ημέρα που ανακοίνωσε πως τελικά το παιδί θα το βαφτίσουν «Midnight», δηλαδή «Μεσάνυχτα», δέχθηκε εκατοντάδες μηνύματα που την κοροΐδευαν και που την κατηγορούσαν πως χρησιμοποιεί το βρέφος για να κάνει καριέρα στα social media. Αντεπιτέθηκε με ακόμα περισσότερα βίντεο, όπου ζητούσε να σταματήσει το μπούλινγκ. Εξακολουθώ, τα βράδια που κάθομαι στον καναπέ με το tablet μου (την ώρα της χαλάρωσης και της σαχλαμάρας), να χαζεύω τις αναρτήσεις της.

Παρακολουθώ και τις αναρτήσεις μιας ευκατάστατης Κινέζας και ενός ευκατάστατου Κινέζου που είχαν τέσσερα παιδιά και που προσφάτως απέκτησαν πέμπτο. Και αυτοί γέννησαν σχεδόν σε live διαδικτυακή μετάδοση, και αυτοί ανεβάζουν λεπτομέρειες της καθημερινότητάς τους. Πολλοί θεωρούν απαράδεκτη αυτού του είδους την έκθεση. Καταλαβαίνω γιατί. Είμαι άνθρωπος που, αν και ενημερώνομαι από τα social media, δεν ανεβάζω βίντεο από την ούτως ή άλλως αδιάφορη για τους τρίτους καθημερινότητά μου.

Όμως παρατηρώ πως ορισμένοι, σκηνοθετώντας τη δική τους αδιάφορη καθημερινότητα και προβάλλοντάς την επίμονα, τελικά καταφέρνουν να την κάνουν κάτι. Αυτός ο σχεδόν πειραματικός τρόπος «επικοινωνίας» που ξεκίνησε πριν από μερικά χρόνια σήμερα χτίζει καριέρες. Οι χρήστες των social media αποκτούν χορηγούς, μικρές

αλλά και μεγάλες εταιρείες που διαφημίζουν μέσω αυτών τα προϊόντα τους. Αρχίζουν ακόμα και να πληρώνονται για το θέμα που παρέχουν.

Όποιος παρακολουθεί τι συμβαίνει καθημερινά στο Διαδίκτυο εύκολα καταλαβαίνει πως, τώρα πια, όλα είναι εικόνα. Η νέα κοινωνία δίνει τα διαπιστευτήριά της μέσω Internet: Μια οικογένεια Τούρκων με νανισμό, ένας άνδρας χωρίς άκρα που βάφεται και ντύνεται με ακριβά ρούχα, δύο αδέρφια που κάνουν πλάκες στους γονείς τους, μια εύσωμη Αμερικανίδα που χορεύει με μικροσκοπικά μαγιό, ένας Ισπανός που λατρεύει την Ελλάδα και χορεύει ελληνικά σκυλάδικα...

Όλους αυτούς τους παρατηρώ καθημερινά, σαν να βλέπω σίριαλ, θεατής της εποχής που ανατέλλει. Όλα γύρω μου αλλάζουν. Πριν από 30 χρόνια δεν είχα Internet. Πριν από 15 χρόνια δεν είχα tablet. Τώρα ανάβω τα φώτα του σπιτιού μου από μακριά μέσω του τηλεφώνου μου, διαβάζω στην οθόνη του τους υπέρηχους της εγκύου «Μέριλιν» και κατεβάζω applications που μετρούν τον κορεσμό του οξυγόνου στον οργανισμό μου. Stranger things!

A3. Ο συντάκτης του παραπάνω άρθρου περιγράφει τη συνήθεια ορισμένων ανθρώπων της εποχής μας να δημοσιοποιούν συστηματικά την προσωπική τους ζωή στα κοινωνικά δίκτυα. Ποιοι λόγοι πιστεύεις ότι τους ωθούν σε κάτι τέτοιο; Ποια είναι η προσωπική σου θέση πάνω στο φαινόμενο; Το επιδοκιμάζεις ή το αποδοκιμάζεις; Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Καθημερινότητα

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον ποιητή και διηγηματογράφο Γρηγόρη Σακαλή και συμπεριλαμβάνεται στην ποιητική του συλλογή «Κραυγές στην Έρημο», που κυκλοφόρησε το 2020 από τις εκδόσεις «Ενδυμίων».

Ξεθωριασμένες μέρες
διαδέχονται η μία την άλλη
όμοιες κι απaráλλαχτες
και μια βροχή
που πέφτει ασταμάτητα
τις κάνει
ακόμη πιο θλιβερές
η καθημερινότητα
συνθλίβει τις υπάρξεις μας
γιατί οι χαρές είναι λίγες
και οι λύπες πολλές
αγκιστρωνόμαστε
ο καθένας από κάτι
για να την κάνουμε
πιο υποφερτή
μα τα αποτελέσματα

δεν είναι πάντα
τα αναμενόμενα
όμως συνεχίζουμε τον αγώνα
αφού δεν υπάρχει άλλος δρόμος.

B3. Πώς θα χαρακτήριζες τη φωνή που μας μιλάει στο ποίημα (το ποιητικό υποκείμενο) με βάση τον τρόπο που περιγράφει την καθημερινότητά του και τη στάση ζωής που κρατάει απέναντι σε αυτήν; Κατά πόσο η καθημερινότητα του ποιητικού υποκειμένου και η θεωρία του για τη ζωή ταιριάζουν με τις αντίστοιχες δικές σου;

16. ΘΕΜΑ 32595

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ένας νέος Κόσμος γεννιέται, η ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί

Το απόσπασμα από το κείμενο της κας Άννας Διαμαντοπούλου, προέδρου του ΔΙΚΤΥΟΥ για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη, πρώην υπουργού και επιτρόπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο www.liberal.gr στις 23-1-2022.

Maama! Αποκαλούνται οι 5 μεγαλύτερες ψηφιακές επιχειρήσεις των ΗΠΑ: Microsoft, Amazon, Apple, Meta and Alphabet, (εντυπωσιακό το ότι οι 4 στις 5 ονομασίες έχουν ελληνική βάση). Όλες μαζί έχουν επενδύσει κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς 280 δισ. δολάρια.

Στον χώρο της ψηφιακής οικονομίας, των ψηφιακών επιχειρήσεων και των νέων μορφών εργασίας γίνεται μία εκ βάθρων αλλαγή που κάνει τον 21ο αιώνα να διαφέρει ριζικά από τον 20ό. Η ταχύτητα των αλλαγών ζαλίζει και είναι δύσκολο για τους πολίτες όχι να γνωρίσουν, αλλά να κατανοήσουν έννοιες και αλλαγές και να αντιληφθούν τις εξελίξεις που είναι ήδη εδώ. Στο τέλος του 2020 ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ μετονόμασε το Facebook σε meta και μίλησε για την τεχνολογία του metaverse για την εξέλιξη της οποίας θα απασχολήσει 10.000 εργαζόμενους μόνο στην Ευρώπη.

Ένας νέος κόσμος δημιουργείται, το metaverse²⁸ ως η τρισδιάστατη εικονική πραγματικότητα που θα είναι το ψηφιακό ισοδύναμο του πραγματικού κόσμου και θα επιφέρει συγκλονιστικές αλλαγές οι οποίες φυσικά δεν μπορούσαν να προβλεφθούν. Τη δεκαετία του '90 δύσκολα θα μπορούσαμε να προβλέψουμε ότι οι περισσότερες δραστηριότητές μας θα είχαν σχέση με το διαδίκτυο.

Ο νέος κόσμος έχει ένα νέο λεξιλόγιο: Blockchain²⁹, Virtual Reality³⁰, Augmented Reality³¹, στη σκιά του Metaverse. Οι λέξεις που δύσκολα μεταφράζονται, αποτυπώνουν δράσεις και επιτεύγματα που ήδη υπάρχουν. Όταν περπατάμε και μετράμε βήματα, παλμούς καρδιάς, πίεση, είναι η ανάδειξη των δυνατοτήτων της AR (επαυξημένης πραγματικότητας). Ένα κινητό και το σώμα μας δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα. Η VR

²⁸ Το metaverse είναι ένα εικονικό, ψηφιακό, τρισδιάστατο σύμπαν.

²⁹ Blockchain: τεχνολογία «αλυσίδας μπλοκ», μία σειρά καταχωρίσεων που αφορούν συναλλαγές σε ένα δημόσιο αρχείο δεδομένων, δημιουργώντας μία «αλυσίδα» καταχωρίσεων.

³⁰ Virtual Reality: εικονική πραγματικότητα.

³¹ Augmented Reality: επαυξημένη πραγματικότητα.

(εικονική πραγματικότητα) δημιουργεί ένα τρισδιάστατο περιβάλλον στο οποίο βυθιζόμαστε.

Ήδη η αυτοκινητοβιομηχανία δίνει τη δυνατότητα με τρισδιάστατο ψηφιακό αντίγραφο να δοκιμάζεις με κάθε λεπτομέρεια το αυτοκίνητο που θέλεις να αγοράσεις. Στους νέους ψηφιακούς κόσμους έχει οργανωθεί πλέον η οικονομική και διοικητική δραστηριότητα. Αυτός ο νέος κόσμος που δημιουργείται σε εργαστήρια πανεπιστημίων, κυβερνητικών ερευνητικών κέντρων και εταιρειών, θα επηρεάσει την πορεία των χωρών και των ανθρώπων.

Τέλος, στην ανθρώπινη ιστορία όλες οι μεγάλες τεχνολογικές αλλαγές εμπεριέχουν προκλήσεις και ευκαιρίες αλλά και κινδύνους. Η τεχνολογία τρέχει πιο γρήγορα από την πολιτική και τους θεσμούς. Η προετοιμασία πολιτικών αλλά και κοινωνικών επιστημόνων είναι αναγκαία συνθήκη για την προετοιμασία ενός μέλλοντος που δεν θα φέρει ανισότητες και κινδύνους. Σε κάθε περίπτωση όμως και με σαφείς κινδύνους μπροστά μας ως πορευτούμε με τον Οδυσσέα Ελύτη: «Την πρόοδο πρέπει να την τρως και με τα φλούδια και τα κουκούτσια».

A3. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες του νέου ψηφιακού κόσμου, όπως αυτές παρουσιάζονται στο παραπάνω κείμενο, να ετοιμάσεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για τη σχολική εφημερίδα στο οποίο θα εκφράζεις τις προσδοκίες, αλλά και τις επιφυλάξεις σου για το μέλλον που ανοίγεται μπροστά μας με την εμφάνιση της εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Ψηφιακό Οχυρό

Απόσπασμα από το βιβλίο του Αμερικανού Dan Brown «Ψηφιακό Οχυρό» (1998) - εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2017.

«Κώδικες», είπε ο Μπέκερ. Έβρισκε συναρπαστικό το θέμα. «Μα, πώς ξέρεις από πού να αρχίσεις; Θέλω να πω... πώς τους σπας;»

Η Σούζαν χαμογέλασε. «Εσύ ειδικά θα 'πρεπε να ξέρεις. Είναι σαν να μαθαίνεις μια ξένη γλώσσα. Στην αρχή το κείμενο μοιάζει αλαμπουρνέζικα, αλλά καθώς μαθαίνεις τους κανόνες που καθορίζουν τη δομή του, αρχίζεις να βγάζεις νόημα».

Ο Ντέιβιντ κατένευσε εντυπωσιασμένος. Ήθελε να μάθει περισσότερα.

Η Σούζαν, χρησιμοποιώντας τις χαρτοπετσέτες του Μερλούτι και τα προγράμματα των συναυλιών σαν μαυροπίνακες, άρχισε να δίνει στον γοητευτικό νέο μαθητή της ένα μικρό μάθημα κρυπτογραφίας. Άρχισε με το κρυπτογραφικό «τέλειο τετράγωνο» του Ιούλιου Καίσαρα.

Ο Καίσαρας, του εξήγησε, ήταν ο πρώτος κρυπτογράφος της ιστορίας. Όταν άρχισαν να σκοτώνουν τους αγγελιοφόρους του και να κλέβουν τα μυστικά μηνύματά του, επινόησε έναν υποτυπώδη τρόπο για να κρυπτογραφεί τις εντολές του. Αναδιέτασε το κείμενο των μηνυμάτων έτσι που να φαίνονται ότι δε βγάζουν νόημα. Φυσικά, στην πραγματικότητα δεν ήταν έτσι. Ο αριθμός των γραμμάτων κάθε μηνύματος ήταν πάντα τέλειο τετράγωνο –δεκάξι, είκοσι πέντε, εκατό– ανάλογα με το πόσο μεγάλο ήταν το μήνυμα που ήθελε να στείλει ο Καίσαρας. Και είχε ενημερώσει κρυφά τους αξιωματούχους του πως όταν έπαιρναν ένα μήνυμα που έμοιαζε να μην έχει νόημα, έπρεπε να το γράψουν σε ένα τετραγωνικό πλέγμα με κάθε γράμμα σε μία θέση του πλέγματος, και μετά να το διαβάσουν από πάνω προς τα κάτω. Τότε το μυστικό μήνυμα θα εμφανιζόταν ως διά μαγείας. [...]

Ο Μπέκερ άκουγε γοητευμένος. Ο δάσκαλος είχε γίνει μαθητής.

Ένα βράδυ, σε μια παράσταση του Καρνοθραύστη στο πανεπιστήμιο, η Σούζαν έδωσε στον Ντέιβιντ να σπάσει τον πρώτο του απλό κώδικα. Σε όλο το διάλειμμα καθόταν με ένα στυλό στο χέρι και προσπαθούσε να αποκρυπτογραφήσει ένα απλό μήνυμα με είκοσι τρία γράμματα:

ΦΩΘΠΕΛΩΘ ΟΞΤ ΒΜΨΠΘΡΣΖΙΩΛΔ

Τελικά, καθώς χαμήλωναν τα φώτα για το δεύτερο μέρος, το βρήκε. Για να κωδικοποιήσει το μήνυμα, η Σούζαν απλώς είχε αντικαταστήσει κάθε γράμμα του μηνύματός της με το προηγούμενο γράμμα του αλφαβήτου. Για να το αποκρυπτογραφήσει, το μόνο που έπρεπε να κάνει ο Μπέκερ ήταν να μετακινήσει κάθε γράμμα κατά μία θέση στο αλφάβητο. Έτσι το «Α» γινόταν «Β», το «Β» γινόταν «Γ», και ούτω καθεξής. Γρήγορα βρήκε και τα υπόλοιπα γράμματα. Δε θα φανταζόταν ποτέ ότι αυτές οι τρεις απλές λέξεις θα τον έκαναν τόσο ευτυχισμένο:

ΧΑΙΡΟΜΑΙ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΣΤΗΚΑΜΕ.

B3. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις του κ. Μπέκερ στο μάθημα κρυπτογραφίας; Να απαντήσεις με στοιχεία του κειμένου και έπειτα να εκθέσεις τις δικές σου σκέψεις σχετικά με αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

17. ΘΕΜΑ 32793

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το μοντέλο ζωής του σύγχρονου ανθρώπου: Σωστό ή λάθος;

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στις 31 Μαΐου, 2018 από τον Κώστα Χρηστάκη, Ειδικό Πάρεδρο ε.τ. του Π.Ι. στην Ιστοσελίδα: meallamatia.gr (έγινε διασκευή για τις ανάγκες της εξέτασης)

Ζούμε σε μια εποχή κοσμοϊστορικών αλλαγών. Η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής επιτρέπει στην πλειονότητα των ανθρώπων να έχουν πρόσβαση στη γνώση και προσφέρει τεράστιες δυνατότητες για μελέτη, αναθεώρηση και βελτίωση της ζωής τους. Οι εξελίξεις των θετικών επιστημών και της κοσμολογίας δημιούργησαν μια νέα συνείδηση του κόσμου. [...]

Η σημερινή πραγματικότητα.

Η σωστή αξιοποίηση των παραπάνω εξελίξεων, χωρίς αμφιβολία, θα μπορούσε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για σοβαρές αλλαγές και βελτιώσεις στην ποιότητα της ζωής του ανθρώπου. Αλλά είναι έτσι; Στην πραγματικότητα, συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Όλα αυτά επιτρέπουν στον σημερινό άνθρωπο να νομίζει ότι είναι σε πλεονεκτική θέση, σε σύγκριση με τον άνθρωπο του χθες. Του δημιουργούν ένα είδος ψεύτικης αισιοδοξίας και τον κάνουν να πιστεύει ότι το μέλλον του ανήκει και ότι αυτό θα είναι καλύτερο από το παρόν.

[...] Και, βέβαια, ένα εύλογο ερώτημα που προκύπτει είναι το εξής: Γιατί σε εποχή τόσο σοβαρών τεχνολογικών και επιστημονικών εξελίξεων η ποιότητα της ζωής του ανθρώπου και η κοινωνικοποίηση του παιδιού και του εφήβου αντί να βελτιώνονται χειροτερεύουν;

Ερμηνεία του φαινομένου.

Είναι γνωστό, ότι σε περιόδους σοβαρών και παρατεταμένων οδυνηρών γεγονότων, όπως είναι οι πόλεμοι, οι οικονομικές κρίσεις, οι κάθε είδους καταστροφές κ.τ.ό., παρατηρείται ηθική και πνευματική σύγχυση. Οι άνθρωποι χάνουν τον προσανατολισμό τους και παραπαίουν ανάμεσα στον πολιτισμό και στο χάος. Αυτά

επηρεάζουν την προσωπικότητα του ανθρώπου και επιφέρουν αλλαγές και αλλοιώσεις στην προσωπική και την κοινωνική του ζωή.

Αντιλήψεις που κυριαρχούν σήμερα.

Μερικές από τις αντιλήψεις που διαμορφώνουν την προσωπικότητα και χαρακτηρίζουν την καθημερινότητα του σημερινού ανθρώπου και επηρεάζουν την κοινωνικοποίηση του νέου είναι οι ακόλουθες:

α. Ο εύκολος να αποκτηθεί πλουτισμός. Η αντίληψη αυτή απώθησε τις ηθικές και κοινωνικές αξίες και οδήγησε στον απάνθρωπο ανταγωνισμό και στην επιδίωξη του εύκολου κέρδους.

β. Ο πολιτισμός της διασημότητας. Ο σημερινός άνθρωπος, καταστρατηγώντας το κοινό αξιακό σύστημα, προσπαθεί με κάθε τρόπο να γίνει διάσημος, έστω και για λίγα λεπτά της ώρας. Οι καλλιτέχνες, οι πολιτικοί και άλλοι παρακαλούν να τους βγάλουν στα τηλεοπτικά παράθυρα λίγα λεπτά. Σ' αυτό βοηθά και το γεγονός ότι οι νέοι, που ως παιδιά γνωρίζουν τον κόσμο πρώτα από την τηλεόραση και μετά από το σχολείο, έχουν διαμορφώσει την πεποίθηση ότι η διασημότητα είναι αποτέλεσμα μιας διαδικασίας με ιδιαίτερη πολιτική και κοινωνική σημασία.

γ. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (ΜΜΕ). Η τηλεόραση, για παράδειγμα, κατασκευάζει και προωθεί εικόνες ανθρώπων για λαϊκή τέρψη, γιατί ο νέος τύπος διασημότητας είναι εύκολα χειραγωγήσιμος και περισσότερο επικερδής.

δ. Ο Η/Υ και το διαδίκτυο. Δεν χρειάζεται να αναλύσουμε τον παράγοντα αυτό. Ο Η/Υ και το διαδίκτυο έχουν εισβάλει πλέον στη ζωή των ανθρώπων, ιδιαίτερα των παιδιών και των νέων, με όλες τις αρνητικές συνέπειές τους.

ε. Η αντίληψη της παγκοσμιοποίησης. Οι ισχυροί της γης, με πρόσχημα την προστασία της παγκόσμιας ειρήνης και της ελευθερίας των λαών, καταπατούν κάθε είδος δικαίου και ηθικής. Καταργούν κυβερνήσεις, αγνοούν ανθρώπινα δικαιώματα, καταδυναστεύουν λαούς και θέτουν σε κίνδυνο την παγκόσμια ειρήνη.

[...] Τελικά, μόνον με την ανθρωπιστική παιδεία μπορούμε να στοχεύσουμε στη διαμόρφωση του ηθικού και κοινωνικού ανθρώπου. Του ανθρώπου, ο οποίος θα μπορεί να παρακολουθεί, να κατανοεί και να διαχειρίζεται τις εξελίξεις που σημειώνονται και τις απαιτήσεις που δημιουργούνται, σε επίπεδο προσωπικής και κοινωνικής ζωής. Αρκεί να κατανοήσουμε και να αποδεχτούμε αυτό που είπε ο John Naisbite : «Η αλλαγή στον 21ο αιώνα δεν θα προέλθει από την τεχνολογία, αλλά από μια νέα αντίληψη για το τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος».

A3. Στη σύγχρονη εποχή, μερικοί/ές νέοι και νέες ενδιαφέρονται περισσότερο να ανταποκριθούν χωρίς προβληματισμούς σε ό,τι ζητά το κοινωνικό σύνολο και άλλοι/ες προσπαθούν να αξιοποιήσουν μόνον τα στοιχεία εκείνα που θα τους/τις βοηθήσουν να εξελιχθούν σε ηθικά και προσαρμοσμένα στην κοινωνία άτομα. Ποιο από τα δύο έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη σου, να επιδιώξεις και γιατί; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου σου, αξιοποιώντας στοιχεία του μη λογοτεχνικού κειμένου (200-250 λέξεις).

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Λουντέμης Μενέλαος (1912-1977)

Ό σταχτός θάνατος

Από τη συλλογή: «Κάτω Άπὸ Τὰ Κάστρα Τῆς Ἑλπίδας», Ελληνικά Γράμματα, 2000.

Θαρρούσα ως τώρα -φίλοι μου καλοί-
 θαρρούσα ως τώρα...
 πως όλα τα πράματα
 βαδίζουν στη γη
 με το αληθινό τους χρώμα.
 Η Χαρά άσπρη.
 Η Θλίψη χλωμή.
 Ο Έρωτας ρόδινος
 Ο Θάνατος μαύρος.
 Έτσι θαρρούσα...
 Και περνούσα τις μέρες μου,
 με τα χρώματά μου τακτοποιημένα.
 Με τα όνειρά μου συγυρισμένα.
 Με τα ποιήματά μου καθαρογραμμένα...
 Γιατί έτσι τά 'βλεπα.
 Έτσι νόμιζα.

- B3.** «Γιατί έτσι τά 'βλεπα. / Έτσι νόμιζα.»: Με τους στίχους αυτούς το ποιητικό υποκείμενο φαίνεται ότι συγκρίνει την προηγούμενη εμπειρία που έχει αποκομίσει από τη ζωή με τα όσα βιώνει τη στιγμή ακριβώς (τόρα) που γράφει το ποίημα. Ποια γεγονότα/βιώματα και συναισθήματα του παρελθόντος και του παρόντος θεωρεί ότι παραλληλίζει; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 λέξεων;

18. ΘΕΜΑ 35581

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η κρίση του πολιτισμού μας (απόσπασμα)

Απόσπασμα από το ομότιτλο βιβλίο του Ευάγγελου Π. Παπανούτσου (εκδ. Φιλιπότη, Αθήνα, 1985).

Γιατί έπαψε ο σημερινός άνθρωπος (ο στοχαστικός, φυσικά, και ευαίσθητος) να πιστεύει στον πολιτισμό του;

Η απάντηση στο ερώτημα, είναι, νομίζω, η εξής: γιατί μέσα στα αγαθά και παρόλα τα αγαθά -τα υλικά εννοώ- που έχει αποκτήσει, δεν είναι ευτυχής. Με την εφεύρεση νέων μηχανών και την αδιάκοπη τελειοποίησή τους, έχει μπει σ' ένα αδυσώπητο κύκλωμα από το οποίο μάταια αγωνίζεται να βγει, όσο η φορά του συστήματος τον σπρώχνει όχι να κάνει σε όλους προσιτότερα τα αγαθά που μπορούν να ικανοποιήσουν τις βασικές ανάγκες του, αλλά να πολλαπλασιάζει τις ανάγκες του μεγάλου αριθμού, για να αυξάνει διαρκώς η κατανάλωση αγαθών που αποφέρει ανεξέλεγκτα κέρδη στους παραγωγούς. Αναγκάζεται, λοιπόν, ο άνθρωπος, για να ικανοποιήσει τις διαρκώς πολλαπλασιαζόμενες ανάγκες του, να καταναλώνει ολοένα περισσότερα και ποικιλότερα αγαθά.

Επειδή, όμως, αυτά δεν προσφέρονται βέβαια δωρεάν, αλλά αγοράζονται και μάλιστα ακριβά, ο συνεχώς ερεθιζόμενος με το δόλωμα των ανέσεων καταναλωτής υποχρεώνεται να διαλέξει έναν από δύο δρόμους, ολέθριους και τους δύο. Ή τον «έντιμο», δηλαδή την καλύτερα αμειβόμενη εργασία, την εντατική και

καταπονητική, που του καταβροχθίζει τα καλύτερα χρόνια της ζωής και τον φθείρει γρήγορα. Ή τον «ανέντιμο», του δόλου και της αρπαγής, που ζημιώνει τον ληστή περισσότερο από τα θύματά του.

[...] Ιδού, λοιπόν, γιατί αμφισβητείται ο «πολιτισμός» μας. Με το κυνηγητό των ανέσεων, την πολυτέλεια, την επιδειξιμανία, υποδούλωσε τον δημιουργό στα δημιουργήματά του, το πνεύμα στις επινοήσεις και στις κατασκευές του. Έκανε τον άνθρωπο δυστυχή (σωματικά και ψυχικά τσακισμένο, νευρικά εξαντλημένο, πρόωρα γερασμένο, ηθικά ανάπηρο, κοινωνικά απόβλητο, αποθριωμένο) μ' εκείνα ακριβώς τα μέσα που περίμενε να του αλαφρώσουν το βάρος της ζωής. Από κύριο τον κατάντησε δούλο της μηχανής. Έτσι, εμείς γίναμε έμποροι σκλάβων, αλυσοδεμένοι σ' αυτούς τους βουβούς σκλάβους που ορίζουμε.

[...] Κάτι, λοιπόν, και κάτι όχι αδύνατο, αλλά κατορθωτό, μπορούμε να κάνουμε. Και αυτό, κατά την ταπεινή μου γνώμη, είναι πρώτα και κύρια να συνειδητοποιήσουμε το πρόβλημα σε όλη την έκταση και το βάθος του. Να καταλάβουμε (και να δώσουμε και στους άλλους να καταλάβουν) ότι με την ξέφρενη ζήτηση και ανάλωση υλικών αγαθών, που έχει ως αποτέλεσμα από το ένα μέρος την αλόγιστη σπατάλη των πόρων της γης, τη ρύπανση και μόλυνση των στοιχείων της και από το άλλο την παγίδευσή μας σ' ένα κύκλωμα αφόρητης για τον άνθρωπο δουλειάς, γινόμαστε κάθε μέρα δυστυχέστεροι.

A3. Ποιες συνέπειες του καταναλωτισμού θεωρείς σημαντικότερες για το άτομο, την κοινωνική ζωή και το περιβάλλον; Να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα παραθέτεις τις απόψεις σου, αξιοποιώντας στοιχεία και από το κείμενο του Ευ. Παπανούτσου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΙΟΝΤΟΡ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΒΣΚΗ (1821 - 1881)

Αδελφοί Καραμάζοβ (απόσπασμα)

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ρώσου συγγραφέα Φιόντορ Ντοστογιέβσκη «Αδελφοί Καραμάζοβ» που γράφτηκε τη διετία 1879-1880 (μτφρ: Άρης Αλεξάνδρου, εκδ. Γκοβόστη, 2014).

[...] Κοιτάζτε τους κοσμικούς³², όλον αυτόν τον κόσμο που υψώνεται αλαζονικά πάνω από τον λαό του Θεού. Δε διαστρέβλωσαν τάχα τη μορφή του Θεού και την αλήθεια Του; Έχουν την επιστήμη τους. Μα η επιστήμη μπορεί να εξετάσει μονάχα εκείνα που γίνονται αντιληπτά με τις αισθήσεις. Ο ψυχικός κόσμος, δηλαδή το ανώτερο μισό της ανθρώπινης ύπαρξης, έχει τέλεια εξοστρακιστεί, αποδιώχτηκε με αλαλαγμούς θριάμβου, ακόμα και με μίσος. Ο κόσμος διακήρυξε την ελευθερία, τον τελευταίο καιρό ιδιαίτερα, και τι έγινε λοιπόν με τούτη την ελευθερία τους; Σκλαβιά μονάχα και αυτοκτονία! Γιατί οι κοσμικοί λένε:

«Έχεις ανάγκες και πρέπει να τις ικανοποιήσεις. Γιατί έχεις τα ίδια δικαιώματα που έχουν και οι πιο εξέχοντες και οι πιο πλούσιοι. Μη φοβάσαι να τις ικανοποιείς, απεναντίας πρέπει να πολλαπλασιάσεις τις ανάγκες σου.»

Αυτό είναι το σημερινό δόγμα του κόσμου. Νομίζουν πως αυτό θα πει ελευθερία. Μα τι προκύπτει από αυτό το δικαίωμα της αύξησης των αναγκών; Στους πλούσιους η απομόνωση και η πνευματική αυτοκτονία, στους φτωχούς ο φθόνος και ο φόνος· γιατί δικαιώματα βέβαια τους δώσανε, μα δεν τους δείξαν ακόμα τον τρόπο να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Λένε πως ο κόσμος συνενώνεται όλο και πιο πολύ, συγχωνεύεται σε μια

³² Μη θρησκευτικός, άνθρωπος του κόσμου.

αδελφότητα, γιατί συντομεύονται οι αποστάσεις και οι σκέψεις μεταφέρονται με τον αέρα. Αλίμονο. Μην πιστεύετε σε μια τέτοια συνένωση των ανθρώπων. Έχοντας την αντίληψη πως ελευθερία είναι η αύξηση και η γρήγορη ικανοποίηση των αναγκών, διαστρεβλώνουν τη φύση τους, γιατί αποκτούν πολλές άσκοπες και ανόητες επιθυμίες και συνήθειες. Ζούνε για να ζηλεύουν ο ένας τον άλλον, για τις σωματικές απολαύσεις και τις επιδείξεις. Θεωρούν τα γεύματα, τα αμάξια, τους βαθμούς, τους δούλους-υπηρέτες, τόσο απαραίτητα, που είναι έτοιμοι να θυσιάσουν γι' αυτά τη ζωή τους, την τιμή τους και την αγάπη προς τον πλησίον τους. Και όταν δεν μπορούν να κορέσουν³³ αυτές τις επιθυμίες τους, αυτοκτονούν. Όσοι δεν είναι πολύ πλούσιοι, κάνουν τα ίδια. Οι φτωχοί ξεχνούν το ανικανοποίητο και τη ζήλια τους με το κρασί. Μα σύντομα, αντί για κρασί, θα μεθύσουν με αίμα. Εκεί τους οδηγούν. Και σας ρωτώ λοιπόν: Είναι ελεύθερος ένας τέτοιος άνθρωπος; Γνώρισα έναν «αγωνιστή της ιδέας» που μου διηγιόταν ο ίδιος πως, όταν του στέρησαν στη φυλακή τον καπνό, τόσο τον βασάνισε τούτη η στέρηση που λίγο έλειψε να πάει και να προδώσει την «ιδέα» του, μόνο και μόνο για λίγο καπνό. Και ένας τέτοιος άνθρωπος να σου λέει:

«Αγωνίζομαι για την ανθρωπότητα!».

B3. Ποιες διαστάσεις αποδίδει ο αφηγητής στο ζήτημα της ανθρώπινης ελευθερίας; Ποια είναι η προσωπική σου άποψη για το συγκεκριμένο ζήτημα και την επικαιρότητά του; Η απάντησή σου να τεκμηριωθεί με στοιχεία του κειμένου και να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

19. ΘΕΜΑ 31150

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η διεύρυνση των ανισοτήτων στον πλανήτη προκάλεσε τη διατάραξη της περιβαλλοντικής ισορροπίας και την κλιματική κρίση.

Απόσπασμα από το άρθρο με τίτλο «Τι είναι σήμερα πρόοδος και τι συντήρηση;» του Γιάννη Μυλόπουλου, καθηγητή ΑΠΘ, δημοσίευση στις 2 Ιανουαρίου 2022, πηγή: naftemporiki.gr

[...] Η κλιματική κρίση και οι τεράστιες φυσικές καταστροφές που τη συνοδεύουν, είναι κοινή παραδοχή σήμερα ότι οφείλονται στο μεγάλο χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών στον πλανήτη. Αυτό το χάσμα είναι που προκαλεί την εξάντληση των φυσικών πόρων, οι οποίοι στο πλαίσιο των trickle-down economics³⁴ θεωρούνται ιδιωτικά αγαθά προς κατανάλωση προκειμένου να μεγεθυνθεί η οικονομία και όχι δημόσια αγαθά αναγκαία για την επένδυση σε μια βιώσιμη και δίκαιη ανάπτυξη για όλους. Η διεύρυνση των ανισοτήτων στον πλανήτη είναι λοιπόν αυτή που προκάλεσε τη διατάραξη και της περιβαλλοντικής ισορροπίας και οδήγησε στην κλιματική κρίση. Γι' αυτό και τα trickle-down economics θεωρούνται σήμερα διεθνώς ξεπερασμένα.

Η αποτυχία τους είναι η κύρια αιτία για τη μεγάλη στροφή της Αμερικανικής οικονομίας. Ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, έμπειρος στα οικονομικά από τα χρόνια που ήταν ακόμη αντιπρόεδρος του Ομπάμα, συνέδεσε την ηγεσία του με μια μεγάλη προοδευτική μεταρρύθμιση στις ΗΠΑ. Προχώρησε σε μια μεγάλη στροφή της Αμερικανικής οικονομίας που θα επηρεάσει τα επόμενα χρόνια, λόγω του μεγέθους και της επιρροής της, το σύνολο των οικονομιών του πλανήτη.

³³ Καλύψουν, χορτάσουν.

³⁴ Διάχυση του πλούτου προς τα κάτω μέσω των μηχανισμών της αγοράς.

Η επένδυση του δυσθεώρητου για τα μέχρι σήμερα δεδομένα ποσού των 1,85 τρισεκατομμυρίων δολαρίων στο κοινωνικό κράτος, στην Υγεία, την Παιδεία, τις Υποδομές, τα Δίκτυα των Μεταφορών και στις Δομές Κοινωνικής Αλληλεγγύης των ΗΠΑ, είναι η μεγαλύτερη μεταρρύθμιση που έγινε τις τελευταίες δεκαετίες στην κατεύθυνση της ανατροπής των ισορροπιών και των ανισοτήτων που επέβαλε η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Αυτή η μεγάλη μεταρρύθμιση της Αμερικανικής οικονομίας, κάτω από το πρίσμα της κλιματικής, της ενεργειακής και της υγειονομικής κρίσης που πλήττουν σήμερα την παγκόσμια οικονομία, αποκτά ιδιαίτερο νόημα και δίνει το στίγμα των αλλαγών που έρχονται τα επόμενα χρόνια στο οικονομικό πεδίο διεθνώς.

[...] Μήπως πίσω από τη μεγάλη στροφή της Αμερικανικής πολιτικής από τα νεοφιλελεύθερα trickle-down economics προς μια ισόρροπη ανάπτυξη με κοινωνικό πρόσημο και «πράσινα» χαρακτηριστικά, κρύβεται μια νέα πολιτική αντίληψη που θέλει την οικονομική ανάπτυξη να συνδέεται με τη μείωση των μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων και με την αντιμετώπιση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων; Η προφανής απάντηση στο ερώτημα δίνει και την απάντηση του τι είναι σήμερα πρόοδος και τι συντήρηση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1.** Να αποδώσεις συνοπτικά και να παρουσιάσεις με δικά σου λόγια το πώς συνδέονται τα trickle-down economics με τη διεύρυνση του χάσματος ανάμεσα σε φτωχούς και πλούσιους σε ένα κείμενο μέχρι 80 λέξεων σε σχολική εργασία στο μάθημα των Οικονομικών στην τάξη σου.
- A2. α)** Να εντοπίσεις και να αναγνωρίσεις τον τρόπο ανάπτυξης του προλόγου, βασιζόμενος σε στοιχεία του κειμένου και να αιτιολογήσεις την επιλογή του.
- β)** Να συσχετίσεις με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα τις γλωσσικές επιλογές του συντάκτη οι οποίες αφορούν τη χρήση: παθητικής ή ενεργητικής σύνταξης, αναφορικής ή μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας.
- A3.** Συμμετέχεις σε μια νεανική ιστοσελίδα γενικότερου προβληματισμού. Στις πρόσφατες αναρτήσεις της ηλεκτρονική «συζήτηση» αφορά την προοπτική «μιας ισόρροπης ανάπτυξης με κοινωνικά και «πράσινα» χαρακτηριστικά», και αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για να εκθέσεις τρόπους με τους οποίους μπορεί παγκοσμίως να εφαρμοστεί μια πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Το κακό άρχισε από την αυλή μας

Το κακό άρχισε από την αυλή μας του Αντώνη Σουρούνη, Μισόν αιώνα άνθρωπος, Καστανιώτης, Αθήνα 1996, σσ. 16-19.

Είμαι βέβαιος ότι η καταστροφή του πλανήτη άρχισε από τη γειτονιά μου στη Θεσσαλονίκη. Για την ακρίβεια, μέσα από την αυλή μας. Μέχρι τότε όλα ήταν καλά κι ωραία. Υπήρχε χώμα παντού κι επομένως και λουλούδια. [...] Το σπίτι μας ήταν από τα μεγαλύτερα στο Κουλέ Καφέ, με μπαξέ και μια χωμάτινη αυλή περικυκλωμένη από γκαζοτενεκέδες με λουλούδια. Στον μπαξέ υπήρχαν μουριές, ροδιές, συκιές, βερικοκιές, κι εμείς τα παιδιά μαθαίναμε τους μήνες από το κάρπισμα των δέντρων. Ήμασταν καμιά δεκαπενταριά παιδιά σ' αυτό το σπίτι. Κι άλλοι τόσοι μεγάλοι. [...]

Ένα απόγευμα ο αδερφός της μάνας μου, που ήταν χτίστης, ήρθε στο σπίτι μ' ένα τσουβάλι τσιμέντο από την οικοδομή όπου δούλευε και το 'ριξε στην αυλή. Αυτό ήταν το πρώτο τσιμέντο που έβλεπα στη ζωή μου. Και μαζί μ' εμένα και πολλοί άλλοι από τη γειτονιά. Στεκόμασταν όλοι γύρω γύρω και παρακολουθούσαμε εκστατικοί πώς το έστρωνε ο θείος μου σαν να άλειφε με βούτυρο μια μεγάλη φέτα ψωμί. Μείναμε εκεί ώσπου έπηξε σβήνοντας για πάντα τις πατημασιές από τις ξαδέρφες μου. Και την ανάσα της αυλής, όμως αυτό το κατάλαβα πολύ αργότερα. Μετά από λίγες μέρες τσιμέντωσε το δάπεδο του αποχωρητηρίου. Και κάποτε όλο το σπίτι. Αυτός ο άνθρωπος ήταν τόσο παθιασμένος με το τσιμέντο, που για δεκαετίες ολόκληρες κυκλοφορούσε με το μυστρί στο χέρι και τσιμέντωνε ό,τι έβρισκε μπροστά του. Μετά πήρε κι άλλους στη δουλειγή του και δε θα 'ναι υπερβολή αν πω ότι τσιμέντωσε τη μισή Θεσσαλονίκη. Σήμερα κάθετα σ' ένα ρετιρέ γεμάτο γλάστρες κι όλη μέρα φροντίζει τα λουλούδια και μιλάει μαζί τους.

Έξω από την πόρτα μας όμως ο κόσμος εξακολουθούσε να είναι όπως τον ξέραμε. Γεμάτος αλάνες που στις άκρες τους φύτεωναν τσουκνίδες και παπαρούνες και στο κέντρο τους αποτυπώματα από την μπάλα που παίζαμε και τους τσακωμούς που κάναμε. Και ο δρόμος φτιαγμένος από πέτρες. Κάτι κοτρόνες ανώμαλες και άγριες, που ξεπετιούνταν σαν πέτρινοι θάμνοι. Το βράδυ ακούγαμε τις σπλές των αλόγων που έσερναν τα κάρρα να γλιστρούν πάνω τους. [...] Ακούγαμε και τα τακούνια των κοριτσιών που είχαν πάει βόλτα στην παραλία και ανηφόριζαν μιλώντας χαμηλόφωνα και γελώντας πνιχτά.

Μια μέρα ήρθαν κάτι άνθρωποι και πριόνισαν τα κλωνάρια του γερο-πλάτανου που χώριζε το σπίτι μας από την εκκλησία. Οι κάργες που φώλιαζαν χρόνια στην κουφάλα του πέταξαν κατατρομαγμένες και από τότε δεν ξαναείδα τέτοια πουλιά. Συνέχισαν με τον κορμό του και στο τέλος τον ξερίζωσαν τελείως. Παρακολουθούσαμε πάλι όπως τότε με το τσιμέντο, αλλά κανείς δεν τόλμησε να μιλήσει, επειδή στο διαμελισμό και στο ξερίζωμα έκανε κουμάντο ο κυρ Χαράλαμπος, παλιός χωροφύλακας, αλλά μπορούσε ακόμα να στέλνει όποιον ήθελε φυλακή. Ώσπου πέθανε ήταν επίτροπος στην εκκλησία. Μετά ήρθε η σειρά της μαρμάρινης βρύσης, που ήταν δίπλα στον πλάτανο και ξεδιψούσαν παιδιά και περαστικοί. Ο κυρ Χαράλαμπος την πήρε στην αυλή του και λένε πως αυτή τον σκότωσε. Ένα καλοκαιριάτικο μεσημέρι έσκυψε να πει νερό, έπαθε συμφόρηση και πέθανε.

Σήμερα το μόνο που έχει μείνει από το δρόμο μας είναι τ' όνομά του. Συνεχίζει να λέγεται οδός Μουσών, αλλά σχεδόν όλες οι μούσες έχουν πεθάνει. Απόμειναν δυο τρεις που κάθονται πίσω από τα παράθυρα κοιτώντας έξω κι ελπίζοντας να δούνε κανέναν άνθρωπο, αλλά το μόνο που βλέπουν είναι αυτοκίνητα που κινούνται γρήγορα πάνω στην ασφαλτο. Χώμα δεν υπάρχει πουθενά για ν' ακολουθήσεις τα ίχνη και να βρεις τους φίλους σου. Στα καινούρια καραμελέ σπίτια που γίνανε, ζούνε αρχιτέκτονες, γιατροί και δικηγόροι. Ωστόσο μέσα σ' όλο αυτό το μπετόν αρμέ κατάφερε κι επέζησε ένα δέντρο έξω από το τσιμεντένιο μας σπίτι. Μια ακακία που ξεπετιέται μέσα από την ασφαλτο, για να μας θυμίζει πώς ήταν ο δρόμος μας κάποτε. Και που ίσως ξαναγίνει έτσι, όσο η ευωδιά της μας πηγαίνει πίσω και μας ξανακάνει παιδιά, έτοιμα ν' αρχίσουν πάλι τη ζωή τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- B1.** Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τα πρόσωπα, όπως και τα γεγονότα/αίτια που κατευθύνουν τη δράση τους, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.
- B2.** Να εντοπίσεις και να αναγνωρίσεις το θέμα και την οπτική γωνία από την οποία προσεγγίζει το θέμα ο συγγραφέας, με βάση δύο (2) σημεία του κειμένου.

B3. Να αναγνωρίσεις την αξία της συνύπαρξης φυσικού και δομημένου/ανθρωπογενούς περιβάλλοντος που προβάλλεται, αξιοποιώντας δεδομένα και πληροφορίες που σου δίνονται από το κείμενο. Συμμερίζεσαι τους προβληματισμούς του συγγραφέα σχετικά με την συνεχώς μειούμενη παρουσία του πρασίνου, ποια συναισθήματα σου προκαλεί η παρουσία ή η απουσία της φύσης στη ζωή σου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε κείμενο 100-150 λέξεων αξιοποιώντας, ενδεχομένως, προσωπικά βιώματα και εμπειρίες.

20. ΘΕΜΑ 31250

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Ανθρωπισμός» και «Ανθρωπιστική κρίση»

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από τον Στάθη Κουβελάκη και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία στις 23-10-14.

Φαίνεται να αποτελεί καταρχήν παράδοξο ότι την εποχή όπου ελάχιστοι αμφισβητούν επί της ουσίας την «οικονομία της αγοράς» ανθεί μία συγκεκριμένη εκδοχή «ανθρωπισμού» -ένας όρος που, σημειωτέον, θεωρείται ιδιαίτερα «ντεμοντέ» στη φιλοσοφική συζήτηση από την δεκαετία του 1960 και τούδε.

Πρόκειται φυσικά για τον «ανθρωπισμό» που τροφοδοτείται από τις εικόνες που έρχονται από διάφορες, κατά κανόνα μακρινές, περιοχές που μαστίζονται από την πείνα, τις αρρώστιες και τον πόλεμο. Σκελετωμένα παιδιά, βομβαρδισμένοι οικισμοί, παραμορφωμένα σώματα εισβάλλουν εξ αποστάσεως στα σαλόνια μας και απαιτούν «να κάνουμε κάτι», άμεσα, στο λεπτό. Και πράγματι ένα τηλέφωνο, ένα γραπτό ή ηλεκτρονικό μήνυμα αρκούν πλέον για να καταβάλει ο καθένας τον οβολό του και να επιστρέψει στις συνήθεις ασχολίες του, κατά κανόνα στο τηλεοπτικό ζάπινγκ ή στο σερφάρισμα στην οθόνη του υπολογιστή του. Να επιστρέψει αλλά με μια πιο ήσυχη συνείδηση, έως ότου μια επόμενη εικόνα αυτού του είδους ανακινήσει την «ανθρωπιστική» του ευαισθησία και τον οδηγήσει στην επανάληψη αυτής της κίνησης.

Αυτός είναι λοιπόν ο «ανθρωπισμός» που κυριαρχεί σήμερα: η εξ αποστάσεως αντίδραση σε μία εικόνα ανθρώπινης οδύνης και δυστυχίας, αντίδραση στιγμιαία όσο και εφήμερη, που απλά επιτρέπει την απρόσκοπτη συνέχιση της κατάστασης που έχει οδηγήσει σε αυτήν την «ακραία» κατάληξη. Κάποτε το λέγαμε «φιλανθρωπία» και ήταν μια από τις βασικές λειτουργίες των διάφορων εκκλησιών. Σήμερα, σε έναν διεθνοποιημένο κόσμο, την λειτουργία αυτή της έχουν αναλάβει σε μεγάλο βαθμό η βιομηχανία των ΜΚΟ, που υποκαθιστά τα καταρρέοντα κράτη αυτού που κάποτε λέγαμε «Τρίτο Κόσμο» και αποτελεί οργανικό πλέον κομμάτι της πλανητικής κυριαρχίας της Δύσης.

Ας εξετάσουμε όμως πιο κοντά σε ποιες υποκειμενικές κατηγορίες ανταποκρίνεται αυτός ο «ανθρωπισμός». Από τη μία έχουμε το ανήμπορο θύμα. Που μας εγκαλεί με το βλέμμα του και δημιουργεί συγκίνηση και αίσθημα «συμπάθειας», πάντα από απόσταση βέβαια. Ως θύμα μιας περίπου φυσικής καταστροφής -αυτές οι εικόνες αφορούν εξάλλου αδιάκριτους πολέμους, σεισμούς, επιδημίες ή απλώς ανέχεια- αδυνατεί να δράσει ως υποκείμενο, απλά εμφανίζεται ως δέκτης μιας βοήθειας, που την παρέχει ο φιλεύσπλαχνος πολίτης και αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει ο «ειδικός» της «ανθρωπιστικής βοήθειας». Όπως οι κλασσικοί θεωρητικοί του φιλελευθερισμού, ο Τζον Λοκ και ο Άνταμ Σμιθ, είχαν τονίσει εδώ και κάποιους αιώνες, αυτού του είδους ο «ανθρωπισμός» αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα μίας κοινωνικής συνθήκης που βασίζεται στους απρόσωπους μηχανισμούς της «ελεύθερης αγοράς». [...]

Δεν είναι λοιπόν διόλου ουδέτερος ο χαρακτηρισμός μιας κατάστασης κοινωνικής κρίσης και καταστροφής ως «ανθρωπιστικής» για τον πολύ απλό λόγο ότι αυτός ο όρος αποκρύπτει τα κοινωνικά και πολιτικά αίτια αυτής της κατάστασης και στρέφει την προσοχή στην επιφάνεια, στις συνέπειες αυτών των αιτιών. Η επίκληση του συναισθήματος και του αυτονόητου «ανθρωπιστικού» αντανακλαστικού λειτουργεί ως ένας ισχυρός μηχανισμός αποπολιτικοποίησης του προβλήματος και εγκλωβισμού των εμπλεκόμενων υποκειμένων στους προκαθορισμένους ρόλους του (παθητικού) θύματος και του εφήμερου (μικρο)ευεργέτη.[...]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1.** Να χαρακτηρίσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το Κείμενο 1 και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου, καταγράφοντας στο απαντητικό φύλλο το κατάλληλο χωρίο του κειμένου:
1. Ο ανθρωπισμός στις μέρες μας ταυτίζεται με τη φιλανθρωπία.
 2. Η οικονομική βοήθεια που παρέχεται σε όσους πλήττονται είναι ένδειξη κοινωνικής ευαισθησίας.
 3. Οι ΜΚΟ έχουν υποκαταστήσει τον ρόλο και την ευθύνη της πολιτείας για θέματα ανθρωπιστικής κρίσης.
 4. Ο Τζον Λοκ και ο Άνταμ Σμιθ θεωρούν τον «ανθρωπισμό» ως κοινωνική κατασκευή.
 5. Ο όρος «ανθρωπιστική κρίση» αποτυπώνει τα πραγματικά αίτια της κατάστασης που κυριαρχεί.
- A2. α.** «Από τη μία έχουμε το ανήμπορο θύμα. Που μας εγκαλεί με το βλέμμα του και δημιουργεί συγκίνηση και αίσθημα “συμπάθειας”, πάντα από απόσταση βέβαια.». Τι πετυχαίνει ο αρθρογράφος με τη χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου;
- β.** Να αιτιολογήσεις την λειτουργία των εισαγωγικών στον τίτλο του κειμένου.
- A3.** Σε μια ομιλία 200-250 λέξεων που θα εκφωνήσεις σε εκδήλωση του δήμου ως εκπρόσωπος του Λυκείου σου να αναφερθείς στο περιεχόμενο του ανθρωπισμού όπως εκλαμβάνεται στις μέρες μας και στους λόγους που καθιστούν αναγκαίο ένα νέο ανθρωπιστικό κίνημα στην εποχή μας.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ (1931 – 2020)

«Ενός λεπτού σιγή»

Από τη συλλογή *Ανυπεράσπιστος καημός* (1960)

Εσείς που βρήκατε τον άνθρωπό σας
κι έχετε ένα χέρι να σας σφίγγει τρυφερά,
έναν ώμο ν' ακουμπάτε την πίκρα σας,
ένα κορμί να υπερασπίζει την έξαψή σας,

κοκκινίσατε άραγε για την τόση ευτυχία σας,
έστω και μια φορά;
είπατε να κρατήσετε ενός λεπτού σιγή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- B1.** Σε μία παράγραφο 50–60 λέξεων να καταγράψεις τις σκέψεις του ποιητή που τον οδηγούν στα ερωτήματα που θέτει. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του ποιήματος.
- B2.** **α.** Να σχολιάσεις την πρόταξη της αντωνυμίας «εσείς» στον πρώτο στίχο του ποιήματος.
β. Να εντοπίσεις και να καταγράψεις δύο μεταφορές που υπάρχουν στο ποίημα. Τι πετυχαίνει με τη χρήση τους ο ποιητής;
- B3.** Ποιοι είναι οι προβληματισμοί του ποιητικού υποκειμένου; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων, αξιοποιώντας προσωπικά βιώματα και εμπειρίες.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**3+1 σενάρια e-απειλών και η απάντηση**

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Χρυσόστομου Λ. Νικία, ομότιμου προέδρου και καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνιας, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 30-31 Ιουλίου 2022.

Εδώ και δύομισι χιλιάδες χρόνια, η βασική ιδέα της δημοκρατίας δεν έχει αλλάξει. Όπως το έθεσε ο Αβραάμ Λίνκολν, είναι «κυβέρνηση του λαού, από τον λαό και για τον λαό». Δεν είναι κυβέρνηση από βασιλιάδες, δικτάτορες, θρησκευτικούς ηγέτες ή ολιγάρχες.

Η πιο όμορφη πτυχή της δημοκρατίας είναι ότι διευκολύνει την ειρηνική και εύρυθμη μεταβίβαση της εξουσίας. Πολύ καλύτερα απ' ό, τι με πόλεμο, δολοφονίες ή βίαιες εξεγέρσεις.

Οι δημοκρατίες αντιμετώπιζαν πάντα απειλές από εξωτερικούς εισβολείς ή εσωτερικά κινήματα. Όμως, σήμερα, μια τεχνολογική έκρηξη ανοίγει νέους δρόμους επιθέσεων. [...]

Οι εχθροί της δημοκρατίας έχουν μετατρέψει την τεχνολογία, που κατά τα άλλα έχει εμπλουτίσει τη ζωή μας, σε όπλο εναντίον της. Χρησιμοποιούν την τεχνολογία, για να επιτεθούν στη δημοκρατία. Αναλογιστείτε τα ακόλουθα σενάρια:

Την ημέρα των εκλογών, ανοίγουν οι κάλπες και ξαφνικά, σε ορισμένες εκλογικές περιφέρειες, μια κυβερνοεπίθεση παραλύει τα εκλογικά μηχανήματα ή διακόπτει την πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων εγγραφής των ψηφοφόρων. Η αναστάτωση μπορεί να επηρεάσει ένα ελάχιστο ποσοστό των εκλογικών τμημάτων, αλλά οι πολίτες θ' αρχίσουν να αμφισβητούν την αξιοπιστία ολόκληρης της εκλογικής διαδικασίας.

Ας δούμε ένα άλλο σενάριο. Αφού κλείσουν οι κάλπες, ίσως πολλούς μήνες αργότερα, οι αρμόδιοι ανακαλύπτουν ότι σημειώθηκε παραβίαση των εκλογικών λογισμικών από το εξωτερικό και ενδεχομένως αλλοιώθηκαν τα εκλογικά αποτελέσματα. Αν μαθευτεί κάτι τέτοιο, οι πολίτες θα χάσουν την εμπιστοσύνη τους στη νομιμότητα της εκλεγμένης κυβέρνησής τους.

Κι ένα τελευταίο σενάριο. Μια δημοφιλής προσωπικότητα των social media κάνει μια ανάρτηση ότι ανακάλυψε πάνω από χίλια ταχυδρομικά ψηφοδέλτια σ' έναν κάδο απορριμμάτων. Υποστηρίζει ότι, αντί να τα καταμετρήσουν, τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής τα πέταξαν. Οι αναρτήσεις συνοδεύονται από φωτογραφίες των πεταμένων ψηφοδελτίων.

[...] Η δημοκρατία δεν είναι εύκολη. Ποτέ δεν ήταν, όπως και ποτέ δεν ήταν τέλεια. Η κυβέρνηση όλων των πολιτών είναι πολύ πιο περίπλοκη από την κυβέρνηση του ενός ή των λίγων.

Οι σημερινές απειλές είναι πραγματικές και έχουμε αναπτύξει εργαλεία κυβερνοασφάλειας, για να τις αντιμετωπίσουμε. Η κυβερνοασφάλεια δεν προστατεύει μόνο τις εκλογές, αλλά και τις υποδομές μας. Αποτρέπει κακόβουλες ξένες επιθέσεις στο ηλεκτρικό δίκτυο και σε άλλες τεχνολογικές υποδομές, και όχι μόνο την ημέρα των εκλογών.

Κάθε πολίτης πρέπει να μάθει για τις νέες απειλές εναντίον της δημοκρατίας, ώστε να μπορεί να τις αντιμετωπίσει. Είναι ευθύνη του πολίτη, γιατί κυβερνούμε όλοι μαζί. Για να παραφράσουμε ξανά τον Αβραάμ Λίνκολν: δεν θέλουμε να δούμε την κυβέρνηση του λαού, από τον λαό και για τον λαό να χάνεται από προσώπου γης.

A3. Στο άρθρο του ο Χρυσόστομος Νικίας υποστηρίζει ότι «οι δημοκρατίες αντιμετώπιζαν πάντα απειλές από εξωτερικούς εισβολείς ή εσωτερικά κινήματα». Να παρουσιάσεις τις απειλές από τις οποίες κινδυνεύει σήμερα η δημοκρατία σε ομιλία (200-250 λέξεων) που γίνεται στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Ο πολίτης και η δημοκρατία». Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ (1919-1998)

Η Διαθήκη μου

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το ποίημα «Η Διαθήκη μου» του Μιχάλη Κατσαρού, σημαντικού εκπροσώπου της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς (Κατά Σαδδουκαίων, Αθήνα, Εκδόσεις Κείμενα, 1971, σ. 49-52).

Αντισταθείτε πάλι σ' όλους αυτούς που λέγονται
μεγάλοι
στον πρόεδρο του Εφετείου αντισταθείτε
στις μουσικές τα τούμπανα και τις παράτες
σ' όλα τ' ανώτερα συνέδρια που φλυαρούνε
πίνουν καφέδες σύνεδροι συμβουλατόροι
σ' όλους που γράφουν λόγους για την εποχή
δίπλα στη χειμωνιάτικη θερμάστρα
στις κολακειές τις ευχές τις τόσες υποκλίσεις
από γραφιάδες και δειλούς για το σοφό
αρχηγό τους.

Αντισταθείτε στις υπηρεσίες των αλλοδαπών
και διαβατηρίων
στις φοβερές σημαίες των κρατών και τη
διπλωματία
στα εργοστάσια πολεμικών υλών
σ' αυτούς που λένε λυρισμό τα ωραία λόγια
στα θούρια
στα γλυκερά τραγούδια με τους θρήνους
στους θεατές
στον άνεμο
σ' όλους τους αδιάφορους και τους σοφούς
στους άλλους που κάνουν το φίλο σας
ως και σε μένα, σε μένα ακόμα που σας ιστορώ
αντισταθείτε.

Τότε μπορεί βέβαιι να περάσουμε προς την
Ελευθερία.

- B3.** Ποια είναι η προτροπή του ποιητικού υποκειμένου; Πώς την τεκμηριώνει; Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

22. ΘΕΜΑ 28217

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μεταρρυθμίσεις

Άρθρο του Λευτέρη Κουσούλη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 12-07-2020 (διασκευή)

Ακούγεται μάταιο. Ο χρόνος το διαψεύδει. Η πραγματικότητα διατηρεί τον τελευταίο λόγο. Πρόκειται για την κουραστική επανάληψη της ανάγκης για την επίμονη υπεράσπιση της πολιτικής. Την επίκληση της σημασίας της, του καθοριστικού ρόλου της και της οδηγητικής λειτουργίας της. Ακούγεται μάταιο. Δεν είναι. Και μία σπιθαμή από τη «γη» της να κερδίσεις, χρήσιμος θα είναι ο καρπός.

Αν η κοινωνία διαθέτει μία δυνατότητα φροντίδας για τον εαυτό της, δεν υπάρχει άλλη από την πολιτική. Η δημιουργική λειτουργία της πολιτικής είναι η μόνη μέθοδος να εξελιχτεί δημοκρατικά και να φτάσει σε κοινωνικές κατακτήσεις και συλλογικά επιτεύγματα μια κοινότητα ανθρώπων, στην αναμέτρησή της με τον χρόνο.

Τούτες οι μέρες χρωματίζονται αρνητικά από πληροφορίες και αποκαλύψεις που μιλάνε για πρακτικές κατάργησης της πολιτικής στην πράξη, άρνησης των κανόνων που την καθιστούν δυνατή, πνεύμα κατάχρησης εξουσίας, επιβολή και καταναγκασμό. Βλέπουμε λογικές που κυριάρχησαν για δεκαετίες να διεκδικούν την ανακύκλωσή τους.

Ωστόσο η χώρα βρίσκεται τώρα, για μία ακόμη φορά, στη μεθόριο των πραγμάτων¹. Από την οικονομία μέχρι την εξωτερική πολιτική, η ζώνη είναι ναρκοθετημένη. Και εδώ η επιλογή της πολιτικής στην αυθεντικότητά της είναι ο δρόμος. Ανοιχτή, δημόσια, ελεύθερη και γενναία συζήτηση απαιτείται για τα δύσκολα που έχουμε μπροστά μας. Χωρίς ενημέρωση και επίμονη επεξήγηση, κάθε πολιτική είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Δεν υπάρχει πολιτική στη σκιά.

Για κάθε δοκιμαζόμενη πολιτική, δεν υπάρχει άλλος δρόμος παρά να ακολουθεί κανείς την απελευθερωτική οδό της. Αυτή είναι η άρνηση του συμβιβασμού, της αδράνειας και του φόβου. Κίνηση, αλλαγές και μεταρρυθμίσεις. Σε όλα τα μέτωπα. Διαφορετικά, κοινωνία και πρωταγωνιστές «θα μετράνε τον θησαυρό που έχασαν».

- A3.** Με αφορμή τις εκλογές για την ανάδειξη του 15μελούς μαθητικού συμβουλίου του σχολείου σου, να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων, που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική μαθητική σας εφημερίδα, με θέμα τα οφέλη από την ενεργότερη συμμετοχή όλων των μαθητών / μαθητριών στις διαδικασίες επιλογής των εκπροσώπων τους και στη διαμόρφωση του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας της σχολικής μονάδας.

¹ Σε πολύ κρίσιμο σημείο

Το παρακάτω κείμενο ανήκει στο μυθιστόρημα του Ν. Θέμελη (1947 -2011) «Η αναλαμπή» (Αθήνα 2003: Εκδ. Κέδρος). Στο συγκεκριμένο απόσπασμα μία συντροφιά από εύπορους αστούς συζητούν στο σαλόνι κεντρικού ξενοδοχείου του Φαλήρου, τον Αύγουστο του 1909, αμέσως μετά το ξέσπασμα του Κινήματος στο Γουδί.

Λίγο αργότερα στο κεντρικό σαλόνι και στη συνέχεια στη μεγάλη τραπεζαρία του ξενοδοχείου, η Αριστεά ανακάλυπτε πως όλος ο κόσμος συζητούσε για το ίδιο θέμα. Κανείς δεν άκουγε τη μικρή ορχήστρα που έπαιζε διακριτικά στο βάθος, το κέφι άλλων ημερών είχε χαθεί, υπήρχε ζωντάνια μα ό,τι και αν έπιανε τ' αυτή της είχε σχέση με τις εξελίξεις, την αβεβαιότητα, τους δίκαιους λόγους εκείνου του κινήματος² ή την αδικαιολόγητη εκτροπή. Σίγουρα δεν ακούστηκε κανείς ρητά να υποστηρίξει πως όλα πήγαιναν μια χαρά για την κυβέρνηση και τον βασιλέα. Η λέξη φαυλοκρατία³ ήταν η πιο συνηθισμένη επωδός σε ό,τι ακουγόταν. Ψάχναν γι' αυτούς που θ' άνοιγαν τον δρόμο της προόδου και της προκοπής για μια νέα τάξη, δυναμική, που ανερχόταν, αλλά ακόμη ασφυκτιούσε. ...

Μέσα από την αναζήτηση εκείνου που θα έβγαζε την Ελλάδα από την κρίση, αναδεικνυόταν όλο και πιο ξεκάθαρα η σύγκρουση των γενεών, αλλά και των απόψεών τους. Η πιο προχωρημένη σε ηλικία, βολεμένη σε καταστάσεις και σχέσεις εξουσίας, έβλεπε την επόμενη γενιά, το αίμα της, τη σάρκα εκ της σαρκός της, να την αμφισβητεί, να θέλει να την ανατρέψει. Για την πιο νέα, που παρακολουθούσε τι γινόταν στην Ευρώπη, δεν ήταν μόνο σύγκρουση γενεών, αλλά και σύγκρουση δύο κόσμων. Κάποιος αναρωτιόταν γιατί στην Ελλάδα δεν τα κατάφερναν να ορθοποδήσουν – μπορεί να μην έφταιγε ο βασιλιάς κι έξω είχανε βασιλιάδες και προκόβαν – κάτι άλλο χρειαζόντουσαν, ένα πιο σύγχρονο κοινοβουλευτικό σύστημα, έναν πιο ελεύθερο τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας και πάνω απ' όλα το ξερίζωμα της φαυλοκρατίας. Ένας άλλος ήτανε μάλλον σκεπτικός, επειδή στην εξέγερση είχαν πρωτοστατήσει οι στρατιωτικοί. Ανέμενε πως ο λαός θα πρωταγωνιστούσε, πίστευε ότι αυτός θα 'πρεπε να 'ταν η πρωτοπορία στις εξελίξεις, επιβάλλοντας τη δική του θέληση στα πράγματα της χώρας. Δεν ήταν λίγοι αυτοί που υποστήριζαν ότι πίσω από κάθε αναποδιά, κάτω από κάθε βαρίδι, ήτανε η αυλή, οι αποφάσεις της, οι ανικανότητές της και ότι ο βασιλιάς θα έπρεπε να αρκεστεί σε πολύ πιο λίγες εξουσίες. Άλλοι πάλι είχανε πιο συγκεκριμένα πρότυπα. Πρότυπα οικονομικής προόδου, που πλησιάζανε εκείνα των ανεπτυγμένων βιομηχανικά χωρών, αλλά που αναγνώριζαν συγχρόνως και τα αδιέξοδα που δημιουργούσε η κατάσταση των ακτημόνων στη Θεσσαλία. Δεν ήτανε ξεκάθαρο ποια λύση προτιμούσαν: να τους εκχωρηθούνε γαίες για να νοικοκυρευτούν ή να χρησιμοποιηθούν ως χέρια εργατικά στα όνειρα της βιομηχανικής ανάπτυξης που θέλαν. Αραιά και πού το γλωσσικό ζήτημα⁴ συνδεότανε, ανακατευότανε, μπερδεύότανε στη συζήτηση, αλλά και γρήγορα πετιόταν πάλι έξω. Όλοι πάντως μιλούσαν για τον Ελευθέριο Βενιζέλο⁵, επάνω του συγκέντρωναν όλες τις ελπίδες.

² Εννοείται το κίνημα στο Γουδί (15-08-1909).

³ Η κυριαρχία των φαύλων (= των κακών, των ανήθικων) στην πολιτική ζωή.

⁴ Η διαμάχη σχετικά με το ποια μορφή της ελληνικής γλώσσας (η καθαρεύουσα ή η δημοτική) πρέπει να γίνει επίσημη γλώσσα του κράτους, της εκπαίδευσης κ.λπ. · το γλωσσικό ζήτημα κυριάρχησε για πολλές δεκαετίες στην πολιτική και πνευματική ζωή της Ελλάδας, μέχρις ότου επιλύθηκε οριστικά το 1976 με την καθιέρωση της δημοτικής.

⁵ Την εποχή που διαδραματίζεται το μυθιστόρημα ο Βενιζέλος ετοιμάζεται να έλθει από την Κρήτη στην Αθήνα, μετά από πρόσκληση των υπευθύνων του Κινήματος στο Γουδί, και να σταδιοδρομήσει ως πολιτικός στην Ελλάδα.

B3. Ποιο είναι το περιεχόμενο των συζητήσεων στο σαλόνι του ξενοδοχείου τον Αύγουστο του 1909 και πώς προσδιορίζει ο αφηγητής τον ρόλο της νέας γενιάς στην πολιτική και την κοινωνία; Εσύ συμφωνείς με τη θέση του αφηγητή ή όχι και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 λέξεων.

23. ΘΕΜΑ 28223

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το βολικό μπαλάκι των άβολων ευθυνών

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Γ. Γορανίτη, που δημοσιεύτηκε στις 13-08-2020, στον ιστότοπο www.lifo.gr.

Στην εποχή της εκτεταμένης ανευθυνότητας, όλοι περιμένουν από τους άλλους να δείξουν υπευθυνότητα. «Ατομική ευθύνη» ζητούν οι μεν, «συλλογική ευθύνη» απαιτούν οι δε. Οι συλλογισμοί αμφοτέρων φαντάζουν λογικοφανείς, πάσχουν όμως στην πράξη καθώς ουδείς μοιάζει πρόθυμος να αναλάβει τις δικές του ευθύνες. Πεισμώνουν. Λένε όχι, και στυλώνουν τα πόδια. Γιατί; Γιατί έτσι. Τα «κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας» δεν έχουν μάθει να αναλαμβάνουν ευθύνες. Ξέρουν μόνο να απαιτούν με υψωμένο δάχτυλο.

«Πού είναι το κράτος;» φωνάζει αυτός που είδε το σπίτι του να πλημμυρίζει από την καταιγίδα. Ας έχει χτίσει σε μπαζωμένο ρέμα. «Μας εγκατέλειψε το κράτος» ουρλιάζει κάποιος άλλος που βλέπει την πυρκαγιά να πλησιάζει το σπίτι του. Ας έχει χτίσει αυθαίρετο μέσα στο δάσος. Κάποιον υπεύθυνο ψάχνει κι αυτός που καθυστερεί στα δρόμα επιστρέφοντας από τριήμερο. Ας οδηγεί στη Λωρίδα Έκτακτης Ανάγκης εμποδίζοντας ασθενοφόρα και περιπολικά.

Το μπαλάκι των ευθυνών πετιέται ευκολότερα στην απέναντι πλευρά. Είναι, αν μη τι άλλο, βολικό. Ειδικά όταν εκεί βρίσκεται χρόνια ένα κράτος, όπως το ελληνικό: δυσκίνητο, αναξιόπιστο. Ένα κράτος που υποθάλλει την ανευθυνότητα των πολιτών του, αποδεικνύοντας στις δύσκολες στιγμές ότι δεν είναι μόνο οι πολίτες κακομαθημένοι και ευθυνόφοβοι. Το ίδιο ισχύει και για πολλούς από τους εκπροσώπους μας και όσους κατέχουν δημόσια αξιώματα που διόλου τυχαία περιγράφονται ως «θέσεις ευθύνης». Αντί εκείνοι που καταλαμβάνουν τις θέσεις, λοιπόν, να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν, εμμένουν στην ατομική ευθύνη των πολιτών.

A3. Ποια παραδείγματα ανευθυνότητας επισημαίνονται στο κείμενο και με ποιους τρόπους θεωρείς ότι μπορεί να καλλιεργηθεί η ατομική ευθύνη των πολιτών; Να ενημερώσεις σχετικά τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριά σου με άρθρο (200-250 λ.) στο σχολικό ιστολόγιο, καταθέτοντας και τις προσωπικές σου απόψεις.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (1965 -)

Χεριών Αφηγήσεις

Το διήγημα προέρχεται από τη συλλογή «Δημόσιες Ιστορίες», εκδ. Πηγή, 2013

Σαν βόμβα μεγατόνων έσκασε τις προάλλες η φήμη πως στο Υπουργείο που εργαζόταν τα τελευταία τριάντα πέντε χρόνια, η επιχείρηση «καθαρά χέρια» ανακάλυψε περίπτωση καραμπινάτης και κατ' εξακολούθησιν λαθροχειρίας πολλών δισεκατομμυρίων. Οι διωκτικές αρχές πέρασαν από κόσκινο τραπεζικούς λογαριασμούς, θυρίδες και περιουσιακά στοιχεία αρκετών υπόπτων. Ένα πρόσωπο που πρωταγωνιστούσε χρόνια στην πολιτική

ζωή αλλά και πρώην υπουργοί και γενικοί γραμματείς, καθώς και εκλεγμένοι βουλευτές, εμφανίζονταν στη σχετική λίστα του οικονομικού εισαγγελέα. Κανείς πλέον δεν έβαζε το χέρι του στη φωτιά πως ο άνθρωπός μας ήταν ανεπίληπτος. Ο ίδιος βέβαια ένιπτε τας χείρας του, κυριολεκτικά και σχολαστικά.

Τα εδώ και καιρό επιδέξια χέρια του μαρτυρούσαν την εμπλοκή του στην υπόθεση, όσο κι αν ο ίδιος συνήθιζε πλέον να τα καταχωνιάζει βαθιά στις τσέπες.

Όταν είδε το όνομά του στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων που αναφέρονταν στην υπόθεση ένωσε μian αλλόκοτη αδιαθεσία. Επέστρεψε εσπευσμένα στο σπίτι του κι έβαλε τις χούφτες του κάτω απ' το νιπτήρα να ρίξει νερό στο πρόσωπό του. Τα χέρια του γίνηκαν καθρέφτης. Είδε αυτό που απέφευγε.

Πριν από δύο ημέρες, την ώρα που προσπαθούσε μάταια να καθαρίσει στο μπάνιο τα χέρια του, με ένταλμα σύλληψης οι αρχές εισέβαλαν στο σπίτι του. Αυτή τη φορά οι άνθρωποι που ήρθαν να τον συλλάβουν δεν ήταν του χεριού του. Ξαφνικά τα πόδια του λύγισαν κι ένωσε να χάνει τον κόσμο. Έπεσε μπρούμυτα στο πάτωμα, καταπλακώνοντας με όλο το βάρος τα δυο του χέρια. Τώρα κανείς δεν μπορούσε πια να τα κλέψει. Ο ιατροδικαστής αποφάνθηκε πως η αιτία του θανάτου ήταν αιφνίδια καρδιακή ανακοπή.

Στο γραφείο του γενικού γραμματέα στο Υπουργείο βρέθηκαν πολλά ύποπτα τιμολόγια. Το πιο πρόσφατο – περασμένο σε ειδικό λογαριασμό του Υπουργείου - εκδόθηκε την προηγούμενη του τραγικού συμβάντος. «ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΛΕΤΩΝ, χειροποίητο φέρετρο από μαόνι, με βελούδινη εσωτερική επένδυση».

B3. Ποιο ρόλο έχουν στην αφήγηση τα χέρια του ήρωα; Ποια αρνητική όψη του δημόσιου βίου προβάλλει το διήγημα και ποιες σκέψεις σου δημιουργεί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με κειμενικές αναφορές.

24. ΘΕΜΑ 28228

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Δημοκρατία συμβαίνει

Το κείμενο προέρχεται από άρθρο του Κώστα Θερμογιάννη 20/06/2022 στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα <https://www.huffingtonpost.gr>. (Συντομευμένο).

Αν μια ιδέα είναι αυτή που χαρακτηρίζει την Ελλάδα και την ξεχωρίζει από άλλους λαούς, αυτή δεν είναι άλλη παρά η Δημοκρατία, η οποία διαφοροποίησε τον άνθρωπο κι από υπήκοο, μέσα από την υπέροχη μήτρα της, τον έπλασε πολίτη.

Ως πολίτευμα, η Δημοκρατία απαιτεί ένα κυβερνητικό σύστημα, το οποίο, ως ύπατη εξουσία, ασκεί κανονιστική κυριαρχία προκειμένου να μορφοποιείται η λαϊκή βούληση και ταυτόχρονα να επιτελείται χωρίς κωλύματα η λειτουργία των θεσμοθετημένων εξουσιών (νομοθετική, εκτελεστική κλπ.).[...]

Η Δημοκρατία, όπως έχει ποικιλοτρόπως διατυπωθεί, θεμελιώνεται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Ίσως όμως, για τις σημερινές αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες, αυτή η θεωρητική διατύπωση να μην προσδιορίζει τον ακρογωνιαίο λίθο αυτού του τόσο σημαντικού πολιτεύματος που άλλαξε ριζικά τον κόσμο μας, με τη σαφήνεια που απαιτείται. Και τούτο γιατί πρωτίστως στηρίζεται στην ευθύνη όλων των πολιτών ανεξαιρέτως να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους απέναντί της. Τουλάχιστον αυτό απαιτούσε η Δημοκρατία που γεννήθηκε

στην Αρχαία Ελλάδα, με την ενιαύσια⁶ θητεία των αρχόντων που κληρώνονταν και δεν εκλέγονταν, τη λογοδοσία μετά το τέλος της θητείας τους αλλά και την καθολική συμμετοχή των πολιτών στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.

Όπως και τότε, έτσι και σήμερα, είναι ζωτικής σημασίας οι πολίτες στο σύνολό τους να έχουν ενεργό ρόλο στη διαχείριση των κοινών υποθέσεων και στο σχεδιασμό του μέλλοντος. Διότι η Δημοκρατία, όπως και η ζωή, δεν υπάρχει απλώς, αλλά συμβαίνει! Εκβαίνει⁷ της ατομικής συνειδήσεως ενός εκάστου εκ των ανθρώπων και εμβαίνει⁸ στην κοινωνία των πολιτών. Αυτή η μετουσίωση που επιτυγχάνεται από τον άνθρωπο στον πολίτη, σημαίνει πως χωρίς ψυχολογική και συνειδησιακή βίωσή της, Δημοκρατία δεν υφίσταται. Γι' αυτό άλλωστε, απαιτεί ενεργή συμμετοχή, κόπο και ρεαλιστική αυτοαξιολόγηση, καθόσον στη Δημοκρατία η ευθύνη δεν μεταβιβάζεται.

Τα σπουδαία πράγματα στη ζωή κοστίζουν και απαιτούν μόχθο, για να επιτευχθούν. Η Δημοκρατία είναι ακριβή, σαν την Άνοιξη του Ελύτη, κυρίως γιατί διατηρεί μια πολύτιμη δημιουργική και αμφίδρομη σχέση με τους ανθρώπους που τη βιώνουν ή επιθυμούν να τη βιώσουν αληθινά. Η Δημοκρατία δημιουργεί πολίτες μα και οι πολίτες δημιουργούν Δημοκρατία. Η διαρκής υπενθύμιση της εύθραυστης θνητότητάς της οφείλει να εγείρεται μέσα σε κάθε πολίτη καθημερινά και αδιάλειπτα ως μια αυτονόητη υπενθύμιση ευθύνης, περίπου όσο αυτονόητη είναι και η ανάσα που μας κρατά ζωντανούς ως όντα με συνείδηση.[...]

Η ποιότητα της ευθύνης των πολιτών είναι τόσο σημαντική για τη Δημοκρατία, η οποία δεν αρκείται σε μια ψήφο κάθε τέσσερα χρόνια, αλλά απαιτεί ενεργή, καθολική και διαρκή συμμετοχή για να υπάρχει, για να συμβαίνει, για να ρέει αδιάκοπα στο χρόνο και στην ιστορία. Όπως και οι ανάσες μας...

A3. Έχοντας υπόψη σου το κείμενο, να γράψεις ένα άρθρο γνώμης (200-250 λέξεων) στο οποίο θα αναλύεις την προσωπική σου άποψη για το τι σημαίνει ενεργός πολίτης σήμερα και πώς μπορεί το σχολείο να συμβάλει στην ορθή πολιτικοποίηση των νέων, ώστε να γίνονται ενεργοί πολίτες. Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Χαλίλ Γκιμπράν (1883-1931)

Να λυπάστε το έθνος που περιφρονεί το πάθος στ' όνειρό του

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή «Ο κήπος του Προφήτη» (1923) του Χαλίλ Γκιμπράν που καταγόταν από τον Λίβανο σε μετάφραση του Χ.Ε. Μαραβέλια. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα <https://www.logiastarata.gr>

Φίλοι και συνοδοιπόροι μου,

Να λυπάστε το έθνος που είναι γεμάτο θρησκεία κι άδειο από πνευματικότητα.

Να λυπάστε το έθνος που φορά ένα ρούχο που δεν το έχει υφάνει, που τρώει ψωμί που δεν το έχει θερίσει και πίνει κρασί που δεν έχει τρέξει από το πατητήρι του.

⁶ ετήσια

⁷ βγαίνει

⁸ μπαίνει

Να λυπάστε το έθνος που αποκαλεί τον βίαιο άνθρωπο ήρωα, και βλέπει το λαμπροφορεμένο κατακτητή γενναιόδωρο.

Να λυπάστε το έθνος που περιφρονεί το πάθος στ' όνειρό του, κι ωστόσο γίνεται σκλάβος στο ξύπνιο του.

Να λυπάστε το έθνος που δεν υψώνει τη φωνή του, παρά μόνο σαν βρίσκεται σε κηδεία δεν υπερηφανεύεται, παρά μόνο μέσα στα δικά του αρχαία μνημεία και δεν ξεσηκώνεται παρά μονάχα όταν ο λαιμός του βρίσκεται ανάμεσα στο σπαθί και στην πέτρα.

Να λυπάστε το έθνος που έχει μια αλεπού για κυβερνήτη, ένα ταχυδακτυλουργό για φιλόσοφο, και έχει μπαλωματίδες και μίμους για καλλιτέχνες.

Να λυπάστε το έθνος που υποδέχεται το νέο του κυβερνήτη με σαλπίσματα και τον αποχαιρετά με γιουχαΐσματα για να καλωσορίσει και πάλι άλλον με σαλπίσματα.

Να λυπάστε το έθνος που οι σοφοί του έχουν σιωπήσει από χρόνια και οι γενναίοι του άνδρες ακόμη δεν έχουν απογαλακτιστεί.

Να λυπάστε το έθνος που είναι χωρισμένο σε κομμάτια, και που κάθε κομμάτι θεωρεί τον εαυτό του έθνος.

B3. Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το κείμενο ποια πολιτική και κοινωνική στάση των εθνών καυτηριάζει το ποιητικό υποκείμενο. Εκτιμάς πως αυτή του η θεώρηση έχει σήμερα διαχρονική αξία (100 – 150 λέξεις);

25. ΘΕΜΑ 28232

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Νέες προκλήσεις για την εκπαιδευτική αξιολόγηση

Το κείμενο εμπεριέχεται στο υλικό για το Επιμορφωτικό πρόγραμμα: «ΕΠΟΠΤΕΙΑ (MENTORING), ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» του Κέντρου επιμόρφωσης και δια βίου μάθησης του ΠΑΜΑΚ και εκπονήθηκε από την Καλλιόπη Φερεσίδη.

Το σύγχρονο σχολείο, στην προσπάθειά του να εναρμονιστεί με την εποχή της ραγδαίας αύξησης της γνώσης και εξέλιξης της τεχνολογίας, της κοινωνικοοικονομικής ρευστότητας και της μεταβλητότητας των επαγγελμάτων, της παγκοσμιοποίησης και των πολυπολιτισμικών κοινωνιών, ακόμα και των γενικότερων κοινών προβλημάτων, όπως η πρόσφατη πανδημία που έπληξε τις περισσότερες χώρες, έχει μεταβληθεί από σχολείο μετάδοσης γνώσεων σε σχολείο δεξιοτήτων.

Το αίτημα για παροχή ίσων ευκαιριών και για δημοκρατικό σχολείο αποκτά, με αυτόν τον τρόπο, νέες διαστάσεις. Ο Κασσωτάκης τονίζει ότι «Η μελλοντική πραγματικότητα θα απαιτήσει από τα άτομα να έχουν αναπτύξει την ικανότητα της αυτορρύθμισης, της αυτοδιαχείρισης της γνώσης, άρα, και της εκπαίδευσης και της κατάρτισής τους. Κατά συνέπεια, ο μελλοντικός πολίτης οφείλει να είναι σε θέση όχι μόνον να αυτοαξιολογείται, αλλά και να αξιολογεί άλλα πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις. Άρα, πρέπει να αποκτήσει ικανότητες αξιολόγησης κατά τη διάρκεια της βασικής του εκπαίδευσης».

Το αίτημα, λοιπόν, για παροχή ίσων ευκαιριών επηρεάζει, μεταξύ άλλων, και τον τρόπο αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών. Η συρρίκνωση των παραδοσιακών μορφών αξιολόγησης και η ολοένα πιο ενεργός εμπλοκή των μαθητών στις διαδικασίες αξιολόγησής τους αποτελούν πλέον μία αναδυόμενη πραγματικότητα για

την οποία ο εκπαιδευτικός οφείλει να είναι έτοιμος. Για αυτόν τον λόγο, χρειάζεται με ευελιξία και συνέπεια να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις που αφορούν την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών του. [...]

Πρόκληση πρώτη: Διαφοροποιημένη Αξιολόγηση. Ανεξάρτητα από το σημείο εκκίνησης του κάθε μαθητή, το σχολείο, για να επιτύχει στον παιδαγωγικό και μορφωτικό του ρόλο, θα πρέπει να ανταποκριθεί στις ανάγκες των μαθητών. Το σχολείο οφείλει να ανταποκρίνεται στις μαθησιακές ανάγκες καθενός μαθητή: «Διαφορετικές οι ανάγκες, διαφορετική και η βοήθεια, η στήριξη, η μάθηση που θα πρέπει να προσφέρει. Αυτό σημαίνει δημοκρατική παιδεία και ίσες ευκαιρίες». Η έννοια της Διαφοροποίησης της Διδασκαλίας σε τάξεις μικτής ικανότητας έχει ως πρωταρχικό στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές. Αυτό συμβαίνει, διότι «Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική ξεκινά με την άρνηση της αδιαφορίας προς τις διαφορές». Διαφοροποίηση, δηλαδή, είναι η ανταπόκριση του εκπαιδευτικού στις ανάγκες του κάθε μαθητή. Στο πλαίσιο αυτό, «οι μαθητές επιτυγχάνουν και βρίσκουν πιο ενδιαφέρον το σχολείο, εάν η διδασκαλία γίνεται με τρόπο που να ανταποκρίνεται στα προσωπικά τους μαθησιακά επίπεδα» και, για αυτόν τον λόγο, η Διαφοροποίηση της Διδασκαλίας και Μάθησης αποτελεί εκπαιδευτική παρέμβαση που θεμελιώνεται στη θεωρία της εποικοδόμησης της μάθησης, της ανακαλυπτικής μάθησης και της αλληλεπίδρασης. Άλλωστε, μία διδασκαλία που αντιμετωπίζει όλους τους μαθητές με τον ίδιο τρόπο και επιδιώκει να τους καταστήσει κοινωνούς της μάθησης με την ίδια μέθοδο, ρυθμό και διαδικασία, δεν μπορεί να έχει για όλους το ίδιο αποτέλεσμα.

A3. Σε άρθρο σου για τη σχολική εφημερίδα να εξηγήσεις πώς αντιλαμβάνεσαι την έννοια της παροχής ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές. Μπορείς να αξιοποιήσεις τις ιδέες του κειμένου και την εμπειρία σου από το σχολείο. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Σιατόπουλος Δημήτρης (1917-2001)

Απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Σιατόπουλου «Το άλμα εις ύψος», περιοδικό Ναυτική Ελλάς, σ.σ. 52-54.

[...] Ο Γυμνασιάρχης Κίντζιος εξήγησε στον πατέρα μου τι είχε συμβεί. Πλησίασε κι ο ελληνοιστής: «Μην τον βοηθάτε, αγαπητέ μου, ούτε και σε άλλον να το επιτρέπετε. Η έκθεσις των ιδεών είναι ένα τεστ, όχι μόνο εκφραστικού λόγου, αλλά και της ψυχολογικής καταστάσεως και αυτενέργειας του μαθητού, πολύ χρήσιμα στον διδάσκοντα. Ο νέος φαίνεται εύθικτος».

«Κανένας δεν τον βοηθάει, αποκρίθηκε ο πατέρας. Εγώ δεν καλοτέλειωσα το Δημοτικό και ξενιτεύτηκα. Δεκαεφτά χρόνια μετανάστης στην Αμερική. Μόνος του καταπιάνεται με τα διαβάσματα και τα γραψίματα. Μάλιστα φτιάχνει και κάτι ποιήματα. Δεν παίζει σαν παιδί. Όλο στα βιβλία και στ' αθλητικά αφοσιωμένος...»

Ακουγα όσα λέγονταν και στην αυλή και στο γραφείο. Κι είχα τόση αποκαρδίωση. Ένα αίσθημα αποστροφής για όλους και για όλα. Τι αναπάντεχη ιστορία...

-Προσέβαλε τον καθηγητή βαρύτατα, είπε ο Γυμνασιάρχης. Αυθαδίασε.

-Έλα μέσα, κυρ ποιητή, έκαμε ο πατέρας καλώντας με στο Γυμνασιάρχη.

Μπήκα σχετικά ψύχραιμος. Κι ο γονιός σήκωσε το χέρι και το κατέβασε χαστούκι που μου άστραψαν τα μάτια. Προσθέτοντας: «Εδώ που έρχεσαι είναι εκκλησία. Κι αυτοί οι κύριοι γύρω σου, ιερείς. Σε στέλνω να

σπουδάσεις. Βάλ' το στο μέσα μυαλό. Από δω και πέρα κόβονται και τα ποιήματα και τα αθλητικά. Εγώ θέλω γράμματα κι όχι στιχάκια και πήδους».

Ήταν η αποθέωση της ταπείνωσης. Έμεινα στητός, αδάκρυτος. Κολόνα πάγος. Προχώρησε στη μέση ο Σιδέρης. Ακούμπησε το χέρι του στον ώμο μου. Κι ο λόγος του, μια έντιμη συστολή.

«Κάθε άνθρωπος, κύριοι, ζει ένα δικό του παραμύθι. Το πρόβλημα είναι να πλησιάσει κανείς το μυστικό του γίνεσθαι. Στο θέμα του μαθητού μου, από δω, που καθώς έμαθα σήμερα, υπερέβη και μια γυμναστική τάξη με την κατατακτήριο εξέταση, είναι ξεχωριστό. Καταθέτω την πλάνη μου». Με κοίταξε. «Δώσωμ την έκθεσή σου, παιδί μου». Την πήρε, όπως ήταν σχισμένη στα τέσσερα, την ξεδίπλωσε και διάβασε τη μισή σχεδόν πρώτη σελίδα. Μου την επέστρεψε. Και πρόσθεσε: «Είναι ένα μικρό λογοτεχνικό πόνημα. Ένα καλογραμμένο κείμενο, για το οποίο ζητώ συγγνώμη, που υπέθεσα ξένη παρέμβαση» [...]

B3. Για ποιο λόγο ο Γυμνασιάρχης κάλεσε τον πατέρα του μαθητή στο σχολείο και για ποιο λόγο ο καθηγητής των ελληνικών ζητά συγγνώμη από τον μαθητή; Ποια είναι η δική σου άποψη για το θέμα που απασχολεί τους ήρωες; (150 λέξεις)

26. ΘΕΜΑ 28235

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η δημοκρατία ζωντανεύει μέσα από τους πολίτες της

Το κείμενο είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο: <https://www.living-democracy.gr/textbooks/volume-1/part-1/unit-2/chapter-2>.

Ένα παράδειγμα:

Οι βουλευτικές εκλογές παράγουν νικητές και ηττημένους. Η πλειοψηφία σχηματίζει τη νέα κυβέρνηση, η μειοψηφία την αντιπολίτευση. Η προηγούμενη κυβέρνηση μπορεί να χάσει την ηγεσία, και μια νέα κυβέρνηση με μια διαφορετική πολιτική προοπτική να την αντικαταστήσει.

Οι κανόνες είναι σαφείς, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό. Το εκλογικό σύστημα θα λειτουργήσει μόνο αν μπορούμε να βασιστούμε στους ηττημένους, τη μειονότητα, να αποδεχθούν το αποτέλεσμα. Εάν δεν το κάνουν, η εκλογή μπορεί να πυροδοτήσει βίαιες συγκρούσεις, διασπώντας μια κοινωνία, αντί να ενισχύσει τη συνοχή μεταξύ των μελών της.

Μια προεκλογική εκστρατεία δίνει στα κόμματα την ευκαιρία να επικοινωνήσουν τις ιδέες τους στους πολίτες. Αλλά τι συμβαίνει αν τα κόμματα που συμμετέχουν προωθούν μια ρατσιστική ή αντιδημοκρατική ατζέντα;

Για να λειτουργήσουν οι εκλογές ως ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους για να συμμετάσχουν οι πολίτες στην δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων, μια κοινωνία χρειάζεται προφανώς κάτι περισσότερο από ένα πλαίσιο νόμων που θέτουν το εκλογικό σύστημα σε εφαρμογή. Πρέπει να υπάρχει εμπιστοσύνη στην πολιτική διαδικασία και τρόποι που να διασφαλίζουν ότι αυτές οι διαδικασίες έχουν πραγματοποιηθεί σωστά.

Το παράδειγμα δείχνει ότι η δημοκρατία εξαρτάται εξίσου από ένα σύνολο κανόνων και από τη στάση των πολιτών προς τη δημοκρατία. Οι πολίτες θα πρέπει να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν το σύστημα, και θα πρέπει να αισθάνονται υπεύθυνοι για τη σταθερότητά του. Τα κόμματα πρέπει να αντιμετωπίζουν το ένα το άλλο ως

ανταγωνιστές, αλλά όχι ως εχθρούς. Μόνο τότε μπορεί η δημοκρατία να δείξει την δύναμή της ως το μόνο σύστημα στο οποίο είναι δυνατή η αλλαγή της κυβέρνησης χωρίς αλλαγή του πολιτικού συστήματος.

Η δημοκρατία αποτελείται από ένα σύστημα θεσμών και διαδικασιών που περιλαμβάνουν τις γενικές εκλογές, κοινοβουλευτική εκπροσώπηση και έλεγχο της εξουσίας μέσω ελέγχων και ισορροπιών. Μερικά συντάγματα περιλαμβάνουν την άμεση συμμετοχή μέσω δημοψηφισμάτων ή συνταγματικού δικαστηρίου. Αυτή είναι η σκηνή, και οι πολίτες είναι οι ηθοποιοί. Κυριολεκτικά, οι πολίτες πρέπει να είναι πρόθυμοι και ικανοί να παίξουν τον ρόλο τους, και πρέπει να ταυτιστούν με το πολιτικό σύστημα της δημοκρατίας.

Η δημοκρατία είναι ένα σύστημα θεσμών ριζωμένων σε μια πολιτική κουλτούρα. Το θεσμικό σύστημα μπορεί να καθορίσει το πλαίσιο για αυτή την κουλτούρα, αλλά δεν μπορεί να τη δημιουργήσει ή να εξασφαλίσει τη σταθερότητά της. Η ίδια αρχή ισχύει και για την απολυταρχική κυβέρνηση. Ένας μονάρχης εξαρτάται επίσης από την κατάλληλη πολιτική κουλτούρα, που βασίζεται σε πολιτικά πειθήνια υποκείμενα και όχι ενεργά και προσηλωμένα συστήματα.

A3. Με αφορμή τις εκλογές για την ανάδειξη του Δεκαπενταμελούς Συμβουλίου στο σχολείο σου, να κάνεις μια ομιλία στους συμμαθητές σου όπου θα εξηγήεις με ποιους τρόπους οι εκλογές μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά για τη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων στη σχολική κοινότητα. Μπορείς να αναφέρεις και παραδείγματα από την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Πάνος Θασίτης (1923-2008)

Ελληνική Επαρχία μ.Χ.

Από τη συλλογή «Εκατόνησος», 1971, στο βιβλίο Η Ελληνική Ποίηση, Ανθολογία και Γραμματολογία, τόμος Ε', εκδ. Σοκόλη, Αθήνα.

Έφριξε σαν πήγε ο ίδιος, με τα ίδια του τα μάτια και τα είδε.

Τόση ρεμούλα, τέτοιο χάλι, πού να το φανταστεί.

Έβγαλε ευθύς διαταγές τη μια πάνω στην άλλη,
ήλεγξε, καυτηρίασε, τιμώρησε, κάτι να διορθώσει,
κάτι να περισώσει απ' την καταστροφή.

Οι άλλοι, οι από πάνω, μάθαιναν ταχτικά τα νέα.

Τον ζήλο του λαμπρού νέου επάρχου
την ακάθεκτη έφεσή του για ευποιία⁹, χρηστή
φιλόπρωχο διοίκηση κ.τ.λ.

Μα δεν ανησυχήσαν. «Θα του περάσει», είπαν,

«κι άμα δεν του περάσει

και κάνει τώρα πως δεν ξέρει,

τον αντικαθιστούμε, τον διαγράφουμε,

τον εξαφανίζουμε στο κάτω – κάτω.

⁹ Προσπάθεια να βελτιώσει τα πράγματα.

Το ίδιο μας κάνει συνεπώς κι αν του περάσει
κι αν δεν του περάσει».

Η αλήθεια είναι πως του πέρασε και του παραπέρασε.

Ούτε να τον παραμερίσουνε χρειάστηκε
ούτε βέβαια – τον άνθρωπο! – να τον εξαφανίσουν.

Ήδη, γοργά ανέρχεται κι έχει λαμπρό το μέλλον.

B3. Να ερμηνεύσεις τις δύο ποιητικές φωνές: αυτή που μιλά σε α' πληθυντικό πρόσωπο και αυτή που μιλά σε γ' ενικό πρόσωπο (μία κειμενική αναφορά για κάθε περίπτωση). Ποιες πληροφορίες δίνει η καθεμιά; Πώς αντιλαμβάνεσαι το σχόλιο στους στίχους «Η αλήθεια είναι πως του πέρασε και του παραπέρασε/.../ούτε βέβαια – τον άνθρωπο! – να τον εξαφανίσουν.»; (150 λέξεις)

27. ΘΕΜΑ 28240

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το παγκόσμιο διατροφικό πρόβλημα

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από άρθρο του Αντώνη Καράγιωργα στον ιστοχώρο του περιοδικού Αντικλείδι, στις 01/03/2021.

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, και ειδικότερα ο υπερκαταναλωτισμός και το σύστημα τροφίμων και γεωργίας στην Ευρώπη και στην Αμερική, συμβάλλει άμεσα στην σπάταλη χρήση των περιορισμένων παγκόσμιων πόρων και βλάπτει το περιβάλλον, επιδεινώνοντας την κλιματική αλλαγή, τις απώλειες της βιοποικιλότητας, την εξάντληση των αλιευμάτων, την αποψίλωση των δασών, τη διάβρωση του εδάφους, τη λειψυδρία, καθώς και τη ρύπανση του νερού και της ατμόσφαιρας.

Η διατροφή δεν διδάσκεται σε καμία Ιατρική Σχολή του κόσμου, και ενώ υπάρχουν περίπου 130 ιατρικές ειδικότητες που χρησιμοποιούνται για τις ιατρικές υπηρεσίες, καμία δεν έχει ονομαστεί διατροφολογία. [...] Καταναλώνουμε, ο κάθε κάτοικος του πλανήτη, ½ τόνο τρόφιμα τον χρόνο. Ο κόσμος σπαταλά περίπου 400 δισεκατομμύρια δολάρια για τρόφιμα ετησίως – ποσό που θα μπορούσε να τροφοδοτήσει περίπου 1,26 δισεκατομμύρια ανθρώπους ετησίως. Η σπατάλη αυτή ισοδυναμεί με 1,5 gigaton εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Παρόλα αυτά, ο υποσιτισμός όντας ένα περίπλοκο ζήτημα, είναι κύρια αιτία θανάτου και ασθενειών στον κόσμο. Γι' αυτό και ο δεύτερος από τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (SDG) του ΟΗΕ για το 2030, μιλά για μηδενισμό της παγκόσμιας πείνας. Επιπρόσθετα είναι γνωστό ότι το παγκόσμιο σύστημα τροφίμων παράγει αρκετές θερμίδες για 10 δις ανθρώπους, κι όμως το 1,2 δις απ' αυτούς πάνε για ύπνο νηστικοί. Το μαθηματικό αυτό πρόβλημα λύνεται, μόνο αν βάλουμε στην εξίσωση την αδικία.

Ο υποσιτισμός είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα σήμερα. Τα δυσλειτουργικά παγκόσμια συστήματα τροφίμων τροφοδοτούν τα αυξημένα επίπεδα υποσιτισμού και προκαλούν παγκόσμια κρίση στην υγεία. Υπάρχει ένα

πρόβλημα στον τρόπο παραγωγής και διανομής των τροφίμων, καθώς και στους τύπους και στις ποσότητες τροφίμων που τρώνε οι άνθρωποι. 1,9 δισεκατομμύρια ενήλικες είναι υπέρβαροι ή παχύσαρκοι, ενώ 462 εκατομμύρια είναι λιποβαρείς. Μεταξύ των παιδιών, 52 εκατομμύρια ανήλικοι έχουν χαμηλό βάρος για τα ύψος τους.

Τι φταίει; Ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια είναι η διαθεσιμότητα της σωστής τροφής, η οποία υπαγορεύεται ακόμη από τους μεγάλους παραγωγούς και εμπόρους. Σε ορισμένες χώρες, η επιθυμία για σωστή τροφή δεν μπορεί να ικανοποιηθεί λόγω της επιλογής της τροφής που διατίθεται στα σούπερ μάρκετ και της τιμής της. Πρέπει να βρούμε έναν τρόπο συνεργασίας με τη βιομηχανία τροφίμων για να αλλάξουμε το περιεχόμενο των τροφίμων.

Οι αγροτοβιομηχανικές εταιρείες οδηγούν την εκβιομηχάνιση σε ολόκληρη την παγκόσμια αλυσίδα αξίας, «από το αγρόκτημα στο πιάτο», ενώ οι πολιτικές αγορών και πωλήσεων προωθούν μια μορφή γεωργίας που περιστρέφεται γύρω από την παραγωγικότητα. Ο αγώνας για το μερίδιο αγοράς επιτυγχάνεται εις βάρος των πιο αδύναμων δεσμών της αλυσίδας, που είναι οι αγρότες και οι εργαζόμενοι και ταυτόχρονα τα τελευταία χρόνια με την τροφή σαν χρηματοοικονομικό προϊόν, παίχθηκαν μεγάλα παιχνίδια. Έτσι μεταξύ του 2006 και 2008, οι μέσες παγκόσμιες τιμές αυξήθηκαν για το ρύζι κατά 217%, για το σιτάρι κατά 136%, για τον καλαμπόκι κατά 125% και για τη σόγια κατά 107% .

A3. Με αφορμή μια εκδήλωση που διοργανώνεται στο σχολείο σου με θέμα «Διατροφή και Μέλλον» αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεων), στην οποία παρουσιάζεις τους βασικούς λόγους των προβλημάτων που σχετίζονται με τη διατροφή στον σύγχρονο κόσμο, καθώς και κάποιες προτάσεις για την αντιμετώπισή τους.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Δημήτρης Τσαλουμάς (1921 –2016)

Φθινοπωρινό δείπνο

Το ποίημα ανήκει στην ποιητική συλλογή «Falcon Drinking», την πρώτη αγγλική ποιητική συλλογή του ποιητή. Η μετάφραση είναι σύνθεση της μετάφρασης του ίδιου του ποιητή και του Μιχάλη Τσιανίκα. Διαθέσιμη στο άρθρο: Τσαλουμάς: Μεσογειακή λεπτομέρεια με φόντο τη Δύση, περιοδικό Σύγκριση, 12, 173-188

Μόνο ένα τραπέζι κοντά στο παράθυρο
γυμνό απ' τις απαρχές του χρόνου:

ένα μαχαίρι, μαύρες ελιές, ένα κομμάτι ψωμί.

Το μπουκάλι γυαλίζει θολό στο λυκόφως

του φθινοπωρινού ήλιου, και στ' ανθογυάλι,
καρσί¹⁰ στον λεβάντε¹¹ και στου γυαλού τη φούρια

¹⁰ απέναντι

¹¹ ανατολικός άνεμος

το μόνο ρόδο του δίσεχτου χρόνου.

Πέρασα τη ζωή μου γυρεύοντας

την απλότητα. Σαν πέσει η νύχτα

μην έρθεις ν' ανάψεις τα κεριά, το κρασί

να κενώσεις¹². Το δείπνο μου δε φτάνει για δυο.

Την πείνα μου δεν την μοιράζομαι με κανένα.

- B3.** Τι θεωρείς ότι σημαίνει για το ποιητικό υποκείμενο ο τελευταίος στίχος του ποιήματος: «Την πείνα μου δεν την μοιράζομαι με κανένα»; Ποια είναι η προσωπική σου στάση/συναίσθημα απέναντι σ' αυτό; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

28. ΘΕΜΑ 28242

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ευθύνη του πολίτη και η μικροκοινωνική της διάσταση

Το κείμενο της Ιωάννας Μουτσοπούλου, μέλους της ΜΚΟ Σόλων, είναι δημοσιευμένο (12 Μαΐου 2020) στον ιστότοπο <https://www.solon.org.gr>, προσπέλαση στις 25/8/2022.

Ποια είναι η αναγκαία ευθύνη του σημερινού ανθρώπου και πολίτη, για να αντιμετωπίσει τα αδιέξοδα; Πολλοί θεωρούν ότι αυτή η ευθύνη περιγράφεται κυρίως ή μοναδικά σε επίπεδο μικροκοινωνικό, δηλαδή σχεδόν εξαντλείται στην κοινωνική αλληλεγγύη. Η κοινωνική αλληλεγγύη είναι αναγκαίο μέρος της ευθύνης, αλλά θα έπρεπε να είναι τόσο αυτονόητη, ώστε να μη μας απασχολεί πλέον ως κάτι που πρέπει να κάνουμε, δηλαδή να είναι ήδη πραγματωμένη και να στρεφόμαστε σε άλλα αίτια της κρίσης, πιο σύνθετα και βαθύτερα.

Όταν αντιμετωπίζουμε μία οποιαδήποτε μείζονα κρίση μόνον με τέτοιο μικροκοινωνικό τρόπο, είναι σαν να έχουμε αποφασίσει να παραμείνουμε μέσα στην κρίση, χωρίς να την αντιμετωπίζουμε στο πεδίο των αιτίων της, και να προσπαθούμε απλώς να απαλύνουμε την οδύνη σαν αποτέλεσμα της. Σκεπτόμαστε ότι, εφ' όσον μια τέτοια κοινωνική ανιδιοτέλεια ήταν πάντα ζητούμενο, το να την εκφράζουμε τώρα δείχνει υπέρβαση του εαυτού μας και ότι κάνουμε το μέγιστο δυνατό. Είναι όμως έτσι; Είναι αυτός ο υπεύθυνος πολίτης; Ο καλοσυνάτος άνθρωπος που στην ώρα της κρίσης περιθάλλει κάποιους συνανθρώπους του, μοιράζοντας ελπίδες αλλά χωρίς οράματα, χωρίς θεμελιωμένη γνώση για τα αίτια, χωρίς θέληση να τα θεραπεύσει και χωρίς διάθεση να συμμετάσχει στη διαμόρφωση του μέλλοντος, απλώς ελπίζοντας πως αλληλοβοηθούμενοι θα επιβιώσουμε για να ζήσουμε μετά από μια θαυματοποιό συγκυρία που θα εξαφανίσει τους κινδύνους που μας απειλούν; Αυτή είναι μεγάλη ειρωνεία για τον υπεύθυνο πολίτη.

Απαιτείται το μέγιστο και εμείς μένουμε ικανοποιημένοι ανώριμα με το ελάχιστο. Θέλουμε όμως πραγματικά να είμαστε υπεύθυνοι άνθρωποι; Η υπευθυνότητα προϋποθέτει ύπαρξη και άλλων ανθρώπων που σαν σύνολο απαρτίζουν μεγάλες κοινωνίες, τα κράτη. Στα κράτη ο άνθρωπος είναι πια πολίτης. Ποια είναι η έννοια του υπεύθυνου πολίτη; Να είναι ενεργός και σωστός πολίτης -βέβαια οι λέξεις έχουν τόσο τυποποιηθεί που έχασαν

¹² σερβίρεις

πια το νόημά τους διαστρεβλωμένο σε μια παθητική υπακοή. Φυσικά, η υπαρκτή πολιτική πάντοτε εμπόδιζε τους πολίτες να αναλάβουν ευθύνες στο πολιτικό γίγνεσθαι, για να μη συμμετέχουν στην άσκηση και στον έλεγχο της εξουσίας. Όμως και οι «πολίτες» πάντα επιθυμούσαν διακαώς τον εφησυχασμό στην ατομική τους ζωή, επαφιέμενοι σε έναν φορέα εξουσίας που θα τους απάλλαζε από το συγκεκριμένο βάρος της συμμετοχής στα κοινά.

Πάντως, ενεργός είναι ο πολίτης που ενδιαφέρεται και δρα για τα κοινά και σωστός εκείνος που η δράση του και το κίνητρό του είναι για το όφελος όλων συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού του. Ο κάθε πολίτης είναι τρόπον τινά εκπρόσωπος των δικαιών όλων των άλλων. Μια τέτοια προοπτική δεν πηγάζει από κάποιο συναίσθημα ή συμφωνία μεταξύ των ανθρώπων, αλλά από μία προσήλωση στις μεγάλες αξίες. Αυτή η προσήλωση δεν είναι μία ψυχρή κατανόηση της ανάγκης, μία θεωρητική ιδιορρυθμία, αλλά ακριβώς η αναγνώριση της ενυπάρχουσας αξίας στον καθένα και στο καθετί. Γι' αυτό η υπευθυνότητα του πολίτη είναι ένα θεμελιώδες σημείο για την αληθινή δημοκρατία.

Το πρόβλημα της υπευθυνότητας του ανθρώπου ως πολίτη έγκειται στο ότι η ευθύνη αυτή ανιχνεύεται σε διάφορα επίπεδα του δικού του ψυχισμού, τον οποίο όμως ο ίδιος θέλει να αφήσει ανέπαφο. Το κυρίαρχο πρότυπο της ζωής είναι απόλυτα ιδιωτικό, δεν επιδέχεται άλλους στη σφαίρα επιρροής του, εκτός αν είναι για το ίδιο αναγκαίοι. Ενώ, αντιθέτως, η προσοχή στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι απαιτεί αποκέντρωση από τον εαυτό όπως προσδιορίζεται ως τώρα και ένα διαφορετικό πρότυπο, ένα όραμα για τον ίδιο τον άνθρωπο πέραν των κοινωνικών ειδώλων. Χωρίς μια έναρξη τέτοια δεν είναι δυνατή μια τέτοια υπευθυνότητα. [...]

A3. Σε μία ομιλία στους συμμαθητές σου στο πλαίσιο συζήτησης με θέμα την ορθή πολιτική στάση στην εποχή μας αναπτύσσεις τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη και εξηγείς για ποιο λόγο είναι αναγκαίο να τα διαθέτουν αυτά τα χαρακτηριστικά οι σύγχρονοι πολίτες. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και από την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928 -)

ΜΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ

Το ποίημα του Τίτου Πατρικίου ανήκει στη συλλογή «Αντικριστοί καθρέφτες» (1988), βρίσκεται στο βιβλίο Ποιήματα IV (1988– 2002), εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 2007.

Η αηδία δεν είναι στάση πολιτική
το ξέρω, το 'χω πει τόσες φορές σε τόσους,
ποτέ δεν οδηγεί στη δράση.

Είναι όμως μια αίσθηση πραγμάτων
σου επιτρέπει με τη γεύση με τη μυρουδιά
να καταλάβεις σε ποιο σημείο βρέθηκες
πού σ' έφεραν οι επιταγές των άλλων
κι οι αρχικές δικές σου συναινέσεις.

B3. Ποια είναι η μη πολιτική στάση που κατακρίνεται στο ποίημα; Για ποιο λόγο είναι μη πολιτική, σύμφωνα με την ποιητική φωνή; Συμφωνείς με την άποψη αυτή; (150 λέξεις)

29. ΘΕΜΑ 28247

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Άρθρο του Παντελή Μπουκάλα από την εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, στις 2/6/2019, λίγο μετά από τις ευρωεκλογές και τις αυτοδιοικητικές εκλογές της 26/5/2019.

[...] Μακρά παράδοση στον τόπο μας έχουν οι διπλοκοψοχέρηδες. Πρόκειται για τους οπαδούς του κινήματος «δεν ψηφίζω! δεν ψηφίζω!», οι οποίοι κρίνουν πολιτικά ανίσχυρη ή και ασήμαντη την ψήφο, είτε γενικά είτε σε μια συγκεκριμένη εκλογική αναμέτρηση.

Επιλέγουν λοιπόν την αποχή, που τη χαρακτηρίζουν πολιτική, αδιαφορώντας για το γεγονός ότι αθροίζεται αδιακρίτως με την απολίτικη (των νοσηλευόμενων, των γερόντων, των ξενιτεμένων). Με εκ προοιμίου κομμένα και τα δυο τους χέρια, αρνούνται να πορευτούν μέχρι το εκλογικό τους τμήμα. Κατά κάποιον τρόπο αυτοαφοπλίζονται, γιατί η ψήφος, μια κατάκτηση που απαίτησε σκληρούς αγώνες, όπου γης, παραμένει όπλο. Ίσως φθαρμένο, ίσως όχι πάντα εύστοχο, πάντως όπλο. Δεν έχουμε πολλά στη διάθεσή μας ώστε να παραδώσουμε έστω και τα φθαρμένα.

Και δεν είναι ισοδύναμα της ψήφου τα εκτονωτικά τιτιβίσματα στο τουίτερ, οι αναρτήσεις στο φέισμπουκ ή τα συνθήματα στον τοίχο. Κανείς, μα κανείς δεν χαιρέται περισσότερο από τους επαγγελματίες πολιτικάντηδες όταν τα ποσοστά της αποχής είναι μεγάλα. Τα χέρια τους λύνονται.

Δεν δένονται.

Υπάρχουν πάντα χίλιοι λόγοι για να μην πάμε να ψηφίσουμε: το αντιπροσωπευτικό σύστημα έφτασε να λειτουργεί υπέρ του αντιπροσωπευόμενου παρά υπέρ του αντιπροσωπευόμενου, η δημοκρατία με κόμματα ευτελίστηκε¹³ σε δημοκρατία των κομμάτων, η Βουλή έχει μικρότερη δύναμη από έναν ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό, το Ευρωκοινοβούλιο μόνο η καλή μας καρδιά δεν το χαρακτηρίζει διακοσμητικό, κ.τ.λ. Υπάρχουν, όμως, πάντα χίλιοι και ένας λόγος για να πάμε να ψηφίσουμε, και μάλιστα ο επιπλέον δεν είναι ο χιλιοστός πρώτος αλλά ο πρώτος και σπουδαιότερος: η ίδια η δημοκρατία, που όσο νόημα διασώζει, το διασώζει ακριβώς όταν η συμμετοχή των πολιτών αναζωογονεί το εκλογικό τελετουργικό. Σε κάθε είδους εκλογές: εθνικές, ευρωεκλογές, αυτοδιοικητικές, της σχολής ή του συνδικάτου. Η δημοκρατία, το ξέρουμε, απαιτεί και τη σωματική, την υλική παρουσία μας, ήδη από την εποχή της εκκλησίας του δήμου και της περίφημης αμεσότητας. Τότε που Σκύθες τοξότες περιπολούσαν στην αγορά, κι αν πετύχαιναν κάποιον πολίτη να κουβεντολογάει εκεί με την παρέα του αντί να συνεδριάζει στην Πνύκα, όπως όφειλε, του έβαζαν απουσία στιγματίζοντάς τον.

Κοκκινίζοντας δηλαδή τον χιτώνα του με το ειδικό σχοινί που κρατούσαν, βαμμένο με μίλτο («σχοινίον μεμιλωμένον»). Για να τον ξεμπροστιάσουν ως ανάξιο της ιδιότητας του πολίτη, αλλά και για να μην μπορεί να πάει, έτσι κοκκινισμένος, να πάρει την προβλεπόμενη αμοιβή για τη συμμετοχή του στην εκκλησία του δήμου [...]

A3. Με βάση το κείμενο που διάβασες να δημοσιεύσεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) στην εφημερίδα του σχολείου σου. Σε αυτό να αναφέρεις τους λόγους που τα άτομα της ηλικίας σου είναι απαραίτητο να συμμετέχουν ενεργά στις κοινές υποθέσεις.

¹³ υποβιβάστηκε, υποβαθμίστηκε

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ (1925 – 2005)

Φοβάμαι

Το ποίημα «Φοβάμαι» γράφτηκε τον Νοέμβρη του 1983 και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Αυγή

Φοβάμαι τους ανθρώπους που εφτά χρόνια
έκαναν πως δεν είχαν πάρει χαμπάρι
και μια ωραία πρωία –μεσούντος κάποιου Ιουλίου–
βγήκαν στις πλατείες με σημαϊάκια κραυγάζοντας
«Δώστε τη χούντα στο λαό».

Φοβάμαι τους ανθρώπους
που με καταλερωμένη τη φωλιά
πασχίζουν τώρα να βρουν λεκέδες στη δική σου.

Φοβάμαι τους ανθρώπους
που σου 'κλειναν την πόρτα
μην τυχόν και τους δώσεις κουπόνια
και τώρα τους βλέπεις στο Πολυτεχνείο
να καταθέτουν γαρίφαλα και να δακρύζουν.

Φοβάμαι τους ανθρώπους
που γέμιζαν τις ταβέρνες
και τα 'σπαζαν στα μπουζούκια
κάθε βράδυ
και τώρα τα ξανασπάζουν
όταν τους πιάνει το μεράκι της Φαραντούρη¹⁴
και έχουν και «απόψεις».

Φοβάμαι τους ανθρώπους
που άλλαζαν πεζοδρόμιο όταν σε συναντούσαν
και τώρα σε λοιδορούν
γιατί, λέει, δεν βαδίζεις στον ίσιο δρόμο.

Φοβάμαι, φοβάμαι πολλούς ανθρώπους.

Φέτος φοβήθηκα ακόμα περισσότερο.

¹⁴ Ελληνίδα τραγουδίστρια που συνεργάστηκε με τον Μίκη Θεοδωράκη, τον Μάνο Χατζηδάκι κ.ά και έχει σχετιστεί με τον αντιδικτατορικό αγώνα.

B3. Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο, σύμφωνα με τα νοήματα που εκφράζονται στο κείμενο. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τους συλλογισμούς που κάνει και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

30. ΘΕΜΑ 31298

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Μήνυμα κατά της θανατικής ποινής]

Το άρθρο αντλήθηκε από τον ενημερωτικό ιστότοπο <https://www.in.gr/2007/12/24/world/lampeit-ta-xristoygenna-to-kolossaio-stelnontas-minyma-kata-tis-thanatikus-poinis>.

Το Κολοσσαίο¹⁵ τυλίγεται σε ένα πέπλο φωτός παραμονή και ανήμερα Χριστουγέννων, στέλνοντας παγκόσμιο μήνυμα για την κατάργηση της θανατικής ποινής. Η Ιταλία φωτίζει το διάσημο μνημείο της, χαιρετίζοντας έκκληση του ΟΗΕ για επιβολή μορατόριουμ¹⁶ στις εκτελέσεις.

«Το Κολοσσαίο φωτίζεται για να σηματοδοτήσει την ηθική αξία της ιστορικής (σημείωση: μη δεσμευτικής) απόφασης του ΟΗΕ, η οποία εγκρίθηκε στις 18 Δεκεμβρίου και ήταν μια μεγάλη επιθυμία της Ιταλίας» αναφέρεται σε ανακοίνωση της δημαρχίας της Ρώμης.

Η μη δεσμευτική αυτή απόφαση, που λαμβάνεται στο πλαίσιο του αγώνα για μία συνολική κατάργηση της θανατικής ποινής, προτάθηκε από την Ιταλία και υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με 104 ψήφους υπέρ, έναντι 54 κατά και 29 αποχές.

Με τη φωταγώγηση του Κολοσσαίου η Ιταλία χαιρετίζει ταυτόχρονα την πρόσφατη απόφαση του Νιου Τζέρσεϊ να καταργήσει τη θανατική ποινή. Είναι η πρώτη Πολιτεία των ΗΠΑ που προχώρησε στην κατάργηση της θανατικής ποινής, μετά την επαναφορά της το 1976.

Η Ιταλία βρίσκεται στην πρώτη γραμμή στον αγώνα για την κατάργηση της θανατικής ποινής και το Κολοσσαίο, ένα από τα πιο διάσημα μνημεία του κόσμου, φωτίζεται όταν μια χώρα καταργεί τη θανατική ποινή ή υιοθετεί μορατόριουμ στις εκτελέσεις ή όταν απονέμεται χάρη σε έναν θανατοποινίτη.

A3. Με αφορμή την είδηση που διάβασες στο παραπάνω άρθρο, συντάσσεις ένα κείμενο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, στο οποίο παρουσιάζεις τους σκοπούς που εξυπηρετεί η επιβολή ποινών στις σύγχρονες δημοκρατίες και καταθέτεις τους προβληματισμούς σου ως προς τη θανατική ποινή ειδικότερα, εστιάζοντας κυρίως στο αν ανταποκρίνεται στους σκοπούς αυτούς.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΠΑΣ (1981 -)

Η υπόσχεση

Απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Χρήστου Παππά. Δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό λογοτεχνικό περιοδικό «Χάρτης», τ. 44 (Αύγουστος 2022): <https://www.hartismag.gr/hartis-44/poisi-kai-pezografia/i-iposkhesi>.

¹⁵ Αμφιθέατρο της αρχαίας Ρώμης, εμβληματικό μνημείο της σύγχρονης πόλης.

¹⁶ Συμφωνημένη προσωρινή αναστολή ενεργειών.

Από τα χέρια μου πέρασαν επίσης πολλά κεφάλια. Στις αρχές του μήνα δεχόμουν κυρίως τα περισσότερα. Αποκλειστικά αντρικά, όχι όμως από επιλογή. Στη φυλακή, όπου έμαθα την τέχνη, δεν είχα άλλη.

Τα κούρευα, ενίοτε τα ξύριζα, και τα μεταμόρφωνα.

Αγγιζα το σκληρό περίβλημα κι απ' τον καθρέφτη μέσα πάσχιζα να διαβάσω το μέσα τους. Αλλά εκείνα όχι μόνο δεν πρόδιδαν ούτε σκέψη, αλλά κρατούσαν και τα μάτια τους στυλωμένα πάντα στο πάτωμα. Από ντροπή, θες από φόβο, κάτι πάντως τους το προκαλούσε αυτό. Στη σκέψη ότι μπορεί η αιτία να ήμουν εγώ, ταράχτηκα. Άρχισα να πιστεύω ότι εκεί, μέσα στο γυαλί, δεν υπήρχε χώρος για μένα. Προσπάθησα να δουλεύω όσο πιο διακριτικά μπορούσα. Έφτασα μάλιστα στο σημείο που σκεφτόμουν πώς, αν γινόταν, να έκανα και τα χέρια μου αόρατα, θα το έκανα δίχως να διστάσω.

- Δεν σε πειράζει που στα λέω αυτά, έτσι; Συνηθισμένος θα 'σαι ν' ακούς την κάθε ιστορία που ξεφουρνίζει ο καθένας, μόλις βρει ένα πρόθυμο ζευγάρι αυτιά. Όπως συνήθισα κι εγώ, αλλά υπάρχει λόγος που στα λέω, πιστεύε με.

Κάπου κάπου όμως κάποιο βλέμμα ξεστράτιζε και, ακολουθώντας το, κατάλαβα, ύστερα από καιρό, ότι δεν έφταιγα ούτε εγώ ούτε κι οι τοίχοι γύρω μας, που τους έκλεβαν τις λέξεις. Ο φταίχτης ήταν τελικά ο Εσταυρωμένος που ήταν καρφωμένος στον τοίχο πίσω τους. Εξαιτίας του έσκυβαν το κεφάλι τους κι έραβαν τα στόματά τους. Φαντάστηκα γιατί τους θύμιζε τον εαυτό τους. Έτσι, έβαλα μπρος ένα σχέδιο. Άλλαξα του καθρέφτη μεριά, τον έβαλα εκεί όπου τους έδειχνε το έξω και με το ψαλίδι χάραξα με μεγάλα γράμματα στην πλάτη της καρέκλας τη λέξη «θρόνος».

Αυτό ήταν. Η βούβα μεταξύ μας χάθηκε κι οι γλώσσες λύθηκαν.

Τους άκουγα, αλλά δεν τους έκρινα. Δεν ήμουν εκεί για να δώσω άφεση αμαρτιών. Δεν ήταν δική μου δουλειά. Ήμουν απλώς ο κουρέας.

- Ελαφρύ και σταθερό είναι το χέρι σου, σαν της μάνας μου.

Η πρώτη ζεστή κουβέντα ήρθε από έναν ισοβίτη και την κουβαλούσα έκτοτε σαν παράσημο στο βλέμμα μου. Αυτή βοήθησε κιόλας να βρει και το δικό μου είδωλο μια θέση δίπλα στο δικό τους. [...]

B3. Γιατί ο πρωταγωνιστής βίωσε τόσο τιμητικά το πρώτο θετικό σχόλιο που έλαβε για τη δουλειά του και το κουβαλούσε «σαν παράσημο στο βλέμμα»; Ποιες συναισθηματικές ανάγκες των ανθρώπων που εκτίουν την ποινή τους στη φυλακή αποκαλύπτει το κείμενο, κατά τη γνώμη σου; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με κειμενικές αναφορές.

31. ΘΕΜΑ 31305

A. Μη λογοτεχνικό

Συμμετοχική δημοκρατία

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Rutger Bregman, *Ανθρωπότητα*. Μια απροσδόκητα αισιόδοξη ιστορία, Κλειδάριθμος, 2020, σελ. 289, 290-1.

Πώς μπορούμε να αποκαταστήσουμε την εμπιστοσύνη στην πολιτική; Πώς μπορούμε να ανακόψουμε τον κυνισμό στην κοινωνία; Και πώς μπορούμε να σώσουμε τη δημοκρατία μας;

Οι δημοκρατίες σ' όλον τον κόσμο πλήττονται από [...] μάστιγες. [...] Τους πολίτες που δεν εμπιστεύονται πλέον ο ένας τον άλλον. Τον αποκλεισμό των μειονοτήτων. Την απώλεια του ενδιαφέροντος των ψηφοφόρων. Τη διαφθορά των πολιτικών. Την άρνηση των πλούσιων να πληρώνουν αναλογικά φόρους. Και την αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι η σύγχρονη δημοκρατία είναι βυθισμένη στην ανισότητα.

Το Τόρες βρήκε ένα γιατρικό για αυτά τα προβλήματα. Δοκιμασμένη πλέον για είκοσι πέντε χρόνια, η λύση του Τόρες είναι εκπληκτικά απλή. Έχει υιοθετηθεί σ' όλον τον κόσμο, ωστόσο σπάνια βγαίνει στις ειδήσεις. Ίσως επειδή [...] είναι μια ρεαλιστική πρωτοβουλία βασισμένη σε μια θεμελιωδώς διαφορετική άποψη για την ανθρώπινη φύση. Μια άποψη η οποία δεν θεωρεί τους ανθρώπους νωθούς και δεν τους υποτιμά με το να τους αντιμετωπίζει απλώς ως θυμωμένους ψηφοφόρους, αλλά απεναντίας ρωτά: Κι αν υπάρχει ένας δημιουργικός και φιλότιμος πολίτης μέσα στον καθένα μας;

Για να το πω διαφορετικά: Αν η πραγματική δημοκρατία είναι εφικτή;

Η ιστορία αυτή του Τόρες αρχίζει στις 31 Οκτωβρίου του 2004. Ημέρα εκλογών. [...] Σίγουρα δεν υπήρχε τίποτε που να προμήνυε ότι το Τόρες ήταν έτοιμο να επινοήσει ξανά το μέλλον της δημοκρατίας.

<Ανάμεσα στους άλλους υποψήφιους>[...] ο Χούλιο Τσάβες (καμία συγγένεια με τον Ούγκο) ήταν ένας περιθωριακός ταραξίας που οι οπαδοί του ήταν μια χούφτα φοιτητές, μερικοί συνεταιρισμοί και κάποιοι ακτιβιστές συνδικαλιστές. Το πρόγραμμά του, που μπορούσε να συνοψιστεί σε μία μοναδική πρόταση, ήταν για γέλια: Αν ψηφίζοταν δήμαρχος, ο Χούλιο θα έδινε την εξουσία στους πολίτες του Τόρες.

[...] Εκείνη την Κυριακή του Οκτωβρίου, με μόλις 35,6% των ψήφων, ο Χούλιο Τσάβες εκλέχθηκε με μικρή διαφορά δήμαρχος του Τόρες.

Και κράτησε τον λόγο του.

Η τοπική επανάσταση ξεκίνησε με εκατοντάδες συνελεύσεις. [...]

Ήταν καιρός, ανακοίνωσε ο νέος δήμαρχος, για μια πραγματική δημοκρατία. Καιρός για πνιγνές αίθουσες συνεδριάσεων, χλιαρό καφέ, φώτα φθορισμού και ατελείωτα λογισμικά. Καιρός για διακυβέρνηση όχι από δημοσίους υπαλλήλους και καριερίστες πολιτικούς, αλλά από τους πολίτες του Τόρες.

[...]

Στο τέλος ο λαός νίκησε. Δέκα χρόνια μετά την εκλογή του Χούλιο Τσάβες, το Τόρες είχε κάνει πρόοδο που αντιστοιχούσε σε πολλές δεκαετίες. Η διαφθορά και οι πελατειακές σχέσεις είχαν μειωθεί πολύ, έδειξε μια μελέτη από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, και ο πληθυσμός συμμετείχε στην πολιτική με πρωτόγνωρο τρόπο. Νέα σπίτια και σχολεία χτίζονταν, νέοι δρόμοι φτιαχόνταν και παλιές συνοικίες αναβαθμίζονταν.

Μέχρι σήμερα το Τόρες έχει έναν από τους μεγαλύτερους συμμετοχικούς προϋπολογισμούς στον κόσμο. Περίπου 15.000 άνθρωποι συνεισφέρουν, και συνελεύσεις γίνονται εγκαίρως σε 560 σημεία στον δήμο. Οι πάντες είναι καλοδεχούμενοι να υποβάλουν τις προτάσεις τους και να ψηφίσουν εκπροσώπους. Μαζί, οι άνθρωποι του Τόρες αποφασίζουν πού θα διαθέσουν τα εκατομμύρια που μαζεύονται από τους φόρους.

A3. Υπόθεσε ότι στο σχολείο σου γίνεται εκδήλωση με θέμα «Σύγχρονη Δημοκρατία: Η σχέση του πολίτη με τους θεσμούς». Αξιοποιώντας υλικό από το κείμενο και τις προσωπικές σου γνώσεις και εμπειρίες, καλείσαι να εκφωνήσεις μια ομιλία 200-250 λέξεων, με την ιδιότητα του εκπροσώπου του τμήματός σου, όπου εκθέτεις τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, η δημοκρατία είναι ανώτερη μορφή πολιτικής οργάνωσης

έναντι άλλων μορφών διακυβέρνησης και παραθέτεις τρόπους με τους οποίους οι πολίτες μπορούν πιο ενεργητικά να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή και στη λήψη αποφάσεων.

Β. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πολιτική απραξία και αφασία

Μανόλη Αναγνωστάκη (1925-2005), Η συνέχεια 3 (α΄ έκδοση 1962), στα ΠΟΙΗΜΑΤΑ (1941-1971), εκδ. Νεφέλη, Δεκέμβριος 2000.

Τώρα είναι απλός θεατής...

Τώρα είναι απλός θεατής
Ασήμαντος ανθρωπάκος μέσα στο πλήθος
Τώρα πια δε χειροκροτεί δε χειροκροτείται
Ξένος περιφέρεται στον οδών το κάλεσμα.

Έρχονται από μακριά οι νέοι σαλπικτές
Των επιλέκτων κλάσεων του μέλλοντος
Οι κραυγές τους γκρεμίζουν τα σαθρά¹⁷ τείχη
Τήκουν¹⁸ τη λάσπη σε φωτεινούς ρύακες¹⁹.
Έρχονται οι αγνοί, οι ανυπόκριτοι²⁰,
Οι βιαστές, οι αμέτοχοι, οι παρθένοι,
Οι πονηροί συνδαιτυμόνες²¹, οι αθώοι
Οι ληξίαρχοι²² των ημερών μας.
Έρχεται το μεγάλο παρανάλωμα²³
Μέσα στους πίδακες των πρόσχαρων νερών.
Έρχονται οι τελευταίες προγραφές²⁴.

Μα τώρα αυτός είναι απλός θεατής
Ανώνυμος ανθρωπάκος μέσα στο πλήθος
Με τα χέρια στο στήθος σαν έτοιμος νεκρός

¹⁷ Τα ανίσχυρα, αδύναμα (σάπια)

¹⁸ Λιώνω, ρευστοποιώ

¹⁹ Το ρυάκι (στη νεοελληνική), ορμητικό ρεύμα, χείμαρρος, λειωμένο μέταλλο που ρέει (στην αρχαία ελληνική γλώσσα)

²⁰ Αυτοί που δεν υποκρίνονται

²¹ Αυτοί που τρώνε στο ίδιο τραπέζι.

²² ο υπεύθυνος για την εγγραφή των νέων πολιτών στα αρχεία του δήμου τους όταν έφταναν στην ενηλικίωση

²³ αυτό ή αυτός που καταστρέφεται ολοσχερώς, που πέφτει θύμα, που καίγεται ολοκληρωτικά (σύνηθες κυρίως στην έκφραση: γίνομαι παρανάλωμα του πυρός)

²⁴ «διάταγμα καταδίκης σε θάνατο ή εξορία» που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολιτικό πλαίσιο, για να αναφερθεί σε δολοφονία ή εξορία εγκεκριμένη από το κράτος.

Τώρα πια δε χειροκροτεί δε χειροκροτείται.

(Να ξέρεις πάντα το π ό τ ε και το π ώ ς)

B3. Για ποιους λόγους το πρόσωπο στο ποίημα παρουσιάζεται ως απλός θεατής των γεγονότων; Ποιο μήνυμα, κατά τη γνώμη σου, εκφράζει ο τελευταίος στίχος σε παρένθεση; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

32. ΘΕΜΑ 31311

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Για τους θεσμούς άμεσης δημοκρατίας, ξανά

Το ακόλουθο κείμενο είναι άρθρο του Νίκου Μαραντζίδη, δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Καθημερινή», στις 22/10/2017.

Πόσο όμως ορθό είναι να υποστηριχθεί πως με την εισαγωγή της άμεσης δημοκρατίας υποβαθμίζεται το Κοινοβούλιο, δυσκολεύεται η λήψη των αποφάσεων και επικρατεί ένα θεσμικό αδιέξοδο στη λήψη των αποφάσεων; Το ελβετικό παράδειγμα μας διδάσκει πολλά προς την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά της ελβετικής πολιτικής ζωής, που αποτελεί άμεση συνέπεια των εκτεταμένων πρακτικών άμεσης δημοκρατίας, είναι η αποδραματοποίηση των εθνικών εκλογών, η πρόσληψη από τους πολίτες των εθνικών εκλογών ως μικρότερης σημασίας συγκριτικά με τη σημασία που τους αποδίδεται σε άλλες χώρες. Αυτό βέβαια οφείλεται στην πεποίθηση των πολιτών πως οι αποφάσεις της κυβέρνησης εξισορροπούνται από τους θεσμούς άμεσης δημοκρατίας. Γενικότερα, το βασικό πλεονέκτημα του συστήματος της ελβετικής άμεσης δημοκρατίας είναι η δυνατότητα της λαϊκής αντίθεσης να εκδηλωθεί ανά πάσα στιγμή. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως η κυβέρνηση και το Κοινοβούλιο εμποδίζονται να κυβερνούν και να νομοθετούν.

Ο κόσμος μας αλλάζει. Οι πολιτικές ηγεσίες και γενικότερα το πολιτικό προσωπικό δεν έχουν πλέον την απόσταση που είχαν από τους ψηφοφόρους οι προκάτοχοί τους. Δεν έχει παρά να συγκρίνει κανείς το μορφωτικό επίπεδο των βουλευτών και τον μέσο όρο της κοινωνίας. Ενώ 50 χρόνια πριν η απόσταση ήταν μεγάλη, σήμερα δεν υφίσταται πρακτικά.

Επιπλέον, η πρόσβαση στην πληροφορία έχει γίνει πολύ πιο γρήγορη και φθηνή. Η επικοινωνία αποκτά εντονότερα οριζόντια χαρακτηριστικά σε σχέση με το παρελθόν. Η χρήση των νέων τεχνολογιών έχει διευρύνει πολύ τον αριθμό των ανθρώπων που λειτουργούν ως διαμορφωτές κοινής γνώμης. Είναι σήμερα τόσο μεγάλος ο αριθμός των ατόμων που στο Facebook ή στο Twitter διαθέτουν χιλιάδες «φίλους» ή «ακόλουθους», ώστε να μπορούμε να πούμε πως η «επιρροή» πλέον διαχέεται πολύ περισσότερο από πριν και οι παραδοσιακοί ρόλοι του πομπού και του δέκτη έχουν σε σημαντικό βαθμό αν όχι ανατραπεί, οπωσδήποτε μετασηματιστεί.

Λέω στους φοιτητές μου την εξής απλή ιστορία προκειμένου αυτό να γίνει εύκολα κατανοητό: πριν από 20 χρόνια, όταν έκανα μάθημα σε μια αίθουσα 100 ατόμων, το μάθημα αφορούσε αποκλειστικά αυτούς τους εκατό φοιτητές και εμένα. Οι φοιτητές έκαναν ερωτήσεις, σχόλια και κρατούσαν σημειώσεις, και απευθύνονταν αποκλειστικά προς εμένα. Ήμουν ο πομπός, ήταν οι δέκτες. Η σχέση ήταν σταθερή. Τώρα, αρκετοί από αυτούς, την ώρα που μιλώ, πλοηγούνται στο Διαδίκτυο, άλλοι για να συλλέξουν πληροφορίες ή αναλύσεις και άλλοι για να

χαζέψουν. Ας υποθέσουμε πως πέντε από τους φοιτητές μου, που διαθέτουν από 500 φίλους στο Facebook, σχολιάσουν εκείνη την ώρα αρνητικά τη διδασκαλία μου, τότε ενώ εγώ απευθύνομαι σε ένα κοινό 100 ατόμων, αυτοί θα έχουν απευθυνθεί σε ένα κοινό πολύ μεγαλύτερο και πιο διαφοροποιημένο κοινωνικά και ηλικιακά, «πληροφορώντας» τους για τις δικές μου ελαττωματικές θέσεις. Ποιος είναι λοιπόν εκείνη τη στιγμή ο πομπός και ποιος ο δέκτης;

Ας μην κρυβόμαστε όμως πίσω από το δάχτυλό μας. Το πιο βασικό επιχείρημα εναντίον της άμεσης δημοκρατίας βρίσκεται βαθιά κρυμμένο σε μια εμπεδωμένη αριστοκρατική αντίληψη πολιτικής λειτουργίας: στην πεποίθηση πως ο μέσος άνθρωπος δεν έχει ούτε τις γνώσεις ούτε και τον χρόνο να αφιερώσει σε σύνθετα πολιτικά θέματα· πως οι πολιτικές αποφάσεις αφορούν επαγγελματίες καθώς, εντέλει, ο πολίτης δεν ενδιαφέρεται για την πολιτική ως διαδικασία αλλά μόνο ως αποτέλεσμα.

A3. Ο αρθρογράφος προβληματίζεται για τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της άμεσης δημοκρατίας στον σύγχρονο κόσμο της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Θεωρείς ότι οι προβληματισμοί του είναι δικαιολογημένοι; Να αναφερθείς και σε δύο τομείς στους οποίους κρίνεις ότι η άμεση δημοκρατία μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά στην βελτίωση της ζωής των ανθρώπων. Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (250 περίπου λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου. Μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, τις ιδέες του κειμένου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΡΗΣ (1853 - 1919)

Δημοτικοί Σύμβουλοι

Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το ομώνυμο ποίημα που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Ρωμής στις 20-6-1887.

Όποιος σας σφίγγει δυνατά το ένα και τ' άλλο χέρι
και πηλαλεί²⁵ εδώ κι εκεί στο ντάλα μεσημέρι
αυτός που σας χαμογελά και σας κτυπά στον ώμο,
αυτός που με τα τέσσερα σας κυνηγά στο δρόμο
και στέκει μ' ύφος ταπεινό θεράποντος και δούλου
θηρεύει το αξίωμα Δημοτικού Συμβούλου.

Ακούτε κάποιον για νερά να λέει και για λέρες,
να ξεκουφαίνει των γνωστών κι αγνώστων του τ' αυτιά,
ακούτε να υπόσχεται σε μερικές ημέρες
να κάμει την πρωτεύουσα σαν άλλη Βενετία,
τον βλέπετε την κάρτα του σ' όποιον ευρεί να δίνει;
θα πει πως θέλει Σύμβουλος Δημοτικός να γίνει.

²⁵ Τρέχει γρήγορα, ορμητικά, καλπάζει.

Βλέπετε κάποιον να κολλά στους τοίχους τ' όνομά του,
να κάνει μες στα μαγαζιά της αγοράς γιουρούσι²⁶,
τον βλέπετε να παραιτεί στη μέση τη δουλειά του
και να τραβά στην Κηφισιά, να τρέχει στο Μαρούσι,
μες στις ταβέρνες να κερνά κι αδιάκοπα να πίνει;
θα πει πως θέλει Σύμβουλος Δημοτικός να γίνει.

- B3.** Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του ποιήματος να καταγράψεις πώς παρουσιάζεται ο υποψήφιος Δημοτικός Σύμβουλος στο ποίημα. Ποια είναι η προσωπική σου θέση απέναντι σ' αυτή την οπτική; Να διατυπώσεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

33. ΘΕΜΑ 31312

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο πολίτης έχει λόγο μόνο στις εκλογές για τις πολιτικές αποφάσεις;

Το ακόλουθο άρθρο είναι του Λέκτορα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας Στέργιου Μήτα, δημοσιευμένο στον ιστοχώρο syntagmawatch.gr, στις 14/04/2019 (ανακτήθηκε 11/9/2022).

Γίνεται συχνά λόγος για το αναιμικό ενδιαφέρον ή την παθητική στάση του πολίτη ως προς τα δημόσια πράγματα. Η τρέχουσα πολιτική απάθεια λέγεται ότι ριζώνει πάνω σε ένα τριπλό έλλειμμα: την έλλειψη χρόνου (διότι ο κόσμος είναι κατά προτεραιότητα υποχρεωμένος να βγάζει τα προς το ζην)· την έλλειψη γνώσης (με την έννοια ότι οι άνθρωποι δεν είναι αρκετά ενημερωμένοι ή και ικανοί προς διαχείριση των πολιτικών προβλημάτων)· και την έλλειψη κουλτούρας συμμετοχής.

Κανένα από τα παραπάνω, βέβαια, δεν είναι κατ' ανάγκη και ανεξάλειπτο γνώρισμα ή μοιραία συνθήκη της ζωής των ατόμων. Ούτε δικαιολογούν, αντιθέτως θρέφονται από την αντίληψη ότι η πολιτική είναι υπόθεση ενός ημίκληστου κλαμπ ειδικών και επαγγελματιών της πολιτικής. Δεν είναι δημοκρατικά ανεκτό να συζητιέται το όλο θέμα, φλερτάροντας με την αντίληψη ότι οι πολίτες δεν λογίζονται ίσοι ως προς την πολιτική τους ιδιότητα και ικανότητα.

Κοινωνικά πειράματα και έρευνες, εξάλλου, έχουν δείξει ότι «ανεπίδικοι πολίτες», εφόσον τους δοθεί ικανή πληροφόρηση και χρόνος, μπορούν να κατανοήσουν, να συζητήσουν και να τοποθετηθούν ακόμη και για τα πιο σύνθετα πεδία και ζητήματα πολιτικών αποφάσεων. Σε ό,τι αφορά, τέλος, την «κουλτούρα συμμετοχής» τα πράγματα είναι ακόμη πιο απλά: Οι άνθρωποι μαθαίνουν να συμμετέχουν συμμετέχοντας· κι εφόσον η συμμετοχή τους δεν ισοδυναμεί με συναίνεση σε ήδη ειλημμένες αποφάσεις.

Τελευταία, ως απάντηση στα παραπάνω, προτείνεται στην πολιτική θεωρία, αλλά και σε επίπεδο κοινής γνώμης και διεκδικήσεων, η έννοια-αίτημα της «συμμετοχικής δημοκρατίας» (participatory democracy). Οι θιασώτες της φιλοδοξούν να αναζωογονήσουν την ιδέα ότι οι πολίτες έχουν δικαίωμα και υποχρέωση στη συνδιαμόρφωση της συλλογικής ζωής, και επιστρατεύουν τη θεσμική τους φαντασία να εισηγηθούν μορφές ενεργητικής συμμετοχής των πολιτών, άλλες και πέραν από την κλασική συμμετοχή σε εκλογές ανάδειξης αντιπροσώπων.

²⁶ επίθεση

Εισάγονται έτσι, διάφορες ιδέες ή πειραματισμοί, όπως λ.χ. ο «συμμετοχικός προϋπολογισμός» (μια διαδικασία συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τους στόχους και την κατανομή δημοσίων πόρων) ή η «διαβουλευτική δημοσκόπηση» (επιλογή ενός τυχαίου αντιπροσωπευτικού δείγματος πολιτών και εμπλοκή τους σε διαβούλευση σχετικά με τρέχοντα ζητήματα ή για την υποβολή προτάσεων δημόσιας πολιτικής). Οι περισσότεροι εστιάζουν στο ρόλο που μπορεί να παίξει η χρήση του διαδικτύου στο «βάθεμα και πλάτεμα» της συμμετοχής των πολιτών, ενώ άλλοι κάνουν λόγο για τη ζωτική ανάγκη συνύπαρξης των θεσμών αντιπροσώπευσης με λογικές άμεσης δημοκρατίας (βλ. νομοθετική πρωτοβουλία εκ μέρους των πολιτών, διενέργεια δημοψηφισμάτων κ.ά.).

A3. Στο πλαίσιο του μαθητικού συνεδρίου «Συμμετοχική Δημοκρατία» καλείσαι, ως εκπρόσωπος του Μαθητικού Συμβουλίου, να απευθύνεις ομιλία (περίπου 250 λέξεων). Με τα λεγόμενά σου επιδιώκεις να ενεργοποιήσεις τους παρευρισκομένους στο να συμμετάσχουν περισσότερο και να τους ενημερώσεις για τουλάχιστον δύο από τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να αναπτύξουν αυτή τη συμμετοχή. Μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, και τις ιδέες του κειμένου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ERICH FRIED (1921-1988)

Κλασική ελευθερία αποφάσεων

Το ποίημα είναι δημοσιευμένο στη συλλογή «Φωνές χωρίς πατρίδα», σε επιλογή και μετάφραση Δημοσθένη Κούρτοβικ, εκδόσεις Κάλβος, 1981.

Στη Μεσόγειο Θάλασσα
όπου γεννήθηκε η κουλτούρα μας
έγιναν ελεύθερες εκλογές
ανάμεσα στη Σκύλλα
και τη Χάρυβδη

Ψιθυρίζοταν βέβαια πως οι δυο τους
είχαν συμμαχήσει κρυφά μεταξύ τους
αλλ' ωστόσο οι περισσότεροι
ψήφισαν τη μια
ή την άλλη

Περιέργως
κανένας τους δεν έμεινε
ζωντανός
εκτός απ' τον Οδυσσέα
Αυτός δεν αναγνώρισε τις εκλογές

B3. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του ποιήματος να καταγράψεις τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται η εκλογική διαδικασία. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση για το θέμα; Να διατυπώσεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

34. ΘΕΜΑ 31315

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ιδιότητα του Ενεργού Πολίτη

Το απόσπασμα προέρχεται από Έκθεση της DOCUMENTA με τίτλο ΚΛΙΜΑΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης) έργου “Cultural and Educational Interventions for the Exercise of the Active Citizenship of Migrant Women” (Ιούλιος 2018).

Η Ιδιότητα του Ενεργού Πολίτη είναι μια έννοια που εφαρμόζεται σε όλους εκείνους τους ανθρώπους που αποτελούν μια κοινότητα και που εμφανίζουν μια συμπεριφορά που δεσμεύεται σε όλα όσα συμβαίνουν σε αυτήν. Δηλαδή, ο ενεργός πολίτης είναι απολύτως εμπλεκόμενος σε όλα τα θέματα που αφορούν την κοινότητα στην οποία ζει και συμμετέχει.

Ένας πολύ γενικός ορισμός είναι αυτός που συμπεριλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων συμμετοχής που περιλαμβάνουν την πολιτική δράση, τη δημοκρατική συμμετοχή και τη συμμετοχή των πολιτών καθώς και την υποστήριξη της κοινότητας.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ιδιότητα του Ενεργού Πολίτη αποτελεί επίσης μια μορφή γνώσης: Αντιμετωπίζοντας το τι συμβαίνει στη δημόσια ζωή, αναπτύσσοντας τη γνώση, την κατανόηση, την κριτική σκέψη και την ανεξάρτητη κρίση σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Επίσης σημαίνει δράση και ενδυνάμωση, δηλαδή απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών, ικανότητα και προθυμία να τις χρησιμοποιήσει το άτομο, να λάβει αποφάσεις, να αναλάβει δράση ατομικά και συλλογικά.

Σε αυτό μπορούμε να προσθέσουμε ότι η ιδιότητα του ενεργού πολίτη αναφέρεται επίσης στην προσωπική αίσθηση ότι ανήκει σε μια κοινότητα την οποία μπορεί να διαμορφώσει και να επηρεάσει άμεσα.

Μας βοηθάει να εμβαθύνουμε σε αυτή την έννοια το να διακρίνουμε τις τέσσερις διαστάσεις που μπορούν να δοθούν στη σχέση ατόμου / κοινωνίας (Ruud Veldhuis, 2003) και είναι απαραίτητες για την ύπαρξή της²⁷:

- Η πολιτική διάσταση, που αναφέρεται στα πολιτικά δικαιώματα και τα καθήκοντα και σημαίνει τη γνώση των πολιτικών συστημάτων και την προώθηση των δημοκρατικών στάσεων και των συμμετοχικών δεξιοτήτων.
- Η κοινωνική διάσταση της ιδιότητας του πολίτη που έχει να κάνει με τη συμπεριφορά των ατόμων μεταξύ τους και σε στενή σχέση με την ανάπτυξη κοινωνικών και διαπροσωπικών δεξιοτήτων.
- Η πολιτιστική διάσταση αναφέρεται στη γνώση μιας κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς. Η γνώση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ανάπτυξη δεξιοτήτων που βοηθούν να εκτιμήσουν και να απολαύσουν έργα τέχνης σε έναν ευρύ ορισμό του πολιτισμού και η ικανότητα να εκφράζονται δημιουργικά είναι τα κλειδιά για την εκπλήρωση αυτής της διάστασης.

²⁷ Από την ιστοσελίδα : <https://www.coe.int/en/web/compass/citizenship-and-participation>

- Τέλος, η οικονομική διάσταση της ιδιότητας του πολίτη συνεπάγεται το δικαίωμα στην εργασία και την επίτευξη ενός ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης. Η εκπαίδευση / επαγγελματική κατάρτιση και οι οικονομικές δεξιότητες αποτελούν μέρος της οικονομικής διάστασης.

Η Ιδιότητα του Ενεργού Πολίτη επιτυγχάνεται μέσω της ισορροπίας και της ισότιμης άσκησης κάθε μιας από αυτές τις διαστάσεις, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της διαδικασίας κοινωνικοποίησης και ανάπτυξης των βασικών δεξιοτήτων.

A3. Αξιοποιώντας τις τέσσερις διαστάσεις της έννοιας του Ενεργού Πολίτη που παρουσιάζονται στο Κείμενο 1, αποφασίζεις να εκφωνήσεις μια ομιλία (200-250 λέξεων) σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σου με θέμα “Οι νέοι ενεργοί πολίτες”. Ως τελειόφοιτος μαθητής να προσπαθήσεις να πείσεις τους συμμαθητές σου να γίνουν οι αυριανοί Ενεργοί Πολίτες.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Αρνιέμαι

Ακολουθεί το τραγούδι «Αρνιέμαι», σε στίχους Ιάκωβου Καμπανέλλη και μουσική Μίκη Θεοδωράκη, από το album «Ο εχθρός λαός» σε ερμηνεία Βασίλη Παπακωνσταντίνου.

Αρνιέμαι αρνιέμαι αρνιέμαι

Οι άλλοι να βαστάνε τα σκοινιά
Αρνιέμαι να με κάνουν ότι θένε
Αρνιέμαι να πνιγώ στην καταχνιά
Αρνιέμαι να με κάνουν ότι θένε
Αρνιέμαι να πνιγώ στην καταχνιά

Αρνιέμαι αρνιέμαι αρνιέμαι

Να είσαι συ και να μην είμαι εγώ
Που τη δική μου μοίρα διαφεντεύεις
Με τη δική μου γη και το νερό
Που τη δική μου μοίρα διαφεντεύεις
Με τη δική μου γη και το νερό

Αρνιέμαι αρνιέμαι αρνιέμαι

Να βλέπω πια το δρόμο μου κλειστό
Αρνιέμαι να 'χω σκέψη που σωπαίνει
Να περιμένει μάταια τον καιρό
Αρνιέμαι να 'χω σκέψη που σωπαίνει
Να περιμένει μάταια τον καιρό

Αρνιέμαι αρνιέμαι αρνιέμαι

Οι άλλοι να βαστάνε τα σκοινιά
Αρνιέμαι να με κάνουν ότι θένε

Αρνιέμαι να πνιγώ στην καταχνιά

Αρνιέμαι να με κάνουν ότι θένε

Αρνιέμαι να πνιγώ στην καταχνιά

B3. Η φωνή του τραγουδιού επίμονα επαναλαμβάνει το ρήμα αρνιέμαι. Τι είναι αυτό που αρνείται και γιατί κατά τη γνώμη σου επιμένει σε αυτή την άρνηση; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

35. ΘΕΜΑ 32479

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το σχολείο οφείλει να καλλιεργεί και την πολιτική σκέψη

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου γνώμης που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο Offline Post από τη Σοφία Ζαφειροπούλου στις 5 Μαΐου 2021.

Είναι συχνό φαινόμενο στην καθημερινότητά μας να συναντάμε ανθρώπους που κατηγορούν για όλα την εκάστοτε κυβέρνηση και το πολιτικό σύστημα, όμως οι ίδιοι παραβλέπουν ότι εν τέλει είναι μέρος του προβλήματος. Η πλειοψηφία των πολιτών στερούνται πολιτικής συνείδησης και κριτικής σκέψης και αυτό τους καθιστά βορά²⁸ στις ορέξεις του κάθε δημαγωγού και για αυτό μεγάλη ευθύνη έχει το εκπαιδευτικό σύστημα.

Αδιαμφισβήτητα, μετά την οικογένεια, το σχολείο είναι ο σημαντικότερος φορέας διάπλασης του αυριανού πολίτη, είναι ένας ζωντανός οργανισμός που οφείλει να εξελίσσεται και να προσαρμόζεται. Μέσω του σχολείου για πρώτη φορά το παιδί μαθαίνει την συμβίωση και την συνεργασία έναντι του ατομικισμού. Το σχολείο πρέπει να σκοπεύει στην πολύπλευρη μόρφωση των μαθητών και στην προετοιμασία τους για την είσοδό τους στην «ενήλικη κοινωνία». Αντ' αυτού το σχολείο αναλώνεται σε ένα στείρο κινήγι βαθμών και κάλυψης μίας ατελείωτης ύλης που εν τέλει δεν αφομοιώνεται από το σύνολο των μαθητών. Η πολιτική εκπαίδευση σήμερα εξαιτίας του τρόπου που υλοποιείται περιορίζεται στην αποστήθιση γεγονότων και θεωριών. Το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, το οποίο θεωρητικά θα έπρεπε να πρωτοστατούσε στην καλλιέργεια πολιτικής συνείδησης, περιορίζεται στο να διδάσκει στον μαθητή την έννοια του πολιτεύματος, αντί να καλλιεργεί την πολιτική σκέψη, προκειμένου να διαμορφώσει έναν ελεύθερο και υπεύθυνο πολίτη, που θα κατανοεί την αξία της Δημοκρατίας.

Σκοπός του πρέπει να είναι να δημιουργήσει σκεπτόμενους πολίτες με τεκμηριωμένες απόψεις για την διεθνή και εθνική επικαιρότητα. Αυτό δεν θα γίνει μόνο με την εκμάθηση της φυσικής, της χημείας και των λατινικών. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν να ενημερώνονται για τις τρέχουσες ειδήσεις, και κυρίως για τα προβλήματα που αφορούν το σύνολο των ανθρώπων, όπως το προσφυγικό ζήτημα, την οικονομική κρίση, την φτώχεια κ.λπ. Τα προβλήματα είναι αναγκαίο να συζητούνται εντός της τάξης, καθώς έτσι τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να υποστηρίξουν τις απόψεις τους και να ακούσουν την γνώμη των συμμαθητών τους. Κατά αυτόν τον τρόπο καλλιεργείται ο προβληματισμός και η γόνιμη αμφισβήτηση, αφού δεν έχει νόημα να προβληθεί μια συγκεκριμένη άποψη, αλλά ο πλουραλισμός που θα οδηγήσει σε μία σφαιρική άποψη. Εξελίσσοντας το

²⁸ τροφή. Εδώ η έκφραση «βορά στις ορέξεις του κάθε δημαγωγού» χρησιμοποιείται μεταφορικά για να δηλώσει το φαινόμενο της πολιτικής εκμετάλλευσης-χειραγώγησης.

προαναφερθέν, η συμμετοχή των μαθητών σε κοινωνικές δράσεις, όπως η παροχή βοήθειας σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη, θα τους φέρει σε επαφή με το πρόβλημα και θα βοηθήσει να το συνειδητοποιήσουν ότι είναι αληθινό και όχι απλά ένα γεγονός στην εφημερίδα που δεν τους επηρεάζει. Τότε είναι που γεννιέται η πολιτική συνείδηση του ατόμου. [...]

A3. Τώρα που ολοκληρώνεις τη φοίτησή σου στο σχολείο, πώς πιστεύεις ότι μπορείς εσύ και οι συνομήλικοί σου να επιτελέσετε τον ρόλο του «υπεύθυνου πολίτη»; Πώς μπορεί, κατά τη γνώμη σου, το σχολείο να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να διαμορφώσουν πολιτική συνείδηση; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που πρόκειται να δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Ποιος είδε

Το παρακάτω ποίημα, που παρατίθεται αποσπασματικά, ανήκει στον Γεώργιο Σουρή (1853-1919), έναν από τους μεγαλύτερους σατιρικούς ποιητές της νεοελληνικής λογοτεχνίας, και δημοσιεύτηκε το 1880. Συμπεριλαμβάνεται στις εκδόσεις των Απάντων του ποιητή από τον Γιώργο Βαλέτα, καθώς και στην έκδοση «Σουρή: Τα καλύτερα ποιήματα» (εκδ. Βιβλιοβάρδια, 2002).

Ποιὸς εἶδε κράτος κλασσικὸ
σ' ὅλη τὴ γῆ μοναδικό,
ἐκατὸ νὰ ἐξοδεύη
καὶ πενήντα νὰ μαζεύη;

Νὰ τρέφη ὅλους τοὺς ἀργούς,
νᾶχη ἑπτὰ Πρωθυπουργούς,
Ταμεῖο δίχως χρήματα,
καὶ δόξης τόσα μνήματα;
[...]

Νᾶχη κλητῆρες γιὰ φρουρᾶ
καὶ νὰ σὲ κλέβουν φανερά,
κι' ἐνῶ αὐτοὶ σὲ κλέβουνε
τὸν κλέφτη νὰ γυρεύουνε;

[...]

Νὰ θέλῃ δὰ κι' ἀπ' τὴν Τουρκιά,
χωρὶς νὰ ρίξῃ τουφεκιά,
χίλιες χιλιάδες στρέμματα,
ν' αὐξήσῃ μὲ τὰ ψέμματα.

B3. Πώς θα ένιωθες αν ήσουν πολίτης ενός κράτους που δυσλειτουργεί σαν αυτό που περιγράφεται στο ποίημα και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

36. ΘΕΜΑ 32794

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα τελούν υπό καθεστώς πίεσης

Παγκόσμια Ημέρα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Χαιρετισμός της Προέδρου της Δημοκρατίας, Κατερίνας Σακελλαροπούλου, στην Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Αναρτήθηκε την 10.12.2020 στη στήλη Πολιτική, <https://www.tovima.gr/2020/12/10/politics/sakellaropoulou-ta-anthropina-dikaiomata-teloun-yro-kathestos-piesi> (απόσπασμα, κατάλληλα διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Οι γενικές αρχές, η ελευθερία, η ισότητα και, κυρίως, η αξιοπρέπεια του ανθρώπου, σύμφυτη²⁹ με την ανθρώπινη ιδιότητα, εξαγγέλλουν³⁰ τη σύγχρονη και καθολική εμπέδωση³¹ των δικαιωμάτων μας. Τα δικαιώματα γίνονται πανηγυρικά κτήμα ολόκληρης της ανθρωπότητας και του καθένα και της καθεμιάς ξεχωριστά. Δεν γνωρίζουν διακρίσεις, ούτε σύνορα εθνικά. Το 1948 το διεθνές δίκαιο παύει να αποτελεί μόνο το δίκαιο των Κρατών. Είναι πια το δίκαιο και των ανθρώπων.

Στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, τα δικαιώματα βρέθηκαν στην αιχμή³² του συνταγματισμού και σηματοδότησαν την κατοχύρωση του Κράτους Δικαίου στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Στους αφηρημένους τους κανόνες θεμελιώθηκαν, όχι μόνον νομικά, αλλά και ηθικά, με την πρόσληψη του προσώπου ως σκοπού, οι επαναστατικές διεκδικήσεις της εποχής μας. Στο όνομά τους έλαβαν τέλος η αποικιοκρατία και το απαρτχάιντ³³, αναδείχθηκε η ιερότητα της ανθρώπινης ζωής και ενισχύθηκε η ισότητα των φύλων, η προστασία όλων μας από κάθε μορφή ταυτοτικής³⁴ διάκρισης. Τα ανθρώπινα δικαιώματα εμπλούτισαν τη δημοκρατία και θωράκισαν τις μειονότητες απέναντι στην πλειοψηφία. Λειτουργήσαν, ακόμη, στο πεδίο των κοινωνικών δικαιωμάτων, ως σταθεροποιητές και εγγυήθηκαν την κοινωνική κινητικότητα και συνοχή. Συνέλαβαν, επικαιροποιώντας τις παραδόσεις και τις διακηρύξεις του 18ου αιώνα, τον άνθρωπο ως ενότητα, σε όλες τις πνευματικές και υλικές διαστάσεις του. Τα δικαιώματα έσπασαν το στενό νομικό τους κέλυφος³⁵, εδραιώθηκαν στο καθημερινό μας λεξιλόγιο και οριοθέτησαν την πολιτική: έγιναν, με δυο λέξεις, το βασικό σημείο αναφοράς του πολιτισμού και του τρόπου ζωής μας.

Από το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων μας εξαρτάται η ποιότητα και η δύναμη της δημοκρατίας μας. Η ιδανική τους μορφή, το γνωρίζουμε καλά, [...] κρύβει εντάσεις και ανισότητες, μάχες συμφερόντων και ιδεών που καθιστούν την εκπλήρωσή τους ένα διαρκές και αβέβαιο στοίχημα. Ο άνεμος της ελευθερίας που κυριεύσει τη

²⁹ που αποτελεί φυσικό χαρακτηριστικό του

³⁰ αναγγέλλουν μία είδηση επίσημα/δημόσια

³¹ το μεγαλύτερο εύρος, μέγεθος κ.ά.

³² (απότομη) αύξηση, επίκεντρο, (εδώ) βασικό σημείο αναφοράς

³³ η πολιτική που επιτρέπει τον διαχωρισμό φυλετικών ομάδων (ως πολιτών β' κατηγορίας στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή), η οποία εφαρμόστηκε έως το 1990 στη Νότιο Αφρική.

³⁴ που έχει σχέση με την ταυτότητα κάποιου

³⁵ το σκληρό περίβλημα π.χ. σε ένα κοχύλι, το τσόφλι του αβγού

μεταπολεμική Ευρώπη, μετά την πτώση του Τείχους το 1989, έχει κοπάσει. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις, από τις αρχές του 21ου αιώνα, θέτουν επιτακτικά, ενίοτε με όρους απόλυτου διλήμματος, τη σχέση της ελευθερίας με την ασφάλεια.[...] Τα δικαιώματα βρίσκονται σε καθεστώς έντονης πίεσης. Στη δίνη των απρόβλεπτων γεγονότων και αναγκών το άτομο υποχωρεί. [...] Τα δικαιώματα χάνουν την αυτάρκειά τους και εισέρχονται στην εποχή της στάθμισης, της ευελιξίας και της σχετικοποίησής τους, στο όνομα των εύλογων, πλην επίπονων, συμβιβασμών του καιρού μας. Πολύ περισσότερο, όταν οι περιορισμοί των δικαιωμάτων μας υπαγορεύονται από έκτακτες συνθήκες και είναι προσωρινοί. Είναι, από την άλλη, η συγκυρία αυτή μία οδυνηρή, αλλά και παιδαγωγική διαδικασία. Αντιλαμβανόμαστε την πολύτιμη αξία και της άλλης όψης των δικαιωμάτων που είναι τα καθήκοντά μας προς τον άλλο και το κοινό καλό, το χρέος της αλληλεγγύης και της φροντίδας.

A3. Στο τέλος του μη λογοτεχνικού κειμένου διατυπώνεται η άποψη ότι οι νέοι/νέες πρέπει να φροντίζουν αφενός να γίνονται σεβαστά τα δικά τους ανθρώπινα δικαιώματα και αφετέρου να μην ξεχνούν ότι έχουν καθήκον να προστατεύουν τον Άλλον και το κοινό καλό. Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψη αυτή; Με ποιους τρόπους, κατά τη γνώμη σου, μπορείς να επιδιώξεις την καλλιέργεια και των δύο αυτών ηθικών αξιών; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου σου, λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας στοιχεία του συγκεκριμένου κειμένου (200-250 λέξεις).

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ιούλιος Βερν (Jules Gabriel Verne, 1828 –1905)

Ο δεκαπενταετής πλοίαρχος (Un capitaine de quinze ans)

Ο Γάλλος μυθιστοριογράφος, ποιητής και θεατρικός συγγραφέας, είναι ιδιαιτέρως γνωστός για τα περιπετειώδη μυθιστορήματά του και την επίδρασή του στο λογοτεχνικό είδος της επιστημονικής φαντασίας. Το συγκεκριμένο απόσπασμα έχει διασκευαστεί από την Αναστασία Σακελλαρίου, έκδοση ΜΙΝΩΑΣ, 1η έκδοση Οκτώβριος 2011, 1η Ανατύπωση Σεπτέμβριος 2020.

Όλοι κοίταζαν το αντικείμενο που τα κύματα λίκνιζαν τρία μίλια πιο μακριά.

Μήπως υπάρχουν ναυαγοί; Ρώτησε ανήσυχη η κυρία Ουέλντον.

– Θα το μάθουμε, αν πλησιάσουμε, αποκρίθηκε ο καπετάνιος.

Γύρισε στον πηδαλιούχο και πρόσταξε:

– Δεξιά το τιμόνι, Μπόλτον. Πρέπει να πλησιάσουμε το ναυάγιο.

– Α! Έγινε σύγκρουση! Φώναξε ο Ντικ Σαντ.

– Ας ελπίσουμε, είπε η κυρία Ουέλντον, πως το καράβι που τους χτύπησε μάζεψε τουλάχιστον τους ναυαγούς.

– Μακάρι! Απάντησε ο κάπτεν Χουλ. Εκτός αν το πλήρωμα πρόλαβε να κατεβάσει τις βάρκες του και σώθηκε μ' αυτές. Γιατί, δυστυχώς πολλές φορές σε περιπτώσεις σύγκρουσης ο ένοχος φεύγει όσο γρηγορότερα μπορεί.

– Μα αυτό είναι μεγάλη απανθρωπιά! Φώναξε η κυρία Ουέλντον.

– Κι όμως συμβαίνει. Υπάρχουν αμέτρητα παρόμοια περιστατικά. Όσο για το πλήρωμα αυτού του καραβιού, φαντάζομαι πως θα κατέφυγε στις βάρκες, γιατί δε διακρίνω ούτε μία στο κατάστρωμά του.

– Δεν αποκλείεται όμως κάποιος να έχουν μείνει ακόμη πάνω στο ναυάγιο, είπε η κυρία Ουέλντον.

– Απίθανο, απάντησε ο καπετάνιος. Θα μας είχαν κάνει σινιάλο. Πάντως, ας πλησιάσουμε λίγο ακόμα.

Το Πίλγκριμ προχώρησε καμιά πενηνταριά μέτρα, όταν ξαφνικά ο Ντικ Σαντ έγγεψε στους συντρόφους του να σωπάσουν.

– Ακούστε! τους είπε στήνοντας αυτί.

– Θαρρώ πως ακούω γαβγίσματα, είπε ένας ναύτης.

Πραγματικά, όσο πλησίαζαν, τόσο καθαρότερα αντηχούσαν απελπισμένα γαβγίσματα.

– Θα είναι το караβόσκυλο, είπε ο καπετάνιος.

– Πρέπει να το σώσουμε, είπε η κυρία Ουέλντον.

[...] Ο σκύλος εξακολουθούσε να γαβγίζει, προσπαθώντας να κρατηθεί όρθιος στην κουπαστή. Κάθε τόσο ξανάπεφτε μέσα και γύριζε το κεφάλι προς το βάθος του караβιού. Θα έλεγε κανείς πως δεν απευθυνόταν στους σωτήρες που πήγαιναν να τον βοηθήσουν, αλλά σε άλλους, ναύτες ή επιβάτες φυλακισμένους στο εσωτερικό του караβιού.

[...] Στο μεταξύ, η βάρκα είχε κάνει το γύρο του μισοβουλιαγμένου σκάφους και έτσι είδαν στην πλώρη το όνομά του: Βαλντέκ.

B3. Η κυρία Ουέλντον χαρακτηρίζει «απανθρωπιά» να εγκαταλείπεις αβοήθητους τους ναυαγούς μετά από ένα ναυτικό δυστύχημα. Ποια συναισθήματα την είχαν κυριεύσει από αυτό το γεγονός; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, ήταν απάνθρωπη αυτή η συμπεριφορά; Να απαντήσεις σε 100-150 λέξεις, λαμβάνοντας υπόψη την εποχή και τις συνθήκες στο πλαίσιο των οποίων εκτυλίσσονται τα γεγονότα της αφήγησης τόσο τα προηγούμενα χρόνια όσο και το σήμερα.

37. ΘΕΜΑ 31136

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι Πανελλαδικές Εξετάσεις και ένα πείραμα που πέτυχε

Το ακόλουθο άρθρο (διασκευή) είναι της Χρύσας Σοφianoπούλου, αναπληρώτριας καθηγήτριας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου και εθνικής συντονίστριας του προγράμματος PISA για την αξιολόγηση των μαθητών. Δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της Καθημερινής στις 26.08.2019.

Το «αντιπαράδειγμα³⁶» χρησιμεύει στην αναδόμηση των καθιερωμένων δομών στη σκέψη. Καλλιεργεί την τόσο απαραίτητη στην επιστήμη, αλλά και στην ίδια τη ζωή, αμφισβήτηση. Ένα τέτοιο αντιπαράδειγμα επιστρατεύω τέτοιες μέρες, που ανακοινώνονται οι βάσεις εισαγωγής στα πανεπιστήμια. Αδυνατώ να δεχθώ την αγωνία μιας ολόκληρης κοινωνίας και να κατανοήσω πώς η ζωή της ελληνικής οικογένειας και το status³⁷ της επικεντρώνονται ή και εξαρτώνται από μια κατάταξη και από έναν αριθμό που οδηγεί στην περιβόητη πόρτα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αδυνατώ να παρακολουθήσω τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και να συμφωνήσω με τη «δυστυχία» που ακολουθεί την «αποτυχία» και, κυρίως, αδυνατώ να κατανοήσω το νόημα που δίνεται στον όρο «αποτυχία».

Θα αφηγηθώ μια ιστορία που διαδραματίζεται στη δεκαετία του 2010, στην Αθήνα. Ένας νεαρός μαθητής μιας τυπικής οικογένειας. Φοιτά σε μικρά σχολεία που του μαθαίνουν κι άλλα πράγματα εκτός από μαθηματικά, φυσικές επιστήμες και γλώσσα. Του μαθαίνουν πώς να συμβιώνει με τον άλλον, να δημιουργεί ψηφιακά

³⁶ παράδειγμα που αποδεικνύει ότι ένας ισχυρισμός ή μια υπόθεση δεν είναι αληθής

³⁷ θέση, υπόσταση

animation³⁸, αλλά και να διακρίνει τον Γκάτσο από τον Καββαδία, να αγαπάει τη φύση και να ταξιδεύει, να αναγνωρίζει από τις πρώτες νότες τη μουσική του Χατζιδάκι στους «Ορνιθες», να φτιάχνει αερόστατα και να καταλαβαίνει τη λειτουργία ενός πυρηνικού εργοστασίου και λίγο αργότερα να μιλάει για τον Τζον Λοκ³⁹, αλλά και να διαβάσει Καμύ⁴⁰ και Προυντόν⁴¹.

Ίσως η μόνη «ιδιαιτερότητά» του είναι η πεποίθηση ότι το σχολείο είναι ένας ωραίος χώρος, ένας χώρος που κάποιος αποκτά γνώσεις και βρίσκει πολύ ενδιαφέροντα πράγματα να κάνει. Και άλλη μία «ιδιαιτερότητα» (η πρώτη παρέμβαση της οικογένειάς του) είναι ότι δεν πηγαίνει σε φροντιστήριο. Γιατί; Διότι τα σχολικά βιβλία, εξηγούν οι γονείς του, είναι γραμμένα για μαθητές της αντίστοιχης κάθε φορά ηλικίας και νοημοσύνης. Και αν κάποιος παρακολουθεί το μάθημα στην τάξη και διαβάζει στο σπίτι, δεν χρειάζεται το φροντιστήριο.

Η δεύτερη και τελευταία παρέμβαση της οικογένειας είναι η προτροπή (απόφαση μάλλον) ο μαθητής να μην δώσει Πανελλαδικές Εξετάσεις. Γιατί; Μα γιατί το σχολείο είναι τόσο ωραίο για να το «χαραμίσει» κανείς τρία χρόνια σε ατελείωτες ώρες φροντιστηριακών μαθημάτων, σε βαρετές επαναλήψεις βαρετών πραγμάτων, σε εκμηδένιση του ελεύθερου χρόνου (αλήθεια, πώς θα δει την «Τόσκα⁴²» στο Ηρώδειο αν πρέπει να κάνει σκληρή προετοιμασία στα Αρχαία;).

Μια διευκρίνιση πολύ ουσιώδης για την ιστορία: ο μαθητής μας ξέρει ακριβώς τι θέλει να κάνει, έχει στόχο επαγγελματικό και επιστημονικό, αναζητεί μόνος του τον δρόμο, στέλνει emails σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, συνομιλεί με διευθυντές μεταπτυχιακών προγραμμάτων, σχεδιάζει, ονειρεύεται, χαράσσει βήμα βήμα την πορεία του.

Τα σχέδιά του ακολουθούνται κατά γράμμα. Και τον βρίσκουμε λίγα χρόνια μετά, στα 21 του, πτυχιούχο από γαλλικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης, πρώτο φοιτητή του έτους του, τέταρτο σε όλη τη Γαλλία στις εξετάσεις ενός μαθήματος, υποψήφιο για τον τίτλο του «φοιτητή της χρονιάς» στην Ευρώπη στην ειδικότητά του, με υποτροφία για να συνεχίσει εξειδίκευση στην Αγγλία, ήδη με μια πολύ καλή επαγγελματική πρόταση, επιπλέον με συνεργασία σε ευρωπαϊκό ερευνητικό κέντρο ως τεχνικός σύμβουλος, με μάτια που λάμπουν και ανοικτές πόρτες τριγύρω. Τέλος της ιστορίας – μιας ιστορίας που θα έχει ασφαλώς και συνέχεια.

Συγκροτεί αυτή η ιστορία ένα αντιπαράδειγμα; Ή ένα case study⁴³ που δεν μπορεί να γενικευθεί, όπως λέει ένας φίλος; Ό,τι από αυτά κι αν είναι, επιβεβαιώνει όλα τα επιστημονικά ευρήματα της εκπαιδευτικής έρευνας. Με απλά λόγια, ένα υγιές και σύγχρονο σχολείο είναι εκείνο που θα ανοίξει τους ορίζοντες των μαθητών του. Μαθητές οικογενειών (και ας κρατήσουμε εδώ τον ρόλο της οικογένειας) που ξέρουν πως όνειρα, δεξιότητες και επαγγελματικό μέλλον δεν αρχίζουν και δεν τελειώνουν μόνο με το κυνήγι της εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όπως και στην ιστορία μας, μένει ασφαλώς να φανεί πώς θα τελειώσουν. Το βέβαιο είναι, όμως, πως θα πρέπει να ξεκινούν από ένα σχολείο που θα προσφέρει κίνητρα και ένα σύστημα εισαγωγής που θα απελευθερώνει αντί να εγκλωβίζει.

³⁸ κινούμενα σχέδια

³⁹ Άγγλος φιλόσοφος, σημαντικός στοχαστής του Διαφωτισμού και πατέρας του κλασικού φιλελευθερισμού

⁴⁰ Γάλλος φιλόσοφος, λογοτέχνης και συγγραφέας, ένας από τους πιο δημοφιλείς φιλόσοφους του 20ου αιώνα

⁴¹ Γάλλος πολιτικός, φιλόσοφος και μέλος του γαλλικού κοινοβουλίου. Θεωρείται από τους σημαντικότερους αναρχικούς συγγραφείς και οργανωτές.

⁴² όπερα σε τρεις πράξεις του Τζάκομο Πουτσίνι

⁴³ μελέτη περίπτωσης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1.** Αφού διαβάσετε με προσοχή την τρίτη και την τέταρτη παράγραφο του κειμένου («Ίσως η μόνη «ιδιαιτερότητα» του ... αν πρέπει να κάνει σκληρή προετοιμασία στα Αρχαία;»), να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια σε 70 λέξεις τις δύο (2) παρεμβάσεις που έκανε η οικογένεια αναφορικά με τη σχολική «πορεία» του μαθητή και τους λόγους για τους οποίους έκανε τις συγκεκριμένες παρεμβάσεις.
- A2. α.** Στην τελευταία παράγραφο («Συγκροτεί αυτή η ιστορία... που θα απελευθερώνει αντί να εγκλωβίζει») η αρθρογράφος κάνει επίκληση στη λογική, προκειμένου να πείσει τους/τις αναγνώστες/-στριες. Να εντοπίσετε δύο είδη τεκμηρίων (αποδείξεις, παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, πορίσματα ερευνών, εμπειρικές αλήθειες, παραθέματα, μαρτυρίες, γεγονότα, αυθεντίες, στατιστικά στοιχεία) που χρησιμοποιεί αναφέροντας δύο (2) συγκεκριμένα σημεία από το κείμενο.
- β.** Να επιλέξετε τη σωστή ερμηνεία για καθεμία από τις υπογραμμισμένες φράσεις του κειμένου σημειώνοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε αριθμό.
1. «χρησιμεύει στην **αναδόμηση**»
 - α. χρησιμεύει στην ανάδυση
 - β. χρησιμεύει στην αναδιοργάνωση
 2. «ένα τέτοιο αντιπαράδειγμα **επιστρατεύω**»
 - α. φέρνω ένα τέτοιο αντιπαράδειγμα
 - β. απορρίπτω ένα τέτοιο αντιπαράδειγμα
 3. «εξαρτώνται από μια **κατάταξη**»
 - α. εξαρτώνται από μια ταξινόμηση
 - β. εξαρτώνται από μια τακτοποίηση
 4. «**παρέμβαση** της οικογένειας»
 - α. αποστασιοποίηση της οικογένειας
 - β. ανάμειξη της οικογένειας
 5. «**ανοικτές πόρτες**»
 - α. ευκαιρίες, δυνατότητες
 - β. κινδύνους
 6. «**θα ανοίξει τους ορίζοντες** των μαθητών του»
 - α. θα δημιουργήσει νέες προοπτικές για τους μαθητές του
 - β. θα αποκαταστήσει επαγγελματικά τους μαθητές του
- A3.** Συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου σε ένα μαθητικό συνέδριο για τη Διεθνή Ημέρα για την Εκπαίδευση (24 Ιανουαρίου). Αξιοποιώντας υλικό από το κείμενο και τις προσωπικές σου εμπειρίες, καλείσαι να γράψεις μία ομιλία (200-250 λέξεις) παρουσιάζοντας στους/στις συνέδρους τους λόγους για τους οποίους η εκπαίδευση σήμερα δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες και τα όνειρα των μαθητών/-τριών.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ (1927 – 1985)

Το παλιό σχολείο

Στο κείμενο του Γιώργου Ιωάννου οι νέοι προσπαθούν να προσανατολιστούν επαγγελματικά. Κι ενώ οι συμβουλές των μεγάλων για τα «καλά επαγγέλματα» συνθέτουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές, στο αφήγημα όλοι αυτοί οι εξωτερικοί παράγοντες φαίνεται να υποχωρούν μπροστά στις προσωπικές προτιμήσεις των παιδιών. [...]

Τότε που τελειώσαμε, μεγάλη υπόληψη είχε το επάγγελμα του γιατρού. Κατόπιν ερχόταν του δικηγόρου. Του καθηγητή ήταν πολύ ξεπεσμένο οικονομικά, του δασκάλου ακόμα χειρότερα. Και φυσικά οι μεγάλοι, που αντιμετωπίζουν σχεδόν πάντα τα πράγματα από την πρακτική τους άποψη, μας πίεζαν να γίνουμε γιατροί ή δικηγόροι. Η μανία με το Πολυτεχνείο παρουσιάστηκε αργότερα, όταν άρχισε η ανοικοδόμηση της χώρας. Όχι βέβαια, πως οι μηχανικοί ή οι μηχανολόγοι δεν έβγαζαν χρήματα, αλλά το όνειρο αυτό, καθώς δεν υπήρχε Πολυτεχνείο στην πόλη μας, ήταν τόσο άπιαστο και τόσο ακριβό, ώστε οι μεγάλοι απόφευγαν να φέρουν το λόγο σ' αυτά τα επικίνδυνα θέματα. Πολλά παιδιά ακολουθούσαν τις ιδέες των μεγάλων κατά γράμμα. Και το περίεργο είναι ότι πιο πειθήνια στις ιδέες των μεγαλύτερων αποδείχτηκαν όχι τα ήσυχα και τα μαμόθρεφτα, όπως θα περίμενε κανείς, αλλά κάτι ζωηρότατα πλάσματα, που νόμιζες ότι ποτέ και κανέναν δεν πρόκειται ν' ακούσουν. Αντίθετα, οι αθόρυβοι εννοούσαν να κάνουν το δικό τους, μη λογαριάζοντας αμοιβές και ξακουστά επαγγέλματα.

Μετά από πολλές συζητήσεις, αποφασίσαμε μ' ένα συμμαθητή μου να δώσουμε στη φιλολογία. Διαβάζαμε πολλή λογοτεχνία, είχαμε ζαλιστεί με τα τόσα αριστουργήματα και νομίζαμε πως φιλολογία και λογοτεχνία είναι το ίδιο πράγμα. Θα περνούσαμε τη ζωή μας μέσα σε μια διαρκή αποκάλυψη.

Τολμήσαμε να πλησιάσουμε τον φιλόλογο. «Ωστε θέλετε να πάτε στη Φιλοσοφική Σχολή;» μας είπε. Κοιταχτήκαμε ενθουσιασμένοι. Ποτέ μας δεν είχαμε ακούσει ότι το άλλο όνομα της Φιλολογίας ήταν «Φιλοσοφική Σχολή». Αυτό πια ήταν ένας ακόμα λόγος. Αλλά ο φιλόλογός μας συνέχισε αμείλικτος: «Να πάτε, μας είπε, καλά είναι. Αλλά να ξέρετε πως πολλά ψωμιά και φαγιά το επάγγελμα αυτό δεν έχει». Μιλούσε ο άνθρωπος με εικόνες της κατοχής.

Πάντως, οι χοντράδες αυτές μας κλόνισαν. Εγώ τις επόμενες μέρες ξαναγύρισα στο προσφιές μου όνειρο για την κτηνιατρική. Κι εφόσον Κτηνιατρική Σχολή δεν υπήρχε, συμβιβάστηκα μέσα μου με τη γεωπονία. Ζώα και φυτά είναι συγγενικά πράγματα. Ο άλλος βρήκε καταφύγιο στη νομική, που από καιρό τη σκεφτόταν σαν εναλλακτική λύση. Μάλιστα άρχισε να κατηχεί στην ιδέα του κι εμένα κι ως ένα σημείο πήρε να με λυγίζει.

Όλα αυτά τα πράγματα, αυτές οι απότομες αλλαγές, μου δημιουργούσαν μια πολύ δυσάρεστη διάθεση. Τις νύχτες δεν μπορούσα να κοιμηθώ απ' την αγωνία. Ήθελα να βρω το δρόμο μου και να προχωρήσω. Ένα πρωινό πήγαμε στο Πανεπιστήμιο και τρυπώσαμε σε μια παράδοση της Νομικής. Εμένα το μάθημα μου φάνηκε ιδιαίτερα ανιαρό, δεν χρειαζόμουν πια τίποτε άλλο για να απορρίψω αυτή την ιδέα. Ο άλλος γοητεύτηκε και τελικά έδωσε σ' αυτή την επιστήμη. Σήμερα είναι ένας αξιοσέβαστος δικαστής. Ποτέ δεν μετανόησα γι' αυτή την απόφασή μου.

Δειλά δειλά ζήτησα ακρόαση από το γυμνασιάρχη. Ήταν φιλόλογος και διακρινόταν για τον ζωηρό θεατρικό τρόπο με τον οποίο μιλούσε. Του είπα τα βάσανά μου, τη φοβερή ψυχική ταλαιπωρία μου. Του είπα ότι ήθελα να πάω στη φιλολογία, αλλά με είχαν τρομοκρατήσει, κι έτσι άρχισα να σκέφτομαι τη γεωπονία, μα ένιωθα μέσα μου ένα φοβερό διχασμό. Με άκουσε με προσοχή. Ύστερα, σήκωσε τα χέρια του προς τον ουρανό και είπε δραματικά: «Για όνομα Θεού, παιδί μου, θ' αφήσεις το γάμο, να πας για τα πουρνάρια;».

Αυτό ήταν, δεν ήθελα άλλο τίποτε. Στρώθηκα το καλοκαιράκι στη μελέτη και το φθινόπωρο ήμουνο πρωτοετής φοιτητής της φιλολογίας. Παρ' όλες τις δυσκολίες και τις κακοπάθειες, ποτέ μου δεν ξανακοίταξα πίσω.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- B1.** Να παρουσιάσετε σε μια παράγραφο (50 – 60 λέξεις) τα πορτρέτα των εφήβων, όπως αυτά διαμορφώνονται από τον αφηγητή και τον συμμαθητή του στο απόσπασμα του Ιωάννου, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με στοιχεία μέσα από το κείμενο.
- B2. α.** Να εντοπίσεις ένα χωρίο στο κείμενο όπου υπάρχει αφήγηση και ένα χωρίο όπου υπάρχει περιγραφή.
β. Να μελετήσεις τη χρήση της πρωτοπρόσωπης αφήγησης στο κείμενο του Ιωάννου. Τι σκοπό έχει αυτή η αφηγηματική επιλογή κατά τη γνώμη σου; Θεωρείς πως ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής είναι ταυτόχρονα και ο κεντρικός ήρωας στο κείμενο;
- B3.** Στο απόσπασμα του Ιωάννου οι μεγαλύτεροι προτείνουν συγκεκριμένα επαγγέλματα στους εφήβους για συγκεκριμένους λόγους. Ποια είναι τα επαγγέλματα που η κοινωνία σήμερα θεωρεί πετυχημένα και με ποιο κριτήριο οι γονείς συμβουλεύουν τα παιδιά τους για την επιλογή του επαγγέλματός τους; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων αναφέροντας είτε προσωπικά βιώματα είτε εμπειρίες από το κοντινό περιβάλλον σας.

38. ΘΕΜΑ 31190

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πώς το σχολείο μπορεί να γίνει δημιουργικό

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε η Ιωάννα Ντίνου, εκπαιδευτικός και υπεύθυνη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη Λουκία Λυκίδη στις 11/07/2022 και δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο: <https://www.genwoman.com/>.

Ενισχύει και προωθεί την δημιουργικότητα το ελληνικό δημόσιο σχολείο;

Δυστυχώς το αντίθετο θα έλεγα. Το εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν δέχεται το λάθος. Όμως αν δεν είσαι προετοιμασμένος να κάνεις λάθος δεν θα σκεφτείς ποτέ κάτι πρωτότυπο. Εκπαιδεύουμε τα παιδιά κάνοντάς τα να ξεχνούν τις δημιουργικές τους ικανότητες. Όλο το σύστημα της εκπαίδευσης είναι μια παρατεταμένη διαδικασία προετοιμασίας εισαγωγής στο πανεπιστήμιο. Με συνέπεια πολλοί, εξαιρετικά ταλαντούχοι, ευφυείς, δημιουργικοί μαθητές και μαθήτριες να νομίζουν πως δεν αξίζουν γιατί αυτό στο οποίο ήταν καλοί στο σχολείο δεν είχε αξία, ή στιγματιζόταν. Πιστεύω ότι η μοναδική μας ελπίδα για το μέλλον είναι να υιοθετήσουμε μία νέα ιδεολογία για την ανθρώπινη «οικολογία», όπου θα ανασχηματίσουμε την αντίληψή μας για τον πλούτο των ανθρώπινων δυνατοτήτων.

Πώς μπορούν τα παιδιά να αγαπήσουν το σχολείο;

Σίγουρα όχι με την μορφή που έχει σήμερα. Πραγματικά δεν ξέρω τι θα μπορούσε να φέρει πίσω αυτούς τους μαθητές και τις μαθήτριες που από την μικρή επαφή που έχω μαζί τους, μια και τα τελευταία δέκα και πλέον χρόνια δεν μπαίνω στην τάξη, αλλά και από μαρτυρίες συναδέλφων διαπιστώνω ότι στην καλύτερη περίπτωση είναι αδιάφοροι, στην χειρότερη επιθετικοί, παρενοχλούν το μάθημα, ασκούν εκφοβισμό, βία σε συμμαθητές και συμμαθήτριες τους σε σημείο που να ακυρώνεται τελείως η μαθησιακή διαδικασία. Σίγουρα δεν είναι όλα τα παιδιά έτσι, υπάρχουν και εξαιρέσεις. Θα πρέπει όμως να σκεφτούμε τι έχουμε κάνει λάθος και τα παιδιά βλέπουν το σχολείο τόσο αρνητικά. Αυτό που μπορώ να σκεφτώ είναι μικρά και σταθερά βήματα καταρχάς για την επιστροφή στο αυτονόητο. Να γίνει ξανά το σχολείο ο χώρος που τα παιδιά θα μάθουν, θα κοινωνικοποιηθούν, θα δημιουργήσουν, θα ματαιωθούν, θα πέσουν και θα ξανασηκωθούν μέσα σε ένα ήρεμο και ασφαλές πλαίσιο.

Ποια είναι η δύναμη του σχολείου κατά τη γνώμη σας;

Οι άνθρωποι. Τόσο απλά. Όλη η γνώση βρίσκεται πλέον διαθέσιμη στον υπολογιστή μας, στα κινητά μας τηλέφωνα, στις διάφορες εφαρμογές. Έχουμε πρόσβαση σε διαλέξεις καθηγητών σε ολόκληρο τον κόσμο και μάλιστα δωρεάν, σε ψηφιακά μαθήματα, σε βιβλιοθήκες σε μουσεία παντού. Το Σχολείο είναι ζωντανός οργανισμός, είναι διαδραστικό, έχει κοινωνικοποίηση, φιλίες, αντιπάθειες, αγάπες και μίσση, έχει φιλίες. Ανταγωνισμό, άμιλλα, τρικλοποδιές αλλά και χαρές, επιβράβευση, γνώση. Το Σχολείο είναι η ζωή πριν την ζωή. Μαθαίνουμε να κολυμπάμε στα ρηγά πριν πέσουμε στην βαθιά θάλασσα.

Αν το καταλάβουμε όλοι αυτό και κυρίως τα κέντρα λήψης απόφασης ίσως το σώσουμε.

Ποια είναι η σημαντικότερη πρόκληση που αντιμετωπίζει το εκπαιδευτικό σύστημα σήμερα;

Σε μια κοινωνία που έχει πάψει να ιεραρχεί υψηλότερα όλων των αξιών τη μόρφωση θεωρώ ότι το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να αναζητήσει την χαμένη του αξία. Και επειδή η καρδιά του εκπαιδευτικού συστήματος είναι οι εκπαιδευτικοί της τάξης και οι μαθητές και οι μαθήτριες, θα έπρεπε η εκάστοτε ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας καθώς όλοι οι «σοφοί» που την πλακισώνουν κάθε φορά, να σκύψουν και να αφουγκραστούν τις πραγματικές ανάγκες και τα πραγματικά προβλήματα, να τα καταγράψουν και να προχωρήσουν σε κατάλληλες διορθωτικές κινήσεις. Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και η πανδημία -για τις επιπτώσεις της οποίας δεν έγινε ούτε μία έρευνα από το υπουργείο Παιδείας-, το συνεχές ράβε -ξήλωνε των μεταρρυθμίσεων, έχουν φέρει την κατάσταση σε οριακό σημείο απαξίωσης. Οι εκπαιδευτικοί εγκαλούν τους γονείς για αδιαφορία και οι γονείς τους εκπαιδευτικούς, το υπουργείο να κατηγορεί τους συνδικαλιστές και αυτοί με την σειρά τους τους κομματικούς μηχανισμούς. Μεγάλος χαμένος; Τα παιδιά και κυρίως οι μαθητές και οι μαθήτριες του Γυμνασίου.

Ποιο θεωρείτε το πλέον επιτυχημένο εκπαιδευτικό σύστημα διεθνώς και τι θα είχαμε να μάθουμε από αυτό;

Θα έλεγα ότι επιτυχημένο είναι ένα σύστημα όπου η σχολική εγκατάλειψη είναι μηδενική, δεν έχει φαινόμενα εκφοβισμού, η εκπαιδευτική διαδικασία λαμβάνει χώρα σε αξιοπρεπείς συνθήκες για καθηγητές και μαθητές, υπάρχει συνέχεια, σέβεται και αναγνωρίζει όλες τις ικανότητες του παιδιού, είναι συμπεριληπτικό, αλλά δεν φοβάται να βάλει κανόνες και όρια, με δύο λόγια ένα εκπαιδευτικό σύστημα σχεδιασμένο συναινετικά και εκ θεμελίων ώστε να έχει πιθανότητες να ακολουθήσει την 4η Βιομηχανική Επανάσταση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1.** Να αποδώσεις σε 50 – 60 λέξεις τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένα εκπαιδευτικό σύστημα ώστε να θεωρείται επιτυχημένο.
- A2. α.** Να μετασηματίσεις την περίοδο του λόγου «Μαθαίνουμε να κολυμπάμε στα ρηγά πριν πέσουμε στην βαθιά θάλασσα» ώστε η χρήση της γλώσσας να είναι κυριολεκτική και να αναφέρεις τη διαφορά στο ύφος μετά τη μετατροπή.
- β.** Να εντοπίσεις στην πρώτη απάντηση («Δυστυχώς ...των ανθρώπινων δυνατοτήτων.») της ομιλήτριας δύο λέξεις – φράσεις που εξασφαλίζουν τη συνοχή μεταξύ των περιόδων και να αποδώσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμιά.
- A3.** Σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις της εποχής να απαντήσεις στο ερώτημα που θέτει ο τίτλος του κειμένου «Πώς το σχολείο μπορεί να γίνει δημιουργικό».

B. Λογοτεχνικό κείμενο

[Εθνική εορτή στην άγωνα γραμμή]

Απόσπασμα από το διήγημα της Νίνας Κοκκαλίδου-Ναχμιά «Τα δάκρυα της Παναγιάς», στο βιβλίο της Άγωνα Γραμμή, στο: Πεζογράφοι της Θεσσαλονίκης 1930-1980, εκδ. Επιλογή.

Φυσάει Σορόκος.

Η καμπάνα βάρεσε προσκλητήριο. Τα παιδιά για το σχολείο μαζεύτηκαν στην αυλή της εκκλησίας. Δεν είχαμε ούτε δάσκαλο, ούτε παπά, ούτε πρόεδρο. Γιατρό είχαμε και δεν είχαμε. Είμαστε ελεύθεροι λοιπόν από πλευράς πολιτείας και θρησκείας. Είχαμε όμως τον αστυνόμο και έναν άνθρωπο που λεγόταν «εξόριστος».

«Περίεργο», είπε η Ντεμπόρα, «να στείλουν εξορία τους ανθρώπους σε τούτο τον παράδεισο». Βέβαια τους έστελναν. Δεν έρχονταν μοναχοί τους. Ε, Ντεμπόρα;

Ήταν μέρες εθνικών εορτών, το «Όχι», κι έτυχε ο δάσκαλος να βρίσκεται στην Αθήνα για να ταχτοποιήσει την εκκρεμή του θέση. Τον είχαν διορίσει και σε κάποιο άλλο νησί. Του είχαν στείλει διαταγή να παρουσιαστεί στην παλιά του θέση και άλλο έγγραφο να αναλάβει με την «έναρξιν του σχολικού έτους» τα καθήκοντά του στην παλιά του θέση. Αυτό το αίνιγμα των «θέσεων» δεν μπορέσαμε να το λύσουμε με τα μποφόρ και την τηλεφωνική μανιβέλα, γι' αυτό ο δάσκαλος δεν παρουσιάστηκε σε καμιά από τις θέσεις του παρά πήγε με σφιγμένες τις γροθιές στο αρμόδιο Υπουργείο. Τον περιμέναμε όμως με τις γροθιές ανοιχτές, γιατί ψιθυρίζονταν πως στο Υπουργείο θεώρησαν τη διαμαρτυρία του ανάρμοστη και θα μας τον έστελναν δεμένο. Ο πρόεδρος έφυγε μ' αυτό το σκοπό. Να φέρει το δάσκαλο, έστω και δεμένο, γιατί ο ίδιος ο πρόεδρος είχε τρία παιδιά που πήγαιναν στο δημοτικό. Όσο για τον παπά έφυγε κι αυτός ύστερα από ενέργειες του αστυνόμου. Τα παιδιά τον πήραν χαμπάρι και τον μιμούνταν πώς έλεγε το ευαγγέλιο κομπιάζοντας, πώς μίλαγε με την παπαδιά και την έβριζε και πόσα γιουβέτσια είχε φάει στο κεφάλι.

Έτσι, στην ημέρα του «Όχι» φτιάξαμε ένα ωραίο στεφάνι από αγριολούλουδα και πήγαμε όλοι παρέα στη μικρή πλατεία που, ανεμοδαρμένο κοίταζε το πέλαγος το ταπεινό μας μνημείο. Το στεφανώσαμε. Ψάλαμε και τον

εθνικό ύμνο, χαιρετήσαμε και τη σημαία στο σπίτι του προέδρου, ανάψαμε τα καντήλια της Παντάνασσας και μαζί με τα τρισευτυχισμένα παιδιά του σχολείου, κάναμε την ίδια στιγμή την έναρξη του σχολικού έτους με ποιήματα και τραγούδια. Το μεσημέρι, εμείς οι επίσημοι, φάγαμε τον ωραίο κόκορα του αστυνόμου που τον θυσίασε για χάρη της γιορτής. Δε θυμάμαι να έζησα ένα πιο θετικό Όχι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- B1.** Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τη σχέση που είχαν τα πρόσωπα του αποσπάσματος με τον δάσκαλο τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία μέσα από το κείμενο.
- B2. α.** Να εντοπίσεις ένα χωρίο στο κείμενο όπου υπάρχει αφήγηση και ένα χωρίο όπου υπάρχει περιγραφή.
- β.** «Τον περιμέναμε όμως με τις γροθιές ανοιχτές, γιατί ψιθυρίζονταν πως στο Υπουργείο θεώρησαν τη διαμαρτυρία του ανάρμοστη και θα μας τον έστελναν δεμένο.»
- Να αναγνωρίσεις τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο αφηγητής στο παραπάνω χωρίο και να αναφέρεις ποιο είναι το νόημά τους σε κάθε περίπτωση.
- B3.** Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση που βρίσκεται ο ήρωας λαμβάνοντας υπόψη την τελευταία φράση του αποσπάσματος «Δε θυμάμαι να έζησα ένα πιο θετικό Όχι». Ποια τα συναισθήματα που τον κατακλύζουν; Ποια η προσωπική σου ανταπόκριση στο θέμα; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων, αξιοποιώντας προσωπικά βιώματα και εμπειρίες.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Προβλέποντας το μέλλον του γλυκού**

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο άρθρο της Άντζελας Σταματιάδου που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Γαστρονόμος» (08.04.2022): <https://www.gastronomos.gr/topikes-kouzines/>

Ο κόσμος του γλυκού έχει πολλές όψεις. Άλλοτε αρμονικός, με τέλειες συμμετρίες, μοιάζει με άψογα σκηνογραφημένη ταινία, άλλοτε, πιο παιχνιδιάρικας, σου φέρνει στο μυαλό το εργοστάσιο σοκολάτας του Willy Wonka¹. Κάποια σύγχρονα ζαχαροπλαστέια θυμίζουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο μικρές γκαλερί. Κάποια άλλα κινούνται πιο χαλαρά, λιγότερο δομημένα. Έχοντας στη διάθεσή τους πληθώρα τεχνικών, εργαλείων και υλικών, τα οποία με τα ανοιχτά κανάλια και τα πάρε-δώσε της παγκοσμιοποίησης πληθαίνουν κι άλλο, άλλοι ζαχαροπλάστες προτάσσουν νέες ιδέες, στίλ και συνήθειες κι αλλού αναθεωρούν τις παραδόσεις, κινούμενοι ανάμεσα στη ζεστασιά της οικειότητας και στο σασπένς της ανακάλυψης. Από τα καταστήματα και τα εστιατόρια μέχρι τις συνταγές που φτάνουν ως τις κουζίνες των σπιτιών, βρίσκει κανείς γνώριμες γεύσεις που εξελίσσονται, αλλά και καινούργιες τάσεις και μόδες που οικειοποιούμαστε σιγά σιγά, είτε έρχονται ως τα μέρη μας είτε τις παρακολουθούμε από μακριά, από τους τηλεοπτικούς μας δέκτες, το διαδίκτυο και, κυρίως, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Οι πληροφορίες, τα ερεθίσματα, φτάνουν με πολλούς τρόπους στους ενδιαφερομένους, που μέσω του κινητού ή του υπολογιστή μπορούν να παρακολουθήσουν φημισμένους ζαχαροπλάστες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, να γνωρίσουν γλυκά που κάποιες φορές ζούσαν για καιρό ανάμεσά τους χωρίς να τα προσέξουν ή να χαζέψουν γλυκά του δεκάλεπτου... Όλα τα παραπάνω, από τις περφεξιονιστικές² δημιουργίες της υψηλής πατισερί μέχρι πιο «λαϊκές» λιχουδιές που αναζητά κανείς χωρίς δεύτερη σκέψη, όταν τον πιάνει μια μικρή υπογλυκαιμία, μαζί με τις νέες διατροφικές απαιτήσεις και συνήθειες που αναδύονται, διατρέχουν όλη τη ζαχαροπλαστική γκάμα, διαμορφώνουν το τοπίο της ζαχαροπλαστικής τού σήμερα και δείχνουν τον δρόμο για το αύριο. Αυτό που εν τέλει δεν αλλάζει είναι η ίδια η σχέση μας με το γλυκό. Είναι ένα κομμάτι του φαγητού απόλυτα συνδεδεμένο με την απόλαυση. Είναι χαρά που την τρώς με το κουτάλι!

Το ότι «είμαστε ό,τι τρώμε» έχει γραφτεί πολλές φορές. Στο πεδίο της ζαχαροπλαστικής, όπως και της μαγειρικής, τίθενται θέματα όπως η σχέση με τους παραγωγούς, η κυκλική οικονομία, η αειφορία. Το πώς τρώμε επηρεάζει και εμάς τους ίδιους, και τον πλανήτη. Πολλά από όσα ειπώθηκαν παραπάνω δείχνουν αλλαγή πλευσης όσον αφορά στην ποιότητα και στη διατροφική αξία, αλλά και στην προέλευση όσων χρησιμοποιούνται. Μια στροφή προς τα ποιοτικά, τοπικά και εποχικά υλικά.

Σε κάθε περίπτωση, σε μια εποχή που ακόμη και στα τυποποιημένα προϊόντα απαιτείται διαφάνεια και που οι καταναλωτές θέλουν να ξέρουν τι ακριβώς περιέχουν ακόμη και τα σνακ που θα αγοράσουν από ένα παντοπωλείο ή ένα σούπερ μάρκετ, παρότι παραδοσιακά θεωρούνται μία μικρή «παρασπονδία», τα γλυκά μπαίνουν κι εκείνα στον ρυθμό μιας πιο κατάλληλης για την καλή λειτουργία του οργανισμού διατροφής, με μείωση των λιπαρών και της ζάχαρης και καθαρά υλικά, χωρίς συντηρητικά και πρόσθετα. Μια από τις γρηγορότερα εξελισσόμενες τάσεις πιστεύεται ότι θα είναι το plant-based (βασισμένο σε φυτικά προϊόντα)

¹ αναφορά στην αμερικάνικη εμπορική ταινία «Ο Τσάρλι και το εργοστάσιο σοκολάτας» (2005), στην οποία ο ιδιοκτήτης του «μαγικού» εργοστασίου λεγόταν Willy Wonka

² που επιδιώκουν την απόλυτη τελειότητα

διατροφικό μοντέλο, που πλέον δεν θεωρείται μόνο υπόθεση των χορτοφάγων. Πολλοί είναι εκείνοι που μειώνουν τα ζωικά προϊόντα που καταναλώνουν ή που λόγω ειδικών διατροφικών αναγκών (δυσανεξία στα γαλακτοκομικά, π.χ.) στρέφονται προς αυτή την κατεύθυνση. Κάποιοι ζαχαροπλάστες τροποποιούν το συνταγολόγιό τους, αντικαθιστώντας υλικά με άλλα, πράγμα που σημαίνει ότι χρειάζεται πολλές φορές να «ξεμάθουν» αυτά που ξέρουν, να βρουν άλλους τρόπους για να καταλήξουν στο ίδιο αποτέλεσμα, χωρίς αυγά, βούτυρο και κρέμες – αυτονόητα, όταν μιλάμε για ζαχαροπλαστική– αναζητώντας εναλλακτικές λύσεις. Είναι μια τάση που ήδη απασχολεί μεγάλες, μεσαίες και μικρές εταιρείες, που έχουν δει αρκετές φορές κάτι περιορισμένο στο παρελθόν, ζητούμενο μιας μικρής, niche³ αγοράς, κάποια στιγμή να γίνεται νόρμα⁴.

A3. Ποιες αλλαγές στον κόσμο του γλυκού επισημαίνονται στο κείμενο και από ποιες σύγχρονες ανάγκες απορρέουν; Να ενημερώσεις σχετικά τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου με άρθρο (200-250 λ.) στο σχολικό ιστολόγιο, καταθέτοντας και τις προσωπικές σου εκτιμήσεις.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ (1965 –)

Γλυκό κυδώνι

Το διήγημα προέρχεται από τη συλλογή της Μαρίας Χατζηχριστοδούλου «Ο Κήπος της μνήμης» (εκδ. Μπαρτζουλιάνος, Αθήνα, 2021).

Μυρίζει από τον δρόμο, μυρίζει γλυκό, γλυκό κυδώνι, γλυκό κυδώνι, κυδώνι.

Μαμά;

Έφτιαξες γλυκό κυδώνι;

Ρωτώ, απαντώ μόνη μου, ναι, είναι η εποχή του, δυο βάζα, το ένα για μας, το άλλο για τους ξένους.

Αχ, αυτοί οι ξένοι παίρνουν τα καλύτερα. Αλλά μετά παρηγοριέμαι μόνη μου πάλι· ούτε ξένοι είναι, οι θείοι είναι, οι φίλοι, οι συνάδελφοι του μπαμπά.

Ευωδιάζει η αυλή γλυκό κυδώνι, άρπαξε λίγο λέει η γιαγιά, ναι, μα έτσι μ' αρέσει, δεν ξέρω τι σημαίνει «άρπαξε λίγο το γλυκό» όμως πάντα όταν συμβαίνει αυτό είμαι ευτυχισμένη.

Στο κουτάλι μου ο χρυσαφένιος θησαυρός μοσχοβολάει, σαν καραμέλα κολλάει στον ουρανίσκο, κλείνω τα μάτια να τον απολαύσω.

Πάλι έχωσες το κουτάλι στο βάζο;

Πάλι...

Αμετανόητη, με τη γλύκα να ξεχειλίζει από το στόμα, ανοίγω τα μάτια.

Μαμά; Θέλω κι εγώ να φτιάξω γλυκό.

Να φτιάξεις.

Άντε πήγαινε να πάρεις ζάχαρη και καθαρίστε τη γωνιά στη στέρνα.

Σε δέκα λεπτά οι φιλενάδες έρχονται τρέχοντας.

³ μικρό εξειδικευμένο τμήμα της αγοράς, «γωνίτσα» της αγοράς (π.χ. με είδη πολυτελείας ή προϊόντα οργανικής προέλευσης που προωθούν την οικολογική συνείδηση)

⁴ κανόνας, πρότυπο

Απλώνεται η καραμέλα λιωμένη στην καθαρή γωνία, κόλλησαν, έσπασαν τα ξυλάκια που θα κρατούσαν τα γλειφιτζούρια μας, τα δάχτυλα πασαλειμμένα ευτυχία, άρπαξε η καραμέλα, μυρίζει χαρά ο κόσμος, η γιαγιά φωνάζει, ποιος νοιάζεται.

Μυρίζει η ζωή καραμέλα και γλυκό κυδώνι τριμμένο σε φέτες.

B3. Πώς παρουσιάζεται η διαδικασία παρασκευής ενός παραδοσιακού γλυκού στο κείμενο; Κατά πόσο συμμερίζεσαι τα συναισθήματα της αφηγήτριας που ανακαλούν νοσταλγικά το προσωπικό της βίωμα και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

40. ΘΕΜΑ 28187

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα καλοκαίρια των παιδιών

Το κείμενο του Οδυσσέα Ιωάννου δημοσιεύτηκε στις 09.06.2022 στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ»:
<https://www.tovima.gr/2022/06/09/opinions/>

Το καλοκαίρι ερχόταν και άλλαζε τη διάταξη. Άλλοι χρόνοι, άλλα μέρη, άλλοι άνθρωποι. Τα βάρβαρα, για ένα μικρό παιδί, πρωινά ξυπνήματα χαλάρωναν και μαλάκωναν τα μάτια μας. Οι υποχρεώσεις με τα μαθήματα ήταν ένα σκοτεινό παρελθόν και μπροστά υπήρχε μόνο ο ατέλειωτος καλός καιρός.

Στο καλοκαίρι χρωστάμε ένα μεγάλο μέρος της κοινωνικοποίησής μας. Της ανοιχτωσιάς μας προς τους ανθρώπους. Κάπως σαν τον στρατό. Βρισκόμασταν για λίγο και κάναμε παρέα με παιδιά που δεν ξαναβρισκόμασταν ποτέ. Άλλες γειτονιές, άλλες πόλεις, άλλα χωριά και άλλες ηλικίες. Μυρίζαμε στην αρχή ο ένας τον άλλον και μετά αποφασίζαμε με ποιους θα πάμε. Μπαίναμε σε άλλους κύκλους, καταδικασμένους να σβήσουν σαν σχέδιο στην άμμο μετά το πρώτο φορτωμένο κύμα του Σεπτεμβρίου. Αλλά έπρεπε να συνυπάρξουμε και να επιβιώσουμε. Τι άλλο να κάνεις;

Παίζαμε μπάλα με παιδιά που δεν γνωρίζαμε και τα οποία προς μεγάλη μας έκπληξη ήταν καλύτεροι παίχτες από εμάς! Αυτό το σοκ το ζήσαμε ξανά αργότερα, όταν συνειδητοποιήσαμε πως δεν μας συμπαθούν όλοι στη ζωή, αλλά κάποιιοι μας αντιπαθούν βαθιά. Ακατανόητο κι όμως αληθινό...

Οι γονείς μας δίχως δυνατότητα άδειας και εμείς από δω κι από κει. Όλος ο καιρός περνούσε σε κάποια κατασκήνωση και μετά στο χωριό με γιαγιάδες για μαμάδες και ξαδέρφια για φίλους. Και άλλα κορίτσια βέβαια, καινούργια. Άλλα γόνατα, άλλα μπράτσα, άλλα δάχτυλα, άλλος ο τρόπος που γελούσαν. Σκληρά, όπως όλα τα κορίτσια, αλλά δεν περιμέναμε κάτι πιο εύκολο. Ευτυχώς αυτό το μάθαμε και το αποδεχτήκαμε νωρίς.

Το καλοκαίρι για ένα μικρό παιδί ήταν το λούνα παρκ της διαφορετικότητας. Βιώσαμε και κάτι παιδικούς αδέξιους «ρατσισμούς» εμείς τα παιδιά από την Αθήνα, όταν μπαίναμε σε παρέες που μεγάλωναν σε ένα μικρό χωριό, αλλά κι αυτοί κατανοητοί ήταν. Μπορεί να είχαμε την αλαζονεία της πόλης και να έβγαινε άθελά μας ακόμη και στην προφορά των λέξεων. Λέγαμε όλα τα φωνήεντα και τα σύμφωνα μας ήταν κομψά, λιτά, χωρίς υπερβολές.

Ήπιαμε πολύ νερό όσο ο παππούς προσπαθούσε να μας μάθει κολύμπι –δεν είχε ο καημένος και καμία ευγένεια στη μέθοδο εκμάθησής–, αλλά στο τέλος όλα καλά, νικήσαμε.

Έρχονταν πού και πού και κάτι νέα που έκαναν τους μεγάλους να κλαίνε και να αλλάζουν δωμάτιο απαρηγόρητοι,

επηρεαζόμεσταν κι εμείς για κάνα δεκάλεπτο και μετά πάλι έξω για παιχνίδι. Για συγγενείς που πέθαιναν μέσα στο κατακαλόκαιρο –άλλη ακατανόητη επιλογή– και ορισμένοι σε πραγματικά μικρή ηλικία. Συμπάσχουμε για λίγο, αλλά επειδή εμείς έτσι κι αλλιώς το ξέραμε πως δεν θα πεθάνουμε ποτέ, δεν δίναμε και ιδιαίτερο πόνο στις απώλειες. Αυτά είναι προβλήματα των μεγάλων.

Πρέπει να ξαναβρούμε τον τρόπο να βλέπουμε τα καλοκαίρια μας μέσα από τα μάτια των παιδιών. Ακόμη κι αν αυτό σημαίνει πως θα γίνουμε πιο κυνικοί, δηλαδή πιο ψύχραιμοι στην αποδοχή της ζωής.

Τα καράβια πάντα θα έρχονται και θα φεύγουν με εμάς ή χωρίς.

A3. Ο συντάκτης του κειμένου προτείνει «να ξαναβρούμε τον τρόπο να βλέπουμε τα καλοκαίρια μας μέσα από τα μάτια των παιδιών», γιατί «τα καράβια πάντα θα έρχονται και θα φεύγουν με εμάς ή χωρίς». Ποια στοιχεία συγκροτούν τη συγκεκριμένη στάση ζωής; Πώς μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην ποιοτική αναβάθμιση της καθημερινότητας των νέων ανθρώπων; Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λ.) που θα αναρτήσεις σε νεανικό περιοδικό.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

NAZIM ΧΙΚΜΕΤ (1902 – 1963)

Ο ύμνος στη ζωή

Το ποίημα του Ναζίμ Χικμέτ σε μετάφραση Γιάννη Ρίτσου έχει μελοποιηθεί. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο <https://anthologio.wordpress.com/2013/12/15/12672/> (04.07.2022).

Τι όμορφο που είναι να ζεις
να μπορείς να διαβάζεις τον κόσμο
τη ζωή να τη νοιώθεις τραγούδι χαράς
τι όμορφο που είναι να ζεις σαν παιδί
να απορείς και να ζεις.

Κι όμως είναι ν' απορείς
πώς αυτό το ωραίο τραγούδι
πώς αυτή η ζωή η γεμάτη χαρά
έχει γίνει σκληρή,
έχει γίνει φτηνή και τόσο πικραμένη
που είναι πονεμένη.

Τι όμορφο που είναι να ζεις
να σου λεν καλημέρα του κόσμου τα χείλη
τη ζωή να την κάνεις τραγούδι αγάπης
τι όμορφο που είναι να ζεις
σαν παιδί να απορείς και να ζεις!

B3. Γιατί το ποιητικό υποκείμενο ισχυρίζεται ότι είναι «όμορφο» «να ζεις σαν παιδί»; Ποιες αρνητικές όψεις εμπεριέχει ενδεχομένως η επιλογή αυτή και κατά πόσο θεωρείς ότι είναι εφικτή στην εποχή μας; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με κειμενικές αναφορές.

41. ΘΕΜΑ 28188

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η φιλία στην εφηβική ηλικία

Από τον διαδικτυακό ιστότοπο <https://theatrecomments.weebly.com>

Η εφηβεία αποτελεί τη μετάβαση της ζωής του ατόμου από την παιδικότητα στην ενηλικίωση. Κατά τη διάρκεια αυτού του αναπτυξιακού σταδίου συμβαίνουν πολλές αλλαγές σε πολλά επίπεδα. [...] Σε αντίθεση με την παιδική ηλικία που υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για γονεϊκή παρουσία, η εφηβεία χαρακτηρίζεται από τη στροφή των ατόμων σε άτομα εκτός του οικογενειακού πλαισίου. Οι έφηβοι τείνουν να επενδύουν συναισθηματικά σε άλλα συνομήλικα άτομα την ίδια στιγμή που οι αξίες των γονιών και της οικογένειας αμφισβητούνται προκειμένου να αξιολογηθούν εκ νέου κατά τα πρώτα χρόνια της ενηλικίωσης.

Τι προσφέρουν όμως οι φιλίες στους εφήβους και με ποιο τρόπο δημιουργούν τα νεαρά άτομα φίλους; Οι σχέσεις με τους συνομηλικούς συχνά βοηθούν τους εφήβους να δομήσουν ισχυρή αυτοπεποίθηση που καθορίζεται από τον τρόπο που βλέπουν τον εαυτό τους στους άλλους αλλά και να βρουν ανθρώπους με τους οποίους μοιράζονται παρόμοιες αγωνίες και άγχη. Οι έφηβοι συνηθίζουν να κάνουν παρέα με άτομα που μοιάζουν με εκείνους καθώς είναι ισχυρή η ανάγκη τους για ταύτιση με ένα άτομο που θα τους βοηθήσει να αντέξουν το βάρος από τις αγωνίες, τους προβληματισμούς, τα δύσκολα συναισθήματα αλλά και τον πολύ έντονο ενθουσιασμό. Σε αυτή την ηλικία ένα συχνό μοντέλο είναι αυτό των δυαδικών σχέσεων, με την έννοια ότι ένας ή μία έφηβος επιλέγουν για κοντινό φίλο ή συνοδοιπόρο ένα άλλο άτομο, με το οποίο δημιουργούν μια σχέση με κύρια χαρακτηριστικά την ένταση, την αποκλειστικότητα και τη ζήλεια όταν κάποιος άλλος πλησιάσει πολύ το φίλο ή τη φίλη. Λόγω της έντασης του συναισθηματικού δεσμίματος οι σχέσεις με τους φίλους περιλαμβάνουν συχνούς τσακωμούς, θυμό, διαστήματα απομάκρυνσης και προσπάθειες συμφιλίωσης. Ένας έφηβος που νιώθει ότι προδίδεται από το φίλο του βιώνει αυτή την προδοσία πολύ έντονα και καταστροφικά, καθώς χάνει το στήριγμα και έναν ώμο να κλάψει για όσα του συμβαίνουν αλλά και την προσπάθεια να αποκτήσει προσωπική αξία. Ένας άλλος λόγος που οι έφηβοι επιλέγουν φίλους με τους οποίους έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά είναι γιατί προσπαθούν να διαμορφώσουν τον εαυτό τους μέσα από τους άλλους αλλά και γιατί μπορεί οι φίλοι τους να τους πιέζουν να ανακαλύψουν τις κρυμμένες τους πτυχές και να μεταμορφωθούν.[...]

Στο πλαίσιο των φιλικών σχέσεων που δημιουργούν οι έφηβοι δεν είναι δυνατόν να μη αναφερθεί και ο ρόλος των ομάδων συνομηλικών. Οι έφηβοι συνήθως επιλέγουν να ενταχθούν σε ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά με τους ίδιους αλλά υπάρχουν και οι περιπτώσεις που επιλέγουν γκρουπ διαφορετικών ατόμων, σε μια προσπάθεια να δουν τελικά τι τους ταιριάζει. Οι ομάδες συχνά είναι πιο ισχυρές από τις δυαδικές φιλίες, με την έννοια ότι επηρεάζουν περισσότερο το άτομο, ενδυναμώνοντας ή αποδυναμώνοντάς το αντίστοιχα. Υπάρχουν οι περιπτώσεις θετικής ενίσχυσης από την ομάδα συνομηλικών, αλλά και εκείνες ενίσχυσης μιας αρνητικής – παραβατικής συμπεριφοράς. Μολονότι το θέμα με τις ομάδες συνομηλικών είναι ιδιαίτερα μεγάλο και περιλαμβάνει πολλές πτυχές και παραμέτρους, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι έφηβοι, οι οποίοι έχουν λάβει σημαντική υποστήριξη

από συνομηλίκους και οικογενειακό πλαίσιο έχουν λιγότερες πιθανότητες να εμπλακούν σε μια ομάδα από την οποία θα επηρεάζονταν αρνητικά συγκριτικά με εκείνους που έχουν λάβει μικρότερη.

A3. Με αφορμή μια συζήτηση που είχατε στην τάξη στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας σχετικά με το νόημα της φιλίας, αποφασίζεις να αναρτήσεις στο προσωπικό σου μπλογκ ένα άρθρο, στο οποίο θα παρουσιάζεις τα βασικά χαρακτηριστικά του ιδανικού φίλου για έναν έφηβο / μια έφηβη σαν κι εσένα.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΟΦΙΑ ΚΟΛΟΥΤΟΥΡΟΥ (1973-)

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή *Η Τρίτη Γενιά*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα: 2015

Sweet Sixteen

**Στα παιδιά της Τάξης του '90
που ξαναβρεθήκαμε εχθές μετά από 22 χρόνια**

Εχθές, όταν προσπέλασα την πύλη,
τη μια στιγμή ήμουν γύρω στα σαράντα
κι ήρθαν συμμαθητές παλιοί και φίλοι,
περνούσ' η ώρα, μίκραινα – τριάντα.
Και να 'τοι όσοι γνωρίζω απ' τα μικράτα
κι ευθύς να ξαναβρίσκομαι στην τάξη
στο ίδιο το θρανίο, όπως πάντα
και σήμερα θα κλείσω τα δεκάξι.
Τα χρόνια μου κοιτώ στα πρόσωπά τους
κι εκείνοι τ' αφαιρούν απ' τα δικά μου.
Μετρήσαμε γεννήσεις και θανάτους
κι είν' όλοι τους η τάξη κι η σειρά μου.
Οι μήνες φυλλοροούν στα δάκτυλά μου,
σαν τίποτα να μην μας έχει αλλάξει,
σαν πύργους-όνειρα να χτίζουμε της άμμου,
σήμερα που γινόμαστε δεκάξι.
Μπερδεύονται το τώρα κι οι αναμνήσεις
μ' όλα τα τραύματα των πιο παλιών ερώτων,
τ' ανομολόγητα κι οι εξομολογήσεις
που τα κατάπιε η ροή των γεγονότων
και μισοκρύβοντ' οι μορφές τους, με των φώτων
και των σκιών, που εναλλάσσονται στην πράξη.
Να τ' αχνοφέγγισμα των χρόνων μας των πρώτων,
από τα έξι μας και μέχρι τα δεκάξι.
Φίλοι, τα δεκαεπτά μας κλείσαμε μια μέρα
και στα δεκαοκτώ είχαμε πετάξει.

Τώρα σαράντα -και ακόμα παραπέρα-
κι όμως για πάντα μένουμε δεκάξι.

B3. Πώς αισθάνεται το ποιητικό υποκείμενο και για ποιους λόγους; Εσύ πώς νιώθεις στην ιδέα ότι μετά από κάποιες δεκαετίες μπορεί να ξανασυναντηθείς με τους φίλους των εφηβικών σου χρόνων; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 150 περίπου λέξεις.

42. ΘΕΜΑ 28195

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πόλεις της σιωπής

Διασκευασμένα αποσπάσματα από το βιβλίο της Λίλας Λεοντίδου «Πόλεις της σιωπής: Εργατικός εποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά, 1909-1940» (εκδ. ΕΤΒΑ Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα, 2011).

Η δομή του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας και του Πειραιά μετασηματίστηκε ριζικά κατά τη δεκαετία του 1920. Δεν είναι συμπτωματικό ότι οι ιστορικοί της πόλης παύουν να μιλούν αποκλειστικά για πρόσωπα κι αναφέρονται πια σε πληθυσμούς, σε κινήματα, στην κοινωνία γενικότερα. Στον πυρήνα του πολεοδομικού μετασηματισμού, καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η αλλαγή των τρόπων κατανομής του οικιστικού χώρου στην εργατική τάξη. Στην Αθήνα και στον Πειραιά, το 1922, η «αυτοστεγαζόμενη» εργατική τάξη διαμόρφωσε και την κοινωνική γεωγραφία τους. Η διασύνδεση του τόπου κατοικίας με τους χώρους εργασίας (: στενή εργασιακή πρόσδεση) που παρατηρήθηκε στις λαϊκές συνοικίες καθόρισε εν γένει την αστική μορφολογία.

Καθώς οι κοινωνικές τάξεις τείνουν να κατοικούν επάνω στις ζώνες απασχόλησής τους, στην Αθήνα και στον Πειραιά η στενή εργασιακή πρόσδεση εμπεδώθηκε και από τη χωροταξική πολιτική. Τα πρώτα χρόνια της προσφυγικής εγκατάστασης, αυτό υλοποιήθηκε με τη δημιουργία οικιστικών συγκεντρώσεων κοντά στα προϋπάρχοντα εργοστάσια (π.χ. Κοκκινιά, Ελευσίνα), όσο και με την ενθάρρυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης κοντά και μέσα στους οικισμούς της (π.χ. Νέα Ιωνία, Βύρωνας, Καισαριανή). Από τη μεριά της, η αστική τάξη απαγόρευε την ανάπτυξη όχι μόνο βιομηχανιών, αλλά και εμπορικών χρήσεων στις δικές της συνοικίες (π.χ. Ψυχικό, Φιλοθέη, Εκάλη) με σκληρούς οικιστικούς κανονισμούς.

Η πόλωση της μεσοπολεμικής κοινωνίας αποτυπώθηκε στον πολεοδομικό χώρο. Για πρώτη φορά στην ιστορία του εφαρμόστηκε ο ηθελημένος κοινωνικός διαχωρισμός. Οι κυρίαρχες κοινωνικές τάξεις, υπό την απειλή των «επικίνδυνων μαζών», αποσύρθηκαν προσεκτικά στις αποκλειστικές τους συνοικίες. Η πολιτική αποκατάστασης των προσφύγων δημιούργησε αμιγείς λαϊκές και εργατικές περιοχές. Ο διαχωρισμός ήταν τόσο σαφής και εμφανής, ώστε να διευκολύνεται η χαρτογράφηση των κοινωνικών ομάδων, παρά την απουσία σχετικών μελετών.

A3. Η Λίλα Λεοντίδου εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο, περίπου πριν από έναν αιώνα, οι συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά διαχωρίστηκαν σε αστικές/ πλούσιες και λαϊκές/ εργατικές, δηλαδή σε περισσότερο ή λιγότερο προνομιούχες. Αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, περιγράψεις αυτή τη διαδικασία, τονίζοντας ιδιαίτερα τις αιτίες που οδήγησαν στη συγκεκριμένη πολεοδομική αποτύπωση του κοινωνικού διαχωρισμού, σε άρθρο 200-250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ (1932 –)

Το Φύλλο (απόσπασμα)

Στο απόσπασμα από τη νουβέλα του Βασίλη Βασιλικού «Το Φύλλο» (εκδ. ΤΟΠΟΣ, Αθήνα, 2020), ο Λάζος, φοιτητής της Γεωπονίας και κάτοικος Θεσσαλονίκης στη δεκαετία του 1960, γράφει επιστολή σε έναν φίλο του, αναφερόμενος στη μετακόμιση της οικογένειάς του σε πολυκατοικία.

«Από την μπαλκονόπορτα αυτή», έγραφε στο φίλο του τον Κώστα, που σπούδαζε στο Μόναχο σκηνοθέτης του κινηματογράφου, «βλέπω ολόκληρη την Πάνω-Πόλη, σε πλάτος και σε βάθος, τα Κάστρα, το Γεντί-Κουλέ (θυμάσαι το τραγούδι;), τη Ροτόντα και τον μιναρέ, τη Μονή Βλατάδων, που μου φαίνεται τόσο κοντά, που, έτσι ν' απλώσω το χέρι μου, νομίζω ότι θα πιάσω τα παγόνια της από τις ουρές τους. Δεν ξέρεις τι χαρά είναι για τα μάτια μου, που στεγνώνουν μες στις σελίδες της Γεωπονίας, τι ανακούφιση για την έγκλειστη ψυχή μου, όταν βλέπω όλη αυτή τη θάλασσα των κεραμιδιών, σπαρταριστή, ανήσυχη, με τους τρούλους από τις εκκλησιές που ξεμυτίζουν σαν ράχες από φάλαινες ανάμεσά τους, να ξεδιπλώνεται κυματιστά προς τα πάνω καταλήγοντας στα εφταπύργια τείχη, που λες και δαγκάνουν με το ξεδοντιασμένο στόμα τους τον ουρανό. Και τα τουρκόσπιτα με τις αυλές, τα κόκκινα τζαμιά στο σούρουπο, τα ξύλινα αγκωνάρια⁵ τους κι οι στριφογυριστές σκάλες, όλα αυτά, Κώστα μου... Μονάχα όταν έχει ομίχλη και δεν βλέπω τίποτε, νομίζω πως βρίσκομαι στο κενό κι απελπίζομαι και τα χάνω. Γ' απογεύματα κατεβαίνω και σεργιανώ στα σοκάκια της κι εκεί, ό,τι κοιτάζω απ' το ερημητήριό μου, το γεύομαι από κοντά, το ψαύω⁶, το ζω στην παραμικρή του λεπτομέρεια. [...]

Μονάχα που, τι να σου πω! Είναι περίεργο, πολύ περίεργο να ζεις πάνω στην κόψη του ξυραφιού, πάνω στα σύνορα των δύο κόσμων. Γιατί έτσι όπως είναι το καινούριο μας σπίτι, από τη δώθε μεριά της Εγνατίας κι απέναντι είναι η Καμάρα και η σειρά των χαμηλών σπιτιών με τα ραγισμένα και φθαρμένα προσωπεία, έχω την αίσθηση πως βρίσκομαι πραγματικά πάνω στα σύνορα, στο μεταίχμιο⁷ της νέα πόλης με τα τετράγωνα θηρία της και της παλιάς με τα σεμνά και φτωχικά της σπίτια. Στον κόσμο που ανήκω υπάρχει άνεση, μα καμιά χαρά. Στον απέναντι κόσμο μπορεί να υπάρχει φτώχεια, μιζέρια, δυστυχία, μα ωστόσο μια κάποια διάθεση κεφιού απλώνεται με τη νύχτα κι οι άνθρωποι εκεί τραγουδάνε πιο αμέριμνοι, ανασαίνεις πιο ελεύθερα, γιατί λιγότερη είναι η στοιβαγμένη πέτρα κι υπάρχουν ακόμα δέντρα και λουλούδια στις αυλές. Οι γραμμές των τραμ είναι τ' ορόσημο. Τα περίπτερα, τα συνοριακά φυλάκια. Γι' αυτό σου λέω πως είναι δύσκολο να ζεις πάνω στα σύνορα. Κάθε τόσο νιώθεις την ανάγκη να δραπετεύσεις, να πας να ζήσεις για λίγο στον κόσμο εκείνο που δεν ανήκεις, αφήνοντας τον κόσμο όπου ανήκεις χωρίς καθόλου να ζεις. Ωσπου στο τέλος το μόνο που κερδίζεις είναι να μην ξέρεις πού είσαι και να χάνεις κάθε τόσο την οποιαδήποτε σιγουριά που σου χαρίζουν τα οποιαδήποτε όριά σου.

Έτσι περίπου αισθάνομαι στο καινούριο μας σπίτι. Είναι ακόμα νωρίς για να κάνω προβλέψεις. Το μόνο που ξέρω ότι θέλω προς το παρόν είναι να φτιάξω μέσα στη δική μου κάμαρα έναν κόσμο δικό μου. Συγχώρα με για τη φλυαρία μου. Περιμένω γράμμα σου με όλα τα δικά σου νέα.

Λάζος

B3.

⁵ κοτρόνες, γωνιόλιθοι, μεγάλες πελεκημένες πέτρες που μπαίνουν στις γωνίες των οικοδομημάτων

⁶ αγγίζω, ψηλαφίζω

⁷ το μεταβατικό σημείο μεταξύ δύο αντίθετων καταστάσεων

Ο αφηγητής, μετά τη μετακόμισή του σε πολυκατοικία, αισθάνεται ότι ζει στα σύνορα ανάμεσα σε δύο κόσμους. Πώς περιγράφει τους δύο αυτούς κόσμους και ποια συναισθήματα καταθέτει σχετικά με τον καθένα; Εσύ πώς νομίζεις ότι θα βίωνες μία ανάλογη εμπειρία; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

43. ΘΕΜΑ 28196

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Διατροφή: μια κοινωνική πράξη μέθεξης]

Διασκευασμένο απόσπασμα από την ομιλία του Γάλλου ανθρωπολόγου και ποιητή Ζοζέ Μύσνικ με τίτλο «Τροφές και ποίηση» στη συνεδρία «Πολιτισμός και Γαστρονομία» (24.11.2010) για τα 250 χρόνια της Ακαδημίας Γεωργίας της Γαλλίας (Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, 132, 197–210, μτφρ. Ελένη Κοβάνη: <https://doi.org/10.12681/grsr.11>).

Η γνώση των τροφών, όπως και κάθε μορφή γνώσης, απαιτεί ποικίλες διασαφήσεις. Η μελέτη ποιητικών κειμένων διαφορετικών πολιτισμών αποτελεί μια ανεκτίμητη δεξαμενή γνώσης για τα τρόφιμα. Γιατί τα τρόφιμα παίζουν έναν ιδιαίτερο ρόλο στη διαδικασία εξατομίκευσης ή στη μη διαφοροποίηση των ατόμων από την ομάδα όπου ανήκουν· αποτελούν ορόσημα ταυτότητας. Συμβάλλουν, έτσι, στη διαμόρφωση ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων, επιτρέπουν στα μέλη μιας κοινότητας να αναγνωρίζονται αναφορικά με τις ρίζες τους και τους δεσμούς τους.

Συνδέουν τους ανθρώπους με έναν τόπο, στο πλαίσιο μιας κοινωνικής ομάδας που αποτελεί στη ζωή τους σημείο αναφοράς. Τα τρόφιμα δένουν τους ανθρώπους μεταξύ τους, διότι η διατροφή είναι επίσης μια κοινωνική πράξη μέθεξης⁸· η σύνθεση του «convinium⁹» είναι «σχεδόν» το ίδιο σημαντική με τη σύνθεση του πιάτου. Ένα κουσκούς στο Μαρόκο, ένα asado της σχάρας στην Αργεντινή ή μία paella¹⁰ στην Ισπανία, τρέφουν τους συνδαιτυμόνες και τους δεσμούς τους: «η Φιλία, λαμπρή λειτουργία / στο τελετουργικό της asado» (Α.Τ. Gomez). Δεσμοί που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια του γεύματος, αλλά συχνά επίσης κατά τη διάρκεια της παρασκευής των πιάτων.

Τα τρόφιμα στη λογοτεχνία εντάσσουν τα πρόσωπα και τις κοινωνίες στη ροή του χρόνου· υπάρχει μνήμη και διατροφικές νοσταλγίες· τούτες συνδέουν τους ανθρώπους με τους προγόνους τους, τους νεκρούς με τους ζωντανούς, το παρελθόν με το παρόν· τα παιδικά γεύματα μάλιστα μάς συνοδεύουν σε όλη τη ζωή. Ο ποιητικός χρόνος δεν είναι ο χρόνος των ρολογιών, δεν κυλά ομοιόμορφα· πρόκειται για ένα χρόνο κατακεραματισμένο: χρόνος του έρωτα και του θανάτου, των ταξιδιών και των επιστροφών... Η συναισθηματική ζωή δεν είναι όπως η βιολογική, αυτή της συνεχούς λειτουργίας. Όπως με τα σταφύλια, με ένα τσαμπί της αμπέλου, ένα ποτήρι κρασί, οι άνθρωποι προσπαθούν να αποσπάσουν στιγμές από τον χρόνο. Να καταθέσουν σημάδια σημαντικών στιγμών, τέτοιων που δομούν τη ζωή τους και τις αναμνήσεις τους. Έτσι, οι εορτές ρύθμιζαν πάντα, σε όλους τους καιρούς τον ανθρώπινο βίο. Ακόμη και σήμερα, στην τρίτη χιλιετία: γενέθλια, γάμος, Χριστούγεννα ή Πρωτοχρονιά, εορτές του τρύγου και του θέρους. Και, τα τρόφιμα δεν έχουν άλλη επιλογή, πρέπει να προσαρμοστούν στον εορταστικό ρυθμό. Έτσι, στη Γαλλία για παράδειγμα, χιλιάδες βιοτέχνες και βιομήχανοι εργάζονται όλο το χρόνο

⁸ μέθεξη: ένωση, σύνδεση

⁹ convinium (λατινικός όρος): συμπόσιο

¹⁰ κουσκούς, asado, paella: διάσημα τοπικά φαγητά από τις χώρες που αναφέρονται στο κείμενο

για να παράγουν σαμπάνια, γαλοπούλα, φουά γκρα, στρείδια... και άλλα περίφημα γαστρονομικά προϊόντα που θα καταναλωθούν σε λίγες μέρες του Δεκεμβρίου.

A3. Ο Ζοζέ Μύσνικ ισχυρίζεται ότι τα τρόφιμα συμβάλλουν «στη διαμόρφωση ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων, επιτρέπουν στα μέλη μιας κοινότητας να αναγνωρίζονται αναφορικά με τις ρίζες τους και τους δεσμούς τους». Με αφορμή το κείμενο που διάβασες και, κυρίως, την παραπάνω τοποθέτησή του, του γράφεις επιστολή 200-250 λέξεων, όπου διατυπώνεις και τεκμηριώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την άποψή του, αξιολογώντας στοιχεία από τον δικό σου πολιτισμό και τον ρόλο των τροφίμων σε αυτόν.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΠΥΡΟΣ ΚΙΟΣΣΕΣ (1972 –)

Μικρή ιστορία ενηλικίωσης (απόσπασμα)

Αποσπάσματα από το βιβλίο του Σπύρου Κιοσσέ «Τα πρωτοβρόχια – Μικρή ιστορία ενηλικίωσης» (εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2022).

Η Πρωτομαγιά εκείνη θα μου μείνει αξέχαστη. Η μαμά είχε στρώσει τα φαγητά και μαζευτήκαμε να φάμε καθισμένοι στο χώμα, πάνω σε μικρά μαξιλαράκια που είχαμε φέρει μαζί μας. [...] Ο μπαμπάς, που λατρεύει το αλάτι, πάντα ρίχνει στο φαγητό του, όσο αλμυρό κι αν το έχει κάνει η μαμά, για να του αρέσει, ζήτησε την αλατιέρα. Η μαμά, αναστατωμένη, έσαξε το καλάθι, το άδειασε όλο, δεν το βρήκε, πήγε στο αμάξι, έσαξε όλες τις σακούλες, δεν το βρήκε, ούτε στο πορτομπαγκάζ, ούτε πουθενά, η μαμά είχε ιδρώσει, ο μπαμπάς την κοίταζε άγρια, κι εγώ καταλάβαινα τι θα γινόταν σε λίγο, η μαμά ξανάσαξε το καλάθι, το αναποδογύρισε, «μα ξέχασες το σημαντικότερο πράγμα;» άρχισε να ουρλιάζει ο μπαμπάς, ο κύριος Τάκης του έλεγε να ηρεμήσει, «σιγά το πράγμα, κοίτα τι ετοιμασία έκανε η γυναίκα», η κυρία Μαρία έσαχνε ανάμεσα στα πλαστικά πιάτα με όλα τα φαγητά που είχε φέρει η μαμά, τα κεφτεδάκια τις μπριζόλες, τις σαλάτες, το τυρί το κασέρι, τις πιπεριές, τη μελιτζανοσαλάτα για το ούζο του μπαμπά, τις χαρτοπετσέτες, αλλά πουθενά το σημαντικότερο πράγμα. [...]

Σήμερα πήγαμε εκδρομή στις αλυκές. Τώρα τελειώνω να αντιγράψω τις πληροφορίες στο χαρτόνι της εργασίας μου [...]. Το αλάτι δεν συντηρεί μόνο τα φαγητά, θέλω να γράψω. Συντηρεί κι άλλα πράγματα: Πρωτομαγιές, κόκκινα πλαστικά τραπεζομάντιλα, φωνές, κλάματα. Τα κρατάει σαν ζωντανά στο μυαλό σου, αλλά κάπως αλμυρά. Αλάτι έχει και στα δάκρυα. Διάβασα ακόμα σ' ένα βιβλίο ότι, αν ρίξεις αλάτι σε ανοιχτή πληγή, πονάς πολύ. Αλλά μετά τον πρώτο πόνο συνηθίζεις. Και καταλαβαίνεις πόσο καλό σου έκανε τελικά το αλάτι. Γιατί σε έψησε. Κι οι πληγές μόνο έτσι κλείνουν. Θέλω να τα γράψω όλα αυτά. Αλλά δεν έχω χώρο.

B3. Ποιο είναι το «σημαντικότερο πράγμα», σύμφωνα με την αφήγηση και ποια η συμβολική του σημασία για τον νεαρό πρωταγωνιστή; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, συνέβαλε στη διαδικασία «ενηλικίωσης» του και με ποιον τρόπο; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο«Μια μέρα στο Τσερνόμπιλ¹¹»

Το κείμενο ανήκει στον Κοσμά Βίδο και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΒΗΜΑgazino της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ στις 18-11-2021 (διασκευή).

Οι Πλατείες είναι χορταριασμένες με τα παγκάκια τους σπασμένα και ξεπατωμένα. Σπασμένες είναι και οι περισσότερες λάμπες στους στύλους δημόσιου φωτισμού. Τα σιντριβάνια έχουν μείνει δίχως νερό εδώ και χρόνια. Τα αγριόχορτα έχουν πνίξει κάθε άλλο φυτό. Αγουροξυπνημένα ψωραλέα σκυλιά και γάτες σηκώνουν με δυσκολία τα κεφάλια τους από το χώμα και μας παρατηρούν που περνάμε, για να βυθιστούν αμέσως ξανά στον λήθαργό τους. Οι κάδοι σκουπιδιών είναι σκουριασμένοι και τα σκουπίδια πεταμένα έξω. Τα φρεάτια στους δρόμους είναι ξεσκέπαστα επειδή κάποιος έχει κλέψει, υποθέτω, τις μεταλλικές σχάρες.

Σηκώνω το κινητό μου και τραβάω μερικές φωτογραφίες. Αν τις δημοσίευα με τίτλο «Μια μέρα στο Τσερνόμπιλ», κανένας δεν θα αμφέβαλλε πως πράγματι βρισκόμουν στην περιοχή που το πυρηνικό δυστύχημα του 1986 μετέτρεψε σε έρημο τόπο. Δεν χρειάστηκε όμως να ταξιδέψω τόσο μακριά για να δω με τα ίδια μου τα μάτια την παρακμή και τη θλίψη. Τις βρήκα μερικά χιλιόμετρα από το κέντρο της Αθήνας, σε μια κυριακάτικη βόλτα μου στο Ολυμπιακό Χωριό που βρίσκεται στις Αχαρνές. Τα λόγια είναι φτωχά για να περιγράψουν το χάλι που επικρατεί σε όλους τους δημόσιους χώρους του συγκροτήματος κατοικιών, οι οποίες, αφού στέγασαν τους αθλητές των Ολυμπιακών και των Παραολυμπιακών του 2004, παραδόθηκαν από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας σε 2.300 οικογένειες.

Ο οικισμός έχει μετατραπεί σε ένα από τα πιο καταθλιπτικά μέρη που έχω δει. Ή μήπως ήμασταν, εγώ και η παρέα μου, υπερβολικοί; Αναρωτιόμασταν αν μόνο εμείς νιώθαμε θλίψη, περπατώντας στο ρημαγμένο περιβάλλον. Φαίνεται πως μιλούσαμε αρκετά δυνατά. Μια κυρία που είχε βγάλει βόλτα τον σκύλο της μας πλησίασε: «Είναι ακριβώς όπως τα λέτε!», σχολίασε, «έχει μεγάλη ευθύνη για το χάλι ο δήμος, έχουμε μεγάλη ευθύνη και όλοι εμείς που ζούμε εδώ».

Ήμουν νιος και γέρασα και από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου θυμάμαι και τα ίδια προβλήματα: τα σκουπίδια μπροστά στις πόρτες μας, τα αφρόνιστα παρτέρια και πάρκα, τους βανδαλισμούς της δημόσιας περιουσίας. Τίποτε δεν έχει αλλάξει προς το καλύτερο, αντιθέτως όσο περισσότεροι γινόμαστε τόσο μεγεθύνονται τα προβλήματα. Έφυγα από το Ολυμπιακό Χωριό με ένα σφίξιμο στην καρδιά. Πάνω από το κεφάλι μου περνούσαν σε σχηματισμούς κοπάδια πουλιών που μετανάστευαν. Σκέφτηκα πως ήταν τυχερά που έφευγαν, που πετούσαν μακριά.

A3. Να γράψεις μία επιστολή 200-250 λέξεων προς τον Δήμο , όπου βρίσκεται το σχολείο σου, με την οποία θα διαμαρτυρηθείς για την κατάσταση που επικρατεί στους εξωτερικούς χώρους του κτιριακού συγκροτήματος και θα προτείνεις μέτρα για τη βελτίωσή της. Να απευθύνεις την επιστολή σου προς τους υπεύθυνους καθαριότητας του Δήμου και να προτείνεις την ανάγνωσή της κατά την επόμενη συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου.

¹¹ Πυρηνικό εργοστάσιο στην Ουκρανία και η ευρύτερη περιοχή του. Εκεί σημειώθηκε το γνωστό ατύχημα το 1986, μετά από το οποίο τα πάντα εγκαταλείφθηκαν.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ (1966 -)

[Ο Άνθρωπος της Κυψέλης¹²]

Το παρακάτω κείμενο ανήκει στο μυθιστόρημα του Χρ. Χωμενίδη (1966 -) «Ο Τζίμης στην Κυψέλη» (Αθήνα 2021: Εκδ. Πατάκη). Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ένας καθηγητής πολεοδομίας εκφωνεί ομιλία σε ημερίδα με θέμα «το μέλλον της Αθήνας».

«Ως τίτλο της εισήγησής μου διάλεξα» ξεκινάει με μπάσα φωνή «Το μέλλον της Κυψέλης». Θα σας το πω κατηγορηματικά, φίλες και φίλοι. Η Κυψέλη, όπως την ξέρετε, δεν έχει κανένα απολύτως μέλλον. Μεσ στην επόμενη εικοσαετία ή θα έχει ισοπεδωθεί και θα ανοικοδομείται από τα θεμέλια ή θα έχει καταντήσει γκέτο, παραδομένο στην ανομία. Αυτό είναι και το πιθανότερο.

Γιατί; ... διότι ο Άνθρωπος της Κυψέλης θα έχει οριστικά εκλείψει.

Ποιος;»

Μιλώ για έναν ανθρωπολογικό τύπο, για έναν χαρακτήρα ο οποίος πλάστηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, κατά τη διαρκέστερη περίοδο ειρήνης και ευημερίας που έχει γνωρίσει η Δύση. Τον ονομάζω “Άνθρωπο της Κυψέλης”, μα συναντάται ασφαλώς και σε άλλες γειτονίες της Αθήνας. Και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Και σε άλλες χώρες της νότιας κυρίως Ευρώπης, ίσως και της Λατινικής Αμερικής.

Είναι ο νοικοκύρης (και η νοικοκυρά, εννοείται – αναφερόμαστε όμως σε μια πατριαρχική κατά βάση κοινωνία) που κυριάρχησε στο άστυ. Στάθηκε συνεπώς ο στυλοβάτης του έθνους.

Αυτόχθων¹³ ή μεταφυτευμένος από το χωρίο του σε νεαρότατη ηλικία. Επιστήμονας – πτυχιούχος, για να μην τον κολακεύω, κάποιου πανεπιστημίου ή ανώτερης σχολής. Ή ακόμα και μάστορας, ηλεκτρολόγος, ξυλουργός, που έχει λουστράρει πριν από τα έπιπλα τον εαυτό του. Υπάλληλος στο ευρύτερο δημόσιο, από κλητήρα μέχρι διευθυντής υπουργείου. Ή στον ιδιωτικό τομέα, σε εταιρεία εξαρτημένη από τη φορολογική επιείκεια του κράτους. Επιχειρηματίας. Ήτοι¹⁴ μεταπράτης, μικρέμπορος, νταραβεριτζής τοπικού βεληνεκούς. Μέχρι και καλλιτέχνης, αγαστά¹⁵ ενταγμένος στο σύστημα ως χαριτωμένη ανορθογραφία, ως τρομερό του παιδί ...

Καμαρώνει κυρίως για την περιουσία του, που την πιστεύει ακράδαντα ως προϊόν του σκληρού του μόχθου, ποτέ των ευνοϊκών περιστάσεων. Εκατό τετραγωνικά στον τρίτο όροφο. Πόσο δε μάλλον εκατόν είκοσι στον έκτο. Χίλια διακόσια αυτοκινούμενα κυβικά. Εξοχικό σε παραλία, κοντά στα πατρογονικά του. Πόση υπαρξιακή ικανοποίηση του δίνουν! Τι αίσθηση επιτυχίας! Αν έχει και τη δυνατότητα – που την έχει – να κλείνει ένα τραπέζι στα μπουζούκια, στην ταβέρνα έστω, τότε νιώθει βασιλιάς του κόσμου όλου».

B3. Ποια χαρακτηριστικά διαθέτει, σύμφωνα με τον ήρωα του κειμένου, ο «άνθρωπος της Κυψέλης» και τι αντιπροσωπεύει; Κατά τη γνώμη σου, ο άνθρωπος αυτός δικαιούται να αισθάνεται ευτυχισμένος ή όχι και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 λέξεων.

¹² Η μεγαλύτερη και πιο πολυάνθρωπη συνοικία του κέντρου της Αθήνας.

¹³ Εδώ: αυτός που γεννήθηκε στην Αθήνα.

¹⁴ Δηλαδή

¹⁵ Αξιοθαύμαστα

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Μια βαλίτσα γεύσεις: Φαγητό, Κουλτούρα και Επικοινωνία**

Διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο που παρουσιάζει τη φιλοσοφία με την οποία δημιουργήθηκε η τηλεοπτική εκπομπή μαγειρικής «Γνωριμία του πολιτισμού τρίτων χωρών μέσω της γαστρονομίας» (έργου συγχρηματοδοτούμενου από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και την Κυπριακή Δημοκρατία): <https://economytoday.sigmalive.com/proteinoyme/> (ανάκτηση 09.07.2022).

Έχετε αναρωτηθεί ποτέ πώς τα φαγητά και οι διατροφικές σας συνήθειες μπορούν να σας πουν από πού προέρχεστε; Έχετε αναρωτηθεί ποτέ γιατί άνθρωποι από διάφορα μέρη του κόσμου τρώνε διαφορετικά είδη τροφίμων; Αναρωτηθήκατε ποτέ πώς το φαγητό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα μέσο επικοινωνίας με ανθρώπους από διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο;

Το φαγητό αποτελεί σημαντική πηγή πληροφοριών για έναν πολιτισμό, εφόσον αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία του. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι λειτουργεί και ως σύμβολο, μέσω του οποίου μπορεί κανείς να δημιουργήσει, να διαχειριστεί και να μοιραστεί με άλλους σημαντικές πληροφορίες. Είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους κατανόησης των τοπικών συνθηκών, των τελετουργιών και των παραδόσεων. Μέσα από την ιστορία των παραδοσιακών πιάτων αναδεικνύονται ήθη και έθιμα, μιας και η «τοπική Κουζίνα» δηλώνει πώς οι κοινότητες και τα μέλη τους καθορίζουν τον εαυτό τους, συνδέονται με την προέλευση και το παρελθόν τους. Οι πρώτες ύλες, τα τρόφιμα και οι τεχνικές προετοιμασίας του φαγητού φανερώνουν, αλλά κι ενδυναμώνουν, τη συλλογική και ατομική μας ταυτότητα.

Ένα γεύμα είναι αρκετό για να αποτυπώσει την ιστορία και τις συνήθειες μιας κουλτούρας. Η μεταφορά συνταγών από γενεά σε γενεά έδωσε τη δυνατότητα στα φαγητά να αποκτήσουν τη δική τους υπόσταση, να εξελιχθούν σε ένα πολιτιστικό προϊόν που έχει δεχθεί επιρροές από το κλίμα, τη γεωγραφία, την αναζήτηση της ευχαρίστησης και, αργότερα, την επιθυμία για υγεία. Το εμπόριο συνέτεινε σε σημαντικό βαθμό στη μαγειρική εξέλιξη, επέδρασε στις παραδοσιακές κουζίνες και στη διάδοσή τους. Ωστόσο, ακόμη και στις μέρες μας, οι διατροφικές μας συνήθειες -και οι πρώτες ύλες που χρησιμοποιούμε- αποτελούν ένδειξη για τη θρησκευτική ή πολιτική μας ταυτότητα, αλλά και δείκτη της κοινωνικής μας θέσης.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι μεταναστευτικές ροές ανθρώπων, είτε λόγω επιλογής είτε λόγω εξωτερικών πιέσεων, είχαν ως αποτέλεσμα την ανταλλαγή εμπειριών σε σχέση με τη μαγειρική. Η μετανάστευση αποτέλεσε μία από τις κυριότερες αιτίες αναβάθμισης και εμπλουτισμού της μαγειρικής σε παγκόσμιο επίπεδο. Για τους μετανάστες, το φαγητό και οι διατροφικές συνήθειες παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση των συγγενικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δεσμών με τη χώρα καταγωγής τους. Μέσω της μαγειρικής τους δίνεται η ευκαιρία να οικοδομήσουν νέες σχέσεις και να ενταχθούν στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Κατά συνέπεια, λειτουργεί ως μια μορφή επικοινωνίας και ανταλλαγής εμπειριών με ομοεθνείς, γηγενείς και άλλες εθνοτικές ομάδες στη χώρα φιλοξενίας. Καθώς το φαγητό συνιστά το επίκεντρο κάθε σημαντικού γεγονότος στη ζωή μας, όπως γενέθλια, αργίες, γάμοι ή οποιαδήποτε άλλη γιορτή, θα μπορούσε να προωθηθεί και να αξιοποιηθεί ως επικοινωνιακό μέσο που θα δώσει τη δυνατότητα σε ανθρώπους από διαφορετικές κουλτούρες να γνωριστούν καλύτερα και να δημιουργήσουν κοινές θετικές εμπειρίες.

A3. Η παρουσίαση του φαγητού στο κείμενο ως μιας μορφής «επικοινωνίας και ανταλλαγής εμπειριών με ομοεθνείς, γηγενείς και άλλες εθνοτικές ομάδες στη χώρα φιλοξενίας» σας ενέπνευσε και αποφασίζετε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σου να διοργανώσετε μια σχολική εκδήλωση ανάλογου χαρακτήρα. Σε επιστολή 200-250 λέξεων που απευθύνεις εκ μέρους του τμήματός σου στον σύλλογο διδασκόντων και στον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων εξηγείς το σκεπτικό και τα οφέλη της συγκεκριμένης δράσης, προτείνεις ένα όνομα γι' αυτήν και ζητάς την υποστήριξή τους.

B. Λογοτεχνικό κείμενο
ΣΠΥΡΟΣ ΚΙΟΣΣΕΣ (1972 –)
[Η μαγεία του κεφτέ...]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Σπύρου Κιοσσέ «Τα πρωτοβρόχια – Μικρή ιστορία ενηλικίωσης» (εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2022).

[...] τα φαγητά της κυρίας Ζηνοβίας πρέπει να ήταν πεντανόστιμα. Μοσχοβολούσε όλη η γειτονιά όταν μαγείρευε.

Μια μέρα τηγάνιζε κεφτεδάκια. Ήταν απόγευμα, εμείς στα σκαλιά του σπιτιού μου και μας έτρεχαν τα σάλια. Αν και είχαμε φάει για μεσημέρι, κι ήταν νωρίς ακόμη για να ξαναφάμε, η μυρουδιά μάς είχε σπάσει τα ρουθούνια. Η κυρία Ζηνοβία το κατάλαβε, μάλλον είδε τις κλεφτές ματιές μας προς τα εκεί, και μας φώναξε. Έβαλε δύο κεφτέδες σ' ένα πιάτο, τους έκοψε στη μέση και περνάγαμε από μπροστά της ένας ένας ανοίγοντας το στόμα –αυτή με το πιρούνι έδινε από μισό κεφτεδάκι στον καθένα (ο Νίκος της θείας Δήμητρας έλειπε κι έτσι ήμασταν τέσσερις). Σαν να κοινωνούσαμε ήταν, όλοι μας σοβαροί, να περιμένουμε υπομονετικά σε γραμμή για το πιρούνι. Όταν ήρθε η σειρά μου, πλησίασα πολύ διστακτικά. Φαίνεται το κατάλαβε, «έλα, μη φοβάσαι» είπε «θα σ' αρέσει, αν όχι, το φτύνεις». Εγώ έκλεισα τα μάτια ασυναίσθητα κι άνοιξα το στόμα. Ο τηγανισμένος κιμάς, ζεστός ακόμη, αφράτος και γεμάτος μυρωδικά, μου έφερε ένα αίσθημα ευχαρίστησης όχι μόνο στο στόμα αλλά σε ολόκληρο το κορμί μου. Μια γλυκιά ανατριχίλα, καθώς κατέβαινε η στρογγυλή μπαλίτσα στο στομάχι μου. Δεν είχα ξαναιώσει ποτέ έτσι με φαγητό. Μέχρι τώρα νόμιζα ότι τους καλύτερους κεφτέδες τους έκανε η μαμά. Μεσ στη χαρά εγώ και θέλοντας να την πειράξω που όλη μέρα με το καινούργιο μωρό της ασχολείται κι όχι με μένα, της το ανακοίνωσα θριαμβευτικά, όταν γύρισα το βράδυ στο σπίτι: «Η κυρία Ζηνοβία φτιάχνει τους καλύτερους κεφτέδες στον κόσμο!». Το κουτάλι του μπαμπά –έτρωγε τις φακές που είχαν περισσέψει απ' το μεσημέρι– του έπεσε από τα χέρια μέσα στο πιάτο και λέρωσε το τραπεζομάντιλο. «Και πού το ξέρεις εσύ;» σχεδόν ούρλιαξε η μαμά. Η μαμά ήταν πολύ θυμωμένη. Λογικό. Μέχρι τότε οι δικοί της κεφτέδες ήταν οι καλύτεροι. Ο μπαμπάς με κοιτούσε αυστηρά περιμένοντας τι θα απαντήσω. Ίσως ζήλεψε που εγώ έφαγα τον κεφτέ της κυρίας Ζηνοβίας κι αυτός τις φακές της μαμάς. Τους εξήγησα τι είχε γίνει, αυτοί χωρίς εξήγηση με στείλανε κατευθείαν για ύπνο. Το βράδυ έβλεπα κάτι όνειρα παράξενα. Όλη νύχτα σαν τη σβούρα γυρνούσα στο κρεβάτι.

B3. Ποια εμπειρία από την παιδική του ηλικία καταγράφει ο αφηγητής - πρωταγωνιστής; Τι σήμαινε γι' αυτόν και γιατί θεωρείς ότι έκρινε απαραίτητο να την καταγράψει; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Ψυχολογία της μόδας: πώς τα ρούχα μας αποκαλύπτουν την προσωπικότητά μας**

Άρθρο της Ελένης Καραγιάννη, δημοσιευμένο στις 30.01.2021 στον ιστότοπο:

<https://www.madamefigaro.gr/moda/fashion-news/>.

Τα ρούχα και το στυλ μας αποκαλύπτουν στους άλλους περισσότερο απ' όσα νομίζουμε για την προσωπικότητά μας, σύμφωνα με την ψυχολογία της μόδας. Κάποτε τα ρούχα ήταν απλώς ένας τρόπος για να προστατευτεί κάποιος από τον ήλιο, τη σκόνη ή το κρύο. Με άλλα λόγια, ήταν απαραίτητα για την επιβίωση. Σιγά σιγά οι άνθρωποι άρχισαν να τα αξιοποιούν, για να διευκολύνουν την καθημερινότητά τους, προσθέτοντας στοιχεία, όπως, για παράδειγμα, τις τσέπες. Από τότε όμως έχουν περάσει χιλιάδες χρόνια. Σήμερα τα ρούχα δεν εξυπηρετούν πια μόνο την επιβίωση ή την πρακτικότητα, αλλά εκφράζουν την προσωπικότητα αυτού που τα φοράει. Το στυλ αποτελεί μία έκφραση του γούστου, της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και της μοναδικότητάς μας– κι άλλοτε της επιθυμίας μας να χαθούμε μέσα στο πλήθος.

Όσο «επιφανειακό» ή «ασήμαντο» κι αν θεωρείται, **το ντύσιμό μας είναι συχνά ο μοναδικός παράγοντας που καθορίζει την εικόνα που σχηματίζουν οι άλλοι για εμάς.** Τις περισσότερες φορές αυτό δεν είναι κάτι που γίνεται συνειδητά. Ο εγκέφαλός μας έχει μάθει να καταγράφει στοιχεία απ' ό,τι βλέπει και να τα συγκρίνει μέσα σε κλάσματα δευτερολέπτου με άλλα που έχει αποθηκευμένα, όπως θα έκανε ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής, αν του ζητούσαμε να βρει κάτι συγκεκριμένο μέσα σε μια σειρά αρχείων. Το αποτέλεσμα είναι ότι βγάζουμε αυτοματοποιημένα συμπεράσματα για την προσωπικότητα του άλλου, έχοντας ως βάση τη στάση του σώματος, την εικόνα των μαλλιών και, κυρίως, τα ρούχα του. Και καταλήγουμε να μπορούμε να πούμε αν κάποιος είναι σίγουρος για τον εαυτό του ή ανασφαλής, συντηρητικός ή προοδευτικός, αυστηρός ή χαλαρός, ισχυρογνώμων ή εύπιστος, απλώς ρίχνοντας μια ματιά στο στυλ του.

Εάν ισχύει ότι η εμφάνισή μας μπορεί να οδηγήσει σε συμπεράσματα για την προσωπικότητά μας, ακόμα και σε συμπεράσματα που δεν μας αρέσουν ή δεν μας συμφέρουν, τότε γιατί δεν «προσποιούμαστε» ότι είμαστε κάτι διαφορετικό, αλλάζοντας το ντύσιμό μας; Θεωρητικά, θα μπορούσε μια γυναίκα να νιώθει και να δείχνει πιο ελκυστική, επιλέγοντας ένα ζευγάρι ψηλοτάκουνα, ή ένας άνδρας να βγάζει προς τα έξω ένα πιο σοβαροφανές προφίλ, φορώντας ένα αυστηρό κοστούμι.

Την τελευταία δεκαετία έχει αναπτυχθεί στις ΗΠΑ ένας καινούριος τομέας της ψυχολογίας, αυτός της ψυχολογίας της μόδας (fashion psychology). Οι ειδικοί που ασχολούνται με αυτή συμβουλεύουν άτομα τα οποία θέλουν να υιοθετήσουν ένα στυλ που να δίνει μια καλύτερη εικόνα του εαυτού τους προς τα έξω, αλλά και εταιρείες για να επιλέξουν τις ιδανικές στολές εργασίας για το προσωπικό τους. «Μια στολή εργασίας αποκαλύπτει πολλά για την εταιρεία που αντιπροσωπεύει. Μπορεί να κάνει τον άνθρωπο ο οποίος στέκεται απέναντι από τον υπάλληλο που το φορά να νιώσει πιο χαλαρός, πιο ικανοποιημένος, ακόμα και πιο έτοιμος να προχωρήσει σε αγορές» τονίζει η Dawnn Karen, νυν ψυχολόγος, πρώην μοντέλο και πρωτοπόρος του συγκεκριμένου κλάδου.

Από την άλλη, όμως, «είναι σχεδόν αδύνατο να ξεφύγει κανείς από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και να ντυθεί κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που είναι» σχολιάζει η ψυχολόγος μόδας Anabel Maldonado και προσθέτει: «Στη γλώσσα της ψυχολογίας κάτι τέτοιο αποκαλείται “γνωστική παραφροσύνη” και είναι ο λόγος για τον οποίο κάποιες φορές τα ρούχα δείχνουν να μας φοράνε ή να μεταφέρουν το μήνυμα ότι το μόνο που θέλουμε είναι να γυρίσουμε στο σπίτι και να αλλάξουμε.».

A3. Στο άρθρο επισημαίνεται ότι «είναι σχεδόν αδύνατο να ξεφύγει κανείς από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και να ντυθεί κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που είναι». Ωστόσο, αρκετοί νέοι, προκειμένου να ακολουθήσουν τις τάσεις της μόδας, συχνά ντύνονται προκλητικά ή και εξεζητημένα. Σε άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου αναφέρεσαι σε αυτή τη συμπεριφορά και εξηγείς γιατί είναι συνηθισμένη.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΚΑΒΑΦΗΣ (1863 – 1933)

Ενδύματα

Από τη συλλογή «ΚΡΥΜΜΕΝΑ, 1882-1923» του Κ. Π. Καβάφη. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο:

<https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/>.

Μέσα σ' ένα κιβώτιο ή μέσα σ' ένα έπιπλο από πολύτιμον έβενο θα βάλω και θα φυλάξω τα ενδύματα της ζωής μου.

Τα ρούχα τα κυανά. Και έπειτα τα κόκκινα, τα πιο ωραία αυτά από όλα. Και κατόπιν τα κίτρινα. Και τελευταία πάλι τα κυανά, αλλά πολύ πιο ξέθωρα αυτά τα δεύτερα από τα πρώτα. Θα τα φυλάξω με ευλάβεια και με πολλή λύπη.

Όταν θα φορώ μαύρα ρούχα, και θα κατοικώ μέσα σ' ένα μαύρο σπίτι, μέσα σε μια κάμαρη σκοτεινή, θα ανοίγω καμιά φορά το έπιπλο με χαρά, με πόθο, και με απελπισία. Θα βλέπω τα ρούχα και θα θυμούμαι την μεγάλη εορτή — που θα είναι τότε όλως διόλου τελειωμένη. Όλως διόλου τελειωμένη. Τα έπιπλα σκορπισμένα άτακτα μες στις αίθουσες. Πιάτα και ποτήρια σπασμένα καταγής. Όλα τα κεριά καμένα ως το τέλος. Όλο το κρασί πιωμένο. Όλοι οι καλεσμένοι φευγάτοι. Μερικοί κουρασμένοι θα κάθονται ολομόναχοι, σαν κι εμένα, μέσα σε σπίτια σκοτεινά — άλλοι πιο κουρασμένοι θα πήγαν να κοιμηθούν.

B3. Τι συμβολίζουν τα ενδύματα και οι διαφορετικές τους αποχρώσεις, σύμφωνα με το κείμενο; Ποια σημασία έχουν οι χρωματικές ενδυματολογικές επιλογές, κατά την άποψή σου; Να απαντήσεις σε 100-150 λέξεις.

47. ΘΕΜΑ 28227

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πώς θα μπορούσαμε να αναζωογονήσουμε τις «μισητές» αθηναϊκές πολυκατοικίες;

Απόσπασμα από συνέντευξη της αρχιτέκτονα και ακαδημαϊκού Ελισάβετ Σικιαρίδη στον Δημήτρη Κυριαζή στις 22.02.2015. Δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο <https://www.lifo.gr/prosopa/synenteyjeis/>.

- Ας ξεκινήσουμε με μια ιστορική αναφορά. Πώς φθάσαμε στο κέντρο, αλλά και στα προάστια της Αθήνας, να κυριαρχούν οι μεγάλες ή μικρές πολυκατοικίες;

Η οριζόντια ιδιοκτησία και το φαινόμενο της αντιπαροχής αποτελούν ένα ιδιωματικό στοιχείο της ελληνικής πραγματικότητας, το οποίο διευκόλυνε την ταχύτατη αστικοποίηση, ιδιαίτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκ των υστέρων, η εξέλιξη αυτή έχει κατηγορηθεί για τη μετατροπή της Αθήνας σε μια άμορφη μάζα δομημένου χώρου, συχνά κακής ποιότητας κατασκευής.

- Ξέρουμε όλοι τα αρνητικά τους, μπορείτε να μας πείτε όμως και τις θετικές τους ιδιότητες; Οι δυνατότητες της πολυκατοικίας είναι αναμφισβήτητες: προσφέρει το πλαίσιο για κοινωνική ένταξη και αστική συγκατοίκηση (καταστήματα, γραφεία και κατοικίες συγκατοίκιοι στο ίδιο κτίριο). Η μικρής κλίμακας ιδιοκτησία με τους πολλούς μικροϊδιοκτήτες δημιουργεί προβλήματα, αλλά αποτελεί έναν ισχυρό παράγοντα κοινωνικής συνύπαρξης στην πόλη. Ταυτόχρονα, η δομή των κτιρίων με τον σκελετό από οπλισμένο σκυρόδεμα (μπετόν) προσφέρει πολλαπλές δυνατότητες προσαρμογής και ευελιξίας. Αυτό σημαίνει ότι μπορούμε να αναδιαμορφώσουμε τα διαμερίσματα, ώστε να αντιμετωπίσουμε τις καινούργιες ανάγκες που προκύπτουν.

- Υπάρχουν προοπτικές για αναζωογόνηση;

Βεβαίως! Σημαντικό είναι ότι άμεσα, μα και μακροπρόθεσμα, θα πρέπει να βρούμε τρόπους να μετατρέψουμε το μοντέλο ανάπτυξης από ποσοτικό σε ποιοτικό. Οι πολυκατοικίες γερνάνε και η έλλειψη πόρων καθιστά δύσκολη τη συντήρηση και ανάπλασή τους. Μπορούμε, όμως, για παράδειγμα, να συνδέσουμε την πολυκατοικία με εναλλακτικούς τρόπους μεταφοράς, όπως οι «κρεμαστές θέσεις στάθμευσης ποδηλάτων». Μπορούμε, να υιοθετήσουμε τη συνένωση των ακάλυπτων γειτονικών πολυκατοικιών, ώστε να μπορούν να λειτουργούν ως ένας ενιαίος ελκυστικός κοινόχρηστος χώρος. Μια άλλη ιδέα είναι η δημιουργία μιας πράσινης ταράτσας ως χώρου συναναστροφής και διοχέτευσης του πιο δημόσιου πλέον χαρακτήρα της πολυκατοικίας. Σύμφωνα με τους ειδικούς, το κόστος του τ.μ. μιας πράσινης ταράτσας με ελληνικά ενδημικά φυτά υπολογίζεται γύρω στα 100 ευρώ μέσα σε 80 χρόνια. Μια πράσινη ταράτσα έχει και αισθητική αξία και συμβάλλει στη διατήρηση και αύξηση της βιοποικιλότητας. Βοηθάει, επίσης, σημαντικά στη μείωση της θερμοκρασίας της πόλης το καλοκαίρι. Σημαντικό μέτρο θερμομόνωσης, έχει άμεση συνέπεια τη μεγάλη μείωση του κόστους ψύξης το καλοκαίρι και θέρμανσης τον χειμώνα. Άλλες προτάσεις αφορούν στην εκμετάλλευση των άδειων διαμερισμάτων από την κοινότητα της πολυκατοικίας: μπορούν να στεγάσουν βρεφονηπιακούς σταθμούς ή να αποτελέσουν μέρος ενός δικτύου φιλοξενίας για ταξιδιώτες. Θα μπορούσε, επίσης, να γίνει και μια χαρτογράφηση των προσόντων των κατοίκων μιας πολυκατοικίας ως υποδομή για την ανάπτυξη ενός συστήματος ανταλλαγής υπηρεσιών μεταξύ των κατοίκων της την κρίσιμη εποχή που ζούμε. Γενικά, όλες οι ιδέες καλό είναι να επικεντρωθούν στην ενδυνάμωση της μικροκοινότητας της πολυκατοικίας.

A3. Η Ελισάβετ Σικιαρίδη τοποθετείται ως προς το μέλλον του αθηναϊκού αστικού τοπίου, προτείνοντας συγκεκριμένες δράσεις για την αναβάθμιση των παλαιών πολυκατοικιών. Σε εκδήλωση που διοργανώνει ο δήμος ή η κοινότητα της περιοχής σου με θέμα «Πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση του τόπου μας», εκφωνείς ομιλία 200-250 λέξεων, στην οποία αξιοποιείς από το κείμενο και καταθέτεις τις δικές σου ιδέες για τους τρόπους με τους οποίους θα αναβαθμιστούν τα αστικά κέντρα, ώστε να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΟΥΛΗ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Αποχαιρετισμός (απόσπασμα)

Απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα της φιλόλογου Γιούλης Χρονοπούλου, που δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό λογοτεχνικό περιοδικό «Χάρτης», τ. 42 (Ιούνιος 2022):

<https://www.hartismag.gr/hartis-42/poisi-kai-pezograpfia/apokhairetismos?>

Κοντεύω τα 65. Δεν είμαι βέβαια στα πρώτα νιάτα, αλλά στις μέρες μας δεν λογίζεται ότι έχω γεράσει. Θα μπορούσα να έχω πολλά χρόνια μπροστά μου και να 'ναι χρόνια ακμής. Και όμως, βιώνω τις τελευταίες στιγμές μου. Ξέρω πως τελειώνει η ζωή μου, παρότι μπορούσα ν' αντέξω για πολύ ακόμα – δεν είχα γεράσει, ίσως είχα λίγο αφεθεί. Αλλά ήξερα να σουλουπώνομαι και να φροντίζω τον εαυτό μου και δεν ήταν λίγοι οι άνθρωποι που με θαύμαζαν. Μάλιστα, παραδόξως, ήταν περισσότεροι όσο μεγάλωνα αυτοί που στέκονταν κι απόμεναν να με κοιτάζουν με θαυμασμό. Έβλεπαν άλλοτε την απλή, άβαφη ομορφιά μου κι άλλοτε την περίτεχνη καλλονή μου κι εκδήλωναν τις φιλοφρονήσεις τους, παρά τις φθορές και την κόπωση, κι ένιωθα κι εγώ πως αξίζω, πως εκπροσωπώ κάτι απ' αυτά που πρέπει να ζήσουν.

Όμως, δυστυχώς, κάποτε φθάνει αναπόδραστα το τέλος και το τέλος το νιώθεις. Αραιώνουν οι επισκέψεις, σώνονται τα φροντίσματα, χάνονται τα πράγματα, απομένει γύμνια και μοναξιά. Σε κατοικεί η λησμονιά και η σιωπή. [...]

Η αλήθεια είναι πως δε θέλω να φύγω. Κι αρνούμαι να εγκαταλείψω αυτόν τον κόσμο έτσι, χωρίς αντίσταση. Ξέρω, άλλωστε, πως θα πονέσουν πολλοί με το χαμό μου. Μπορεί να κλάψουν κιόλας. Και δε μ' αρέσει να βλέπω υγρά μάτια. Εγώ ήθελα πάντα χαρές και γέλια, ήθελα κι έβλεπα παιδικά όνειρα να μεστώνουν, νεανικά σκέρτσα και παρέες, πάρτι και οικογενειακές συγκεντρώσεις, συζητήσεις ζωηρές και σκέψεις στοχαστικές. Θα 'θελα πάλι αυτά να τα ζήσω απ' την αρχή.

Όμως, προαισθάνομαι το τέλος. Κι όπως λένε όσοι γνωρίζουν τα απόκρυφα, βλέπω κι εγώ όλη μου τη ζωή να περνά μπροστά από τα μάτια μου. [...]

Ναι, όλη η ζωή μου πέρασε από μπροστά μου. Η αλήθεια είναι ότι το ένιωθα πως ερχόταν το τέλος. Είχα πια εγκαταλειφθεί στη φθορά. Καταλάβαινα ότι φθάνει και, παρότι είχα προετοιμαστεί, φοβάμαι. Νόμιζα ότι θα το αντέξω, αλλά φαίνεται πως είναι πάντα δύσκολο.

Σήμερα δέχτηκα την τελευταία μου επίσκεψη. Ήρθε να με συναντήσει ο πιο σκληρός και άτεγκτος επισκέπτης, αυτός που θα δώσει το τέλος, που θα φύγει μετά από εμένα, που θα αποχωρήσει μόνον αφού βεβαιωθεί πως όλα έχουν τελειώσει, που δεν θα κλάψει και δεν θα λυγίσει – κάθε άλλο, γι' αυτό τον έστειλαν άλλωστε. Ήρθε και στάθηκε απέναντί μου, εγώ δεν έχω δυνάμεις να αντισταθώ, είναι ασύμμετρη η αναμέτρηση, δεν έχω και κανέναν να με βοηθήσει. Και δεν θα είναι ανώδυνο το τέλος ούτε ακαριαίο, θα είναι μαρτυρικό, μακρόσυρτο και οδυνηρό. Θα αποκολλάται ένα – ένα μέλος μου, θα συντρίβεται κάθε πλευρά μου, θα σωριαστώ και θα γίνω κομμάτια. Οι γείτονες θα κοιτούν με κρυφό πόνο, αλλά αμέτοχοι, οι συγγενείς θα λείπουν για να μην παραδοθούν σε κάποια δύσκολα διαχειρίσιμη λύπη, οι άγνωστοι θα περνούν και θα ψιθυρίζουν ακατάληπτα για μένα λόγια, αλλά ούτε ένας, ούτε ένας δεν θα μπορέσει να διώξει τον τελευταίο επισκέπτη: αυτή την κίτρινη θηριώδη μπουλντόζα, που θα με γκρεμίσει.

B3. Στο κείμενο η παλιά μονοκατοικία αποκτά αφηγηματική φωνή. Ποιες στιγμές του παρελθόντος αναπολεί με νοσταλγία; Κατά πόσο θεωρείς δικαιολογημένη τη συμπεριφορά των συγγενών που «θα λείπουν για να μην παραδοθούν σε κάποια δύσκολα διαχειρίσιμη λύπη» την ώρα που θα γκρεμίζεται το παλιό τους σπίτι; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Η ελληνική οικογένεια: Παρελθόν, παρόν και μέλλον**

Το διασκευασμένο κείμενο είναι άρθρο του Δημήτριου Γεώργα, Ομότιμου καθηγητή ψυχολογίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, με τίτλο Η ελληνική οικογένεια: Παρελθόν, παρόν και μέλλον και είναι διαθέσιμο στο <http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/family/f5.pdf> (ανακτήθηκε στις 17/7/2022).

[...] Ολοκληρώνοντας, παραθέτουμε τα κυριότερα συμπεράσματα του κεφαλαίου, επανερχόμενοι στα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή. Το πρώτο ερώτημα ήταν «Πόσο έχει αλλάξει η ελληνική οικογένεια σήμερα». Ως προς τη δομή της, ενώ η ελληνική οικογένεια μοιάζει φαινομενικά να αλλάζει με την αύξηση των πυρηνικών αυτόνομων νοικοκυριών, τίθεται το ερώτημα πόσο πραγματικές είναι οι αλλαγές αυτές, εφόσον οι παππούδες και οι συγγενείς κατοικούν σε κοντινή απόσταση και αλληλεπιδρούν συχνά, στηρίζουν και προσφέρουν βοήθεια προς τα παντρεμένα παιδιά τους. Ωστόσο, αυτή η εγγύτητα κατοικίας μπορεί να θεωρηθεί θετική, αφού η κάθε πυρηνική οικογένεια έχει από τη μια μεριά τον απαραίτητο ζωτικό χώρο για πιο αυτόνομη ύπαρξη, αλλά από την άλλη μεριά η κοντινή απόσταση επιτρέπει τη διατήρηση των σχέσεων με τον ευρύτερο συγγενικό κύκλο. Επίσης, παρατηρείται αύξηση των μονογονεϊκών, ανύπανδρων, διαζευγμένων οικογενειών, μικτών γάμων, κ.λπ. Από τη στιγμή όμως που περιβάλλει την οικογένεια ένας σθεναρός ακόμη συγγενικός κύκλος, υπάρχει η δυνατότητα οικονομικής ενίσχυσης και συναισθηματικής αναπλήρωσης, δηλαδή η οικογένεια δεν διαλύεται.

Ως προς τη λειτουργία της ελληνικής οικογένειας, διαπιστώνουμε ότι τα μέλη της πυρηνικής οικογένειας διατηρούν σε υψηλό επίπεδο επαφές με συγγενείς, υιοθετούν τις αξίες που αφορούν στη συναισθηματική σχέση και στην φροντίδα –υλική, πρακτική και συναισθηματική– ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας και, επίσης, απορρίπτουν τις αξίες που αφορούν στην αυταρχική δύναμη του πατέρα, καθώς και στην ανισότητα και ακαμψία στις σχέσεις ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά.

Αυτές οι λειτουργίες της οικογένειας, όχι μόνο δεν είναι ενδείξεις διάλυσης της ελληνικής οικογένειας, αλλά αντιθέτως ενδείξεις εξέλιξης και ωρίμανσης προς ένα πιο ευέλικτο και επικοινωνιακό μοντέλο οικογένειας. Τελικά, μπορούμε να μιλήσουμε για ένα μεταβαλλόμενο σύστημα ελληνικής οικογένειας το οποίο δομικά μεν φαίνεται να μοιάζει με πυρηνική οικογένεια, λειτουργικά, όμως, εξακολουθεί να διατηρεί βασικά ψυχολογικά χαρακτηριστικά της εκτεταμένης οικογένειας. [...]

A3. Σε ένα άρθρο σου στη σχολική εφημερίδα να αναπτύξεις τις απόψεις σου για το ρόλο της οικογένειας στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες. Μπορείς να αξιοποιήσεις ιδέες του κειμένου και την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο**Ασημάκης Γιαλαμάς (1909-2004)****Ένα χαμόγελο**

Το διήγημα προέρχεται από το βιβλίο του Ασημάκη Γιαλαμά «Ε, κάτι κάναμε κι εμείς!», εκδ. Γλάρος, Αθήνα: 1991.

[...] Ήταν δύο η ώρα το μεσημέρι. Έξω από το παλιό κτίριο των δικαστηρίων της οδού Σανταρόζα είχε σχηματιστεί μια αστυνομική ζώνη, γιατί εκείνη την ώρα σχόλαγε ένα δικαστήριο κι έβγαζαν τους καταδίκους. Όλοι, νέοι κατά το πλείστον, είχαν πάρει μέρος στην Αντίσταση κι είχαν συλληφθεί με διάφορες κατηγορίες. Είχαν δικαστεί και καταδικαστεί, άλλοι σε φυλάκιση και άλλοι σ' εξορία. Ένα μεγάλο αστυνομικό καμiónι τους περίμενε. Οδηγήθηκαν σ' αυτό και άρχισαν ν' ανεβαίνουν επάνω, για να μεταφερθούν άλλοι στις φυλακές και άλλοι στα ξερονήσια.

Μια σύναξη από άντρες και γυναίκες, πιο πολλές γυναίκες, μια σύναξη οικείων και συγγενών των καταδίκων, που περίμενε εκεί από ώρα, προχώρησε προς την αστυνομική ζώνη, έπεσε επάνω της κι άρχισε να φωνάζει. Οι φωνές απευθύνονταν στους κατάδικους.

- Δημήτρη, σου έφερα ρούχα ν' αλλάξεις.

- Μανώλη, πάρε αυτό το δέμα.

Χέρια που κρατούσαν διάφορα πράγματα απλώνονταν. Οι αστυνομικοί έπαιρναν τα πράγματα κι αφού τους έκαναν έναν πρόχειρο έλεγχο, τα έδιναν στους ανεβασμένους στο καμiónι. Ανάμεσα στους συναγμένους είδα μια γυναικούλα ηλικιωμένη, αδύνατη, φτωχικά ντυμένη. Όλα της πρόδιναν τη φτώχεια και τη μιζέρια της. Δεν κρατούσε τίποτα και φώναζε:

- Κωστάκη, Κωστάκη.

Στο καμiónι ένας νέος έβγαλε το κεφάλι του πάνω από τους άλλους και της απάντησε:

- Εδώ είμαι, μάνα.

Η φτωχή γυναίκα τον είδε και του χαμογέλασε. Τίποτε άλλο. Δεν είχε φέρει ούτε ρούχα ούτε τρόφιμα ούτε λίγα τσιγάρα, για να του δώσει. Τόση θα ήταν η φτώχεια της, η ανέχειά της. Ξεκίνησε με άδεια χέρια, ποιος ξέρει από ποιο μακρινό συνοικισμό, για να του φέρει μόνο αυτό το χαμόγελο.

Και τι δεν έλεγε το χαμόγελο της φτωχής, βασανισμένης μάνας: «Κουράγιο, γιε μου. Μη στεναχωριέσαι. Εμείς σε σκεφτόμαστε κάθε ώρα, κάθε λεπτό. Δεν πρέπει ν' ανησυχείς για μας. Εσύ να κοιτάς μόνο τον εαυτό σου και να 'χεις κουράγιο. Κουράγιο, παιδί μου, κουράγιο».

Το καμiónι ξεκίνησε. Και η μάνα εξακολουθούσε, να τον κοιτάζει και να του χαμογελάει, ώσπου το καμiónι έστριψε στη γωνία. Και τότε μόνο άφησε τα δάκρυά της να τρέξουν, πικρή κατεβασιά πόνου και δυστυχίας, στο χλωμό, ρυτιδωμένο πρόσωπό της.

B3. Η μητέρα του Κωστάκη προσφέρει στο παιδί της ένα πολύτιμο δώρο. Ποιο είναι αυτό; Μπορείς να εξηγήσεις γιατί είναι σημαντικό αυτό το δώρο, σύμφωνα με τις συνθήκες που παρουσιάζονται στο κείμενο; (150 λέξεις)

49. ΘΕΜΑ 28238

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η ευγένεια ως ένδειξη του πολιτισμού]

Απόσπασμα από άρθρο του Θεμιστοκλή Κατσαούνη, απόφοιτου ΕΑΠ, Τμήμα Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, 11/01/2020, <https://www.huffingtonpost.gr>

[...] Η ευγένεια ενός λαού που είναι η μέγιστη έκφραση του πολιτισμού φαίνεται μέσα από τον τρόπο που αυτός αντιμετωπίζει το περιβάλλον. Δεν είναι τυχαίο που οι σύγχρονες χώρες έχουν υψηλά ποσοστά ανακύκλωσης και

υψηλά ποσοστά χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Σήμερα η ρήση του Γκάντι, που συνοψίζει ένα μεγάλο κομμάτι της ευγένειας που απαιτείται να έχει ο σύγχρονος άνθρωπος, φαντάζει πιο επίκαιρη από ποτέ: «ο πολιτισμός ενός λαού φαίνεται από τον τρόπο που συμπεριφέρεται στα ζώα του». Ακόμη η ευγένεια που είναι η πεμπουσία του πολιτισμού είναι ορατή από τα πεζοδρόμια και τα πάρκα των πόλεων μας, μεγάλο παράδειγμα αποτελεί η Σιγκαπούρη, που είναι πεντακάθαρη. Με αυτόν τον τρόπο ζωής γίνεται διάπλατα ορατή η ευγένεια του ανθρώπου προς τον συνάνθρωπό του, που θέλει να έχει την πόλη που κατοικεί, καθαρή, σαν να είναι η προέκταση του σπιτιού του.

Επίσης η συμπεριφορά των αρτιμελών ανθρώπων, σωματικά και ψυχικά, προς τους συνανθρώπους τους που είναι Α.μ.ε.Α, πρέπει να αποσκοπεί στην πλήρη και ομαλή ένταξη των ανθρώπων με αναπηρία, στον κοινό καθημερινό βίο. Με πλήρη δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις, ώστε οι άνθρωποι με αναπηρία να νοιώθουν και να είναι παραγωγικά μέλη της κοινωνίας, καθιστώντας τούς συνοδοιπόρους μιας υγιούς πολιτείας όπου και θα ανήκουν χωρίς διακρίσεις.

Η ευγένεια όμως αποτελεί την πεμπουσία του πολιτισμού στα πιο απλά και καθημερινά πράγματα που συμβαίνουν στη ζωή. Εδώ θα ήθελα να φέρω ως παραδείγματα τους δυτικούς λαούς και τον ιαπωνικό λαό. Η ευγένεια φαίνεται με τον τρόπο που συμπεριφέρονται τα μέλη μίας οικογένειας αναμεταξύ τους, εντός αυτής της μικρής κλίμακας της κοινωνίας, τόσο στην ευρύτερη όσο και στην πυρηνική οικογένεια, με τα παιδιά, τους ηλικιωμένους, τις γυναίκες και τα άτομα Α.μ.ε.Α. Στην Ιαπωνία καθώς και στις δυτικές χώρες, υπάρχουν, εκτός από τις Η.Π.Α, τα καλύτερα συστήματα συνταξιοδότησης, υγείας και ασφαλειών, αλλά και μία έμφυτη κουλτούρα των ανθρώπων να περιθάλψουν τους πιο αδύναμους σε κάθε φάσμα δραστηριοτήτων της ζωής.

Ακόμη η οικονομία σε επάρκεια τροφών και σε επάρκεια ένδυσης και υπόδησης, για μία οικογένεια, αλλά και για μία κοινωνία, που δεν της περισσεύει τίποτα για τα σκουπίδια, αλλά και τα σκουπίδια, π.χ. στη Σουηδία αποτελούν καύσιμη ύλη, είναι δείγμα της οικονομίας πόρων. Κάτι που δείχνει την πεμπουσία του πολιτισμού και γενικά την ευγένεια προς την μητέρα φύση.

Επίσης, οι κανόνες τήρησης του Κ.Ο.Κ¹⁶ που δυστυχώς στην Ελλάδα παραβιάζονται συστηματικά, με την κακή οδική παιδεία των Ελλήνων· μας κάνει ως λαό να πληρώνουμε βαρύ φόρο αίματος στην ασφαλτο κάθε χρόνο, κάτι που αποδεικνύει άλλη μία φορά την έλλειψη ευγένειας που έχουμε δυστυχώς πρώτα προς τους εαυτούς μας και κατόπιν προς τους συνανθρώπους μας.

Εν κατακλείδι σημαντικό βήμα για την δημοκρατία μας και την ανάπτυξη του πολιτισμού μας, θα είναι ο μηδενισμός των σημαντικότερων φαινομένων κοινωνικού κανιβαλισμού. Η ευγένεια πρέπει να μπαίνει όπως το νερό μέσα στον βράχο θρυμματίζοντας κάθε είδους ρατσισμού, που μπορεί να είναι υπαρκτός, σε οποιοδήποτε επίπεδο της ζωής όλων των ανθρώπων. Η κοινωνία μας πρέπει να δράσει άμεσα κατά του θρησκευτικού φανατισμού, του φυλετικού διαχωρισμού και του πρόστυχου ρατσισμού, για τις σεξουαλικές προτιμήσεις. Πρέπει επίσης να εξαλείψει τον σχολικό εκφοβισμό, που καταρρακώνει τις ψυχές των πιο ευαίσθητων παιδιών, όπως επίσης και τη χρήση βίας από όπου και αν αυτή προέρχεται.

A3. Σε μία επιστολή σου προς τον δήμαρχο της περιοχής όπου κατοικείς, να αναπτύξεις τους τομείς εκείνους που θα έπρεπε να βελτιώσει, ώστε να νιώθεις ότι ζεις σε μία περιοχή που σέβεται τους κατοίκους της. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

¹⁶ Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Άγγελος Τερζάκης (1907-1979)

[Η αδιακρισία]

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη «Δεσμώτες», Βιβλιοπωλείο της «ΕΣΤΙΑΣ», Αθήνα.

Οι δρόμοι είναι έρημοι, κάπου-κάπου κανένα γαλάζιο φως που χύνει στο πεζοδρόμιο την αντιφεγγιά του.

Ο Γαλάνης περνάει. Περνάει έξω από κάποιο καφενείο, όπου συχνάζουν κάτι φτωχοί φοιτητές. Ο Μαρβάνης επικεφαλής τους.

Δε μπαίνει. Ξέρει για τι πράμα μιλάνε τόσο ζωνρά: Η επανάσταση. Πίσω από τα μέτωπά τους κόκκινες φλόγες ανεμίζονται, σημαίες κόκκινες.

Αλλάζει δρόμο.

Ένα ζευγάρι παραπλανημένο. Εκείνη κρύβει το πρόσωπό της στον ώμο του καλού της, για να μη την ιδεί ο τυχαίος διαβάτης. Πιο πέρα, κάτω από πελώρια πόρτα σφαιλιστή μιας μάντρας, στη γούβα που έχει σκαφτεί από μυριάδες βήματα, μια φωνίτσα άτολμη, κλασιάρικη. Ένα γατάκι άσπρο.

Στέκεται, το κοιτάζει. Ένα κουβαράκι ζωή. Μια τόσο μικρή ύπαρξη κι' ένας τόσο μεγάλος πόνος.

Περνάει.

Μια αγαπημένη του βραδινή απασχόληση. Ο ουρανός, ψηλά, αδειάζει τώρα από τα σύννεφα, που τραβιόνται στις άκρες σαν αυλαίες, για την παράσταση που θα δώσει το φεγγάρι. Το φεγγάρι λάμπει στον έρημο κρουσταλλιασμένο θόλο.

Άλλο ζευγάρι.

Τι νόστιμο που είναι να ζυγώνεις την ώρα τούτη, κλεφτά, στα ξένα παράθυρα, σε ισόγεια και υπόγεια. Να είσαι αδιάκριτος.

Οι γωνιές εκεί μέσα είναι ζεστές, το φως μαλακό, όλα τρυφερά. Τότε ονειρεύεσαι μια τέτοια γωνιά, και να είσαι λέει μισοξαπλωμένος στο ντιβάνι, και μια γυναίκα θερμή να χαϊδεύεται στα γόνατά σου. Κι' έξω να βρέχει, ή να περνάει η νύχτα σιωπηλή, σα λιτανεία.

Ξάφνου στρέφεται ξαφνιασμένος.

- Κύριε, λέει ο αστυφύλακας, δεν είναι σωστό να κοιτάζετε έτσι μέσα στα ξένα σπίτια... Ορίστε, πηγαίνετε!

B3. Ποια είναι η «αδιακρισία» που παρουσιάζεται στο κείμενο και με ποιον τρόπο αποδίδεται από την αφήγηση; Ποια είναι η γνώμη σου για ανάλογες συμπεριφορές; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου. (150 λέξεις)

50. ΘΕΜΑ 28241

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τι είναι ο εθελοντισμός;

Το κείμενο του Γιώργου Αναστασιάδη είναι ελαφρώς διασκευασμένο και έχει δημοσιευτεί στον ιστότοπο <https://www.filosofikilithos.gr> (προσπέλαση στις 27/8/2022).

«Ν' αγαπάς την ευθύνη. Να λες: Εγώ, εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Αν δε σωθεί, εγώ θα φταίω.»

Νίκος Καζαντζάκης, Ασκητική

Σύμφωνα με την Ελληνική Ομοσπονδία Μη Κυβερνητικών Οργανισμών, «Εθελοντισμός είναι η πρόθυμη δέσμευση ενός ατόμου να εργαστεί χωρίς αμοιβή, για ένα καθορισμένο ή αόριστο χρονικό διάστημα, για το γενικό καλό της κοινωνίας». Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας προτείνει ως ορισμό της εθελοντικής εργασίας «οποιαδήποτε μη αμειβόμενη και μη υποχρεωτική εργασία, που σημαίνει τον χρόνο που αφιερώνουν οι άνθρωποι, χωρίς πληρωμή, σε δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο ενός οργανισμού ή απ' ευθείας προς άλλους ανθρώπους εκτός του νοικοκυριού τους».

Περιλαμβάνει δραστηριότητες που παράγουν αγαθά/υπηρεσίες και συνεισφέρουν σε περιεχόμενο με ουσιαστική αξία στον αποδέκτη αυτής (της εργασίας), η οποία και παρέχεται σε έναν ελάχιστο και μετρήσιμο χρόνο. Είναι μη αμειβόμενη εργασία, σε χρηματική αξία ή σε είδος, μπορεί όμως να προβλέπεται περιορισμένη αμοιβή ή αποζημίωση, στον βαθμό που προκύπτει, για να καλύψει δαπάνη που έχει υποστεί ο εθελοντής ή για να αντισταθμίσει βασικά έξοδα που έχει πραγματοποιήσει.

Είναι μη υποχρεωτική, δηλαδή προκύπτει από την αυτόβουλη συμμετοχή, χωρίς έννομη συμμόρφωση ή παροχή της υπό πίεση ή εντολή. Είναι άμεση και διενεργείται όχι μόνο μέσω των εθελοντικών οργανώσεων, αλλά και απευθείας από άτομα (άτυπος ή άμεσος εθελοντισμός), ιδιαίτερα σε περιπτώσεις περιοχών όπου η υλοποίηση τέτοιων δράσεων δεν είναι δυνατό να παρασχεθεί από οργανώσεις (είτε δεν δρουν σε αυτήν είτε δεν εξασφαλίζουν τη ζητούμενη παροχή/υπηρεσία). Πραγματοποιείται για ωφέλεια κάποιου εκτός του νοικοκυριού (ή της οικογένειας) του εθελοντή. [...]

Ένα πιθανό ερώτημα που μπορεί να προκύψει είναι: «Διδάσκεται ο εθελοντισμός;» Ο εθελοντισμός δεν είναι κάτι που μπορεί ακριβώς να μεταβιβαστεί με λόγια. Δεν μπορεί να καθίσει κανείς σε μια αίθουσα με αναπαυτικές καρέκλες ακούγοντας μια διάλεξη για τον εθελοντισμό ή διαβάζοντας ένα άρθρο από το γραφείο του και να νιώσει εθελοντής ή να ισχυριστεί πως ξέρει πραγματικά τι σημαίνει να είναι κανείς εθελοντής. Ο εθελοντισμός είναι κάτι που βιώνεται μόνο στην πράξη, είναι κάτι που πρέπει να το ζήσει κανείς, για να το καταλάβει, κάτι βιωματικό. Είναι αυτός ακριβώς ο πυρήνας της φιλοσοφίας του εθελοντισμού, ότι για να είσαι ζωντανός, για να βιώνεις τα πράγματα και τον κόσμο γύρω σου, για να μαθαίνεις καλύτερα τον εαυτό σου και το περιβάλλον, για να αναπτύσσεσαι σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο βελτιώνοντας τον περίγυρό σου, πρέπει να είσαι σε δράση. Αυτό όμως που μπορεί να διδαχθεί και να βοηθήσει στην ανάπτυξη της εθελοντικής συνείδησης μέσα στον καθένα είναι η εκπαίδευση του ατόμου και η ανάπτυξη των αρετών μέσα του που αντιστοιχούν σε αυτές που διέπουν έναν εθελοντή. Ο καθένας έχει μέσα του έναν εθελοντή εν δυνάμει, ο καθένας έχει κάτι να προσφέρει, από το πιο μικρό και άυλο, όπως μια θετική σκέψη, μια ευχή ή μια «δωρεάν αγκαλιά», μέχρι το να αφιερώσει ολοκληρωτικά τον ίδιο του τον εαυτό σε κάτι μεγαλύτερο από αυτόν, κάτι που τον ξεπερνά, γιατί αυτό σημαίνει να είσαι εθελοντής. Υπάρχει μόνο μια βασική προϋπόθεση από την οποία ξεκινάνε όλα αυτά, για να γίνουν πραγματικότητα για κάποιον: να θέλει. [...]

Όλοι έχουμε μέσα μας έναν τέτοιο ήρωα που κοιμάται. Το μόνο που έχει να κάνει κανείς είναι να ξεκινήσει τη δική του επανάσταση μέσα του, να αρχίσει να αγωνίζεται για την ελευθερία του, να ζει πραγματικά, να ξυπνήσει τον κοιμισμένο του ήρωα και να τον ελευθερώσει από τον λήθαργο του, φωνάζοντας δυνατά: «ΘΕΛΩ!»

- A3.** Υπόθεσε ότι εκφωνείς μία ομιλία στο σχολείο σου προς τους συμμαθητές σου για τον εθελοντισμό και τονίζεις την αξία του στην εποχή μας, προτείνοντας εθελοντικές δράσεις που μπορείτε να αναλάβετε ως μαθητές. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου και από την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912-1991)

Φωνές

Το ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου είναι δημοσιευμένο στο βιβλίο με τίτλο Τα ποιήματα, τόμος τρίτος, εκδ. Τρία Φύλλα, Αθήνα: 1991.

Φτάνουνε κάποτε κάποιες φωνές
που νομίζει κανείς πως έχουνε χέρια
και χαϊδεύουνε την ψυχή. Περνούν
μες στο σώμα, το διατρέχουν ολόκληρο,
κατεβαίνουν τις σκάλες της καρδιάς σου
σαν άγγελοι, κυνηγούν, αποδιώχνουν
τα παρείσαχτα σύννεφα, σβήνουν
με σπόγγους χρυσούς
τις σκιές.

Σηκώνουν το πνεύμα
όπως ένα στεφάνι πρωτομαγιάς που έχει
πέσει απ' τ' ανώφλι της πόρτας
και το βάζουν στη θέση του.

- B3.** Ποια χαρακτηριστικά έχουν οι «Φωνές», σύμφωνα με το ποίημα και τι προσφέρουν; Ποια κατηγορία ανθρώπων συμβολίζουν οι «Φωνές»; (150 λέξεις)

51. ΘΕΜΑ 28246

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έφηβοι και διατροφή: Μια κοινωνικό-πολιτισμική προσέγγιση

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο έχει δημοσιευθεί από την Καλυψώ Τόττη, συμβουλευτική ψυχολόγο, -στις 10 Ιουνίου 2014 στον ιστότοπο <https://diatrofi-ygeia.gr> και αναφέρεται στις διατροφικές συνήθειες των εφήβων.

Κατά τη διάρκεια της εφηβείας συμβαίνουν μεγάλες σωματικές αλλαγές που προκαλούν ποικίλες συναισθηματικές αντιδράσεις στο άτομο, όπως άγχος, ανασφάλεια, ευαισθησία στα σχόλια των άλλων, αμηχανία, περιέργεια, θαυμασμό και άλλα. Πρόκειται για ένα σοκ για τον έφηβο, ο οποίος καλείται να το διαχειριστεί, με την βοήθεια των γονέων ή ανθρώπων που εμπιστεύεται από τον κύκλο του.[...]

Είναι φυσιολογικό να ασχολείται ο έφηβος με το σώμα του, καθώς συνδέεται και με την κοινωνική του ταυτότητα, δηλαδή με ερωτήματα του τύπου «είμαι αρεστός, πως φαίνομαι στους άλλους, αρέσω;». Από την άλλη,

ο έφηβος είναι πιο ευαίσθητος στα μηνύματα που έρχονται από τους συνομηλίκους του, τα ΜΜΕ και τα περιοδικά, απ' ότι ένας ενήλικος, και υποκύπτει συχνότερα στην επίδραση αυτών, για να είναι αρεστός. Σε κάθε περίπτωση οι έφηβοι λειτουργούν περισσότερο παρορμητικά και συναισθηματικά— παρά ορθολογιστικά—και πειραματίζονται με ό,τι τους ενδιαφέρει ή συμβαίνει γύρω τους. Είναι η προσπάθεια ανεξαρτητοποίησης από τους γονείς τους και ταυτόχρονα η ανάγκη ενσωμάτωσης σε έναν κύκλο, στον οποίο συναντούν άτομα με παρόμοια ή κοινά χαρακτηριστικά (ντύσιμο, εμφάνιση, ενδιαφέροντα, γνώσεις).[...]

Η ανησυχία προκαλείται, όταν οι έφηβοι επιθυμούν να ελέγξουν το βάρος του σώματός τους και κινδυνεύουν να αποκτήσουν μη φυσιολογικές διατροφικές συνήθειες ή και να αναπτύξουν διατροφικά προβλήματα. Τα κορίτσια θέλουν να είναι αδύνατα και τα αγόρια πιο μυώδη, ως καθρέφτισμα στις σύγχρονες τάσεις του γυναικείου και ανδρικού προτύπου αντίστοιχα. Ως αποτέλεσμα υιοθετούν διαστρεβλωμένη αντίληψη για το σώμα τους και το αξιολογούν αρνητικά, αντίθετα με την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να προχωρούν σε ακραίες λύσεις. Μπορείτε να φανταστείτε την ψυχολογία του έφηβου σαν ένα μεγεθυντικό φακό, με τον οποίο τα προσλαμβανόμενα κοινωνικά μηνύματα— σχετικά με το φαγητό, τη μόδα, το σώμα, και τη γυμναστική—αποκτούν μεγαλύτερη σημασία και διάσταση στο μυαλό του και διαιωνίζονται μέσα από τις συζητήσεις με τους συνομηλίκους, τα ΜΜΕ και τα περιοδικά με κάθε είδους παραπληροφόρηση.

Οι έφηβοι ,επειδή είναι πιο ευαίσθητοι στα κοινωνικά μηνύματα, είναι άρα ίσως τα μεγαλύτερα θύματα του «κακού» εκσυγχρονισμού (πιστή και κακή αντιγραφή ξένων προτύπων, συνηθειών και συμπεριφορών) μέσα στον οποίο συμπεριλαμβάνεται και η διατροφή και η σχέση μας με αυτή.

Είναι σημαντικό, λοιπόν, να διαμορφώσουμε άτομα και νέους που υιοθετούν υγιείς διατροφικές συμπεριφορές μέσα σε ένα πλαίσιο, όπου το σώμα και οι αλλαγές που συμβαίνουν σε αυτό, μεταφράζονται ως ένα γεγονός φυσιολογικό και όχι ως αποκλίνουσες μορφές αρνητικών προτύπων και στερεοτύπων.

A3. Λαμβάνεις μέρος σε μια διαδικτυακή συζήτηση με μαθητές/-τριες από διάφορα σχολεία της χώρας στην οποία κάποιοι/ες υποστηρίζουν ότι η εφηβεία είναι μια περίοδος αλλαγών που οδηγεί σε διατροφικές ακρότητες. Αποφασίζεις λοιπόν να συντάξεις κείμενο έκτασης 200- 250 λέξεων για το θέμα εστιάζοντας στον βαθμό που τα πρότυπα τα οποία προβάλλονται από τα ΜΜΕ επηρεάζουν τη διατροφική συμπεριφορά των εφήβων.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ (1867 – 1951)

Το ψωμί (απόσπασμα)

Στον τόμο: Ο Μινώταυρος, έκδοση «Γραμμάτων Αλεξανδρείας», 1925

Το μεγάλο σάστισμα, η μεγάλη τρεμούλα τής είχαν περάσει. Και πιο ψυχρά τώρα, καθώς περπατούσε μηχανικά, συλλογιζόταν σε τι συμφορά την έριχνε η άρνηση του κουμπάρου κι' η άργητα του μπάρμπα...

Ούτε ο ένας τής έφταιγε, ούτε ο άλλος, ούτε κανείς. Κι' όμως μαζί με τη λύπη της, αισθανόταν τώρα κ' ένα θυμό. Ένα μεγάλο θυμό, μια λύσσα, που γύρευε να ξεθυμάνει. Και στην ταραγμένη της σκέψη, ξεχνώντας ακόμα και το γιο της τον προκομμένο, τάβαλε... με το ψωμί.

«Ωχ! αδερφέ! συλλογιζόταν. Ούλα για τούτο το ψωμί! Μόχτος, κόπος, πόνος, αγώνας, για το ψωμί! Όβολα για το ψωμί! Οχτρίες, φιλίες, κουμπαρίες, για το ψωμί! Ανακατώματα, σούσουρα, καυγάδες, φονικά, για το ψωμί! Κι' ατιμίες ακόμα, για το ψωμί... Να, κι' εγώ η ίδια τώρα, αν ήμουν πηλιό νια, ποίος το ξέρει τι θα κανα για το

ψωμί... ποίος το ξέρει!... Ο Διάολος, καλέ, θα φώτισε τον Αδάμ να το κάμει! Τι το θελε; Δεν άφηνε καλύτερα να τρώμε το σταράκι ωμό και φρέσκο σαν το γάλα, όπως τρώμε και την πιτσούνα του καλαμποκιού;...

Όχι, λέει, ναν το ξεράνεις! ναν το αλέσεις, ναν το ζυμώνεις! ναν το ψήσεις! να γένεις φούρναρης! Και πάλε, μήπως, μπορούν ούλοι να γενούνε φουρναρέοι; Πέντε-δέκα μοναχά, κι' ούλοι οι άλλοι κρεμασμένοι από δαύτους! Κι' εγώ σήμερα να πηγαίνω στο φούρνο, ναν τότε βλέπω γιομάτο καρβέλια, να πεινάνε στο σπίτι τα παιδιά μου και να γυρίζω με αδειανά χέρια!... Α, δεν είναι πράμα του Θεού το ψωμί!... Είναι του Διαόλου!

Ποτές δε θα ησυχάσει ο κόσμος, αν δεν πάψει να κάνει ψωμί! Πόσ' άλλα πράματα δε μας έδωκε ο Θεός να τρώμε! Και το στάρι βέβαια. Μα δε μας είπε ναν το κάνουμε αλεύρι και πίτουρο και να χουμε μαύρο ψωμί για τους φτωχούς, άσπρο για τους μέτριους, παντεσπάνι για τους πλούσιους, κι' αέρα φρέσκο για όσους δεν έχουνε φαρδίνοι;!... Να χαθεί το παλιό-ψωμο! το πράμα του Διαόλου!»

Σ' αυτή τη βλαστήμια είχε σταματήσει η σκέψη της, όταν, καθώς περνούσε από ένα πεζοδρόμιο σ' άλλο της Στράτας-Μαρίνας, είδ' εκεί χάμου, στο κοκκινόχωμα του δρόμου στον ήλιο, ένα κομματάκι ψωμί. Ήταν ψίχα με λίγη πέτσα. Αποφασούδι κανενός χορτασμένου, ίσως και σκύλου... Δε φαινόταν ούτε πολύ ξερό ούτε πατημένο. Και τα μερμήγια, ένα πλήθος, το χαν περιζωσμένο, και το τρώγανε.

- Α!...

Η Νικολέττα η Καλούνενα στάθηκε, έσκυψε, το σήκωσε, το τίναξε, το φύσηξε, το φίλησε ευλαβικά, το έφερε στο μέτωπό της, έκαμε το σταυρό της και το απίθωσε εκεί στο πεζούλι μιας παρεθύρας, για να μην το πατούνε...

Ψωμί πεταμένο! Τι αμαρτία!

«Θε μου και συχώρεσέ με! είπε μέσα της. Ξαστόχησα πως είναι το Σώμα του Χριστού, η Αγία Κοινωνία, Μεταλάβωμα και το Μυστήριό σου!... Συχώρεσέ με που βλαστήμησα. Δεν είναι του Διαόλου. Είναι δικό σου! Εσύ Θε μου, εφώτισες τον άνθρωπο να το φτιάνει. Είναι καλό κ' ευλοημένο! Ψωμί ψωμάκι το λένε...»

Όλος της ο θυμός είχε γυρίσει σε μια κατάνυξη που της ανέβαζε δάκρυα... Όλο της το μίσος είχε διαδεχθεί μια επιείκεια για τους ανθρώπους, που την αδικούσαν -και πρώτα-πρώτα το γιο της τον προκομμένο- και μια τρυφερότη για τ' ανήλικα, τ' αθώα, που την περίμεναν τώρα ήσυχα στο σπίτι να τους πάει ψωμί, -ψωμί καλό κ' ευλοημένο, ψωμί- ψωμάκι, πράμα του Θεού...

B3. Να ερμηνεύσεις τη στάση της ηρωίδας για τις δύο αντιτιθέμενες μεταξύ τους απόψεις που υιοθετεί σχετικά με το ψωμί. Με ποια από τις δύο απόψεις συμφωνείς ή διαφωνείς και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

52. ΘΕΜΑ 30038

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παρέα

Διασκευασμένα αποσπάσματα του κειμένου του Παύλου Μεθενίτη που δημοσιεύθηκε στις 3.5.2020 στον ιστότοπο: https://www.efsyn.gr/nisides/241603_parea.

Η παρατεταμένη καραντίνα, η απομόνωση, επηρέασε καταλυτικά τις ανθρώπινες σχέσεις. Το μέτρο ασφαλείας της κοινωνικής αποστασιοποίησης (social distancing), που κρίθηκε απαραίτητο για την αναχαίτιση της

διάδοσης του κορονοϊού, διέλυσε τις συντροφίες, τις παρέες των ανθρώπων. Κλειστήκαμε όλοι στα σπίτια μας αναγκαστικά, για να σώσουμε τη ζωή μας, αλλά χάσαμε την ανθρωπιά μας, υπό την έννοια της κοινωνικότητας, της συναναστροφής, ως ιδιάζον στοιχείο της ανθρώπινης υπόστασης.

Το χειρότερο είναι πως μετά από τόσο καιρό αποκοπής από τους αγαπημένους μας φίλους σιγά σιγά μάθαμε, συνηθίσαμε στη μοναξιά μας, υποκαθιστώντας τη φυσική επαφή με την ψηφιακή της προσομοίωση. Οι χώροι της παρέας, τα σπίτια και τα καφενεία, τα μπαρ και τα εστιατόρια, τα πάρκα κι οι πλατείες, συρρικνώθηκαν στις διαστάσεις μιας οθόνης, οι χειραψίες κατάντησαν λάικ, ενώ η σωματική έκφραση των ανθρώπων συναισθημάτων, οι αγκαλιές, τα φιλιά, ακόμα και οι χαϊδευτικές σφαιλιάριτσες υποβαθμίστηκαν σε ανώδυνες, μικροσκοπικές ψηφιακές καρδούλες και θλιμμένες ή εύθυμες φατσούλες, αυτά τα ελαφρώς γελοία «εμότζι» (emoji), τα ιδεογράμματα της κοινωνικής δικτύωσης, που κωδικοποιούν τον πλούτο των ανθρώπινων διαθέσεων σε ασφυκτικά καλούπια.

Όμως, η ίδια η ουσία της παρέας, της συντροφιάς, είναι η φυσική συνύπαρξη, η αλληλεπίδραση ζωντανών, πραγματικών ανθρώπων, σε έναν ρεαλιστικό φυσικό χώρο, χωρίς καμία μεσολάβηση. Είναι ενδιαφέρουσα η ετυμολογία της λέξης «παρέα». Σύμφωνα με το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, παράγεται από τον ισπανοεβραϊκό όρο «parea», που προκύπτει από την «pareja», την ισπανική λέξη για το ανδρόγυνο, από το επίθετο «parejo», που σημαίνει «όμοιος». «Όμοιος ομοίω αεί πελάζει»,¹⁷ έλεγε ο Πλάτωνας στο «Συμπόσιο».

Παρέα, λοιπόν, είναι η συντροφιά, η συναναστροφή, είναι επίσης και το πρόσωπο με το οποίο συναναστρέφóμαστε: «πάρε την παρέα σου κι έλα», λέμε. Στον πληθυντικό, οι παρέες αναφέρονται γενικά στους ανθρώπους με τους οποίους επικοινωνούμε τακτικά, που περνάμε αρκετό χρόνο μαζί τους. Όμως, θέλει προσοχή εδώ, γιατί, όπως λέει κάθε γονιός στο παιδί του από καταβολής ανθρωπότητας: «Πρόσεχε μη σε καταστρέψουν οι κακές παρέες»... Τα υποκοριστικά «παρεϊτσα» και «παρεούλα» είναι γενικώς δόκιμα,¹⁸ καθώς δείχνουν μια τρυφερότητα, αλλά το «παρεάκι» είναι ένας νεολογισμός που δύσκολα εντάσσεται στο λεξιλόγιο των μεγαλύτερων.

Παιδικές φιλίες και κοινωνικές συναναστροφές, εγκάρδιες συναθροίσεις και συγκινητικές συνευρέσεις, γλέντια, τραπεζώματα και επικήδειες μακαρίες,¹⁹ εύθυμα ανταμώματα και οργισμένες μαζώξεις: σε πολλούς ανθρώπους, αυτό που κυρίως τους έχει στερήσει η καραντίνα είναι η ελευθεροκοινωνία με τις παρέες τους.

A3. Στο κείμενο παρουσιάζονται οι αλλαγές στις συναναστροφές που επέφερε η πανδημία. Στο ημερολόγιό σου γράψε τις προτάσεις σου για την επιστροφή στη «νέα κανονικότητα» των διά ζώσης συναναστροφών. Τι θα πρέπει, κατά τη γνώμη σου, να κρατήσουμε από την περίοδο της καραντίνας στο θέμα των μεταξύ μας σχέσεων; Η ημερολογιακή σου εγγραφή θα έχει έκταση 200-250 λέξεων.

¹⁷ Ο όμοιος πλησιάζει, συναναστρέφεται πάντοτε τον όμοιό του.

¹⁸ αναγνωρισμένης γλωσσικής χρήσης

¹⁹ γεύματα ή δείπνα που προσφέρονται από τους συγγενείς του νεκρού μετά την κηδεία

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ας κρατήσουν οι χοροί

Το τραγούδι του Διονύση Σαββόπουλου (αποσπάσματα) ανήκει στο άλμπουμ Τραπεζάκια έξω (1983) και αντλήθηκε από την ιστοσελίδα:

<https://www.flashlyrics.com/lyrics/διονύσης-σαββόπουλος/ας-κρατήσουν-οι-χοροί-01>

Ας κρατήσουν οι χοροί
και θα βρούμε αλλιώτικα
στέκια επαρχιώτικα βρε
ώσπου η σύναξις αυτή
σαν χωριό αυτόνομο να ξεδιπλωθεί

Μέχρι τα ουράνια σώματα
με πομπούς και με κεραίες
φτιάχνουν οι Έλληνες κυκλώματα
κι ιστορία οι παρέες

Κάνει ο Γιώργος την αρχή
είμαστε δεν είμαστε
τίποτα δεν είμαστε βρε
κι ο Γιαννάκης τραγουδεί
άμα είναι όλα άγραφα κάτι θα βγει

Και στις νύχτας το λαμπάδιασμα
να κι ο Άλκης ο μικρός μας
για να σμίξει παλιές
κι αναμμένες τροχιές
με το ροκ του μέλλοντός μας

Ο ουρανός είναι φωτιές
ανεμομαζώματα
σπίθες και κυκλώματα βρε
και παρέες λαμπερές
το καθρέφτισμά τους στις ακρογιαλιές [...]

Να κι ο Μπάμπης που έχει πει
κι η Λυδία ντρέπεται
που όλο εκείνη βλέπετε βρε

κι ο Αχιλλέας με τη Ζωή
μπρος στην Πολαρόιντ²⁰ κοιτούν γελαστοί

Τότε η Έλενα η χορεύτρια
σκύβει στη μεριά του Τάσου
και με μάτια κλειστά
τραγουδούν αγκαλιά
Εθνική Ελλάδος γεια σου [...]

Να μας έχει ο Θεός γερούς
πάντα ν' ανταμώνουμε
και να ξεφαντώνουμε βρε
με χορούς κυκλωτικούς
κι άλλο τόσο ελεύθερους σαν ποταμούς

Και στις νύχτας το λαμπάδιασμα
να πυκνώνει ο δεσμός μας
και να σμίγει παλιές κι αναμμένες τροχιές
με το ροκ του μέλλοντός μας.

- B3.** Στο τραγούδι παρουσιάζεται η φυσιογνωμία της παρέας των νέων Ελλήνων στις δεκαετίες του 1970 και του 1980. Ποια στοιχεία την συνθέτουν; Οι σημερινές παρέες των νέων στην Ελλάδα πόσο μοιάζουν με και σε τι διαφέρουν από αυτές του τραγουδιού; Πού αποδίδεις τις ομοιότητες και τις διαφορές; Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

53. ΘΕΜΑ 30077

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εξωτερικά και εσωτερικά κίνητρα δράσης

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Rutger Bregman, *Ανθρωπότητα*. Μια απροσδόκητα αισιόδοξη ιστορία, Κλειδάριθμος, 2020.

[...] Ο Έντουαρντ Ντέτσι. ήταν ένας νεαρός ψυχολόγος που έκανε το διδακτορικό του σε μια εποχή που ο κλάδος ήταν υπόδουλος του συμπεριφορισμού²¹. Αυτή η θεωρία υποστήριζε- όπως του Φρέντερικ Τέιλορ- ότι αυτό που είναι αρκετά ισχυρό ώστε να μας ωθήσει στη δράση, είναι η υπόσχεση μιας ανταμοιβής ή ο φόβος της τιμωρίας. Ωστόσο, ο Ντέτσι είχε τη βασανιστική αίσθηση ότι αυτή η θεωρία δεν έβγαζε νόημα. Εντέλει οι άνθρωποι κάνουν κάθε λογής πράγματα που δεν ταιριάζουν με την άποψη του συμπεριφορισμού. Όπως το να αναρριχώνται σε

²⁰ τύπος φωτογραφικής μηχανής που παράγει τη φωτογραφία κατευθείαν, χωρίς τη μεσολάβηση αρνητικής πλάκας

²¹ Ο συμπεριφορισμός είναι ένα από τα κύρια ρεύματα της ψυχολογίας, που μελετά το φάσμα της δημόσιας και ιδιωτικής δραστηριότητας των ατόμων, βάσει επιστημονικών αρχών.

βουνά (δύσκολο!), να γίνονται εθελοντές (μη αμειβόμενο!) και να κάνουν μωρά (ζόρικο!). Στην πραγματικότητα είμαστε διαρκώς απασχολημένοι με τη θέλησή μας σε δραστηριότητες που δεν θα αποφέρουν ούτε δεκάρα και είναι εξαντλητικές. Γιατί;

[...] «Τα λεφτά» εξήγησε ο Ντέτσι «μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την εξασθένηση των εγγενών κινήτρων που ωθούν κάποιον σε μια δραστηριότητα». Αυτή η υπόθεση ήταν τόσο επαναστατική που οι οικονομολόγοι την απέρριψαν χωρίς δεύτερη σκέψη. [...] Εξίσου περιφρονητικοί απέναντι στον Έντουαρντ Ντέτσι και τις ιδέες του ήταν και οι ψυχολόγοι. «Ήμασταν έξω από το κυρίαρχο ρεύμα» είπε ο συνάδελφός του ερευνητής και κοντινότερός του φίλος, Ρίτσαρντ Ράιαν. «Η ιδέα ότι οι ανταμοιβές μερικές φορές υπονόμευαν τα κίνητρα, αποτελούσε ανάθεμα για τους συμπεριφοριστές».

[...] Πριν από μερικά χρόνια, ερευνητές στο Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης ανέλυσαν 51 μελέτες πάνω στα αποτελέσματα των οικονομικών κινήτρων στο χώρο εργασίας. Βρήκαν «συντριπτικά στοιχεία» ότι τα μπόνους μπορεί να αμβλύνουν τα εγγενή κίνητρα και την ηθική πυξίδα των υπαλλήλων. Και, σαν μην έφτανε αυτό, ανακάλυψαν επίσης ότι τα μπόνους και οι στόχοι μπορεί να διαβρώσουν τη δημιουργικότητα. Τα εξωγενή κίνητρα γενικά ενισχύουν μόνο αυτό που ανταμείβουν. [...] Πλήρωνε με τη χειρουργική επέμβαση και θα πάρεις περισσότερες επεμβάσεις.

[...] Είναι λοιπόν τα μπόνους σκέτη σπατάλη χρημάτων; Όχι ολότελα. Έρευνα από τον συμπεριφορικό οικονομολόγο Νταν Αριέλι έχει δείξει ότι τα μπόνους μπορεί να είναι αποτελεσματικά, όταν οι εργασίες είναι απλές και επαναλαμβανόμενες, όπως εκείνες που χρονομέτρησε ο Φρέντερικ Τέιλορ στις γραμμές παραγωγής. Ακριβώς το είδος εργασιών, τις οποίες οι σύγχρονες οικονομίες αναθέτουν όλο και περισσότερο σε ρομπότ, και τα ρομπότ δεν έχουν ανάγκη από εγγενή κίνητρα.

Όμως εμείς οι άνθρωποι δεν μπορούμε να κάνουμε χωρίς αυτά.

Ατυχώς τα μαθήματα του Έντουαρντ Ντέτσι δεν πέρασαν αρκετά στην καθημερινή πρακτική. Πολύ συχνά οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται ακόμη σαν ρομπότ. Στο εργοστάσιο. Στο γραφείο. Στο σχολείο. Στο νοσοκομείο. Στις κοινωνικές υπηρεσίες.

Ξανά και ξανά, υποθέτουμε ότι οι άλλοι νοιάζονται μόνο για τον εαυτό τους, ότι, εκτός κι αν υπάρχει μια πιθανή ανταμοιβή, οι άνθρωποι προτιμούν να τεμπελιάζουν. Μια βρετανική μελέτη διαπίστωσε πρόσφατα ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού (74%) ταυτίζεται περισσότερο με αξίες όπως η εξυπηρετικότητα, η ειλικρίνεια και η δικαιοσύνη, παρά με τον πλούτο, το κύρος και τη δύναμη. Όμως περίπου εξίσου μεγάλο ποσοστό (78%) πιστεύει ότι οι άλλοι είναι περισσότερο ιδιοτελείς απ' όσο είναι στην πραγματικότητα.

A3. Συμμετέχεις σε μια νεανική ιστοσελίδα γενικότερου προβληματισμού. Στις πρόσφατες αναρτήσεις της η «συζήτηση» αφορά την ιδιοτέλεια ή την ανιδιοτέλεια της δράσης των ανθρώπων και αποφασίζεις να εκθέσεις την άποψή σου επ' αυτού του θέματος, αξιοποιώντας υλικό από το κείμενο αναφοράς (200-250 λέξεις).

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ (1907-1985)

[Προτιμήσεις]

Το γλωσσάριο των ανθέων του Νίκου Εγγονόπουλου ανήκει στη συλλογή Έλευσις (1948) [πηγή: Νίκος Εγγονόπουλος, Ποιήματα Β', Ίκαρος, Αθήνα 1985, σ. 140-141]

την ποίησιν ή την δόξα;
 την ποίηση
 το βαλάντιο²² ή τη ζωή;
 τη ζωή
 Χριστόν ή Βαραββάν;
 Χριστόν
 την Γαλάτεια ή μια καλύβην²³;
 την Γαλάτεια
 την Τέχνη ή τον θάνατο;
 την Τέχνη
 τον πόλεμο ή την ειρήνη;
 την ειρήνη
 την Ηρώ ή τον Λέανδρο²⁴;
 την Ηρώ
 την σάρκα ή τα οστά;
 την σάρκα
 τη γυναίκα ή τον άνδρα;
 τη γυναίκα
 το σχέδιον ή το χρώμα;
 το χρώμα
 την αγάπη ή την αδιαφορία;
 την αγάπη
 [...]

νυν ή αεί;

αεί

αυτόν ή άλλον;

αυτόν

εσένα ή άλλον;

εσένα

²² Κυριολεκτικά: μικρό σακουλάκι για χρήματα, πουγκί, πορτοφόλι, μεταφορικά: η αγοραστική ικανότητα κάποιου, γενικότερα η οικονομική του δυνατότητα

²³ Η φράση «την Γαλάτεια και μίαν καλύβην/καλύβαν» είναι του Σπυρίδωνος Βασιλειάδη από την τραγωδία του *Γαλάτεια* που είχε μεγάλη επιτυχία στον καιρό της. Φέρεται να αποδίδεται στο Νίκο Καζαντζάκη εξαιτίας του έρωτά του για την πρώτη του γυναίκα Γαλάτεια. Η φράση αυτή δείχνει τον απόλυτο έρωτα, όταν κάποιος αρνείται τα πλούτη, και του αρκεί να βρίσκεται με το αγαπημένο του πρόσωπο. Ο Νίκος Εγγονόπουλος αντικατέστησε τη σύζευξη *και* με τη διάζευξη *ή*.

²⁴ Η αναφορά εδώ γίνεται στο έμμετρο μυθιστόρημα *Ηρώ και Λέανδρος*. Η Ηρώ και ο Λέανδρος ήταν δύο νέοι που ερωτεύτηκαν και παντρεύτηκαν κρυφά, αλλά τους χώρισε ο θάνατος. Όταν ο Λέανδρος πνίγηκε, η Ηρώ τον ακολούθησε στο θάνατο. Λέγεται ότι ενέπνευσε το έργο «Ρωμαίος και Ιουλιέτα» του Σαίξπηρ.

το άλφα ή το ω μέγα;
 το άλφα
 την εκκίνηση ή την άφιξη;
 την εκκίνηση
 την χαράν ή την λύπην;
 την χαρά
 την λύπη ή την ανίαν;
 την λύπη
 τον άνθρωπο ή τον πόθο;
 τον πόθο
 τον πόλεμο ή την ειρήνη;
 την ειρήνη
 ν' αγαπιέσαι ή ν' αγαπάς;
 ν' αγαπώ

B3. Αξιοποιώντας δεδομένα και πληροφορίες που σου δίνονται στο ποιητικό κείμενο, να αναγνωρίσεις τις αξίες που προβάλλονται σ' αυτό. Σε βρίσκει σύμφωνο/η μια τέτοια ερωτηματοκεντρική στάση ζωής, που καταλήγει σε ανιδιοτελείς και ανθρωπιστικές απαντήσεις; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε κείμενο 100-150 λέξεων αξιοποιώντας, ενδεχομένως, προσωπικά βιώματα και εμπειρίες.

54. ΘΕΜΑ 31288

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ με γονίδια ... σκόρου

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύθηκε στο tonima.gr στις 24 Νοεμβρίου 2008 και υπογράφεται από τον Σταμάτη Ν. Αλαχιώτη, καθηγητή Γενετικής και πρώην πρύτανη του Πανεπιστημίου Πατρών.

Μια κατευθυνόμενα μεταλλαγμένη οικονομική παγκοσμιοποίηση θεριεύει σε έναν κόσμο γεμάτο «δημοκρατίες»! Μια κατάσταση που γίνεται αργά ή γρήγορα συνήθεια. Η συνήθεια είναι μια δεύτερη φύση και, χωρίς να το πολυκαταλαβαίνουμε, μερικές φορές συνηθίζουμε σε πράγματα που μας επιβάλλονται, όπως αυτά που μας σερβίρουν εκείνοι οι οποίοι σχεδιάζουν τον κόσμο, τη ζωή μας δηλαδή, την οποία «μεταλλάσσουν» πολύπλευρα με πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές «μεταλλάξεις». Το αποτέλεσμα είναι το «βιβλίο» της ανθρωπότητας να γίνεται κάθε χρόνο όλο και πιο συγκεχυμένο.

Άλλωστε οι προσπάθειες των ενδιαφερομένων είναι πολυποίκιλες και δύσκολα θα τους ξεφύγουμε. Μόνο η γενετικά τροποποιημένη σόγια χρησιμοποιείται ως συστατικό χιλιάδων προϊόντων. Ιστορία θα είναι σε λίγο και οι τροποποιήσεις λ.χ. ντομάτας με γονίδια σκορπιού ή ψαριού, βαμβακιού και καλαμποκιού με γονίδια σκόρου, ρυζιού με γονίδια βακτηρίου ή ανθρώπου, καπνών με γονίδια ποντικού, σπαραγγιών με γονίδια αρουραίου, ψαριού με γονίδια ανθρώπου, κοτόπουλων με γονίδια μοσχαριού. Θα πείτε πάλι ότι θα έχουμε συνηθίσει!

Αλλά το ενδιαφέρον βέβαια των «αγωνιστών» κατά της πείνας εκτείνεται και στην αισθητική μας ικανοποίηση! Π.χ., στα σχέδιά τους είναι η δημιουργία τροποποιημένων ελάτων, με απόλυτη συμμετρία για

χριστουγεννιάτικα δέντρα. Και μέσα στη σύγχυση μας ίσως πολλοί τρέξουμε να επιβραβεύσουμε τέτοιες «άκομψες» παρεμβάσεις στη φύση. Διότι αυτή δεν θα είναι η τελευταία. Θα ακολουθήσουν αφάνταστες κακοποιήσεις της φυσικής ομορφιάς. Εμφύτευσαν ήδη γονίδια πυγολαμπίδας που την κάνουν να λαμπυρίζει τη νύχτα σε φυτά καπνού που «αυτοφωτίζονται». Γιατί όχι και στο τροποποιημένο έλατο; Γιατί όχι και στα χείλη λ.χ. ή οπουδήποτε αλλού κάποιου σχετικού θιασώτη ή εκκεντρικού για να περάσει μια νέα μόδα και ένα νέο ήθος;

Από αυτή όμως την «υψηλή» τεχνολογικά σκόπευση δεν βλέπουν οι κερδοσκόποι της διατροφής τα ταπεινά της καθημερινότητας. Κάθε λίγο και λιγάκι άναυδοι ακούμε για διατροφικούς εφιάλτες οι οποίοι προδίδουν εκείνους που προωθούν αλλοιωμένα ή ληγμένα τρόφιμα, όπως κρέμες ή γιαούρτια με μούχλες, ζυμαρικά με «κρέας» σκουλήκια, ψωμί με πίσσα, βιολογικά προϊόντα ψεύτικα στις λαϊκές και στα ειδικά καταστήματα και πολλά άλλα με το περιτύλιγμα της δήθεν γνησιότητας και του όζοντος περιεχομένου τους. Και μέσα σε αυτό το καμίνι της άκρατης αγοράς ο κόσμος μας γέμισε όχι μόνο με συγκεχυμένες συνήθειες αλλά και με μεταλλαγμένες αξίες.

Σε αυτόν τον κόσμο λέμε όχι. Δεν λένε όμως και οι φτωχοί λαοί διότι παραπλανούνται από τους κερδοσκόπους που πατούν πάνω στο καλοδιατηρημένο έλλειμμα παιδείας. Ινδοί και Ταϊλανδοί προτιμούν σε πολύ μεγάλα ποσοστά να προχωρήσει η έρευνα προς την κατεύθυνση της ενισχυτικής ιατρικής, για την ενίσχυση φυσικών χαρακτηριστικών, παρά για την αντιμετώπιση ασθενειών.

Από μια ενδιαφέρουσα μελέτη που έγινε επίσης στην Πάτρα από τον κοινωνικό τομέα του δήμου με την ευθύνη του δραστήριου προέδρου του κ. Χασμάν βρέθηκε ότι έχει ήδη εγκαθιδρυθεί ένας υψηλός βαθμός εξοικείωσης των καταναλωτών με τα μεταλλαγμένα προϊόντα, ο οποίος συναρτάται αντιστρόφως ανάλογα με το εκπαιδευτικό (μορφωτικό) επίπεδο, το εισόδημα, τις γνώσεις τους για τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους και τις καταναλωτικές ενόσεις. Μια αναμενόμενη άλλωστε κοινωνική συμπεριφορά, γενικότερης αναμφίβολα εμβέλειας, προς ένα νεοτεχνολογικό νεωτερισμό που επιβάλλει την εγρήγορση για την αντιμετώπιση της γιγάντωσης όχι μόνο των μεταλλαγμένων προϊόντων αλλά και του μεταλλαγμένου κόσμου μας γενικότερα.

Είναι λοιπόν ευκαιρία μαζί με τις άδολες ευχές που μοιράσαμε στις γιορτές να υπάρξουν και στέρεες αποφάσεις, οι οποίες θα διασφαλίζουν την ενεργοποίησή μας για την ανάδειξη της αντίστασης ως υπέρτατης αξίας διεκδίκησης ενός καλύτερου κόσμου, με ποιότητα και δικαιοσύνη. Και μαζί με την παιδεία, ως ένα ακόμη αντίβαρο στις αυταρχικές αντιλήψεις και ιδεολογίες που τείνουν να επιβληθούν από την υπερέχουσα νεοτεχνολογική δύναμη των ισχυρών του πλανήτη. Μια πρόκληση για τον νέο χρόνο αλλά και μια ευχή που ίσως πρέπει να μας γίνει συνήθεια, καλή αυτή τη φορά.

A3. Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες (επιχειρήματα, τεκμήρια) του κειμένου σε ένα άρθρο (200 – 250 λέξεις) για την εφημερίδα του σχολείου σου να αναπτύξεις τις απόψεις σου για τη χρήση των μεταλλαγμένων προϊόντων και τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις διατροφικές συνήθειες των ανθρώπων στην εποχή μας.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ (1859 – 1943)

Η ελιά

Τραγούδια της πατρίδας μου, 1882. Πηγή: <https://www.greek-language.gr/>.

Είμαι του ήλιου η θυγατέρα
η πιο απ' όλες χαϊδευτή.
Χρόνια η αγάπη του πατέρα
σ' αυτόν τον κόσμο με κρατεί.

Όσο να πέσω νεκρωμένη,
αυτόν το μάτι μου ζητεί
είμ' η ελιά η τιμημένη.
Δεν είμ' ολόξανθη, μοσχάτη
τριανταφυλλιά ή κιτριά:

θαμπώνω της ψυχής το μάτι,
για τ' άλλα μάτια είμαι γριά.
Δε μ' έχει αηδόνι ερωμένη,
μ' αγάπησε μία θεά
είμ' η ελιά η τιμημένη.

Όπου κι αν λάχω κατοικία
δε μ' απολείπουν οι καρποί:
ώς τα βαθιά μου γηρατεία
δε βρίσκω στη δουλειά ντροπή:
μ' έχει ο Θεός ευλογημένη,

κι είμαι γεμάτη προκοπή:
είμ' η ελιά η τιμημένη.
Φρίκη, ερημιά, νερά και σκότη,
τη γη εθάψαν μια φορά:
πράσινη αυγή με φέρνει πρώτη

στο Νώε η περιστέρα:
όλης της γης είχα γραμμένη
την εμορφιά και τη χαρά:
είμ' η ελιά η τιμημένη.
Εδώ στον ίσκιο μ' αποκάτου

ήρθ' ο Χριστός ν' αναπαυθεί,
κι ακούστηκ' η γλυκιά λαλιά του
λίγο προτού να σταυρωθεί:
το δάκρυ του, δροσιά αγιασμένη,
έχει στη ρίζα μου χυθεί.

είμ' η ελιά η τιμημένη.

B3. Αξιοποιώντας στοιχεία από το ποίημα να αναλύσεις το πώς παρουσιάζεται η ελιά από το ποιητικό υποκείμενο. Θεωρείς ότι το συγκεκριμένο δέντρο ήταν άξιο ερέθισμα, για να το εγκωμιάσει ο ποιητής και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

55. ΘΕΜΑ 31293

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πας διακοπές ή κάνεις διακοπές;

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Αντώνη Καρπετόπουλου δημοσιεύτηκε στο ΒΗΜΑgazino στις 17/07/2022.

Κάπου πήρε το μάτι μου μία έρευνα (ή κάτι τέτοιο) που μας ενημέρωνε ότι ο ένας στους δύο Έλληνες εφέτος δεν θα κάνει διακοπές. Νομίζω υπήρχε στη διατύπωση ένα λάθος: το πιθανότερο είναι ότι ο ένας στους δύο Έλληνες δεν θα πάει διακοπές. Άλλο «πάω διακοπές» και άλλο «κάνω διακοπές». Το πράγμα είναι κομμάτι διαφορετικό. Θα το εξηγήσω.

«Πάω διακοπές» σημαίνει κάτι πολύ συγκεκριμένο: σημαίνει αφήνω το σπίτι μου για έναν τουριστικό προορισμό που έχω επιλέξει. «Πάω διακοπές» σημαίνει έχω ψάξει το νησί, το χωριό, το βουνό κ.τ.λ. που θα επισκεφθώ, έχω εντοπίσει ένα ξενοδοχείο, έχω υπολογίσει τι χρήματα θα χαλάσω, έχω επιλέξει την παρέα μου κ.τ.λ. «Πάω διακοπές» σημαίνει έχω προγραμματίσει τι θα κάνω, έχω μπροστά μου συγκεκριμένες ημερομηνίες, έχω συλλέξει πληροφορίες για το μέρος που με περιμένει ή το γνωρίζω καλά γιατί το έχω επισκεφθεί και παλαιότερα και έχω περάσει καλά. «Κάνω διακοπές» είναι κάτι ολότελα διαφορετικό. Διακοπές κάνεις όταν απλώς σταματάς από τη δουλειά [...], δηλαδή χωρίς υποχρεωτικά και απαραίτητα να βρεθείς σε ξενοδοχείο ή κάμπινγκ, όταν έχεις για κάποιες ημέρες προβληματισμούς απολύτως καλοκαιρινούς του είδους τι ώρα θα πάμε για μπάνιο, πού θα πιούμε κάνα ούζο, πού θα πάμε το βράδυ κ.τ.λ. Νομίζω πως οι Έλληνες ίσως σταματήσουν να πηγαίνουν διακοπές –αποκλείεται να σταματήσουν να κάνουν διακοπές. Μάλιστα, ίσως σταματώντας να πηγαίνουν διακοπές, μάθουν να κάνουν διακοπές. Το δεύτερο μου φαινόταν πάντα πιο χρήσιμο από το πρώτο.

[...] Το πράγμα είναι απλό: ή «πας διακοπές» (και πληρώνεις για πέντε ημέρες περίπου 2.000 ευρώ, αν δεν κάνεις τρέλες και δεν ξεφύγεις) ή «κάνεις διακοπές» και γυρνάς κάποια στιγμή ηλιοκαμένος και ξεκούραστος. Και δεν λες καν πού πήγες για να μην το μάθουν κι άλλοι το χωριό του παππού για το οποίο σου μιλούσε ο πατέρας σου όταν ήσουν μικρός, αλλά εσύ δεν είχες πατήσει το πόδι σου.

Το να πας διακοπές είναι απλό. Πληρώνεις και πας. Το να κάνεις διακοπές είναι πιο σύνθετο. Για να κάνεις διακοπές θα βγεις όχι από τα συνηθισμένα σου στάνταρ, αλλά από κάθε διαδικασία, ας πούμε, αστικής καλοπέρασης. Θα ξεχάσεις για λίγο τι θα πει πολυτέλεια –ακόμα και το freddo espresso πολυτέλεια είναι. Δεν θα θεωρείς για λίγο καιρό δεδομένο ότι έχεις παντού σήμα στο κινητό. Θα θυμηθείς απολαύσεις, όπως το να διαβάζεις ένα βιβλίο στην παραλία –καλό θα σου κάνει. Δεν θα παραγγέλνεις κοκτέιλ, θα πίνεις ό,τι υπάρχει. Και δεν θα γκρινιάζεις για το σέρβις: θα νιώθεις απλά τυχερός που μπορείς να απολαμβάνεις μια γωνιά του Αιγαίου ή του

Ιονίου –με τον καιρό θα τη νιώθεις δική σου. Και απλώς θα σε νοιάζει να μην έχει μέδουσες. Και θα τις λες «τσούχτρες» όπως οι ντόπιοι. Που κάνουν διακοπές στον τόπο τους χρόνια τώρα...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A3. Με αφορμή το άρθρο του Αντώνη Καρπετόπουλου αναλαμβάνεις να γράψεις ένα δικό σου άρθρο (200-250 λέξεων), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για την αξία των διακοπών.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ (1893-1984)

Η τελευταία των 6 ½

Απόσπασμα από το διήγημα «Η τελευταία των 6 ½ (Τα δρομολόγια θ' αλλάζαν)», που ανήκει στη συλλογή Τρεις άδειες καρέκλες (1976). Βλ. Γιάννης Σκαρίμπας, Τρεις άδειες καρέκλες, επιμ. Κατερίνα Κωστίου, Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, 1998, σ. 35-36.

Καθώς το τραίνο φρενάρισε απότομα (προφανώς από – μπρος – κάποιο εμπόδιο) εγώ και η απέναντί μου βρεθήκαμε στην αγκαλιά ο ένας τ' άλλου. Ήταν σαν να (ύστερα από μακρινό χωρισμό) πολυαγαπημένοι ανταμώσαμε. Δίπλα μου κάποιου Κυρίου το «πομπέ»²⁵ κύλησε στο δάπεδο και κάποιου άλλου χωρικού του ανατράπηκαν (σαν από συγκοπή καρδιάς) δυο τράστα.²⁶ Χύθηκαν τότε καταμήκος στα πόδια μας δυο άσπρα ψωμιά κι έξι ρόιδα. Ένας διάκος ξανθός ήρθε ανάποδα.

Λοιπόν ξανακάτσαμε και ο συρμός ξανακίνησε. Μα τι το θες –τόρα 'μαστ' άλλοι... Η μικρή Κυρά καταντράπηκε κι εγώ τα 'χα χάσει. Ήταν τόσο ο αλληλοαγκαλιασμός μας σφιχτός, που μόνον ότι δεν αλληλοανασπαστήκαμ'²⁷ οι δυο μας!... Τώρα στεκόμασταν καταντροπιασμένοι κι αμήχανοι, αποφεύγοντας ο καθένας τον άλλον... Η Κυρία έσκυψε ημισή μέσ' στην τσάντα της κι εγώ κόλλησα το κούτελό μου στο τζάμι. Η μύτη μου (λίγον τι πιο του δέοντος) μου 'χε συμπιεσθεί υπό το βάρος. Ελαφριά ευωδιά κάποιου λεπτού αρώματος ένιωσα ν' αποπνέουν τα ρούχα μου. Εξεναντίας, η Κυρία θα εβρωμούσε. Δεν είχα πάψει (κρυφοκυττώντας τα νιάτα της) το άναμμα του ενός τσιγάρου πα στ' άλλο.

Στον επόμενο μικρό σταθμό αυτή κατέβηκε. «Στάθμευσις μόνον δύομισι λεπτών» τότε ακούστηκε ένας σιδηροδρομικός να γκαρίζει.

- Τι ωραίο χωριό!... κάνω εγώ απ' το παράθυρο, έχοντας κατά νου μου να μάθω.
- Ναι, είναι τ' Αντρέικα.
- Η κοπέλα, λέω, που κατέβηκε;
- Είναι η δεσποινίς Σιωπία. Ο μπαμπάς της ...

Και δεν απόσωσε, γιατί το τραίνο εβρυχήθη. Συνάμα εκινήθηκε. Τρελλός εγώ τότε σάλταρα απ' το παράθυρο στα όξω. Σιωπία!... Σιωπία!...

[...]

²⁵ ημισφαιρικό καπέλο.

²⁶ σακούλι.

²⁷ φιληθήκαμε.

- B3.** Ποια συναισθήματα προκαλεί στον αφηγητή ο αναπάντεχος εναγκαλισμός του με τη δεσποινίδα Σιωπία; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση του κειμένου; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

56. ΘΕΜΑ 31297

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Λείπει η ποίηση απ' αυτό το είδος της ζωής]

Απόσπασμα από το βιβλίο του Ι. Ν. Ξηροτύρη «Επίκαιρα Κοινωνικά Προβλήματα» (Θεσσαλονίκη: 1965).

[...] Η διόγκωση των πόλεων, αποτέλεσμα της βιομηχανικής αναπτύξεως, έχει κι αυτή τις σκιές της επάνω στη ζωή των ανθρώπων. Η ζωή στην πόλη, όσο κι αν φαίνεται εξωτερικά σαν ευκολότερη, καλύτερη, έχει κι αυτή τη σκληρότητά της, την κενότητα, την αποξένωσή της από κάποια εγκαρδιότητα. Τη διακρίνει στο βάθος μια ξηρότητα, μια στεγνότητα στις σχέσεις της και μια τυπικότητα, η οποία δεν εγγίζει το βάθος της ψυχής μας, παραμένει στα τυπικά λόγια, δηλαδή στο τίποτε, στο φτιαχτό, στο επιτηδευμένο, στο στρογγυλεμένο απλώς, στο εξωτερικό. Λείπει η ποίηση απ' αυτό το είδος της ζωής.

Ασφαλώς δεν είναι δα και άνεση και ούτε και ευχαρίστηση να μένεις στην πολυκατοικία χρόνια και να μην είσαι σε θέση να ξέρεις ποιοι άλλοι κατοικούν μαζί σου στο ίδιο σπίτι. Να μην ξέρεις ποιος γεννήθηκε προ καιρού δίπλα σου και τότε παντρεύτηκε η κοπέλα που χρόνια την έβλεπες κατά σύμπτωση μαζί σου στο ασανσέρ και υπόπτευες²⁸ απλώς πως κι αυτή μένει στο ίδιο σπίτι που κατοικείς και μένεις και συ χρόνια. Το κακό είναι τούτο: οι άνθρωποι στην πολυκατοικία χάνουν σχεδόν τα ονόματά τους: δηλαδή, μπορεί να πει κανένας, την προσωπική οντότητά τους, γιατί το όνομα, το επώνυμο, μας χωρίζει από τους άλλους, αυτό που ο καθένας στο χωριό το φέρνει υπερήφανα. Στην πόλη δε λέμε π.χ. «στο σπίτι του δείνα», παρά αντικαθιστούμε το επώνυμο με τον αριθμό. Μιλάμε για το διαμέρισμα πέντε, το διαμέρισμα επτά και λοιπά, δηλαδή στη θέση του ονόματος βάνομε τον αριθμό, κάνουμε, κι αυτό είναι κακό, κάνουμε τον άνθρωπο νούμερο. Ο σημερινός άνθρωπος των μεγάλων πόλεων είναι απαλλαγμένος από πολλούς δεσμούς, που έδεναν τον άνθρωπο προηγούμενων εποχών. Ο άνθρωπος των μεγάλων πόλεων δοκιμάζει μεγαλύτερη μοναξιά από τον άνθρωπο κάθε άλλης εποχής. Κι αυτό το φαινόμενο, εκτός που το διαπιστώνει ο καθένας υποκειμενικά, το επικυρώνουν και τα πολλά παραστρατήματα, παρά την άνοδο του επιπέδου της ζωής και το πλήθος των περιπτώσεων των διαφόρων ειδών νευρώσεων...

- A3.** Για ποιους λόγους ο συντάκτης του κειμένου καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «ο άνθρωπος των μεγάλων πόλεων δοκιμάζει μεγαλύτερη μοναξιά από τον άνθρωπο κάθε άλλης εποχής»; Πώς νομίζεις ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτό το κοινωνικό φαινόμενο; Να τοποθετηθείς ως προς τα παραπάνω ερωτήματα σε 200-250 λέξεις κατά τη διάρκεια σχετικής συζήτησης στην τάξη (προσχεδιασμένος προφορικός λόγος).

²⁸ Έχει διατηρηθεί ο όρος που χρησιμοποιείται στο πρωτότυπο.

Απόσπασμα από το διήγημα «Αποχαιρετισμός» της Γιούλης Χρονοπούλου, στο οποίο δίνεται φωνή σε μια μονοκατοικία, πριν την κατεδάφισή της. Δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό λογοτεχνικό περιοδικό «Χάρτης», τ. 42 (Ιούνιος 2022).

[...] Βλέπω παιδιά να τρέχουν στον κήπο, ν' ανεβαίνουν στη μάντρα με τις μεγάλες άσπρες πέτρες, να προσπαθούν να σκαρφαλώσουν στα κεντημένα κάγκελα. Αυτά τα κάγκελα που είναι το σήμα κατατεθέν, που έχουν πάνω τους πουλιά και λουλούδια, που έχουν μοτίβα και περικοκλάδες, που σαστίζουν τους περαστικούς και όλοι αναρωτιούνται ποιος άραγε τεχνίτης, ποιος μερακλής τα μαστόρεψε.

[...] Βλέπω τη μεγάλη βεράντα, με τις νησιώτικες καμάρες και τις γλάστρες (παλιότερα την ορτανσία και τη γαρδένια, αργότερα τα γεράνια, τα γαρύφαλλα, τις φρέζιες κι ένα σωρό άλλα λουλούδια χρωματιστά και μοσχοβολιστά), τα όμορφα έπιπλα, την κούνια, το ξεχωριστό μωσαϊκό, που σχημάτιζε διάφορα τυχαία σχήματα, ανάμεσά τους και μια ολοκάθαρη καρδιά. Ήταν το κέντρο της ζωής τους καλοκαιρινούς μήνες, με επισκέψεις και κεράσματα, με συζητήσεις, με διαρκείς καλησπέρες και συνομιλίες με τους περαστικούς. Όμορφα, ήρεμα.

Βλέπω την πλαϊνή βεράντα, τη σκιερή, μεγάλη κι αυτή, με τσιμεντένιο δάπεδο, καταφύγιο για τα παιδιά και τους φίλους τους, όποτε ήθελαν να απομονωθούν.

Βλέπω τον κήπο με τα πολλά οπωροφόρα και τα άλλα φυτά, που τα περιποιείται η μάνα. Τις δύο κατάφορτες κορομηλιές, που ταΐζουν τη γειτονιά, η μια με κόκκινα, η άλλη με κίτρινα κατάγλυκα φρούτα. Τις τρεις βερικοκιές, η μια στην πίσω αυλή, της κουζίνας, με την αγαπημένη ποικιλία της κόρης, η άλλη στην πλαϊνή βεράντα, με τα αγαπημένα του γιου, κι άλλη μια πλάι της. Βλέπω τη λεμονιά στον μπροστινό κήπο και την πανέμορφη ροδιά στον πλαϊνό, που ακόμα προσφέρει ολόγλυκα ρόδια, δίπλα στην ψηλή και ολοπράσινη δάφνη. Βλέπω το γιασεμί, που σκαρφαλώνει μέχρι την ταράτσα και σκορπίζει τη γλυκιά, καθησυχαστική μυρωδιά του, βλέπω τη συνομήλική μου μπουκαμβίλια με τα ροζ άνθη, που αγκαλιάζει την αριστερή πλευρά της μπροστινής βεράντας, ψηλώνοντας ολοένα κι ανθίζοντας ολοχρονίς.

Βλέπω το μεγάλο γραφείο και την απέραντη βιβλιοθήκη του πατέρα – κι αυτή ψήλωνε κι αναπτυσσόταν ολόχρονα και ασταμάτητα. Βλέπω και τον πατέρα πάντα να μελετάει, να γράφει και να διαβάζει, άλλοτε να ζητά ησυχία κι άλλοτε να αποζητά την κουβέντα, την παρέα, τον στοχασμό. Να διηγείται ιστορίες, να κάνει χιούμορ, να κυριαρχεί με την έντονη προσωπικότητά του.

Βλέπω το σαλόνι που φιλοξενούσε τα παιδικά, αξέχαστα πάρτι και τις βεγγέρες των μεγάλων. Το σαλόνι, που ήταν γεμάτο πίνακες ζωγραφικής, με το κινέζικο μπαρ και μια βιτρίνα γεμάτη κρυστάλλινα ποτήρια και κομψοτεχνήματα. Το σαλόνι, με το καλογουλισμένο ξύλινο πάτωμα και τον ωραίο πολυέλαιο, που είχε φιλοξενήσει τις πιο ενδιαφέρουσες συζητήσεις (πολιτικές, λογοτεχνικές, ιστορικές), αυτές που γονιμοποιούσαν τη σκέψη των παιδιών.

Βλέπω την τραπεζαρία με τα σκαλιστά έπιπλα σε σχέδια του πατέρα, με τα νόστιμα φαγητά της μητέρας και την ασίγαστη έγνοια της, με το ιστορικό πικάπ, που αντηχούσε επίμονα τραγούδια του Θεοδωράκη επί δικτατορίας.

Βλέπω τα υπνοδωμάτια με την ξεχωριστή τουαλέτα της μητέρας με τον τρίφυλλο καθρέφτη, το λαβομάνο²⁹ της γιαγιάς, τα δωμάτια των παιδιών με τα όνειρά τους, με τους φίλους τους, τους κρυφούς επισκέπτες τους και τους έρωτές τους.

Βλέπω το μεγάλο χωλ, με το μοναδικό μωσαϊκό, με φίλντισι³⁰, που έλαμπε, και με τη σόμπα που συγκέντρωνε γύρω της όλη την οικογένεια τις μέρες του χειμώνα, όταν ακόμα δεν είχε μπει το καλοριφέρ.

Βλέπω τη ζωή ν' απλώνεται και να γιγαντώνεται, ακόμα και με καυγάδες και παράπονα, αλλά κυρίως με αγάπη. [...]

B3. Η παλιά μονοκατοικία αναπολεί στιγμές από την προηγούμενη ζωή της, όταν ακόμη κατοικούσε σε αυτήν μία οικογένεια. Ποια αίσθηση αποπνέουν αυτές οι αναμνήσεις που παραθέτει; Ποια στοιχεία της ζωής που αναδεικνύονται μέσα από τις αναμνήσεις αυτές νομίζεις ότι είναι τα πιο σημαντικά για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών της οικογένειας; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με στοιχεία του κειμένου.

57. ΘΕΜΑ 31309

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καταναλωτισμός: «Αγοράζοντας λίγη ευτυχία;»

Το ακόλουθο άρθρο είναι της Ψυχολόγου- Ψυχοθεραπεύτριας Θεοδώρας-Νικολέτα Λωρίτη, δημοσιευμένο στον ιστοχώρο του «Το Περιοδικό μου», στις 30/11/2017.

Καταναλωτισμός, ένα κοινωνικό φαινόμενο που χαρακτηρίζει την τάση των ανθρώπων ν' αποκτήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα «αγαθά». Δυστυχώς, εδώ και αρκετά χρόνια οι άνθρωποι λησμόνησαν πώς είναι να αρκείσαι στα λίγα και καλά. Κι αν οι πραγματικές μας ανάγκες μπορούν να ικανοποιηθούν με πολύ λίγα προϊόντα, οι επιθυμίες μας εκπαιδεύτηκαν να μη σταματούν εκεί. Ναι! Είναι αλήθεια πως ο υπερκαταναλωτισμός κυριαρχεί στις μέρες μας, μέρες που όλα γύρω μας, μας αποκαρδιώνουν και το αύριο φαντάζει τρομακτικό.. Και εμείς; Εμείς, ψάχνοντας μια διέξοδο από αυτή την ανασφάλεια και τη ρευστότητα της εποχής, καταλήγουμε να κυνηγάμε την απόκτηση όλο και περισσότερων αγαθών, αποζητώντας ουσιαστικά μια ανάσα ευχαρίστησης και χαράς.

Ένας οικείος σε όλους μας όρος είναι αυτός του «shopping therapy». Μία φράση που δηλώνει, πως η κατανάλωση διαφόρων ειδών υλικών αγαθών, αποτελεί ένα είδος ψυχοθεραπείας για όλους, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας. Αποτελεί ένα «φάρμακο» ικανό να μας βοηθήσει να δραπετεύσουμε από αρνητικές σκέψεις, μια άσχημη ίσως μέρα, τη στενοχώρια και το άγχος. Σαν ωραίο ακούγεται και το έχουμε λίγο ως πολύ όλοι δοκιμάσει και ναι!.. Σαν να ενέχει μια αλήθεια αυτή η φράση! Υπάρχει άνθρωπος που δεν ένιωσε μια αίσθηση αναζωογόνησης, ευχαρίστησης και ικανοποίησης μετά από την αγορά νέων αγαθών; Ας το παραδεχτούμε, όχι! Όλοι μας είμαστε υλιστές σε κάποιο βαθμό -άλλοι λιγότερο, άλλοι περισσότερο. Και πιστεύουμε πως παίρνουμε μια δόση ευτυχίας, όταν αγοράζουμε πράγματα. Πιστεύουμε!... Αυτή η λέξη είναι, η λέξη κλειδί.

²⁹ Νιπτήρας· σε παλαιότερες εποχές ήταν ένα χαμηλό έπιπλο με βαθούλωμα στο οποίο τοποθετούσαν μία λεκάνη και δίπλα της μία κανάτα με νερό, για να πλύνει κάποιος το πρόσωπό του και τα χέρια του.

³⁰ Ελεφαντόδοντο, ελεφαντοστό· υλικό πολυτελείας.

«Πιστεύουμε» πως μέσα από την κατανάλωση θα μπορέσουμε να εξυψώσουμε τη χαμένη μας αυτοπεποίθηση ή να υπερνικήσουμε τη θλίψη που βιώνουμε. Κι αυτή η πίστη δεν είναι τίποτα άλλο πέρα από μια πεποίθηση, μια διαστρεβλωμένη πεποίθηση, μια απάτη που πλασάρουμε στον εαυτό μας, παρέχοντάς του μια ευχαρίστηση τόσο πρόσκαιρη, τόσο πλαστική και τόσο εύθραυστη. Μια ευχαρίστηση που σα φούσκα δεν αργεί πολύ να σπάσει, ρίχνοντάς μας με το σπάσιμό της σε ένα φαύλο κύκλο και μια αέναη μάχη να αναζητούμε ξανά και ξανά μια άλλη νέα αγορά, μια άλλη νέα «ευτυχία». Και κάπως έτσι, γεννάται μια αίσθηση ανικανοποίητου, μια αίσθηση που έρχεται σα παλίρροια να διογκώσει τη μελαγχολία σου, αφήνοντάς σε «ρέστο» για ακόμη μία φορά στο μηδέν της αναζήτησης της ευτυχίας, της χαράς και της καλής σου διάθεσης.

Θα μπορέσουμε πραγματικά να κάνουμε κάτι διαφορετικά στη ζωή μας από τη στιγμή που θα αποκτήσουμε νέα -ίσως και άχρηστα- πράγματα; Μήπως, έχουμε χάσει την ουσία; Μήπως, αυτό που δε μας ικανοποιεί είναι αυτά που έχουμε σε συναισθηματικό επίπεδο; Μήπως, τελικά, δίνοντας τόση αξία στα «κεκτημένα» αφήνουμε στο περιθώριο τις πραγματικές μας ανάγκες, τον εαυτό μας και τους ανθρώπους δίπλα μας; Με απόλυτη βεβαιότητα αυτό που θα υποστήριζα είναι πως όταν ο καταναλωτισμός γίνεται αυτοσκοπός, η ευτυχία γίνεται ουτοπία! Κι όταν το μέτρο εκλείπει, η δυστυχία ζυγώνει.

A3. Στο κείμενο παρουσιάζονται πτυχές του καταναλωτισμού που συνδέονται με τα συναισθήματα και την αυτοεκτίμηση των ανθρώπων. Σε άρθρο (250 περίπου λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα επιδιώκεις να προβληματίσεις τους αναγνώστες για τις παγίδες αυτής της σύνδεσης και να τους ενθαρρύνεις να τις αποφύγουν μέσα από συγκεκριμένους τρόπους – προτάσεις. Μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, τις ιδέες του κειμένου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

JACQUES PREVERT (1900-1977)

Για σένα αγάπη μου

Το ποίημα είναι από το «Paroles-Λόγια», σε μετάφραση Κώστα Ριτσώνη, δημοσιευμένο στον ιστοχώρο της Επιθεώρησης Ποιητικής Τέχνης poiein.gr.

Πήγα στην αγορά που πουλούν τα πουλιά

Κι αγόρασα πουλιά

Για σένα

Αγάπη μου

Πήγα στην αγορά που πουλούν τα λουλούδια

Κι αγόρασα λουλούδια

Για σένα

Αγάπη μου

Πήγα στην αγορά που πουλούν τα σίδερα

Κι αγόρασα αλυσίδες

Βαριές αλυσίδες

Για σένα
Αγάπη μου

Και μετά πήγα στην αγορά που πουλούν τους σκλάβους

Και σ' έψαξα
Μα δε σε βρήκα
Αγάπη μου

B3. Με ποιον τρόπο προσεγγίζει το ποιητικό υποκείμενο την αγάπη και με ποιο αποτέλεσμα; Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση για το θέμα; Να διατυπώσεις τις απαντήσεις σου, τεκμηριωμένα με παραπομπές, σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

58. ΘΕΜΑ 31313

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο κυκ-αιώνας των αντιλήψεων

Το παρακάτω κείμενο του Θωμά Καραγκιοζόπουλου δημοσιεύτηκε στη εφημερίδα Huffington Post στις 19/03/2021, (ανακτήθηκε 8/9/2022).

Παρατηρώντας κάποιος τον τρόπο που οι άνθρωποι συνυπάρχουν, μπορεί να αντιληφθεί βάσει των συμπεριφορών ότι γινόμαστε όλο και περισσότερο έρμια των ακατασίγαστων³¹ παθών μας. Αυτό, όπως και πολλά πράγματα στη ζωή, έχει την εξήγησή του. Μια απάντηση εντοπίζεται στο ότι όλο και πιο σπάνια πλέον οι άνθρωποι εστιάζουν μέσα τους για να αναγνωρίσουν τα θέλω τους, να βρουν τον εαυτό τους και να ορίσουν το μονοπάτι που θα ακολουθήσουν στη ζωή τους.

Στον δικό μας αιώνα αφήνουμε τα συναισθήματά μας να γίνουν ένας κυκεώνας³² χωρίς αρχή, μέση και τέλος, ένας κυκεώνας από τον οποίο λείπει η λογική και η συνοχή. Οι άνθρωποι για να αντιληφθούν τον κόσμο, αλλά και τον εαυτό τους, βασίζονται σε κοινούς τόπους που διαδίδονται από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και κυρίως την τηλεόραση και τα προϊόντα της. Πόσες σειρές, εδώ και δεκαετίες, έχουν ως κοινό μοτίβο τους την ίντριγκα, την αντιζηλία, τον φθόνο, τις διαμάχες, την αντιπαλότητα. Γιατί έχει εξοβελιστεί η κριτική σκέψη, η αποδοχή του διαφορετικού και η προβολή πολιτιστικών προτύπων που να εμπνέουν για το ήθος τους, ενώ κυριαρχούν η επιφανειακή αντιμετώπιση πολλών ζητημάτων, η ρηχότητα της σκέψης, η τάση να παίρνουμε αφήφιστα τη ζωή μας και η απομάκρυνση από ανθρωπιστικά ιδεώδη;

Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι επειδή για δεκαετίες έχει καλλιεργηθεί μια κουλτούρα εντυπωσιασμού. Ο στόχος δηλαδή είναι η διασκέδαση και όχι η ψυχαγωγία με την αρχική έννοια που έχει η λέξη. Στον άνθρωπο αρέσει ο μύθος, το παραμύθι, η φυγή από την πραγματικότητα. Αυτήν τη φυγή, που στη σύγχρονη εποχή την προσφέρει η τηλεόραση, στην αρχαιότητα την πρόσφερε το θέατρο. Ωστόσο, η αναπαράσταση των ανθρωπίνων παθών τότε είχε ηθικό πρόσημο, αξιακή ματιά, διδακτικό χαρακτήρα, υπό το πρίσμα της επικοινωνίας με την

³¹ Δεν σβήνουν, δεν ησυχάζουν.

³² Πλήθος από ανοργάνωτα στοιχεία, τα οποία είναι πολύ δύσκολο να οργανωθούν σε ένα σύνολο.

παράδοση, την οποία άλλοτε ερχόταν να αμφισβητήσει, να σχολιάσει με κριτική διάθεση, πάντως να συνδιαλεχθεί μαζί της και άλλοτε την ενσωμάτωνε ως κάτι που η κοινωνία έχει ανάγκη να θυμάται.

Όταν η κοινωνία για δεκαετίες εκτεθεί στην κουλτούρα της μετριότητας, των ανειλικρινών σχέσεων, της εξαπάτησης, της βίας, τότε διαβρώνεται σε πολλά σημεία. Ένα από αυτά είναι η σχέση μας με τους άλλους ανθρώπους. Ένας ακόμη λόγος που οι σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους έχει αλλοιωθεί έχει το γεγονός ότι η κοινωνία μας έχει γίνει καταναλωτική. Έχει οικοδομηθεί ένα ωφελμιστικό μοντέλο λειτουργίας και αντίληψης των πραγμάτων. Έτσι, ακόμη και οι ανθρώπινες σχέσεις μετατρέπονται σε συνδιαλλαγή. Δίνω τόσα για να λάβω τόσα. Οι άνθρωποι γίνονται υπολογιστικοί με το συναίσθημα, μετρημένοι με τα καλά λόγια και ακριβοί στην καλοσύνη.

Αυτό το μοντέλο δεν καλλιεργείται μόνο ως κουλτούρα από τα προϊόντα της τηλεόρασης, τα οποία κάθε άλλο παρά χάνουν το κοινό τους με τον καιρό· περνάει και μέσα από την αλλαγή της κοινωνίας σε μια τεχνολογική εποχή, όπου οι συσκευές και οι εμπειρίες που βιώνονται μέσα από τις συσκευές αποκτούν αντιστρόφως ανάλογη αξία από τη σημασία που έχει η επαφή με τον συνάνθρωπο.

A3. Στο πλαίσιο μαθητικού συνεδρίου καλείσαι, ως εκπρόσωπος του Μαθητικού Συμβουλίου, να απευθύνεις ομιλία (περίπου 250 λέξεων). Με τα λεγόμενά σου επιδιώκεις να προβληματίσεις τους παρευρισκομένους αναφορικά με τις αιτίες της κυριαρχίας του εντυπωσιασμού παρά της ουσίας στα συναισθήματα και στην καθημερινότητα των σύγχρονων ανθρώπων. Παράλληλα, προτείνεις και κάποιους τρόπους (δύο είναι αρκετοί) για τη βελτίωση της κατάστασης. Μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, τις ιδέες του κειμένου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΣΜΑΗΛ ΚΑΝΤΑΡΕ (1936 -)

Φεγγαρόφωτο

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Ισμαήλ Κανταρέ, σε μετάφραση από τα γαλλικά της Δέσποινας Σαραφείδου, εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 1995.

Αργότερα, κάθε φορά που επιστρέφαμε νοερά σ' εκείνη τη βραδιά, για ν' αναλύσουμε τη ροή των γεγονότων, συμφωνούσαμε σ' ένα πράγμα: η Μαριάν έπρεπε να είχε φερθεί πιο επιτήδεια· δεν έπρεπε να πέσει σ' αυτή την παγίδα. Αφού είχε παρατηρήσει την όχι και τόσο φιλική στάση των άλλων απέναντί της, θα ήταν καλύτερα να είχε προσποιηθεί την αδιάφορη, πράγμα που θα της επέτρεπε να χαλάσει τα σχέδια τους. Έκανε όμως αυτό ακριβώς που περίμεναν: δέχτηκε το χτύπημα. Η στενοχώρια, που φάνηκε ξεκάθαρα στο πρόσωπό της, σήμανε το θρίαμβό τους. Στήριζε, στα μάτια τους, την κατηγορία που προετοιμάζαν από μέρες ενάντιά της. Ήταν μια κατηγορία αισχρή και μικροπρεπής: κατά τη γνώμη τους, είχε προσπαθήσει να καταστρέψει τη σχέση της Νόρα με τον Γκαζμέντ, και τώρα που οι δυο αρραβωνιάστηκαν τελικά, εκείνη, που ήταν ακόμη ερωτευμένη, πάντα σύμφωνα με τη γνώμη τους, με τον Γκαζμέντ, φθονούσε την ευτυχία τους.

Να γιατί, με το πρώτο σημάδι αγανάκτησης στο πρόσωπό της, η Νόρα και η παρέα της, λες και ηλεκτρίστηκαν απότομα, αισθάνθηκαν αγαλλίαση, κι έβαλαν μάλιστα τα δυνατά τους να τη διατηρήσουν, ακόμη και να την αυξήσουν. Παρά τις προσπάθειές της να διατηρήσει την αυτοκυριαρχία της, η Μαριάν δεν είχε τη δύναμη να τους αντιμετωπίσει. Θα 'λεγες ότι είχε βυθιστεί στην κατάσταση που πέφτει συχνά ένας τίμιος άνθρωπος, όταν, μολονότι έχει ήσυχη τη συνείδησή του, νιώθει αδύναμος ν' αντιταχτεί στην παραφορά της

μοχθηρίας. Όπως θα εξηγούσε αργότερα, το 'βρισκε φυσικό να ζαρώνει όλο και πιο πολύ όσο μεγάλωνε η ξέφρενη χαρά τους, για να μην πω η υστερία τους. Ας το απολαύσουν, είχε σκεφτεί, αν τους προκαλεί τόση ευχαρίστηση.

Βέβαια, εκ των υστέρων, ήταν εύκολο να καταλάβει ότι δεν έπρεπε να φερθεί έτσι, ότι έπαιξε το παιχνίδι τους κλπ. Αλλά, εκείνη την ώρα, η Μαριάν δεν μπορούσε να διανοηθεί τις διαστάσεις του μηχανισμού που μόλις είχε τεθεί σε λειτουργία εναντίον της. Αγνοούσε ακόμη όλα όσα επρόκειτο να τη χτυπήσουν, τα κουτσομπολιά που μεταφέρονταν από στόμα σε στόμα στο εργαστήριο και στα γραφεία της διοίκησης, και, προπάντων, δε φανταζόταν πόσοι άνθρωποι αμερόληπτοι, σ' αυτήν την υπόθεση, περίμεναν εκείνη τη χοροεσπερίδα, όπου η Νόρα και ο Γκάζμεντ θα έκαναν την πρώτη τους εμφάνιση ως αρραβωνιασμένοι, για να ελέγξουν την αξιοπιστία των σχολίων που κυκλοφορούσαν σχετικά με την υποτιθέμενη ζήλεια της για την ευτυχία τους.

B3. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου να καταγράψεις την κοινωνική επίθεση εναντίον της ηρωίδας. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση για το θέμα; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

59. ΘΕΜΑ 31314

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Γιατί ο οικονομικός γραμματισμός είναι τόσο σημαντικός;

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο είναι δημοσιευμένο στον ιστοχώρο του οικονομικού περιοδικού «Talking of Money» τον Σεπτέμβριο του 2022.

Οι τράπεζες και τα άλλα ιδρύματα πλημμυρίζουν τους καταναλωτές με πιστωτικές ευκαιρίες - τη δυνατότητα υποβολής αίτησης για πιστωτικές κάρτες ή τη χρήση πιστωτικών επιταγών για την πληρωμή άλλων πιστωτικών υπολοίπων - και χωρίς τις κατάλληλες γνώσεις ή ελέγχους και υπόλοιπα, να μπει σε οικονομικό πρόβλημα. Στις προηγούμενες γενιές, τα μετρητά χρησιμοποιήθηκαν για σχεδόν κάθε αγορά. Σήμερα, τα μετρητά σπάνια χρησιμοποιούνται. Ο τρόπος που ψωνίζουμε άλλαξε επίσης. Οι ηλεκτρονικές αγορές έχουν γίνει η κορυφαία επιλογή για πολλούς νεότερους αγοραστές, δημιουργώντας άφθονες ευκαιρίες για χρήση και υπερεκμετάλλευση της πίστωσης, έναν πολύ εύκολο τρόπο για τη συσσώρευση χρεών, γρήγορα. Πολλοί από αυτούς τους καταναλωτές έχουν πολύ λίγη κατανόηση των οικονομικών, του τρόπου με τον οποίο οι πιστώσεις εργάζονται και των πιθανών επιπτώσεων στην οικονομική τους ευημερία για πολλά, πολλά χρόνια. [...]

Ο οικονομικός αλφαριθμητισμός περιλαμβάνει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί ένας λογαριασμός, τι σημαίνει πραγματικά μια πιστωτική κάρτα και πώς μπορεί να αποφευχθεί το χρέος. Εν ολίγοις, η χρηματοοικονομική παιδεία επηρεάζει τις καθημερινές αποφάσεις που κάνει μια μέση οικογένεια όταν προσπαθεί να εξισορροπήσει έναν προϋπολογισμό, να αγοράσει ένα σπίτι, να χρηματοδοτήσει την εκπαίδευση των παιδιών και να εξασφαλίσει ένα εισόδημα κατά τη συνταξιοδότηση.

Η έλλειψη οικονομικής παιδείας δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο στις αναδυόμενες ή αναπτυσσόμενες οικονομίες. Οι καταναλωτές σε ανεπτυγμένες ή προηγμένες οικονομίες δεν καταφέρνουν επίσης να επιδείξουν ισχυρή αντίληψη των οικονομικών αρχών προκειμένου να κατανοήσουν και να διαπραγματευτούν το οικονομικό τοπίο, να διαχειριστούν αποτελεσματικά τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και να αποφύγουν τις οικονομικές

παγίδες. Τα έθνη παγκοσμίως, από την Κορέα μέχρι την Αυστραλία ή από τη Γερμανία ως τη Σαουδική Αραβία αντιμετωπίζουν πληθυσμούς που δεν κατανοούν τα βασικά οικονομικά.

Τα επίπεδα χρηματοοικονομικής παιδείας ποικίλλουν ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο και το εισόδημα, αλλά τα στοιχεία δείχνουν ότι οι υψηλά μορφωμένοι καταναλωτές με υψηλά εισοδήματα μπορεί να είναι εξίσου άγνοια για οικονομικά ζητήματα, όπως οι λιγότερο μορφωμένοι καταναλωτές με χαμηλότερο εισόδημα. Αν και γενικά, τα άτομα με χαμηλότερο εισόδημα τείνουν να είναι λιγότερο οικονομικά εγγράμματα. Και φαίνεται ότι οι καταναλωτές διστάζουν να μάθουν. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ανέφερε μια έρευνα που διεξήχθη στον Καναδά η οποία διαπίστωσε ότι η επιλογή της σωστής επένδυσης για ένα πρόγραμμα αποταμίευσης συνταξιοδότησης ήταν πιο αγχωτική από την επίσκεψη στον οδοντίατρο.

A3. Στο κείμενο παρουσιάζονται οι μεταβολές στις οικονομικές συμπεριφορές και στην ανάγκη οικονομικού γραμματισμού. Σε άρθρο (250 περίπου λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα αναλαμβάνεις να ενημερώσεις τη σχολική κοινότητα για το είδος αυτών των μεταβολών και να τους ενθαρρύνεις να αναπτύξουν τον οικονομικό γραμματισμό τους τονίζοντας κάποια από τα οφέλη για τους καταναλωτές και τις κοινωνίες. Μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, τις ιδέες του κειμένου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΛΑΒΟΜΙΡ ΜΡΟΖΕΚ (1930 - 2013)

Οικονομία

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα, είναι από το ομώνυμο διήγημα το οποίο συμπεριλαμβάνεται στη συλλογή «Η ζωή για προχωρημένους», σε μετάφραση Αντώνη Μπίκου, εκδόσεις Γνώση, 2004.

Ο πρόεδρος μας συνέστησε να κάνουμε οικονομία, και για να δώσει το καλό παράδειγμα, έβγαλε τη δεύτερη πολυθρόνα από το γραφείο του. «Δεν γίνεται αλλιώς» είπε. «Πρέπει να μοιραστούμε μία πολυθρόνα με τη γραμματέα μου. Θα είναι λίγο στενάχωρα και για τους δύο, αλλά θα εξοικονομήσουμε ένα έπιπλο. Το ξύλο είναι σήμερα πολύ ακριβό. Εσείς τι οικονομία μπορείτε να κάνετε;»

Εμείς κάναμε συμβούλια και κόντρα συμβούλια ... οικονομίες όμως δεν βρίσκαμε. Όλοι θέλουν να επιβιώσουν.

Στο τέλος εξετάσαμε την περίπτωση του κλητήρα. Θα μπορούσαμε αυτόν που έχουμε να τον αντικαταστήσουμε, και στη θέση του να τοποθετήσουμε έναν ανάπηρο με ένα πόδι. Μόνο από τα πόδια θα προέκυπτε για την επιχείρηση μία οικονομία της τάξεως του πενήντα τα εκατό.

Δυστυχώς στην περιοχή μας δεν υπήρχε κανένας με ένα πόδι. Χωρίς δόντια, χωρίς σκωληκοειδή απόφυση υπήρχε, αλλά μονοπόδαρος δεν υπήρχε, ούτε καν με ιατρική βεβαίωση. [...] βάλουμε αγγελία στην εφημερίδα: «Ζητείται άμεσα κλητήρας. Απαιτούμενα προσόντα είναι ένα πόδι και η γνώση της πολωνικής γλώσσας». Παρουσιάστηκε ένας ντόπιος, που είχε μεν ένα πόδι αλλά ήταν μουγκός.

Μετά βάλουμε την αγγελία στην τοπική εφημερίδα. Εμφανίστηκαν δύο, με ένα πόδι ο καθένας. Προσλάβαμε αυτόν που είχε πιο κοντό πόδι. Αφού μιλάμε για οικονομία ας την κάνουμε σωστά.

Είναι ο τύπος που κάθεται τώρα στο θυρωρείο και πίνει τσάι. Όταν προκύπτει κάποια δουλειά στην πόλη, πηγαίνει και την τακτοποιεί ο καθένας μόνος του. Τι άλλο δηλαδή να κάναμε; Να βασανίζαμε έναν ανάπηρο;!

Ο κυριότερος λόγος όμως είναι, επειδή τώρα μπορούμε να κάνουμε και μια στάση στο δρόμο, για μια μπύρα.

B3. Με αναφορά σε τρία συγκεκριμένα στοιχεία του Κειμένου να παρουσιάσεις την έννοια της οικονομίας όπως διαμορφώνεται στο κείμενο. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τα χαρακτηριστικά της; Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

60. ΘΕΜΑ 31316

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ζωή στις πόλεις τον 21ο αιώνα

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα άρθρου της Βάσως Χαραλαμπίδου Δ. Γαλάνη (Νοέμβριος 2008) και αντλήθηκε από τον ιστότοπο www.tovima.gr (προσπέλαση 7-8-2022).

Τον τελευταίο καιρό όλο και περισσότεροι κάτοικοι των μεγάλων πόλεων συνειδητοποιούν ότι η ζωή σε αυτές είναι μια πολύ σκληρή υπόθεση. Μια σειρά προβλήματα κυκλοφοριακό, υποβάθμιση του περιβάλλοντος, κατάρρευση του κοινωνικού ιστού, αύξηση της εγκληματικότητας έχουν πλέον φθάσει σε οριακά σημεία και οδηγούν όλο και περισσότερους αστούς να αναζητούν απεγνωσμένα τρόπους φυγής από την πόλη.

Οι κάτοικοι των αστικών κέντρων της χώρας παρακολουθούν τα προβλήματα αυτά να διογκώνονται καθημερινά και αισθάνονται ανίκανοι να κάνουν κάτι για να αναστρέψουν τη διαδικασία αυτή. Οι πόλεις εξαπλώνονται αδιάκοπα και ο πληθυσμός των αστικών κέντρων αυξάνεται συνεχώς.

Οι φυσικοί, οικολογικοί και παραγωγικοί πόροι μέσα στον αστικό ιστό της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και των μεγάλων επαρχιακών πόλεων συρρικνώνονται με αμείωτους ρυθμούς και τα ευαίσθητα οικοσυστήματα γύρω από αυτές έχουν υποβαθμιστεί σε μη αναστρέψιμο σημείο.

Η πολιτιστική κληρονομιά και η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία εξαφανίζονται ημέρα με την ημέρα. Η ρύπανση του αέρα, των νερών και του εδάφους αυξάνεται συνεχώς. Τα αυτοκίνητα πολλαπλασιάζονται προκαλώντας εμφράγματα στις έτσι κι αλλιώς μπλοκαρισμένες αρτηρίες του οδικού δικτύου.

Ο κοινωνικός ιστός καταρρέει και παρασύρει μαζί του στη χρεοκοπία τις παραδοσιακές παραγωγικές μονάδες με την ανεργία, την υποαπασχόληση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μεταξύ των πολιτών δεν υπάρχουν δεσμοί κοινωνικής αλληλεγγύης με αποτέλεσμα να διευρύνεται η κοινωνική αποξένωση και να επικρατούν συνθήκες που ευνοούν τη βία, την ένταση και την εγκληματικότητα. Η ψυχική ανασφάλεια εντείνεται και η βία εξαπλώνεται σε χώρους φιλοξενούς, σε κοινωνικά και κτιριακά γκέτο και σε περιοχές-υπνωτήρια που βρίσκονται στις παρυφές των πόλεων.

Η επιδείνωση της ποιότητας ζωής στις μητροπολιτικές περιοχές δεν είναι ελληνικό φαινόμενο. Παρατηρείται σε παγκόσμια κλίμακα, κυρίως στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Οι ειδικοί ομιλούν σήμερα για την κρίση που μαστίζει τα αστικά κέντρα, για την εμφάνιση μεγαλουπόλεων οι οποίες γίνονται παγίδες θανάτου σε περίπτωση φυσικών καταστροφών, για την ανεξέλεγκτη εξάπλωση παραγκουπόλεων στις παρυφές μεγάλων αστικών κέντρων και επισημαίνουν ότι στο μέλλον τα προβλήματα αυτά θα ενταθούν ακόμη περισσότερο.

A3. Με αφορμή το παραπάνω άρθρο που εκθέτει τα σοβαρά προβλήματα των κατοίκων των αστικών κέντρων αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο οποίο θα εκθέτεις τις προτάσεις σου για τις εναλλακτικές λύσεις που μπορούν κατά τη γνώμη σου να συμβάλουν στη βελτίωση του επιπέδου ζωής των ανθρώπων αυτών.

Κείμενο 2

ΤΟΛΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Ελλάδα 1979

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το ποίημα “Ελλάδα 1979” και περιέχεται στη συλλογή του Τόλη Νικηφόρου “Ο μεθυσμένος ακροβάτης”, Θεσσαλονίκη 1979 (πηγή: Τόλης Νικηφόρου, Ο πλοηγός του απείρου. Ποιήματα 1966-2002, Νέα Πορεία, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 74).

με το αίμα μου σε ιστορώ πατρίδα μου
πολιτείες παραδομένες στο μπετόν
δρόμοι σημαδεμένοι με ξενικές επιγραφές
κάθε οικοδομή και μια τράπεζα
κάθε γωνιά κι ένα φροντιστήριο
κάθε διαμέρισμα κι ένα διαφθορείο
οι νέοι με τα μηχανάκια
τα αυτοκίνητα στο πεζοδρόμιο
αναρίθμητα ξενοδοχεία και υπηρέτες
εκτρώσεις σε ιδιωτικά ιατρεία η
οι άρρωστοι στους διαδρόμους των νοσοκομείων
δεκατρείς χιλιάδες δικηγόροι στην πρωτεύουσα
και οι εργολάβοι σε απεργία
με παγάκια και ξηρούς καρπούς
προδότες που δοξολογούνται
δωσίλογοι που αμείβονται
χαφιέδες που καταχωρούν τα ίχνη της αγωνίας μας
στο καφενείο του χωριού ο λαός περιμένει
πριν και μετά τις διαφημίσεις
το επόμενο έμβασμα του μετανάστη
το επόμενο αστυνομικό σίριαλ
την επόμενη μοναδική διέξοδο
κοινή ευρωπαϊκή εξαγορά

B3. Το ποιητικό υποκείμενο παραθέτει τα βασικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας του 1979. Ποια κοινά χαρακτηριστικά με την Ελλάδα του σήμερα αναγνωρίζεις; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Η αξία του μινιμαλισμού**

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Θωμά Καραγκιοζόπουλου που δημοσιεύτηκε στην «Εφημερίδα των Συντακτών» στις 14-09-2019.

Η αλόγιστη, χωρίς μέτρο κατανάλωση προκαλεί την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Προκύπτει μια άκρως εξοντωτική υπερεκμετάλλευση που εξαντλεί τους φυσικούς πόρους και εντείνει τη μόλυνση του περιβάλλοντος. Η αμφισβήτηση του καταναλωτισμού προήλθε κυρίως από τα οικολογικά ρεύματα, που πρώτα αυτά ανέλυσαν επιστημονικά και πολιτικά το πεπερασμένο των φυσικών πόρων της Γης.

Ο Stuart Ewen, οικονομολόγος, σε ένα από τα βιβλία του υποστηρίζει ότι ο «καταναλωτισμός, η μαζική συμμετοχή στις αξίες της μαζικής βιομηχανικής αγοράς, εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1920 όχι ως μια ομαλή εξέλιξη από παλαιότερα και λιγότερο αναπτυγμένα πρότυπα κατανάλωσης, αλλά ως μια επιθετική πολιτική εταιρικής επιβίωσης». Οι μεταπολεμικές κοινωνίες είδαν την υπερπαραγωγή αγαθών ως τη λύση για τη μεταστροφή της οικονομίας. Για να απορροφηθούν, όμως, οι τεράστιες ποσότητες της παραγωγής, έπρεπε το καταναλωτικό κοινό να αποκτήσει αγοραστικές δυνατότητες και ταυτόχρονα να αυξηθούν οι καταναλωτικές του ανάγκες. Το πρώτο έγινε εφικτό με την αύξηση των αποδοχών, καθώς οι εργαζόμενοι έβλεπαν το εισόδημά τους σταδιακά να μεγαλώνει. Το δεύτερο επιτεύχθηκε με την τεχνητή, μέσω των διαφημίσεων, αύξηση των αναγκών του. Έτσι, διαμορφώθηκε μια καταναλωτική κοινωνία.

Τα τελευταία πενήντα χρόνια ο πολιτισμός φοράει τις παρωπίδες της ψευδαίσθησης του πώς θα πρέπει να είναι η ζωή μας. Είτε πρόκειται για διαφημίσεις, είτε για τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, υπάρχει μια ψευδαίσθηση ότι οι ζωές μας πρέπει να είναι τέλειες, ή τουλάχιστον έτσι να δείχνουμε. Πολλές φορές, χρησιμοποιούμε τις ζωές άλλων ανθρώπων, ακόμη και αυτό που προβάλλουν ως φανταστική ζωή, ως μέτρο σύγκρισης. Εδώ πρέπει να κάνουμε μια διάκριση μεταξύ της λιτότητας που προκύπτει από την οικονομική κρίση και μιας αυτόβουλης ενεργητικής εγκράτειας, όπως τη χαρακτήριζε ο μεγάλος Ιταλός πολιτικός Ενρίκο Μπερλινγκουέρ το 1977, πολλά χρόνια πριν από την οικονομική κρίση του 2008: «Ο άκρατος ατομικός καταναλωτισμός παράγει μόνο διασπάθιση πλούτου και στρεβλώσεις της παραγωγής, αλλά πέραν αυτών και δυσφορία, αποπροσανατολισμό, δυστυχία».

Ο μινιμαλισμός ταυτίζεται με την εγκράτεια. Ιδέα του μινιμαλισμού είναι να αγοράζεις ό,τι έχεις ανάγκη, να μπορείς να το αιτιολογήσεις στον εαυτό σου αν προσθέτει κάποια αξία στη ζωή σου. Αν δεν προσθέτει, τότε δεν το χρειάζεσαι. Αν δεν το χρειάζεσαι, δεν σε κάνει χαρούμενο.

Έτσι, αντί να έχουμε καταναλωτικά πρότυπα, μπορούμε να διαμορφώσουμε ως πρότυπό μας μια κοινωνία με λιγότερη ανισότητα και περισσότερη δικαιοσύνη. Όλοι να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες και να είναι υπόλογοι απέναντι στον πλανήτη και στο οικοσύστημα.

A3. Συμμετέχεις σε μια νεανική ιστοσελίδα γενικότερου προβληματισμού. Στις πρόσφατες αναρτήσεις της η «συζήτηση» αφορά στους λόγους που οδήγησαν στην αύξηση του καταναλωτισμού και τους τρόπους περιορισμού του καταναλωτικού τρόπου ζωής. Αποφασίζεις να εκθέσεις την άποψή σου γράφοντας ένα άρθρο για αυτά τα ζητήματα, αξιοποιώντας υλικό από το κείμενο αναφοράς (200-250 λέξεις).

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883-1957)

Ο φτωχούλης του Θεού

Το απόσπασμα είναι από τη μυθιστορηματική βιογραφία του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης, έργο του Νίκου Καζαντζάκη που δημοσιεύτηκε πρώτη φορά το 1954.

– Αρχοντόπουλό μου, είπα, να με συμπαθάς· ένα ήθελα να σε ρωτήσω, ετούτο: τρώς, πίνεις είσαι ντυμένος στο μετάξι, τραγουδάς κάτω από τα παραθύρια, γλέντι η ζωή σου· τίποτα λοιπόν δε σου λείπει;

Ο νέος στράφηκε απότομα, αναμέρισε βίαια το μπράτσο, να μην τον αγγίζω.

– Τίποτα δε μου λείπει, αποκρίθηκε πεισματωμένος· γιατί με ρωτάς; Δε θέλω να με ρωτούν.

– Γιατί σε λυπούμαι, αρχοντόπουλό μου, αρχοντόπουλό μου, του αποκρίθηκα.

Ο νέος να το ακούσει, τίναξε με αλαζονεία το κεφάλι:

– Εμένα; Είπε, εσύ; – και γέλασε.

Έσκυψε, με κοίταξε στα μάτια.

– Ποιός είσαι ντυμένος σα ζητιάνος; Ποιός; Ποιός σ' έπεψε να με βρεις, εδώ στους δρόμους της Ασίζης τα μεσάνυχτα; Μολόγα την αλήθεια! Κάποιος σε στέλνει, ποιος;

– Τίποτα δε μου λείπει! έκαμε χτυπώντας το πόδι του στη γης, δε θέλω να με λυπούνται· θέλω να με ζηλεύουν.

Ναι, ναι, τίποτα δε μου λείπει!

– Τίποτα; έκαμα, μήτε ο ουρανός;

Έσκυψε το κεφάλι, σώπασε· και σε λίγο:

– Πολύ αφηλά 'ναι ο ουρανός, δεν τον φτάνω· καλή 'ναι η γης, περικόλλη, κοντά μου!

– Δεν υπάρχει πράμα πιο κοντά μας από τον ουρανό· η γης είναι κάτω από τα πόδια μας και την πατούμε· ο ουρανός είναι μέσα μας.

Το φεγγάρι είχε αρχίσει να χαμηλώνει, λίγα άστρα στον ουρανό· ανάρια ακούγονταν καντάδες, όλο πάθος, από τις αλαργινές γειτονιές· ήταν γεμάτος ο νυχτερινός ετούτος καλοκαιριάτικος αέρας μυρωδιές κι έρωτα.

– Πως το ξέρεις; με ρώτησε και με κοίταξε αλαφιασμένος.

– Πείνασα, δίψασα, πόνεσα – το 'μαθα.

B3. Αξιοποιώντας δεδομένα και πληροφορίες που σου δίνονται στο Λογοτεχνικό κείμενο, να αναφερθείς στη συναισθηματική κατάσταση στην οποία, κατά τη γνώμη σου, βρίσκονται τα δύο πρόσωπα του διαλόγου. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργούνται από την ανάγνωση του αποσπάσματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε κείμενο 100-150 λέξεων.

62. ΘΕΜΑ 32681

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παρέα εφήβων, το αντίδοτο στη μοναξιά

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύτηκε στον ιστοχώρο της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 26/04/2019 και υπογράφεται από την Ιωάννα Φωτιάδη. Αναφέρεται στην οργάνωση Αποστολή ΑΝΘΡΩΠΟΣ που έχει ως στόχο τη διαγενεακή επικοινωνία και την καταπολέμηση της μοναξιάς των ηλικιωμένων.

Τραγουδίσαν και χόρεψαν μαζί, έφτιαξαν κουλουράκια, φούσκωσαν μπαλόνια, ανακάλυψαν το google earth, μοιράστηκαν αναμνήσεις και μυστικά. Ο λόγος για εννέα 16χρονους μαθητές του Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος που επί έξι μήνες ανά δύο Σαββατοκύριακα κρατούσαν παρέα στους τρόφιμους στην Εκκλησιαστική Στέγη Φροντίδας Ηλικιωμένων «Παναγία η Ελεούσα» στη Νέα Ιωνία. Το ρηξικέλευθο πρόγραμμα «Μαζί με τον παππού και τη γιαγιά», που υλοποίησε η οργάνωση Αποστολή ΑΝΘΡΩΠΟΣ, είχε ως στόχο τη διαγενεακή επικοινωνία και την καταπολέμηση της μοναξιάς των ηλικιωμένων, η οποία αποδείχθηκε το σοβαρότερό τους πρόβλημα.

Οι πρώτες επισκέψεις, ομολογουμένως, ήταν αμήχανες. «Στην αρχή δεν ήξεραν πώς να ξεκινήσουν τη συζήτηση με τους ηλικιωμένους», θυμάται η κ. Άννα-Μαρία Κορακίτη, φοιτήτρια Ιατρικής και είχε αναλάβει, καθότι πλησιέστερα ηλικιακά με τους εφήβους, τον ρόλο της συντονίστριας. «Από τη δεύτερη φορά, όμως, προσαρμόστηκαν στις ανάγκες των ηλικιωμένων και εφάρμοσαν πολύ πρωτότυπους τρόπους επικοινωνίας». Έτσι, όταν μια κυρία μίλησε με νοσταλγία για την ιδιαίτερη πατρίδα της, το Γύθειο, το οποίο δεν είχε επισκεφθεί για περίπου 50 χρόνια, ο νεαρός συνομιλητής της, τη ρώτησε «θα θέλατε να δείτε πώς είναι σήμερα το Γύθειο;». Σε κλάσματα δευτερολέπτου, χάρη στο Διαδίκτυο και σε ένα «έξυπνο» κινητό, η ηλικιωμένη παρατηρούσε εντυπωσιασμένη τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί στην πατρίδα της – σε πραγματικό χρόνο! Αντίστοιχα, μέσω της τεχνολογίας οι έφηβοι δημιούργησαν μια playlist με τραγούδια της εποχής των ηλικιωμένων, τα οποία ξεσήκωσαν τους ίδιους, αλλά και τους νεαρούς επισκέπτες, που χόρεψαν με μπρίο...

Ωστόσο, για πολλούς από τους συμμετέχοντες, η κορυφαία στιγμή ήταν το κόψιμο της πρωτοχρονιάτικης πίτας, κατά την οποία οι έφηβοι διέκριναν την παιδιάστικη αγωνία και χαρά των ηλικιωμένων, που διεκδικούσαν όλοι τους το φλουρί... «Αντιλήφθηκαν ότι και οι ηλικιωμένοι διατηρούν πάντοτε μια νεανική, ακόμα και παιδική πλευρά, όπως και ότι οι πεπειθήσεις και τα γούστα του ανθρώπου παραμένουν αναλλοίωτα όσα χρόνια και αν περάσουν», επισημαίνει η κ. Όλγα Πολυχρονοπούλου, διευθύντρια στη Σχολή Βοηθών Νοσηλευτών του «Ευαγγελισμού» και εθελόντρια στην Αποστολή ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Και μπορεί το πρόγραμμα να αφορούσε μόνον τη λεκτική επικοινωνία, όμως χάρη στην οικειότητα που δημιουργήθηκε, πολλά παιδιά στις τελευταίες επισκέψεις έμειναν περισσότερο από το καθορισμένο δίωρο με τους τροφίμους, χωρίς να διστάσουν να αναλάβουν και άλλα καθήκοντα, π.χ. να τους ταΐσουν. «Μέσα από αυτή την εμπειρία συνειδητοποιείς την αξία της ζωής και πόσο τυχεροί είμαστε που είμαστε νέοι», παρατηρεί ο Γιώργος, «δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο ότι όταν ρώτησα τους παππούδες ποιο ήταν το αγαπημένο τους τραγούδι απάντησαν όλοι, με μια φωνή, “να ’ταν τα νιάτα δύο φορές”».[...]

A3. Με αφορμή το κείμενο που διάβασες να δημοσιεύσεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) στην εφημερίδα του σχολείου σου. Σε αυτό να προτείνεις κοινωνικές δραστηριότητες στις οποίες θα μπορούσαν να συμμετάσχουν τα άτομα της τρίτης ηλικίας με τη συνδρομή των νέων και να αιτιολογήσεις τα οφέλη που θα προκύψουν και για τις δύο πλευρές.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

Μοναξιά δεν υπάρχει

Από τη συλλογή Το βάθος του κόσμου (1961) του Νικηφόρου Βρεττάκου. Πηγή: Νικηφόρος Βρεττάκος, η εκλογή μου, ποιήματα 1933-1991 (εκδ. Ποταμός, 2008)

Μοναξιά δεν υπάρχει εκεί που ένας άνθρωπος
 σκάφτει ή σφυρίζει ή πλένει τα χέρια του.
 Μοναξιά δεν υπάρχει εκεί που ένα δέντρο
 σαλεύει τα φύλλα του. Εκεί που ένα ανώνυμο
 έντομο βρίσκει λουλούδι και κάθεται,
 που ένα ρυάκι καθρεφτίζει ένα άστρο,
 εκεί που βαστώντας το μαστό της μητέρας του
 μ' ανοιγμένα τα δυο μακάρια χειλάκια του
 κοιμάται ένα βρέφος, μοναξιά δεν υπάρχει.

B3. Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο, σύμφωνα με τα νοήματα που εκφράζονται στο κείμενο. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τους συλλογισμούς που κάνει και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

63. ΘΕΜΑ 32795

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Η ανάγνωση βιβλίων μας χαρίζει χρόνια»

Από την ηλεκτρονική εφημερίδα Το ΒΗΜΑ Team, 9 Αυγούστου 2016, 13:42 , Το Βήμα Online (to vima.gr)

Μελέτη για βιβλιοφάγους

Οι ερευνητές, με επικεφαλής την καθηγήτρια επιδημιολογίας **Μπέκα Λέβι** της Σχολής Δημόσιας Υγείας του **Πανεπιστημίου Γιέλ**, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό κοινωνικής ιατρικής «**Social Science and Medicine**», ανέλυσαν στοιχεία για 3.635 ανθρώπους, συσχετίζοντας τις αναγνωστικές συνήθειες καθενός, με τη γενικότερη κατάσταση της υγείας του σε βάθος 12 ετών. Διαπιστώθηκε ότι όσοι διάβαζαν περίπου 3,5 ώρες την εβδομάδα ήταν κατά μέσο όρο 17% λιγότερο πιθανό να πεθάνουν πρόωρα από οποιοδήποτε αίτιο, ενώ για όσους διάβαζαν πάνω από 3,5 ώρες εβδομαδιαίως η πιθανότητα ήταν 23% μικρότερη.

Στη διάρκεια της 12ετούς μελέτης, πέθαναν το 27% των αναγνωστών βιβλίων και το 33% όσων δεν διάβαζαν καθόλου βιβλία. Όσα περισσότερα βιβλία διάβαζε κάποιος, τόσο μειωνόταν ο κίνδυνος θανάτου του.

Προηγούμενες μελέτες έχουν δείξει ότι η ανάγνωση βιβλίων βοηθά στον ύπνο, στην ψυχική διάθεση, στην καθυστέρηση της νόσου Αλτσχάιμερ κ.ά.

Η νέα μελέτη, σύμφωνα με τη Λέβι, δείχνει ότι «η ανάγνωση βιβλίων ακόμη και για μισή ώρα καθημερινά προσφέρει σημαντικό πλεονέκτημα επιβίωσης, σε σχέση με όσους δεν διαβάζουν καθόλου. Και αυτό το πλεονέκτημα για τους αναγνώστες των βιβλίων ισχύει άσχετα με το εισόδημά τους, την μόρφωσή τους, την εξυπνάδα τους, το φύλο τους, την ηλικία τους, την οικογενειακή κατάστασή τους ή άλλες παραμέτρους».

Άλλο πράγμα το βιβλίο

Οι ερευνητές επεσήμαναν ότι τα βιβλία προάγουν το λεγόμενο βαθύ και αφοσιωμένο διάβασμα – περισσότερο από τις εφημερίδες, τα περιοδικά ή τις αναρτήσεις στα κοινωνικά δίκτυα – πράγμα που ωφελεί περισσότερο τον νου και τον εγκέφαλο. Επιπλέον, το λεξιλόγιο, η λογική, η συγκέντρωση και η κριτική σκέψη

ευνοούνται από τα βιβλία, ιδιότητες που επίσης συμβάλλουν στο πλεονέκτημα επιβίωσης που χαρίζει η ανάγνωσή τους.

Η έρευνα δεν έκανε διάκριση για το είδος των βιβλίων, όμως οι περισσότεροι συμμετέχοντες διάβαζαν λογοτεχνία. Μια μελλοντική έρευνα θα μελετήσει τις ωφέλειες των βιβλίων σε μεγαλύτερο βάθος, αναζητώντας απαντήσεις στο κατά πόσο τα ηλεκτρονικά βιβλία έχουν το ίδιο όφελος με τα παραδοσιακά έντυπα βιβλία, αν κάποιο είδος βιβλίων είναι σαφώς πιο «υγιεινό» κ.ά.

Οι ερευνητές επεσήμαναν, επίσης, ότι ο μέσος άνθρωπος που συμμετείχε στη μελέτη, αφιέρωνε 3,9 ώρες την εβδομάδα στα βιβλία και 6,1 ώρες σε εφημερίδες και περιοδικά. Όπως είπαν, αν αυτή η τάση αντιστρεφόταν υπέρ των βιβλίων, θα υπήρχε μεγαλύτερο όφελος για την υγεία.

A3. Ποια είναι η αξία της ανάγνωσης βιβλίων για όλους τους ανθρώπους και ειδικότερα για τους/τις εφήβους; Πιστεύεις ότι το σχολείο συμβάλλει στην εξοικείωση των νέων για την ανάγνωση λογοτεχνικών και μη βιβλίων; Να παρουσιάσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που γίνεται στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Βιβλίο και νέοι/νέες».

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ (1976 –)

Τα βιβλία

Ο Νικηφόρος Βυζαντινός (φιλολογικό ψευδώνυμο του Πάνου Χατζηγεωργιάδη), ανήκει στη νέα γενιά Ελλήνων λογοτεχνών με ιδιαίτερη αγάπη και ενδιαφέρον για την ποίηση. Εργάζεται, επίσης, ως επαγγελματίας μουσικός παραγωγός και συνθέτης κινηματογραφικής μουσικής ([fractal art.gr](http://fractal.art.gr), ανάρτηση την 11/05/2021).

Τα βιβλία τα καημένα
μένουν παραπονεμένα
στο συρτάρι, σ' ένα ράφι
κι ένα αδέρφι τους που εχάθη
δεν το διάβασε κανείς
είν' αλήθεια ν' απορείς!

Άλλα πάλι μένουν χρόνια
σε γραφεία και σαλόνια
και κανείς δεν τα κοιτάζει
ούτε και κανέναν νοιάζει
ποιος ο λόγος που γραφήκαν
και στον κόσμο αυτόν βρεθήκαν.

Πόσα μένουν να πετιούνται
και πολλά πόσο αδικούνται
μές στους δρόμους, τα σκουπίδια
ίσως και αποκαΐδια

το καθένα μια ζωούλα
 σύντομη ή αιωνία
 που οι άνθρωποι διαβάζουν
 μ' ενδιαφέρον ή ανία.

Ποιος το ξέρει τι τους μένει
 άλλο μέσ στην οικουμένη
 ίσως πάψουν να υπάρχουν
 τα πουλήσουν με το βάρος
 είναι οι άνθρωποι σκληροί
 πλάσματα με δίχως θάρρος
 που άχρηστο ευθύς σε βγάζουν
 όταν από εσέ τρομάζουν
 και σου κόβουνε τη γλώσσα
 κι ας τους έχεις δώσει τόσα!

- B3.** Το ποιητικό υποκείμενο, όπως περιγράφεται στο λογοτεχνικό κείμενο, διατυπώνει την άποψη ότι είναι οι άνθρωποι σκληροί. Με άλλα λόγια: είναι πλάσματα με δίχως θάρρος/που είναι άχρηστο ευθύς σε βγάζουν/όταν από εσέ τρομάζουν/και σου κόβουνε τη γλώσσα/κι ας τους έχεις δώσει τόσα!». Συμφωνείς με την άποψη αυτή ή όχι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου με κατάλληλη τεκμηρίωση σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

64. ΘΕΜΑ 31129

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Συνωστισμός και ανθρώπινες σχέσεις]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο του Κόνραντ Λόρεντς (1903-1989) «Τα 8 θανάσιμα αμαρτήματα του πολιτισμού μας» (Αθήνα 1979: Εκδ. Θυμάρι).

Όλοι εμείς που ζούμε σε πολιτισμένες χώρες με μεγάλη δημογραφική πυκνότητα, και ιδιαίτερα μέσα σε μεγάλες πόλεις, δεν έχουμε ιδέα μέχρι ποιο σημείο μας λείπει η ειλικρινής και θερμή αγάπη προς τον πλησίον. Θα πρέπει να έχει επισκεφτεί κανείς μία αραιοκατοικημένη περιοχή, όπου πολλά χιλιόμετρα από δύσβατους δρόμους χωρίζουν τις ολιγάριθμες ανθρώπινες κοινότητες τη μία από την άλλη, για να εκτιμήσει πόσο πρόθυμος είναι ο άνθρωπος να συμπονέσει και να συνδράμει τον συνάνθρωπό του, όταν η δυνατότητα της κοινωνικής επαφής δεν φτάνει στα άκρα, δηλαδή δεν υπερκαλύπτει την ανάγκη του για επικοινωνία.

Ένα μικρό γεγονός, που δεν θα το ξεχάσω ποτέ, μ' έκανε μια μέρα να συνειδητοποιήσω τα παραπάνω. Φιλοξενούσα στο σπίτι μου, στην Αυστρία, ένα ζευγάρι Αμερικανούς που εργάζονταν για την προστασία της φύσης σ' ένα απομονωμένο σπίτι, μέσα σ' ένα δάσος. Τη στιγμή που ετοιμαζόμασταν να καθίσουμε στο τραπέζι για το γεύμα, χτύπησε η πόρτα, κι εγώ φώναξα θυμωμένος:

- Άλλος πάλι, ποιος μπορεί να είναι;

Δεν θα μπορούσα να προκαλέσω πιο δυσάρεστη έκπληξη στους φιλοξενούμενούς μου, ακόμη και αν εκστόμιζα τις χειρότερες βρισιές! Γι' αυτούς ήταν αδιανόητο να αντιδράσει κανένας, σ' ένα απρόοπτο χτύπημα της πόρτας, με άλλο τρόπο παρά μόνο με χαρά.

Βέβαια, ο συνωστισμός των ανθρώπινων μαζών στις μεγάλες σύγχρονες πόλεις είναι εν μέρει υπεύθυνος για το γεγονός ότι δεν είμαστε πια ικανοί να ξεχωρίσουμε το πρόσωπο του πλησίον μας. Πώς θα ήταν δυνατό να το ξεχωρίσουμε μέσα στη φαντασμαγορία των ανθρώπινων προσώπων που αλλάζουν, που τοποθετούνται το ένα πάνω στο άλλο και οι εικόνες τους σβήνουν συνεχώς; Εμπρός στο πλήθος των ανθρώπων και τη σύγχυση που δημιουργείται, η αγάπη μας για τους άλλους αδυνατίζει μέχρι του σημείου να χάνονται τα ίχνη της.

Όποιος εξακολουθεί να θέλει να νιώθει αγάπη και στοργή για τους ομοίους του, είναι υποχρεωμένος να περιορίζεται σε έναν περιορισμένο αριθμό γνωστών και φίλων. Είμαστε έτσι κατασκευασμένοι, ώστε μας είναι αδύνατο ν' αγαπήσουμε ολόκληρη την ανθρωπότητα, όσο βασική και αν είναι η ηθική αυτή απαίτηση. Είμαστε αναγκασμένοι να κάνουμε μία επιλογή, δηλαδή να κρατήσουμε σε απόσταση πολλά άλλα πλάσματα, τα οποία ασφαλώς αξίζουν εξίσου τη φιλία μας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1. α.** Ποια είναι η σχέση του σύγχρονου ανθρώπου με τον πλησίον του (γείτονα και φίλο) στις μεγάλες πόλεις και ποια στις απομονωμένες περιοχές; Να συνοψίσεις σε 60-70 λέξεις τι αναφέρει ο συγγραφέας για το ζήτημα αυτό.
- β.** Να σημειώσεις Σ για κάθε μία Σωστή και Λ για κάθε μία Λάθος πρόταση, σύμφωνα με το περιεχόμενο του κειμένου.
1. Η απόσταση ανάμεσα στον τόπο κατοικίας δύο ανθρώπων μπορεί να είναι ανάλογη της προθυμίας να βοηθήσει ο ένας τον άλλον.
 2. Οι φιλοξενούμενοι του συγγραφέα αξιολόγησαν αρνητικά την αντίδρασή του στο αναπάντεχο χτύπημα της πόρτας.
 3. Η δημογραφική πυκνότητα στα αστικά κέντρα μας επιτρέπει να διακρίνουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του γείτονά μας.
 4. Το συναίσθημα της αγάπης εξασθενεί, όταν οι άνθρωποι ζούνε μακριά ο ένας από τον άλλο.
 5. Αναγκαστικά οφείλουμε να θυσιάσουμε πολλές σχέσεις μας προκειμένου νιώσουμε ουσιαστική αγάπη και στοργή για τον πλησίον.
- A2. α.** Ποια άποψη προβάλλει ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου; Πώς στηρίζει τον ισχυρισμό του, για να μας πείσει για την ορθότητά του; Να απαντήσεις λαμβάνοντας υπόψη και τη θέση της παραγράφου στο κείμενο.
- β.** Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου με άλλες συνώνυμες, ώστε, όπου είναι δυνατό, το ύφος να γίνει απλούστερο:
1. να εκτιμήσει
 2. να συνδράμει
 3. αδιανόητο
 4. απρόοπτο
 5. Σύγχυση
 6. απαίτηση.

A3. Σε ημερίδα που διοργανώνει το Γραφείο Κοινωνικών Λειτουργών του Δήμου / της Κοινότητας διαμονής σου με θέμα: «Όλοι μαζί και όλοι μόνοι» αποφασίζεις να εκφωνήσεις μία ομιλία 200-250 λέξεων για τους πιο σημαντικούς παράγοντες που δυσχεραίνουν τις ανθρώπινες σχέσεις στην εποχή μας. Να τεκμηριώσεις τη γνώμη σου, βασισμένος / -η στην εμπειρία σου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ (1919-2003)

Μια κάποια περίπτωση

Το απόσπασμα αποτελεί το τελευταίο μέρος από το ομώνυμο διήγημα που περιλαμβάνεται στη συλλογή «Αρνούμαι» (Αθήνα 1962: Γ.Κ. Ελευθερουδάκης). Το βράδυ της παραμονής της Πρωτοχρονιάς ένας Αθηναίος αγοράζει παιχνίδια για τα παιδιά του και λουλούδια για τη γυναίκα του και μετά μπαίνει σε ένα ταξί για να πάει γρήγορα στο σπίτι.

Τυχερός ήταν και βρέθηκε ταξί, έβαλε πρώτα τα πακέτα με τα παιχνίδια, «Πατησίων» είπε του οδηγού, άναψε τσιγάρο, άνοιξε λίγο το παράθυρο, έγειρε στο κάθισμα ...

Το ταξί έκανε στροφή προς την Πατησίων, έβγαλε τα κλειδιά, άνοιξε την εξώθυρα.

Πήρε τα πακέτα, τα πήγε στο χολ ...

Άναψε τα φώτα, τα φώτα σε όλα τα δωμάτια. Πήγε από δωμάτιο σε δωμάτιο και άναψε τα φώτα. «Όλα τα φώτα. Το σπίτι πλημμύρισε φώτα ...

Άνοιξε το ραδιόφωνο σε μεγάλη ένταση. Το σπίτι πλημμύρισε ήχους. Χαρούμενους ήχους.

Μοίρασε τα γαρύφαλλα, τα κόκκινα γαρύφαλλα, σε δυο ανθοδοχεία, ένα στο τραπέζι, ένα στο μπουφέ. Το σπίτι πλημμύρισε κόκκινα γαρύφαλλα ...

Πήρε εφτά ποτήρια του κρασιού, άνοιξε το μπρούσκο³³, έβαλε κρασί και στα εφτά ποτήρια.

Έτσι είναι! Είπε. Η Άννα κι εγώ, δύο. Και πέντε τα παιδιά, εφτά.

Κούρντισε την αντλία που άρχισε να τρέχει στο παρκέ με ιλιγγιώδη ταχύτητα, σφυρίζοντας σαν αληθινή αντλία και αναβοσβήνοντας κόκκινα φώτα ...

Κούρντισε το αεροπλάνο που τροχοδρόμησε πρώτα στο παρκέ και ύστερα πέταξε και άρχισε να κάνει γύρους ...

Κούρντισε την κούκλα που άρχισε να περπατάει, ν' ανοιγοκλείνει τα μάτια, να κάνει υπόκλιση ...

Κούρντισε τον χιμπατζίκο και τον έβαλε στον ώμο του και από κει άρχισε τις τούμπες ...

Κούρντισε τη σβούρα που άρχισε να τρέχει, να τρέχει σα σβούρα ...

- Δηλαδή, δεν είναι ακριβώς έτσι τα πράγματα, είπε. Θα ήταν έτσι, αν όλα δεν είχαν έρθει καθώς ήρθαν ... Ναι, θα ήμαστε εφτά ... Η Άννα κι εγώ, δύο. Και πέντε τα παιδιά, εφτά. Βέβαια, τώρα δεν είμαστε ακριβώς εφτά. Τώρα είμαστε ... ένας!

Πήρε το ποτήρι του, το τσούγκρισε με τ' άλλα τα ποτήρια, ένα ένα, «Ευτυχισμένος ο καινούργιος χρόνος!» είπε δυνατά, η φωνή του ήχησε παράξενα στο έρημο σπίτι, «Ευτυχισμένος ο καινούργιος χρόνος!» ξαναείπε ακόμα πιο δυνατά, ύστερα δεν είπε τίποτα, τίποτα, ήπια μονάχα μια γουλιά μπρούσκο, καταμεσής στο μεγάλο δωμάτιο, καταμεσής στη μεγάλη ψευδαίσθηση, το δώρο που έκανε στον εαυτό του για την Πρωτοχρονιά, αυτήν την ψευδαίσθηση της μη – ερημιάς, στεκότανε καταμεσής στο μεγάλο δωμάτιο, στεκότανε καταμεσής στη μεγάλη

³³ δυνατό κόκκινο κρασί

ψευδαίσθηση που τη γεύοτανε γουλιά γουλιά σαν και το μπρούσκο που το γεύοτανε γουλιά γουλιά, στο τραπέζι και στον μπουφέ ήταν ολοένα τα κόκκινα γαρύφαλλα, στο τραπέζι ήταν ολοένα το μπρούσκο και τα έξι ποτήρια, στο ραδιόφωνο ήταν ο σπήκερ³⁴ που έλεγε πως ολοένα και πλησιάζουν τα μεσάνυχτα, στο παρκέ αριστερά του ήταν η αντλία που ολοένα έτρεχε, δεξιά του ήταν το αεροπλάνο που ολοένα έκανε γύρους, δεξιά του ήταν και η κούκλα που ολοένα περπατούσε, στον ώμο του ήταν ο χιμπατζίκος που ολοένα έκανε τούμπες, γύρω γύρω ήταν η σβούρα που ολοένα έτρεχε σα σβούρα, σε όλα τα δωμάτια ήταν ολοένα όλα τα φώτα, σε όλο το σπίτι ήταν φως, σε όλο το σπίτι ήταν φως, στην καρδιά του όμως ...

- B1. α.** Να σκιαγραφήσεις τη συναισθηματική κατάσταση του ήρωα βασισμένος στις πράξεις και τις σκέψεις του εκείνη την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Η απάντησή σου να κυμαίνεται ανάμεσα στις 50 με 60 λέξεις.
- β.** Να αντιστοιχήσεις τις προτάσεις της πρώτης στήλης Α με εκείνες της στήλης Β, σύμφωνα με το περιεχόμενο του κειμένου:

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ο ήρωας είναι μόνος	α. διακρίνεται από βαθιά μελαγχολία
2. Ο ήρωας νιώθει τυχερός	β. γιατί προσπαθεί να διαχειριστεί τη μοναξιά του
3. Ο ήρωας μονολογεί	γ. και παρουσιάζει την αντίθεση ανάμεσα στην επιθυμία του και την πραγματικότητα
4. Ο ήρωας δημιουργεί μια ολόκληρη ψευδαίσθηση	δ. γιατί η ζωή του πήρε απρόσμενη τροπή
5. Ο ψυχισμός του ήρωα	ε. γιατί βρήκε μέσο για να πάει σπίτι του

B2. Ο αφηγητής του κειμένου είναι:

- i) ομοδιηγητικός
- ii) παντογνώστης

Να επιλέξεις το σωστό και να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με δύο στοιχεία του κειμένου, είτε περιεχομένου είτε μορφής.

B3. Ποιο είναι το χάσμα ανάμεσα στη ζωή που θα ήθελε να έχει και στην πραγματική κατάσταση που βιώνει ο ήρωας του κειμένου και πώς επιλέγει να το γεφυρώσει; Εσύ συμφωνείς με την επιλογή του αυτή ή όχι και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

³⁴ Ο εκφωνητής

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Ο βρόχος του θανάτου**

Απόσπασμα από το δοκίμιο «Ουμανιστικά Γράμματα του Α.Καμύ» του Ν. Τσούλια στο www.fractalart.gr.

Είναι εδώ και χρόνια πολλά η μεγάλη μου απορία: Πώς έγινε αυτή η φρικιαστική περιπέτεια του σκοτεινού ναζισμού στην Ευρώπη; Πώς ο μεγάλος πνευματικός πλούτος του Δυτικού πολιτισμού, τα διαφωτιστικά ρεύματα και η δημοκρατική παράδοση του κοινοβουλευτισμού και των ιστορικών κοινωνικών κινήματων δεν απέτρεψαν αυτή την εφιαλτική εικόνα της επίγειας κόλασης; Πώς οι πολύπαθοι λαοί της γηραιάς ηπείρου, που βρίσκονταν με νωπή την εφιαλτική εμπειρία του Πρώτου Πολέμου και σε τροχιά πολύπλευρης ανάπτυξης, δεν αντιστάθηκαν στη βαρβαρότητα της πολεμικής μηχανής και στην εξαθλίωση;

Αλλά αυτός¹ δεν ήταν απλώς κάποιος πόλεμος, ήταν η απόλυτη αμαύρωση του ανθρώπινου προσώπου, η κατάρρευση της έννοιας του ανθρώπου. Ότι συνέβη στα στρατόπεδα συγκέντρωσης δεν ήταν συμβάντα στα πλαίσια ενός πολέμου. Ήταν η απόλυτη καταρράκωση όλης της προσπάθειας εξανθρωπισμού του ανθρώπου, όπου γης και όπου χρόνου. Ήταν η άβυσσος της μισαλλοδοξίας που δεν κατάπτε απλά και μόνο (!) εκατομμύρια ανθρώπινες ζωές, αλλά σαν συμπαντική «μαύρη τρύπα» απορρόφησε όλη την φωτεινή ιστορία της ανθρωπότητας.

Ή μήπως συμβαίνει κάτι άλλο, ότι, δηλαδή, ο άνθρωπος δεν έχει εισέλθει στη φάση της ιστορίας του και βρίσκεται ακόμη στην προϊστορία (επομένως σε φάση βαρβαρότητας – κάτι που τεκμηριώνεται, αν αναλύσουμε τις ζώνες φτώχειας, ανέχειας και πολέμων σε όλη τη γη), όπως ισχυριζόταν ο αξέχαστος Μ.Ν. Ράπτης σε συνέντευξή του; Και η γενιά που έζησε τη φρίκη είναι εδώ, ζει. Και κανένας δεν συζητά τι έγινε, πώς φτάσαμε σ' αυτόν τον εφιάλτη. Γιατί εξήντα χρόνια μετά δεν αποσειείται η ενοχή με τη σιωπή, δεν μπορείς να κοιτάξεις το μέλλον χωρίς να κουβεντιάσεις και να πονέσεις αντιμετωπίζοντας τις βαριές εκκρεμότητες του παρελθόντος.

A3. Με την ιδιότητα του εκπροσώπου της τάξης σου σε συζήτηση που γίνεται στο σχολείο σου με θέμα «Σύγχρονα προβλήματα ενός κόσμου που θέλει να λέγεται πολιτισμένος», επιβεβαιώνεις τον προβληματισμό / ανησυχία που εκφράζει ο Καμύ σε ένα κείμενο 250 περίπου λέξεων, παρουσιάζοντας τρία (3) προβλήματα που απειλούν, κατά την άποψή σου, την ανθρωπότητα σήμερα.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΟΛΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ (1938-)

Ειρήνη

Από τη συλλογή «Ο Πλοηγός του Απειρού», Ποιήματα, Θεσσαλονίκη, 1986.

λέξη αγαπημένη σαν το μονάκριβο παιδί
που λούζεται στον ουρανό και τον ύπνο του
εξαίσια λάμψη σαν ασημένιο νόμισμα
στο πήλινο δοχείο της ανθρωπότητας

¹ Αναφέρεται στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

λέξη στο χρώμα της ελπίδας
 ντυμένη τα φύλλα της ελιάς
 θηλυκή σαν την πικροδάφνη
 ζωτική σαν το ψωμί
 τρυφερό δώρο σε παλάμες αθώων
 κι όμως χτισμένη με αίμα

Ειρήνη
 πολύτιμη λέξη ελληνική
 πάνω στη γη των ανθρώπων.

B3. Ποια στάση απέναντι στην ειρήνη φαίνεται να έχει το ποιητικό υποκείμενο στο ποίημα; Εσύ πώς αντιλαμβάνεσαι την έννοια της ειρήνης; Ως μια αφηρημένη έννοια ή ως ένα πανανθρώπινο αίτημα; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 150 λέξεις.

66. ΘΕΜΑ 28204

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΛ

Ακολουθούν αποσπάσματα από τον Πρόλογο του βιβλίου «ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΛ, Ένα χρονικό του μέλλοντος» (1996) της βραβευμένης με Νόμπελ Λογοτεχνίας Λευκορωσίδα συγγραφέα Σβετλάνα Αλεξίεβιτς (εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ, Γ' έκδοση, Ιούνιος 2019).

«...Την 26η Απριλίου 1986, στις 1:23:58, μια σειρά εκρήξεων κατέστρεψε τον αντιδραστήρα του τέταρτου ενεργειακού μπλοκ στον πυρηνικό σταθμό του Τσέρνομπιλ. Το ατύχημα αυτό χαρακτηρίστηκε ως η μεγαλύτερη τεχνολογική καταστροφή του εικοστού αιώνα. Για τη μικρή Λευκορωσία των δέκα εκατομμυρίων κατοίκων, αποτέλεσε μια εθνική καταστροφή. Η ραδιενέργεια κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα αίτια θνησιμότητας.

“Τσέρνομπιλ, Μινσκ / Εγκυκλοπαίδεια της Λευκορωσίας”»

Τι ήταν για την υπόλοιπη ανθρωπότητα το Τσέρνομπιλ; Μια είδηση στα δελτία ειδήσεων, ένας πανικός των πρώτων ημερών, συζητήσεις και χάρτες για το εάν αφορά τη δική μας επικράτεια και κατά πόσο, τέλος μια δυσοίωνη και αποκρουστική λέξη δίχως μνήμη.

Και ο εκ-πολιτισμένος κόσμος εξακολουθεί να πρακτορεύει με ακόμη μεγαλύτερη επιμέλεια την πυρηνική ενέργεια ως όπλο δήθεν αναπόφευκτων πολέμων και αποφασισμένων αφανισμών, ως όργανο προόδου και επιβολής, ως μέσο κυριαρχίας και ανάπτυξης, ως μέθοδο συμφερότερη οικονομικά άρα τέλεια, σύμφωνα με τα κριτήρια της νέας επιστήμης.

Το Τσέρνομπιλ είναι το μαύρο κουτί της ανθρωπότητας, αυτό που περιέχει την αφήγηση της καταστροφής... είναι η μόνη πυξίδα για να αποτρέψουμε την επανάληψή της. Αξίζει να αναλογιστούμε τι απομένει, τι διασώζεται από τον όλεθρο του Τσέρνομπιλ : μήπως το ένστικτο της επιβίωσης, η προσαρμοστικότητα του είδους μας, μήπως μια

νέα πρόοδος που θα βελτιώσει την ατέλειά μας; Απέναντι στα θύματα του Τσέρνομπιλ, στα όπου γης θύματα της ραδιενέργειας, απέναντι στους αθώους που έλιωσαν χωρίς να ρωτηθούν στον βωμό της ανθρωποφάγου εξέλιξης, όλοι εμείς, η ανθρώπινη κοινότητα, οφείλουμε να ζυγίσουμε μιαν απάντηση [...]

Ίσως, εάν το θέλουμε και το ζητήσουμε, μέσα από το ανείπωτο σκοτάδι του Τσέρνομπιλ να βρούμε τη φλόγα του κεριού, μέσα στην καρδιά του σκοταδιού να αναζητήσουμε την αγάπη.

A3. Με αφορμή τις θέσεις που διατυπώνει στο παραπάνω κείμενο η συγγραφέας σχετικά με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας και το ατύχημα του Τσέρνομπιλ, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για το ιστολόγιο της τάξης σου. Σε αυτό θα εκθέσεις τους προβληματισμούς σου σχετικά με το αν η πυρηνική ενέργεια μπορεί να τεθεί στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και με ποιες προϋποθέσεις. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία και από το κείμενο αναφοράς.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΧΙΡΟΣΙΜΑ

Το ποίημα είναι του Γιάννη Καμαρινάκη, από τη συλλογή «Συνομιλίες με το χρόνο», ΕΠΙΛΟΓΗ (ΠΟΙΗΜΑΤΑ), εκδ. Μαυρίδης, Αθήνα: 1978.

Μικρό λουλούδι φύτρωσε κάπου στη Χιροσίμα
 Τηράει δεξιά τηράει ζερβά ψυχή ζώσα δε βλέπει
 Τι να 'γιναν οι άνθρωποι τάχα; αναρωτιέται
 Καμιά φωνή καμιά λαλιά δω πέρα δε γρικιέται
 Πού πήγαν τάχα τα πουλιά και δε βλέπεις ούτ' ένα;
 Μηδέ μαμμούδι καταγής μηδέ μυρμηγκι βλέπω
 Γιατί τα δέντρα είναι γυμνά κ' έτσι σκελεθρωμένα;

Στα τόσα του ερωτήματα κανείς δεν απαντά
 Στο έρημο λουλουδάκι
 Μόνο ένας άνεμος πικρός στάχτη απ' τη γη σηκώνει
 Το κεφαλάκι του έγειρε μαράθηκε κ' εκείνο...

B3. Ποια ερωτήματα βασανίζουν «το λουλούδι στη Χιροσίμα» και πώς συνδέονται με την κατάληξή του; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα προκάλεσε σε σένα η ιστορία του μικρού λουλουδιού; Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

67. ΘΕΜΑ 28219

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η έννοια της επαφής]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο του Λέο Μπουσκάλια (1924-1998) «Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις» μετφ. Μ. Λώμη (Αθήνα 1988: Εκδ. Γλάρος) (διασκευή).

Θα ήθελα να σας μιλήσω για κάτι πολύ σημαντικό για μένα, κι αυτό είναι η έννοια της επαφής. Με ανησυχεί πραγματικά το γεγονός ότι ζούμε τόσο χωρισμένοι. Ο καθένας μας φαίνεται να υποφέρει από αυτό που επεσήμανε ο Σβάιτσερ² πριν από τόσα χρόνια, όταν είπε ότι ζούμε τόσο πολύ μέσα στα πλήθη κι ωστόσο πεθαίνουμε όλοι μας από μοναξιά. Είναι σαν να μην ξέρουμε πια πώς να αγγίζουμε τον άλλο, να τον κρατήσουμε, πώς να τον φωνάξουμε, πώς να χτίσουμε γέφυρες.

Νομίζω πως αυτό που μου συνέβη πρόσφατα σ' ένα ταξίδι δείχνει πολύ καλά αυτόν τον χωρισμό, τη μοναξιά και την απόγνωση. Σ' ένα τζετ 747 ένας άλλος άντρας κι εγώ είχαμε την τύχη να βρισκόμαστε μόνοι μας σε δύο θέσεις. Εγώ τουλάχιστον έτσι το είδα. Καθόταν δίπλα στο παράθυρο κι εγώ τον πλησίασα και του είπα «καλημέρα», πράγμα που κάνω πάντοτε διότι πιστεύω πως, αν πρόκειται να βρisceσαι μαζί με κάποιον επί πέντε ώρες, είναι προτιμότερο να τον χαιρετήσεις, ακόμη και αν ο άλλος δεν σου το ανταποδώσει. Του είπα «καλημέρα» και αυτός απάντησε «Α, στην οργή, νόμιζα ότι θα μείνει αδειανή η διπλανή θέση ν' απλωθώ λιγάκι». Έτσι λοιπόν του είπα: «Σου υπόσχομαι ότι, μόλις απογειωθούμε, θα δω αν υπάρχει κάποια κενή θέση και θα φύγω». Όταν βρεθήκαμε στον αέρα (δεν υπήρχε κενή θέση και δεν μπόρεσα να μετακινηθώ) και πριν φτάσουμε στη Νέα Υόρκη έμαθα ότι η γυναίκα του τον είχε εγκαταλείψει και ότι χαρακτήριζε τα παιδιά του σαν «αχάριστους αλήτες». Δεν είναι τρομερό;

Ανοιξε την καρδιά σου στον άλλο. Μάθε ν' ανοίγεις την καρδιά σου. Άκουσε καλά τον εαυτό σου και μέτρησε πόσες φορές λες «αγαπώ τους ανθρώπους». Το δικό μου ερώτημα είναι πόσες φορές την ημέρα λες «αγαπώ», αντί για το «μισώ, μισώ, μισώ». Είναι ένα πολύ ενδιαφέρον φαινόμενο. Βαρέθηκα πια αυτή την προσέγγιση στη ζωή που στηρίζεται στο «εγώ». Κουράστηκα ν' ακούω τον κόσμο να λέει «εγώ» και «εγώ». Θα 'θελα μια φορά να τους ακούσω να λένε «εμείς». Δεν είναι όμορφο το «εμείς»; Εσείς κι εγώ μαζί είμαστε πιο δυνατοί απ' όσο εσείς κι εγώ μόνοι μας και μ' αρέσει να σκέφτομαι ότι, όταν βρισκόμαστε μαζί, δε δίνω μόνο, αλλά και παίρνω. Έτσι μπορώ να έχω τέσσερα χέρια, δύο δικά μου και δύο δικά σου, δύο κεφάλια – πράγμα που σημαίνει νέες δημιουργικές ιδέες – και δύο διαφορετικούς κόσμους, τον δικό σου και τον δικό μου. Γι' αυτό τον λόγο σου ανοίγω την πόρτα να μπεις.

A3. Το 5μελές συμβούλιο του τμήματός σου διοργανώνει συζήτηση, στο πλαίσιο του μαθήματος των Νέων Ελληνικών, με θέμα την επίλυση των συγκρούσεων μεταξύ των παιδιών της τάξης. Αποφασίζεις να συμμετάσχεις στη συζήτηση με μία ομιλία 200-250 λέξεων, στην οποία εκθέτεις πώς εσύ και οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές σου μπορείτε να επιλύσετε τα όποια προβλήματα και να συνάψετε σταθερές σχέσεις φιλίας και συνεργασίας μεταξύ σας.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΓΚΟΥΣΤΙΝ ΓΚΟΜΕΖ ΑΡΚΟΣ (1939-1998)

[Η όραση]

Το παρακάτω κείμενο ανήκει στο μυθιστόρημα του Αγκουστίν Γκομέζ Άρκος (1939-1998) «Το τυφλοπούλι» σε μετάφραση Π. Μηλιώρη (Αθήνα 1991: Εκδ. Οδυσσέας). Κεντρικός ήρωας είναι ένα τυφλό παιδί 7 ετών στο Μαρόκο που αναγκάζεται να δουλέψει για να ζήσει και για να πληρώσει μία ακριβή επέμβαση για τα μάτια του. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα δύο ηλικιωμένοι συζητούν για το επαγγελματικό μέλλον του παιδιού.

² Αλβέρτος Σβάιτσερ (1875-1965): επιφανής θεολόγος, μουσικός και γιατρός από την Αλσατία, αφιέρωσε τη ζωή του στην ανακούφιση των φτωχών και των ασθενών στην Αφρική και τιμήθηκε με το Νόμπελ ειρήνης το 1952.

- Αφού εσείς, αγαπητέ Μαγκντούλ, έχετε την κηδεμονία του μικρανιψιού σας, σας ζητώ εξουσιοδότηση εν λευκώ, για να τον κάνω τον μεγαλύτερο τυφλό καλλιτέχνη όλων των εποχών. Έναν μυθικό ραψωδό³, που θα γυρίζει από πόλη σε πόλη, σαν θαυματοποιός. Πιστέψτε με, θα μας αποφέρει πολλά, κυρίως χρήματα. Και ταυτόχρονα, θα χτίζουμε και τη φήμη του αγοριού. Και ποιος μας λέει ότι δεν θα μας δοθεί στη συνέχεια η άδεια να τον παρουσιάσουμε μπροστά στη Μεγαλειότητά του, με την ευκαιρία των γενεθλίων του; Δεν περνά χρόνος χωρίς βασιλική γιορτή. ...

Μετά από σύντομη σκέψη, ο θεός είπε:

- Κύριε Ασσύρ, πρέπει να ομολογήσω, ότι η πρότασή σας έχει ενδιαφέρον. Κι ακόμα πιο ενδιαφέρον, αν σκεφτώ το συμφέρον του παιδιού. Γιατί έχει και μάνα και την ιερή υποχρέωση να τη συντηρήσει μια μέρα. Αλλά, ξέρετε, προτιμώ ο Μαρουέκος να βρει το φως του. Τον προτιμώ απλό τεχνίτη, άσημο και φτωχό, το παραδέχομαι. Αλλά τυφλό για μια ζωή, κι ας είναι πλούσιος και δοξασμένος, δεν τον θέλω.

Ακόμα μια μακριά σιωπή. Οι δύο γέροντες περνούσαν το τσιμπούκι ο ένας στον άλλον ευγενικά ευγενικά.

- Για πέστε μου, κύριε Μαγκντούλ·σαν τι υπάρχει, λοιπόν, το τόσο ενδιαφέρον, για να δεις, σ' αυτόν τον κόσμο; Οι άνθρωποι σαν κι εμάς πλαγιάζουν κάθε βράδυ λίγο φτωχότεροι απ' το πρωί, πιο θλιμμένοι, πιο ταπεινωμένοι. Εγώ δεν λογαριάζω πια τον χρόνο, που έχω ζήσει τυφλωμένος. Αλλά ακόμα και τυφλός, πιστεύω ότι δεν έχασα τίποτα ουσιαστικό, τίποτα που θα το πεθυμήσω στον Παράδεισο ... για κει, πιστεύω, πως έχω κλείσει θέση, παρ' όλα μου τα κρίματα. Τα κρίματά μου! Κρίματα ενός φτωχού · δεν έχουν τόσο βάρος, για να με στείλουν στην κόλαση. Ο κόσμος των ονείρων είναι ωραίος, κύριε Μαγκντούλ, ο ωραιότερος του κόσμου. Κι ο πιο αληθινός ... αν κι η αλήθεια του είναι εναντίον μου. Αυτόν τον κόσμο προσφέρω στον Μαρουέκος. Να προπαγανδίζει τ' όνειρο, όπως προπαγανδίζουμε την πίστη. Υπάρχει τίποτε υψηλότερο απ' το να ελευθερώνεις τη φαντασία των ομοίων σου;

Και άλλη σιωπή.

- Ναι, κύριε Ασσύρ, υπάρχει. Η όραση.

- Και τι μπορεί να κάνει με την όραση ένας φουκαράς, στον θλιβερό μας κόσμο;

- Να βλέπει, κύριε Ασσύρ. Κι ίσως ...

- Ίσως τι, κύριε Μαγκντούλ;

- Ίσως να τον αλλάξει, κύριε Ασσύρ. Να τον αλλάξει.

B3. Ποιες είναι οι δύο προοπτικές που εκτίθενται στο κείμενο σχετικά με το επαγγελματικό μέλλον του τυφλού παιδιού; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, αυτή που θα ωφελήσει περισσότερο το παιδί, αν πραγματοποιηθεί, και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 λέξεων.

³ (εδώ) τραγουδιστή

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Ο φεμινισμός δεν αφορά μόνο τις γυναίκες αλλά ολόκληρη την κοινωνία»

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από συνέντευξη που παραχώρησε η συγγραφέας Ολίβια Γκαζαλέ στο LIFO. gr και τη δημοσιογράφο Μ. Κουστενή, στις 28-01-2021.

— **Οι διακρίσεις, οι αδικίες και η βία εξακολουθούν να υφίστανται στη ζωή των γυναικών σήμερα. Ποιοι είναι λοιπόν για εσάς οι πιο σημαντικοί αγώνες που πρέπει να δώσει ο «σύγχρονος» φεμινισμός;**

Είναι εντυπωσιακό ότι σε μια εποχή που ο φεμινισμός μοιάζει να έχει κερδίσει την ιδεολογική μάχη και έχουν κατακτηθεί πολλά επαγγελματικά πεδία που μέχρι πρόσφατα ήταν για εκείνες απαγορευμένα, εξακολουθούν να αποτελούν μεγάλη μειοψηφία σε θέσεις εξουσίας. Τα στρατηγικά πόστα, στον πολιτικό τομέα, αλλά και αλλού, είναι ακόμη δύσκολα να κατακτηθούν από γυναίκες. Αυτές οι καθυστερήσεις εξηγούνται από τη διαιώνιση των έμφυλων στερεοτύπων, που αποδίδουν στους άνδρες, και αποκλειστικά σε αυτούς, ιδιότητες απαραίτητες γι' αυτές τις θέσεις όπως ο ορθολογισμός, η σωστή εκτίμηση, η μαχητικότητα, το θάρρος, η διάθεση για κατάκτηση, η ανάληψη ρίσκων για τη νίκη. Αντιθέτως, στις λεγόμενες γυναικείες ιδιότητες περιλαμβάνονται η ευγένεια, η γλυκύτητα, η υπομονή, η φιλειρηνική διάθεση και η ενσυναίσθηση.

Ως εκ τούτου, οι άνδρες θεωρούνται οι μόνοι που μπορούν να ηγηθούν και να ανταγωνιστούν, ενώ, οι γυναίκες θεωρούνται εκ φύσεως αφοσιωμένες στο να τους βοηθούν, θέτοντας τους εαυτούς τους στην υπηρεσία τους. Μόλις οι γυναίκες ξεφύγουν λίγο από τα στερεότυπα και τον συγκεκριμένο ρόλο, συχνά δέχονται επίθεση, αντιμετωπίζουν δυσκολίες και υποφέρουν από την προκατάληψη της ανικανότητας. Χρειάζεται πολλά κότσια για να μπει στα ανδρικά επαγγέλματα.

— **Εκτός από τη βία, πιστεύετε πως θα τελειώσει κάποτε και ο πόλεμος των δύο φύλων;**

Πιστεύω ακράδαντα στη συμφιλίωση των φύλων. Το μέλλον του φεμινισμού πρέπει να είναι μαζί με τους άνδρες και όχι εναντίον τους. Ο φεμινισμός είναι ανθρωπισμός: δεν αφορά μόνο τις γυναίκες, αλλά ολόκληρη την κοινωνία. Και η γυναικεία επανάσταση δεν θα πραγματοποιηθεί πλήρως έως ότου δούμε και την ανδρική επανάσταση, όπου οι άντρες θα έχουν απελευθερωθεί από στερεότυπα που αφορούν τον μισογυνισμό και την ομοφοβία κι ακόμα κρατούν, έστω και ασυνείδητα. Για να αλλάξουν οι άνδρες τον τρόπο που βλέπουν τις γυναίκες, πρέπει να αλλάξουν τον τρόπο που βλέπουν τον ίδιο τους τον εαυτό.

Η συμπεριφορά εντός της οικίας, η έκφραση ευαισθησίας και συναισθημάτων, η επανεφεύρεση της πατρότητας και όλες οι αλλαγές που έχουν ήδη γίνει από τους σύγχρονους άντρες, δεν αποτελούν ήττα, ούτε μειώνουν τον ανδρισμό. Αντιθέτως, είναι μια ευκαιρία –ίσως η σημαντικότερη– για την ανθρωπότητα να πάψει να βλέπει αυτές τις αλλαγές ως το δραματικό τέλος των αληθινών ανδρών και να σκεφτεί ότι μπροστά μας έχουμε τη θαυμαστή «γέννηση» των νέων ανδρών. Δηλαδή την απαραίτητη προϋπόθεση για την ισορροπία των σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων.

A3. Στη συνέντευξη η συγγραφέας δηλώνει «Το μέλλον του φεμινισμού πρέπει να είναι μαζί με τους άνδρες και όχι εναντίον τους». Με ποια επιχειρήματα στηρίζει αυτήν την άποψη; Πώς μπορεί το σχολείο να συμβάλλει ουσιαστικά στην κατανόηση και στήριξη της ισότητας των δύο φύλων από τους νέους ανθρώπους; Να καταθέσεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λ.) που θα αναρτήσεις σε νεανικό περιοδικό.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΛΕΟΝΙΚΗ ΔΡΟΥΓΚΑ

Ο απολογισμός

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Οκλαδόν με τον χρόνο», 2022, εκδόσεις Μανδραγόρας.

Στον δρόμο για τη δουλειά
-πάει καιρός από τότε-
χάζευε βιτρίνες στην Βασιλίσσης Όλγας
μέσα στο λεωφορείο

Στάση παλιά Σαλαμίνα
παρεμβολή από φόρεμα μωβ-λαχανί καβαδούρα
έτοιμη να κατέβει
καρφίτσωμένη στη θέση
Το επόμενο απόγευμα
και το μεθεπόμενο
Μια μέρα δεν το είδε
τότε θα έχανε μια ώρα απ' τη δουλειά
χίλιες δραχμές περίπου

Έξω από τ' αγγλικά των παιδιών
είκοσι χρόνια μετά
χαζεύει την ανάμνηση
μέσα στο 4*4

Στάση παλιά Σαλαμίνα
στην ίδια βιτρίνα μπροστά
μετρά τη ζωή της χωρίς να βγάζει λέξη
η μνήμη τής ανήκει
στο μεταξύ γάμος δουλειά
καυγάδες αγκαλιές θλίψη χαρά
μια έκρηξη μέσα της την αφήνει απανθρακωμένη.

- B3.** Στη ζωή του κεντρικού προσώπου του ποιήματος έχουν συντελεστεί αλλαγές που τις συνειδητοποιεί μέσα από τις αναμνήσεις. Ποιες αρνητικές όψεις της οικογενειακής ζωής εμπεριέχει ενδεχομένως ο τελευταίος στίχος του ποιήματος «μια έκρηξη μέσα της την αφήνει απανθρακωμένη» και ποια είναι η προσωπική σου άποψη για τα προβλήματα της οικογένειας στην εποχή μας; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με κειμενικές αναφορές.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Ανεπιθύμητοι Πρόσφυγες**

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Τάσου Κωστόπουλου, που δημοσιεύτηκε στην «Εφημερίδα των Συντακτών», στις 17-04-2016.

Χιλιάδες απελπισμένοι πρόσφυγες συνωστίζονται στις μικρασιατικές ακτές, προσπαθώντας να περάσουν με κάθε μέσο στα νησιά, για να γλιτώσουν από τη φωτιά και το μαχαίρι ενός αδυσώπητου πολέμου που μετέτρεψε την πατρίδα τους σε κόλαση.

Παρά τα εύλογα ανθρωπιστικά ανακλαστικά, η προοπτική μονιμότερης εγκατάστασης των προσφύγων στη χώρα μας προκαλεί έντονη ανησυχία σε πολλούς γηγενείς, που φοβούνται πως οι επήλυδες⁴ Ασιάτες θα αποτελέσουν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, θα αποσπάσουν για την επιβίωσή τους μερίδιο από τους αποψιλωμένους⁵ δημόσιους πόρους και, με τα αλλότρια ήθη και έθιμά τους, θα θέσουν σε δοκιμασία τον πατροπαράδοτο πολιτισμό του τόπου· μέρα με τη μέρα, όλο και περισσότεροι αποφαινόμενοι πως η χρεοκοπημένη Ελλάδα «δεν χωράει» άλλους ξενομερίτες.

Κάποια στιγμή, οι πύλες της ελληνικής επικράτειας σφραγίζονται θεσμικά με μια έκτακτη, δρακόντεια νομοθεσία. Κατ' ιδίαν, ένας υψηλόβαθμος κρατικός λειτουργός δεν θα διστάσει μάλιστα να αποφανθεί πως οι ξεριζωμένοι πρόσφυγες θα ήταν καλύτερα να σφαγούν από τον εχθρό, παρά να θέσουν σε δοκιμασία την κοινωνική συνοχή της ελλαδικής κοινωνίας.

Η παραπάνω περιγραφή δεν αφορά τους σημερινούς Σύρους ή Αφγανούς πρόσφυγες, αλλά τους Μικρασιάτες ομολόγους τους πριν από ένα σχεδόν αιώνα.

Μπορεί η έλευση των τελευταίων να έχει εξωραϊστεί⁶ από την επίσημη και εθνικά ορθή ιστοριογραφία ως «υποδοχή» (ή και «παλιννόστηση») των κυνηγημένων ομογενών στη νέα τους πατρίδα, τον ματωμένο όμως εκείνο Αύγουστο του 1922 η στάση του ελληνικού κράτους θύμιζε περισσότερο την απροθυμία της σημερινής Ευρώπης να απορροφήσει τα κύματα των απελπισμένων που καταφέρνουν να φτάσουν μέχρι εδώ από τα σφαγεία της Μέσης Ανατολής.

A3. Στο κείμενο επισημαίνεται πως διαχρονικά, σε κάθε μεταναστευτικό κύμα, οι αντιδράσεις των ντόπιων είναι αρνητικές. Για ποιους λόγους θεωρείς πως συμβαίνει αυτό; Με ποιους τρόπους μπορεί να βελτιωθεί η αρνητική αυτή στάση απέναντι σε πρόσφυγες και μετανάστες; Να ενημερώσεις σχετικά τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σου με άρθρο (200-250 λ.) στο σχολικό ιστολόγιο, καταθέτοντας και τις προσωπικές σου απόψεις.

⁴ αλλοδαποί, ξενόφερτοι

⁵ απογυμνωμένοι από κάτι, στερημένοι

⁶ καλλωπίζω, ομορφαίνω

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΥΛΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1954 -)

Μικρασιατικό Άσμα

Το ποίημα που ακολουθεί δημοσιεύτηκε την 1η Απριλίου 2021 στον ιστότοπο Poetica.net.gr.

Μικρασιάτικο άσμα ή, μήπως,
θρακικό το τραγούδι που έχει
τη γνωστή επωδό ενός εύρυθμου θρήνου;

Προσφυγούλα,
μαυρομάτα μου,
Προσφυγούλα,
σε κλαίν τα μάτια μου

Νοσταλγώ τον σκοπό του συρτού,
του χορού την ηδύπικρη θλίψη,
μια συγκίνηση αόριστη, ενώ
στο μυαλό μου γυρνά
το μετέωρο ερώτημα:
«Ποιος να ήταν ο τόπος της;
Ποια ακρογιάλια θυμόταν καθώς
—ενώ γύρευε λίγο νερό—
το φαρμάκι κυλούσε στα σπλάχνα της;
Να ευχότανε άραγε
σαν τις σκλάβες, στη χώρα των Ταύρων εξόριστες,
με φτερά αλκυόνης ξανά να βρεθεί
στον σπιτιού τούς θαλάμους,
στο μεγάλο τ' αλώνι, εκεί
που ηχούσαν του γάμου τραγούδια;»

Και μια ερώτηση ακόμα:
«Ποια μνήμη βαθιά το τραγούδι αναδεύει
και κινεί τις δικές μας ψυχές,
που πλανιούνται σαν πρόσφυγες μέσα στις πόλεις
—νυχτερίδες που πέφτουν στους κίτρινους τοίχους—,
και τις φέρνει ξανά στις πηγές των δακρύων;»

- B3.** Ποια συναισθήματα δημιουργεί στο ποιητικό υποκείμενο το Μικρασιατικό Άσμα; Κατά πόσο συμμερίζεται τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου που ανακαλούν νοσταλγικά το προσωπικό του βίωμα και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Οι επιπτώσεις του πολέμου στη ζωή των ανθρώπων**

Το κείμενο είναι άρθρο που έχει αναρτηθεί ως αναφορά πεπραγμένων στις 17 03 2022 στην επίσημη ιστοσελίδα της ΜΚΟ «Γιατροί χωρίς Σύνορα», που επεμβαίνει σε εμπόλεμες και άλλες περιοχές για να συνδράμει ιατρικά και ανθρωπιστικά τους ανθρώπους που πλήττονται από τον πόλεμο, τις ασθένειες και την οικονομική εξαθλίωση. (Συντομευμένο).

Περισσότερο από το ένα τρίτο των προγραμμάτων των Γιατρών Χωρίς Σύνορα επικεντρώνεται στην παροχή βοήθειας σε ανθρώπους που ζουν σε εμπόλεμες ζώνες, όπως η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, το Ιράκ, η Νιγηρία, το Νότιο Σουδάν, η Συρία και η Υεμένη, μεταξύ πολλών άλλων.

Οι συνέπειες του πολέμου είναι τεράστιες και καταστροφικές. Θάνατος, βία, τραύματα που έχουν μακροχρόνιες συνέπειες, διαταραχή μετατραυματικού στρες, κατεστραμμένες υποδομές και συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, άνθρωποι που ξεριζώνονται και αναγκάζονται να αφήσουν τα πάντα πίσω τους.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου και των συγκρούσεων οι τακτικές ιατρικές ανάγκες αυξάνονται, καθώς οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης καταρρέουν. Οι έγκυες γυναίκες, ή τα άτομα με χρόνιες ασθένειες όπως ο διαβήτης ή ο ιός HIV, παραμένουν ιδιαίτερα ευάλωτοι. Καθώς τα εμπορεύματα λιγοστεύουν, η τιμή των βασικών τροφίμων και των οικιακών ειδών εκτοξεύεται στα ύψη, ενώ ο φόβος, η ανασφάλεια και η απώλεια δημιουργούν ψυχολογική δυσφορία.[...]

Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων βλέπουμε, επίσης, συχνά την αύξηση της σεξουαλικής βίας. Μερικές φορές, ο βιασμός χρησιμοποιείται ως «εργαλείο» για να υποτάξει μια κοινότητα. Για παράδειγμα, μια ομάδα τουλάχιστον 10 γυναικών βιάστηκε ομαδικά τον Φεβρουάριο του 2018 κοντά στην Bossangoa, στη Δυτική Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, από άνδρες μιας τοπικής ένοπλης ομάδας που τις πήραν ομήρους. Το 2020, σχεδόν 11.000 άτομα έλαβαν βοήθεια από τις ομάδες μας στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό για σωματικές και ψυχολογικές συνέπειες που σχετίζονται με τη σεξουαλική βία. 63% ανέφεραν ότι βιάστηκαν από ένοπλους άνδρες.

Οι συγκρούσεις συχνά ξεριζώνουν τους ανθρώπους από τα σπίτια τους, αφήνοντάς τους εκτοπισμένους στη χώρα τους ή πρόσφυγες σε μια άλλη. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, στα τέλη του 2021, ο συνολικός αριθμός των εκτοπισμένων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο ήταν 84 εκατομμύρια. Οι ομάδες μας παρέχουν ιατρική φροντίδα σε όσους εκτοπίζονται από συγκρούσεις, συχνά σε καταυλισμούς προσφύγων και εκτοπισμένων.[...] Σε τέτοιες συνθήκες, οι άνθρωποι που έχουν μείνει μετέωροι, χωρίς πρόσβαση σε κατάλληλη εκπαίδευση, ιατρική περίθαλψη, ή ακόμη και σε υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης, εκτίθενται επικίνδυνα σε διάφορους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων ψυχικής υγείας, βίας και ασθενειών.[...]

Είτε θεραπεύοντας παιδιά που έχουν ξεριζωθεί και γίνει μάρτυρες φρικτών συγκρούσεων, είτε ανθρώπους που έχουν επιβιώσει από βασανιστήρια και σεξουαλική βία, οι ομάδες ψυχολόγων και ψυχιάτρων μας προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τις πιεστικές ανάγκες ψυχικής υγείας για τους ανθρώπους που πλήττονται από τον πόλεμο και τις συγκρούσεις.

Ο τρομακτικός ήχος των βομβών που πέφτουν πάνω από το κεφάλι σου, οι σφαίρες που τρυπούν τους τοίχους της κρεβατοκάμαράς σου, το να βλέπεις την οικογένειά σου να δολοφονείται μπροστά σου ή να βασανίζεται από ένοπλες ομάδες: αυτή ήταν η πραγματικότητα για μια γενιά ανθρώπων από χώρες όπως το Ιράκ,

τη Συρία, τη Λιβύη και όχι μόνο, όπου οι ομάδες μας βλέπουν ασθενείς με σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας που συνδέονται με τέτοιες εμπειρίες – όπως η διαταραχή μετατραυματικού στρες.[...]

Οι ομάδες μας δεν έχουν πάντα την ικανότητα να καλύψουν κάθε κενό, ωστόσο, προτεραιότητα είναι πάντα οι άνθρωποι σε ανάγκη και τους παρέχουμε την καλύτερη δυνατή ιατρική περίθαλψη, ανεξάρτητα από το πού προέρχονται, σε τι πιστεύουν ή ποιον υποστηρίζουν.

A3. Στο κείμενο αναφέρεται ότι «οι συνέπειες του πολέμου είναι τεράστιες και καταστροφικές». Να γράψεις ένα άρθρο γνώμης (200-250 λέξεων) στο οποίο θα τεκμηριώνεις αυτή την άποψη/θεώρηση. Πώς μπορούν οι πολίτες να βοηθήσουν, ώστε να αποφευχθούν οι πόλεμοι; Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Αντώνης Σαμαράκης

[Σήμα κινδύνου]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Αντώνη Σαμαράκη «Σήμα κινδύνου», κεντρική διάθεση Γ. Ελευθερουδάκης, Αθήνα: 1973.

[...] Ο οδηγός έβαλε σε κίνηση το μοτέρ, άκουσα το αυτοκίνητο να φεύγει, η φωνή του σπήκερ μάκραινε, μάκραινε, έγινε ησυχία, ησυχία, ήταν όμως αργά, ήταν όμως αργά...

Ήταν αργά να σταματήσω τη σκέψη μου που είχε αρχίσει να ξετυλίγεται με ταχύτητα. Το νήμα είχε αρχίσει να ξετυλίγεται, τράβηξε την άκρη η φωνή που μπήκε άξαφνα στο δωμάτιο, τράβηξε την άκρη και τώρα το νήμα ξετυλιγόταν, το νήμα της ανησυχίας που είχε κουβαριαστεί μέσα μου τον τελευταίο καιρό, κείνες τις δύο τρεις εβδομάδες.

...διότι το τηλεσίγραφο της Σοβιετικής Ενώσεως δια το Βερολίνο λήγει την 27^η Μαΐου. Και δια τον λόγον τούτον διάχυτος είναι ο φόβος του πολέμου...

Στο διάβολο το Βερολίνο! Χτες η Μέση Ανατολή, προχτές το Σουέζ, αντιπροχτές η Κορέα... Ούτε ώρα ήσυχη από τότε που τέλειωσε ο πόλεμος 1939-1945. Ούτε ώρα! Διαρκώς αυτός ο φόβος του πολέμου, ο φόβος πως ένας καινούριος πόλεμος θα ξεσπάσει από στιγμή σε στιγμή, πότε 10 Αυγούστου, πότε 10 Νοεμβρίου, πότε 27 Μαΐου... Φτάνει λοιπόν! Πότε το τηλεσίγραφο για την Κορέα, πότε το τηλεσίγραφο για το Σουέζ, πότε το τηλεσίγραφο για το Βερολίνο... Σήμερα το Βερολίνο, και αύριο, αν ξεφύγουμε από το Βερολίνο, κάτι άλλο, ναι, κάτι άλλο!

Το νήμα ξετυλιγόταν ολοένα εκεί στο δωμάτιο του Δημοτικού Νοσοκομείου την ώρα που έπινα τον καφέ μου περιμένοντας να με φωνάξουν για το χειρουργείο, το νήμα ξετυλιγόταν ολοένα, ήρθαν οι σκέψεις του τελευταίου καιρού, η μια σκέψη πάνω στην άλλη. Έσβηνα τσιγάρο, άναβα τσιγάρο, έσβηνα τσιγάρο, άναβα τσιγάρο, το παράθυρο κλειστό, γέμισε καπνό, γέμισε το δωμάτιο σκέψεις...

Ο φόβος του πολέμου! Του καινούριου πολέμου. Και όμως, τον καιρό του πολέμου 1939-1945, λέγαμε πως δε θάρθει άλλος πόλεμος, ήμασταν βέβαιοι πως το αίμα που χυνόταν ήταν για να μη γίνει άλλος πόλεμος. Και για νάρθει, ύστερ' από το τέλος του πολέμου, ένας καινούριος κόσμος, ειρηνικός, καλύτερος, αλλιώτικος...

Και τέλειωσε ο πόλεμος. Και ήρθε ο καινούριος κόσμος. Αλλά δεν ήταν καινούριος. Δεν ήταν ειρηνικός. Δεν ήταν καλύτερος. Δεν ήταν αλλιώτικος.

B3. Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το κείμενο την στάση του αφηγητή απέναντι στον πόλεμο. Εκτιμάς πως και σήμερα ισχύουν όσα τον προβληματίζουν ή όχι; (100 – 150 λέξεις)

71. ΘΕΜΑ 28248

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι «ελαττωματικές» ιδιοφυΐες

Το παρακάτω άρθρο (απόσπασμα) έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα Καθημερινή στις 10/02/2002 και υπογράφεται από τον Τάσο Κουράκη, αναπληρωτή καθηγητή στην Ιατρική Σχολή του ΑΠΘ, στο Εργαστήριο Γενετικής.

Ο 20ός αιώνας έφερε δύο βαρβαρότητες: η μία έρχεται από τα βάθη του καιρού και φέρνει πολέμους, εξορίες, φανατισμούς και η άλλη ψυχρή και ανώνυμη προέρχεται από την άνευ όρων πίστη στην τεχνική, την επιστήμη και την οικονομική ανάπτυξη. Είναι ο αυτονομισμένος ορθολογισμός και επιστημονισμός που αγνοεί τα άτομα, τα συναισθήματα και τις ανάγκες τους.

[...]Τα τελευταία χρόνια με τις νέες τεχνικές χειρισμού του DNA, μπορέσαμε να αναδιατάξουμε το γενετικό υλικό ανάμεσα σε διαφορετικά είδη, να «επαναπρογραμματίσουμε» τη ζωή και να αναδημιουργήσουμε τη βίοςφαιρα. Παράλληλα, μπορέσαμε να χαρτογραφήσουμε το DNA και είμαστε σε απόσταση αναπνοής από την καθιέρωση της γενετικής ταυτότητας ενός εκάστου, δηλαδή τη γνώση των γενετικών του δυνατοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που σχετίζονται με την εμφάνιση νοσημάτων με γενετικό υπόβαθρο.

Ακολούθως, στενά συνδεδεμένοι με τον ορθολογισμό, τον τεχνοκρατισμό και τη μέγιστη αποτελεσματικότητα, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε όχι απλά τον εντοπισμό των γενετικών προδιαθέσεων των ατόμων για τις διάφορες ασθένειες, αλλά και τη «διόρθωση» αυτών, μέσω της γονιδιακής θεραπείας (genetherapy).

Η πορεία αυτή συνεχίστηκε μέσα από τη λεγόμενη προεμφυτευτική διάγνωση, δηλαδή τη δυνατότητα γνώσης της γενετικής σύστασης του εμβρύου πριν από την εμφύτευσή του στη μήτρα. Το επόμενο βήμα, πολύ σύντομα, θα είναι η «διόρθωση» αυτής της γενετικής σύστασης του προεμβρύου ή εμβρύου, μέσω της γονιδιακής θεραπείας – αντικατάστασης, προς ένα (πιο άραγε) «τέλειο πρότυπο». Μόνο που όταν στο εγγύς μέλλον, θα μπορούμε να «διορθώνουμε» τις ασθένειες, πόσοι θα μπορέσουν να αντισταθούν στον πειρασμό να διορθώσουν, τις πρώτες μέρες της ζωής του μέλλοντος βλαστού τους, τα γονίδια που σχετίζονται και με τον ψυχισμό, τις διαθέσεις ή και τη συμπεριφορά του; (παρ' όλο που αυτά τα τελευταία δεν έχουν αμιγώς γενετική προέλευση καθώς προκύπτουν από την αλληλεπίδραση γονιδίων και περιβάλλοντος).

Και τότε θα έχουμε την ανάδυση μιας κοινωνίας που θα προκαθορίζει και θα (προ)σχεδιάζει τον ίδιο της τον εαυτό και το μέλλον της. Μια κοινωνία χωρίς εκπλήξεις και χωρίς «λάθη». Να σκεφθούμε προς στιγμή ότι αυτή η κοινωνία δεν θα επέτρεπε να είχαν γεννηθεί ένα σωρό εξέχουσες φυσιογνωμίες που έτυχε να διαθέτουν γενετικές προδιαθέσεις ασύμβατες με την ιδανική «τέλεια» ομοίμορφη κοινωνία. Με τη λογική αυτή δεν θα γεννιούνταν ούτε ο Βαν Γκογκ που έπασχε από κατάθλιψη ούτε ο Αϊνστάιν που έπασχε από δυσλεξία ούτε ο Στίβεν Χόκινγκ που πάσχει από ατροφική παράλυση. Άλλωστε, πρόγευση αυτής της κοινωνίας δεχόμαστε καθημερινά με την ομογενοποίηση και την τυποποίηση των «μαζών», αντί της αποδοχής της διαφοράς των ατόμων και της αυτόνομης προσωπικότητάς τους.

Το παράδειγμα της Γενετικής είναι χαρακτηριστικό και αποδεικνύει την αλήθεια της άποψης που θεωρεί ότι το περιεχόμενο της επιστήμης, καθώς και οι εφαρμογές της δεν είναι ουδέτερες, αλλά καθορίζονται από τις προτεραιότητες που κάθε φορά θέτει η κοινωνία. Γιατί το είδος των αναγκών που καλείται να επιλύσει η τεχνική και η επιστήμη, σε κάθε κοινωνία, κάθε ιστορική περίοδο, ανέκαθεν προσδιορίζονταν από τις αξίες, τους προσανατολισμούς και την κοσμο-αντίληψή της. Αυτό που συμβαίνει σήμερα με τη Γενετική, είναι ότι η κατεύθυνση που ακολουθεί, στρέφεται περισσότερο στη «διόρθωση» της φύσης και λιγότερο στην κατανόησή της. Αντιμετωπίζει τους οργανισμούς – φυτά, ζώα, άνθρωπο – σαν μηχανές ελαττωματικές, με λάθη στον κώδικα και φαντασιώνεται τις τέλει υπάρξεις χωρίς μειονεκτήματα και λάθη. Υιοθετεί στην πράξη τη ρήση του Καρτέσιου «να γίνουμε κυρίαρχοι και κάτοχοι της φύσης» και γι' αυτό προβαίνει στον μετασχηματισμό της φύσης και τη «διόρθωσή» της.[...]

A3. Σε μια προφορική εισήγηση (200 – 250 λέξεων) που θα εκφωνηθεί στο πολιτιστικό κέντρο του δήμου σου με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγείας, να καταγράψεις την άποψή σου για το αν είναι δικαιολογημένος ο φόβος πολλών ανθρώπων για τα επιτεύγματα της επιστήμης.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ (1954 -)

ΜΗ ΜΕ ΑΦΗΣΕΙΣ ΠΟΤΕ

Η Κάθυ, η Ρουθ και ο Τόμυ ήταν μαθητές στο Χείλσαμ - ένα ειδυλλιακό οικοτροφείο, χαμένο κάπου στην αγγλική ύπαιθρο. Τα παιδιά προστατεύονταν με προσοχή από τον εξωτερικό κόσμο κι ανατράφηκαν με τη γνώση ότι ήταν ιδιαίτερα πλάσματα. Όμως, για ποιον ακριβώς λόγο βρίσκονταν εκεί;

«Έλα Πίτερ. Σε παρακαλώ, πες και στους άλλους αυτό που μόλις έλεγες».

Ο Πίτερ ανασήκωσε τους ώμους. «Λέγαμε πως θα ήταν αν κάποτε γινόμασταν ηθοποιοί. Τι είδους ζωή θα κάναμε».

«Μάλιστα», είπε η δεσποινίς Λούσι. «Κι εσύ έλεγες στον Γκόρντον πως θα χρειαστεί να πας στην Αμερική όπου υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες».

Ο Πίτερ σήκωσε και πάλι τους ώμους και ψιθύρισε: «Μάλιστα, δεσποινίς Λούσι».

Η δεσποινίς Λούσι όμως περιέφερε το βλέμμα της σε όλους μας. «Ξέρω πως δεν το κάνετε επίτηδες, αλλά γίνονται πολλές τέτοιες συζητήσεις. Τις ακούω συνεχώς, τις επιτρέπω και δεν θα έπρεπε». Είδα μερικές σταγόνες να πέφτουν από την υδροροή και να προσγειώνονται στον ώμο της, αλλά δεν φάνηκε να δίνει σημασία. «Αν κανένας άλλος δεν σκοπεύει να σας μιλήσει», συνέχισε, «τότε θα σας μιλήσω εγώ. Το πρόβλημα είναι, νομίζω, πως σας έχουν ενημερώσει, αλλά και δεν σας έχουν ενημερώσει κανονικά. Σας έχουν μιλήσει, αλλά κανένας από εσάς δεν κατάλαβε επακριβώς, και τολμώ να πω ότι μερικοί δείχνουν ικανοποιημένοι να αφήνουν την κατάσταση ως έχει. Αλλά όχι εγώ. Αν είναι να ζήσετε μια αξιοπρεπή ζωή, τότε πρέπει να γνωρίζετε την αλήθεια, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Κανένας από εσάς δεν θα πάει στην Αμερική, κανένας από εσάς δεν θα γίνει σταρ του σινεμά. Και κανένας από εσάς δεν θα δουλέψει σε σούπερ μάρκετ. Η ζωή σας είναι προδιαγεγραμμένη. Θα γίνετε ενήλικες και πριν γεράσετε, προτού φτάσετε στη μέση ηλικία, θα αρχίσετε να δωρίζετε τα ζωτικά σας όργανα. Γι' αυτό σας

δημιούργησαν. Δεν είστε σαν τους ηθοποιούς που βλέπετε στα βίντεο, δεν είστε καν σαν εμένα. Ήρθατε σε αυτόν τον κόσμο για έναν σκοπό και το μέλλον σας, το μέλλον όλων σας, έχει προαποφασιστεί. Οπότε μην κάνετε άλλες τέτοιες συζητήσεις. Σε λίγο καιρό θα φύγετε από το Χάιλσαμ και δεν θα αργήσει να έρθει η μέρα που θα αρχίσετε την προετοιμασία για τις πρώτες σας δωρεές. Αυτό πρέπει να το θυμάστε. Αν θέλετε να ζήσετε μια αξιοπρεπή ζωή, οφείλετε να ξέρετε ποιοι είστε και τι σας περιμένει όλους σας».

Έπειτα σώπασε, αλλά είχα την εντύπωση πως μέσα της συνέχιζε να λέει διάφορα, καθώς για κάμποση ώρα το βλέμμα της περιφερόταν πάνω μας, περνούσε από πρόσωπο σε πρόσωπο σαν να εξακολουθούσε να μας μιλάει. Όταν έστρεψε το βλέμμα της προς το γήπεδο, ανακουφιστήκαμε όλοι.

B3. Να παρουσιάσεις τη σχέση των προσώπων και το ρόλο που επιτελούν σύμφωνα με τα νοήματα που εκφράζονται στο απόσπασμα. Ποιο είναι το θέμα που θίγεται και ποια η προσωπική σου τοποθέτηση για αυτό; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

72. ΘΕΜΑ 28264

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Από την Υεμένη στην Ελλάδα: Το ταξίδι του Οσάμα

Το άρθρο αντλήθηκε από τον διαδικτυακό ιστότοπο της unicef: www.unicef.org/greece

Εκτιμάται ότι 23.000 παιδιά προσφύγων και μεταναστών έφτασαν μέσω θαλάσσης στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία πέρυσι, με την συντριπτική πλειοψηφία αυτών να διαφεύγουν από τις συγκρούσεις, την ακραία φτώχεια και τις διώξεις. Ένα από αυτά τα παιδιά είναι ο 12χρονος Οσάμα που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την πατρίδα του την Υεμένη.

«Νόμιζα ότι τελείωσε, θα πεθάνω. Έτσι τελειώνει η ζωή μου», είπε ο Οσάμα στη UNICEF για τις σκέψεις που πέρασαν από το μυαλό του, καθώς διέσχισε τη θάλασσα για να φτάσει στην Ελλάδα με την οικογένειά του. «Το μέλλον μου στην Υεμένη ήταν αβέβαιο, δεν μπορούσα να μελετήσω για να γίνω γιατρός ή μηχανικός ή οτιδήποτε άλλο. Θέλω να γίνω γιατρός γιατί θέλω να βοηθήσω τους άλλους και την οικογένειά μου»

Ο Οσάμα και η οικογένειά του ζούσαν στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης στη Μόρια της Λέσβου, στην Ελλάδα. Το Κέντρο προορίζεται να διεξάγει διαδικασίες άφιξης για νέους πρόσφυγες και μετανάστες, αλλά λόγω της αυξημένης ροής και του υπερπληθυσμού οι οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, συχνά μένουν σε αυτό το κέντρο για μήνες και μερικές φορές ακόμη και χρόνια.

Η UNICEF υποστηρίζει ότι όλα τα ευάλωτα παιδιά που ζουν σε κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης στα ελληνικά νησιά, πρέπει να μεταφερθούν αμέσως στην ηπειρωτική χώρα για να διασφαλιστεί η πρόσβασή τους σε επαρκή προστασία, υγειονομική περίθαλψη, καταλύματα και ευκαιρίες εκπαίδευσης.

Μετά από 3 μήνες στο πολυσύχναστο ΚΥΤ στη Μόρια της Λέσβου, ο Οσάμα και η οικογένειά του έλαβαν την είδηση ότι θα μεταφερθούν σε καταλύματα που διαχειρίζεται ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Σήμερα, στην Αθήνα πλέον, ο Οσάμα μπορεί να συνεχίσει τις σπουδές του σε ασφαλέστερο περιβάλλον. Επισκέπτεται επίσης την Elix, ένα εκπαιδευτικό κέντρο που υποστηρίζεται από τη UNICEF, όπου λαμβάνει επιπλέον βοήθεια με τις σπουδές του στα Αγγλικά και τα Ελληνικά. Ο Οσάμα ελπίζει ότι μια μέρα θα εκπληρώσει το όνειρό του και θα γίνει γιατρός.

- A3.** Διάβασες το παραπάνω άρθρο στον διαδικτυακό ιστότοπο της Unicef και προβληματίστηκες ιδιαίτερα για την κατάσταση που περιγράφεται. Σε μια προσπάθειά σου να ευαισθητοποιήσεις τους συμμαθητές σου, συντάσσεις ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σου, με το οποίο ζητάς τεκμηριωμένα να βρεθεί μια άμεση λύση για τα παιδιά που κρατούνται σε κέντρα υποδοχής επικαλούμενος/η τους λόγους για τους οποίους αυτά αξίζουν μια καλύτερη ζωή.

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ (1966-)

Σονέτο του κνηγημένου

Από το βιβλίο: Δεμένα Σώματα, εκδ. ΑΩ, 2019

Πίσω φωτιά, χαλάσματα και τρόμος
 μόχα θανάτου γύρω τους καμένα
 κνηγημένους γέμισε ο δρόμος
 χάσκουνε σώματα παρατημένα.

Οι μωρομάνες μπρος και πίσω γέροι
 οι άντρες να προσέχουν τα πλευρά τους
 συρματοπλέγματα ματώσανε το χέρι
 του αγοριού που ξέφυγε μπροστά τους.

Μαζί του ο αέρας φέρνει τους πνιγμένους
 π' ουρλιάζουνε σαν χάνονται στο κύμα
 κι άλλους πολλούς στα γρήγορα θαμμένους

μ' ένα σημάδι αντίδωρο στο μνήμα,
 κι η μυρωδιά του φόβου στους διωγμένους
 με αγρίμια κι ερημιά σε κάθε βήμα.

- B3.** Στο Κείμενο 2 περιγράφεται μια ανθρώπινη κατάσταση. Να την περιγράψεις αποδίδοντας τα συναισθήματα των προσώπων που τη ζουν και να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 150 λέξεις.

73. ΘΕΜΑ 30037

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κοινωνικός Αποκλεισμός και δικαιώματα του παιδιού

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το κείμενο του Άντρου Γ. Καραγιάννη που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα: <https://simerini.sigmalive.com/article/2022/2/14/koinonikos-apokleismos-kai-dikaiomata-tou-paidiou> (14.2.2022).

Αρκετά παιδιά στη σύγχρονη κοινωνία βιώνουν τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. [...] Σύμφωνα με στοιχεία που κατατέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, 18 εκατομμύρια παιδιά στις 27 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζούσαν το 2019 σε νοικοκυριά που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Ο αριθμός ατόμων στον γενικό πληθυσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ζουν σε συνθήκες φτώχειας ανέρχεται στα 91 εκατομμύρια.

Τα πιο πάνω ανησυχητικά στοιχεία αποδεικνύουν ότι αρκετά παιδιά στερούνται του δικαιώματος παροχής βασικής μόρφωσης λόγω της οικονομικής στενότητας που αντιμετωπίζουν οι γονείς τους, αφού το χαμηλό οικογενειακό εισόδημα δεν επιτρέπει στα παιδιά να φοιτήσουν στην προσχολική εκπαίδευση. Το επιπρόσθετο κόστος των σχολικών βιβλίων, η μεταφορά στο σχολείο, τα γεύματα και οι επιπλέον δραστηριότητες αυξάνουν αισθητά το κόστος ζωής και τον οικογενειακό προϋπολογισμό, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κοινωνικές ανισότητες με πρώτα θύματα τα παιδιά.

Ο κίνδυνος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι πιο έντονος σε παιδιά με ειδικές ανάγκες, με αναπηρία ή ακόμα σε παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή εθνοτικών μειονοτήτων. Τα παιδιά που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα ή που βρίσκονται σε επισφαλείς οικογένειες είναι πιο ευάλωτα στην τρομακτική εμπειρία της ενδοοικογενειακής βίας, στην αντιμετώπιση του κινδύνου φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της σχολικής εγκατάλειψης.

Αρκετά ευάλωτα παρουσιάζονται επίσης παιδιά που ανατρέφονται από έναν γονέα ή ανήκουν σε πολύτεκνες οικογένειες, τα οποία στερούνται βασικά δικαιώματα, όπως η συμμετοχή τους σε προγράμματα προληπτικής υγείας, κάτι που έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ανάπτυξη, την προσωπική φροντίδα και την εκπαίδευσή τους.

Τα παιδιά λοιπόν που νιώθουν κοινωνικά αποκλεισμένα λόγω της στέρησης βασικών αγαθών, διευκολύνσεων και καλής υγείας, πολύ πιθανόν να έχουν λιγότερες πιθανότητες να φέρουν υψηλές επιδόσεις στο σχολείο, σε σύγκριση με τους πιο – κοινωνικά και οικονομικά – ευνοούμενους συνομηλίκους τους. Η έλλειψη βασικής μόρφωσης και κατάρτισης τους αποτρέπει από τη διεκδίκηση, με αξιώσεις, θέσεων εργασίας, με αποτέλεσμα με την ενηλικίωσή τους να παραμένουν άνεργοι για αρκετό καιρό ή να αποδέχονται οποιαδήποτε εργασία με χαμηλές ή εξευτελιστικές απολαβές.

Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η κακή υγεία των εφήβων δημιουργούν συνθήκες εκμετάλλευσης κυρίως από οικονομικούς φορείς και παράγοντες, οι οποίοι τους θεωρούν ως εργατικό δυναμικό χαμηλής ποιότητας και παραγωγικότητας με όλα τα κοινωνικά και μισθολογικά επακόλουθα στους ίδιους και στις οικογένειές τους.

A3. Το σχολείο σου οργανώνει ημερίδα για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών. Έχεις κληθεί να μιλήσεις εκθέτοντας τους λόγους που προκαλούν το φαινόμενο και καταθέτοντας προτάσεις για το τι μπορεί το σχολείο και το εκπαιδευτικό σύστημα ευρύτερα να προσφέρει στον αγώνα αυτόν. Η εισήγησή σου θα έχει έκταση 200-250 λέξεων.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

[Άτιτλο]

Το άτιτλο κείμενο του Παναγιώτη Σ. Χατζημωυσιάδη εντάσσεται στη ενότητα «Χαλάσματα» του βιβλίου του Η ιδιωτική μου αντωνυμία, Κίχλη, 2018.

- Τρεις μήνες στην τάξη ούτε που τον πρόσεξα. Συμβαίνουν αυτά, όταν έχεις να κάνεις με καινούριο σχολείο. Εκατό και εκατόν πενήντα καινούριες φάτσες, άλλα ονόματα. Όπως εκείνη τη φορά στην ενημέρωση γονέων. Που μ' άφησε ο άθλιος να μιλάω πέντε λεπτά για τον γιο του, τις επιδόσεις και το ήθος του – κόρη είναι, μου 'πε με ξερή φωνή στο τέλος. Εν πάση περιπτώσει, έλεγα για τον μαθητή που τρεις μήνες τον είχα στην τάξη, αλλά έμελλε να τον αναγνωρίσω σε κέντρο συνεστιάσεων σαν γκαρσόνι. Οπότε και τον πρόσεξα καλύτερα, εννοώ απέκτησε ένα ορισμένο όνομα και μια αναγνωρίσιμη μορφή ανάμεσα στο πλήθος των συμμαθητών του. Κι ας προτιμούσε ο ίδιος να περνάει λάθρα, εκεί στο τελευταίο θρανίο με το κεφάλι ακουμπισμένο στους αγκώνες και τους αγκώνες ακουμπισμένους στο θρανίο. Τα νεύρα και η αμηχανία, οι ύπνοι και οι ξύπνοι των τελευταίων θρανίων είναι ο πιο αντικειμενικός κριτής των διδακτικών σου επιδόσεων, σε πείσμα των σηκωμένων χεριών και του προσηλωμένου βλέμματος των πρώτων θρανίων. Και δεν υπάρχει μεγαλύτερο αίσθημα ικανοποίησης απ' το να αντιλαμβάνεσαι το τελευταίο θρανίο να παρακολουθεί με ενδιαφέρον την απαγγελία σου από το «Με τι μάτια τώρα πια» του Άρη Αλεξάνδρου, παρότι μάζευε μέχρι τις τέσσερις τα ξημερώματα τα αποφάγια σου από 'να γαμήλιο γλέντι, ενώ την ίδια ακριβώς στιγμή εσύ έσβηνες το αυτοκίνητο σε κάποιον επαρχιακό δρόμο και κοιτούσες σιωπηλός τον σκοτεινό θόλο του ουρανού.

Ποιοι βαθμοί, ποιες αριστείες, ποια πανεπιστήμια να σε χωρέσουν, ρε Αργύρη; Μια παραπληγική αδελφή, ένας πατέρας υποαπασχολούμενος και μια μάνα με κατάθλιψη στο σπίτι.

B3. Στο κείμενο παρουσιάζεται η σχέση του Αργύρη με το σχολείο όπως την καταγράφει ο καθηγητής του. Ποια είναι αυτή και σε ποιες αιτίες οφείλεται; Ποιες ενέργειες θα μπορούσες να κάνεις εσύ, για να βοηθήσεις παιδιά που βρίσκονται στη θέση του Αργύρη; Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

74. ΘΕΜΑ 31291

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Και όμως, η διατροφή μας επηρεάζει τη βιωσιμότητα του πλανήτη

Το κείμενο είναι άρθρο που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Πρώτο θέμα» στις 30 – 10 – 2020 από τη δημοσιογραφική ομάδα της εφημερίδας. (Συνοπτευμένο).

Όλοι πιστεύουμε ότι επιλέγουμε την διατροφή μας μέσα από μια μεγάλη ποικιλία τροφών που υπάρχουν. Στην πραγματικότητα όμως, σύμφωνα με τους ειδικούς του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ (Food and Agriculture Organization, FAO⁷), η διατροφική μας ποικιλομορφία είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Οι συνέπειες μιας μονότονης διατροφής δεν αφορούν μόνο την ανία στο καθημερινό τραπέζι αλλά έχουν δυσάρεστα αποτελέσματα και για την προσωπική μας υγεία και την βιωσιμότητα του πλανήτη.

Ο παγκόσμιος πληθυσμός βασίζεται σε έναν εκπληκτικά μικρό αριθμό τροφίμων για τη βασική του διατροφή. Οι επιστήμονες του FAO αναφέρουν ότι το 75% της παγκόσμιας προσφοράς τροφίμων προέρχεται από μόλις δώδεκα φυτικές καλλιέργειες και πέντε ζωικά είδη, ενώ υπάρχουν περισσότερα από 20.000 γνωστά είδη βρώσιμων φυτών παγκοσμίως.

⁷ Οργανισμός διατροφής και γεωργίας

Οι επιπτώσεις στην υγεία: Η έλλειψη διατροφικής ποικιλομορφίας καθιστά πιο δύσκολη τη λήψη όλων των θρεπτικών συστατικών, των βιταμινών και των μετάλλων που χρειαζόμαστε.

Οι επιπτώσεις στον πλανήτη: Οι μονοκαλλιέργειες (συνεχόμενες συγκομιδές μιας και μόνο καλλιέργειας) και η υπερβολική εξάρτησή μας από ζωική προέλευσης τροφές, αποτελούν απειλή για την επισιτιστική ασφάλεια. Οι μονοκαλλιέργειες εξαντλούν τα θρεπτικά συστατικά του εδάφους και το καθιστούν ευάλωτο στα παράσιτα και τους παθογόνους οργανισμούς. Αυτό οδηγεί σε εκτεταμένη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, που μπορεί να έχουν καταστροφικές συνέπειες στην άγρια ζωή και να μολύνουν τον υδροφόρο ορίζοντα. Πολλά είδη πουλιών, ζώων και άγριων φυτών δεν μπορούν να ευημερήσουν σε υποβαθμισμένης βιοποικιλότητας περιοχές. Η έκθεση Living Planet⁸ της WWF, που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2018, διαπίστωσε ότι οι πληθυσμοί άγριων ζώων έχουν μειωθεί κατά 60% παγκοσμίως σε λιγότερο από 50 χρόνια.

Η δε υπερβολική εξάρτηση από ζωικής προέλευσης πρωτεΐνες ασκεί περαιτέρω πιέσεις στο περιβάλλον. Η ζωική παραγωγή, ως ανθρώπινη δραστηριότητα, ευθύνεται για το 9%-30% των εκπεμπόμενων στην ατμόσφαιρα αερίων ρύπων (ανάλογα με το αέριο), που συμβάλλουν στη δημιουργία του φαινομένου του θερμοκηπίου.

Υπάρχουν τροφές που βοηθούν τον οργανισμό μας με θρεπτικά στοιχεία και ταυτόχρονα προάγουν την αειφορία της Γης. Μεγάλη εταιρεία παραγωγής τροφίμων σε συνεργασία με τη WWF και το Πανεπιστήμιο της Ουάσινγκτον, εκπόνησαν μια μελέτη, που αφορά τις 50 τροφές του μέλλοντος που πρέπει να εισάγουμε στο διαιτολόγιό μας για να ανατρέψουμε τα δεδομένα.

Η έκθεση σημειώνει τρεις βασικές αλλαγές που πρέπει να κάνουμε στο παγκόσμιο σύστημα διατροφής για να βοηθήσουμε τους εαυτούς μας και τον πλανήτη:

1. Μεγαλύτερη ποικιλία και μεγαλύτερη ποσότητα λαχανικών
2. Περισσότερες φυτικές πηγές πρωτεΐνης αντί κρέατος, πουλερικών, γαλακτοκομικών προϊόντων και ψαριών
3. Μεγαλύτερη ποικιλία σε είδη δημητριακών και άλλων πηγών υδατανθράκων

[...] Πολλές από τις προτεινόμενες τροφές έχουν υψηλότερες αποδόσεις ως καλλιέργειες, εμφανίζουν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στις ολοένα και περισσότερο μεταβαλλόμενες καιρικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και οι περισσότερες περιέχουν σημαντικά ποσοστά χρήσιμων θρεπτικών ουσιών. [...]

Οι ειδικοί εκτιμούν ότι μπορεί να αποτελέσει μέρος της λύσης, σε παγκόσμια προβλήματα, που δημιουργούνται σε φτωχές γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη, από την κλιματική αλλαγή και τον υπερπληθυσμό.

A3. Υπόθεσε ότι διαβάζοντας αυτό το άρθρο προβληματίζεσαι και γράφεις ένα δικό σου άρθρο που θα δημοσιευθεί στην σχολική σας εφημερίδα (200-250 λέξεων) στο οποίο θα ενημερώνεις τους συμμαθητές σου για τους κινδύνους που απειλούν τον πλανήτη από το μοντέλο διατροφής που ακολουθείται στην παγκόσμια κοινότητα τα τελευταία χρόνια, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους ο καθένας μας μπορεί, αλλάζοντας τις διατροφικές του συνήθειες, να προστατέψει τον πλανήτη.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ [Λωξάνδρα]

Το κείμενο προέρχεται από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου «Λωξάνδρα» 1979, εκδ. Εστία.

⁸ Ζωντανός πλανήτης

Το σπιτικό της η Λωξάντρα το θεμέλιωσε στο Μακροχώρι – ένα προάστιο ανάμεσα στον Άι-Στέφανο και στο Επταπύργιο, πάνω στα γαλανά νερά της Προποντίδας. Κάθε πρωί σαν άνοιγε το παράθυρό της και αντίκριζε το πέλαγος έλεγε: “Ωχ! Δόξα σοι ο Θεός!” και ρουφούσε με τα μεγάλα ρουθούνια της τη θαλασσίνη αρμύρα ηδονικά, λες και ρουφούσε όλο τον πλούτο που κρύβει μέσα της εκείνη η ωραία θάλασσα: τα λαυράκια, τα μερτζάνια⁹, τους στακούς, τα στρείδια...

«Ωχ! Δόξα σοι ο Θεός! Σήμερα τι να ψήσω!» Δηλαδή τι να πρωτοπήσει ήθελε να πει. Να πάρει μεγάλα μύδια να τα κάνει τσακιστά, ή να πάρει μικρότερα για να τα κάνει αχνιστά ή πλακί ή τηγανητά με σκορδαλιά ή καλύτερα να τα κάνει με το ρύζι – σαλμαδάκι¹⁰...

Η μέρα της άρχιζε με τον καφέ του Δημητρώ που τον έψηνε πάντα μόνη της, γιατί, σαν τις μαχαρανές, η Λωξάντρα πίστευε πως απ’ το χέρι της γυναίκας του ο άντρας πρέπει να τρώει και να πίνει. Ύστερα τον βοηθούσε να ντυθεί, τον φιλούσε, τον σταύρωνε και κατέβαινε μαζί του τη σκάλα την πλατιά, που ένωνε τα δυο της μπράτσα στο πλατύσκαλο για να σε κατεβάσει απαλά στη μεγάλη μαρμαροστρωμένη αυλή που είχε κατάντικρα την ξώπορτα. Δεξιά ήταν η τραπεζαρία. Αριστερά ήταν το σαλόνι και δίπλα ήταν το χαμηλό ονταδάκι¹¹ της νοικοκυράς. Η “κόχη” της. Εκεί που ήταν ο πλατύς σοφάς, πέρα για πέρα απ’ τη μian άκρη της κάμαρας ως την άλλη, και τα μεγάλα γιούκια¹² όπου η νοικοκυρά έκρυβε το καλαθάκι με τις νταντέλες που έπλεκε, το κουτί με τις καλτσοβελόνες και το μπόγο με τα λουτρικά και τους άλλους χίλιους και ένα μπόγους της καλής νοικοκυράς.

Κάτω από τη σκάλα ήταν η πόρτα που οδηγούσε στην υπόγεια κουζίνα. Στο καθαυτό βασίλειο της Λωξάντρας. Στο σκοτεινό μα πολυαγαπημένο αυτόν Άδη με τα μεγάλα φουρνέλα του και τις φουφούδες και τις μασιές και τα μυγιστήρια και τους μπαλτάδες του κιμά[...].

«Πώς τη βλέπεις τη γυναίκα σου ύστερα από ένα καλομαγειρεμένο φαγητό και πώς τη βλέπεις όταν έρχεσαι κουρασμένος στο σπίτι σου να φας και βρίσκεις σούπα του μπακάλη, κονσέρβα και σάλτσαμποτιλιαρισμένη; Καλοτάισε τον άντρα σου, αν θέλεις να έχεις άντρα. Βάλε μπόλικο κρεμμύδι στο γιαλαντζί ντολμά για να κάνει το ντολμά νόστιμο, όμως ρίξε μέσα και δυόσμο για να τον κάνεις χωνευτικό. Το λάδι μην το λυπάσαι στο λαδερό, γιατί η λαϊκή παροιμία λέει: "Φάε λάδι και έλα βράδυ". Οι Ευρωπαίοι λένε πως οι ανατολίτισσες είναι αντροχωρίστρες. Δεν είναι αντροχωρίστρες οι ανατολίτισσες, είναι καλοφαγούδες, γι’ αυτό οι ξένοι σαν έρθουν στην Ανατολή δεν τους κάνει πια καρδιά να φύγουν. Και σπιτικό που ο ακρογωνιαίος λίθος δεν είναι κάτω από την κουζίνα, δεν θεμελιώνεται καλά».[...]

B3. Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το κείμενο ποιο ρόλο παίζει η διατροφή και η επιλογή των φαγητών στη ζωή και στις διαπροσωπικές σχέσεις της κεντρικής ηρωίδας. Ταυτίζεσαι με τη θέση της; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σ’ ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

⁹ είδος ψαριού, λυθρίνια

¹⁰ ντολμαδάκια

¹¹ μικρό δωμάτιο

¹² στοίβες από ρούχα και σεντόνια

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Κλιματική κρίση: Γιατί λιγοστεύουν οι μέλισσες**

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Τάνιας Γεωργιοπούλου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Καθημερινή» στις 22.08.2022.

Η ευρεία χρήση φυτοφαρμάκων, αλλά και οι δραστικές αλλαγές στο περιβάλλον λόγω της κλιματικής κρίσης είναι πιθανότατα οι κύριες αιτίες της εξαφάνισης των μελισσών που παρατηρείται την τελευταία 15ετία. Το φαινόμενο καταγράφεται κυρίως στις ΗΠΑ, αλλά και σε πολλές ακόμη χώρες του κόσμου, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, ωστόσο σε μικρότερο βαθμό. Οι επαγγελματίες μελισσοκόμοι αναφέρουν συχνά ότι τα μελίσσια τους «καταρρέουν» μέσα σε διάστημα λίγων ημερών, βρίσκουν την κυψέλη σχεδόν άδεια να έχει απομείνει «η βασίλισσα και μια χούφτα μέλισσες, σαν να προσπαθούν να αντισταθούν, να φυλάξουν Θερμοπύλες» διηγούνται. Οι επιστήμονες επισημαίνουν όμως ότι παρατηρείται μείωση και των πληθυσμών των άγριων μελισσών, η οποία απλώς δεν μπορεί να καταγραφεί με συγκεκριμένα στατιστικά στοιχεία. Η δραματική μείωση του πληθυσμού των μελισσών προκαλεί μεγάλη ανησυχία, δεδομένου ότι αποτελεί σημάδι κινδύνου για όλη την τροφική αλυσίδα. Τα συγκεκριμένα έντομα αποτελούν τους κύριους επικονιαστές για μια σειρά φυτών, οι καρποί των οποίων φτάνουν στο τραπέζι μας, βοηθούν όμως και στον πολλαπλασιασμό φυτών που αποτελούν τροφή για τα ζώα.

Ψήφισμα του ΟΗΕ το 2017 τόνισε την άμεση ανάγκη να προστατευτούν οι μέλισσες, καθώς συνδέονται άμεσα με την επιβίωση μεγάλου μέρους του ανθρώπινου πληθυσμού. Χωρίς τις μέλισσες τα διαθέσιμα τρόφιμα θα μειωθούν δραματικά από την άποψη της ποσότητας –η δυσκολία στη γονιμοποίηση θα φέρει λιγότερους καρπούς– αλλά και της ποικιλίας. Καλαμπόκι, ρύζι και σιτάρι είναι από τις λίγες καλλιέργειες που δεν χρειάζονται τα έντομα ως επικονιαστές για να πολλαπλασιαστούν. Όμως, για παράδειγμα οι μηλιές, οι φραουλιές και οι αμυγδαλιές έχουν ανάγκη να ακουμπήσουν οι μέλισσες στα άνθη τους για να μεταφέρουν τη γύρη στο άλλο φυτό και έτσι να «ζευγαρώσουν» και να παράγουν καρπούς. Οι 71 από τις 100 πιο σημαντικές καλλιέργειες που αφορούν την παραγωγή τροφίμων παγκοσμίως επικονιάζονται από τις μέλισσες. Παράλληλα όμως και το 80% της άγριας βλάστησης οφείλεται στις μέλισσες.

Σταθερή πορεία μείωσης των πληθυσμών αναφέρει η Φανή Χατζίνα, βιολόγος, διευθύντρια ερευνών στο Τμήμα Μελισσοκομίας του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ και πρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής για την υγεία των μελισσών της διεθνούς ομοσπονδίας συλλόγων μελισσοκόμων (APIMONTIA). [...] Η ίδια αποδίδει το φαινόμενο στη μεγάλη χρήση φυτοφαρμάκων, σημειώνοντας ότι στις περιοχές που υπάρχουν εντατικές μονοκαλλιέργειες καταγράφονται οι μεγαλύτερες απώλειες. «Πολλές φορές μεταφέρουν πίσω στη φωλιά τους μολυσμένα με φυτοφάρμακα γύρη, την οποία αποθηκεύουν και τη χρησιμοποιούν στην αρχή της άνοιξης, όταν δεν έχουν άλλα αποθέματα», περιγράφει. Και κάπως έτσι εμφανίζεται το φαινόμενο των καθυστερημένων απωλειών – εξαφανίσεων, τις οποίες δεν μπορεί κανείς να εξηγήσει. [...]

A3. Με αφορμή το άρθρο της Τάνιας Γεωργιοπούλου αναλαμβάνεις να γράψεις ένα δικό σου άρθρο (200-250 λέξεις), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης. Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΡΓΥΡΗΣ ΧΙΟΝΗΣ (1943-2011)

ΚΒ' Το ταπεινό χορτάρι που φυτρώνει

Το ακόλουθο ποίημα ανήκει στη συλλογή Σαν τον τυφλό μπροστά στον καθρέφτη (1986). Βλ. Η φωνή της σιωπής. Ποιήματα 1966-2000, Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, 2019, σ. 372.

Το ταπεινό χορτάρι που φυτρώνει

Ανάμεσα στις πλάκες των πεζοδρομίων μας

Δεν είναι διόλου ταπεινό

Είναι το δάσος που επιστρέφει

Είναι η ζούγκλα που ποτέ δεν παραιτήθηκε

Από αυτό που της ανήκει

Και που της πήραμε με τόσο δόλο

Η γάτα που μας γδέρνει τάχα παίζοντας το χέρι

Δεν παίζει διόλου

Είναι το αιλουροειδές που εκδικείται

Για όλ' αυτά τα χάδια ανάμεσα στα μάτια

Για όλ' αυτά τ' αποφάγια της ζωοφιλίας μας

Είναι η τίγρη που τη σάρκα μας γυρεύει

Η χαλασμένη βρύση που στάζει αδιάκοπα στο νεροχύτη μας

Δεν είναι διόλου χαλασμένη

Είναι ο ποταμός ο καταρράχτης κι ο κατακλυσμός

Που δεν υπέκυψαν ποτέ στο κεντρικό μας δίκτυο υδρεύσεως

Είναι τα ύδατα που αμφισβητούν το διαχωρισμό τους απ' τη γη

Που αμφισβητούν τη γένεσή μας

B3. Τι διαπιστώνει το ποιητικό υποκείμενο; Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

76. ΘΕΜΑ 31296

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Άνθρωποι-δέντρα, άνθρωποι-πουλιά

Κείμενο του Χρήστου Χωμενίδη που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο <https://www.capital.gr/xristos-xomenidis/3391403> στις 04.11.2019.

Εκτός από τον Ιβάν Κράστεβ -επιφανή Βούλγαρο δημοσιολόγο και αρθρογράφο στους New York Times- και άλλοι οξυδερκείς παρατηρητές των καιρών μας υποστηρίζουν ότι το ανατέλλον κοινωνικό δίπολο δεν είναι

μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς, ούτε βεβαίως προλεταρίων και κεφαλαιοκρατών. Μα μεταξύ «anywheres» και «somewheres».

Ως «anywhere¹³» χαρακτηρίζουν τον άνθρωπο εκείνο που μπορεί να τα καταφέρει παντού. Χάρη στις φυσικές του δεξιότητες, τη μόρφωση που είχε την τύχη να αποκτήσει, κυρίως όμως χάρη την προσαρμοστικότητα που διαθέτει. Ο «anywhere» όχι απλώς επιβιώνει, μα και αναπτύσσει την προσωπικότητά του και απολαμβάνει τη ζωή του ανεξαρτήτως σχεδόν εξωτερικών συνθηκών. «Anywheres» μπορεί να είναι ένας ερευνητής περιζήτητος από τα πανεπιστήμια όπου γης. Αλλά και ένας πολυμήχανος πρόσφυγας, ένας δαιμόνιος τυχοδιώκτης, που βρίσκει την άκρη όπου και αν τον ρίξει η μοίρα.

Το πεπρωμένο αντιθέτως του «somewhere¹⁴» είναι συνυφασμένο με το οικείο περιβάλλον του. Με τον τόπο όπου έχει γεννηθεί και μεγαλώσει, με τις σχέσεις τις οποίες έχει παγιώσει, με τη συντεχνία στην οποία ανήκει – συνδικάτο, κόμμα, μέχρι και αθλητικό σωματείο. Ένας τεχνίτης που προστατεύεται νομοθετικά απέναντι στους φθηνότερους -ίσως και ικανότερους- αλλοδαπούς συναδέλφους του. Ένας κρατικός υπάλληλος που δυσκολεύεται τρομερά να αλλάξει όχι δουλειά, μα ακόμα και γραφείο. Κάποιος που ταξιδεύει στο εξωτερικό ακολουθώντας την ποδοσφαιρική ομάδα της οποίας είναι οπαδός και αναζητά μετά το ματς στο Μόναχο της Γερμανίας μπουζουξίδικο.

Εάν μεταφράζαμε τους όρους στα ελληνικά, θα πρότεινα για τους «anywheres» το «άνθρωποι-πουλιά» και για τους «somewheres» το «άνθρωποι-δέντρα».

Οι άνθρωποι-πουλιά είναι προφανώς οι μεγάλοι προνομιούχοι της παγκοσμιοποίησης, όπως και κάθε μάλλον ιστορικής περιόδου. Οι άνθρωποι-δέντρα υπερτερούν ωστόσο αριθμητικά και συνιστούν τη ραχοκοκαλιά της κάθε κοινωνίας, εκτός της οποίας δεν αντιλαμβάνονται καν τον εαυτό τους. Εικάζουμε γενικεύοντας ότι οι άνθρωποι-πουλιά υποστήριζαν στο βρετανικό δημοψήφισμα το brexit¹⁵ - δεν φοβήθηκαν τον Πολωνό υδραυλικό, εδώ δεν φοβούνται τον Κινέζο μεγιστάνα που αγοράζει τα φιλέτα του Λονδίνου... Ενώ οι άνθρωποι-δέντρα τάχθηκαν σθεναρά υπέρ του brexit¹⁶. Και πλειοψήφησαν.

Η πρόκληση για την πολιτική είναι οφθαλμοφανής. Να αγκαλιάσει τους ανθρώπους-δέντρα. Να τους προστατεύσει όσο γίνεται από τις κοσμογονικές αλλαγές που έρχονται με την τέταρτη τεχνολογική επανάσταση και απειλούν να τους σαρώσουν. Να τους δώσει τον απαραίτητο χρόνο, τα αναγκαία εφόδια για να εξελιχθούν κι εκείνοι -ή έστω τα παιδιά τους- σε πουλιά. Αυτή θα ήταν μία ιστορική προσφορά προς την κοινωνία μας.

A3. Ο συντάκτης του κειμένου αναφέρεται στο σύγχρονο φαινόμενο της μετακίνησης των ανθρώπων σε διάφορα μέρη του κόσμου, χαρακτηρίζοντάς τους ως «ανθρώπους - πουλιά». Αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι υπάρχουν πολλοί περισσότεροι, οι «άνθρωποι-δέντρα», που δεν επιδιώκουν αλλαγές στη ζωή τους. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα της κάθε επιλογής ως τρόπου ζωής; Οι νέοι της εποχής μας σε ποια «κατηγορία» ανθρώπων θεωρείς ότι τείνουν και γιατί; Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο, να καταγράψεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί σε νεανική ιστοσελίδα.

¹³ οπουδήποτε

¹⁴ κάπου

¹⁵ ψήφος υπέρ της παραμονής της Μ. Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση στο δημοψήφισμα του 2016.

¹⁶ ψήφος υπέρ της εξόδου της Μ. Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σχετικό δημοψήφισμα.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ (1897-1989)

Σαν τα τρελά πουλιά (απόσπασμα)

Το κείμενο προέρχεται από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου «Σαν τα τρελά πουλιά», εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

- Σαν τα τρελά πουλιά τον κάνανε τον κόσμο οι καταραμένοι. Σαν τα τρελά πουλιά.

Για την κυρία Κλειώ καταραμένοι ήταν ο Κάιζερ¹⁷ και η νύφη της η φραντσέζα. Ο Κάιζερ γιατί έκανε τον πόλεμο, η φραντσέζα η νύφη της γιατί έγινε αιτία να βρεθεί εκείνη την εποχή η Αννούλα της στη Ρωσία, να αποκλειστεί από τον πόλεμο και την επανάσταση εκεί, να τυραννιστεί το παιδί ως που να κατορθώσει να γυρίσει πίσω στο σπίτι του, στην Πόλη. Και τώρα που γύρισε, τι να κάνει, που βρήκε το σπίτι τους διαλυμένο, τη γιαγιά της νεκρή, το γραφείο του θείου της κλειστό, και την Πόλη γεμάτη Ρώσους πρόσφυγες; Καταστροφή. Τι να φάνε; Και πού δουλειά;

Κάθεται κουλουριασμένη η κυρία Κλειώ στην κόχη του μιντεριού με τη Μαλβίνα στην αγκαλιά της για ζεστασιά. Η χόβολη του μαγκαλιού δεν είναι αρκετή για να ζεστάνει το δωμάτιο. Χώνει τα χέρια της κάτω απ' την κοιλιά της γάτας για να τα ζεστάνει. Πρέπει πάλι να πουλήσουν κάτι για να αγοράσουν κάρβουνα.

Στην κόχη του μιντεριού κάθεται η μεγαλύτερη αδερφή της Κλειώς, η Αγαθώ, με τον Ασλάν στην αγκαλιά της. Γκριζος μαλλιαρός γάταρος ο Ασλάν. Ωραίο ζώο. Μάτια σμαράγδια. Χαϊδεύει τον Ασλάν και ο νους της είναι στα παιδιά της. Δυο γιους τους έχει, και οι δυο λείπουν στο εξωτερικό, στο Γιοχάνεσμπουργκ. Τους φευγάτισε τότες το 14 απ' την Πόλη για να γλιτώσουν από το τούρκικο στρατιωτικό, και να τώρα που πήρε γράμμα τους από τη Νότια Αφρική και ετοιμάζεται να πάει να τους ανταμώσει. Σαν τα τρελά πουλιά τούς κάναν τους ανθρώπους, ο ένας στη μια άκρη του κόσμου βρέθηκε, ο άλλος στην άλλη. Πρώτα δε σκορπιόταν έτσι ο κόσμος. Έπειτα, οι πόλεμοι γίνονταν στα βουνά και στα λαγκάδια, όχι μέσα στις πολιτείες.

B3. Σύμφωνα με την αφηγηματική φωνή, ποιοι λόγοι «κάναν τους ανθρώπους σαν τα τρελά πουλιά»; Για ποιους λόγους εκτιμάς ότι οι άνθρωποι αποφασίζουν να εγκαταλείψουν τις οικογένειές τους και την πατρίδα τους; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

77. ΘΕΜΑ 31317

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο βρόχος¹⁸ του θανάτου

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο του Νίκου Τσούλια που δημοσιεύτηκε στις 09-11-2016, στον ιστότοπο [www. Fractal art. gr](http://www.Fractal.art.gr).

¹⁷ ο αυτοκράτορας της Γερμανίας στον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο.

¹⁸ εννοεί βρόγχος, δηλαδή, θηλιά, κάτι που προκαλεί πνιγμό.

Είναι εδώ και χρόνια πολλά η μεγάλη μου απορία: Πώς έγινε αυτή η φρικιαστική περιπέτεια του σκοτεινού ναζισμού στην Ευρώπη; Πώς ο μεγάλος πνευματικός πλούτος του Δυτικού πολιτισμού, τα διαφωτιστικά ρεύματα και η δημοκρατική παράδοση του κοινοβουλευτισμού και των ιστορικών κοινωνικών κινήματων δεν απέτρεψαν αυτή την εφιαλτική εικόνα της επίγειας κόλασης; Πώς οι πολύπαθοι λαοί της γηραιάς ηπείρου, που βρίσκονταν με νωπή την εφιαλτική εμπειρία του Πρώτου Πολέμου και σε τροχιά πολύπλευρης ανάπτυξης, δεν αντιστάθηκαν στη βαρβαρότητα της πολεμικής μηχανής και στην εξαθλίωση;

Μήπως ισχύει άραγε η επισήμανση του Τσόμσκι, ότι «κατά την τελευταία χιλιετία ο πόλεμος αποτέλεσε την κύρια δραστηριότητα των ευρωπαϊκών κρατών» και εμείς θολωμένοι από την έννοια της οικονομικής κυρίως ανάπτυξης δεν τη βλέπουμε; Μήπως συμβαίνει κάτι βαθύτερο που συνδέεται με την ίδια τη φύση του πολιτισμού μας;

Ή μήπως συμβαίνει κάτι άλλο, ότι, δηλαδή, ο άνθρωπος δεν έχει εισέλθει στη φάση της ιστορίας του και βρίσκεται ακόμη στην προϊστορία του (επομένως σε φάση βαρβαρότητας – κάτι που τεκμηριώνεται, αν αναλύσουμε τις ζώνες φτώχειας, ανέχειας και πολέμων σε όλη τη γη), όπως ισχυριζόταν ο αξέχαστος Μ.Ν. Ράπτης σε συνέντευξή του στον γράφοντα; Και η γενιά που έζησε τη φρίκη είναι εδώ, ζει. Και κανένας δεν συζητά τι έγινε, πώς φτάσαμε σ' αυτόν τον εφιάλτη. Γιατί εξήντα χρόνια μετά δεν αποσιείται η ενοχή με τη σιωπή, δεν μπορείς να κοιτάξεις το μέλλον χωρίς να κουβεντιάσεις και να πονέσεις αντιμετωπίζοντας τις βαριές εκκρεμότητες του παρελθόντος.

«Μετά το Άουσβιτς δεν μπορεί να ξαναγραφεί ποίηση», τόνισε με έντονο συμβολισμό αυτοκριτικής ένας μεγάλος φιλόσοφος της εποχής. Και πράγματι. Να γραφεί ποίηση, για να πει τι; Να αναφερθεί στον κόσμο των ευαισθησιών, της πνευματικής ενατένισης, της συναδέλφωσης λαών και ανθρώπων; Να ανιχνεύσει και να προαναγγείλει ένα φωτεινό μέλλον με τη βαριά σκιά του παρόντος πάνω της; Αλλά και πέρα τούτων. Υπήρξε κάθαρση; Ήταν οι δίκες μερικών ενόχων η αποτίναξη της ιστορικής ευθύνης του παρελθόντος και κυρίως η αφητηρία ενός καλύτερου μέλλοντος της ανθρωπότητας;

A3. Στο πλαίσιο εκστρατείας για την προάσπιση των Δικαιωμάτων και του Πολιτισμού στην Ενωμένη Ευρώπη, γράφεις ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου. Σε αυτό διατυπώνεις προτάσεις για την υιοθέτηση δράσεων και συμπεριφορών που μπορούν να ενεργοποιήσουν όλους τους Ευρωπαίους πολίτες, ώστε να προστατεύονται τα Δικαιώματα και ο Πολιτισμός σε διεθνές και εθνικό επίπεδο (200-250 λέξεις).

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο
ΕΛΙΑΝΑ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ (1965 -)
Ο ΗΛΙΟΣ

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών στις 16-07-2022

Ο ήλιος θα ανατείλει στις 6.06. Τους είπα να έρθουν στις έξι παρά δέκα. Προλαβαίνεις να σκουπίσεις και να σφουγγαρίσεις, αλλά μη ρίξεις νερό με το λάστιχο. Δεν θα στεγνώσει ποτέ, κι εγώ θέλω να τοποθετήσω τα στρωματάκια από πριν, για να μην καθυστερήσουμε. Το μάθημα πρέπει να γίνει με την ανατολή, αλλιώς δεν έχει νόημα».

Ενώ της δίνει οδηγίες, ρουφά με το καλαμάκι το παγωμένο τσάι της από το μπουκάλι. Λέει ότι είναι δασκάλα της γιόγκα. Δουλεύουν και οι δύο στο ξενοδοχείο, αλλά η δασκάλα πληρώνεται καλύτερα κι ας κάνει μισή μέρα δουλειά.

«Πώς σε λένε, είπαμε;»

«Τάνια» απαντά και πιάνει τη σκούπα. Σε λίγο θα ξημερώσει κι ένας ήλιος που τυφλώνει θα ανεβεί στον ουρανό, καυτός, ανυπόφορος σαν τον χθεσινό.

«Συγγνώμη που σε έφερα εδώ αξημέρωτα, αλλά αν είχες σφουγγαρίσει χθες βράδυ, η βεράντα θα είχε γίνει χάλια με τον αέρα. Από πού είσαι, Τάνια;»

«Ουκρανία».

«Αλήθεια; Έχεις οικογένεια εκεί;»

Σιωπηλή η Τάνια κάνει ένα νεύμα ενώ σκουπίζει κι έπειτα λέει: «Είμαι δεκαεφτά χρόνια στην Ελλάδα».

«Τουλάχιστον εδώ δεν γίνεται πόλεμος. Προς το παρόν, τουλάχιστον. Όπου στεγνώνει θα βάζω στρωματάκια, για να κερδίζουμε χρόνο» λέει η δασκάλα.

Η Τάνια έχει τελειώσει με το σκούπισμα ύστερα από λίγο. Η άλλη έχει αφήσει σε μια άκρη της βεράντας το αναψυκτικό της. Κρατά ήδη στην αγκαλιά της τρία στρώματα τυλιγμένα ρολό και ξαναρωτά: «Ωστε δεν έχεις οικογένεια εκεί;»

«Εκεί». Αυτή η λεξούλα. Τίποτα δεν μπορεί να εμποδίσει τις εικόνες να εισβάλουν σε αυτή τη μέρα που δεν ξημέρωσε ακόμα. Μισό σπίτι έχει μείνει, το πάτωμα είναι γεμάτο σοβάδες από τους τοίχους. Κάτω από τους σοβάδες σπασμένα έπιπλα κι όλα τα πράγματα της μητέρας της. Το υπόλοιπο σπίτι δεν υπάρχει. Έτσι της είπε κάποιος που το είδε, πριν εγκαταλείψει το χωριό. Πύραυλος ή οβίδα; Δεν ξέρουν.

Η Τάνια έχει ιδρώσει. Ίσως δεν θέλει να σκέφτεται το μέλλον, αλλά πρέπει. Κάποτε θα το αποδεχτεί: παντού βλέπεις τον ήλιο να ανατέλλει, όμως λίγα είναι τα μέρη όπου μπορείς να καθίσεις άφοβα σε μια σκιά και να πιεις παγωμένο τσάι.

«Είχα μητέρα και θεία» λέει και στύβει τη σφουγγαρίστρα με δύναμη.

«Έφυγαν;»

«Οι δικοί σου έφυγαν;» ξαναρωτάει τότε.

Η Τάνια ίσως θέλει να της πει: «Θα καθίσω στον ήλιο μέχρι να γίνω στάχτη», τελικά όμως λέει: «Είναι τέσσερις μέρες κάτω από τα ερείπια του σπιτιού».

Η Τάνια κοιτά με θολά μάτια πέρα μακριά. «Κάποιες έρχονται» της λέει. «Να σε βοηθήσω με τα στρώματα;»

Εκείνη κουνά αρνητικά το κεφάλι και την αρπάζει από τον καρπό: «Δεν θέλεις να πας πίσω;»

«Κανείς δεν γυρίζει εκεί» της λέει και φεύγει προς το ξενοδοχείο.

B3. Πώς αντιμετωπίζει η γυμνάστρια τις πληροφορίες που μαθαίνει από την καθαρίστρια και γιατί; Εσύ δικαιολογείς την αντιμετώπισή αυτή ή όχι και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο.**Το μοντέλο ζωής του σύγχρονου ανθρώπου: Σωστό ή λάθος;**

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στις 31 Μαΐου, 2018 από τον Κώστα Χρηστάκη, Ειδικό Πάρεδρο ε.τ. του Π.Ι. στην ιστοσελίδα www.meallamatia.gr (διασκευή).

Ζούμε σε μια εποχή κοσμοϊστορικών αλλαγών. Η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής επιτρέπει στην πλειονότητα των ανθρώπων να έχουν πρόσβαση στη γνώση και προσφέρει τεράστιες δυνατότητες για μελέτη, αναθεώρηση και βελτίωση της ζωής τους. Οι εξελίξεις των θετικών επιστημών και της κοσμολογίας δημιούργησαν μια νέα συνείδηση του κόσμου [...]. Οι νευροεπιστήμες οδήγησαν στην αποκρυπτογράφηση των λειτουργιών του εγκεφάλου σε βαθμό, ώστε να γνωρίζουμε πλέον ότι ο εγκέφαλος είναι η μηχανή του νου και άρα μπορούμε να ελέγχουμε, ως έναν βαθμό τουλάχιστον, τις νοητικές λειτουργίες του ανθρώπου. Η κατάκτηση του διαστήματος άνοιξε νέους ορίζοντες και νέα προοπτική στον σύγχρονο άνθρωπο. Από τα στενά όρια του πλανήτη γη πέρασε στα διαστημικά ταξίδια. Ο μύθος του σύμπαντος και της αντίληψης ότι η γη είναι το κέντρο του κόσμου έχει ξεπεραστεί. Τώρα μπορούμε να βλέπουμε κατάματα το σύμπαν, να το μελετούμε και να το ερμηνεύουμε ορθολογικά, με βάση τα πραγματικά δεδομένα και όχι με μύθους και μαγείες.

Η σωστή αξιοποίηση των παραπάνω εξελίξεων, χωρίς αμφιβολία, θα μπορούσε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για σοβαρές αλλαγές και βελτιώσεις στην ποιότητα της ζωής του ανθρώπου. Αλλά είναι έτσι στην πραγματικότητα; Στην πραγματικότητα, συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Όλα αυτά επιτρέπουν στον σημερινό άνθρωπο να νομίζει ότι είναι σε πλεονεκτική θέση, σε σύγκριση με τον άνθρωπο του χθες. Του δημιουργούν ένα είδος ψεύτικης αισιοδοξίας και τον κάνουν να πιστεύει ότι το μέλλον του ανήκει και ότι αυτό θα είναι καλύτερο από το παρόν.

Η σημερινή εποχή δεν μοιάζει με τις προηγούμενες. Παρά τις τεχνολογικές και επιστημονικές εξελίξεις η ποιότητα της ζωής μας αντί να βελτιώνεται χειροτερεύει. Τα τεχνικά χαρακτηριστικά υπερτερούν, αλλά τα ποιοτικά στοιχεία υπολείπονται. Οι ηθικές και κοινωνικές αξίες καταστρατηγούνται. Τα ανθρώπινα δικαιώματα καταπατούνται. Η βία και το έγκλημα γιγαντώθηκαν. Το δίκαιο του ισχυρότερου επιβάλλεται. Το άγχος και η ανασφάλεια, ιδιαίτερα για τους νέους, είναι μόνιμο συστατικό της ζωής μας. Η σύγχρονη κοινωνία διολισθαίνει συνέχεια προς τον όλεθρο.[...].

Αντιλήψεις που κυριαρχούν σήμερα.

Μερικές από τις αντιλήψεις, που διαμορφώνουν την προσωπικότητα, χαρακτηρίζουν την καθημερινότητα του σημερινού ανθρώπου και επηρεάζουν την κοινωνικοποίηση του παιδιού είναι οι ακόλουθες:

α. Ο ευκολοπλουτισμός. Η αντίληψη αυτή απώθησε τις ηθικές και κοινωνικές αξίες και οδήγησε στον απάνθρωπο ανταγωνισμό και στην επιδίωξη του εύκολου κέρδους [...].

β. Ο πολιτισμός της διασημότητας. [...] Ο σημερινός άνθρωπος, καταστρατηγώντας το κοινό αξιακό σύστημα, προσπαθεί, με κάθε τρόπο, να γίνει διάσημος, έστω και για λίγα λεπτά της ώρας. Οι καλλιτέχνες, οι πολιτικοί και άλλοι παρακαλούν να τους βγάλουν στα τηλεοπτικά παράθυρα λίγα λεπτά. Σ' αυτό βοηθά και το γεγονός, ότι οι νέοι, που ως παιδιά γνωρίζουν τον κόσμο πρώτα από την τηλεόραση και μετά από το σχολείο, έχουν διαμορφώσει την πεποίθηση ότι η διασημότητα είναι αποτέλεσμα μιας διαδικασίας με ιδιαίτερη πολιτική και κοινωνική σημασία.

γ. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (ΜΜΕ). Η τηλεόραση, για παράδειγμα, κατασκευάζει και προωθεί εικόνες ανθρώπων για λαϊκή τέρψη, γιατί ο νέος τύπος διασημότητας είναι εύκολα χειραγωγήσιμος και περισσότερο επικερδής. [...]

δ. Ο Η/Υ και το διαδίκτυο. Δεν χρειάζεται να αναλύσουμε τον παράγοντα αυτό. Ο Η/Υ και το διαδίκτυο έχουν εισβάλει πλέον στη ζωή των ανθρώπων, ιδιαίτερα των παιδιών και των νέων, με όλες τις αρνητικές συνέπειές τους.

ε. Η αντίληψη της παγκοσμιοποίησης. Οι ισχυροί της γης, με πρόσχημα την προστασία της παγκόσμιας ειρήνης και της ελευθερίας των λαών, καταπατούν κάθε είδος δικαίου και ηθικής. Καταργούν κυβερνήσεις, αγνοούν ανθρώπινα δικαιώματα, καταδυναστεύουν λαούς και θέτουν σε κίνδυνο την παγκόσμια ειρήνη. [...]

Όλα όσα παλιότερα θεωρούσαμε πανανθρώπινες αξίες, οι οποίες αποτυπώνονταν στο πρόσωπο του «ηθικού» και «κοινωνικού», με την πλατιά έννοια των όρων, ανθρώπου και τύχαιναν σεβασμού, σήμερα χαρακτηρίζουν μόνο λίγους αθεράπευτα ρομαντικούς. Βέβαια, προβλήματα υπήρχαν πάντα. Αλλά είχαν μικρή συχνότητα, μικρή διάρκεια και τοπικό χαρακτήρα. Σήμερα όλα τα μεγάλα προβλήματα δεν είναι προβλήματα μιας χώρας ή ενός λαού. Πολύ γρήγορα, διεθνοποιούνται και παίρνουν παγκόσμιες διαστάσεις. [...]

A3. Στο κείμενο υποστηρίζεται πως η σωστή αξιοποίηση των ποικίλων εξελίξεων στις επιστήμες μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για βελτιώσεις στην ποιότητα της ζωής του ανθρώπου. Σε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα να αναπτύξεις τη δική σου άποψη για την αξιοποίηση αυτή, δηλαδή ποια σοβαρά προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά (250 λέξεις).

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Λουντέμης Μενέλαος (1912-1977)

Ο σταχτός θάνατος

Από τη συλλογή «Κάτω Από Τα Κάστρα Της Ελπίδας» (Ελληνικά Γράμματα, 2000).

Θαρρούσα ως τώρα -φίλοι μου καλοί-

θαρρούσα ως τώρα...

πως όλα τα πράγματα

βαδίζουν στη γη

με το αληθινό τους χρώμα.

Η Χαρά άσπρη.

Η Θλίψη χλωμή.

Ο Έρωτας ρόδινος

Ο Θάνατος μαύρος.

Έτσι θαρρούσα...

Και περνούσα τις μέρες μου,

με τα χρώματά μου τακτοποιημένα.

Με τα όνειρά μου συγυρισμένα.

Με τα ποιήματά μου καθαρογραμμένα...

Γιατί έτσι τα 'βλεπα.

Έτσι νόμιζα.

B3. Ποια ήταν η αντίληψη της ποιητικής φωνής για τα γεγονότα της ζωής, σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνονται στο ποίημα; Πιστεύεις πως με τον στίχο «Έτσι νόμιζα» ανατρέπεται αυτή η αντίληψη; Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

79. ΘΕΜΑ 32478

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Ευρώπη του 21ου αιώνα: Μια όχι χαρούμενη, αλλά σίγουρα ενδιαφέρουσα ιστορία

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα της κριτικής που δημοσίευσε στη LiFO στις 23 Απριλίου 2022 ο Νίκος Μπακουνάκης, για το βιβλίο του Ολλανδού δημοσιογράφου και συγγραφέα Χέιρτ Μακ (Geert Mak) με τίτλο «Μεγάλες Προσδοκίες – Το Όνειρο της Ευρώπης, 1999-2021» (μτφρ. Ινώ Βαν Ντάικ-Μπαλλά, εκδ. Μεταίχμιο 2022). Σε αυτό ο συγγραφέας, μέσα από μαρτυρίες και ταξίδια σε τόπους με γεωπολιτική σημασία, παρουσιάζει τους Ευρωπαίους και την Ευρώπη στις δύο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα.

Ο Χέιρτ Μακ, ο Ολλανδός δημοσιογράφος και συγγραφέας, είχε αποχαιρετήσει τον 20όν αιώνα, πριν από είκοσι χρόνια, με τον καλύτερο τρόπο: με το βιβλίο του «Στην Ευρώπη». Σε αυτό το πολυσέλιδο αφήγημα ο Μακ έψαχνε την έννοια της Ευρώπης μέσα από αφηγήσεις ανθρώπων που είχαν κάτι να πουν για τον ευρωπαϊκό 20ό αιώνα, αλλά και μέσα από ταξίδια σε πόλεις, χωριά, νεκροταφεία, καφενεία, στρατόπεδα. Εκατοντάδες ιστορίες Ευρωπαίων συνέθεταν τη μεγάλη ιστορία της ηπείρου μας.

Αυτή η μεγάλη αφήγηση τελείωνε το 1999. Δεν ήταν μόνο η χρονιά του τέλους της χιλιετίας. Ήταν η χρονιά του ευρώ, της εξάπλωσης των κινητών τηλεφώνων και του ίντερνετ αλλά και των βομβαρδισμένων γεφυρών στο Νόβι Σαντ¹⁹. Υπήρχε όμως μια αισιοδοξία σ' αυτό το βιβλίο για το μέλλον της Ευρώπης στον 21ο αιώνα που ερχόταν. Στο τέλος όμως της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα είναι πλέον σίγουρο ότι τα πράγματα εξελίσσονται διαφορετικά. Το εργοστάσιο της ιστορίας δουλεύει ξανά στο φουλ και ο τακτοποιημένος ευρωπαϊκός κόσμος μας της ειρήνης και της ευημερίας μοιάζει ξανά να ανατρέπεται.

Ο Χέιρτ Μακ γράφει λοιπόν ξανά για την Ευρώπη στην πρώτη εικοσαετία του καινούργιου αιώνα. Χρησιμοποιεί την ίδια δοκιμασμένη μέθοδο, μαρτυρίες και ταξίδια σε απρόοπτους τόπους-κλειδιά. Ο Χέιρτ Μακ εντάσσει τη γεωγραφία στην αφήγησή του, για να καταλάβουμε τι συμβαίνει στην Ευρώπη αυτές τις δύο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα. Οι μαρτυρίες πλαισιώνουν την κεντρική αφήγηση και μας βοηθούν να κατανοήσουμε, μέσα από την ανθρώπινη εμπειρία, ιδέες αλλά και συναισθήματα των σύγχρονων Ευρωπαίων. Οι μαρτυρίες είναι πολύ καλά επιλεγμένες. Ο Στέβεν, ένας νέος δυναμικός Ολλανδός, εργάζεται στη διαχείριση αποθεματικών μεγάλης τράπεζας. Κι ύστερα έρχεται η κρίση. Η Ουμάγια, από την Παλαιστίνη, προσπαθεί να κάνει καριέρα παρουσιάστριας στη Φινλανδία. Αντιμετωπίζει όμως τεράστιο ρατσισμό και αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα. «Η πόρτα προς την εξουσία είναι καλά κρυμμένη για τους μη λευκούς». Και, τέλος, δύο γνώριμοι, το ζεύγος Κώστας και Έφη. Κάπου στην Κυψέλη, αφηγούνται τη συντριβή των ονείρων τους στην ελληνική κρίση.

¹⁹ Νόβι Σαντ: Πόλη της Σερβίας όπου το 1999 βομβαρδίστηκαν γέφυρες του Δούναβη από επίθεση του NATO.

Η μαρτυρία «Κώστας - Έφη» είναι γεμάτη από στερεότυπα που σίγουρα θα ενοχλήσουν τον Έλληνα αναγνώστη. Αλλά ακόμη κι έτσι οι Μεγάλες Προσδοκίες είναι ένα σημαντικό βιβλίο για την Ευρώπη και την ευρωπαϊκή ταυτότητα, κυρίως για την ευρωπαϊκή καθημερινότητα, που δεν μπορεί να αφήσει κανέναν αδιάφορο.

A3. Να υποθέσεις ότι είσαι ο «Κώστας»/η «Έφη» του παραπάνω κειμένου, τριάντα ετών, και καταθέτεις με την/τον σύντροφό σου την εμπειρία σας από τη ζωή σας στο κέντρο της Αθήνας, προκειμένου όσα θα πείτε να συμπεριληφθούν ως μαρτυρία στο βιβλίο του Χέιρτ Μακ. Υποδύμενος/η τον ρόλο σου, φαντάσου και κατάγραψε (σε 200-250 λέξεις) τις προσδοκίες που θα μπορούσε να έχει ένα ζευγάρι το 2020 και τα προβλήματα που θα μπορούσαν να ανατρέψουν την ευτυχία του. Μην ξεχάσεις να λάβεις υπόψη σου όσα αναφέρονται στο κείμενο για τη μαρτυρία «Κώστας-Έφη».

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Europa

Το παρακάτω κείμενο συμπεριλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή της Γιολάντας Σακελλαρίου «Η Γιασμίν ο Άχμεντ και Ιζάρ ο μικρός τους γιος», που εκδόθηκε το 2022 (εκδ. «Μικρή Άρκτος»).

Τρελό φεγγάρι του Γενάρη
με πετονιές και άγκιστρα
στη θάλασσα νεκροταφείο του Αιγέα
σαν αερόστατο ανεβαίνει
Ψίχουλα ψυχών θρυμματισμένων

Η Γιασμίν ο Άχμεντ
και Ιζάρ ο μικρός τους γιος
με τ' ακριβά τρύπια σωσίβια
με τ' όνειρό τους νόμισμα στα δόντια²⁰
γεύση στυφού χαλκού. Φυσάει το αεράκι
των ψυχών. Όλο βόρεια όλο και πιο ψηλά
όλο πιο δυτικά πηγαίνει να τη δουν έστω από μακριά
χωρίς απόγνωση σχεδόν χωρίς ελπίδα
την άγνωστη γη της Επαγγελίας

B3. Ποια πιστεύεις ότι ήταν η «γη της Επαγγελίας» για την οικογένεια του Ιζάρ; Γιατί επεδίωξαν οι γονείς του και αυτός να διασχίσουν τα νερά του Αιγαίου; Θα έμπαινες ποτέ σε μία βάρκα για να διασχίσεις το Αιγαίο ή όχι; Να τεκμηριώσεις σε κάθε περίπτωση την άποψή σου. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

²⁰ Νόμισμα στο στόμα συνήθιζαν να τοποθετούν οι αρχαίοι Έλληνες στους νεκρούς τους, για να μπορέσει η ψυχή εκείνων να πληρώσει τον Χάροντα που θα την περνούσε με τη βάρκα του στον Άδη.

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μήπως είναι ο κόσμος μας το χειρότερο μέρος για να ζει ένα παιδί;

Το παρακάτω άρθρο (συντομευμένο) δημοσιεύθηκε στις 24/2/2019 στον ιστότοπο:

<https://symvstathmos.wordpress.com/>

και υπογράφεται από τη Μαρία Παναγιωτάκη

Τόποι εχθρικοί προς τα παιδιά, ή, αν προτιμάτε, τα χειρότερα μέρη για να ζει -όσο ζει- παιδί... Παράδειγμα; Στην Υεμένη, κάθε 10 λεπτά, ένα παιδί πεθαίνει λόγω ασθενειών που μπορούν να προληφθούν. Σκοτεινιάζει η καρδιά κι ο κόσμος όλος. Εκεί που ο άνθρωπος θα έπρεπε να προστατεύει και να στηρίζει, να θωρακίζει και να παρέχει ασφάλεια, εκεί ακριβώς όπου κατοικεί η παιδικότητα η ιερή κι αυθεντική, ο άνθρωπος κυριαρχεί με την πιο απάνθρωπη και φρικαλέα υπόστασή του.

Πέντε εκατομμύρια παιδιά ηλικίας μικρότερης των 5 ετών πέθαναν στην Αφρική από ασθένειες που μπορούσαν να προληφθούν ή να ιαθούν, από πείνα, από τραύματα και άλλες άμεσες και έμμεσες συνέπειες ένοπλων συρράξεων στην ήπειρο από το 1995 ως το 2015, τονίζουν οι συγγραφείς της μελέτης που δημοσιεύθηκε στην ιατρική επιθεώρηση The Lance.[...]

Τουλάχιστον 4 εκατομμύρια παιδιά παγκοσμίως πέφτουν θύματα εξαναγκαστικής εργασίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Αυτά τα παιδιά τα αναγκάζουν να επαιτούν, να κλέβουν στον δρόμο ή από καταστήματα, ενώ τα δίνουν σε παράνομες υιοθεσίες και τα υποχρεώνουν σε ψεύτικους γάμους, σύμφωνα με την έκθεση. Εξάλλου, η εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση καταγράφει άνοδο στην Ευρώπη και υπερτερεί της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ως κυρίαρχη μορφή της σύγχρονης δουλείας σε αρκετές χώρες, μεταξύ αυτών της Βρετανίας, του Βελγίου και της Πορτογαλίας, σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Το μέλλον των εκατομμυρίων παιδιών που ζουν σε χώρες που πλήττονται από ένοπλες συγκρούσεις κινδυνεύει, καθώς τα εμπόλεμα μέρη εξακολουθούν να διαπράττουν σοβαρά εγκλήματα κατά των παιδιών και οι ηγέτες του κόσμου απλώς παρακολουθούν – λέει η Unicef. «Τα παιδιά που ζουν σε ζώνες σύγκρουσης σε όλο τον κόσμο συνέχισαν να υποφέρουν από ακραίες βιαιότητες τους τελευταίους 12 μήνες και ο κόσμος εξακολουθεί να αποτυγχάνει. Διαπράττονται βίαιες πράξεις με ατιμωρησία και η κατάσταση χειροτερεύει», λέει ο Manuel Fontaine, διευθυντής προγραμμάτων έκτακτης ανάγκης της Unicef. Τα παιδιά που ζουν σε χώρες που βρίσκονται σε πόλεμο χρησιμοποιούνται ως ανθρώπινες ασπίδες, συλλαμβάνονται, στρατολογούνται για να πολεμήσουν, σκοτώνονται, πεθαίνουν από πείνα, από δίψα, από αρρώστιες. Επίσης, ο βιασμός, ο αναγκαστικός γάμος και η απαγωγή έχουν γίνει συνηθισμένες τακτικές στη Συρία στην Υεμένη, στο Κονγκό, στη Νιγηρία, στο Νότιο Σουδάν και στη Μιανμάρ. [...]

A3. Με αφορμή το κείμενο που διάβασες, να δημοσιεύσεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) για το ιστολόγιο του σχολείου σου. Σε αυτό να αναφερθείς στους λόγους που ένα παιδί χρειάζεται προστασία και φροντίδα και στο ποιοι μπορούν να την προσφέρουν.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (1935 -)

Κάποτε θα `ρθουν

Το παρακάτω τραγούδι ερμήνευσε ο Παύλος Σιδηρόπουλος και κυκλοφόρησε στον δίσκο Ο ασυμβίβαστος (1979) σε στίχους του Λευτέρη Παπαδόπουλου και μουσική του Μίκη Θεοδωράκη.

Κάποτε θα `ρθουν να σου πουν
πως σε πιστεύουν, σ' αγαπούν
και πώς σε θένε

Έχε το νου σου στο παιδί,
κλείσε την πόρτα με κλειδί
ψέματα λένε

Κάποτε θα `ρθουν γνωστικοί,
λογάδες και γραμματικοί
για να σε πείσουν

Έχε το νου σου στο παιδί
κλείσε την πόρτα με κλειδί,
θα σε πουλήσουν

Και όταν θα `ρθουν οι καιροί
που θα `χει σβήσει το κερι
στην καταιγίδα

Υπερασπίσου το παιδί
γιατί αν γλιτώσει το παιδί
υπάρχει ελπίδα

B3. Να αναφερθείς στο μήνυμα που θέλει να μεταδώσει ο δημιουργός, λαμβάνοντας υπόψη την τελευταία στροφή. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τους συλλογισμούς που κάνει και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**[Η παραβατικότητα των εφήβων]**

Το παρακάτω κείμενο έχει υπογραφεί από τον Γιώργο Γιαννούση, ψυχοθεραπευτή, οικογενειακό θεραπευτή. Αναφέρεται στα αίτια της αποκλίνουσας συμπεριφοράς των νέων και κάνει προτάσεις για την άμβλυνση του φαινομένου.

Η παραβατικότητα των νέων ίσως να μην είναι ένα φαινόμενο καθημερινό, όταν ωστόσο συμβαίνει, συνήθως παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις ένας μικρός αριθμός εφήβων εμπλέκεται σε κλοπές, απειλές, ξυλοδαρμούς.

Οι ίδιοι εντάσσονται σε ομάδες με αποκλίνουσα συμπεριφορά που σε αρκετές περιπτώσεις οδηγεί ακόμη και σε αξιόπρινες πράξεις. Εκφοβισμοί συνομηλίκων, μικροκλοπές τηλεφώνων, χρημάτων, απρόσκοπτες επιθέσεις ρατσιστικού, φυλετικού ή άλλου χαρακτήρα συνθέτουν ένα καμβά ανάρμοστης συμπεριφοράς, βίας και ανομίας. Αυτό που χαρακτηρίζει αυτές τις ομάδες είναι μια ιδιάζουσα υποκοουλτούρα, η οποία μεταφράζεται σε προβληματικές σχέσεις του έφηβου με το σχολείο και την οικογένειά του, την οριακή διακινδύνευση και τη χαμηλή κοινωνικότητα. Σε ψυχολογικό επίπεδο, οι συμπεριφορές αυτών των εφήβων εντάσσονται σε μια κατηγορία διαταραχών της διαγωγής με κύρια γνωρίσματα την επιθετική και δυσλειτουργική συμπεριφορά, η οποία όμως υπερβαίνει τη συνήθη επιθετικότητα ενός εφήβου. Ειδικότερα, διαφέρουν από τα δύσκολα ή τα άτακτα παιδιά ως προς την έκταση αλλά και την ένταση των αντιδραστικών συμπεριφορών. Κυρίως δε, διαφέρουν στο επίπεδο και την ένταση του θυμού, ο οποίος άλλωστε είναι αυτός που κρύβεται πίσω από τη συμπεριφορά τους. Περαιτέρω, γίνεται φανερό ότι οι πράξεις βίας αποκτούν μια αξία συμβολική και εμπεριέχουν νοήματα αυτοπροσδιορισμού. Με δύο λόγια δηλαδή, οι πράξεις βίας είναι συγχρόνως και πράξεις συμβολικές που σηματοδοτούν και νοηματοδοτούν την ύπαρξη και δημιουργούν εικόνες του εαυτού, μέσω των οποίων ο νέος κατανοεί τη θέση του μέσα στον κόσμο και ορίζει τις σχέσεις του με άλλα άτομα, ομάδες και θεσμούς.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ανάρμοστη συμπεριφορά δεν εκλαμβάνεται, ως προσβολή ενός ηθικού κανόνα, αλλά ως απόκλιση από ένα κοινό πρότυπο κοινωνικής και προσωπικής ανάπτυξης. Συνεπώς, η βία των νέων δεν εκφράζει μόνο μια αντίθεση προς την κοινωνία και τους θεσμούς, αλλά εξηγείται και με όρους κοινωνικής δυσλειτουργίας και ψυχικής ανωριμότητας. Ταυτόχρονα, ερμηνεύεται ως σύμπτωμα ενός βαθύτερου προβλήματος, το οποίο αφορά τη διαταραγμένη σχέση του έφηβου με την οικογένεια και την κοινωνία.

[...] Οι νέοι αυτοί, λοιπόν, καλά κάνουν και δεν καταπίνουν τον θυμό τους, γιατί αυτός κρύβει μια διαμαρτυρία και εκφράζει μια δυσλειτουργική κατάσταση (οικογενειακή ή/και κοινωνική). Πέρα από τον έντονο θυμό, οι βίαιοι έφηβοι χαρακτηρίζονται κι από μια δυσκολία ελέγχου της παρόρμησης, δεν μπορούν, δηλαδή, να αντιληφθούν την έννοια των ορίων. Επιπλέον, απουσιάζει από αυτούς η ενσυναίσθηση, η ικανότητα να αντιλαμβάνονται τα συναισθήματα που δημιουργούν οι βίαιες πράξεις τους στους άλλους. Αυτοί, επομένως, που τρομοκρατούν και αναστατώνουν την κοινωνία μας ανήκουν σε μια κατηγορία ευάλωτων και διαταραγμένων παιδιών που χρειάζονται επανακοινωνικοποίηση.[...]

[...] Δεν απαντάμε στη βία με βία, γιατί ο θυμός θεριεύει με το θυμό. Επίσης, τα φαινόμενα αυτά δεν χρειάζεται να τα αντιμετωπίσουμε εν θερμώ, αλλά με σύνεση και αναστοχασμό, ως ένα εφελτήριο που θα το αξιοποιήσουμε για να ενδυναμώσουμε τα θετικά ανταντακλαστικά της κοινωνίας. Η θετική μας αντίδραση στέλνει ένα ισχυρό μήνυμα στα βίαια παιδιά, ενώ παράλληλα τους καθρεφτίζει τις ελλείψεις τους. Στόχος δεν είναι να

πολεμήσουμε τη βία αλλά να την αχρηστεύσουμε, να την αποδυναμώσουμε ενισχύοντας τους κοινωνικούς δεσμούς στη γειτονιά, στο σχολείο, στην συνοικία, στο δήμο. Να αναπτύξουμε νέα δίκτυα συλλογικότητας αφενός ως ασπίδα προστασίας και αφετέρου ως κοιτίδες δημιουργικότητας. Γιατί όταν το καλό συσπειρωθεί πάντα κερδίζει!!!

A3. Με αφορμή το κείμενο που διάβασες να δημοσιεύσεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. Σε αυτό να εκθέσεις τεκμηριωμένα τη γνώμη σου σχετικά με το αν η οικογένεια ή το σχολείο έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για ανάλογες συμπεριφορές, διατυπώνοντας συγκεκριμένες προτάσεις για τον περιορισμό τους.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΜΙΝΩΠΕΤΡΟΣ

ΒΙΑ

Ο Σαράντος Μινώπετρος ζει μόνιμα στο Nottingham της Αγγλίας. Είναι συνεργάτης του Κέντρου Σπαρτιατικών και Πελοποννησιακών Σπουδών του University of Nottingham στο πλαίσιο της συγγραφής παιδικών βιβλίων αρχαιολογικής θεματολογίας και της σχεδίασης εκπαιδευτικού και ερευνητικού υλικού για τις δράσεις του Κέντρου.

Βία δεν είναι οι φωνές του αγέρα που τρέχει στα βουνά

Μήτε τα νερά στο ορμητικό ποτάμι.

Βία είναι της κάμαρης τα λόγια τα χοντρά,

τα δάκρυα στα σεντόνια τα λινά

του κορμιού που προδόθηκε σε έναν έρωτα χαράμι.

Βία είναι το απότιστο λουλούδι της αυλής,

το βάζο με τα κρίνα στο σαλόνι .

Βία είναι ο θάνατος στο έμβρυο που δεν χάρηκε το φως της πιο μικρής αυγής.

Στον ουρανό να χάνεται ένα παιδικό μπαλόνι.

Και όλοι μιλούν για την ειρήνη.

Την όμορφη κοπέλα που ποτέ στα μάτια δεν την κοιτούν.

Για την γυναίκα που πείνασε, βιάστηκε στου πολέμου την δύνη.

Για την γυναίκα που ποτέ δεν σεβάστηκαν και πάντα κρυφά υποτιμούν.

Και όλοι αυτοί μιλούν για την ειρήνη...

B3. Να σχολιάσεις εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το ποίημα, που κρίνεις ως το πιο σημαντικό. Ποια είναι η δική σου θέση; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Εκπαίδευση για την ειρήνη**

Απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Τσιάκαλου «Η υπόσχεση της Παιδαγωγικής» (εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 2002).

Η «Εκπαίδευση για την ειρήνη» αποτελεί εδώ και χρόνια θέμα συμποσίων, διαλέξεων, σχολικών και πανεπιστημιακών προγραμμάτων. Όσο μάλιστα ο πόλεμος αποκτά γύρω μας διαστάσεις περίπου φυσικού φαινομένου, τόσο τα προγράμματα της «Εκπαίδευσης για την ειρήνη» αποκτούν ιδιαίτερο ακαδημαϊκό κύρος, που στις ελληνικές συνθήκες σημαίνει ότι μπαίνουν υπό την αιγίδα του αρμόδιου υπουργείου. [...]

Η υπόθεση της ειρήνης ανήκει στα πρωταρχικά καθήκοντα των εκπαιδευτικών. Υπογραμμίζοντας το καθήκον αυτό, ο Freinet έγραφε το 1951, δηλαδή στις αρχές του Ψυχρού Πολέμου: «Σε μια εποχή που άμεσα απειλούμαστε από τον πόλεμο και βιώνουμε απροκάλυπτες εκκλήσεις για πόλεμο, δεν μπορούμε να μένουμε αδιάφοροι μπροστά στην απειλή να καταστραφεί ολόκληρο το έργο μας – έργο που δημιουργήσαμε βήμα-βήμα και σκέψη-σκέψη μέσα στις τάξεις μας. Οι παιδαγωγοί με το λειτούργημά τους ως εκπαιδευτικοί είναι οι φυσικοί σύμμαχοι της ειρήνης. Ο πόλεμος αναιρεί το δικαίωμα της ύπαρξής τους ως εκπαιδευτικών, καθώς καταστρέφει το έργο τους και εξολοθρεύει τις ελπίδες τους. Οι έννοιες “εκπαιδευτικοί” και “πόλεμος” σχετίζονται μεταξύ τους με τον τρόπο που σχετίζονται μεταξύ τους οι έννοιες “φωτιά” και “νερό”. Η εκπαίδευση χρειάζεται ειρήνη.».

Κατά βάση έτσι είναι, όπως το διατύπωσε ο Freinet το 1951. Και όμως, πρέπει να υπενθυμίσουμε μια πικρή αλήθεια: η εκπαίδευση χρειάζεται πράγματι την ειρήνη, όμως σημαντική και πολυσχιδής υπήρξε η συμβολή πολλών εκπαιδευτικών στην προετοιμασία των πολέμων. Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί, όταν μιλούμε για πόλεμο και για ειρήνη, δεν είναι δυνατόν να καλυπτόμαστε πίσω από τη φύση του επαγγέλματός μας – δηλαδή τον εξ ορισμού φιλειρηνικό χαρακτήρα του. Η θέση μας στις διαδικασίες προετοιμασίας ή αποτροπής του πολέμου, δηλαδή με άλλα λόγια η θέση μας στις διαδικασίες υπεράσπισης της ειρήνης, είναι συγκεκριμένη κάθε φορά και εξαρτάται από το περιεχόμενο και τη μέθοδο της διδασκαλίας μας.

A3. Ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης και ειδικά των εκπαιδευτικών για τη διαφύλαξη της ειρήνης; Σε άρθρο 200-250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα να παραθέσεις τις απόψεις σου, αξιοποιώντας στοιχεία και από το κείμενο αναφοράς.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο**ΣΤΕΛΙΟΣ ΓΕΡΑΝΗΣ (1920 - 1993)****Ο πυροβολισμός**

Ποίημα του Στέλιου Γεράνη από την ανθολογία «Η ελληνική ποίηση», 5ος τόμος – Η πρώτη μεταπολεμική γενιά (επιμ.: Αλέξανδρος Αργυρίου, εκδ. Σοκόλη, 2000).

Μιλούσαμε για όμορφα πράγματα κι είχαν αγάπη
 όλες οι φωνές. Όχι, δεν ήταν το κρασί –
 θα μπορούσα να πω πως ήμασταν από πριν
 μεθυσμένοι. Ακόμα κι έναν άγνωστο – που κρυφάκουγε

είχε αρχίσει να τον τυλίγει η ζεστασιά μας.

Αν τον κερδίσουμε κι αυτόν – συλλογίστηκα
πρέπει αμέσως ν' αρχίσει η λειτουργία. Λίγο ακόμα
και η αρμονία θα γέμιζε τη ζωή μας.
Έβλεπα τα μάτια τους έτοιμα να δεχτούνε
την αποκάλυψη

όταν

ακούστηκε στο δρόμο ο πρώτος πυροβολισμός
που μας τίναξε όλους
μέσα στον σπασμένο καθρέφτη.

- B3.** Ποιο κλίμα επικρατούσε στις ζωές των ανθρώπων, όταν ακούστηκε ο πυροβολισμός; Ποια τροπή θεωρείς ότι δίνει στις ζωές των ανθρώπων ένα τέτοιο αιφνίδιο γεγονός; Η απάντησή σου να τεκμηριωθεί με στοιχεία του κειμένου και να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

83. ΘΕΜΑ 35628

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

2023 - Το μέλλον του παρελθόντος μας...

Το παρακάτω κείμενο, που παρατίθεται ελαφρώς διασκευασμένο, συντάχθηκε από τον συνθέτη Νότη Μαυρουδή και αναρτήθηκε από τον ίδιο στον προσωπικό του λογαριασμό στο Facebook την 1^η Ιανουαρίου 2023. Τρεις ημέρες μετά ο συνθέτης έφυγε απρόσμενα από τη ζωή μετά από ατύχημα.

Σχολιάκι 733

(Μετά πάσης ειλικρινείας...)

Και γεννάται το θέμα: μπορούμε να ανοίξουμε μια καινούργια σελίδα με το ξεκίνημα του 2023 σβήνοντας τα του '22; Είναι ζητήματα που συνέβησαν και καθόρισαν τον τρόπο σκέψης τής κοινωνίας μας! Δεν μπορούμε να τα αγνοήσουμε θεωρώντας τα μη γενόμενα...

Θα ήταν περιττό να απαριθμήσω τώρα τα συμβάντα των δυο τελευταίων χρόνων, που ταλάνισαν την κοινή ζωή και τη συνείδηση ή τους κινδύνους που απειλούν την όποια ευδαιμονία, καθώς και άλλα πολλά με το αρχικό «ευ» (ευτυχία, ευζωία, ευμάρεια, κ.ά.), στοιχεία τα οποία πιστεύαμε πως είχαμε κατακτήσει και πορευόμασταν με αυτά τα δεδομένα.

Όμως αποδείχτηκε, για άλλη μια φορά, στη ζωή δεν υπάρχουν δεδομένα· αυτά ανατρέπονται εύκολα, όταν οι άνθρωποι δεν προστατεύουν τους εαυτούς τους, τα παιδιά και τα εγγόνια τους, μέσα από πράξεις που ενδυναμώνουν τη συνείδηση και τη συμμετοχή στο κοινωνικό γίνεσθαι. Να γίνουν δηλαδή αλληλέγγυοι και συνοδοιπόροι, να συμπλεύσουν μέσα στο... κύμα της εκπαίδευσης, της γνώσης, της ελευθερίας και των

συλλογικών οργάνων. Η ατομική και συλλογική Ελευθερία όμως έχουν κανόνες και υποχρεώσεις. Δεν είναι φράση απλώς φιλολογική. [...]

Παρασύρθηκα και θέλω να τα μαζέψω λίγο, για να υπογραμμίσω πως η Νέα Χρονιά, για να είναι «κ α λ ύ τ ε ρ η», όπως όλοι επιθυμούμε, θα έπρεπε να μην «κουβαλάει» το συγκεντρωμένο φορτίο που έχει μαζευτεί μέσα στο πέρασμα του χρόνου.

Το '22 λοιπόν, όχι εκείνο του 20ού αιώνα αλλά του 21ου, μας προέκυψαν τόσα δυσάρεστα, όσα δεν περιμέναμε... Η φονική επιδημία, η εισβολή στην Ουκρανία, ευρωπαϊκή αναστάτωση για την ενεργειακή αυτονομία, ακρίβεια προϊόντων, ποικίλες προκλήσεις, συνεχείς προσφυγικές ροές, κλιματικές ανατροπές, συμφορές με πυρκαγιές δασών, φονικές χιονοπτώσεις και καταστροφικές πλημμύρες, έντονη βία, γυναικοκτονίες, καταπάτηση ατομικών δικαιωμάτων...

Ποιος θα διανοηθεί να ψελλίσει πως το παρελθόν μας, περιείχε την... κ α ν ο ν ι κ ό τ η τ α; Πώς μπορούμε να απαλλαχτούμε από αυτές τις θεοσκότεινες κατακόμβες στις οποίες κι εμείς εμμέσως «κατοικούμε» δίχως τη θέλησή μας, βαραίνοντας τις συνειδήσεις;

Δεν χρειάζεται να το αναλύσω· βρισκόμαστε μέσα σε ένα πλέγμα του οποίου η ύπαρξη γεννά την εποχή μας. Όμως, μεγάλο μέρος των πολιτών, θεωρεί δυστυχώς πως δεν είναι και τόσο... απαραίτητη η πνευματική τροφή, η οποία, ωστόσο θα μπορούσε να σημάνει ένα προειδοποιητικό καμπανάκι κινδύνου.

Και το μέλλον; Η διαπαιδαγώγηση; Η Εκπαίδευση; Η καλλιέργεια; Ο αλτρουϊσμός; Η ανάγκη συλλογικότητας; Πνευματικότητα; Ο Ανθρωπισμός; Το μέλλον των παιδιών μας; Των παιδιών τους; Ο δρόμος τους; Η πορεία τους; Η προστασία τους;

Παλεύουμε καθημερινά με την πυξίδα εμπρός-πίσω ή μέλλον-παρελθόν...

Τόσα ερωτήματα, τόσες αγωνίες για ό,τι το μέλλον υποκρύπτει...

Μμμμμμ· άραγε το 2023 θα μπορέσει να αντέξει το βάρος μιας τέτοιας, τόσο τραυματισμένης, πραγματικότητας που έχει κατακυριεύσει το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας μας;

Πάντως, την ευχή σε όλες και όλους για καλύτερη Χρονιά, την νιώθω αναγκαία.

Νότης Μαυρουδής

A3. Στο παραπάνω κείμενο ο συντάκτης διερωτάται: «Μπορούμε να ανοίξουμε μια καινούργια σελίδα με το ξεκίνημα του 2023 σβήνοντας τα του '22;» Τι αλλαγές θεωρείς ότι θα έπρεπε να κάνουμε ως ανθρωπότητα, ώστε να ανοίξουμε «μια καινούργια σελίδα» και να επαναφέρουμε στη ζωή μας «την όποια ευδαιμονία» και όλα αυτά «με το αρχικό “ευ” (ευτυχία, ευζωία, ευμάρεια, κ.ά), που τα τελευταία χρόνια έχουν κλονιστεί; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Πρωινό τσιγάρο

Το παρακάτω ποίημα του Άλκη Αλκαίου συμπεριλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή «Εμπάργκο», που κυκλοφόρησε το 1982, και έχει μελοποιηθεί από τον συνθέτη Νότη Μαυρουδή αποτελώντας ένα από τα πιο εμβληματικά τραγούδια του.

Χαράζει η μέρα και η πόλη έχει ρεπό
στη γειτονιά μας καπνίζει ένα φουγάρο
κι εγώ σε ζητάω σαν πρωινό τσιγάρο
και σαν καφέ πικρό και σαν καφέ πικρό

Άδειοι οι δρόμοι δε φάνηκε ψυχή
και το φεγγάρι μόλις χάθηκε στη Δύση
κι εγώ σε γυρεύω σαν μοιραία λύση
και σαν Ανατολή και σαν Ανατολή

Βγήκε ο ήλιος το ράδιο διαπασών
μ' ένα χασάπικο που κλαίει για κάποιον Τάσο
κι εγώ σε ποντάρω κι ύστερα πάω πάσο
σ' ένα καρέ τυφλών σ' ένα καρέ τυφλών

B3. Τι συναισθήματα σου γεννά το παραπάνω ποίημα; Πώς θα ένιωθες αν βρισκόσουν στο σκηνικό που περιγράφεται στους στίχους του; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο.

84. ΘΕΜΑ 35665

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μήνυμα Αντ. Γκουτέρες για τη Διεθνή Ημέρα Γυναικών

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο του Αθηναϊκού-Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων (amna.gr) στις 8 Μαρτίου 2023, τη Διεθνή Ημέρα της Γυναίκας, και αναφέρεται στις δηλώσεις που έκανε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες με αφορμή την παγκόσμια αυτή εορτή των γυναικών.

Μήνυμα συνεργασίας προς τις κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία των πολιτών για την οικοδόμηση ενός πιο δίκαιου κόσμου χωρίς αποκλεισμούς για τις γυναίκες, τα κορίτσια, τους άνδρες και τα αγόρια παντού στον κόσμο, απευθύνει ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες με αφορμή τη σημερινή Διεθνή Ημέρα Γυναικών. Όπως τονίζει, η επένδυση στις γυναίκες ανυψώνει όλους τους ανθρώπους, τις κοινότητες και τις χώρες.

Στην αρχή του μηνύματός του, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ επισημαίνει πως στη Διεθνή Ημέρα Γυναικών, «γιορτάζουμε τα επιτεύγματα των γυναικών και των κοριτσιών σε όλους τους τομείς της ζωής, σε όλες τις γωνιές του κόσμου».

Ωστόσο, αναγνωρίζει και τα τεράστια εμπόδια που αντιμετωπίζουν - από τις δομικές αδικίες, την περιθωριοποίηση και τη βία, έως τις διαδοχικές κρίσεις που πλήττουν πρώτα και χειρότερα τις γυναίκες, έως τη στέρηση της προσωπικής τους αυτονομίας και των δικαιωμάτων τους πάνω στο σώμα και τη ζωή τους. «Οι έμφυλες διακρίσεις βλάπτουν τους πάντες - γυναίκες, κορίτσια, άνδρες και αγόρια», υπογραμμίζει.

Μιλώντας για τη σημασία της Διεθνούς Ημέρας Γυναικών, αναφέρει πως είναι ένα κάλεσμα για δράση. «Δράση για να σταθούμε στο πλευρό των γυναικών που διεκδικούν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους με μεγάλο

προσωπικό κόστος. Δράση για την ενίσχυση της προστασίας από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση. Δράση για την επιτάχυνση της πλήρους συμμετοχής και ηγεσίας των γυναικών», όπως εξηγεί.

Σε ό,τι αφορά το φετινό θέμα της Ημέρας, τονίζει τη σημασία της τεχνολογίας και της καινοτομίας για την προώθηση της ισότητας των φύλων. «Η τεχνολογία μπορεί να διευρύνει τις οδούς προς την εκπαίδευση και τις ευκαιρίες για τις γυναίκες και τα κορίτσια. Μπορεί όμως να χρησιμοποιηθεί και για να ενισχύσει την κακοποίηση και το μίσος. Σήμερα, οι γυναίκες αποτελούν λιγότερο από το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά. Όταν οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, οι διακρίσεις μπορεί να εμφανίζονται από την αρχή», σημειώνει.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Αντόνιο Γκουτέρες προτάσσει την ανάγκη γεφύρωσης του ψηφιακού χάσματος και αύξησης της εκπροσώπησης των γυναικών και των κοριτσιών στην επιστήμη και την τεχνολογία και προσθέτει: «Ο αποκλεισμός των γυναικών από τον ψηφιακό κόσμο έχει κοστίσει περίπου 1 τρισεκατομμύριο δολάρια στο ΑΕΠ των χωρών χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος την τελευταία δεκαετία - ένα κόστος που θα μπορούσε να αυξηθεί σε 1,5 τρισεκατομμύριο δολάρια έως το 2025 αν δεν δράσουμε».

A3. Με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα της Γυναίκας (8 Μαρτίου) το σχολείο σου οργανώνει μια εκδήλωση με τίτλο «Οι Γυναίκες στο μέλλον μας». Συμμετέχοντας κι εσύ σε αυτήν ως εκπρόσωπος των μαθητών/μαθητριών του σχολείου σου, να εκφωνήσεις μία ομιλία 200-250 λέξεων, στην οποία να περιγράφεις πώς θα ήθελες να είναι η θέση και η ζωή της γυναίκας στην αυριανή Ελλάδα.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Το μαγικό μολύβι της Μαλάλα

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το ομώνυμο παιδικό βιβλίο της Πακιστανής ακτιβίστριας και βραβευμένης με το Νόμπελ Ειρήνης Μαλάλα Γιουσαφζάι, η οποία σε ηλικία 15 ετών πυροβολήθηκε στο κεφάλι από Ταλιμπάν, μέσα στο σχολικό λεωφορείο, επειδή επέμενε να πηγαίνει στο σχολείο. Το βιβλίο κυκλοφορεί σε μετάφραση Αύγουστου Κορτώ και εικονογράφηση Kerscoët από τις εκδόσεις Πατάκη.

Πιστεύετε στη μαγεία;

Όταν ήμουν μικρή, παρακολουθούσα στην τηλεόραση μια σειρά με ένα αγόρι που είχε ένα μαγικό μολύβι. Όταν πεινούσε, ζωγράφιζε ένα μπολ κρέας με κάρι κι αυτό εμφανιζόταν απ' το πουθενά. Όταν κινδύνευαν αυτός κι οι φίλοι του, ζωγράφιζε έναν αστυνομικό. Το αγοράκι αυτό ήταν ένας μικρός ήρωας που πάντα προστάτευε όποιον χρειαζόταν βοήθεια.

Πόσο ήθελα κι εγώ ένα τέτοιο μαγικό μολύβι!

Αν είχα ένα μολύβι σαν κι αυτό, θα ζωγράφιζα... μια κλειδαριά στην πόρτα μου, για να μην μπουκάρουν κάθε τρεις και λίγο τα αδέρφια μου. Θα 'σβηνα τη μυρωδιά της χωματερής δίπλα στο σπίτι μας. Και με το ίδιο μαγικό μολύβι θα 'κανα τους ανθρώπους ευτυχισμένους. Θα ζωγράφιζα τα ωραιότερα φορέματα του κόσμου για τη μητέρα μου. Τα πιο υπέροχα κτίρια σε όλη την κοιλάδα για τον πατέρα μου, ώστε να ανοίγει σ' αυτά σχολεία, πολλά σχολεία, όπου τα παιδιά θα φοιτούσαν δωρεάν. Μια κανονική μπάλα, ώστε τα αδέρφια μου κι εγώ να μην αναγκάζομαστε να παίζουμε μ' ένα τόπι φτιαγμένο από μια παλιά κάλτσα παραγεμισμένη με σκουπίδια.

Κάθε βράδυ, πριν πέσω για ύπνο, παρακαλούσα να 'χα κι εγώ ένα τέτοιο μαγικό μολύβι. Και κάθε πρωί, μόλις ξυπνούσα, κοίταζα στο συρτάρι του κομοδίνου μου. Όμως το μαγικό μολύβι δεν εμφανιζόταν.

Μια μέρα είχα πάει στη χωματερή να πετάξω κάτι φλούδες. [...] Είχα σουφρώσει τη μύτη κι έδιωχνα τις μύγες από το χέρι προσέχοντας να μην πατήσω καμιά βρομιά με τα καλά μου παπούτσια, όταν ξάφνου είδα ένα κορίτσι στην ηλικία μου να ξεδιαλέγει τα σκουπίδια σε χωριστές στοίβες. Παραδίπλα δυο αγοράκια ψάρευαν πεταμένα σιδερικά με μαγνήτες δεμένους σε πετονιά.

Όταν ο πατέρας μου γύρισε σπίτι μετά τη δουλειά, του είπα τι είχα δει. Και λυπήθηκε τρομερά. «Μπαμπά;» είπα.

«Τι είναι, τζάνι;» απάντησε. Μ' άρεσε που πάντα με φώναζε έτσι – «αγάπη μου».

«Πώς και δεν το 'χω δει αυτό το κοριτσάκι στο σχολείο;»

«Επειδή...» είπε, αλλά κόμπιασε πριν συνεχίσει. «Επειδή, τζάνι μου, στη χώρα μας δε στέλνουν όλοι τις κόρες τους σχολείο. Και μερικά παιδιά είναι αναγκασμένα να δουλεύουν για να συντηρούν τις οικογένειές τους. [...]

Το σχολείο ήταν το αγαπημένο μου μέρος. Αλλά ποτέ δεν είχα σκεφτεί πως ήμουν τυχερή που μπορούσα να πηγαίνω σχολείο. Ο πατέρας μου έλεγε πάντα: «Η Μαλάλα θα ζήσει ελεύθερη σαν πουλί». Μα τώρα αναρωτιόμουν πόσο στ' αλήθεια ελεύθερη θα ήμουν. [...] Αν είχα το μαγικό μολύβι, θα το χρησιμοποιούσα για να ζωγραφίσω έναν καλύτερο κόσμο. [...]

B3. Πώς θα «ζωγράφιζες» τον κόσμο καλύτερο αν ήσουν η Μαλάλα και είχες το μαγικό μολύβι; Τι χαρακτηριστικά θα του έδινες; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου.

85. ΘΕΜΑ 31133

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καταναλωτισμός: «Αγοράζοντας λίγη ευτυχία;»

Το ακόλουθο άρθρο της Ψυχολόγου-Ψυχοθεραπεύτριας Θεοδώρας-Νικολέτα Λωρίτη, δημοσιεύτηκε στον ιστοχώρο «Το Περιοδικό μου» στις 30/11/2017.

Καταναλωτισμός, ένα κοινωνικό φαινόμενο που χαρακτηρίζει την τάση των ανθρώπων ν' αποκτήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα «αγαθά». Δυστυχώς, εδώ και αρκετά χρόνια οι άνθρωποι λησμόνησαν πώς είναι να αρκείσαι στα λίγα και καλά. Κι αν οι πραγματικές μας ανάγκες μπορούν να ικανοποιηθούν με πολύ λίγα προϊόντα, οι επιθυμίες μας εκπαιδεύτηκαν να μη σταματούν εκεί. Ναι! Είναι αλήθεια πως ο υπερκαταναλωτισμός κυριαρχεί στις μέρες μας, μέρες που όλα γύρω μας, μας αποκαρδιώνουν και το αύριο φαντάζει τρομακτικό. Και εμείς; Εμείς, ψάχνοντας μια διέξοδο από αυτή την ανασφάλεια και τη ρευστότητα της εποχής, καταλήγουμε να κυνηγάμε την απόκτηση όλο και περισσότερων αγαθών, αποζητώντας ουσιαστικά μια ανάσα ευχαρίστησης και χαράς.

Ένας οικείος σε όλους μας όρος είναι αυτός του «shopping therapy».²¹ Μία φράση που δηλώνει, πως η κατανάλωση διαφόρων ειδών υλικών αγαθών, αποτελεί ένα είδος ψυχοθεραπείας για όλους, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας. Αποτελεί ένα «φάρμακο» ικανό να μας βοηθήσει να δραπετεύσουμε από αρνητικές σκέψεις, μια άσχημη ίσως μέρα, τη στενοχώρια και το άγχος. Σαν ωραίο ακούγεται και το έχουμε λίγο ως πολύ όλοι δοκιμάσει και ναι!... Σαν να ενέχει μια αλήθεια αυτή η φράση! Υπάρχει άνθρωπος που δεν ένιωσε μια αίσθηση

²¹ Θεραπεία που επιτυγχάνεται μέσω της αγοράς καταναλωτικών αγαθών.

αναζωογόνησης, ευχαρίστησης και ικανοποίησης μετά από την αγορά νέων αγαθών; Ας το παραδεχτούμε, όχι! Όλοι μας είμαστε υλιστές σε κάποιο βαθμό -άλλοι λιγότερο, άλλοι περισσότερο. Και πιστεύουμε πως παίρνουμε μια δόση ευτυχίας, όταν αγοράζουμε πράγματα. Πιστεύουμε!... Αυτή η λέξη είναι η λέξη κλειδί.

«Πιστεύουμε» πως μέσα από την κατανάλωση θα μπορέσουμε να εξυψώσουμε τη χαμένη μας αυτοπεποίθηση ή να υπερνικήσουμε τη θλίψη που βιώνουμε. Κι αυτή η πίστη δεν είναι τίποτα άλλο πέρα από μια πεποίθηση, μια διαστρεβλωμένη πεποίθηση, μια απάτη που πλασάρουμε στον εαυτό μας, παρέχοντάς του μια ευχαρίστηση τόσο πρόσκαιρη, τόσο πλαστή και τόσο εύθραυστη. Μια ευχαρίστηση που σα φούσκα δεν αργεί πολύ να σπάσει, ρίχνοντάς μας με το σπάσιμό της σε ένα φαύλο κύκλο και μια αέναη μάχη να αναζητούμε ξανά και ξανά μια άλλη νέα αγορά, μια άλλη νέα «ευτυχία». Και κάπως έτσι, γεννάται μια αίσθηση ανικανοποίητου, μια αίσθηση που έρχεται σαν παλίρροια να διογκώσει τη μελαγχολία σου, αφήνοντάς σε «ρέστο» για ακόμη μία φορά στο μηδέν της αναζήτησης της ευτυχίας, της χαράς και της καλής σου διάθεσης.

Θα μπορέσουμε πραγματικά να κάνουμε κάτι διαφορετικά στη ζωή μας από τη στιγμή που θα αποκτήσουμε νέα -ίσως και άχρηστα- πράγματα; Μήπως, έχουμε χάσει την ουσία; Μήπως, αυτό που δε μας ικανοποιεί είναι αυτά που έχουμε σε συναισθηματικό επίπεδο; Μήπως, τελικά, δίνοντας τόση αξία στα «κεκτημένα» αφήνουμε στο περιθώριο τις πραγματικές μας ανάγκες, τον εαυτό μας και τους ανθρώπους δίπλα μας; Με απόλυτη βεβαιότητα αυτό που θα υποστήριζα είναι πως όταν ο καταναλωτισμός γίνεται αυτοσκοπός, η ευτυχία γίνεται ουτοπία! Κι όταν το μέτρο εκλείπει, η δυστυχία ζυγώνει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1. α)** Να εντοπίσεις το θέμα του κειμένου και τη θέση της συντάκτριάς του.
- β)** Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου («Καταναλωτισμός,... μια ανάσα ευχαρίστησης και χαράς») η συγγραφέας χρησιμοποιεί την επίκληση στη λογική, προκειμένου να πείσει τους αναγνώστες. Να καταγράψεις το επιχείρημα που χρησιμοποιεί, εντοπίζοντας το αντίστοιχο χωρίο του κειμένου.
- A2.** Να μετασχηματίσεις τις περιόδους του λόγου «Όλοι μας είμαστε υλιστές σε κάποιο βαθμό -άλλοι λιγότερο, άλλοι περισσότερο. Και πιστεύουμε πως παίρνουμε μια δόση ευτυχίας, όταν αγοράζουμε πράγματα.» κάνοντας πέντε αναγκαίες αλλαγές, έτσι ώστε το ύφος του κειμένου από άμεσο και οικείο να γίνει πιο τυπικό και απρόσωπο. (Μπορείς να αλλάξεις ρηματικά πρόσωπα και λέξεις).
- A3.** Η συγγραφέας υποστηρίζει πως «ο υπερκαταναλωτισμός κυριαρχεί στις μέρες μας». Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σου, οι αιτίες που οδήγησαν σε αυτή την κυριαρχία; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευθεί σε νεανική ιστοσελίδα. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΛΑΡΙΣΣΕ ΛΙΣΠΕΚΤΟΡ (1920 - 1977)

Η ώρα του αστεριού

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα της Κλαρίσσε Λισπέκτορ, σε μετάφραση Μάριου Χατζηπροκοπίου, εκδόσεις Αντίποδες, 2014.

Κάθε πρωί έβαζε το ραδιόφωνο που της είχε δανείσει μια συγγάτοικός της, η Μαρία ντα Πένια, το έβαζε πολύ σιγά για να μην ξυπνήσει τις άλλες, το έβαζε ανελλιπώς στο Ράδιο Ρολόι, που μετέδιδε τη «σωστή ώρα και κουλτούρα», και καθόλου μουσική, έσταζε μόνο με τον ήχο σταγόνων που πέφτουν – κάθε σταγόνα και ένα λεπτό που πέραγε. Και πάνω από όλα ο σταθμός αυτός εκμεταλλευόταν τα διαλείμματα ανάμεσα στις σταγόνες των λεπτών για να βάζει διαφημίσεις – εκείνη λάτρευε τις διαφημίσεις. [...]

Τις παγωμένες νύχτες, εκείνη, ριγώντας σύγκορμη κάτω από βαμβακερό σεντόνι, συνήθιζε να διαβάζει στο φως των κεριών τις διαφημίσεις που έκοβε από παλιές εφημερίδες του γραφείου. Γιατί έκανε συλλογή από διαφημίσεις. Τις έβαζε στο άλμπουμ. Υπήρχε μία διαφήμιση, η πιο πολύτιμη, που έδειχνε έγχρωμο το ανοιχτό κουτί μιας κρέμας για το δέρμα γυναικών που απλώς δεν ήταν εκείνη. Εκτελώντας το μοιραίο τικ που είχε να τρεμοπαίζει τα μάτια, αφηνόταν να φαντάζεται με ευχαρίστηση: η κρέμα ήταν τέτοιο δέλεαρ²² που αν είχε χρήματα να την αγοράσει δεν θα ήταν χαζή. Καρφί δεν της καιγόταν για το δέρμα, θα την έτρωγε, αυτό ναι, κάτι μεγάλες κουταλιές κατευθείαν από το κουτί. Καθώς δεν είχε κρέας πάνω της και ο οργανισμός της ήταν πιο ξερός και από μισοαδειανό σακούλι με θρυμματισμένες φρυγανιές. Με τον καιρό είχε μεταμορφωθεί απλώς σε ζωντανή ύλη στην πρωτογενή της μορφή. Ίσως για να προστατευτεί από τον μεγάλο πειρασμό να νιώσει έστω μία φορά δυστυχία και αυτολύπηση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- B1. α)** Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις ως «Σωστές» ή «Λαθεμένες», σύμφωνα με τα νοήματα του παραπάνω κειμένου:
1. Η ηρωίδα τρέφει μεγάλη αγάπη για τις θεατρικές παραστάσεις και τις παρακολουθεί συχνά.
 2. Η Μαρία ντα Πένια ζούσε μαζί με την ηρωίδα.
 3. Οι συνθήκες διαβίωσης της ηρωίδας μπορούν να χαρακτηριστούν φτωχικές.
 4. Η κρέμα που έχει εντυπωσιάσει την ηρωίδα είναι συστατικό μαγειρικών συνταγών.
- β)** Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τον χαρακτήρα της ηρωίδας, όπως φαίνεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με δύο στοιχεία του κειμένου.
- B2. α)** Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο αναγνώστης σχηματίζει την εντύπωση ότι ο αφηγητής είναι πανταχού παρών, γνωρίζει τα πάντα (σκέψεις, συναισθήματα) και τα αφηγείται (παντογνώστης αφηγητής). Να αναφέρεις δύο (2) σημεία του κειμένου (φράσεις – προτάσεις), όπου φαίνονται οι σκέψεις της ηρωίδας και ένα (1) σημείο, όπου φαίνονται τα συναισθήματά της.
- β)** «... εκείνη, ριγώντας σύγκορμη κάτω από βαμβακερό σεντόνι, συνήθιζε να διαβάζει στο φως των κεριών τις διαφημίσεις που έκοβε από παλιές εφημερίδες του γραφείου»
«Καρφί δεν της καιγόταν για το δέρμα ...»
- Να αναγνωρίσεις ποιο από τα ακόλουθα εκφραστικά μέσα: μεταφορά, προσωποποίηση, οπτική εικόνα, ασύνδετο σχήμα, χρησιμοποιεί η συγγραφέας σε καθεμία από τις παραπάνω προτάσεις και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους σε κάθε περίπτωση.

²² απατηλό μέσο που διαθέτει ελκτική δύναμη, και με το οποίο γίνεται προσπάθεια προσέλκυσης κάποιου, δόλωμα.

B3. Πώς αντιμετωπίζει η ηρωίδα του αποσπάσματος τα προϊόντα των διαφημίσεων; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση ζωής της; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων, αξιοποιώντας προσωπικά βιώματα και εμπειρίες.

86. ΘΕΜΑ 31134

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αν δεν επιθυμείς πόλεμο, να προετοιμάζεσαι για ειρήνη

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα άρθρου της Μυρτούς Ιωάννου (Μάρτιος 2022) και αντλήθηκε από τον ιστότοπο www.offlinepost.gr (προσπέλαση 11-11-2022).

Si Vis Pacem, Para Bellum. Αν επιθυμείς ειρήνη, να προετοιμάζεσαι για πόλεμο. Ολόκληρη η ανθρωπότητα, η εξωτερική πολιτική των χωρών, οι άγρυπνοι ηγέτες ως φύλακες Θερμοπυλών, προετοιμάζουν και προετοιμάζονται, διδάσκουν και διδάσκονται με βάση αυτήν τη λατινική παροιμία. Ο δυνατός και ο καλά προετοιμασμένος είναι πιο δύσκολο να νικηθεί, επομένως και πιο δύσκολο να απειληθεί. Δισεκατομμύρια ευρώ δαπανούνται κάθε χρόνο για εξοπλισμό στη χρυσή πολεμική βιομηχανία, για οργάνωση και εκπαίδευση του στρατού και των στρατιωτών. Μάθε σε ένα δεκαοκτάχρονο παιδί να χρησιμοποιεί όπλο τη στιγμή που φωνάζει υβριστικά συνθήματα κατά των άλλων γειτονικών χωρών και απόρησε αν καλλιεργείς το μίσος ή την αγάπη, την ειρήνη ή τον πόλεμο. Φυσικά, δεν σε νοιάζει τι καλλιεργείς, γιατί ο σπόρος του πολέμου είναι ήδη αιωνόβιο δέντρο και όχι αδύναμο κλωνάρι.

Ο ορισμός του πολέμου δεν είναι η λεγόμενη διπλωματία με όπλα. Καμία διπλωματία δεν επιτυγχάνεται όταν χάνονται εκατοντάδες νέες ζωές στον βωμό της υποτιθέμενης θυσίας για ένα καλύτερο αύριο. Ποιος θέλει ένα καλύτερο αύριο θεμελιωμένο σε νέους ανθρώπους που έφυγαν πριν ζήσουν, σε παιδιά χωρίς πατέρα, σε οικογένειες χωρίς στέγη και χωρίς πατρίδα; Σε νέους που εν μία νυκτί μετονομάστηκαν στρατιώτες και σήκωσαν τα όπλα σε αδελφούς λαούς, που ακόμη και αν επιβιώσουν έχουν ήδη εκ προοιμίου πνευματικά «σκοτωθεί»;

Ολόκληρη η εκπαίδευσή μας έχει στηθεί στον θαυμασμό των στρατιωτών, οι οποίοι έδωσαν το αίμα τους για να ζούμε εμείς τώρα ελεύθεροι και να απολαμβάνουμε ασφάλεια και σταθερότητα. Κανείς δεν υποβαθμίζει την αξία της θυσίας όσων πολέμησαν για να σώσουν εκείνους που άφησαν πίσω αλλά είναι μάταιο να πιστεύουμε πως ο πόλεμος θα φέρει ειρήνη. Είναι μάταιο να πιστεύουμε ότι δύο εκ διαμέτρου αντίθετες έννοιες μπορούν να συνυπάρξουν στην ίδια πρόταση και να οδηγήσουν η μία στην άλλη.

Όσα αντιπολεμικά μυθιστορήματα και αν γραφτούν, όσα ποιήματα και αν αποτελέσουν αντίβαρο πολέμου, όσες ταινίες και αν αναπαραστήσουν τις θλιβερές εικόνες της εμπόλεμης ζώνης, όσα τραγούδια και αν εξυμνήσουν την ειρήνη, χρειάζεται κόπος. Όση σωστή και σκληρή προετοιμασία χρειάζεται για έναν πόλεμο, τόση και ακόμη περισσότερη χρειάζεται για την ειρήνη σε έναν κόσμο γεμάτο μίσος και απέχθεια.

A1. Η συγγραφέας καταδικάζει τις σύγχρονες πολιτικές πρακτικές που δικαιολογούν τους πολέμους με το πρόσχημα ότι διαφυλάττουν την ειρήνη. Να παρουσιάσεις στους συμμαθητές σου με δικά σου λόγια δύο (2) επιχειρήματά της με τα οποία προβάλλεται η αντίφαση αυτή σε μία παράγραφο 60 λέξεων.

A2. α) Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου η συγγραφέας κάνει επίκληση στο συναίσθημα προκειμένου να πείσει τους αναγνώστες. Να αναγνωρίσεις δύο (2) διαφορετικά μέσα πειθούς (όπως μεταφορικές εκφράσεις, αντιθέσεις, ειρωνεία, ρηματικά πρόσωπα, εγκλίσεις) δίνοντας ένα παράδειγμα για το καθένα και να επισημάνεις το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα αναφορικά με την πρόθεση της συντάκτριας.

β) Να γράψεις ένα συνώνυμο για καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω προτάσεις:

«Δισεκατομμύρια ευρώ δαπανούνται κάθε χρόνο για εξοπλισμό...»

«Ποιος θέλει ένα καλύτερο αύριο θεμελιωμένο σε νέους ανθρώπους που έφυγαν...»

«που ακόμη και αν επιβιώσουν...»

«Κανείς δεν υποβαθμίζει την αξία της θυσίας όσων πολέμησαν...»

A3. Συμμετέχεις, ως εκπρόσωπος του σχολείου σου, σε ένα μαθητικό συνέδριο για την παγκόσμια ειρήνη. Αξιοποιώντας υλικό από το παραπάνω κείμενο καλείσαι να γράψεις μία ομιλία (200-250 λέξεων), για να πείσεις τους ηγέτες του κόσμου ότι αξίζει «να προετοιμάζονται για ειρήνη κι όχι για πόλεμο».

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Φαντάσου (Imagine)

Ακολουθούν μεταφρασμένοι στα ελληνικά (lyrics translate.com) οι στίχοι του αγγλικού τραγουδιού «Imagine» του Τζον Λένον, που κυκλοφόρησε το 1971.

Φαντάσου πως δεν υπάρχει παράδεισος

Είναι εύκολο αν προσπαθήσεις

Καμία κόλαση κάτω από μας

Πάνω από εμάς μόνο ουρανός

Φαντάσου όλους τους ανθρώπους

Να ζουν για το τώρα

Φαντάσου πως δεν υπάρχουν κράτη

Δεν είναι δύσκολο να το κάνεις

Τίποτα για το οποίο να σκοτώνεις ή να πεθαίνεις

Και καμία θρησκεία επίσης

Φαντάσου όλους τους ανθρώπους

Να ζουν τη ζωή ειρηνικά

(Ρεφραίν)

Εσύ...

Εσύ μπορείς να πεις πως είμαι ονειροπόλος

Αλλά δεν είμαι ο μοναδικός

Ελπίζω κάποια μέρα να μας συνοδέψεις

Και ο κόσμος θα γίνει ένα

Φαντάσου καμία ιδιοκτησία
 Αναρωτιέμαι αν μπορείς
 Καμία ανάγκη για απληστία ή πείνα
 Η δική μας αδελφότητα ανθρώπων
 Φαντάσου όλους τους ανθρώπους
 Να μοιράζονται όλο τον κόσμο
 Και ο κόσμος θα ζει σαν ένα

- B1.** Το τραγούδι σε προτρέπει να φανταστείς έναν άλλο κόσμο. Να παρουσιάσεις τα χαρακτηριστικά του σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων.
- B2. α)** Στο τραγούδι παρατηρείται εναλλαγή και των τριών ρηματικών προσώπων. Να εντοπίσεις ένα παράδειγμα για κάθε ρηματικό πρόσωπο και να αιτιολογήσεις τη χρήση τους σε σχέση με το εκφραστικό αποτέλεσμα που έχει το καθένα.
- β)** Να εντοπίσεις στους στίχους του τραγουδιού μια αντίθεση και μια εικόνα και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους.
- B3.** «Εσύ μπορείς να πεις πως είμαι ονειροπόλος / Αλλά δεν είμαι ο μοναδικός»
 Πώς θα χαρακτήριζες εσύ τη φωνή του τραγουδιού; Συμφωνείς ότι αντιστοιχεί σε πρόσωπο ονειροπόλο ή όχι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου και στα δύο ερωτήματα σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων αιτιολογώντας τις απόψεις σου.

87. ΘΕΜΑ 31145

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ναυαγισμένη ευαισθησία

Το ομότιτλο άρθρο γνώμης του Παντελή Μπουκάλα δημοσιεύτηκε στις 08.10.2022 στην εφημερίδα «Καθημερινή»: <https://www.kathimerini.gr/opinion/562081921/nayagismeni-eyaisthisia/>

Στην εικοσιπενταετία 1993-2018, σύμφωνα μ' έναν κατάλογο της United for Intercultural Action, η οποία αποτελείται από 550 οργανώσεις κατά του ρατσισμού σε 48 χώρες του κόσμου, έχασαν τη ζωή τους 34.361 πρόσφυγες και μετανάστες. Οι περισσότεροι πνίγηκαν στη Μεσόγειο: 14.000 μόνο την πενταετία 2013-2018. Σε έναν από τους φονικότερους μήνες, τον Σεπτέμβριο του 2018, πνίγονταν οι δύο στους δέκα ανθρώπους που έφευγαν από τη Λιβύη προς την Ιταλία, πάνω σε σαπιοκάραβα συνήθως. Ο θάνατος όμως έχει κι άλλες μεθόδους: ασφυξία σε φορτηγά, πυρά αστυνομικών δυνάμεων, απάνθρωπες συνθήκες στα κέντρα υποδοχής, αυτοκτονία από απόγνωση, εκτέλεση στην πατρίδα, αν είσαι πολιτικός φυγάς και σε απελάσουν οι χορτασμένοι δημοκράτη Ευρωπαίοι.

Η Μεσόγειος, ωστόσο, δεν έχει την αποκλειστικότητα της προσφυγοκτονίας. Στις 29 του περασμένου Ιουλίου, τουλάχιστον πέντε άνθρωποι πνίγηκαν ανάμεσα στη Δομινικανή Δημοκρατία και στο Πουέρτο Ρίκο. Οι στυγνόψυχοι προπληρωμένοι διακινητές τούς πέταξαν στο νερό. Και επειδή και τα ποτάμια έχουν το θανάσιμο

μερτικό τους, όπως ξέρουμε και από τον Έβρο, στις 3 Σεπτεμβρίου πνίγηκαν στον Ρίο Γκράντε οκτώ άνθρωποι που προσπαθούσαν να περάσουν από το Μεξικό στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ελάχιστες στεγνές ειδήσεις υγρού θανάτου: Στις 18 Μαρτίου ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης γνωστοποίησε ότι τουλάχιστον 70 μετανάστες πνίγηκαν το πρώτο μισό του μήνα στ' ανοιχτά της Λιβύης. Άλλοι δεκαπέντε, ανάμεσά τους κι ένα μωρό, είχαν ανασυρθεί νεκροί στα τέλη του Φλεβάρη. Στις 9 Μαΐου πνίγονται 44 μετανάστες, όταν ναυαγεί το πλεούμενό τους στ' ανοιχτά της Δυτικής Σαχάρας, στο νότιο Μαρόκο. Και τώρα η Λέσβος και τα Κύθηρα. Δεκάδες οι νεκροί και οι αγνοούμενοι.

Οι πρώτοι που ξέρουν ότι θα χάσει τη ζωή του ο ένας στους δέκα ή στους είκοσι είναι όσοι αποφασίζουν να ριποκινδυνέψουν, γιατί δεν αντέχουν άλλο τη φτώχεια ή την ανελευθερία ή, συνήθως, και τα δυο μαζί. Οι στατιστικές δεν τους πτοούν, δεν τους αφορούν καν. Η επιδείνωση της κλιματικής κρίσης διογκώνει ήδη τα μεταναστευτικά ρεύματα. Όσα αυτοκρατορικά έθνη «μεγαλούργησαν» αρπάζοντας τον πλούτο των χωρών της Ασίας, της Αφρικής, της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής, τώρα απαιτούν ησυχία, για να απολαύσουν το υψηλό τους επίπεδο. «Ας πνίγονται οι φυγάδες. Δικαίωμά τους. Ας πνίγονται αθορύβως όμως. Δικαίωμά μας.». Και κάπου εκεί εξατμίζεται η ευαισθησία Ευρωπαίων και Αμερικανών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. α) Να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της Στήλης Α με τα στοιχεία της Στήλης Β, λαμβάνοντας υπόψη ότι δύο στοιχεία της Στήλης Β περισσεύουν:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ...σύμφωνα μ' έναν κατάλογο της United for Intercultural Action, η οποία αποτελείται από 550 οργανώσεις κατά του ρατσισμού σε 48 χώρες του κόσμου...	α. προσωπική μαρτυρία
2. ...πνίγονταν οι δύο στους δέκα ανθρώπους	β. γενική αλήθεια
3. Ο θάνατος όμως έχει κι άλλες μεθόδους: ασφυξία σε φορτηγά, πυρά αστυνομικών δυνάμεων, απάνθρωπες συνθήκες στα κέντρα υποδοχής, αυτοκτονία από απόγνωση, εκτέλεση στην πατρίδα...	γ. πόρισμα έρευνας
4. Στις 29 του περασμένου Ιουλίου, τουλάχιστον πέντε άνθρωποι πνίγηκαν ανάμεσα στη Δομινικανή Δημοκρατία και στο Πουέρτο Ρίκο.	δ. στατιστικά στοιχεία
5. Η επιδείνωση της κλιματικής κρίσης διογκώνει ήδη τα μεταναστευτικά ρεύματα.	ε. αφήγηση
	στ. γεγονός
	ζ. παραδείγματα

Να προσδιορίσεις τι μέσο πειθούς αποτελούν τα παραπάνω στοιχεία και τον τρόπο πειθούς που αξιοποιείται με τη χρήση τους.

β) Να ενημερώσεις τους/τις συμμαθητές/-τριές σου σε 50-60 λέξεις για τις αιτίες διόγκωσης των προσφυγικών και μεταναστευτικών ρευμάτων, σύμφωνα με την τελευταία παράγραφο του κειμένου (μονάδες 8).

A2. α) Να αποδώσεις το νόημα της 2ης παραγράφου του κειμένου «Η Μεσόγειος ωστόσο... στις Ηνωμένες Πολιτείες.» με έναν πλαγιότιτλο στον οποίο θα αξιοποιείς την ποιητική λειτουργία της γλώσσας.

β) Να εντοπίσεις δύο (2) σημεία του κειμένου, στα οποία υπάρχει ειρωνική χροιά και να εξηγήσεις ποια πρόθεση του συγγραφέα εξυπηρετούν.

A3. Καθώς τα προσφυγικά ρεύματα διογκώνονται, αναδεικνύεται μία πραγματικότητα ιδιαίτερα σκληρή, κυρίως για τα παιδιά – πρόσφυγες. Σε ομιλία 200-250 λέξεων που εκφωνείς ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας σε συνέδριο που διοργανώνει το Υπουργείο Παιδείας με θέμα «Ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στην εποχή μας», αναφέρεσαι στις δυσκολίες των παιδιών-προσφύγων και στους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να συμβάλλουμε στην αντιμετώπισή τους.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ (1966 -)

Σονέτο του κυνηγημένου

Το ποίημα του Νίκου Γεωργόπουλου περιλαμβάνεται στη συλλογή «Δεμένα Σώματα» (εκδ. ΑΩ, 2019).

Πίσω φωτιά, χαλάσματα και τρόμος
μόχα θανάτου γύρω τους καμένα
κυνηγημένους γέμισε ο δρόμος
χάσκουνε σώματα παρατημένα.

Οι μορομάνες μπρος και πίσω γέροι
οι άντρες να προσέχουν τα πλευρά τους
συρματοπλέγματα ματώσανε το χέρι
του αγοριού που ξέφυγε μπροστά τους.

Μαζί του ο αέρας φέρνει τους πνιγμένους
π' ουρλιάζουνε σαν χάνονται στο κύμα
κι άλλους πολλούς στα γρήγορα θαμμένους

μ' ένα σημάδι αντίδωρο στο μνήμα,
κι η μυρωδιά του φόβου στους διωγμένους
με αγρίμια κι ερημιά σε κάθε βήμα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- B1.** Ποιες είναι οι συνθήκες που διώχνουν τους ανθρώπους από τον τόπο τους, σύμφωνα με το κείμενο; Να απαντήσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.
- B2.** Να εντοπίσεις δύο (2) εκφραστικές επιλογές που προσδίδουν διαχρονικότητα στο ποίημα και να εξηγήσεις το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα.
- B3.** Τα πρόσωπα των οποίων τις περιπέτειες αφηγείται το ποιητικό υποκείμενο χαρακτηρίζονται ως «κυνηγημένοι» και «διωγμένοι». Σε ποιες ομάδες ανθρώπων αναφέρεται και ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, τα συναισθήματα που βιώνουν; Να απαντήσεις σε 100-150 λέξεις, αντλώντας στοιχεία από το κείμενο.

88. ΘΕΜΑ 31147

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι βιομηχανίες του ολέθρου

Διασκευασμένο απόσπασμα από τη συλλογή δοκιμίων του Ευάγγελου Παπανούτσου «Οι δρόμοι της ζωής» (εκδ. Νόηση, Αθήνα, 2003).

Η τραγωδία της σημερινής ανθρωπότητας είναι ότι διαθέτει αλόγιστα τα προϊόντα του ιδρώτα της σε πολεμικούς εξοπλισμούς και προσφέρει τους δημόσιους πόρους της (που πολλές φορές για να συγκεντρωθούν αποστραγγίζεται φορολογικά ο εργαζόμενος λαός) στη ληστρική κερδοσκοπία των «βιομηχανιών του πολέμου». Αυτές καταβροχθίζουν τους προϋπολογισμούς των κρατών. Και εάν τα ληστευόμενα κράτη είναι χώρες-μεγαθήρια που διαθέτουν φυσικούς πόρους και φλέγονται από τη φιλοδοξία να κάνουν μια πολιτική «ασχύος» έναντι των άλλων χωρών, καλώς πάσχουν. Τι φταίνει όμως οι μικροί και φτωχοί λαοί; Αυτοί που έχουν τόσες ανάγκες να αντιμετωπίσουν -ανάγκες παιδείας, υγείας, πρόνοιας; Αυτοί που αγωνίζονται να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους; Τι φταίνει που υποχρεώνονται, αντί να αποκτούν σχολεία, νοσοκομεία, βιβλιοθήκες, θέατρα, να ξοδεύουν τα λιγοστά χρήματά τους για σιδηρικά που τόσο γρήγορα αχρηστεύονται;

Ο ιστορικός που θα θελήσει, αλλά και θα μπορέσει, να εξιχνιάσει τα νήματα των μηχανορραφιών που οδήγησαν σε αιματηρούς πολέμους τους λαούς στις διάφορες γωνιές του πλανήτη μας, είμαι βέβαιος πως θα διαπιστώσει ότι το λαμπρό εμπορικό πνεύμα των μεγάλων πολεμικών βιομηχανιών βρίσκεται πάμπολλες φορές στην πηγή των γεγονότων. Απονήρευτοι συνήθως, σαν τα μικρά παιδιά, οι δύστυχοι λαοί πέφτουν χωρίς να το υποπτεύονται θύματα των κερδοσκόπων που καταφέρνουν να τους κάνουν πελάτες και με τη μέθοδο του «δανεισμού», του «ανοίγματος πιστώσεων» ή όπως αλλιώς λέγονται οι τρόποι της συναλλαγής, να εξαντλούν και τα τελευταία χρήματα του φτωχού προϋπολογισμού τους. Από την ώρα που δημιουργήθηκαν οι τεράστιοι εξοπλιστικοί οργανισμοί σε διάφορα σημεία του κόσμου, οι πολεμικές συγκρούσεις θα προκαλούνται και θα εντείνονται, προπάντων θα διαρκούν, όταν και όσο το απαιτούν τα συμφέροντα των πολεμικών βιομηχανιών που απλώθηκαν και γιγαντώθηκαν.

Ένας Βέλγος καθηγητής της κοινωνιολογίας του πολέμου στο Πανεπιστήμιο των Βρυξελλών, ο στρατηγός Werner, στο βιβλίο του με τον τίτλο «Ο μεγάλος φόβος: ο τρίτος παγκόσμιος πόλεμος» (Βρυξέλλες, 1976), ως

θεραπεία του κακού προτείνει μια παγκόσμια σταυροφορία με σκοπό να ερευνηθούν συστηματικά και με τη συνεργασία όλων των σχετικών επιστημών να ανακαλυφθούν όλες οι δομές που προκαλούν και συντηρούν τους πολέμους. Κάθε φορά που η ανθρωπότητα απειλήθηκε από μια καταστροφή, γράφει στον επίλογο του βιβλίου του ο καθηγητής, οι άνθρωποι μπόρεσαν να σωθούν χρησιμοποιώντας τον νου τους. Προσωπικά, δεν είμαι βέβαιος ότι αυτά τα μέτρα θα είναι αποτελεσματικά. Αμφιβάλλω αν ακόμη και στο κοντινό μέλλον θα βρεθεί τρόπος να λύνουν οι λαοί τις διαφορές τους με μέσα ειρηνικά, χωρίς αιματοχυσία και ερήμωση της γης. Είναι σκληρή του ανθρώπου η καρδιά και το συμφέρον τον τυφλώνει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- A1. α)** Ποια είναι η θέση του συγγραφέα, όπως αποτυπώνεται στην τρίτη παράγραφο («Ένας Βέλγος καθηγητής της κοινωνιολογίας ... το συμφέρον τον τυφλώνει.»); Ποιον τρόπο πειθούς αξιοποιεί, για να αναδείξει την τοποθέτησή του;
- β)** Σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων να αναφερθείς στις επιπτώσεις που έχουν στους φτωχούς και μικρούς λαούς οι πολεμικοί εξοπλισμοί, σύμφωνα με το κείμενο.
- A2. α)** Να εντοπίσεις τις παρενθετικές φράσεις που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου, να εξηγήσεις τη σημασία τους και να προσδιορίσεις το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα.
- β)** Να ξαναγράψεις τις ακόλουθες περιόδους λόγου, αφού αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμους τους, προκειμένου το ύφος να προσιδιάζει στον απλό, προφορικό λόγο:
 Η τραγωδία της σημερινής ανθρωπότητας είναι ότι προσφέρει τους δημόσιους πόρους της στη ληστρική κερδοσκοπία των «βιομηχανιών του πολέμου».
 Αυτοί που αγωνίζονται να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους;
 Τι φταίει που υποχρεώνονται, αντί να αποκτούν σχολεία, νοσοκομεία, βιβλιοθήκες, θέατρα, να ξοδεύουν τα λιγοστά χρήματά τους για σιδηρικά που τόσο γρήγορα αχρηστεύονται;
 Οι πολεμικές συγκρούσεις θα προκαλούνται και θα εντείνονται, προπάντων θα διαρκούν, όταν και όσο το απαιτούν τα συμφέροντα των πολεμικών βιομηχανιών που απλώθηκαν και γιγαντώθηκαν.
- A3.** Στο κείμενο αναφέρεται ότι «Κάθε φορά που η ανθρωπότητα απειλήθηκε από μια καταστροφή, οι άνθρωποι μπόρεσαν να σωθούν χρησιμοποιώντας τον νου τους.». Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψη αυτή; Με ποιους τρόπους θεωρείς ότι η ανθρωπότητα μπορεί να αποφύγει τις πολεμικές συρράξεις και να επιβάλλει την παγκόσμια ειρήνη, προκειμένου όλοι οι λαοί να απολαύσουν τα αγαθά της; Να γράψεις τις σκέψεις σου σε άρθρο 200-250 λέξεων, που θα αναρτήσεις στην εφημερίδα του σχολείου σου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ (1966 -)

[...έκαναν μαύρη αγορά]

Απόσπασμα από το βραβευμένο μυθιστόρημα του Χ.Α. Χωμενίδη «Νίκη» (εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2021²⁴, σ. 144)

Άνοιξη θα 'ταν πια του 1942, όταν -επιστρέφοντας με τη γιαγιά μου από τα Λουτρά, δηλαδή το χαμάμ, το οποίο επισκεπτόμασταν κάθε Σάββατο, τηρώντας τη μικρασιατική συνήθεια- είδαμε πλήθος μαζεμένο στην πλατεία. Η γιαγιά έκανε να προσπεράσει, αφέθηκε όμως τελικά να την τραβήξω από το χέρι -εγώ και η παιδική μου περιέργεια-, επειδή προφανώς δεν υποψιαζόταν τι θα αντικρίζαμε. Από δυο δέντρα, αριστερά και δεξιά στο σιντριβάνι, κρέμονταν δύο κύριοι. Η όψη τους δε θα μου φύγει στην αιωνιότητα. Το δέρμα τους ήταν σταχτί, τα μάτια τους γουρλωμένα μα θολά σαν του μαγαιάτικου ψαριού, οι γλώσσες τους ξεπρόβαλλαν μελανές μέσ' από στόματα που έχασκαν... Στο στήθος τους καρφίτσωμένα κάτι χαρτόνια. «Τι γράφουν, γιαγιά;» Η γιαγιά μου είχε κερώσει. «Τι γράφουν; Τι γράφουν; Τι γράφουν;» τη ρώταγα νευρικά. Τον έναν κύριο τον ήξερα, είχε το καφενείο της γειτονιάς, ήταν ο μπαμπάς της φίλης μου της Λιλίκας. «Έκαναν μαύρη αγορά...» ψέλλισε η γιαγιά. «Έκλεβαν για ένα ξεροκόμματο τις περιουσίες των ανθρώπων... Τους έπιασαν και τους τιμώρησαν...»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

B1. α) Σε καθεμία από τις ακόλουθες διατυπώσεις να δώσεις τον χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος», ανάλογα με το αν αποδίδουν το νόημα του κειμένου σωστά ή όχι. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο.

1. Η αφήγηση εκτυλίσσεται στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.
2. Η γιαγιά οδήγησε την εγγονή στην πλατεία, για να δουν τι συμβαίνει εκεί.
3. Η αφηγήτρια τρόμαξε τόσο, που διέγραψε από τη μνήμη της όσα είδε στην πλατεία.
4. Οι νεκροί στην πλατεία εκτελέστηκαν από τους κατακτητές για την αντιστασιακή τους δράση.

β) Σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων να σκιαγραφήσεις τα κύρια πρόσωπα της αφήγησης, λαμβάνοντας υπόψη και την αντίδρασή τους στο θέαμα που αντίκρισαν.

B2. α) Ο τύπος του αφηγητή στο κείμενο είναι:

- i) παντογνώστης
- ii) πρωταγωνιστής
- iii) πρωτοπρόσωπος
- iv) τριτοπρόσωπος

Να επιλέξεις δύο από τους παραπάνω χαρακτηρισμούς, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με αντίστοιχα χωρία του κειμένου και να προσδιορίσεις την οπτική γωνία της αφήγησης.

β) «αφέθηκε όμως τελικά να την τραβήξω από το χέρι -εγώ και η παιδική μου περιέργεια-»

«Από δυο δέντρα, αριστερά και δεξιά στο σιντριβάνι, κρέμονταν δύο κύριοι.»

«... θολά σαν του μαγαιάτικου ψαριού»

«Τι γράφουν; Τι γράφουν; Τι γράφουν;»

«Η γιαγιά μου είχε κερώσει.»

Να αναγνωρίσεις ποιο εκφραστικό σχήμα χρησιμοποιείται στο καθένα από τα παραπάνω χωρία και να σχολιάσεις συνοπτικά τη λειτουργία τους στο κείμενο.

B3. Η αφηγήτρια, σοκαρισμένη από το θέαμα που αντίκρισε στην πλατεία, αναφέρει ότι δεν θα ξεχάσει την όψη των δολοφονημένων αντρών «στην αιωνιότητα». Ποια συναισθήματα την κατέκλυσαν; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, ήταν τόσο σκληρή η τιμωρία που επιβλήθηκε στους ανθρώπους αυτούς; Να απαντήσεις σε 100-150 λέξεις, λαμβάνοντας υπόψη την εποχή και τις συνθήκες στο πλαίσιο των οποίων εκτυλίσσονται τα γεγονότα της αφήγησης.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Ελληνική φύση

Απόσπασμα από το δοκίμιο του Κ. Τσάτσου (1899-1987), Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1976.

Εισδύοντας εντός μας η ελληνική φύση γίνεται στοιχείο της ψυχής μας. Γίνεται νόμος της ψυχής μας. Η ελληνική φύση είναι ελληνικός νόμος. Ο βασικός νόμος της ελληνικής ψυχής. Από αυτόν τον νόμο προκύπτει το βασικό νόημα και κάθε ελληνικής ψυχής, γενικά της ελληνικής ζωής το μέτρο. Το μέτρο στα φυσικά μεγέθη, στις φυσικές δυνάμεις και στις ψυχικές εντάσεις.

Ο νόμος αυτός του μέτρου κάνει τα πάντα στην ελληνική φύση εποπτεύσιμα¹. Τα φέρνει στα μέτρα του ανθρώπου. Το τιτανικό, το γιγάντιο υπάρχει μόνο ως αντίθεση στις παρυφές του ελληνικού κόσμου. Εδώ όλα τα συλλαμβάνει το μάτι, τα ελέγχει. Γιατί όλα φαίνονται. Ο νόμος του μέτρου ανεβάζει την ελληνική φύση στο άπλετο φως. Η ελληνική φύση είναι από φως. Οι φωτισμοί της κάνουν το κάλλος της.

Καθώς όμως η ελληνική φύση βρίσκεται και μέσα μας, το φως αυτό γίνεται ψυχικό, νοητό φως. Γίνεται Λόγος. Η ελληνική φύση είναι η τέλεια ένυλη² έκφραση του λόγου. Του καθαρού λόγου. Δεν είναι όμορφη από τα κρυφά της μυστήρια, αλλά από τις φανερές της μορφές.

Άλλοτε οι μορφές αυτές, καθарές και φωτεινές, είχαν γίνει ολύμπιοι θεοί. Φυσικά αποκυήματα³ της ελληνικής φύσης, του νόμου της και του μέτρου της. Αργότερα οι μορφές αυτές έγιναν είδωλα θεών, αγάλματα. Έγιναν τέλος οι μορφές αυτές της ελληνικής φύσης έλλογες⁴ αισθητικές μορφές, ναοί και βωμοί, ιερά άλση. Οι ναοί των Ελλήνων όσο είναι τέχνη, τόσο είναι και φύση. Φυτρώνουν όπως τα δέντρα. Υπαγορεύει στον καλλιτέχνη τη μορφή τους ο νόμος του μέτρου και του φωτός που διέπει την ελληνική φύση. [...]

Τα γενικά αυτά γνωρίσματα τα αναγνωρίζεις διάσπαρτα παντού όσο περιδιαβάζεις τον ελληνικό χώρο, και όσο και αν έχει ο χώρος αυτός ποικίλες όψεις. Γιατί η Ελλάδα κάθε πενήντα μίλια είναι ένας άλλος κόσμος. Άλλες γραμμές βουνών, άλλα χρώματα, άλλη σύσταση της γης, άλλη πανίδα, άλλη ψυχή. Και ενώ αποτελείται από ένα πλήθος μικροκόσμων, είναι και μια αδιαίρετη και ομοούσια ενότητα, από όλους τους άλλους φυσικούς κόσμους ριζικά διαφορετική. Ενιαία στην ποικιλία της. Και τούτη η ποικιλία πληθαίνει ακόμα περισσότερο, όταν σκεφθεί κανείς ότι η ελληνική φύση δεν είναι μόνο από γη, αλλά και από θάλασσα, ότι τα δυο αυτά στοιχεία είναι μέσα της σφιχτοδεμένα έτσι που ορίζοντας ελληνικός δύσκολα νοείται χωρίς καμιά γαλάζια χαραμάδα θάλασσας, χωρίς ένα νησί, χωρίς ένα βράχο στημένο ενάντια στα κύματα, χωρίς κάποιος κόρφο γης που να αγκαλιάζει το πέλαγος. Η ελληνική φύση είναι και γη και θάλασσα, διότι είναι προπαντός αυτό που ενώνει τα δύο αυτά στοιχεία: ουρανός.

A3. Διάβασες το απόσπασμα από το δοκίμιο του Κ. Τσάτσου και αποφάσισες να γράψεις ένα παρόμοιο κείμενο, για να εμπλουτίσεις το προσωπικό σου ιστολόγιο. Σε 250 λέξεις περίπου να εκθέσεις τη σημασία που έχει για τη χώρα μας το φυσικό περιβάλλον και να προτείνεις τρόπους για την προστασία του.

¹ μπορεί κάποιος να τα παρατηρήσει, να τα επιβλέψει

² υλική

³ δημιουργήματα

⁴ λογικές

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883-1957)

[Το ελληνικό τοπίο]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο «Αναφορά στον Γκρέκο» του Ν. Καζαντζάκη. Πρόκειται για τη μυθιστορηματική αυτοβιογραφία του Νίκου Καζαντζάκη την οποία απευθύνει στον μεγάλο Κρητικό Δομήνικο Θεοτοκόπουλο, τον Ελ Γκρέκο.

Τι ευτυχία να μπορούσε ο Έλληνας να σεριανίζει στην Ελλάδα χωρίς ν' ακούει φωνές, θυμωμένες, αυστηρές, από τα χώματα! Για έναν Έλληνα όμως το ταξίδι στην Ελλάδα καταντάει γοητευτικό κι εξαντλητικό μαρτύριο, στέκεσαι σε μια πατημασιά ελληνικής γης και σε κυριεύει αγωνία: Μνήμα βαθύ, πατωσιές πατωσιές⁵ οι νεκροί, κι ανεβαίνουν παράταιρες φωνές και σε κράζουν, γιατί ό,τι μένει από τον νεκρό, αθάνατο, είναι η φωνή του. Ποια απ' όλες τις φωνές να διαλέξεις; Κάθε φωνή και ψυχή, κάθε ψυχή λαχταρίζει ένα σώμα δικό της, κι η καρδιά σου ακούει, ταράζεται και διστάζει να πάρει απόφαση, γιατί συχνά οι πιο αγαπημένες ψυχές δεν είναι πάντα κι οι πιο άξιες. [...] Όταν ένας Έλληνας ταξιδεύει στην Ελλάδα, το ταξίδι του έτσι μοιραία μετατρέπεται σ' επίπονη αναζήτηση του χρέους. Πώς να γίνουμε κι εμείς άξιοι των προγόνων, πώς να τη συνεχίσουμε, χωρίς να την ντροπιάσουμε, την παράδοση της ράτσας μας; Μια αυστηρή ασίγαστη ευθύνη βαραίνει στους ώμους σου, βαραίνει τους ώμους όλων των ζωντανών Ελλήνων. Ακαταμάχητη μαγική δύναμη έχει το όνομα, όποιος γεννήθηκε στην Ελλάδα έχει το χρέος να συνεχίσει τον αιώνιο ελληνικό θρύλο. Ένα ελληνικό τοπίο δεν δίνει σ' εμάς τους Έλληνες μιαν αφιλόκερδη ανατριχίλα ωραιότητας, έχει ένα όνομα το τοπίο -το λένε Μαραθώνα, Σαλαμίνα, Ολυμπία, Θερμοπύλες, Μυστρά- συνδέεται με μιαν ανάμνηση, εδώ ντροπιαστήκαμε, εκεί δοξαστήκαμε, και μονομιάς το τοπίο μετουσιώνεται σε πολυδάκρυτη, πολυπλόκη ιστορία. Κι όλη η ψυχή του Έλληνα προσκνητή αναστατώνεται. Το κάθε ελληνικό τοπίο είναι τόσο ποτισμένο από ευτυχίες και δυστυχίες με παγκόσμιο αντίχτυπο, τόσο γεμάτο ανθρώπινο αγώνα, που υψώνεται σε μάθημα αυστηρό και δεν μπορείς να του ξεφύγεις, γίνεται κραυγή, και χρέος έχεις να την ακούσεις.

B3. Ποια σχέση ανάμεσα στο ελληνικό τοπίο και την παράδοση αναδεικνύεται στο λογοτεχνικό κείμενο; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψη του Νίκου Καζαντζάκη; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 150 λέξεις.

90. ΘΕΜΑ 28203

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Ο Ελληνισμός ανά τον κόσμο, μια έρευνα σε πέντε ηπείρους»

Στο κείμενο που ακολουθεί, το οποίο αντλήθηκε από την διαδικτυακή εφημερίδα «Δορυφόρος» του Μονάχου (αρ.29/Απρίλιος 2018), αναφέρονται τα πορίσματα έρευνας της Kara research σε συνεργασία με το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ για τον ελληνισμό της διασποράς.

Υπό τον γενικό τίτλο «Ο Ελληνισμός ανά τον κόσμο, μια έρευνα σε πέντε ηπείρους», το εγχείρημα είχε ως στόχο την αποτύπωση των πεποιθήσεων, των προσδοκιών και των προτιμήσεων των αποδήμων Ελλήνων. Έως την

⁵ επίπεδα, στρώσεις

ολοκλήρωση της έρευνας χρειάστηκαν περίπου δύο χρόνια, από το καλοκαίρι του 2016 έως τον Μάρτιο του 2018, η διανομή ερωτηματολογίων με 200 ερωτήσεις στα ελληνικά, τα αγγλικά, τα γερμανικά, τα ισπανικά και τα γαλλικά, αλλά και ένα δείγμα 12.000 ατόμων, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, σε περίπου 20 χώρες του πλανήτη.

Στην ερώτηση «ποιες είναι οι τρεις λέξεις που έρχονται πρώτες στο μυαλό σου όταν σκέφτεσαι την Ελλάδα;» οι αποδήμεοι Έλληνες επέλεξαν κατά 36% την οικογένεια, 28% τη θάλασσα και 26% την πατρίδα. Ακολούθησαν οι λέξεις «διακοπές», «ήλιος», «διαφθορά», «πολιτισμός», «νοσταλγία», «θρησκεία» και «φίλοι».

Περνώντας, όμως, στα πιο άμεσα και ίσως πιο ουσιαστικά, οι Έλληνες της Διασποράς, σε ποσοστό 82% δηλώνουν -σχεδόν κραυγάζουν- υπερήφανοι για το ότι είναι Έλληνες. Το 68% των Αποδήμων αυτοπροσδιορίζονται πρώτα ως Έλληνες και κατόπιν ως πολίτες της χώρας όπου διαμένουν.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα που εξήγαγαν οι ερευνητές της Kara Research, υπάρχουν ορισμένες, δομικές αντιλήψεις -εφόσον είναι εξαιρετικά διαδεδομένες, τόσο ώστε να θεωρούνται κυρίαρχες- οι οποίες αμφισβητούνται έντονα. Η πρώτη από αυτές είναι ότι «ο Ελληνισμός έχει αποδυναμωθεί από την οικονομική κρίση». Όπως καταδεικνύεται από τις απαντήσεις των αποδήμων Ελλήνων, ο Ελληνισμός παραμένει ένα από τα πιο ισχυρά και αμέσως αναγνωρίσιμα «εμπορικά σήματα» (brand name) στον κόσμο, με τεράστια αντοχή. Μοιάζει σαν η ουσία, το πνεύμα του Έλληνα να αίρεται πάνω από τα εκάστοτε προβλήματα, σαν να μένει ανεπηρέαστο από κρίσεις, από οικονομικές και πολιτικές περιπέτειες. Όσο σοβαρά και εάν είναι τα εμπόδια, τα βάσανα και ο πόνος, ο Ελληνισμός δεν κινδυνεύει ούτε από αφανισμό, ούτε από καταστροφή. Η συνεκτική ύλη, ο αρχέγονος και διαρκής μύθος είναι αυτός που ενώνει τους απανταχού Έλληνες.

Ο Παρθενώνας και η θάλασσα με τον Οδυσσέα, η θρησκεία με την οικογένεια αλλά και τους μυθολογικούς ήρωες και τους τιτάνες της αρχαιοελληνικής φιλοσοφίας, όλα αυτά μαζί συνθέτουν έναν υψηλό και ταυτόχρονα αυθεντικά λαϊκό ελληνικό πολιτισμό. Και όπως χαρακτηριστικά αναγράφεται στα συμπεράσματα της έρευνας «ο Ελληνισμός είναι μια άτρωτη “κάψουλα” που ταξιδεύει στους αιώνες».

Μια δεύτερη, πολύ σημαντική διαπίστωση που προκύπτει από την επεξεργασία των απαντήσεων όπως αυτές δόθηκαν από τους αποδήμους, αφορά στο τελευταίο κύμα μετανάστευσης Ελλήνων στο εξωτερικό (2010-2017). Αυτό που, υποσυνείδητα και μη, έχουμε συνηθίσει να θεωρούμε σαν εθνική καταστροφή. Κατ' αρχάς ο ίδιος ο όρος «braindrain» παραπέμπει αξιωματικά σε μια ανοιχτή πληγή για την Ελλάδα. Όμως, κατ' αυτό τον τρόπο υποτιμάται το γεγονός ότι η ελληνική ιστορία είναι στενά συνυφασμένη με το φαινόμενο της διασποράς.

Ιστορικά, κυριολεκτικά από καταβολής του Ελληνισμού, η ανάγκη του έθνους για επιβίωση, η οποία είναι έμφυτη σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, οδηγεί νομοτελειακά στην διασπορά. Ακόμη και εκείνοι που εγκατέλειψαν την Ελλάδα μετά από το 2010 παραμένουν περήφανοι Έλληνες, αισιόδοξοι, προσαρμοστικοί, ανταγωνιστικοί, σέβονται και συνδιαλέγονται με τους τοπικούς πληθυσμούς -διατηρώντας ωστόσο αναλλοίωτη την εθνική τους συνείδηση.

A3. Με αφορμή τα πορίσματα της έρευνας που παρουσιάστηκαν στο Κείμενο 1, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για τη σχολική εφημερίδα στο οποίο θα παρουσιάζεις τα πιο αντιπροσωπευτικά κατά τη γνώμη σου χαρακτηριστικά του σύγχρονου Ελληνισμού. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία και από το κείμενο αναφοράς.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο**Ελληνισμός**

Το τραγούδι που ακολουθεί, σε στίχους Λίνας Νικολακοπούλου και μουσική Ευανθίας Ρεμπούτσικα, κυκλοφόρησε το Νοέμβριο του 2021 με την υποστήριξη της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας ως φόρος τιμής στην προσφορά των απόδημων Ελλήνων.

Εμείς που σαν πουλιά βρεθήκαμε μακριά από την πρώτη μας φωλιά
 Εμείς με μια κλωστή δεθήκαμε, με το φως, το κύμα, τη μιλιά
 Κι είσαι παντού σαν άστρο εκεί ψηλά
 Στις αμμουδιές του νου λευκή αχιβάδα
 Τόσες γενιές και αμέτρητα παιδιά
 Μιλούν την γλώσσα της ψυχής σου Ελλάδα

Εμείς στα πέρατα που φτάσαμε μαρτυράμε τι είναι Ελληνισμός
 Εμείς που όρια ξεπεράσαμε, κι αντοχές σαν άλυτος δεσμός
 Κι είσαι παντού σαν άστρο εκεί ψηλά
 Στις αμμουδιές του νου λευκή αχιβάδα
 Τόσες γενιές και αμέτρητα παιδιά
 Μιλούν την γλώσσα της ψυχής σου Ελλάδα.

B3. Οι φωνές που αντιπροσωπεύει το ποιητικό υποκείμενο προβάλλουν κάποια χαρακτηριστικά του απόδημου Ελληνισμού και διατυπώνουν τις σκέψεις τους για την Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, πώς αντιλαμβάνεσαι το νόημα του στίχου «Μιλούν την γλώσσα της ψυχής σου Ελλάδα»; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

91. ΘΕΜΑ 28220**A. Μη λογοτεχνικό κείμενο****Η Ελλάδα είναι ένα μικρό κράτος;**

Άρθρο του Ανδρέα Αττάλογλου που αναρτήθηκε στο ιστολόγιο https://www.huffingtonpost.gr/andreas-attaloglou/-_13619_b_18200280.html στις 06-10-2017 (διασκευή).

Στην Ελλάδα έχει δημιουργηθεί ένας μύθος που δρα ανασταλτικά σε κάθε προσπάθεια ανόρθωσης της χώρας. Ο μύθος βασίζεται στο σύνθημα της «Μικρής πλην τίμιας Ελλάδας», που διατυπώθηκε για πρώτη φορά τον 19ου αιώνα και κατά καιρούς επανέρχεται στην πολιτική συζήτηση. Μιας Ελλάδας δηλαδή που θα πρέπει από τη μία να είναι σοβαρή και μετρημένη και από την άλλη να μην ζητάει πολλά. Το σύνθημα αυτό, ενώ υποδηλώνει μια ρεαλιστική προσέγγιση προς την πραγματικότητα, στην ουσία θέτει όρια στα όνειρα των Ελλήνων για ουσιαστική κοινωνική και οικονομική ανόρθωση.

Είναι αλήθεια βέβαια ότι σε απόλυτους αριθμούς η Ελλάδα είναι μια χώρα που μπορεί να θεωρηθεί μικρή αλλά αυτό, τελικά, σημαίνει ότι πρέπει να είναι και ανίσχυρη, με όρους γεωπολιτικής σημασίας; Με δέκα εκατομμύρια κατοίκους αποτελεί κλάσμα μόλις του πληθυσμού μεγάλων κρατών. Ωστόσο, οι κάτοικοι της χώρας μας είναι οι διπλάσιοι της Δανίας. Μήπως και η Δανία είναι μια μικρή και ασήμαντη χώρα; Επίσης η γεωγραφική έκταση της Ελλάδας είναι 131.957 τετραγωνικά χιλιόμετρα που σίγουρα αντιστοιχεί στις διαστάσεις μόλις μιας περιφέρειας των ΗΠΑ ή της Κίνας ή του Καναδά. Ωστόσο, η Σιγκαπούρη έχει έκταση μόλις 7.191 τετραγωνικών χιλιομέτρων και το ΑΕΠ της ανέρχεται σε 297 δις δολάρια, δηλαδή σχεδόν μία και μισή φορά πάνω από το αντίστοιχο της χώρας μας!

Επιπλέον, είναι αλήθεια ότι ένα μικρό κράτος βρίσκεται σε δύσκολη θέση, όταν αναγκάζεται να ανταγωνίζεται μεγαλύτερα και πιο εύρωστα κράτη. Ωστόσο, η Φινλανδία επιβίωσε επί δεκαετίες υπό τη σκιά της άλλοτε Σοβιετικής Ένωσης, το Ισραήλ βρίσκεται σε μόνιμη πολεμική ετοιμότητα σχεδόν με όλους τους γείτονές του, ενώ η Νότια Κορέα βρίσκεται υπό μόνιμη πυρηνική απειλή. Τα τρία αυτά κράτη αναφέρονται γιατί, ενώ είναι σχετικά μικρά, αποτελούν διεθνώς ηγέτες στην καινοτομία και διαθέτουν από τις πλέον ανεπτυγμένες οικονομίες.

Ποιο είναι, λοιπόν, το μυστικό ευημερίας και εδραίωσης των μικρών κρατών; Σύμφωνα με τη λίστα του βρετανικού «BusinessInsider», υψηλότερα ποσοστά ευημερίας και ποιότητας ζωής υπάρχει σε πόλεις σχετικά μικρών κρατών, τα οποία διακρίνονται για τις ανεπτυγμένες δημόσιες υποδομές τους και την ανοιχτή κοινωνική δομή τους. Τα κράτη αυτά έχουν αναπτύξει βασικές κοινωνικές δομές (υγείας, παιδείας, δικαιοσύνης κ.λπ.) που επιτρέπουν στους πολίτες τους να ζουν με αίσθημα ασφάλειας στην καθημερινότητά τους.

Καταλήγοντας, γίνεται κατανοητό ότι η διεθνής εμπειρία έχει δείξει πως το επιτυχημένο μοντέλο ανάπτυξης των μικρών κρατών βασίζεται κατά κύριο λόγο στη θεμελίωση εξελιγμένων διοικητικών δομών. Προσοχή, όχι μεγάλων διοικητικών δομών αλλά αποτελεσματικών και ορθών για τον ρόλο που θα κληθούν να διεκπεραιώσουν. Αυτές οι δομές θα πρέπει να στελεχωθούν με δημοσίους υπαλλήλους υψηλών δεξιοτήτων και να δομηθούν κατά τρόπο τέτοιο, ώστε να προωθούν την ευημερία των πολιτών σε όλα τα επίπεδα.

A3. Με δεδομένο ότι εσύ και οι περισσότεροι νέοι της ηλικίας σου προβληματίζεστε για το οικονομικό και επαγγελματικό σας μέλλον, να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου, προκειμένου να πείσεις τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου να μείνουν και να εργαστούν στην Ελλάδα, εφόσον εδώ υπάρχουν προοπτικές και, με τα κατάλληλα μέτρα, μπορούν να προσφερθούν ευκαιρίες στους νέους των τεχνικών ειδικοτήτων.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

[Όμορφη και παράξενη πατρίδα]

Το ποίημα αποτελεί απόσπασμα από την ευρύτερη σύνθεση «Ο ήλιος ο ηλιάτορας» και βρίσκεται στον συγκεντρωτικό τόμο «Ποίηση» (Αθήνα 2002¹⁵: εκδ. Ίκαρος).

Ο ΗΛΙΟΣ

Όμορφη και παράξενη πατρίδα

1

Ωσάν αυτή που μου 'λαχε δεν είδα

Ρίχνει να πιάσει ψάρια πιάνει φτερωτά

Στήνει στη γη καράβι κήπο στα νερά

Κλαίει φιλεί το χώμα ξενιτεύεται

5

Μένει στους πέντε δρόμους αντρείεύεται

Κάνει να πάρει πέτρα τήνε παρατά

Κάνει να τη σκαλίσει βγάνει θάματα

Μπαίνει σ' ένα βαρκάκι πιάνει ωκεανούς

Ξεσηκωμούς γυρεύει θέλει τύραννους

10

Πέντε μεγάλους βγάνει πάνω τους βαρεί

Να λείψουν απ' τη μέση τους δοξολογεί.

B3. Ποια άποψη σχηματίζει ο αναγνώστης για την πατρίδα του ποιητικού υποκειμένου (του προσωποποιημένου Ήλιου), με βάση τα γνωρίσματα που της αποδίδει στο απόσπασμα και γιατί; Ποιο από όλα τα γνωρίσματα σου έκανε περισσότερη εντύπωση και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 λέξεων.

92. ΘΕΜΑ 28225

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Πολιτιστικός τουρισμός και τεχνολογία]

Απόσπασμα (ελαφρώς διασκευασμένο) από άρθρο της οικονομολόγου Αθηνάς Χατζηπέτρου στην εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (29.07.2019): <https://www.kathimerini.gr/society/1035722/>

Πολύ μελάνι έχει χυθεί και ακόμη περισσότερες είναι οι πολιτικές εξαγγελίες αναφορικά με το «Αναπτυξιακό κεφάλαιο» του Πολιτισμού και της «χαμένης» ευκαιρίας του πολιτιστικού τουρισμού. Η ευκαιρία δεν είναι χαμένη, είναι μπροστά μας, αρκεί να δράσουμε με γνώση των διεθνών τάσεων και με άμεση υλοποίηση βέλτιστων πρακτικών. Διεθνώς, η ανάπτυξη του τουρισμού επιδεικνύει μεγάλη ανθεκτικότητα έναντι της παγκόσμιας γεωπολιτικής αβεβαιότητας και της οικονομικής αστάθειας με προβλέψεις 1,8 δις. διεθνών τουριστών μέχρι το 2030. Στη χώρα μας ο τουρισμός έχει πολύ έντονη εποχικότητα στους μήνες Ιούνιο-Σεπτέμβριο και, ενώ έχει σχεδόν διπλασιαστεί την προηγούμενη δεκαετία ο αριθμός τουριστών, το έσοδο έχει εμφανή υστέρηση, με βασικότερη αιτία, τη διάρκεια παραμονής. [...] Πρέπει να εστιάσουμε στην άμβλυνση της εποχικότητας και στην αύξηση των εσόδων μέσω της διεύρυνσης της παραμονής στον προορισμό. Τη συμπλήρωση του brand name της χώρας σε προορισμό «Sea, Sun and Culture».

[...] Το θέμα είναι πάντα το «πώς» θα επιτύχουμε υψηλά επίπεδα επισκεπτών. Η δυσκολία δεν έγκειται στην «υπόσχεση» και στην «εκφώνηση» μιας πολιτικής ή στρατηγικής. Το ζητούμενο είναι πάντα η υλοποίηση και ένα αποτέλεσμα μετρήσιμο με νούμερα και όχι με κοσμητικά επίθετα. Ο σχεδιασμός χωρίς υλοποίηση είναι απλά «ασκήσεις επί χάρτου».

Με το δεδομένο ότι όλοι οι τουριστικοί προορισμοί στη χώρα μας έχουν σε πολύ κοντινή απόσταση αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο, δίνουμε προτεραιότητα στην προβολή των μνημείων χαμηλής επισκεψιμότητας.

Δεν θα έχουμε ιδιαίτερο όφελος από την αύξηση των επισκεπτών στην Ακρόπολη. Μάλλον κίνδυνο διατρέχουμε από το «overcrowding⁶». Ο τουρίστας επιλέγει προορισμό με βάση τη δομημένη πληροφορία που βρίσκει στο Διαδίκτυο. [...] Ο πολιτισμός είναι ένα πολύ ισχυρό και με επιρροή διαφημιστικό εργαλείο, γιατί οι καταναλωτές δεν είναι τόσο επιφυλακτικοί απέναντι στη διαφήμιση πολιτιστικών προορισμών όσο είναι προς τα εμπορικά μηνύματα. Όσο εμείς παραμένουμε προσκολλημένοι σε παλιές πρακτικές και όχι στα σύγχρονα εργαλεία της τεχνολογίας, «χάνουμε το τρένο» που το κερδίζουν άλλοι. Ανεπιστρεπτή.

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μία από τις ειδικές μορφές τουρισμού, με ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα την «Αυθεντικότητα» και τη «Μοναδικότητα» του κάθε χώρου. Η σύνδεσή του με την τεχνολογία θα του δώσει την ώθηση που του λείπει. Πρέπει, όμως, να αναδειχθούν και αξιακοί λόγοι που επιβάλλουν την άμεση σύνδεση της τεχνολογίας με τον πολιτισμό. Η πολιτιστική μας κληρονομιά έχει άρρηκτη αναφορά στις αξίες του παρελθόντος και αυτή η νοητή γραμμή δεν διακόπτεται, συνεχίζεται και συνυπάρχει αρμονικά με τις σύγχρονες αξίες της εποχής μας, όπως είναι η τεχνολογία!

A3. Η συντάκτρια του κειμένου προβάλλει ως αναγκαία τη σύνδεση του τουρισμού με την τεχνολογία. Σε άρθρο 200-250 λέξεων στην τοπική εφημερίδα της περιοχής σου επιχειρηματολογείς υπέρ αυτής της προοπτικής, κάνοντας αναφορά και στα πλεονεκτήματα που θα προσφέρει στον τόπο σου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ANTHONY HIRST (1967 -)

Θέατρο του Διονύσου, Αθήνα

Το ποίημα του Βρετανού ελληνιστή ηθοποιού, εκδότη και ποιητή Anthony Hirst (σε μετάφραση της Ειρήνης Λουλακάκη-Μουρ) αντλήθηκε από τον λογοτεχνικό ιστότοπο NEO ΠΛΑΝΟΔΙΟΝ:
<https://neoplanodion.gr/2021/12/12/anthony-hirst-plateia-klauthmonos-kai-alla-poiemata/>

Το μάρμαρο όλο τούτο ξέχνα το για μια στιγμή.

Σκέψου έναν θίασο περιοδεύοντα,

που, σαν το μπουλούκι ενός τσίρκου,

κουβαλάει σκηνή και καθίσματα μαζί του.

Πες ότι έφτασες το μεσημέρι και το θέατρο

ήδη μισο-διαλυμένο –βλέπεις τα εξαρτήματα

βαλμένα στη σειρά για φόρτωμα– είναι άδειο.

Οι ηθοποιοί (εργάτες σήμερα), που χθες το βράδυ έπαιζαν–

να ήταν άραγε η παγκόσμια πρεμιέρα της Ορέστειας,

είναι εκεί κάτω, φαντάζεσαι, ξεκουράζονται στη σκιά

των πεύκων και των κυπαρισσιών. Σύντομα θα επιστρέψουν, συλλογίζεσαι,

να πάρουν τα τελευταία γύψινα σκηνικά

με τους σκυφτούς σατύρους που μοιάζουν να σηκώνουν την σκηνή,

τα εναπομείναντα καθίσματα στις κερκίδες· και να σωριάσουν

⁶ Εδώ: υπερβολικά μεγάλη προσέλευση τουριστών

τις καρέκλες της πρώτης σειράς με την ψηλή πλάτη, σημειωμένη με τίτλους θρησκευτικών και δημοσίων αξιωματούχων (που μπορεί ν' αλλάξουν βέβαια ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε πόλης που επισκέπτονται).

Μα δεν επιστρέφουν –
μόνο ένας νεαρός αρχαιοφύλακας, μιλώντας, αδέξια,
τη δική σου βάρβαρη γλώσσα (ούτε τη δική του ούτε τη δική τους)
διατάσσει ένα ζευγάρι που παραβίασε τα σκοινιά να μετακινηθεί.
Και καθώς παρατηρείς την ήπια απειλητική του προσέγγιση,
την βαρύθυμη έξοδό τους, μέσα στο εκθαμβωτικό λιοπύρι
οι αιώνες εξαχνούνται⁷ και όλο αυτό το πρόσκαιρο συντρίμμα
παρατημένο απ' τους ηθοποιούς, μαρμαρώνει.

B3. Πώς παρουσιάζεται το θέατρο του Διονύσου στο κείμενο; Ποια από τις διαστάσεις αυτής της παρουσίασης σε εντυπωσίασε και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

93. ΘΕΜΑ 28233

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μουσεία και αειφόρος ανάπτυξη

Το κείμενο της Ευσταθίας Χριστοπούλου φιλοξενείται στη θεματική ενότητα Φροντίζω το Περιβάλλον- Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά και στο υλικό που εκπονήθηκε για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων του ΙΕΠ.

Τα μουσεία είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, ανοιχτοί στο κοινό, που εργάζονται για την ανάπτυξη της κοινωνίας. Ως τέτοιοι οργανισμοί ενέχουν τα στοιχεία της εξερεύνησης, της έρευνας, της παρατήρησης, της κριτικής σκέψης και του διαλόγου. Στις συλλογές των μουσείων υπάρχουν αντικείμενα – ενθυμιάματα του ανθρώπινου πολιτισμού, τα οποία βοηθούν τα άτομα να δημιουργήσουν νοήματα και να σχηματίσουν ταυτότητα και αντίληψη του κόσμου. Ο ρόλος τους, επομένως, είναι περισσότερο εκπαιδευτικός παρά πληροφοριακός και ο χώρος των μουσείων- πραγματικός ή εικονικός- αποτελεί εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Υπό αυτή την έννοια η παιδαγωγική, η οποία εφαρμόζεται στον χώρο του μουσείου, ορίζεται ως μουσειακή εκπαίδευση. Μπορεί να συμβαίνει είτε εντός είτε εκτός του χώρου ενός μουσείου (μέσα και από το Μουσείο), εμπεριέχει στοιχεία των πέντε λειτουργιών των Μουσείων (Συλλογή, Συντήρηση, Έρευνα, Έκθεση και Ερμηνεία), προσφέρεται για ατομική ή ομαδική δουλειά, παρέχει πρόσβαση σε ποικίλα υλικά και, λαμβάνοντας υπόψη τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης, συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των παιδιών όπως είναι η επίλυση προβλημάτων και η δημιουργία έργων σε διαφορετικούς πολιτιστικούς χώρους. Χαρακτηρίζεται ως μία μετασχηματική εμπειρία, κατά την οποία ο/η επισκέπτης/ τρια αναπτύσσει νέες στάσεις,

⁷ παίρνουν τη μορφή αέρα

ενδιαφέροντα, αξίες ή στάσεις ζωής, και υποστηρίζεται από τα ερμηνευτικά μέσα, τα πολυαισθητηριακά εκθέματα και τα διαδραστικά πολυμέσα (Lord, 2007).

Αντιπαραβάλλοντας τη Μουσειακή Εκπαίδευση με την Εκπαίδευση που είναι προσανατολισμένη στις Δεξιότητες και με την Εκπαίδευση για την Αειφορία, παρατηρείται ότι και οι τρεις τύποι εκπαίδευσης συντελούνται σε ένα ευρύ φάσμα πλαισίων, στοχεύουν στην καλλιέργεια δεξιοτήτων απαραίτητων σε μαθητές/τριες όσον αφορά στην προσωπική τους ολοκλήρωση και ανάπτυξη, στην κοινωνική τους ένταξη και στην ενεργό συμμετοχή τους, ως πολιτών, στην κοινωνία αλλά και στην καλλιέργεια αξιών όπως είναι η αλληλεγγύη, η ισότητα, η οικολογική και πολιτισμική βιωσιμότητα.

Η σύνδεση εννοιών και στοιχείων όπως είναι τα είδη και οι λειτουργίες των μουσείων, οι διαστάσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης, η αξιοποίηση των σταδίων επίσκεψης σε ένα μουσείο (πριν, κατά και μετά την επίσκεψη) και η επεξεργασία των ανάλογων ενοτήτων/ κεφαλαίων των Προγραμμάτων Σπουδών (Π.Σ.) εμπλουτίζουν το περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών και συντελούν στην απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών από τους/ τις μαθητές/ τριες.

A3. Σε μία ομιλία σου στους συμμαθητές σου να εξηγήσεις για ποιους λόγους θα ήταν ωφέλιμο να εντάξτε στο πρόγραμμα της πολυήμερης εκδρομής σας και την επίσκεψη στα μουσεία της πόλης/πόλεων όπου θα περάσετε την τελευταία σας εκδρομή ως μαθητές. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Διονύσιος Ρώμας (1906-1981)

ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΕΝΤΙΣΟΝ

Το κείμενο είναι από το Ραδιοφωνικό Θέατρο του Διονύσιου Ρώμα, Αθήνα: 1991.

Εκφωνητής: Βρισκόμαστε στο 1929, στο Σιδηροδρομικό Σταθμό του Σικάγου! Σημαίες στολίζουνε την αποβάθρα και ένα πλήθος δημοσιογράφων και φωτορεπόρτερ περιμένουν... (θόρυβος κόσμου. Μπάντα στρατιωτική). [...]

ΦΩΝΗ Α΄: Τράβα εκεί και περίμενε με τις βαλίτζες... Εγώ θα καθίσω λίγο να δω τον Πρόεδρο...

ΒΑΣΤΑΖΟΣ: Να καθίσω κι εγώ, κύριε;

ΦΩΝΗ Α΄: Όπως θέλεις...

ΦΩΝΗ Β΄: Εφημερίδες!! Το «Βήμα του Σικάγου». Τελευταία έκδοσις... Η υποδοχή του Έντισον...

ΒΑΣΤΑΖΟΣ: Καλέ, τι φωνάζει αυτός! Τον πρόεδρο πρόκειται να υποδεχτούμε ή τον Έντισον;... Εφημερίδες!!! Εφημερίδες!!!

ΦΩΝΗ Β΄: Το «Βήμα του Σικάγου». Τελευταία ώρα! Η διάβασις τους Προέδρου Χούβερ...

ΦΩΝΗ Α΄: Δώσε μου μια... έτσι μπράβο... (μουρμουρίζει) Α! Να! Εδώ είναι... Μπα, διάβολε... Τυχερός ήμουνα που έκανα λάθος στην αποβάθρα... Τι λες, μωρέ αδελφέ, ...πω... πω...

ΒΑΣΤΑΖΟΣ: (με αγωνία) Τι γράφει, κύριε; Διαβάστε δυνατά ν' ακούω και εγώ ο καημένος...

ΦΩΝΗ Α΄: (μουρμουρίζει και μετά δυνατά) Την 5η απογευματινήν διέρχεται της πόλεώς μας η ιδιαίτερα αμαξοστοιχία του Προέδρου, προωρισμένη δια το χωρίον Γκρήνφιλντ του Μίσιγκαν. Το παλαιόν αυτό και θαυμάσια διατηρημένον χωρίον, υπόδειγμα ενός Αμερικανικού Αγροτικού Οικισμού της Αποικιακής περιόδου, ηγοράσθη ολόκληρον υπό του γνωστού μεγαλοβιομηχάνου Χένρυ Φόρντ, όστις το ανεκαίνισεν πλήρως,

διατηρήσας τον αρχαιολογικό του χαρακτήρα και το εδώρισεν στον Αμερικανικόν λαόν, ίνα χρησιμεύση ως Λαογραφικόν Μουσείον της Αμερικανικής Ιστορίας. Μεταξύ των θαυμαστών ιστορικών κειμηλίων, τα οποία εδώρισεν ο Φόρντ, είναι και το πρωτόγονον εργαστήριον του μεγάλου Θωμά Έντισον, εντός του οποίου προπενήντα ακριβώς ετών ανεκάλυψε τον ηλεκτρικόν λαμπτήρα. Επί τη ευκαιρία του χρυσού Ιωβηλαίου της μεγάλης αυτής ανακαλύψεως ο Πρόεδρος Χούβερ προσέφερεν εις τον ογδοηκονταετή σοφόν την ιδιαίτεran του αμαξοστοιχίαν και τον συνοδεύει αυτοπροσώπως εις Γκρήνφιλντ, όπου τους αναμένει ο δωρητής Χένρυ Φόρντ. Ούτω θα εορτασθούν μεγαλοπρεπώς τα εγκαίνια του Μουσείου και η πενταηκοετηρίς της μεγάλης ανακαλύψεως.[...]

A3. Σύμφωνα με το κείμενο, το «χωρίον Γκρήνφιλντ του Μίσιγκαν» ο «Χένρυ Φόρντ, όστις το ανεκαίνισεν πλήρως, διατηρήσας τον αρχαιολογικό του χαρακτήρα και το εδώρισεν στον Αμερικανικόν λαόν, ίνα χρησιμεύση ως Λαογραφικόν Μουσείον της Αμερικανικής Ιστορίας». Μπορείς να εξηγήσεις ποια είναι η σπουδαία, σύμφωνα με το κείμενο, πρωτοβουλία του μεγαλοβιομηχάνου και σε τι αποσκοπεί; Εσύ κρίνεις ότι είναι σημαντική; (150 λέξεις)

94. ΘΕΜΑ 28239

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η «περηφάνια» του Έλληνα

Κοσμάς Βίδος, δημοσιεύθηκε στο ΒΗmagazino την Κυριακή 1 Φεβρουαρίου 2015.

Έπειτα από μία ώρα εγκλεισμού στην καμπίνα του αεροσκάφους, μας ανακοίνωσαν ότι λόγω τεχνικού προβλήματος η πτήση μας δεν θα πραγματοποιούνταν. Θα διανυκτερεύαμε στο αεροδρόμιο της ασιατικής πρωτεύουσας και το πρωί θα αναχωρούσαμε με άλλο αεροπλάνο. Η εταιρεία κάλυπτε τη διαμονή σε συγκεκριμένο ξενοδοχείο, καθώς και το βραδινό φαγητό μας. Μας μοίρασαν τα απαραίτητα κουπόνια και λίγο μετά τα μεσάνυχτα, ταλαιπωρημένοι αλλά και ευτυχείς που ανακάλυψαν τη βλάβη όσο ακόμη βρισκόμασταν στο έδαφος, συνωστιζόμασταν στην τραπεζαρία του εστιατορίου που είχε αναλάβει τη σίτισή μας. Ανάμεσά μας και ένα γκρουπ Ελλήνων – από εκείνα που βαθιά μέσα σου εύχεται να χάσουν τον δρόμο της επιστροφής και να εξαφανιστούν διά παντός στην τροπική ζούγκλα – το οποίο φρόντισε να κάνει την παρουσία του παραπάνω από εμφανή. Καβατζάροντας τις καλύτερες θέσεις («Γιώργοο, εδώ έλα. Please, my husband... seat with me! You, there!») και εξορίζοντας τους υπολοίπους στο βάθος της αίθουσας («Τρέξε, παιδάκι μου, να πιάσεις τις καρέκλες προτού τις προφτάσουν οι Γερμαναράδες!»), λεηλατώντας τη στοίβα με τα δωρεάν (ένα για τον καθένα μας) νεράκια («Πάρε και άλλα, βάλ' τα στην τσάντα σου τώρα που δεν βλέπουν για να έχουμε και αργότερα να μην αγοράζουμε!») και διεκδικώντας τη μερίδα του λέοντος στα φαγητά που εμφανίζονταν στον μπουφέ («Πήγαινε φέρε πιτάκια σε όλους, γέμισε το πιάτο ως πάνω, άντε γρήγορα, γιατί θα τα φάνε όλα οι χοντρές από την Αμερική, τις βλέπω εγώ που γυαλίζει το μάτι τους για φαγητό»).

Μια παρέα Ιαπώνων παρατηρούσε σοκαρισμένη την έκρηξη του ελληνικού ταμπεραμέντου την ώρα που η σερβιτόρα προσπαθούσε να βάλει σε τάξη το αγριεμένο πλήθος. «Please...». «Άσε μας, κοπέλα μου, please και please!», «Τι λέει η σχιστομάτα;», «Τι να λέει; Τσιν και τσιν, σάμπως μπορεί να πει τίποτε άλλο;». «Καλέ, ζήτα της ψωμί! Είναι δυνατόν να μην έχουν ψωμί;». Δεκαπέντε ημέρες παραμονής σε Ταϊλάνδη και Κίνα και ακόμη

δεν είχαν καταλάβει ότι το ψωμί απλώς δεν υπάρχει στις τοπικές κουζίνες. «Miss... You... Skistomata! (Εδώ όλοι γέλασαν πονηρά) Bread! Hungry!». Και έτρεχε η κοπέλα στην κουζίνα για να εξυπηρετήσει, αλλά δεν πρόφτανε, καθώς οι πελάτες γίνονταν όλο και πιο απαιτητικοί, άλλος ζητώντας μπίρα, άλλος καφέ, άλλος «της Παναγιάς τα μάτια». Με τα σχόλια για την ανεπάρκεια του προσωπικού να πέφτουν βροχή: «Αυτές οι Ασιάτισσες είναι αργόστροφες, πανάθεμά τες! Αν ήταν Ελληνίδες οι σερβιτόρες, θα είχαμε καθαρίσει. Δεν τους κόβει!». «Και δεν τους κόβει και είναι κακάσχημες! Δες αυτή στις σαλάτες, ίδια με ποντίκι!». «Τουλάχιστον, ανάμεσά τους βρίσκεις και καμιά της προκοπής. Έπρεπε να σας είχα όταν πήγαμε Αφρική. Εκεί να δείτε ασχήμια και μαυρίλα!». Και δώσ' του γέλια, δώσ' του φωνές, δώσ' του σχόλια απαξιωτικά.

Αποχωρήσαμε με μια αίσθηση ντροπής, σιωπηλοί, για να μην καταλάβουν οι «σχιστομάτηδες», οι Γερμαναράδες και οι χοντρέλες Αμερικανές ότι ήμασταν και εμείς Έλληνες. Με την ίδια ντροπή επαναφέρω στο μυαλό μου τις εικόνες του μεταμεσονύκτιου τραπεζιού στο αεροδρόμιο της Μπανγκόκ όποτε κάποιος απορεί (όπως είδα να κάνουν πολλοί αυτές τις ημέρες σχολιάζοντας τα εκλογικά αποτελέσματα) για τις ρατσιστικές και φασιστικές συμπεριφορές της ελληνικής κοινωνίας, για την ξαφνική (;) άνοδο κομμάτων με ακραίες πολιτικές θέσεις. Απορώντας και εγώ με την αφέλεια εκείνων που πέφτουν από τα σύννεφα. Καλά, δεν το έβλεπαν να έρχεται; Δεν το έβλεπαν; Γιατί εμείς το περιφέρουμε ακόμη στα πέρατα του κόσμου, εδώ και καιρό, υπερήφανοι ως Έλληνες!

A3. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης είναι εύκολες οι μετακινήσεις των ανθρώπων αλλά και εύκολο να αποκαλυφθούν ρατσιστικές νοοτροπίες, σύμφωνα με το κείμενο. Σε ένα άρθρο σου στη σχολική εφημερίδα, με αφορμή το παραπάνω κείμενο, να παρουσιάσεις την αναμενόμενη συμπεριφορά των ανθρώπων στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας ανθρώπων που επιθυμούν να συνυπάρχουν αρμονικά. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Αργύρης Εφταλώτης (1849-1923)

[Ο Τραμουντάνας]

Αργύρης Εφταλιώτης, Ο Θάνατος του Τραμουντάνα, στο βιβλίο «Η Περιπλάνηση», σειρά Ελληνικό Διήγημα/Θεματική Ανθολόγηση, εκδόσεις Εικοστού Πρώτου.

Σιδερένιο κορμί ο γέρος ο Τραμουντάνας και κοκκαλιασμένη ψυχή. Ξενιτεμένος κι αυτός από μικρός. Τι τον έβγαλε από τον τόπο του, δεν ήταν δύσκολο να τ' απομαντέψεις. Τι τον έρριξε όμως σε χώρες θεοσκότεινες και ψυχρές, χώρες στ' αλήθεια ξένες, που ψυχή να σε συμπονέσει δε βρίσκεται, μα και να λουβιάσεις, εξόν ίσως καμιά δροσόλευκη παραμάννα, στο νοσοκομείο, σε τόπους που κι αγάπη να βρεις, έρχεται κι αυτή και σου φαρμακεύει άλλες αγάπες, που για να μην πεθάνεις της πείνας δουλεύεις όσην ώρα δεν κοιτάσαι στο κρεβάτι αποσταμένος, που να μείνεις μισήν ώρα καθάριος αδύνατο πράμα, αφού κι ο αγέρας που ανασαίνεις είναι μισός καπνίλα, που ως και τα πλεμόνια του ανθρώπου μαυρίζουνε μια για πάντα – τι τον έκαμε τον Τραμουντάνα κ' έσυρε τα νιάτα του εκεί απάνω, που τον αντάμωσα χρόνους και χρόνους κατόπι ξένοιαστο, πέτρα μονάχη, λησμονησιάρη, δίχως μήτε φυλαχτήρι από μάνα ή αδερφή, δίχως άλλο της πατρίδας σημάδι παρά το μαυριδερό του το πρόσωπο – τι τον πέταξε σε τέτοια πολύκοσμη ερημιά, ήταν κ' είναι ακόμα μυστήριο, που για να το ξεδιαλύνω του κάκου ρώτηξα πολλούς σαν και λόγου του. Δίχως πόρεψη, δίχως μέσα, δίχως άλλο σκοπό παρά

νάρθουν και ν' αποδείξουν ως πού πηγαίνει η ρωμαϊκή η τρέλλα, το έρμο και το τυφλό το «Έχει ο Θεός», σάματις τρελλάθηκε κι ο Θεός μαζί τους.

Είναι, λέει, το «επιχειρηματικό» της Ρωμαϊκής της φυλής και τους σκουντάει, τους ρίχνει όξω κι όξω, ως τον άγιο Φραγκίσκο τους φέρνει, ως την Πολυνησία τους ξεβράζει, άλλους λουκούμια να πουλούν, άλλους φορτία να σηκώνουν, άλλους άλλα βάσανα να τραβάνε, και τέλος να ροφιούνται από το παντοδύναμο τ' αγγλοσαξονικό το θεριό και να χάνονται.

B3. Πώς αντιλαμβάνεσαι την έκφραση «πολύκοσμη ερημιά» που αποδίδει ο αφηγητής ως χαρακτηρισμό για τη ζωή του ήρωα σε τόπους μακρινούς από την πατρίδα του; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου (150 λέξεις);

95. ΘΕΜΑ 28243

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το πρόσωπο της Καισαριανής

Ελαφρά διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο «**Κάποτε ...στην Καισαριανή. Ματιές στην ιστορική διαδρομή μιας προσφυγικής συνοικίας από τη γέννησή της ως τη δεκαετία του '80**» του Ιστορικού – Πανεπιστημιακού Σπύρου Τζόκα, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 2022.

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ: στις ματιές προς τα πίσω, στο παρελθόν, σου μένουν εικόνες που εναλλάσσονται στο μυαλό σου. Δίπλα στις εικόνες παρατάσσονται λέξεις.....Λέξεις βαριές με τεράστια συναισθηματική και βιωματική φόρτιση. Λέξεις, όπως αξιοπρέπεια, ελπίδα, διεκδίκηση, απειλή, αλληλεγγύη, αγώνας, αισιοδοξία, φιλία, φιλότιμο που χαρακτηρίζουν το λεξιλόγιο των ανθρώπων της γειτονιάς μας. Η λέξη, όμως, που διατρέχει την ιστορία του λαού της Καισαριανής τον 20ο αιώνα και παράγει πλήθος εικόνων είναι η λέξη «διωγμένος». Διωγμένοι από τους Τούρκους, διωγμένοι από τους Παλαιοελλαδίτες, διωγμένοι από το Μεταξά, από τους Γερμανούς, τους παρακρατικούς, τις δικτατορικές κυβερνήσεις... Ένας φαύλος κύκλος διώξεων.

Αναρωτιέται κανείς πόσες λαθεμένες συνδέσεις έγιναν ανάμεσα στον Καισαριανιώτη πρόσφυγα και ένα σωρό δαίμονες, στα μυαλά τόσο διαφορετικών ανθρώπων και για τόσες πολλές δεκαετίες: στρατοδικεία, φυλακίσεις, εξορίες, δύσκολος βιοπορισμός λόγω πολιτικών φρονημάτων. Από την ταμπέλα του «πρόσφυγα» σε μια νέα ταμπέλα του «ύποπτου κομμουνιστή», πάντα στην προοπτική της υποτίμησης και περιθωριοποίησης. Όπως όλες οι ταμπέλες γενικεύει και δαιμονοποιεί κάθε Καισαριανιώτη μικρό ή μεγάλο.

Κάπως έτσι εικονογραφείται το πρόσωπο της Καισαριανής. Ένα ταλαιπωρημένο, αλλά περήφανο και λαμπερό πρόσωπο. Ο κνηγνημένος πρόσφυγας της Μικράς Ασίας είναι το ίδιο πρόσωπο με τον κνηγνημένο της μεταξικής δικτατορίας, της Κατοχής και τον αγωνιστή της εθνικής αντίστασης, είναι το ίδιο πρόσωπο με τον Αριστερό του εμφυλίου πολέμου, είναι το ίδιο πρόσωπο με τον εξόριστο και τον δεσμότη της μετεμφυλιακής εποχής, είναι το ίδιο πρόσωπο με τον αγωνιστή της ύστερης και της σημερινής περιόδου.

Υπάρχει σήμερα αυτό το πρόσωπο; Ή, διαφορετικά, ενδιαφέρει κανέναν να υπάρχει; Ίσως τα κείμενα που ακολουθούν προσεγγίσουν μιαν απάντηση στο δύσκολο αυτό ερώτημα. [...]

Η πόλη αναπτύσσεται. Κέρδισε αρκετά με τους αγώνες της. Ορθοπόδησε και ορθοστάτησε. Σήμερα ελκύει πολλούς, άλλαξε και κάπως. Η φτωχογειτονιά των προσφύγων της Μ. Ασίας με τα μύρια όσα

προβλήματα, η διωκόμενη στο παρελθόν συνοικία κατάφερε με τις αλόγυστες και συνεχείς προσπάθειες των κατοίκων της να «πατάει γερά στα πόδια της» και να μετατραπεί σε μια σύγχρονη και εξυπηρετική πόλη.

Η ιστορική διαδρομή της συνοικίας, ανέδειξε κάποια στοιχεία, τα οποία τη χαρακτηρίζουν και σχηματικά, διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία της ή την ταυτότητά της. Κυρίαρχα τέτοια στοιχεία που προϋπήρχαν στους πρώτους οικιστές ή διαμορφώθηκαν στην πορεία θεωρούνται το υπόβαθρο των πρώτων κατοίκων της, η διαμορφούμενη αγωνιστική παράδοση στους εθνικούς, δημοκρατικούς και κοινωνικούς αγώνες, η αντίσταση σε όσους απείλησαν την ανεξαρτησία του τόπου και η υπεράσπιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Μέσα απ' αυτά τα στοιχεία μπορούν να ερμηνευθούν, κατά προσέγγιση, οι πολιτικοκοινωνικές συμπεριφορές των κατοίκων αλλά και ο πολιτισμός τους και η νοοτροπία τους.

Η εξέλιξη της Καισαριανής, συνεπώς, από τη γέννησή της, που είναι προϊόν ιστορικής συγκυρίας, η χωροθέτησή της, που είναι αποτέλεσμα ιδεολογικών και οικονομικών επιλογών, η κοινωνικοπολιτική της ένταξη, που είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής και πολιτικής θέσης των κατοίκων της, η μακρόχρονη πορεία της μέσα στο καμίνι της νεότερης ιστορίας μας, γίνονται ολοένα και πιο δυσανάγνωστες τόσο στο ανθρώπινο περιβάλλον, όσο και στο κτισμένο περιβάλλον. Η αλλοίωση, συνεπώς, της φυσιογνωμίας της πόλης ή και η πλαστογράφηση της στους αδιάφορους και πονηρούς καιρούς μας χτυπάει κόκκινο. Και, όμως, η Καισαριανή είναι μια συνοικία με ιστορία και η διαφύλαξή της είναι περισσότερο σημαντική από το όποιο εκσυγχρονιστικό έργο. Αξίζει, συνεπώς, να μεταλαμπαδευτεί η Ιστορία της στις νεότερες γενιές.

A3. Σε ένα άρθρο σου στη σχολική εφημερίδα αναλαμβάνεις να παρουσιάσεις τον τόπο, στον οποίο ζεις και να εκθέσεις την άποψή σου για το αν ο τόπος στον οποίο ζει κάποιος, οι άνθρωποι, η νοοτροπία τους, οι συνήθειες και η ιστορία του είναι παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν την προσωπικότητά του. (250 λέξεις)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Τάσος Λειβαδίτης (1922-1988)

Βρέχει στη φτωχογειτονιά

Στίχοι του τραγουδιού «Βρέχει στη φτωχογειτονιά», 1961, ερμηνεία του Γρηγόρη Μπιθικώτση, σε στίχους του Τάσου Λειβαδίτη και μουσική σύνθεση του Μίκη Θεοδωράκη, από το album 45άρια, 1961.

Μικρά κι ανήλιαγα στενά
και σπίτια χαμηλά μου
Βρέχει στη φτωχογειτονιά
βρέχει και στην καρδιά μου

Αχ! ψεύτη κι άδικε ντουινιά⁸
που άναψες τον καημό μου
Είσαι μικρός και δε χωράς
τον αναστεναγμό μου

⁸ Ντουινιά (τουρκ.): κόσμος

Οι συμφορές αμέτρητες
δεν έχει ο κόσμος άλλες
Φεύγουν οι μέρες μου βαριά
σαν της βροχής τις στάλες.

Αχ! ψεύτη κι άδικε ντουσιά
που άναψες τον καημό μου.
Είσαι μικρός και δε χωράς
τον αναστεναγμό μου.

B3. Ποια είναι τα συναισθήματα της ποιητικής φωνής και πώς τα ερμηνεύεις, σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνονται στο ποίημα (τρεις αναφορές); Πιστεύεις πως ένας τόπος μπορεί να προκαλέσει έντονα συναισθήματα σε έναν άνθρωπο;

96. ΘΕΜΑ 31292

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Erasmus: η καρδιά της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής εξωστρέφειας

Το κείμενο έχει γραφεί από τον Νίκο Ευσταθίου στις 24 – 03 - 2021, και έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα Καθημερινή. Διασκευή συντομευμένη για τις ανάγκες της εξέτασης.

Στο ταξίδι των 40 χρόνων της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχουν αμέτρητα απτά οφέλη – από γέφυρες και δρόμους, μέχρι χρηματοδοτούμενα προγράμματα και ιστορικές νομοθετικές εξελίξεις. Υπάρχουν, ωστόσο, και λιγότερο ευδιάκριτες διαχρονικές αλλαγές – κεκτημένα που έχουν μεταμορφώσει τον τρόπο ζωής, παρότι θεωρούνται πολλές φορές δεδομένα – ανάμεσα τους η ελευθερία της μετακίνησης, η κινητικότητα και η αλληλεπίδραση του πληθυσμού των κρατών μελών. Στην καρδιά όλων αυτών συναντά κανείς το, ίσως εμβληματικότερο, πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: το υπερδημοφιλές Erasmus.

Το Erasmus, σήμερα γνωστό ως το ευρύτερο πρόγραμμα της ΕΕ για τη στήριξη μιας βεντάλιας πρωτοβουλιών στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την νεολαία και τον αθλητισμό με προϋπολογισμό που ξεπερνά τα 14 δισ. ευρώ, ξεκίνησε σχετικά ταπεινά, στις αρχές της δεκαετίας του '80, με μερικές πιλοτικές ανταλλαγές σπουδαστών. Βαφτίστηκε έτσι ως φόρος τιμής στον Ολλανδό φιλόσοφο Έρασμο, τον γνωστό «αντίπαλό του δογματισμού» που έζησε και εργάστηκε σε δεκάδες μέρη στην Ευρώπη, τοποθετώντας από την αρχή την έννοια της πολιτισμικής πολυμορφίας στην καρδιά του εγχειρήματος. Παρά το μετρημένο ξεκίνημα του, η πορεία του Erasmus υπήρξε αστρονομική. Το 1987 μόλις 3.244 μαθητές συμμετείχαν στο πρόγραμμα ανταλλαγής – μεταξύ τους και 37 Έλληνες φοιτητές που αποφάσισαν να παρακολουθήσουν ένα εξάμηνο σπουδών στο εξωτερικό. [...] Στα πρώτα 20 του χρόνια, πάνω από δύο εκατομμύρια Ευρωπαίοι φοιτητές συνολικά επωφελήθηκαν από τις υποτροφίες Erasmus.

Σήμερα, για μια γενιά που γαλουχήθηκε πλέον με αυτό, το Erasmus θεωρείται σχεδόν συνώνυμο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την τελευταία εξαετία, το πλέον διευρυμένο Erasmus+ παρείχε σε περισσότερα από 4 εκατομμύρια άτομα την ευκαιρία να αποκτήσουν εκπαιδευτική ή επαγγελματική εμπειρία στο εξωτερικό.

Ανάμεσα τους βρίσκονται 2 εκατομμύρια φοιτητές και 650.000 σπουδαστές επαγγελματικής εκπαίδευσης, αλλά και πάνω από 800.000 λέκτορες και καθηγητές και μισό εκατομμύριο νέοι που συμμετέχουν σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα εθελοντισμού ή ανταλλαγής. [...]

Στο ταξίδι των 40 χρόνων της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή οικογένεια υπάρχει μια ασταμάτητη εξέλιξη – τόσο της χώρας όσο παράλληλα και της ίδιας της Ένωσης – ωστόσο μια από τις βασικές προτεραιότητες του εγχειρήματος παραμένει ακλόνητη: η οικοδόμηση μιας κοινής Ευρωπαϊκής ταυτότητας, βασισμένης σε κοινές αξίες και ιδεώδη. Και εκεί, το Erasmus φαίνεται να σφυρηλατεί – ίσως – την ισχυρότερη αίσθηση του «ανήκειν» στην Ευρωπαϊκή Ένωση. [...]

«Για μένα η δυνατότητα να ταξιδέψω στην Ευρώπη με άλλους ανθρώπους, που μας ένωνε η ίδια αγάπη για την εξερεύνηση, ήταν αδιαπραγμάτευτα το σπουδαιότερο σημείο του Erasmus» αναφέρει χαρακτηριστικά ο 27χρονος δικηγόρος Γιάννης Σταθάκης, ο οποίος θυμάται με πηγαία αγάπη την εμπειρία του στο Αλμπί της Γαλλίας. «Το να κάθεται στο έδρανο ενός πανεπιστημίου άλλου κράτους μέλους είναι μια υπέροχη εμπειρία από μόνη της. Αλλά το να περνάς το ένα σύνορο μετά το άλλο, το να γνωρίζεις τις γεύσεις και τις συνήθειες των γειτόνων σου, μόνο με την ελληνική ταυτότητα και τα ίδια -τσαλακωμένα- χαρτονομίσματα στην τσέπη, αυτό είναι που με έκανε να νιώσω πραγματικά πολίτης της ΕΕ.»

A3. Διαβάζοντας το άρθρο, εντυπωσιάζεσαι από αυτά που γράφει για τα προγράμματα erasmus και γράφεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) σ' έναν φίλο σου αναλύοντας του τις θετικές προοπτικές που θα δώσει σε εσάς ως συμμετέχοντες μαθητές ή ως μελλοντικούς φοιτητές η παρακολούθηση ενός τέτοιου προγράμματος στη διάρκεια των μαθητικών ή των φοιτητικών σας χρόνων.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Μέχρι τον διπλανό μου

Γιώργος Αγγελόπουλος, ηλεκτρονικό περιοδικό Fractal, 94ο τεύχος.

Δεν βρίσκω αλλού τόση χαρά, όση στα ταξίδια.

Με κάθε ευκαιρία ν' ανοίγω τα πανιά μου
και να ξεκινώ τη μακρινή πορεία
μέχρι τον διπλανό μου.

Μ' ενθουσιασμό και με περιέργεια
να βγαίνω στ' ανοιχτά τού μυαλού του
στον γλυκό κίνδυνο του αγνώστου του.

Αν χρειαστεί να ρίξω κι άγκυρα στο βυθό του.

Πώς αλλιώς θα μπορέσω να συλλέξω
ένα γεμάτο νόημα χαμόγελό του
ένα τρυφερό του βλέμμα
λίγες λέξεις του, που να ξεχειλίζουν
όνειρο, απελπισία κι αλήθεια.

B3. Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το ποίημα πώς εννοεί τα ταξίδια το ποιητικό υποκείμενο. Ποιες είναι οι δικές σου σκέψεις για την σχέση των «ταξιδιών» με τις διαπροσωπικές σχέσεις; Να καταγράψεις την απάντησή σου σ' ένα κείμενο με 100 – 150 λέξεις.

97. ΘΕΜΑ 31295

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Ελλάδα μπορεί να πρωταγωνιστήσει στην τεχνολογία

Στο ακόλουθο κείμενο, που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού σταθμού ΣΚΑΪ (31.07.2022), συνοψίζεται η συνέντευξη που παραχώρησε ο Πέτρος Κουμουτσάκος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, στον δημοσιογράφο Δημήτρη Μανώλη (ανακτήθηκε στις 28.08.2022).

Κορυφαίοι και διακεκριμένοι Έλληνες ακαδημαϊκοί και επιστήμονες που διαπρέπουν στο εξωτερικό ενώνουν τις δυνάμεις τους, μέσω της πρωτοβουλίας HIAS (Hellenic Institute of Advanced Studies),⁹ και ρίχνουν γέφυρες με τη μητέρα πατρίδα για τη μεταλαμπαδεύση στην Ελλάδα γνώσης/τεχνογνωσίας σε αντικείμενα όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η ρομποτική, η φυσική επιστήμη, το περιβάλλον, η ενέργεια, η παιδεία. «Το HIAS θα μπορούσε να μεταφέρει γνώση και ιδέες, όχι να αντιγράψουμε τι γίνεται αλλού, αλλά να βρούμε τρόπους να ενισχύσουμε την παραγωγή καινούργιας γνώσης στην Ελλάδα», δηλώνει ο πρόεδρος της πρωτοβουλίας αυτής, η οποία μετράει ήδη ένα χρόνο ζωής, διακεκριμένος Έλληνας καθηγητής και πρόεδρος του Τμήματος Εφαρμοσμένων Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ, **Πέτρος Κουμουτσάκος**, σε συνέντευξή του στον Δημήτρη Μανώλη για το Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων.

Αποτυπώνοντας ανάγλυφα και συμβολικά τις προσδοκίες, υπογραμμίζει πως το HIAS συνδυάζει δύο μεγάλα ταξίδια που οι άνθρωποι της Διασποράς τα έχουν συχνά σημεία αναφοράς, του Οδυσσέα και του Μεγάλου Αλεξάνδρου. «Κι αυτό που θα θέλαμε να δημιουργήσουμε με το HIAS είναι να μπορείς να κάνεις μεγάλες κατακτήσεις επιστημονικές, ενώ έχεις επιστρέψει στο σπίτι σου». Ειδικότερα, προσδιορίζει ότι «φιλοδοξία μας είναι να μπορέσουμε να μεταφέρουμε τις γνώσεις μας και τις εμπειρίες μας στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στους νέους ανθρώπους» και «όνειρο μας να βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένα οικοσύστημα που καλλιεργεί και υποστηρίζει τη βασική έρευνα στην Ελλάδα, γιατί αυτή είναι κύριος μοχλός της καινοτομίας». Εκφράζοντας τη γενική πεποίθηση, αναφέρει ότι «δεν θέλουμε να γυρίσουμε για τον ήλιο και τη θάλασσα μόνο, αλλά και για να μπορούμε να κάνουμε επιστήμη στο ίδιο επίπεδο όπως μπορούμε και στο εξωτερικό».

Φωτίζοντας τους λόγους που οδήγησαν στη γέννηση της πρωτοβουλίας αυτής, στάθηκε ιδιαίτερα στο αίσθημα της βούλησης των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού να προσφέρουν στην πατρίδα τους. «Υπάρχει μεγάλη επιθυμία, χρέος αν θέλετε, να συνεισφέρουμε στην Ελλάδα όπως και στην επιστήμη και θα θέλαμε αυτά τα δύο να τα συνδυάσουμε» αναφέρει. Μάλιστα, αφού επισημαίνει πως πολλές χώρες του κόσμου επενδύουν πολλά στην τεχνογνωσία των πολιτών τους, διαμηνύει ότι η Ελλάδα έχει απίστευτη δυνατότητα και μαγιά να είναι πρωταγωνίστρια σε αυτήν την κατεύθυνση. Είναι μόνο η αρχή, εκτιμά. [...]

⁹ Ελληνικό Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών.

A3. Ο Πέτρος Κουμουτσάκος υποστηρίζει ότι οι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού επιθυμούν «να προσφέρουν στην πατρίδα τους», ώστε αυτή «να είναι πρωταγωνίστρια» στην τεχνολογία. Να παρουσιάσεις τους τρόπους με τους οποίους η Ελλάδα μπορεί να πρωταγωνιστήσει στην τεχνολογία σε ομιλία (200-250 λέξεων) που εκφωνείς στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Ο σύγχρονος τεχνολογικός κόσμος και η Ελλάδα». Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883-1957)

Αναφορά στον Γκρέκο (απόσπασμα)

Το ακόλουθο κείμενο προέρχεται από τη μυθιστορηματική αυτοβιογραφία του Νίκου Καζαντζάκη, Αναφορά στον Γκρέκο, Αθήνα: Εκδόσεις Ελ. Καζαντζάκη, 1965³, σ. 209-211.

Τι ευτυχία να μπορούσε ο Έλληνας να σεριανίζει στην Ελλάδα χωρίς ν' ακούει φωνές, θυμωμένες, αυστηρές, από τα χώματα! Για έναν Έλληνα όμως το ταξίδι στην Ελλάδα καταντάει γοητευτικό κι εξαντλητικό μαρτύριο· στέκεσαι σε μια πατημασιά ελληνικής γης και σε κυριεύει αγωνία: Μνήμα βαθύ, πατωσιές πατωσιές οι νεκροί, κι ανεβαίνουν παράταιρες φωνές και σε κρίζουν· γιατί ό, τι μένει από τον νεκρό, αθάνατο, είναι η φωνή του. Ποια απ' όλες τις φωνές να διαλέξεις; Κάθε φωνή και ψυχή, κάθε ψυχή λαχταρίζει ένα σώμα δικό της, κι η καρδιά σου ακούει, ταράζεται και διστάζει να πάρει απόφαση, γιατί συχνά οι πιο αγαπημένες ψυχές δεν είναι πάντα κι οι πιο άξιες. [...]

Όταν ένας Έλληνας ταξιδεύει στην Ελλάδα, το ταξίδι του έτσι μοιραία μετατρέπεται σ' επίπονη αναζήτηση του χρέους. Πώς να γίνουμε κι εμείς άξιοι των προγόνων, πώς να τη συνεχίσουμε, χωρίς να την ντροπιάσουμε, την παράδοση της ράτσας μας; Μια αυστηρή ασίγαστη ευθύνη βαραίνει στους ώμους σου, βαραίνει τους ώμους όλων των ζωντανών Ελλήνων. Ακαταμάχητη μαγική δύναμη έχει το όνομα· όποιος γεννήθηκε στην Ελλάδα έχει το χρέος να συνεχίσει τον αιώνιο ελληνικό θρύλο.

Ένα ελληνικό τοπίο δεν δίνει σ' εμάς τους Έλληνες μιαν αφιλόκερδη ανατριχίλα ωραιότητας· έχει ένα όνομα το τοπίο -το λένε Μαραθώνα, Σαλαμίνα, Ολυμπία, Θερμοπύλες, Μυστρά- συνδέεται με μιαν ανάμνηση, εδώ ντροπιαστήκαμε, εκεί δοξαστήκαμε, και μονομιás το τοπίο μετουσιώνεται σε πολυδάκρυτη, πολυπλόκητη ιστορία. Κι όλη η ψυχή του Έλληνα προσκνητή αναστατώνεται. Το κάθε ελληνικό τοπίο είναι τόσο ποτισμένο από ευτυχίες και δυστυχίες με παγκόσμιο αντίκτυπο, τόσο γεμάτο ανθρώπινο αγώνα, που υψώνεται σε μάθημα αυστηρό και δεν μπορείς να του ξεφύγεις· γίνεται κραυγή, και χρέος έχεις να την ακούσεις.

B3. Γιατί ο αφηγητής πιστεύει ότι το ταξίδι του Έλληνα στην Ελλάδα «μετατρέπεται σ' επίπονη αναζήτηση του χρέους»; Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του και γιατί; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο**Οι Έλληνες στη φρενίτιδα του Halloween**

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο, άρθρο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Μακεδονία» στις 31/10/2021 (ανακτήθηκε 9/9/2022).

Τα σουπερμάρκετ γέμισαν με ζαχαρωτά, τούρτες, πατάτες τηγανητές σε σχήμα φαντασμάτων και κολοκύθες. Η μεγάλη νύχτα του Halloween έφτασε και οι Έλληνες για μία ακόμη χρονιά ετοιμάζονται να γιορτάσουν ένα ξενόφερτο έθιμο με χρώμα... πορτοκαλί και άρωμα τρόμου!

Το Halloween, η πλέον αγαπημένη γιορτή του δυτικού κόσμου και κυρίως των αγγλόφωνων και δη των Αμερικανών γιορτάζεται τη νύχτα της 31ης Οκτωβρίου κατά την οποία τα μικρά παιδιά μεταμφιέζονται κατά κανόνα σε κάτι «τρομακτικό» και επισκέπτονται σπίτια μαζεύοντας πολλά γλυκά, γνωστό ως «trickortreat» ή «φάρσα ή κέρασμα».

Η γιορτή αυτή συγγέεται με τις Ελληνικές Απόκριες, όμως διαφοροποιείται κατά πολύ από αυτές, καθώς το Halloween έχει περισσότερο μυστικιστική χροιά. Αποτελεί εξέλιξη της αρχαίας Κελτικής γιορτής Samhain. Για τους Κέλτες η μέρα αυτή σημάδευε το τέλος της συγκομιδής και την αρχή του χειμώνα, ενώ ταυτόχρονα η αλλαγή της εποχής ήταν μια γέφυρα ανάμεσα στον πάνω κόσμο και στον κόσμο των νεκρών. Με την πάροδο των αιώνων η γιορτή πήρε αρχικά Χριστιανικό χρώμα και στη συνέχεια μετασηματίστηκε από μια παγανιστική τελετή σε μέρα μεταμφιέσεων, με εύθυμες παρελάσεις και κεράσματα γλυκών σε παιδιά και ενήλικες.

Η ρίζα της λέξης αυτής προέρχεται από το All-hallow-even και δηλώνει την παραμονή (eve) της γιορτής των Αγίων Πάντων (All Hallows Day – All Saints Day). Το Halloween συνδέεται με την υπερφυσική δραστηριότητα. Πολλές πολιτιστικές παραδόσεις θεωρούν την ημέρα αυτή ως μία από τις ελάχιστες μέρες που μπορεί να επιτευχθεί επαφή με τον κόσμο των πνευμάτων, καθώς και ότι είναι η μέρα που η μαγεία και γενικότερα οποιαδήποτε δραστηριότητα που έχει να κάνει με το υπερφυσικό, είναι στο ζενίθ. Σήμα κατατεθέν της γιορτής αυτής είναι τα φαναράκια φτιαγμένα από μεγάλες κολοκύθες, πάνω στις οποίες χαράζουν ανθρώπινα χαρακτηριστικά, άλλοτε πιο αστεία και άλλοτε πιο τρομακτικά. [...]

Η συγκεκριμένη «γιορτή» είναι άκρως ξενόφερτη, ωστόσο τα τελευταία χρόνια έχει μπει για τα καλά στη ζωή των Ελλήνων. Κάθε χρόνο, κολοκύθες και εκκεντρικά μακιγιάζ κάνουν την εμφάνισή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αποδεικνύοντας ότι τα αμερικανικά και βρετανικά έθιμα μπορούν να εισχωρήσουν και στη δική μας ζωή. Τα χρώματα που συνδέονται με τη γιορτή είναι το πορτοκαλί και το μαύρο. Το πορτοκαλί συμβολίζει τη φθινοπωρινή σοδειά και το μαύρο τον θάνατο και, γενικά, τον «άλλο κόσμο». [...]

Στην Αμερική πάντως θεωρείται η πιο προσοδοφόρα εμπορικά εποχή του έτους, μετά τα Χριστούγεννα. Οι πωλήσεις από γλυκά, κοστούμια, διακοσμητικά αντικείμενα κ.λπ. για την ημέρα λέγεται ότι φθάνουν τα έξι δισεκατομμύρια δολάρια.

A3. Αξιοποιώντας, δημιουργικά, υλικό του κειμένου, αλλά και τα προσωπικά σου βιώματα να αναφερθείς στους τρόπους με τους οποίους οι νέοι, κυρίως, γιορτάζουν το Halloween και τις Απόκριες. Ποια είναι η προσωπική σου στάση απέναντι σε αυτούς τους εορτασμούς; Το κείμενό σου, έκτασης περίπου 250 λέξεων, να έχει τη μορφή άρθρου γνώμης το οποίο θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ (1888-1944)

Προσωπίδες

Το παρακάτω ποίημα δημοσιεύτηκε πρώτη φορά στο περιοδικό «Μπουκέτο», στη στήλη «Μικρά τραγούδια σε πεζό ρυθμό», στις 16/5/1929.

Βάναμε τις παλιές προσωπίδες, και πάμε, τραγουδώντας,
στο χορό.

Ένας πιερότος σου μιλεί. Γελάς.

Γνέφεις κρυφά σε κάποιον αρλεκίνο. Σου ρίχνει ένα μάτσο μενεξέδες.

Ωστόσο παίζουν πάντα τα βιολιά.

Ένας ιππότης κάτι ψιθυρίζει.

Καθώς περνάμε δίπλα στον μπουφέ, πέφτει μπροστά σου

ένα λευκό ρόδο. Δε μάθαμε ποτέ ποιος το 'χει ρίξει...

Ωστόσο παίζουν πάντα τα βιολιά...

Κάνει ζέστη... πετώ τη μάσκα.

Συ, όμως, δεν τη βγάζεις-τη φορείς.

Και τότε, ξαφνικά, χωρίς να θέλω,-γεννιέται πάλι, μέσα
μου, μια σκέψη: Νομίζω τη φορούσες από πάντα-νομίζω
δεν την έβγαλες ποτέ!

Η μάσκα που μου κρύβει τη μορφή σου βρίσκεται

πιο πολύ μες στην ψυχή σου...

- B3.** Να παρακολουθήσεις τις ψυχολογικές μεταπτώσεις του ποιητικού υποκειμένου, όπως αυτές παρουσιάζονται στο ποίημα. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργούνται; Να διατυπώσεις τις απαντήσεις σου, τεκμηριωμένα με παραπομπές, σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

99. ΘΕΜΑ 31310

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πού ζει τελικά η ελληνική κουζίνα;

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο, απόσπασμα είναι της Νανάς Δαρειώτη, δημοσιευμένο στον ιστοχώρο του περιοδικού LiFo, στις 5/7/2017 (ανακτήθηκε στις 10/9/2022).

[...] Θέλω και κολονάτα ποτήρια, και καλό εμφιαλωμένο κρασί, ταιριαστό, σέρβις ευγενικά απρόσωπο, επαγγελματικό. Ωραίες μουσικές, όμορφες παρέες γύρω μου και καλή διάθεση. Με δυο κουβέντες, ένα αστικό εστιατόριο στην πόλη μου ονειρεύομαι, με ελληνική κουζίνα, και μην αρχίσουμε τα περί γαλλικής επιρροής, της καταστροφής της που ακούει στο όνομα Τσελεμεντές ή τα περί κρίσης νοσταλγίας. Ποτέ και σε καμία χώρα η

αστική κουζίνα δεν ταυτίστηκε με την αγροτική και όσες συνταγές της «δανειζόταν», τις εξευγένιζε ώστε να μπορούν να σταθούν σε τραπέζια αστών. Όσο για τη νοσταλγία, θα μπορούσα να μιλήσω για τις υπόλοιπες μεγαλουπόλεις της Ευρώπης και τη σχέση τους με την «κλασική» κουζίνα τους, αλλά δεν θα το κάνω εδώ. Θα σχολιάσω απλώς ότι η εστιατορική Αθήνα όχι μόνο δεν έχει μνήμη λόγω έλλειψης γνώσης, αλλά δεν έχει και διάθεση ούτε να μάθει ούτε να επενδύσει στην ίδια την ιστορία της.

Έξω από αυτή τη μαγική πόλη μας όμως, κάτι διαφορετικό συμβαίνει. Σε νησιά βαριά τουριστικά, εκεί που δεν το περιμένεις ή ίσως ακριβώς γιατί είναι τουριστικά και αντιλαμβάνονται τις νέες ανάγκες των ταξιδιωτών, οι τοπικές κουζίνες αναγεννιούνται. Νέοι σεφ πατρών¹⁰, αλλά και εστιάτορες και μάγειρες, αναζητούν συνταγές και εποχικές τοπικές πρώτες ύλες, κάνοντας πραγματικότητα τη «0 miles τάση», σκαλίζουν βιβλία, σημειωματάρια γιαγιάδων, αναζητούν πληροφορίες από τους παραγωγούς και βάζουν στόχο να προσφέρουν κουζίνα τοπική, άκρως ενδιαφέρουσα.

Όχι, δεν είναι όλα εστιατόρια, είναι και μεζεδοπωλεία, και ταβέρνες, και άλλα, πιο γκουρμέ, με πιο δουλεμένες γεύσεις. Και όχι, δεν μιλάω για το σύνολο των μαγαζιών. Στατιστικά όμως, το ποσοστό είναι ενδιαφέρον και χρόνο με τον χρόνο μεγαλώνει. Στο ίδιο νησί έχεις τη δυνατότητα να δοκιμάσεις την ίδια πρώτη ύλη μαγειρεμένη στο καφενείο, στην ταβέρνα, στο εστιατόριο, να συνδεθείς με την ιστορία της, με τη γεύση, με το ταξίδι που έχει κάνει για να βρεθεί στο τραπέζι σου. Έξω από την Αθήνα ξεκινά ένας διάλογος των νεότερων με τους παλιούς, των έντεχνων με τους λαϊκούς, μια όσμωση ιδεών, από κάποιους ίσως λίγους αρχικά, που όμως με το πάθος τους παρασέρνουν στον δρόμο τους και άλλους, κάθε χρονιά λίγο περισσότερους. Εκεί, στην Τήνο ή τη Σύρο, στη Σαντορίνη και τη Μύκονο, στην Πάρο και την Αντίπαρο, δειλά, αλλά με αγάπη στη Μήλο και την Άνδρο, προσφέρουν γεύματα όπως τα ονειρεύομαι. Με έξτρα μπόνους τη θέα συχνά, το ξεχωριστό περιβάλλον πάντα.

Εκεί, που οι σεζόν είναι μικρές, που όλοι κρίνονται καθημερινά από τα γεμάτα ή άδεια τραπέζια τους, έχει αρχίσει η ντροπή για τη «φτώχεια» των υλικών να γίνεται περηφάνια και, δύσκολα είναι αλήθεια, η ιδιαιτερότητα των γεύσεων εργαλείο για την ανάπτυξη ενός γαστρονομικού ιδιώματος που διαμορφώνει ταυτότητα. Εδώ, στην πόλη μας, συνεχίζω να ονειρεύομαι και να αναζητώ το για μένα αυτονόητο. Περιμένω τη μέρα που η μπεσαμέλ και το αυγολέμονο, το κύμινο και η κανέλα, η γάστρα και η κατσαρόλα, το φιλέτο και η γλώσσα θα συνυπάρξουν σε έναν κατάλογο, που υπερηφάνως θα δηλώνει στην κορυφή του «Εδώ σερβίρουμε ελληνική κουζίνα». Χωρίς εξηγήσεις, χωρίς ενοχές, χωρίς ταμπού και, κυρίως, χωρίς φούμαρα.

A3. Στο κείμενο διατυπώνονται προβληματισμοί αναφορικά με την εξέλιξη της παραδοσιακής ελληνικής κουζίνας. Σε σελίδα του ημερολογίου να καταγράψεις προτάσεις για τους τρόπους εξέλιξης και τα στοιχεία της παραδοσιακής κουζίνας τα οποία, κατά τη γνώμη σου, έχουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Το κείμενο σου να έχει έκταση περίπου 250 λέξεων και μπορείς να αξιοποιήσεις, δημιουργικά, τις ιδέες του Κειμένου Α.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΤΖΗ

Φλαμπέ – Η εκδίκηση των αστεριών

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Νεφέλη, 2017.

¹⁰ Σεφ ο οποίος είναι ιδιοκτήτης ή συντάκτης στο εστιατόριο, πολλές φορές φέρει το όνομά του.

Τα γράμματα δεν ήταν το δυνατό του σημείο και στο σχολείο ήταν σχεδόν μονίμως σε κοπάνα. Μόνο το φαΐ και το μαγείρεμα του άρεσαν, τίποτα άλλο. Κι ήταν, αλήθεια, πολύ καλός και στα δυο. Τόσες ώρες μόνος στο σπίτι, είχε μάθει να μαγειρεύει και να δημιουργεί θεσπέσιες γεύσεις και ιδιαίτερα φαγητά. Στην αρχή η μάνα του τον είχε πάρει στο ψιλό, με τον καιρό όμως κατάλαβε πως ο μικρός είχε μια κλίση μοναδική προς τη μαγειρική, την οποία δεν έπρεπε να αγνοήσει. Έτσι, πριν καλά-καλά τελειώσει το σχολείο, τον έστειλε να σπουδάσει μάγειρας. Και φυσικά, δεν άργησε ο νεαρός και άπειρος Κουρτ να ξεχωρίσει από το πλήθος και να διακριθεί.

Μάλιστα, ήταν τόσο καλός, ώστε τελειώνοντας τις βασικές γνώσεις, κέρδισε μια υποτροφία και έφυγε για να τις συνεχίσει στη Γαλλία αρχικά, στην Ελβετία στη συνέχεια. Οι περγαμινές στη δουλειά έρχονταν η μία μετά την άλλη και ο Κουρτ γρήγορα βρέθηκε πρώτος σου σεφ¹¹ σε εστιατόρια τα οποία είτε διεκδικούσαν αστέρια Μισελέν είτε τα είχαν ήδη κερδίσει κι αγωνίζονταν να τα διατηρήσουν. [...]

Στην κουζίνα οι συνεργάτες του υπέφεραν, αλλά λόγω της μεγάλης αναγνωρισμότητας από τη συνεργασία μαζί του οι κακοί του τρόποι και οι παραξενιές του πολλές φορές παραμερίζονταν και έρχονταν σε δεύτερη μοίρα. Είναι τόσο φιλόδοξοι οι άνθρωποι μερικές φορές, ώστε μπορούν να κάνουν τα πάντα για να διακριθούν και να αναδειχθούν στην εκάστοτε ιεραρχία. Και οι μάγειρες δεν αποτελούν την εξαίρεση του κανόνα! [...]

Σε διαγωνισμούς κρασιού δεν συμμετείχε συχνά, η δουλειά του ήταν τέτοια που δεν είχε χρόνο για ταξίδια, όμως η Κύπρος ήταν ένας προορισμός με γαστρονομικό ενδιαφέρον, αφού η Μεσόγειος είχε πολλά μαγειρικά θέματα να του προσφέρει. Κάθε φορά στο εστιατόριό του είχε μια πρόταση διαφορετική για τους πελάτες και τώρα ήταν η σειρά της μεσογειακής διατροφής. Το πρόγραμμά του περιλάμβανε ένα ταξίδι στην Ελλάδα και την Κύπρο. Έτσι, όταν τον προσκάλεσαν, δέχτηκε, αφού το δέλεαρ της διαφορετικής κουζίνας και της γαστρονομικής διερεύνησης, που θα έκανε παράλληλα με τη γευστική δοκιμή των κρασιών, έμοιαζε πολύ ενδιαφέρον.

B3. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου να καταγράψεις τα στοιχεία τα οποία συνδιαμόρφωσαν την μαγειρική ευφυΐα του ήρωα. Ποια από αυτά κρίνεις ως σημαντικότερα; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε ένα κείμενο περίπου 150 λέξεων.

100. ΘΕΜΑ 32457

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

A Ball for All: Μια ελληνική πρωτοβουλία σκορπίζει χαρά στα παιδιά με οπτική αναπηρία σε όλο τον κόσμο

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στις 30/4/2022 από την Αλεξάνδρα Πράσσα στην ιστοσελίδα της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» - tanea.gr (διασκευή).

Πέντε ήπειροι, 194 χώρες, περισσότερες από 6.000 μπάλες. Όσο εντυπωσιακοί και αν είναι οι αριθμοί της δράσης του «A Ball for All», ωχριούν μπροστά στην αίσθηση που δημιουργεί ο ενθουσιασμός του κ. Ηλία Μάστορα, εμπνευστή της πρωτοβουλίας κάθε παιδί με οπτική αναπηρία σε κάθε χώρα του κόσμου να αποκτήσει εντελώς

¹¹ ο επικεφαλής μάγειρας κάποιου τμήματος.

δωρεάν μια μπάλα ποδοσφαίρου προσαρμοσμένη στις ανάγκες του – επομένως και πρόσβαση στο παιχνίδι και τη χαρά.

Από το 1994 μέχρι και σήμερα, ο κ. Μάστορας προσφέρει εθελοντική εργασία, αρχικά ως προπονητής σκακιού στη «Σχολή Τυφλών Θεσσαλονίκης» και στη συνέχεια και ως εθελοντής διαιτητής σε διεθνές επίπεδο ποδοσφαίρου τυφλών. Στους Παραολυμπιακούς της Αθήνας το 2004 και του Πεκίνου το 2008, διαιτήτευσε τον τελικό για το χρυσό μετάλλιο, ενώ στο Ρίο το 2016 ήταν υπεύθυνος διαιτησίας. Κι όμως, η σκέψη για τη δημιουργία της ειδικής μπάλας για παιδιά με οπτικές αναπηρίες, που είναι η μοναδική που υπάρχει στον κόσμο, προέκυψε μάλλον τυχαία, 20 χρόνια μετά την πρώτη του εμπλοκή με το άθλημα, όπως εξηγεί ο ίδιος.

Φανταστείτε τη δυσκολία να παίζει ένα μικρό παιδί ποδόσφαιρο με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, όταν η μπάλα ζυγίζει 550 γραμμάρια! Όπως αναφέρει ο κος Μάστορας, «πήρε 20 χρόνια για να συνειδητοποιήσω την ανάγκη δημιουργίας της ειδικής, πιο ελαφριάς μπάλας σε σχέση με την αντίστοιχη των ενηλίκων που ήδη υπήρχε. Η μπάλα που δημιούργησα είναι μια παγκόσμια πατέντα, η μοναδική ελαφριά μπάλα 250γρ., με 4 εσωτερικούς μηχανισμούς. Η μπάλα δεν πωλείται, αλλά μόνο δωρίζεται, καθώς βασική προτεραιότητα είναι το δικαίωμα κάθε παιδιού με προβλήματα όρασης στη χαρά, ανεξάρτητα από την οικονομική ευχέρεια. Οι ανάγκες είναι παγκόσμιες και δεν υπάρχει κάποια παρόμοια μπάλα ή καμπάνια, οπότε είναι χαρά μας κάθε εβδομάδα να στέλνουμε μπάλες σε χώρες που δεν έχουμε ταξιδέψει. Όλα τα έξοδα καλύπτονται από εμάς μέσω των προγραμμάτων που τρέχουμε και είναι μεγάλη η χαρά μας, όταν μας στέλνουν φωτογραφίες και videos. Από την πρώτη στιγμή είχα την αίσθηση ότι αυτή η δημιουργία θα με συνοδεύει σε όλη μου τη ζωή. Ήμουν τυχερός, καθώς από την αρχή πήρε παγκόσμιες διαστάσεις με την επίσημη πρώτη παρουσίαση στο Κατάρ, παρουσία του Χανι Hernandez. Έχω κρατήσει εκείνη την μπάλα με την υπογραφή του, καθώς οι υπόλοιπες μοιράστηκαν στα παιδιά, με ή χωρίς οπτική αναπηρία, στην εκδήλωση για την Εθνική Ημέρα Αθλητισμού».

Δεν είναι εφικτό να αλλάξουμε τον κόσμο, αλλά αλλάζοντας την καθημερινότητα κάποιων παιδιών, είναι σημαντικό. Θέλει προσπάθεια και χαμόγελο και να ξεπερνάς τις προκλήσεις.

A3. Σε άρθρο σου για τη σχολική εφημερίδα να εξηγήσεις πώς αντιλαμβάνεσαι την έννοια της παροχής ίσων ευκαιριών μάθησης και ψυχαγωγίας σε όλα τα παιδιά, ειδικότερα και σε αυτά που έχουν κάποια μορφή αναπηρίας. Μπορείς να αξιοποιήσεις τις ιδέες του κειμένου και την εμπειρία σου από το σχολείο. (250 λέξεις)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΗΣ (1955-)

Α΄ Εθνική

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Ο δράκος του μεσημεριού» (εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1983).

Αγνοώ την Ελλάδα και το σούρουπο η κυρα-Θάλασσα
σαλιώνει τα φρύδια μου και κλαίει γιατί ασυγκίνητος
τραβώ το μαχαίρι απ' το σώμα της πατρίδας μου,
που γεύτηκε λίγο πριν δυο ημιχρόνια παράτολμης ξεγνοιασιάς.
Το υπέροχο μεσημέρι μιας ηλιόλουστης Κυριακής
είναι η ευκαιρία για να θωπεύεις το γαλάζιο

του Αττικού ουρανού και τα λιγοστά πουλιά της Αθήνας
 ζευγαρώνουν κάτω απ' τα μάτια των παιδιών, που κολλημένα
 στα τρανζίστορ προσεύχονται διστακτικά.
 Μουστακαλήδες τραβάνε για την παραλία
 κι όσοι δεν χωράνε στα γήπεδα λουφάζουν
 μέσα στις καρδιάς μου τον σπαραγμό.
 Κι οι πέτρες γίνονται μπάλες, μπάλες γίνονται οι μανάδες,
 μπάλες παλιές ρόδες, μπάλες γίνονται κι οι πατεράδες,
 μπάλες γίνονται στα πόδια των παιδιών τ' άλλα παιδιά.
 Λαχτάρα μου, φύγε για το Σούνιο
 κι από κει πήδα στο νερό ν' αγναντέψεις
 τα βουλιαγμένα πιθάρια.

- B3.** Το μεσημέρι της Κυριακής είναι συνδεδεμένο με τους ποδοσφαιρικούς αγώνες των αθλητικών ομάδων, δηλαδή με την «μπάλα», που κατ' επανάληψη αναφέρεται στο ποίημα. Ποια στάση φαίνεται να έχει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι σε αυτό το γεγονός; Πιστεύεις ότι έχει επικαιρότητα το ποίημα και γιατί; Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

101. ΘΕΜΑ 32476

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Washington Post: Η φύλαξη των γλυπτών του Παρθενώνα ανήκει στην Ελλάδα

Το παρακάτω κείμενο, που δημοσιεύτηκε στον ελληνικό Τύπο στις 22 Φεβρουαρίου 2022 και αναπαρήχθη από αρκετούς ειδησεογραφικούς ελληνικούς ιστοτόπους (ethnos.gr, nafteboriki.gr, lifo.gr κ.λπ.), παρουσιάζει συνοπτικά και σε μετάφραση από τα αγγλικά το άρθρο γνώμης της Molly Roberts, που δημοσιεύτηκε στην αμερικανική καθημερινή εφημερίδα «The Washington Post» στις 21 Φεβρουαρίου 2022, με θέμα τα γλυπτά του Παρθενώνα που εκτίθενται στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου μετά την αρπαγή τους από τον Έλγιν και με τίτλο «Επιστρέψτε στη θεά Ίριδα το σώμα της» («Give Iris her body back, Britain»).

Με άρθρο της με τίτλο «Επιστρέψτε στη θεά Ίριδα το σώμα της», η Washington Post τάσσεται υπέρ της επιστροφής των γλυπτών του Παρθενώνα, στην Αθήνα, στην κοιτίδα του δυτικού πολιτισμού, τώρα που οι συνθήκες έχουν αλλάξει για την πάλαι ποτέ αυτοκρατορία της Αγγλίας.

Αναφερόμενη στις διαφορετικές απόψεις Ελλήνων και Βρετανών για τα γλυπτά, η συντάκτρια του άρθρου, τονίζει ότι το αίτημα επιστροφής έχει αποκτήσει μεγαλύτερο βάρος τώρα που το Ηνωμένο Βασίλειο εγκαταλείπει την Ευρωπαϊκή Ένωση.

«Όταν ο Τόμας Μπρους, έβδομος κόμης του Έλγιν και 11ος κόμης του Κινκαρντίν, ταξίδεψε στην Ακρόπολη στις αρχές της δεκαετίας του 1800, ως Βρετανός πρέσβης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ο Σουλτάνος λέγεται ότι του έδωσε την άδεια να "αφαιρέσει μερικά τμήματα λίθων με παλιές επιγραφές και μορφές". Ο λόρδος το εξέλαβε ως άδεια να αφαιρέσει, περίπου, 17 αγάλματα από τα αετώματα, 15 μετώπες, και

247 πόδια (περίπου 75 μέτρα) της ζωφόρου από τον Παρθενώνα για να τα φέρει στην καλή μας Αγγλία» αναφέρει στο άρθρο της η Washington Post.

Και συνεχίζει λέγοντας ότι «οι καιροί όμως άλλαξαν και αυτό που θεωρούνταν πιο δικαιολογημένο τότε, σήμερα θεωρείται ευρέως ως μια ασυνείδητη πράξη».

Σε μία έμμεση αναφορά στο Brexit¹², και υπεραμυνόμενη της επιστροφής των γλυπτών στην Ελλάδα, η συντάκτρια του άρθρου της Washington Post, διερωτάται: «Γιατί να παραμείνουν τα μάρμαρα στη φύλαξη της χώρας που επιμένει ότι ανήκει μόνο στον εαυτό της;» και σημειώνει: «Η Ελλάδα τιμάται σήμερα ως λίκνο¹³ του δυτικού πολιτισμού, και ποιοι παρά οι Έλληνες θα μπορούσαν να στεγάσουν τον πολιτισμό αυτό;».

A3. Εκπροσωπώντας το σχολείο σου και αξιοποιώντας ως δεδομένο ότι μία αμερικανική εφημερίδα μεγάλης εμβέλειας, με άρθρο της, τάχθηκε ξεκάθαρα υπέρ της επιστροφής των γλυπτών του Παρθενώνα στην Ελλάδα, να συνθέσεις μία επίσημη επιστολή προς τον Διευθυντή του Βρετανικού Μουσείου στο Λονδίνο, εκθέτοντας από την οπτική των μαθητών τους λόγους που καθιστούν αναγκαία την επιστροφή των ελληνικών αρχαιοτήτων του Παρθενώνα στην πατρίδα τους.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Η Ελλάδα και ο κόσμος

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Γερμανό λυρικό ποιητή του ρομαντισμού και μεγάλο φιλέλληνα Βίλχελμ Μίλερ (Wilhelm Müller, 1794-1827), ο οποίος υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της Ελληνικής Επανάστασης, γι' αυτό και ονομάστηκε «Müller των Ελλήνων». Το συγκεκριμένο ποίημα του (στο πρωτότυπο «Hellas und die Welt») είναι ένα από τα επτά της ποιητικής συλλογής που έγραψε το 1824 με τίτλο «Νεότατα τραγούδια των Ελλήνων» (Neueste Lieder der Griechen).

Τι θάσουν, Ελλάδα, δίχως την Ελευθερία;
Δίχως, εσένα, Ελλάδα, ο κόσμος τι θάταν;

Λαοί όλου του κόσμου, ελάτε,
Κοιτάζτε τα στήθη
Που με γάλα σοφίας
Σας έχουν βυζάξει!

Θ' αφήσετε τώρα να τα ματώσουν οι βάρβαροι;
Κοιτάζτε τα μάτια
Που με τη λάμψη του Κάλλους
Σας φώτισαν!

Θ' αφήσετε τώρα να τα τυφλώσουν οι βάρβαροι;

Κοιτάζτε τη φλόγα
Που σας έχει ζεστάνει

¹² Brexit: Η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που έγινε στις 31 Ιανουαρίου 2020.

¹³ λίκνο: η κούνια. Μεταφορικά, ο τόπος όπου γεννήθηκε κάτι σπουδαίο.

Την ψυχή στα πιο κρύα της βάθης,
 Και καταλάβετε
 Ποιοι είστε,
 Τι θέλετε
 Και ότι σας πρέπει
 Των αξιών η κορφή,
 Η ελευθερία! –
 Θ' αφήσετε τώρα να την πνίξουν οι βάρβαροι;

Λαοί όλου του κόσμου, ελάτε,
 Ελάτε να λευτερώσουμε
 Αυτήν που μας χάρισε την ελευθερία!

Τι θάσουν, Ελλάδα, δίχως την Ελευθερία;
 Δίχως, εσένα, Ελλάδα, ο κόσμος τι θάταν;

- B3.** Τι σκέψεις και συναισθήματα σάς γεννά ο ρόλος της Ελλάδας στον κόσμο όπως περιγράφεται από τον Γερμανό φιλέλληνα ποιητή στο παραπάνω ποίημα; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορές στο κείμενο.

102. ΘΕΜΑ 35585

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αντιφατικοί οι Έλληνες για το προσφυγικό

Έρευνα δημοσιευμένη στο Lifo στις 08/05/2019

Τις απόψεις, την ευαισθησία αλλά και τον προβληματισμό στην Ελλάδα για το μεταναστευτικό, καταγράφει μια νέα έρευνα για τις «αντιλήψεις περί εθνικής ταυτότητας, μετανάστευσης και προσφύγων στην Ελλάδα», που λειτούργησε αρχικά ως χώρα προσωρινής μετάβασης και κατόπιν ως χώρα υποδοχής. Η πρωτοβουλία «Morein Common», που έγινε σε συνεργασία με το Solidarity Now σε δείγμα 2.000 ενηλίκων, διεξήγαγε αντίστοιχες σφυγμομετρήσεις σε ΗΠΑ, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ιταλία. Στόχος είναι να καταγραφεί ο τρόπος που οι πολίτες κάθε χώρας αντιλαμβάνονται την «ταυτότητα» και την «ετερότητα».

Οι Έλληνες στη συντριπτική πλειοψηφία τους, δηλώνουν υπερήφανοι για την ελληνική τους ταυτότητα (77%) και την ελληνική ιστορία (78%). Οι μισοί (54%) πιστεύουν ότι η ελληνική ταυτότητα απειλείται, ενώ 56% των Ελλήνων υποστηρίζουν ότι μερικές φορές νιώθουν «ξένοι στην ίδια τους τη χώρα». Ωστόσο, η χώρα είναι λιγότερο πολωμένη ιδεολογικά από άλλα ευρωπαϊκά έθνη και οι Έλληνες φαίνεται να συμπάσχουν με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που φτάνουν στη χώρα, σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Το 50% των ερωτηθέντων έχει κάνει κάποια δωρεά σε χρήμα ή είδος (ρούχα, τρόφιμα, είδη υγιεινής) τον τελευταίο χρόνο, το 40% γνωρίζει προσωπικά κάποιον πρόσφυγα, το 38% γνωρίζει προσωπικά κάποιον εθελοντή. Είναι ενδεικτικό ότι τα συναισθήματα των Ελλήνων είναι θερμότερα απ' ό,τι άλλων κατοίκων ευρωπαϊκών χωρών. [...]

«Οι Έλληνες δεν χωρίζονται σε δύο ομάδες: υπέρ και κατά των προσφυγικών ροών προς τη χώρα τους. Η στάση της κοινής γνώμης είναι περισσότερο συγκεχυμένη, και η πλειονότητα των Ελλήνων έχει ανάμεικτες στάσεις: από τη μία πλευρά, παρατηρείται ένας συνδυασμός ενσυναίσθησης και δέσμευσης για τη φιλοξενία προς όσους έχουν ανάγκη και, από την άλλη, προβληματισμός για τις επιπτώσεις που θα έχει η παρουσία των μεταναστών, αφενός, στους ήδη βεβαρυσμένους κρατικούς πόρους, και αφετέρου, στη διαφύλαξη των παραδόσεων και του ελληνικού πολιτισμού. Ο τρόπος με τον οποίο ορισμένοι Έλληνες διατηρούν ταυτόχρονα αυτές τις απόψεις μπορεί μερικές φορές να φαντάζει αντιφατικός, ωστόσο αντικατοπτρίζει πρότυπα που έχουν εντοπιστεί, σύμφωνα με έρευνα της «More in Common», και σε άλλες χώρες. Για την κατανόηση και την προσπάθεια αντιμετώπισης των εν λόγω ανησυχιών –και όχι απλώς την παρερμηνεία τους ως ξενοφοβία– η Ελλάδα έχει ακόμα αρκετό δρόμο, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της υποδοχής και ένταξης των νεοεισερχόμενων στον πολιτισμό της, όπως συνέβη και σε προγενέστερες περιόδους της ελληνικής ιστορίας. Στην πραγματικότητα, υφίσταται ένα πολύ μεγαλύτερο επίπεδο συναίνεσης σε βασικά ζητήματα από αυτό που συχνά εικάζεται», καταλήγουν οι ερευνητές.

A3. Σε εκδήλωση που γίνεται στο σχολείο σου με θέμα τη μετανάστευση υπόθεσε ότι ως εκπρόσωπος της τάξης σου αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις λόγο 200-250 λέξεων. Στην ομιλία σου να εκθέσεις τους λόγους για τους οποίους πρέπει στη χώρα μας να αντιμετωπίζουμε τους μετανάστες με κατανόηση και αλληλεγγύη και όχι με ξενοφοβική διάθεση.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΛΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (1906-1993)

Ο κοινός λόγος

Το κείμενο της Έλλη Παπαδημητρίου είναι δημοσιευμένο στον πρώτο τόμο του έργου *Ο κοινός λόγος*, 1ος τόμος, Ερμής, 2003.

Περνούσανε στρατιώτες, πότε λίγοι λίγοι, πότε πολλοί, δε δώσανε είδηση, δεν ακούσαμε. Ύστερα, μέρα Σάββατο θαρρώ, ναι Σάββατο, ακούσαμε αποσπερού ντελάλη, φωνάζει να συνταχτούνε στο τάδε χάνι¹⁴ ούλα¹⁵ τ' αρσενικά μέχρι 60 χρονών, προστάζει διοικητής, Τούρκος. Πού ξέραμε μεις; Εμείς κλεισμένες στα σπίτια μας, οι Τουρκάλες τώρα γυρίζουνε, φοβερίζουνε, βαστούνε κουρέλια και γκαζοντενεκέδες να μας κάψουνε, βλέπομε απ' το παράθυρο. Ύστερα –την άλλη μέρα ήτανε;– ώρα βασίλεμα ήτανε, παν' οι άντρες για το χάνι, πάει Παναγής ο μεγάλος μας, πάει Δημητρός ο άντρας μου, πάει Χρήστος αδερφός μου, Γιώργης αδερφός μου, Φίλιππος αδερφός μου, Νίκος αδερφός μου. Αχ, πού να σας θυμηθώ; Πού να σας μνημονέσω; Έντεκα ήτανε, και Βασίλης και Παρασκευάς και Ηλίας και Δημητρός, ένα όνομα με τον άντρα μου, και Κωνσταντής και Φώτης. [...] Μόνες γυναίκες μείναμε, ακούμε από μακριά χαρές κακό τα νταούλια στον τουρκομαχαλά¹⁶, ύστερα λέει τούς πήρανε στα βουνά, ύστερα πάλι ντελάλης φωνάζει: μαζωχτείτε στο γιαλό, θα 'ρθούνε βαπόρια να φύγομε, ο ήλιος βασιλεύει.

¹⁴ Είδος ξενοδοχείου (πανσιόν) της εποχής

¹⁵ όλα

¹⁶ Μαχαλάς: συνοικία

Λέω: «Μητέρα, δε μένω άλλη νύχτα εδώ». Παίρνω το μωρό απ' την κούνια, πιαστήκαν απ' το φουστάνι μου τ' άλλα δυο. «Να περιμένουμε, μπάρε μ', τον πατέρα σου», έλεγε η μάνα μου. «Δε μένω καλέ μητέρα, έλα...», φωνάζω εγώ, τραβούμε στα σαράπ-χανά, πλήθος μερμηγκιά, ξημερωθήκαμε, πουθενά βαπόρια. [...] Είχαμε σ' ένα τσουβαλάκι 3-4 ψωμιά, είχαμε βάλει μέσα στην ψύχα πεντόλιρα, κάτι χρυσαφικά, πετά το τσουβαλάκι στη θάλασσα η μάνα μου, εκείδά μπροστά στην Παναγιά τη Φανερωμένη, τα νερά ρηχά. Μείναμε μόνο με τις ψυχές, μες στο βαπόρι κλαιν τα μωρά, κοιτάζουμε, πού είναι το τσουβάλι; Τίποτα.

Μας έβγαλε στη Μυτιλήνη το βαποράκι, συμμαζέψα τα μωρά στην ποδιά και με το 'να χέρι να βαστώ τη μάνα μου, δεν ήξερε τι έκανε. Κρύο τη νύχτα, κλαίγαμε, πεινούσαμε, μας γνώρισε κάποιος γείτονάς μας, οικονόμησε μισό ψωμί, μας λέει: «Σηκωθείτε να πάμε στο χωριό, εκεί θα δουλέψουμε, θα ζήσουμε». Μας έβαλε σ' ένα κάρο, στο δρόμο μάς έπεσε η μάνα μου, δεν ήτανε στα λογικά της, στα χέρια τη σηκώσαμε. Στο χωριό μάς ξέρανε απ' τον άλλο διωγμό μα τώρα μας ξαναβλέπανε, θυμώνουνε. «Έχομε τη φτώχεια μας ήρθατε και σεις». Ήρθανε άλλοι μάς παρηγορούσανε, μας βάλανε σ' ένα νταμάκι, περιμέναμε, η μάνα μας περιμένει τα παιδιά της, να γυρίσουνε, κανένα πια να μη γυρίσει; Πρωί βράδυ τα περίμενε, κάνει και δουλειά, έκανε ρόκες όμορφες ψιλό ψιλό το μαλλί, την πληρώνουνε καλά, εγώ έμαθα να σκάβω, θερίζω απ' τη μια νύχτα ως την άλλη, πλέκω και φανέλες με το φεγγάρι, εγώ η μοναχοκόρη σ' έντεκα αρσενικά και μ' άντρα πρώτονε σ' αντρεία και σ' ομορφιά, μ' άφησε με τρία κοριτσάκια... Σιγά σιγά μάς γνωρίσανε ο κόσμος, μας 'ποστηρίζανε.

B3. Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα της αφηγήτριας κατά τη διάρκεια του οδοιπορικού της από την Μικρά Ασία στη Μυτιλήνη, όπως αυτό αποτυπώνεται στο διήγημα. Ποια εντύπωση σου προκάλεσε η αφήγηση; Ανάπτυξε τεκμηριωμένα τη γνώμη σου.

103. ΘΕΜΑ 35612

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Χρυσούλα, ο Κερέμ και μια αναζήτηση με αίσιο τέλος

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Εύης Σαλτού δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 8-9 Οκτωβρίου 2022.

Χρειάστηκαν έξι χρόνια και αμέτρητες συνεντεύξεις με κατοίκους σε Ελλάδα και Τουρκία για να έχει η ιστορία του αίσιο τέλος: ο τούρκος κινηματογραφιστής Κερέμ Σογιλμάζ εντόπισε τελικά τον απόγονο της Χρυσούλας Ροδάκη, του κοριτσιού το όνομα του οποίου ήταν γραμμένο σε μια χριστιανική επιτύμβια στήλη που βρέθηκε περίπου 100 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Κωνσταντινούπολης.

Όλα ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2016 στο Καρατζάκιοϊ της Τουρκίας, το χωριό της μητέρας του 38χρονου σήμερα Κερέμ. Οι εργασίες ανακαίνισης στο σπίτι της γιαγιάς του επεφύλασσαν μια έκπληξη: οι εργάτες έβγαλαν από το κτίριο μια πέτρινη πλάκα την οποία είχαν βρει στο πίσω μέρος του σπιτιού, σε ένα μικρό δωμάτιο. Ήταν έτοιμοι να την πετάξουν στα σκουπίδια, όταν ο Κερέμ τούς σταμάτησε. «Ενθάδε κείται η δούλη του Θεού Χρυσούλα Ροδάκη θανούσα τη δεκάτη ογδόη Μαρτίου 1887» έγραφε η πλάκα.

«Παρόλο που στην αρχή δεν ήξερα καν τι ήταν ή τι έγραφε, αποφάσισα να την κρατήσω. Και από τότε ξεκίνησα έναν αγώνα να βρω απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα: Ποια ήταν αυτή η Χρυσούλα Ροδάκη; Ποια ήταν τελικά η ιστορία του χωριού της μητέρας και της γιαγιάς μου; Υπάρχουν άραγε απόγονοι αυτού του κοριτσιού

για να τους παραδώσω την επιτύμβια στήλη;» είχε δηλώσει στα «ΝΕΑ» ο Κερέμ τον Οκτώβριο του 2017, λίγους μόνο μήνες μετά την έναρξη της έρευνας.

Η αναζήτηση ξεκίνησε από το ίδιο το χωριό. Άρχισε να ρωτά στη γειτονιά όπου βρέθηκε η πλάκα τους ηλικιωμένους κατοίκους και αυτό που έμαθε ήταν πως από το χωριό είχαν φύγει οι τελευταίοι Έλληνες με την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923, την οποία όριζε η Συνθήκη που υπέγραψαν οι δύο χώρες στη Λωζάννη και αφορούσε περίπου ενάμισι εκατομμύριο Έλληνες που ζούσαν στην Τουρκία και μισό εκατομμύριο μουσουλμάνους που βρίσκονταν στην Ελλάδα.

Απευθύνθηκε σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, έκανε επαφή με φορείς της γείτονος που ασχολούνται με το θέμα της ανταλλαγής πληθυσμών, ωστόσο οι περισσότερες απαντήσεις που έπαιρνε ήταν ότι υπήρχαν πληροφορίες μόνο για τους Τούρκους της ανταλλαγής και όχι για τους Έλληνες. Επικοινωνήσε και με το ελληνικό Τμήμα Αναζητήσεων του Ερυθρού Σταυρού, παρ' όλα αυτά, όπως τον ενημέρωσαν, για να κινηθεί η διαδικασία αναζήτησης θα έπρεπε να υπάρχει αίτημα από κάποιο συγγενικό πρόσωπο. Μόνο όταν αποφάσισε τον Ιούνιο του 2017 να χρησιμοποιήσει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, φτιάχνοντας στο Facebook τη σελίδα «Searching Rodaki» («Ψάχνοντας τη Ροδάκη»), άρχισε να βλέπει... φως στο τούνελ.

«Δεχόμενοι εκατοντάδες μηνύματα από ανθρώπους σε Ελλάδα, Τουρκία και άλλες χώρες. Επικοινωνήσα μέσω της σελίδας με περίπου 1.000 ανθρώπους, οι οποίοι με ενημέρωναν πως στην περιοχή τους υπάρχουν κάτοικοι με αυτό το επίθετο. Μάλιστα, πολλά από τα μηνύματα ανέφεραν πως οι Έλληνες από το χωριό της μητέρας και της γιαγιάς μου μετεγκαταστάθηκαν στο χωριό Δορκάδα της Θεσσαλονίκης. Ξέρετε, το χωριό μου είναι το Karacakoy και karaca είναι το ζαρκάδι ή η δορκάδα στα τούρκικα. Ωστόσο, από την έρευνα που έκανα, δεν υπάρχει οικογένεια Ροδάκη. Παρ' όλα αυτά, η αναζήτησή μου επικεντρώθηκε στη Βόρεια Ελλάδα» λέει ο Κερέμ.

Και είχε δίκιο, καθώς ένα μήνυμα από κάποιον που μένει στο Κιλκίς τού μίλησε για έναν επιχειρηματία από τη Θεσσαλονίκη ο οποίος πιθανότατα να έχει κάποια σχέση με την ιστορία. «Επικοινωνήσα με τον κ. Θεόδωρο. Μου έστειλε φωτογραφία του παππού του, ο οποίος είναι ο άνθρωπος που έφυγε από το σπίτι μας στο χωριό, πήγε στις ΗΠΑ και πέθανε στη Βιρτζίνια. Εκτιμώ πως ο παππούς του κ. Θεόδωρου ήταν πιθανότατα ανιψιός της Χρυσούλας Ροδάκη».

A3. Με αφορμή την ιστορία του τούρκου κινηματογραφιστή Κερέμ Σογιλμάζ που αναφέρει ότι η αναζήτησή του είχε αίσιο τέλος, καθώς δεχόταν «εκατοντάδες μηνύματα από ανθρώπους σε Ελλάδα, Τουρκία και άλλες χώρες», να παρουσιάσεις τα συνδεδεμένα στοιχεία που μπορούν να ενώσουν τους ανθρώπους όλης της υφηνίου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που εκφωνείς στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Η Ελλάδα και ο κόσμος». Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Διδώ Σωτηρίου (1909-2004)

Ματωμένα Χώματα (απόσπασμα)

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα Ματωμένα Χώματα (Αθήνα: Κέδρος, 1983, σ. 30-31), που εκδόθηκε το 1962 και αναφέρεται στην ειρηνική ζωή των Ελλήνων της Μικράς Ασίας αλλά και στην τραγωδία της μικρασιατικής καταστροφής.

Η εμπιστοσύνη που μου 'χε ο Σεφκιέτ¹⁷ δυνάμωσε και στέρωσε ακόμα πιο πολύ από ένα περιστατικό. Το χωριό του ήτανε καθυστερημένο, σαν όλα τα τουρκοχώρια. Μήτε ακουστά δεν είχανε τι θα πει γιατρός ή δάσκαλος. Άμα αρρώσταινε άνθρωπος, πέμπανε καβαλάρη, τρεις ώρες δρόμο, να πάει να βρει το Χότζα ενός άλλου χωριού που είχε τη φήμη σοφού.

-Χότζα, του 'λεγε ο μαντατοφόρος, το και το έχει ο άρρωστός μας. Τι πρέπει να του κάμουμε να γιάνει;

Ο Χότζας έπεφτε σε βαθιά συλλογή. Ο νους του βυθιζότανε στα όσα γράφει το Κοράνι. Όταν έβρισκε τι ταίριαζε στην περίπτωση, καθότανε και το 'γραφε. Ο άνθρωπος τότε πλέρωνε για τον κόπο του, έπαιρνε το διπλωμένο χαρτί, γύριζε πίσω στο χωριό και το 'δινε στον άρρωστο να το καταπιεί για να γιατρευτεί!...

Κάποτε αρρώστησε βαριά ο πατέρας του Σεφκιέτ κι ήρθε και μου 'πε:

-Τον χάνουμε τον πατέρα μου. Τα χαρτιά του Χότζα δεν τον γιατρεύουνε και σβήνει ώρα την ώρα.

-Δε δοκιμάζεις να τότε φέρεις στο χωριό μας, του μίλησα. Εμείς έχουμε σπουδαίο γιατρό. Δε δίνει χαρτιά στους άρρωστους, δίνει φάρμακα, σερμπέτια,¹⁸ χάπια, αλοιφές που τα φτιάχνει σπουδαγμένος επί τούτο σπετσιέρης.¹⁹

Ο Σεφκιέτ παραξενεύτηκε, και λίγο σκιάχτηκε, μήπως και κριματιστεί αν πάει σε γιατρό κι όχι στο Χότζα. Ωστόσο, την άλλη μέρα, αυγές, να κι έφερε τον πατέρα του ξαπλωμένον πάνω σε μια τάβλα, μισοαναίσθητο. Οι δικόι μου τον καλοδεχτήκανε, του στρώσανε να πέσει και καλέσανε το γιατρό. Με την περιποίηση και με τα φάρμακα άνοιξε τα μάτια του και πάνω στις οχτώ καβάλησε το γάιδαρο και γύρισε σαν Λάζαρος στο χωριό του. Οι Τούρκοι άμα τον είδανε ζωηρό και καλοστεκούμενο τα χάσανε.

[...] Ο Σεφκιέτ ξαναγύρισε στον Κιρκιντζέ. Μας έφερε πεσκέσι²⁰ μέλι και τυρί για να μας φχαριστήσει για όσα κάναμε για τον πατέρα του. Ύστερα με πήρε απόμερα, έβγαλε ένα τεσσαράκι²¹ χιλιοδιπλωμένο στη μαντίλα του, μου το 'κλεισε ντροπαλά στη χούφτα και μου ψιθύρισε:

-Μπανά μπιρ μουμ γιακ. (Άναψε ένα κερι από μέρος μου). Ίσως και φιλιωθούνε οι Θεοί μας όπως φιλιωθήκαμε και μεις...

B3. Γιατί ο Σεφκιέτ ζητά από τον αφηγητή να ανάψει ένα κερι από μέρους του; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί το αίτημά του; Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

104. ΘΕΜΑ 31146

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η τάρτα της κυρίας Ρένας

Άρθρο της Τασούλας Επτακοίλη, που δημοσιεύτηκε στις 16.09.2022 στην εφημερίδα «Καθημερινή»:
<https://www.kathimerini.gr/opinion/562046014/i-tarta-tis-kyrias-renas/>

Μας υποδέχτηκε με απροσποίητη ζεστασιά στον μικρό ξενώνα της. Μας κοίταξε για λίγα δευτερόλεπτα

¹⁷ Τούρκος φίλος του αφηγητή Μανόλη Αξιώτη.

¹⁸ σιρόπια.

¹⁹ φαρμακοποιός.

²⁰ δώρο που περιλαμβάνει κυρίως τρόφιμα και ποτά.

²¹ τουρκικό νόμισμα, ίσο με τέσσερα μεταλίκια.

διερευνητικά στα μάτια, χωρίς να μιλήσει, και χαμογέλασε πλατιά. «Υπέροχα!» αναφώνησε. «Τέτοιους ανθρώπους θέλω στο σπίτι μου».

Την επόμενη μέρα, στην τραπεζαρία, μας περίμενε ένα πρωινό πέρα από κάθε προσδοκία: πίτες αλμυρές και γλυκές, κουλουράκια και τάρτες, μαρμελάδες και γλυκά του κουταλιού, όλα από τα χέρια της. «Δοκιμάστε την τάρτα με τα αχλάδια. Νομίζω ότι την πέτυχα», μας είπε. Σερβιριστήκαμε σε χειροποίητα κεραμικά σκεύη, φτιαγμένα από αγγειοπλάστες του νησιού και περίτεχνα πλουμισμένα: άλλο με ώριμα ρόδια έτοιμα να σκάσουν, άλλο με ανθισμένες τριανταφυλλίες, άλλο με ψαράκια και πλάσματα του βυθού. Με υπαίθριο μουσείο κεραμικής έμοιαζε ο κήπος του ξενώνα καθώς οι ένοικοι ακουμπούσαμε τα πιάτα και τις κούπες με τον αχνιστό καφέ πάνω στα τραπεζάκια. Το μεθεπόμενο πρωινό νέες λιχουδιές είχαν προστεθεί. «Έχω κέικ με λεμόνι, τυρόπιτα και γλυκιά κολοκυθόπιτα», μας ενημέρωσε η οικοδέσποινα. «Κάτσε να σας φέρω και λίγη τάρτα που περίσσεψε από χτες, εκείνη με τα αχλάδια. Σας άρεσε, έτσι δεν είναι;» Ναι, πολύ.

Πότε τα κάνει όλα αυτά; Πώς προλαβαίνει; Κι είναι και το κόστος. «Βγαίνει» με λίγα δωμάτια (και τις χαμηλές τιμές της) μια τόσο μικρή μονάδα; «Όχι, βέβαια. Μάλλον “μπαίνω” μέσα», παραδέχτηκε. «Η πλατφόρμα εύρεσης ξενοδοχείων μου κρατάει ένα σημαντικό ποσοστό. Επιπλέον, πληρώνω την κοπέλα που χειρίζεται το Ίντερνετ· δεν ξέρω εγώ από αυτά τα μαραφέτια. Τι μένει; Ίσα βάρκα, ίσα νερά...». Γιατί επιμένει, λοιπόν, να προσφέρει ένα τόσο πλουσιοπάροχο και πολυδάπανο για την ίδια πρωινό; «Α, όλα κι όλα. Σαράντα χρόνια γίνεται αυτό. Μπαίνω στην κουζίνα να μαγειρέψω και στη σκέψη ότι θα ευχαριστήσω τους πελάτες μου ευχαριστίεμαι κι εγώ. Γαληνεύω. Για την ψυχή μου το κάνω, λοιπόν, και δεν πρόκειται να σταματήσω», απάντησε.

Τη μέρα της αναχώρησής μας, μαζί με την απόδειξη μας έδωσε και ένα φύλλο τετραδίου, όπου είχε γράψει τη συνταγή της τάρτας με τα αχλάδια. «Εύκολη είναι, δεν θα σε παιδέψει. Να θυμάσαι μόνο πως τα φρούτα, όποια φρούτα κι αν βάλεις, πρέπει να “κρατάνε” λίγο, να μην είναι ώριμα».

Ευχαριστούμε, κυρία Ρένα, που μας θυμίσατε τι είναι αυτό που πραγματικά μπορεί να κάνει το ελληνικό τουριστικό προϊόν ασυναγώνιστο: όχι τα σπα, τα ελικοδρόμια και οι θηριώδεις πισίνες, αλλά η ανθρωπιά, η ζεστασιά και το αληθινό νοιάξιμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. Ποιο είναι το βασικό μήνυμα του κειμένου και για ποιον σκοπό γράφτηκε, κατά την εκτίμησή σου; Με ποιον τρόπο πειθούς αναδεικνύεται το βασικό του μήνυμα; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με δύο (2) διαφορετικά μέσα πειθούς και να αξιολογήσεις την πειστικότητά τους.

A2. α) Να παραθέσεις ένα χωρίο από το κείμενο στο οποίο αξιοποιείται ο ευθύς λόγος και να εξηγήσεις ποια είναι η λειτουργία του ως προς το ύφος του λόγου και το επικοινωνιακό του αποτέλεσμα.

β) Να ξαναγράψεις το ακόλουθο απόσπασμα, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις/ φράσεις με συνώνυμés τους και προβαίνοντας στις απαραίτητες αλλαγές, ώστε το ύφος από προφορικό να γίνει πιο επίσημο:

«Βγαίνει» με λίγα δωμάτια (και τις χαμηλές τιμές της) μια τόσο μικρή μονάδα; «Όχι, βέβαια. Μάλλον “μπαίνω” μέσα», παραδέχτηκε. «Η πλατφόρμα εύρεσης ξενοδοχείων μου κρατάει ένα σημαντικό ποσοστό. Επιπλέον, πληρώνω την κοπέλα που χειρίζεται το Ίντερνετ· δεν ξέρω εγώ από αυτά τα

- A3. Το κείμενο κλείνει με τις ευχαριστίες της συντάκτριας και την παράθεση των απόψεών της σχετικά με τον ελληνικό τουρισμό: «Ευχαριστούμε, κυρία Ρένα, που μας θυμίσατε τι είναι αυτό που πραγματικά μπορεί να κάνει το ελληνικό τουριστικό προϊόν ασυναγώνιστο: όχι τα σπα, τα ελικοδρόμια και οι θηριώδεις πισίνες, αλλά η ανθρωπιά, η ζεστασιά και το αληθινό νοιάξιμο.». Συμφωνείς ή διαφωνείς με την τοποθέτησή της; Με ποιους τρόπους θεωρείς ότι πρέπει να προωθηθεί ο ελληνικός τουρισμός; Να υποστηρίξεις τη γνώμη σου σε επιστολή 200-250 λέξεων που απευθύνεις προς τη συντάκτρια του κειμένου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΑΡΗΣ ΜΕΛΙΤΑΣ

ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΤΟΥ ΑΣΤΑΚΟΥ

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή του Χάρη Μελιτά «Εξαιρέσεις» (εκδ. Μανδραγόρας, Αθήνα, 2018).

Ξεχείλιζε το θέρος στο νησί
η θάλασσα σπινθήριζε στο βάθος.
Στην παραλία πλήθος ετερόκλητο
πάλι καλά που βρήκαμε τραπέζι.
Ένα κορίτσι σαν το γάλα μες στις μύγες
παρέδωσε τη λίστα με τα ψάρια.
Σηκώθηκα να ρίξω μια ματιά.
Ευρύχωρο το μαγαζί, στους τοίχους
αρμένιζαν καράβια αραγμένα.
Και τότε πρόσεξα στο γυάλινο κουτί
το βλέμμα του αστακού που μου μιλούσε.
«Αυτόν», υπέδειξε ένα άγνωστο παχύδερμο
με ανοικτό πουκάμισο και δασωμένο στήθος.
Προβλέψιμο το τέλος της παράστασης
απ' το περίοπτο γυαλί στην κατσαρόλα.
Χίλιες φορές τινάχτηκε ψηλά.
Χίλιες φορές σπαρτάρησε πριν φύγει.

Ο ήλιος κατηφόριζε στη θάλασσα.
Τρεμόσβηνε το βαλς των πιρουινιών
ήταν η ώρα η καλή των οδοντογλυφίδων.
Φόρεσα τα γυαλιά μην προδοθώ
πως έκρυβα στο βλέμμα μου βαθιά
το βλέμμα του αστακού, το ραγισμένο.

B1. Ποιο είναι το βασικό θέμα που αναδεικνύει το κείμενο; Να απαντήσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με χωρία του κειμένου (δεν προσμετρώνται στο όριο των λέξεων).

B2. α) Να αντιστοιχίσεις κάθε στοιχείο της Στήλης Α με ένα στοιχείο της Στήλης Β και να τεκμηριώσεις σύντομα την επιλογή σου.

ΣΤΙΧΟΙ	ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ
A. «Ευρύχωρο το μαγαζί, στους τοίχους αρμένιζαν καράβια αραγμένα.»	1. διάλογος
B. «"Αυτόν", υπέδειξε ένα άγνωστο παχύδερμο με ανοικτό πουκάμισο και δασωμένο στήθος.»	2. περιγραφή
Γ. «Χίλιες φορές τινάχτηκε ψηλά. Χίλιες φορές σπαρτάρησε πριν φύγει.»	3. αφήγηση
	4. σχόλιο

β) «Ένα κορίτσι σαν το γάλα μες στις μύγες»

«Προβλέψιμο το τέλος της παράστασης»

Να αναγνωρίσεις ποιο σχήμα λόγου χρησιμοποιείται στους παραπάνω στίχους και να εξηγήσεις ποια είναι η σημασία τους.

B3. Πώς ερμηνεύεις την αντίδραση του ποιητικού υποκειμένου, σύμφωνα με το κείμενο; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την οπτική του; Να απαντήσεις σε 150 λέξεις περίπου, λαμβάνοντας υπόψη το ευρύτερο πλαίσιο (τόπος – χρόνος – συνθήκες) στο οποίο εκτυλίσσεται η αφήγηση.